लि०

गीता सचित्र; संस्कृत मू० तथा
हिन्दी पत्रक ॥ (सं० प्र० पृ०

संस्कृत ( ) ह०लि०

93

BHAGWAT GEETA

with other MSS cripts
ANU.

1224

15 Paintings &

Fine Gold Art-work

Page.

ॐ श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ मांगंगजे काणी वक्रं गणेशः
शोभजा के कणं शोभितेधूम्रकेते ॥ गलेहारमु
क्ताफलाशोभिवंते ॥ नमोज्ञानरूपं गणेशं नमस्ते
गणेशैकदंते शुभे सर्वकार्ये स्मरणात्तन्वा विघ्नानंद
सर्वसिद्धि ॥ मनश्चिंतिते कार्यसिद्धिर्भवंते नमो बुद्धि
कांते गणेशं नमस्ते ॥ १ ॥ महल्लंबोदरं विकटं विघ्नराजे
वनेभिर्भजा मेकदंते कवंणी ॥ इष्टदेवरूपं गणांमि

हिनाथं नमो भालचंद्रं गणेशं नमस्ते ॥ ३ ॥ शिरोसं
दंडं जमे हेमवर्णं शुभं मोदकं भीनये विघ्नराजं ॥ म
हासंकटं छेदिनं धूम्रकेतुं ॥ नमो गौरिपुत्रं गणेशं न
मस्ते ॥ ४ ॥ यथा पातकं छेदिनं विस्नुनामं ॥ तथा ध्या
यतं शंकरं पापनाशं ॥ यथा सूजिनं षण्मुखं शोकं
नाशं ॥ नमो विघ्नराजं गणेशं नमस्ते ॥ ५ ॥ सदा सर्व
तथा ध्यायनमेकदंतं सदा शंजितं तरकासिंहं रवषष्मम ॥

सदाश्रविंनेवेदनेंॐकमाकेंनमोज्ञानरूपंगणेशं
नमस्ते ॥ ६ ॥ नमोगौरिपुत्रंगमलोत्पन्नंनमभ्यंनमो-
ज्ञानरूपंनमोबुद्धिपत्ये ॥ नमोध्यायनेप्रजिनेसि-
द्धिपत्येनमोगौरिपुत्रेगणेशेनमस्ते ॥ ७ ॥ भुजंगा-
प्रयातेनपठेद्यस्तुभक्त्याप्रभातेनपठेद्रुवेकार्यविघ्ने ॥
हायथांनिविघ्नंदिशोशोभवंनेनमोबुद्धिकांनंगणे-
शेनमस्ते ॥ ८ ॥ इतिश्रीशंकराचार्यविरचितंगणेशस्तोत्रं सं ।

गी.
१

अनुष्टुप्छंदः॥ श्रीकृष्णप
रमात्मादेवता॥ अशोच्यान
न्वशोचस्त्वंप्रज्ञावादां
श्चभाषसेइतिबीजं॥ सर्वध

गी॰
२

र्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रजेति शक्तिः ॥ अ
हं त्वां सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुच ॥ इति की
लकं ॥ नैनं छिंदंति शस्त्राणि नैनं दहति पाव
क इत्यंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ न चैनं क्लेदयंत्यापो न शोषयति
मारुत इति तर्जनीभ्यां नमः ॥ अच्छेद्योयमदाह्यो
यमक्लेद्योशोष्य एव चेति मध्यमाभ्यां नमः ॥ नित्यः स
र्वगतः स्थाणुरचलोयं सनातन इत्यनामिका

भ्यांनमः ॥ पश्यमेपार्थरूपाणिशतशोथस
हस्रशः ॥ इतिकनिष्ठिकाभ्यांनमः ॥ नानाविधा
निदिव्यानिनानावर्णाकृतीनिचेतिकरतलकर ॥
पृष्ठाभ्यांनमः ॥ नैनंछिंदंतिशस्त्राणीतिहृद
यायनमः ॥ नचैनंक्लेदयंत्यापइतिशिरसेस्वा
हा ॥ अछेद्योयमदाह्योयमितिशिखायैवषट् ॥

नित्यः सर्वगतः स्थाणुरिति कवचाय हुं ॥ पश्य
मे पार्थ रूपाणीति नेत्राभ्यां वौषट् ॥ नानाविधानि
दिव्यानीत्यस्त्राय फट् ॥ श्रीकृष्णप्रीत्यर्थे जपे वा
पाठे विनियोगः ॥ अथ ध्यानम् ॥ ॐ पार्थाय प्रति
बोधितां भगवता नारायणेन स्वयं व्यासेन ग्रथि
तां पुराणमुनिना मध्ये महाभारते ॥ अद्वैतामृत

वर्षिणींभगवतीमष्टादशाध्यायिनीमंबत्वा
मनुसंदधामिभगवद्गीतेभवद्वेषिणीं ॥१॥न
मोस्तुतेव्यासविशालबुद्धेफुल्लारविंदायतप
त्रनेत्र ॥ येनत्वयाभारततैलपूर्णः प्रज्वालितोज्ञा
नमयः प्रदीपः ॥२॥ प्रपन्नपारिजातायतोत्रवे
त्रैकपाणये ॥ ज्ञानमुद्रायकृष्णायगीतामृत

गी॰ ४ दुहेनमः ॥३॥ सर्वोपनिषदोगावोदोग्धागोपा
लनंदनः ॥ पार्थोवत्सः सुधीर्भोक्तादुग्धंगीता
मृतंमहत् ॥४॥ वसुदेवसुतंदेवंकंसचाणूरमर्द
नंदेवकीपरमानंदंकृष्णंवंदेजगद्गुरुं ॥५॥ भीष्म
द्रोणतटाजयद्रथजलागांधारनीलोपला ॥ श
ल्यग्राहवतीकृपेणवाहिनीकर्णेनवेलाकुला

श्रव्यामविकर्णीद्योऽमकराद्रयौधनाःवतिं
नीमोद्रीर्णाखलपोद्रवैःऊरुनदीकैवर्नकः॥
केशवः॥९॥पाराशर्य्यवचःसरोजममलंगी
तार्थगंधोत्कटंनानाख्यानककेसरंहरिकथा
संबोधनाबोधितं॥लोकेसज्जनषट्पदैरहरहः
पेपीयमानंमदाभूयाद्भारतपंकजंकलिमल

गी॰
५

प्रध्वंसिनः श्रेयसे ॥ ७ ॥ मूकं करोति वाचालं पं
गुं लंघयते गिरिं ॥ यत्कृपा तमहं वंदे परमानंद
माधवं ॥ ८ ॥ यं ब्रह्मा वरुणेंद्ररुद्रमरुतः स्तुन्वंति
दिव्यैः स्तवैर्वेदैः सांगपदक्रमोपनिषदैर्गायंति यं
सामगाः ॥ ध्यानावस्थिततद्गतेन मनसा पश्यं
ति यं योगिनो यस्यांतं न विदुः सुरासुरगणा देवा

यतस्मैनमः ॥१॥ धृतराष्ट्रउवाच ॥ ॐधर्मक्षेत्रेकुरु-
क्षेत्रेसमवेतायुयुत्सवः ॥ मामकाःपांडवाश्चै-
वकिमकुर्वतसंजय ॥१॥ संजयउवाच ॥ दृष्ट्वातुपां-
डवानीकंव्यूढंदुर्योधनस्तदा ॥ आचार्यमुपसं-
गम्यराजावचनमब्रवीत् ॥२॥ पश्यैतांपांडुपुत्रा-
णामाचार्यमहतींचमूं ॥ व्यूढांद्रुपदपुत्रेणतव

गी. ६

शिष्येणधीमता॥३॥अत्रशूरामहेष्वासाभीमा
र्जुनसमायुधि॥युयुधानोविराटश्चद्रुपदश्चम
हारथः॥४॥धृष्टकेतुश्चेकितानःकाशिराजश्च
वीर्यवान्॥पुरुजित्कुंतिभोजश्चशैव्यश्चनरपुंग
वः॥५॥युधामन्युश्चविक्रांतउत्तमौजाश्चवीर्यवा
न्॥सौभद्रोद्रौपदेयाश्चसर्वएवमहारथाः॥६॥

अस्माकंतुविशिष्टायेतान्निबोधद्विजोत्तम॥ना
यकाममसैन्यस्यसंज्ञार्थंतान्ब्रवीमिते॥७॥भ
वान्भीष्मश्चकर्णश्चकृपश्चसमितिंजयः॥अश्वत्था
माविकर्णश्चसौमदत्तिस्तथैवच॥८॥अन्येचबह
वःशूरामदर्थेत्यक्तजीविताः॥नानाशस्त्रप्रहरणाः
सर्वेयुद्धविशारदाः॥९॥अपर्याप्तंतदस्माकंबलं

भीष्माभिरक्षितं ॥ पर्याप्तंत्विदमेतेषांबलंभीमाभि
रक्षितं ॥ १० ॥ अयनेषुचसर्वेषुयथाभागमवस्थिताः ॥
भीष्ममेवाभिरक्षंतुभवंतःसर्वएवहि ॥ ११ ॥ तस्यसं
जनयन्हर्षंकुरुवृद्धःपितामहः ॥ सिंहनादंविन
द्योच्चैःशंखंदध्मौप्रतापवान् ॥ १२ ॥ ततःशंखाश्च
भेर्यश्चपणवानकगोमुखाः ॥ सहसैवाभ्यहन्यंत

सशब्दस्तुमुलोभवत् ॥१३॥ ततःश्वेतैर्हयैर्युक्तेम
हतिस्यंदनेस्थितौ ॥ माधवःपांडवश्चैवदिव्यौशं
खौप्रदध्मतुः ॥१४॥ पांचजन्यंहृषीकेशोदेवदत्तं
धनंजयः ॥ पौंड्रंदध्मौमहाशंखंभीमकर्मावृको
दरः ॥१५॥ अनंतविजयंराजाकुंतीपुत्रोयुधिष्ठिरः ॥
नकुलःसहदेवश्चसुघोषमणिपुष्पकौ ॥१६॥ का

गी॰
८

श्यश्चपरमेष्वासः शिखंडीचमहारथः ॥ धृष्टद्यु
म्नोविराटश्चसात्यकिश्चापराजितः ॥ १७ ॥ द्रुपदोद्रौ
पदेयाश्चसर्वशः पृथिवीपते ॥ सौभद्रश्चमहाबा
हुः शंखान्दध्मुः पृथक्पृथक् ॥ १८ ॥ सघोषोधार्त
राष्ट्राणांहृदयानिविदारयत् ॥ नभश्चपृथिवीं
चैवतुमुलोव्यनुनादयन् ॥ १९ ॥ अथव्यवस्थितान्

दृष्ट्वाधार्त्तराष्ट्रान्कपिध्वजः॥ प्रवृत्तेशस्त्रसंपाते
धनुरुद्यम्यपाण्डवः॥२०॥ हृषीकेशंतदावाक्यमि
दमाहमहीपते॥ अर्जुनउवाच॥ सेनयोरुभयोर्मध्ये
रथंस्थापयमेच्युत॥२१॥ यावदेतान्निरीक्षेहंयो
द्धुकामानवस्थितान्॥ कैर्मयासहयोद्धव्यमस्मि
न्रणसमुद्यमे॥२२॥ योत्स्यमानानवेक्षेहंयएतेत्र

समागताः॥ धार्तराष्ट्रस्यदुर्बुद्धेर्युद्धेप्रियचिकीर्षवः
संजयउवाच॥ एवमुक्तोहृषीकेशोगुडाकेशेनभारत
सेनयोरुभयोर्मध्येस्थापयित्वारथोत्तमं॥ २४॥ भीष्म
द्रोणप्रमुखतःसर्वेषांचमहीक्षितां॥ उवाचपार्थ
पश्यैतान्समवेतान्कुरूनिति॥ २५॥ तत्रापश्यत्
स्थितान्पार्थःपितॄनथपितामहान्॥ आचार्यां॰

न्मातुलान्भ्रातॄन्पुत्रान्पौत्रान्सखींस्तथा ॥२६॥
श्वशुरान्सुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि ॥ तान्समीक्ष
स कौंतेयः सर्वान्बंधूनवस्थितान् ॥२७॥ कृपयापर
याविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत् ॥ अर्जुन उवाच ॥ दृष्ट्वे
मं स्वजनं कृष्ण युयुत्सुं समुपस्थितं ॥२८॥ सीदंति
मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति ॥ वेपथुश्च श

गी· १०

रीरे मे रोमहर्षश्च जायते ॥२९॥ गांडीवं स्रंसते हस्तात्त्व
क्चैव परिदह्यते ॥ न च शक्नोम्यवस्थातुं भ्रमतीव च मे
मनः ॥३०॥ निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि के
शव ॥ न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ॥३१॥
न कांक्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च ॥ त इमेव
स्थिता युद्धे प्राणांस्त्यक्त्वा धनानि च ॥३३॥ आचार्याः पि

नरःपुत्रास्तथैवचपितामहाः॥मातुलाःश्वशुराः
पौत्राःस्यालासंबंधिनस्तथा॥३४॥एतान्नहंतुमि
च्छामिघ्नतोपिमधुसूदन॥अपित्रैलोकाराज्यस्यहे
तोःकिंनुमहीकृते॥३५॥निहत्यधार्तराष्ट्रान्नःका
प्रीतिःस्याज्जनार्दन॥पापमेवाश्रयेदस्मान्हत्वैता
नाततायिनः॥३६॥तस्मान्नार्हावयंहंतुंधार्तराष्ट्रा

स्वबांधवान्॥ स्वजनंहिकथंहत्वासुखिनःस्याममा-
धव॥३७॥ यद्यप्येतेनपश्यंतिलोभोपहतचेतसः॥ कु-
लक्षयकृतंदोषंमित्रद्रोहेचपातकं॥३८॥ कथंनज्ञेय-
मस्माभिःपापादस्मान्निवर्तितुं॥ कुलक्षयकृतंदोषं
प्रपश्यद्भिर्जनार्दन॥३९॥ कुलक्षयेप्रणश्यंतिकुलध-
र्माःसनातनाः॥ धर्मेनष्टेकुलंकृत्स्नमधर्मोभिभव

पुन ॥ ७० ॥ अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यंति कुलस्त्रि
यः ॥ स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष्णेय जायते वर्णसंकरः ॥ ७१ ॥
संकरो नरकायैव कुलघ्नानां कुलस्य च ॥ पतंति पि
तरो ह्येषां लुप्तपिंडोदकक्रियाः ॥ ७२ ॥ दोषैरेतैः कु
लघ्नानां वर्णसंकरकारकैः ॥ उत्साद्यंते जातिध
र्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः ॥ ७३ ॥ उत्सन्नकुलधर्मा

गी॰ णांमनुष्याणांजनार्दन॥ नरकेनियतंवासोभ
१९ वतीत्यनुशुश्रुम॥४४॥अहोबतमहत्पापंकर्तुं
व्यवसितावयं॥यद्राज्यसुखलोभेनहंतुंस्वजन
मुद्यताः॥४५॥यदिमामप्रतीकारमशस्त्रंशस्त्र
पाणयः॥धार्तराष्ट्रारणेहन्युस्तन्मेक्षेमतरंभ
वेत्॥४६॥संजयउवाच॥एवमुक्त्वार्जुनःसंख्येरथो

पस्थउपाविशत्॥ विसृज्यसशरंचापंशोकसं
विग्नमानसः॥४७॥ इतिश्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सु
ब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेअर्जु
नविषादोनामप्रथमोध्यायः॥१॥ संजयउवाच॥
तंतथाकृपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षणं॥ विषी
दंतमिदंवाक्यमुवाचमधुसूदनः॥१॥ श्रीभगवान्

गी.
२

वाच॥ कुतस्त्वा कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितं ॥
अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन ॥ २ ॥ क्लैब्यं मा
स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते ॥ क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्य-
क्त्वोत्तिष्ठ परंतप ॥ ३ ॥ अर्जुन उवाच ॥ कथं भीष्म
महं संख्ये द्रोणं च मधुसूदन ॥ इषुभिः प्रतियोत्स्या
मि पूजार्हावरिसूदन ॥ ४ ॥ गुरूनहत्वा हि महानुभा

वाश्रेयोभोक्तुंभैक्षमपीहलोके॥हत्वार्थकामां
स्तुगुरूनिहैवभुंजीयभोगान्रुधिरप्रदिग्धान्॥५॥
नचैतद्विद्मःकतरन्नोगरीयोयद्वाजयेमयदिवा
नोजयेयुः॥यानेवहत्वानजिजीविषामस्तेवस्थि
ताःप्रमुखेधार्तराष्ट्राः॥६॥कार्पण्यदोषोपहतस्व
भावःपृछामित्वांधर्मसंमूढचेताः॥यछ्रेयःस्या

गी· निश्चितंब्रूहितन्मेशिष्यस्तेहंशाधिमांत्वांप्रपन्नं ७

२८ नहिप्रपश्यामिममापनुद्याद्यच्छोकमुच्छोषणा

मिंद्रियाणां ॥ अवाप्यभूमावसपत्नमृद्धंराज्यंसुरा

णामपिचाधिपत्यं ॥८॥ संजयउवाच ॥ एवमुक्त्वाहृ

षीकेशंगुडाकेशःपरंतपः ॥ नयोत्स्यइतिगोविंद

मुक्त्वातूष्णींबभूवह ॥९॥ तमुवाचहृषीकेशः ॥

प्रहसन्निवभारत॥सेनयोरुभयोर्मध्येविषीदं-
तमिदंवचः॥१०॥श्रीभगवानुवाच॥अशोच्यानन्वशो-
चस्त्वंप्रज्ञावादांश्चभाषसे॥गतासूनगतासूंश्च
नानुशोचंतिपंडिताः॥११॥नत्वेवाहंजातुनासंन
त्वंनेमेजनाधिपाः॥नचैवनभविष्यामः सर्वेवय
मतःपरं॥१२॥देहिनोस्मिन्यथादेहेकौमारंयौवनं

जरा ॥ तथा देहांतरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति ॥ १३
मात्रास्पर्शास्तु कौंतेय शीतोष्णसुखदुःखदाः ॥
आगमापायिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत ॥ १
४ ॥ यं हि न व्यथयंत्येते पुरुषं पुरुषर्षभ ॥ समदुःखसु
खं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते ॥ १५ ॥ नासतो विद्य
ते भावो नाभावो विद्यते सतः ॥ उभयोरपि दृष्टोंत

स्तनयोस्तत्वदर्शिभिः॥१६॥ अविनाशितुतद्विद्धि
येनसर्वमिदंततं॥ विनाशमव्ययस्यास्यनकश्चि
त्कर्तुमर्हति॥१७॥ अंतवंतइमेदेहानित्यस्योक्ताः
शरीरिणः॥ अनाशिनोप्रमेयस्यतस्माद्युध्यस्व
भारत॥१८॥ यएनंवेत्तिहंतारंयश्चैनंमन्यतेहतं
उभौतौनविजानीतोनायंहंतिनहन्यते॥१९॥

गी॰ न जायते म्रियते वा कदाचिन्नायं भूत्वा भविता
१९ वा न भूयः ॥ अजो नित्यः शाश्वतोयं पुराणो न ह
न्यते हन्यमाने शरीरे ॥२०॥ वेदाविनाशिनं नित्यं
य एनमजमव्ययं ॥ कथं स पुरुषः पार्थ कं घातय
ति हंति कं ॥२१॥ वासांसि जीर्णानि यथा विहा
य नवानि गृह्णाति नरोपराणि ॥ तथा शरीराणि

विहायजीर्णान्यन्यानिसंयातिनवानिदेही॥२२॥
नैनंछिंदंतिशस्त्राणिनैनंदहतिपावकः॥नचैनं
क्लेदयंत्यापोनशोषयतिमारुतः॥२३॥अछे
द्योयमदाह्योयमक्लेद्योशोष्यएवच॥नित्यःसर्व
गतःस्थाणुरचलोयंसनातनः॥२४॥अव्यक्तोय
मचिंत्योयमविकार्योयमुच्यते॥तस्मादेवंविदि

नैनं नानुशोचितुमर्हसि ॥२५॥ अथ चैनं नित्यजातं
नित्यं वा मन्यसे मृतं । तथापि त्वं महाबाहो नैवं शो
चितुमर्हसि ॥२६॥ जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म
मृतस्य च । तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्ह-
सि ॥२७॥ अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भार
त । अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥२८॥

आश्चर्यवत्पश्यतिकश्चिदेनमाश्चर्यवद्वदतित
थैवचान्यः ॥ आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोतिश्रुत्वा
प्येनंवेदनचैवकश्चित् ॥ २९ ॥ देहीनित्यमवध्योयं
देहेसर्वस्यभारत ॥ तस्मात्सर्वाणिभूतानिनत्वं
शोचितुमर्हसि ॥ ३० ॥ स्वधर्ममपिचावेक्ष्यनविकं
पितुमर्हसि ॥ धर्म्याद्धियुद्धाच्छ्रेयोन्यत्क्षत्रियस्य

नविद्यते॥३१॥यदृछयाचोपपन्नंस्वर्गद्वारमपावृतं
सुखिनःक्षत्रियाःपार्थलभंतेयुद्धमीदृशं॥३२॥अथ
चेत्वमिमंधर्म्यंसंग्रामंनकरिष्यसि॥ततःस्वधर्मं
कीर्तिंचहित्वापापमवाप्स्यसि॥३३॥अकीर्तिंचापि
भूतानिकथयिष्यंतितेव्ययां॥संभावितस्यचाकी
र्तिर्मरणादतिरिच्यते॥३४॥भयाद्रणादुपरतंमंस्य

तेत्वांमहारथाः॥येषांचत्वंबहुमतोभूत्वायास्यसि
लाघवं॥३५॥अवाच्यवादांश्चबहून्वदिष्यंतितवा
हिताः॥निंदंतस्तवसामर्थ्यंततोदुःखतरंनुकिं॥ २९
हतोवाप्राप्स्यसिस्वर्गंजित्वावाभोक्ष्यसेमहीं॥त
स्मादुत्तिष्ठकौंतेययुद्धायकृतनिश्चयः॥३७॥सुख
दुःखेसमेकृत्वालाभालाभौजयाजयौ॥ततोयु

द्धाययुज्यस्वनैवंपापमवाप्स्यसि॥३८॥एषातेभि
हितासांख्येबुद्धिर्योगेत्विमांशृणु॥बुद्ध्यायुक्तोयय
यापार्थकर्मबंधंप्रहास्यसि॥३९॥नेहाभिक्रमनाशोस्ति
स्तिप्रत्यवायोनविद्यते॥स्वल्पमप्यस्यधर्मस्यत्राय
तेमहतोभयात्॥४०॥व्यवसायात्मिकाबुद्धिरेके
हकुरुनंदन॥बहुशाखाह्यनंताश्चबुद्धयोव्यवसा

यिनां ॥४१॥ यामिमांपुष्पितांवाचंप्रवदंत्यविपश्चितः
वेदवादरताःपार्थनान्यदस्तीतिवादिनः ॥४२॥ का
मात्मानःस्वर्गपराजन्मकर्मफलप्रदां॥ क्रियावि
शेषबहुलांभोगैश्वर्यगतिंप्रति ॥४३॥ भोगैश्वर्यप्र
सक्तानांतयापहृतचेतसां ॥ व्यवसायात्मिकाबुद्धिः
समाधौनविधीयते ॥४४॥ त्रैगुण्यविषयावेदानि

गी॰
२॰

त्रैगुण्यो भवार्जुन ॥ निर्द्वंद्वो नित्यसत्वस्थो निर्योगः
क्षेम आत्मवान् ॥ ४५ ॥ यावानर्थ उदपाने सर्वतः सं
प्लुतोदके ॥ तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः
कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ॥ मा क
र्मफलहेतुर्भूर्मा ते संगोस्त्वकर्मणि ॥ ४७ ॥ योगस्थः
कुरु कर्माणि संगं त्यक्त्वा धनंजय ॥ सिद्ध्यसिद्ध्योः स

४

मोभूत्वासमत्वंयोगउच्यते॥४८॥दूरेणह्यवरंक-
र्मबुद्धियोगाद्धनंजय॥बुद्धौशरणमन्विछकृपणा
फलहेतवः॥४९॥बुद्धियुक्तोजहातीहउभेसुकृत
दुष्कृते॥तस्माद्योगाययुज्यस्वयोगःकर्मसुकौश
ले॥५०॥कर्मजंबुद्धियुक्ताहिफलंत्यक्त्वामनीषिणः
जन्मबंधविनिर्मुक्ताःपदंगछन्त्यनामयं॥५१॥यदाते

मोहकलिलंबुद्धिर्व्यतितरिष्यति॥तदागंतासिनि
र्वेदंश्रोतव्यस्यश्रुतस्यच॥५२॥श्रुतिविप्रतिपन्नातेय
दास्थास्यतिनिश्चला॥समाधावचलाबुद्धिस्तदायोगा
मवाप्स्यसि॥५३॥अर्जुनउवाच॥स्थितप्रज्ञस्यकाभाषा
समाधिस्थस्यकेशव॥स्थितधीःकिंप्रभाषेतकिमा
सीतव्रजेतकिं॥५४॥श्रीभगवानुवाच॥प्रजहातियदा

कामान्सर्वान्पार्थमनोगतान्॥ आत्मन्येवात्मना

तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते॥५५॥ दुःखेष्वनुद्विग्नम

नाः सुखेषु विगतस्पृहः॥ वीतरागभयक्रोधः स्थित

धीर्मुनिरुच्यते॥५६॥ यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्तत्प्राप्य

शुभाशुभं॥ नाभिनंदति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठि

ता॥५७॥ यदा संहरते चायं कूर्मोंगानीव सर्वशः॥

इंद्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ५८ ॥ वि
षया विनिवर्तंते निराहारस्य देहिनः ॥ रसवर्जं रसो
प्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥ ५९ ॥ यततो ह्यपि कौंतेय पु
रुषस्य विपश्चितः ॥ इंद्रियाणि प्रमाथीनि हरंति प्रस
भं मनः ॥ ६० ॥ तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्प
रः ॥ वशे हि यस्येंद्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६१ ॥

ध्यायतो विषयान्पुंसः संगस्तेषूपजायते ॥ संगात्सं
जायते कामः कामात्क्रोधोभिजायते ॥ ६२ ॥ क्रोधा
द्भवति संमोहः संमोहात्स्मृतिविभ्रमः ॥ स्मृतिभ्रंशा
द्बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥ ६३ ॥ रागद्वेषवि
युक्तैस्तु विषयानिंद्रियैश्चरन् ॥ आत्मवश्यैर्विधेया
त्मा प्रसादमधिगच्छति ॥ ६४ ॥ प्रसादे सर्वदुःखा

गी॰
२३

नां हानिरस्योपजायते ॥ प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः

पर्यवतिष्ठते ॥६५॥ नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायु-

क्तस्य भावनः ॥ न चाभावयतः शांतिरशांतस्य कु-

तः सुखं ॥६६॥ इंद्रियाणां हि चरतां यन्मनोनुवि-

धीयते ॥ तदस्य हरति प्रज्ञां वायोर्नावमिवांभसि ॥ २३

तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ॥ इंद्रि-

याणींद्रियार्थेभ्यस्तस्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता ॥६८॥ या
निशासर्वभूतानांतस्यांजागर्तिसंयमी ॥ यस्यां
जाग्रतिभूतानिसानिशापश्यतोमुनेः ॥६९॥ आ
पूर्यमाणमचलप्रतिष्ठंसमुद्रमापःप्रविशंति
यद्वत् ॥ तद्वत्कामायंप्रविशंतिसर्वेसशांतिमा
प्नोतिनकामकामी ॥७०॥ विहायकामान्यःसर्वा

गी॰ २८ मुमांश्चरतिनिःस्पृहः॥ निर्ममोनिरहंकारःस
शांतिमधिगछति॥७१॥ एषाब्राह्मीस्थितिःपा
र्थनैनांप्राप्यविमुह्यति॥ स्थित्वास्यामंतकाले
पिब्रह्मनिर्वाणमृछति॥७२॥ इतिश्रीभगवद्गीतासू
पनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवा
देसांख्ययोगोनामद्वितीयोध्यायः २॥ अर्जुनउ

वाच॥ज्यायसीचेत्कर्मणस्तेमताबुद्धिर्जनार्द
न॥तत्किंकर्मणिघोरेमांनियोजयसिकेशव॥
व्यामिश्रेणेववाक्येनबुद्धिंमोहयसीवमे॥तदे
कंवदनिश्चित्ययेनश्रेयोहमाप्नुयां॥२॥श्रीभग
वानुवाच॥लोकेस्मिन्द्विविधानिष्ठापुराप्रोक्ता
मयानघ॥ज्ञानयोगेनसांख्यानांकर्मयोगेन

गी.
२५

योगिनां ॥३॥ नकर्मणामनारंभान्नैष्कर्म्यंपुरुषो

श्नुते ॥ नचसंन्यसनादेवसिद्धिंसमधिगच्छति ॥४

नहिकश्चित्क्षणमपिजातुतिष्ठत्यकर्मकृत ॥

कार्यतेह्यवशःकर्मसर्वःप्रकृतिजैर्गुणैः ॥५॥

कर्मेन्द्रियाणिसंयम्ययआस्तेमनसास्मरन् ॥

इंद्रियार्थान्विमूढात्मामिथ्याचारःसउच्यते ॥

१

यस्त्विंद्रियाणिमनसानियम्यारभतेर्जुन॥कर्मे
न्द्रियैःकर्मयोगमसक्तःसविशिष्यते॥७॥नियतं
कुरुकर्मत्वंकर्मज्यायोह्यकर्मणः॥शरीरयात्रा
पिचतेनप्रसिद्ध्येदकर्मणः॥८॥यज्ञार्थात्कर्म
णोन्यत्रलोकोयंकर्मबंधनः॥तदर्थंकर्मकौं
तेयमुक्तसंगःसमाचर॥९॥सहयज्ञाःप्रजाःसृ

गी॰
२९

ष्ट्वापुरोवाचप्रजापतिः॥अनेनप्रसविष्यध्वमे
षवोस्त्विष्टकामधुक्॥१०॥देवान्भावयतानेन
तेदेवाभावयंतुवः॥परस्परंभावयंतःश्रेयःप
रमवाप्स्यथ॥११॥इष्टान्भोगान्हिवोदेवादास्यं
तेयज्ञभाविताः॥तैर्दत्तानप्रदायैभ्योयोभुंक्तेस्ते
नएवसः॥१२॥यज्ञशिष्टाशिनःसंतोमुच्यंतेसर्वे

किल्बिषैः॥ भुंजतेतेत्वघंपापायेपचंत्यात्मका
रणात्॥१३॥ अन्नाद्भवंतिभूतानिपर्जन्यादन्नसं
भवः॥ यज्ञाद्भवतिपर्जन्योयज्ञःकर्मसमुद्भवं १८
तस्मात्सर्वगतंब्रह्मनित्यंयज्ञेप्रतिष्ठितं॥१४॥ए
वंप्रवर्तितंचक्रंनानुवर्तयतीहयः॥ अघायुरिं
द्रियारामोमोघंपार्थसजीवति॥१५॥ यस्त्वात्मर

गी॰
२२

तिरेवस्यादात्मतृप्तश्चमानवः॥ आत्मन्येवचसं
तुष्टस्तस्यकार्यंनविद्यते॥१७॥ नैवतस्यकृतेना-
र्थोनाकृतेनेहकश्चन॥ नचास्यसर्वभूतेषुकश्चि
दर्थव्यपाश्रयः॥१८॥ तस्मादसक्तःसततंका-
र्यंकर्मसमाचर॥ असक्तोह्याचरन्कर्मपरमाप्नो
तिपूरुषः॥१९॥ कर्मणैवहिसंसिद्धिमास्थिताजना

जनकादयः ॥ लोकसंग्रहमेवापिसंपश्यन्कर्तु
मर्हसि ॥२०॥ यद्यदाचरतिश्रेष्ठस्तत्तदेवेतरोजनः
सयत्प्रमाणंकुरुतेलोकस्तदनुवर्तते ॥२१॥ नमेपा
र्थास्तिकर्तव्यंत्रिषुलोकेषुकिंचन ॥ नानवाप्त
मवाप्तव्यंवर्तएवचकर्मणि ॥२२॥ यदिह्यहंनव
र्तेयंजातुकर्मण्यतंद्रितः ॥ ममवर्त्मानुवर्तंते॰

गी॰ मनुष्याः पार्थसर्वशः ॥२३॥ उत्सीदेयुरिमेलोका
२८ न कुर्यांकर्मचेदहं ॥ संकरस्यचकर्तास्यामुपहन्या
मिमाःप्रजाः ॥२४॥ सक्ताःकर्मण्यविद्वांसोयथा
कुर्वंतिभारत ॥ कुर्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चिकीर्षुर्लो
कसंग्रहं ॥२५॥ नबुद्धिभेदंजनयेदज्ञानांकर्मसंगि
नां ॥ जोषयेत्सर्वकर्माणिविद्वान्युक्तःसमाचरन् २८

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः ॥
अहंकारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥२७॥
तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः ॥ गुणा
गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते ॥२८॥ प्रकृतेर्गुण
संमूढाः सज्जन्ते गुणकर्मसु ॥ तानकृत्स्नविदो मं
दान्कृत्स्नविन्न विचालयेत् ॥२९॥ मयि सर्वा

गी॰
२५

णि कर्माणि संन्यस्याध्यात्मचेतसा॥ निराशीर्निर्म
मो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः॥३०॥ ये मे मतमिदं नि
त्यमनुतिष्ठंति मानवाः॥ श्रद्धावंतोनसूयंतो मु
च्यंते तेपि कर्मभिः॥३१॥ ये त्वेतदभ्यसूयंतो नानु
तिष्ठंति मे मतं॥ सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धि नष्टा
नचेतसः॥३२॥ सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवा

नपि ॥ प्रकृतिं यांति भूतानि निग्रहः किं करिष्य
ति ॥३३॥ इंद्रियस्येंद्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ
तयोर्न वशमागछेत्तौ ह्यस्य परिपंथिनौ ॥३४॥ श्रे
यान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ॥ स्व
धर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥ अर्जुन उवाच
अथ केन प्रयुक्तोयं पापं चरति पूरुषः ॥ अनि

गी॰ ३॰

च्छन्नपिवार्ष्णेयबलादिवनियोजितः ॥३६॥ श्रीभग
वानुवाच ॥ कामएषक्रोधएषरजोगुणसमुद्भवः
महाशनोमहापाप्माविद्ध्येनमिहवैरिणं ॥३७॥
धूमेनाव्रियतेवह्निर्यथादर्शोमलेनच ॥ यथोल्ब
नावृतोगर्भस्तथातेनेदमावृतं ॥३८॥ आवृतंज्ञान
मेतेनज्ञानिनोनित्यवैरिणा ॥ कामरूपेणकौंतेय

दुष्पूरेणानलेनच ॥ ३९ ॥ इंद्रियाणिमनोबुद्धिर
स्याधिष्ठानमुच्यते ॥ एतैर्विमोहयत्येषज्ञानमा
वृत्यदेहिनं ॥ ४० ॥ तस्मात्त्वमिंद्रियाण्यादौनिय
म्यभरतर्षभ ॥ पाप्मानंप्रजहिह्येनंज्ञानविज्ञान
नाशनं ॥ ४१ ॥ इंद्रियाणिपराण्याहुरिंद्रियेभ्यःप
रंमनः ॥ मनसस्तुपराबुद्धिर्योबुद्धेःपरतस्तुसः ४२

गी॰ एवंबुद्धेःपरंबुद्ध्वासंस्तभ्यात्मानमात्मना॥जहि
३२ शत्रुंमहाबाहोकामरूपंदुरासदं॥४३॥इतिश्रीम
गवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्री
कृष्णार्जुनसंवादेकर्मयोगोनामतृतीयोध्यायः ३
श्रीभगवानुवाच॥इमंविवस्वतेयोगंप्रोक्तवान
हमव्ययं॥विवस्वान्मनवेप्राहमनुरिक्ष्वाकवे॥

व्रवीत॥१॥एवंपरंपराप्राप्तमिमंराजर्षयोविदुः॥
सकालेनेहमहतायोगोनष्टःपरंतप॥२॥सएव
वायंमयातेद्ययोगःप्रोक्तःपुरातनः॥भक्तोसि
मेसखाचेतिरहस्यंह्येतदुत्तमं॥३॥अर्जुनउवाच॥
अपरंभवतोजन्मपरंजन्मविवस्वतः॥कथमेत
द्विजानीयांत्वमादौप्रोक्तवानिति॥४॥श्रीभगवा

नुवाच॥ बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि तव चार्जु
न॥ तान्यहं वेद सर्वाणि न त्वं वेत्थ परंतप॥५॥
अजोपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोपि सन्॥
प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय संभवाम्यात्ममायया॥६॥ य
दा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत॥ अभ्युत्था
नमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहं॥७॥ परित्रा॰

णायसाधूनांविनाशायचदुष्कृतां ॥ धर्मसं-
स्थापनार्थायसंभवामियुगेयुगे ॥ ८ ॥ जन्म-
कर्मचमेदिव्यमेवंयोवेत्तितत्वतः ॥ त्यक्त्वादेहं
पुनर्जन्मनैतिमामेतिसोर्जुन ॥ ९ ॥ वीतरागभ-
यक्रोधामन्मयामामुपाश्रिताः ॥ बहवोज्ञान
तपसापूतामद्भावमाश्रिताः ॥ १० ॥ येयथामांप्र

गी॰ ३३

पद्यंतेतांस्तथैवभजाम्यहं॥ममवर्त्मानुवर्तंते
मनुष्याःपार्थसर्वशः॥११॥कांक्षंतःकर्मणां
सिद्धिंयजंतइहदेवताः॥क्षिप्रंहिमानुषेलोके
सिद्धिर्भवतिकर्मजा॥१२॥चातुर्वर्ण्यंमयासृष्टं
गुणकर्मविभागशः॥तस्यकर्तारमपिमांवि
द्ध्यकर्तारमव्ययं॥१३॥नमांकर्माणिलिंपंतिन

मेकर्मफलेस्पृहा॥ इतिमांयोभिजानातिकर्म
भिर्नसबध्यते॥१४॥ एवंज्ञात्वाकृतंकर्मपूर्वैरा
पिमुमुक्षुभिः॥ कुरुकर्मैवतस्मात्वंपूर्वैःपूर्वतरं
कृतं॥१५॥ किंकर्मकिमकर्मेतिकवयोप्यत्रा
मोहिताः॥ तत्तेकर्मप्रवक्ष्यामियज्ज्ञात्वामोक्ष्यसे
शुभात्॥१६॥ कर्मणोह्यपिबोद्धव्यंबोद्धव्यंचवि

गी. २४

कर्मणः ॥ अकर्मणश्च बोद्धव्यं गहना कर्मणो
गतिः ॥ १७ ॥ कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म
यः ॥ स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्नकर्मकृ
त् ॥ १८ ॥ यस्य सर्वे समारंभाः कामसंकल्पवर्जिताः
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पंडितं बुधाः ॥ १९ ॥
त्यक्त्वा कर्मफलासंगं नित्यतृप्तो निराश्रयः ॥ क

र्मण्यभिप्रवृत्तोपिनैवकिंचित्करोतिसः ॥२०॥
निराशीर्यतचित्तात्मात्यक्तसर्वपरिग्रहः ॥ शा
रीरंकेवलंकर्मकुर्वन्नाप्नोतिकिल्बिषं ॥२१॥ यदृ
च्छालाभसंतुष्टोद्वंद्वातीतोविमत्सरः ॥ समःसि
द्धावसिद्धौचकृत्वापिननिबध्यते ॥२२॥ गतसंग
स्यमुक्तस्यज्ञानावस्थितचेतसः ॥ यज्ञायाचरतः

गी॰ कर्म्म समग्रं प्रविलीयते ॥२३॥ ब्रह्मार्पणं ब्रह्म
३५ हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणाहुतं ॥ ब्रह्मैव तेन गंतव्यं
ब्रह्मकर्म्मसमाधिना ॥२४॥ दैवमेवापरे यज्ञं यो
गिनः पर्युपासते ॥ ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवो
पजुह्वति ॥२५॥ श्रोत्रादीनींद्रियाण्यन्ये संयमा
ग्निषु जुह्वति ॥ शब्दादीन्विषयानन्य इंद्रियाग्नि-

जुह्वति ॥२६॥ सर्वाणींद्रियकर्माणि प्राणक
र्माणि चापरे ॥ आत्मसंयमयोगाग्नौ जुह्वति ।
ज्ञानदीपिते ॥२७॥ द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगय
ज्ञास्तथापरे ॥ स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः सं
शितव्रताः ॥२८॥ अपाने जुह्वति प्राणं प्राणेपा
नं तथापरे ॥ प्राणापानगती रुद्ध्वा प्राणायाम

परायणाः ॥२९॥ अपरेनियताहाराःप्राणान्
प्राणेषुजुह्वति ॥ सर्वेप्येतेयज्ञविदोयज्ञक्षपि
तकल्मषाः ॥३०॥ यज्ञशिष्टामृतभुजोयांति
ब्रह्मसनातनं ॥ नायंलोकोस्त्ययज्ञस्यकुतोन्य
कुरुसत्तम ॥३१॥ एवंबहुविधायज्ञावितताब्र
ह्मणोमुखे ॥ कर्मजान्विद्धितान्सर्वानेवंज्ञात्वा

विमोक्ष्यसे ॥३२॥ श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानय-
ज्ञः परंतप ॥ सर्वंकर्माखिलंपार्थज्ञानेपरि
समाप्यते ॥३३॥ तद्विद्धिप्रणिपातेनपरिप्रश्ने
नसेवया ॥ उपदेक्ष्यंतितेज्ञानंज्ञानिनस्तत्त्वद
र्शिनः ॥३४॥ यज्ज्ञात्वानपुनर्मोहमेवंयास्यसि
पांडव ॥ येनभूतान्यशेषेणद्रक्ष्यस्यात्मन्यथो

मयि ॥ ३५ ॥ अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पाप
कृत्तमाः ॥ सर्वं ज्ञानप्लवेनैव वृजिनं संतरिष्य
सि ॥ ३६ ॥ यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुते
र्जुन ॥ ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते
तथा ॥ ३७ ॥ न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्य
ते ॥ तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विंदति ॥ ३८

श्रद्धावांल्लभतेज्ञानंतत्परःसंयतेंद्रियः॥ज्ञा
नंलब्ध्वापरांशांतिमचिरेणाधिगच्छति॥३९॥
अज्ञश्चाश्रद्दधानश्चसंशयात्माविनश्यति॥ना
यंलोकोस्तिनपरोनसुखंसंशयात्मनः॥४०॥यो
गसंन्यस्तकर्माणंज्ञानसंछिन्नसंशयं॥आत्म
वंतंनकर्माणिनिबध्नंतिधनंजय॥४१॥तस्मा

दज्ञानसंभूतंहृत्स्थंज्ञानासिनात्मनः॥ छि
त्वैनंसंशयंयोगमातिष्ठोत्तिष्ठभारत॥४२॥ इति
श्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रे
श्रीकृष्णार्जुनसंवादेकर्मसंन्यासयोगोनाम
चतुर्थोध्यायः॥४॥ अर्जुनउवाच॥ संन्यासंकर्म
णांकृष्णपुनर्योगंचशंससि॥ यःश्रेयएतयोरेकं

तन्मेब्रूहिसुनिश्चितं ॥१॥ श्रीभगवानुवाच ॥ संन्या-
सः कर्मयोगश्चनिःश्रेयसकरावुभौ ॥ तयोस्तु
कर्मसंन्यासात्कर्मयोगोविशिष्यते ॥२॥ ज्ञेयःस
नित्यसंन्यासीयोनद्वेष्टिनकांक्षति ॥ निर्द्वंद्वोहि
महाबाहोसुखंबंधात्प्रमुच्यते ॥३॥ सांख्ययोगौ
पृथग्बालाःप्रवदंतिनपंडिताः ॥ एकमप्यास्थि

गी॰ नः सम्यगुभयोर्विंदते फलं ॥४॥ यत्सांख्यैः प्रा
२५ प्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते ॥ एकं सांख्यं च
योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥५॥ संन्यासस्तु म
हाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः ॥ योगयुक्तो मुनि
र्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥६॥ योगयुक्तो विशु
द्धात्मा विजितात्मा जितेंद्रियः ॥ सर्वभूतात्मभू

नात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥७॥ नैव किंचित्क
रोमीति युक्तो मन्येत तत्त्ववित् ॥ पश्यन्शृण्व
न्स्पृशञ्जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्स्वपन्श्वसन् ॥८॥ प्र
लपन्विसृजन्गृह्णन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि ॥ इंद्रि
याणींद्रियार्थेषु वर्तंत इति धारयन् ॥९॥ ब्रह्म
ण्याधाय कर्माणि संगं त्यक्त्वा करोति यः ॥ लि

प्यतेनसपापेनपद्मपत्रमिवांभसा ॥१०॥ काये
नमनसाबुध्याकेवलैरिंद्रियैरपि ॥ योगिनः
कर्मकुर्वंतिसंगंत्यक्त्वात्मशुद्धये ॥११॥ युक्तःक
र्मफलंत्यक्त्वाशांतिमाप्नोतिनैष्ठिकीं ॥ अयुक्तः
कामकारेणफलेसक्तोनिबध्यते ॥१२॥ सर्वक
र्माणिमनसासंन्यस्यास्तेसुखंवशी ॥ नवद्वा-

रेपुरेदेहीनैवकुर्वन्नकारयन् ॥ १३ ॥ नकर्तृत्वंन
कर्माणिलोकस्यसृजतिप्रभुः ॥ नकर्मफल
संयोगंस्वभावस्तुप्रवर्त्तते ॥ १४ ॥ नादत्तेकस्यचि
त्पापंनचैवसुकृतंविभुः ॥ अज्ञानेनावृतंज्ञानं
तेनमुह्यन्तिजन्तवः ॥ १५ ॥ ज्ञानेनतुतदज्ञानंये
षांनाशितमात्मनः ॥ तेषामादित्यवज्ज्ञानंप्र

गी॰
४१

काशयतितत्परं ॥१६॥ तद्बुद्धयस्तदात्मानस्तन्नि
ष्ठास्तत्परायणाः ॥ गच्छंत्यपुनरावृत्तिंज्ञाननि
र्धूतकल्मषाः ॥१७॥ विद्याविनयसंपन्नेब्राह्मणे
गविहस्तिनि ॥ शुनिचैवश्वपाकेचपंडिताःसम
दर्शिनः ॥१८॥ इहैवतैर्जितःसर्गोयेषांसाम्येस्थि
तंमनः ॥ निर्दोषंहिसमंब्रह्मतस्माद्ब्रह्मणिते।

स्थिताः ॥ न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य
चाप्रियं ॥ स्थिरबुद्धिरसंमूढो ब्रह्मविद्ब्रह्मणि
स्थितः ॥ २० ॥ बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विंदत्यात्म
नि यत्सुखं ॥ सब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षय
मश्नुते ॥ २१ ॥ ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय
एव ते ॥ आद्यंतवंतः कौंतेय न तेषु रमते बुधः ॥ २२

गी· शक्नोतीहैवयःसोढुंप्राक्शरीरविमोक्षणा
४२ त्॥ कामक्रोधोद्भवंवेगंसयुक्तःससुखीनरः॥ २२
योंतःसुखोंतरारामस्तथांतर्ज्योतिरेवयः॥ स
योगीब्रह्मनिर्वाणंब्रह्मभूतोधिगच्छति॥२४॥
लभंतेब्रह्मनिर्वाणमृषयःक्षीणकल्मषाः॥
छिन्नद्वैधायतात्मानःसर्वभूतहितेरताः॥२५॥

कामक्रोधवियुक्तानांयतीनांयतचेतसां ॥ अ
भितोब्रह्मनिर्वाणंवर्त्ततेविदितात्मनां ॥२६॥
स्पर्शान्कृत्वाबहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवांतरेभ्रुवोः ॥
प्राणापानौसमौकृत्वानासाभ्यंतरचारिणौ ॥ २१
जितेंद्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः ॥ वि
गतेच्छाभयक्रोधोयः सदामुक्तएवसः ॥२८॥

भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरं ॥ सुहृदं स
र्वभूतानां ज्ञात्वा मां शांतिमृच्छति ॥ २९ ॥ इति श्री
भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्री
कृष्णार्जुनसंवादे संन्यासयोगो नाम पंचमो
ध्यायः ॥ ५ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अनाश्रितः कर्मफ
लं कार्यं कर्म करोति यः ॥ स संन्यासी च योगी

चनिरग्निर्नचाक्रियः ॥१॥ यंसंन्यासमितिप्रा
हुर्योगंतंविद्धिपांडव ॥ नह्यसंन्यस्तसंकल्पोयो
गीभवतिकश्चन ॥२॥ आरुरुक्षोर्मुनेर्योगंकर्म
कारणमुच्यते ॥ योगारूढस्यतस्यैवशमःकार
णमुच्यते ॥३॥ यदाहिनेंद्रियार्थेषुनकर्मस्वनु
षज्जते ॥ सर्वसंकल्पसंन्यासीयोगारूढस्तदोच्य

५ १५ नात्मानमवसादयेत्

गी॰ ते ॥ ४ ॥ उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ॥
४८ आत्मैव ह्यात्मनो बंधुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥ ५ ॥
बंधुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः ॥
अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥ ६ ॥ जि
तात्मनः प्रशांतस्य परमात्मा समाहितः ॥ शी
तोष्णसुखदुःखेषु तथा मानापमानयोः ॥ ७ ॥ ज्ञा

नविज्ञानतृप्तात्माकूटस्थोविजितेंद्रियः॥यु
क्तइत्युच्यतेयोगीसमलोष्टाश्मकांचनः॥८॥
सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबंधुषु॥सा
धुष्वपिचपापेषुसमबुद्धिर्विशिष्यते॥९॥यो
गीयुंजीतसततमात्मानंरहसिस्थितः॥एका
कीयतचित्तात्मानिराशीरपरिग्रहः॥१०॥शुचौ

देशे प्रतिष्ठाप्य स्थिरमासनमात्मनः ॥ नात्युछ्रि
तं नातिनीचं चैलाजिनकुशोत्तरं ॥ तत्रैकाग्रं म
नः कृत्वा यतचित्तेंद्रियक्रियः ॥ उपविश्यासने
युंज्याद्योगमात्मविशुद्धये ॥ ११ ॥ समं कायशिरो
ग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः ॥ संप्रेक्ष्य नासिकाग्रं स्वं
दिशश्चानवलोकयन् ॥ १२ ॥ प्रशांतात्मा विगत

भीर्ब्रह्मचारिव्रतेस्थितः॥ मनःसंयम्यमच्चित्तो
युक्तआसीतमत्परः॥१४॥ युंजन्नेवंसदात्मानंयो
गीनियतमानसः॥ शांतिंनिर्वाणपरमांमत्सं
स्थामधिगच्छति॥१५॥ नात्यश्नतस्तुयोगोस्तिनचै
कांतमनश्नतः॥ नचातिस्वप्नशीलस्यजाग्रतो
नैवचार्जुन॥१६॥ युक्ताहारविहारस्ययुक्तचेष्ट

गी॰ स्वकर्मसु॥ युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुः
४९ खहा॥१७॥ यदा विनियतं चित्तमात्मन्येवावति
ष्ठते॥ निस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा १८
यथा दीपो निवातस्थो नेंगते सोपमा स्मृता॥ यो
गिनो यतचित्तस्य युंजतो योगमात्मनः॥१९॥
यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया॥ यत्र चैवा

मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति ॥ सुखमात्यं
तिकं यत्तद्बुद्धिग्राह्यमतींद्रियं ॥ वेत्ति यत्र न चैवा
यं स्थितश्चलति तत्वतः ॥ २१ ॥ यं लब्ध्वा चापरं
लाभं मन्यते नाधिकं ततः ॥ यस्मिन्स्थितो न दुः
खेन गुरुणापि विचाल्यते ॥ २२ ॥ तं विद्याद्दुःखसं
संयोगवियोगं योगसंज्ञितं ॥ स निश्चयेन यो

क्तव्योयोगोनिर्विण्णचेतसा॥ २३॥ संकल्पप्रभवा
न्कामांस्त्यक्त्वासर्वानशेषतः॥ मनसैवेंद्रिय
ग्रामंविनियम्यसमंततः॥ २४॥ शनैःशनैरुपरमे
द्बुद्ध्याधृतिगृहीतया॥ आत्मसंस्थंमनःकृत्वान
किंचिदपिचिंतयेत्॥ २५॥ यतोयतोनिश्चरतिम
नश्चंचलमस्थिरं॥ ततस्ततोनियम्यैतदात्मन्येव

वशं नयेत् ॥२६॥ प्रशांतमनसं ह्येनं योगिनं सु-
खमुत्तमं ॥ उपैति शांतरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषं
युंजन्नेवं सदात्मानं योगी नियतमानसः ॥ सु-
खेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यंतं सुखमश्नुते ॥२८॥ सर्व-
भूतस्थमात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि ॥ ईक्षते
योगयुक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः ॥२९॥ योमां

गी· ५८

पश्यतिसर्वत्रसर्वंचमयिपश्यति॥तस्याहंन
प्रणश्यामिसचमेनप्रणश्यति॥३०॥सर्वभूत
स्थितंयोमांभजत्येकत्वमास्थितः॥सर्वथावर्त
मानोपिसयोगीमयिवर्तते॥३१॥आत्मौपम्ये
नसर्वत्रसमंपश्यतियोर्जुन॥सुखंवायदिवा
दुःखंसयोगीपरमोमतः॥३२॥अर्जुनउवाच॥यो

यंयोगस्त्वयाप्रोक्तःसाम्येनमधुसूदनः॥एत
स्याहंनपश्यामिचंचलत्वात्स्थितिंस्थिरां॥३३
चंचलंहिमनःकृष्णप्रमाथिबलवद्दृढं॥तस्या
हंनिग्रहंमन्येवायोरिवसुदुष्करं॥३४॥श्रीभगवा
नुवाच॥असंशयंमहाबाहोमनोदुर्निग्रहंचलं
अभ्यासेनतुकौंतेयवैराग्येणचगृह्यते॥३५॥

गी· असंयतात्मनायोगोदुष्प्रापइतिमेमतिः ॥ व
५९ श्यात्मनातुयततांशक्योवाप्तुमुपायतः ॥ ३६ ॥
अर्जुनउवाच ॥ अयतिःश्रद्धयोपेतोयोगाच्चलित
मानसः ॥ अप्राप्ययोगसंसिद्धिंकांगतिंकृष्णगच्छ
ति ॥ ३७ ॥ कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिवन
श्यति ॥ अप्रतिष्ठोमहाबाहोविमूढोब्रह्मणःप

थि ॥ ३८ ॥ एतन्मेसंशयंकृष्णछेत्तुमर्हस्यशेषतः
त्वदन्यःसंशयस्यास्यछेत्तानह्युपपद्यते ॥ ३९ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ पार्थनैवेहनामुत्रविनाशस्तस्य
विद्यते ॥ नहिकल्याणकृत्कश्चिद्दुर्गतिंतात
गच्छति ॥ ४० ॥ प्राप्यपुण्यकृतांलोकानुषित्वाशा
श्वतीःसमाः ॥ शुचीनांश्रीमतांगेहेयोगभ्रष्टो-

गी.
५.

भिजायते ॥४१॥ अथवायोगिनामेवकुलेभव-
तिधीमतां ॥ एतद्धिदुर्लभतरंलोकेजन्मयदीदृ
शं ॥४२॥ तत्रतंबुद्धिसंयोगंलभतेपौर्वदेहिकं ॥ ६३
पूर्वाभ्यासेनतेनैवह्रियतेह्यवशोपिसः ॥ जिज्ञा
सुरपियोगस्यशब्दब्रह्मातिवर्त्तते ॥४४॥ प्रयत्ना
द्यतमानस्तुयोगीसंशुद्धकिल्बिषः ॥ अनेकज-

न्मसंसिद्धस्ततोयातिपरांगतिं॥४५॥तपस्वि
भ्योधिकोयोगीज्ञानिभ्योपिमतोधिकः।कर्मि
भ्यश्चाधिकोयोगीतस्माद्योगीभवार्जुन॥४६॥
योगिनामपिसर्वेषांमद्गतेनांतरात्मना॥श्र
द्धावान्भजतेयोमांसमेयुक्ततमोमतः॥४७॥
इतिश्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्या

यं योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे आत्मसंयमयो
गो नाम षष्ठोध्यायः ६ श्रीभगवानुवाच ॥ मय्या
सक्तमनाः पार्थ योगं युंजन्मदाश्रयः ॥ असं
शयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु ॥ १ ॥ ज्ञानं ते
हं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः ॥ यज्ज्ञात्वा
नेह भूयोन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ २ ॥ मनुष्याणां

णांसहस्रेषुकश्चिद्यततिसिद्धये ॥ यततामपि
सिद्धानांकश्चिन्मांवेत्तितत्त्वतः ॥ ३ ॥ भूमिरापोन
लोवायुःखंमनोबुद्धिरेवच ॥ अहंकारइतीयंमे
भिन्नाप्रकृतिरष्टधा ॥ ४ ॥ अपरेयमितस्त्वन्यांप्र
कृतिंविद्धिमेपरां ॥ जीवभूतांमहाबाहोययेदं
धार्यतेजगत् ॥ ५ ॥ एतद्योनीनिभूतानिसर्वाणी

त्युपधारय ॥ अहंकृत्स्नस्यजगतःप्रभवःप्रलय
स्तथा ॥ ६ ॥ मत्तःपरतरंनान्यत्किंचिदस्तिधनंज
य ॥ मयिसर्वमिदंप्रोतंसूत्रेमणिगणाइव ॥ ७ ॥ र
सोहमप्सुकौंतेयप्रभास्मिशशिसूर्ययोः ॥ प्रण
वःसर्ववेदेषुशब्दःखेपौरुषंनृषु ॥ ८ ॥ पुण्योगंधः
पृथिव्यांचतेजश्चास्मिविभावसौ ॥ जीवनंसर्वभू

षुतपश्चास्मितपस्विषु ॥९॥ बीजंमांसर्वभूता
नांविद्धिपार्थसनातनं ॥ बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मिते
जस्तेजस्विनामहं ॥१०॥ बलंबलवतांचाहंकाम
रागविवर्जितः ॥ धर्माविरुद्धोभूतेषुकामोस्मि
भरतर्षभ ॥११॥ येचैवसात्विकाभावाराजसास्ता
मसाश्चये ॥ मत्तएवेतितान्विद्धिनत्वहंतेषुतेमयि १२

गी॰ त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिसर्वमिदंजगत्॥ मोहि
५२ तंनाभिजानातिमामेभ्यःपरमव्ययं॥१३॥ दैवीह्ये
षागुणमयीममामायादुरत्यया॥ मामेवयेप्रपद्यं
तेमायामेतांतरंतिते॥१४॥ नमोंदुष्कृतिनोमूढाः
प्रपद्यंतेनराधमाः॥ माययापहृतज्ञानाआसुरं
भावमाश्रिताः॥१५॥ चतुर्विधाभजंतेमांजनाःसु

कृतिनोर्जुन ॥ आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भ-
रतर्षभ ॥ १६ ॥ तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्वि-
शिष्यते ॥ प्रियो हि ज्ञानिनोत्यर्थमहं स च मम प्रि-
यः ॥ १७ ॥ उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतं ॥
आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिं ॥ १८
बहूनां जन्मनामंते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते ॥ वासु-

गी. ५४

देवस्सर्वमितिसमहात्मासुदुर्लभः ॥१९॥ कामैस्तै
स्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यंतेन्यदेवताः ॥ तंतंनियममा
स्थायप्रकृत्यानियताःस्वया ॥२०॥ योयोयांयांत
नुंभक्तःश्रद्धयार्चितुमिछति । तस्यतस्याचलां
श्रद्धांतामेवविदधाम्यहं ॥२१॥ सतयाश्रद्धयायुक्त
स्तस्याराधनमीहते । लभंतेचततःकामान्मयैव

विहितान्हितान् ॥२२॥ अंतवंतुफलंतेषांतद्भ
वत्यल्पमेधसां ॥ देवान्देवयजोयांतिमद्भक्तायां
तिमामपि ॥२३॥ अव्यक्तंव्यक्तिमापन्नंमन्यंतेमा
मबुद्धयः ॥ परंभावमजानंतोममाव्ययमनुत्त
मं ॥२४॥ नाहंप्रकाशःसर्वस्ययोगमायासमावृतः
मूढोयंनाभिजानातिलोकोमामजमव्ययं ॥ वे

दाहंसमतीतानिवर्तमानानिचार्जुन ॥ भविष्या
णिचभूतानिमांतुवेदनकश्चन ॥ २६ ॥ इच्छाद्वेष
समुत्थेनद्वंद्वमोहेनभारत ॥ सर्वभूतानिसंमो
हंसर्गेयांतिपरंतप ॥ २७ ॥ येषांत्वंतगतंपापंज
नानांपुण्यकर्मणां ॥ तेद्वंद्वमोहनिर्मुक्ताभजं
तेमांदृढव्रताः ॥ २८ ॥ जरामरणमोक्षायमामा

श्रित्ययतंतिये॥ तेब्रह्मतद्विदुःकृत्स्नमध्या
त्मंकर्मचाखिलं॥२९॥ साधिभूताधिदैवंमां
साधियज्ञंचयेविदुः॥ प्रयाणकालेपिचमांते
विदुर्युक्तचेतसः॥३०॥ इतिश्रीभगवद्गीतासूप
निषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जु
नसंवादेज्ञानविज्ञानयोगोनामसप्तमोध्यायः ७

गी॰ अर्जुनउवाच॥ किंतद्ब्रह्मकिमध्यात्मंकिंकर्म-
८९ पुरुषोत्तम॥ अधिभूतंचकिंप्रोक्तमधिदैवंकि-
मुच्यते॥१॥ अधियज्ञःकथंकोत्रदेहेस्मिन्मधु-
सूदनः॥ प्रयाणकालेचकथंज्ञेयोसिनियता-
त्मभिः॥२॥ श्रीभगवानुवाच॥ अक्षरंब्रह्मपरमं
स्वभावोध्यात्ममुच्यते॥ भूतभावोद्भवकरोविस-

र्गः कर्मसंज्ञितः ॥३॥ अधिभूतंक्षरोभावःपुरुष
श्चाधिदैवतं ॥ अधियज्ञोहमेवात्रदेहेदेहभृतांव
र ॥४॥ अंतकालेचमामेवस्मरन्मुक्त्वाकलेवरं ॥ यः
प्रयातिसमद्भावंयातिनास्त्यत्रसंशयः ॥५॥ यंयं
वापिस्मरन्भावंत्यजत्यंतेकलेवरं ॥ तंतमेवैति
कौंतेयसदातद्भावभावितः ॥६॥ तस्मात्सर्वेषु

गी॰
५२

कालेषुमामनुस्मरयुध्यच॥मय्यर्पितमनोबु
द्धिर्मामेवैष्यस्यसंशयः॥७॥अभ्यासयोगयुक्तेनचे
तसानान्यगामिना॥परमंपुरुषंदिव्यंयातिपा
र्थानुचिंतयन्॥८॥कविंपुराणमनुशासितारम
णोरणीयांसमनुस्मरेद्यः॥सर्वस्यधातारमचिं
त्यरूपमादित्यवर्णंतमसःपरस्तात्॥९॥प्रयाणका

लेमनसा॰चलेनभक्त्यायुक्तोयोगबलेनचैव॥
भ्रुवोर्मध्येप्राणमावेश्यसम्यक्सतंपरंपुरुषमु
पैतिदिव्यं॥१०॥यदक्षरंवेदविदोवदंतिविशंति
यद्यतयोवीतरागाः॥यदिच्छंतोब्रह्मचर्यंचरंति
तत्तेपदंसंग्रहेणप्रवक्ष्ये॥११॥सर्वद्वाराणिसंयम्य
मनोहृदिनिरुध्यच॥मूर्ध्न्याधायात्मनःप्राण

गी॰
५८

मास्थितोयोगधारणां॥१२॥ ॐमित्येकाक्षरंब्रह्म
व्याहरन्मामनुस्मरन्॥ यःप्रयातित्यजन्देहंसयाा
तिपरमांगतिं॥१३॥ अनन्यचेताःसततंयोमांस्मर
तिनित्यशः॥ तस्याहंसुलभःपार्थनित्ययुक्तस्ययो
गिनः॥१४॥ मामुपेत्यपुनर्जन्मदुःखालयमशाश्व
तं॥ नाप्नुवंतिमहात्मानःसंसिद्धिंपरमांगताः॥१५॥

आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोर्जुन ॥ मा-
मुपेत्य तु कौंतेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥१६॥ सहस्र-
युगपर्यंतमहर्यद्ब्रह्मणो विदुः ॥ रात्रिं युगसहस्रा-
न्तां तेहोरात्रविदो जनाः ॥१७॥ अव्यक्ताद्व्यक्त-
यः सर्वाः प्रभवंत्यहरागमे ॥ रात्र्यागमे प्रलीयंते
तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥१८॥ भूतग्रामः स एवायं भूत्वा

भूत्वाप्रलीयते ॥ रात्र्यागमेऽवशः पार्थप्रभवत्यह
रागमे ॥१९॥ परस्तस्मात्तुभावोन्योव्यक्तोव्यक्तात
सनातनः ॥ यः ससर्वेषुभूतेषुनश्यत्सुनविन-
श्यति ॥२०॥ अव्यक्तोक्षरइत्युक्तस्तमाहुःपरमांग
तिं ॥ यंप्राप्यननिवर्त्तंतेतद्धामपरमंमम ॥२१॥ पु
रुषः सपरः पार्थभक्त्यालभ्यस्त्वनन्यया ॥ यस्यां

तःस्थानिभूतानियेनसर्वमिदंततं ॥२२॥ यत्र
कालेत्वनावृत्तिमावृत्तिंचैवयोगिनः ॥ प्रयाता
योतितंकालंवक्ष्यामिभरतर्षभ ॥२३॥ अग्निर्ज्यो
तिरहःशुक्लःषण्मासाउत्तरायणं ॥ तत्रप्र
यातागच्छंतिब्रह्मब्रह्मविदोजनाः ॥२४॥ धूमो
रात्रिस्तथाकृष्णःषण्मासादक्षिणायनं ॥ तत्र

गी॰
८

चांद्रमसंज्योतिर्योगीप्राप्यनिवर्त्तते ॥२५॥ शु
क्लकृष्णेगतीह्येतेजगतःशाश्वतेमते ॥ एक
यायात्यनावृत्तिमन्ययावर्त्ततेपुनः ॥२६॥ नैते
सृतीपार्थजानन्योगीमुह्यतिकश्चन । त
स्मात्सर्वेषुकालेषुयोगयुक्तोभवार्जुन ॥२७॥ वे
देषुयज्ञेषुतपःसुचैवदानेषुयत्पुण्यफलंप्रदि

ष्टं ॥ अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा योगी परं स्थान
मुपैति चाद्यं ॥ २८ ॥ इति श्रीभगवद्गीतासूपनि
षत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुन
संवादे महापुरुषयोगो नामाष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥
श्रीभगवानुवाच ॥ इदं तु ते गुह्यतमं प्रवक्ष्या
म्यनसूयवे ॥ ज्ञानं विज्ञानसहितं यज्ज्ञात्वा मो

गी.
९९

क्ष्यसेशुभात ॥१॥ राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमि
दमुत्तमं ॥ प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं कर्तुम
व्ययं ॥२॥ अश्रद्दधानाः पुरुषा धर्मस्यास्य परंत
प ॥ अप्राप्य मां निवर्तंते मृत्युसंसारवर्त्मनि ॥३॥
मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना ॥ मत्स्था
नि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः ॥४॥ न च म

स्थानिभूतानिपश्यमेयोगमैश्वरं॥भूतभृन्न
चभूतस्थोममात्माभूतभावनः॥५॥यथाका
शस्थितोनित्यंवायुःसर्वत्रगोमहान्॥तथाः
सर्वाणिभूतानिमत्स्थानीत्युपधारय॥६॥स
र्वभूतानिकौंतेयप्रकृतिंयांतिमामकीं॥क
ल्पक्षयेपुनस्तानिकल्पादौविसृजाम्यहं॥७॥

गी. ९२

प्रकृतिंस्वामवष्टभ्यविसृजामिपुनःपुनः ॥ भू
तग्राममिमंकृत्स्नमवशंप्रकृतेर्वशात् ॥८॥ नच
मांतानिकर्माणिनिबध्नंतिधनंजय ॥ उदासी
नवदासीनमसक्तंतेषुकर्मसु ॥९॥ मयाध्यक्षेण
प्रकृतिःसूयतेसचराचरं ॥ हेतुनानेनकौंतेयज
गद्विपरिवर्त्तते ॥१०॥ अवजानंतिमांमूढामानुषीं

नुमाश्रितं ॥ परंभावमजानंतोममभूतमहे ॥
श्वरं ॥११॥ मोघाशामोघकर्माणोमोघज्ञानावि-
चेतसः ॥ राक्षसीमासुरींचैवप्रकृतिंमोहिनींश्रि-
ताः ॥१२॥ महात्मानस्तुमांपार्थदैवींप्रकृतिमाश्रि
ताः ॥ भजंत्यनन्यमनसोज्ञात्वाभूतादिमव्ययं ॥ १३
सततंकीर्तयंतोमांयतंतश्चदृढव्रताः ॥ नमस्यं

नस्यमांभक्त्यानित्ययुक्तउपासते ॥१४॥ ज्ञानय
ज्ञेनचाप्यन्येयजंतोमामुपासते ॥ एकत्वेनपृथ
क्त्वेनबहुधाविश्वतोमुखं ॥१५॥ अहंक्रतुरहंयज्ञः
स्वधाहमहमौषधं ॥ मंत्रोहमहमेवाज्यमहमग्नि
रहंहुतं ॥१६॥ पिताहमस्यजगतोमाताधातापिता
महः ॥ वेद्यंपवित्रमोंकारऋक्सामयजुरेवच ॥१७॥

गतिर्भर्ताप्रभुःसाक्षीनिवासःशरणंसुहृत॥
प्रभवःप्रलयस्थानंनिधानंबीजमव्ययं॥१८॥
तपाम्यहमहंवर्षंनिगृह्णाम्युत्सृजामिच॥अमृ
तंचैवमृत्युश्चसदसच्चाहमर्जुन॥१९॥त्रैविद्या
मांसोमपाःपूतपापायज्ञैरिष्ट्वास्वर्गतिंप्रार्थयं
ते॥तेपुण्यमासाद्यसुरेंद्रलोकमश्नंतिदिव्यान्दि

विदेवभोगान्॥२०॥तेतंभुक्त्वास्वर्गलोकंविशा
लंक्षीणेपुण्येमर्त्यलोकंविशंति॥एवंत्रयीधर्म
मनुप्रपन्नागतागतंकामकामालभंते॥२१॥अ
नन्याश्चिंतयंतोमांयेजनाःपर्युपासते॥तेषांनि
त्याभियुक्तानांयोगक्षेमंवहाम्यहं॥२२॥येप्यन्य
देवताभक्तायजंतेश्रद्धयान्विताः॥तेपिमामेव

कौंतेययजंत्यविधिपूर्वकं॥२३॥अहंहिसर्वयज्ञा-
नांभोक्ताचप्रभुरेवच॥नतुमामभिजानंतितत्वे-
नातश्चवंतिते॥२४॥यांतिदेवव्रतादेवान्पितॄन्यां-
तिपितृव्रताः॥भूतानियांतिभूतेज्यायांतिमद्या-
जिनोपिमां॥२५॥पत्रंपुष्पंफलंतोयंयोमेभक्त्या
प्रयच्छति॥तदहंभक्त्युपहृतमश्नामिप्रयतात्मनः॥ २८

गी॰ ६०

यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् ॥ य
त्तपस्यसि कौंतेय तत्कुरुष्व मदर्पणं ॥ २७ ॥ शुभा
शुभफलैरेवं मोक्ष्यसे कर्मबंधनैः ॥ संन्यासयो
गयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैष्यसि ॥ २८ ॥ समो
हं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योस्ति न प्रियाः ॥ ये भजं
ति मां भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहं ॥ २९ ॥ अपि चे

सुदुराचारोभजतेमामनन्यभाक्॥साधुरेव
समंतव्यःसम्यग्व्यवसितोहिसः॥३०॥क्षिप्रं
भवतिधर्मात्माशश्वछांतिंनिगछति॥कौंतेय
प्रतिजानीहिनमेभक्तःप्रणश्यति॥३१॥मांहि
पार्थव्यपाश्रित्ययेपिस्युःपापयोनयः॥स्त्रियो
वैश्यास्तथाशूद्रास्तेपियांतिपरांगतिं॥३२॥किं

पुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्षयस्तथा ॥ अ
नित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व मां ॥३३॥ म
न्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ॥ मामेवै
ष्यसि युक्त्वैवमात्मानं मत्परायणः ॥३४॥ इति श्री
भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे
श्रीकृष्णार्जुनसंवादे राजविद्याराजगुह्ययोगो नाम नवमोऽध्यायः ॥ ९

श्रीभगवानुवाच ॥ ॐ भूय एव महाबाहो श्रृणु मे
परमं वचः ॥ यत्तेहं प्रीयमाणाय वक्ष्यामि हितका
म्यया ॥१॥ न मे विदुः सुरगणाः प्रभवं न महर्षयः
अहमादिर्हि देवानां महर्षीणां च सर्वशः ॥२॥
यो मामजमनादिं च वेत्ति लोकमहेश्वरं ॥ असंमू
ढः स मर्त्येषु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥३॥ बुद्धिर्ज्ञानम

गी॰

संमोहःक्षमासत्यंदमःशमः॥सुखंदुःखंभवो
भावोभयंचाभयमेवच॥४॥अहिंसासमतातु
ष्टिस्तपोदानंयशोयशः॥भवंतिभावाभूतानां
मत्तएवपृथग्विधाः॥५॥महर्षयःसप्तपूर्वेचत्वा
रोमनवस्तथा॥मद्भावामानसाजातायेषांलो
कइमाःप्रजाः॥६॥एतांविभूतिंयोगंचममयो

वेत्ति तत्वतः॥ सोऽविकंपेन योगेन युज्यते नात्र
संशयः॥७॥ अहं सर्वस्य प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते
इति मत्वा भजंते मां बुधा भावसमन्विताः॥८॥
मच्चित्ता मद्गतप्राणा बोधयंतः परस्परं॥ कथ
यंतश्च मां नित्यं तुष्यंति च रमंति च॥९॥ तेषां स
ततयुक्तानां भजतां प्रीतिपूर्वकं॥ ददामि बुद्धि

योगंतंयेनमामुपयांतिते ॥१०॥ तेषामेवाऽनुकं
पार्थमहमज्ञानजंतमः ॥ नाशयाम्यात्मभाव
स्थोज्ञानदीपेनभास्वता ॥११॥ अर्जुनउवाच ॥ परंब्र
ह्मपरंधामपवित्रंपरमंभवान् ॥ पुरुषंशाश्वतं
दिव्यमादिदेवमजंविभुं ॥१२॥ आहुस्त्वामृषयःस
र्वेदेवर्षिनारदस्तथा ॥ असितोदेवलोव्यासः

स्वयंचैवब्रवीषिमे ॥१३॥ सर्वमेतदृतंमन्येयन्मां
वदसिकेशव ॥ नहितेभगवन्व्यक्तिंविदुर्देवा
नदानवाः १४ ॥ स्वयमेवात्मनात्मानंवेत्थत्वंपु
रुषोत्तम । भूतभावनभूतेशदेवदेवजगत्पते ॥ १५
वक्तुमर्हस्यशेषेणदिव्याह्यात्मविभूतयः ॥ या
भिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वंव्याप्यतिष्ठसि ॥ १६

गी.

कथंविद्यामहंयोगिंस्त्वांसदापरिचिंतयन्॥केषु
केषुचभावेषुचिंत्योसिभगवन्मया॥१७॥विस्तरेणा
त्मनोयोगंविभूतिंचजनार्दन॥भूयःकथयतृ
प्तिर्हिशृण्वतोनास्तिमेमृतं॥१८॥श्रीभगवानुवाच
हंततेकथयिष्यामिदिव्याह्यात्मविभूतयः॥प्रा
धान्यतःकुरुश्रेष्ठनास्त्यंतोविस्तरस्यमे॥१९॥अहमा

त्मा गुडाकेश सर्वभूताशयास्थितः ॥ अहमादिश्च म
ध्यं च भूतानामंत एव च ॥ २० ॥ आदित्यानामहं विष्
णुर्ज्योतिषां रविरंशुमान् ॥ मरीचिर्मरुतामस्मि नक्ष
त्राणामहं शशी ॥ २१ ॥ वेदानां सामवेदोस्मि देवाना
मस्मि वासवः ॥ इंद्रियाणां मनश्चास्मि भूताना म
स्मि चेतना ॥ २२ ॥ रुद्राणां शंकरश्चास्मि वित्तेशोय

क्षरक्षसां ॥ वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरि
णामहं ॥ २३ ॥ पुरोधसां च मुख्यं मां विद्धि पार्थ बृह
स्पतिं ॥ सेनानीनामहं स्कंदः सरसामस्मि सागरः
महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकमक्षरं ॥ यज्ञानां
जपयज्ञोस्मि स्थावराणां हिमालयः ॥ २५ ॥ अश्व
त्थः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः ॥ गंधर्वा

णां चित्ररथः सिद्धानां कपिलो मुनिः ॥२६॥ उच्चैः
श्रवसमश्वानां विद्धि माममृतोद्भवं ॥ ऐरावतं ग
जेंद्राणां नराणां च नराधिपं ॥२७॥ आयुधानामहं
वज्रं धेनूनामस्मि कामधुक् ॥ प्रजनश्चास्मि कं
दर्पः सर्पाणामस्मि वासुकिः ॥२८॥ अनंतश्चा
स्मि नागानां वरुणो यादसामहं ॥ पितॄणाम

ऽर्यमा चास्मि यमः संयमतामहं ॥ २९ ॥ प्रह्लादश्चा
स्मि दैत्यानां कालः कलयतामहं ॥ मृगाणां च मृ
गेंद्रोहं वैनतेयश्च पक्षिणां ॥ ३० ॥ पवनः पवतामस्मि
स्मि रामः शस्त्रभृतामहं ॥ झषाणां मकरश्चास्मि
स्रोतसामस्मि जाह्नवी ॥ ३१ ॥ सर्गाणामादिरंतश्च
मध्यं चैवाहमर्जुन ॥ अध्यात्मविद्या विद्यानां वादः

प्रवदतामहं ॥३२॥ अक्षराणामकारोस्मिद्वंद्वःसा
मासिकस्यच ॥ अहमेवाक्षयःकालोधाताहंवि
श्वतोमुखः ॥३३॥ मृत्युःसर्वहरश्चाहमुद्भवश्चभ
विष्यतां ॥ कीर्तिःश्रीर्वाक्चनारीणांस्मृतिर्मेधा
धृतिःक्षमा ॥३४॥ बृहत्सामतथासाम्नांगायत्री
छंदसामहं ॥ मासानांमार्गशीर्षोहमृतूनांकु

९
गी.

सुमाकरः ॥३५॥ द्युतंछलयतामस्मितेजस्तेज-
स्विनामहं ॥ जयोस्मिव्यवसायोस्मिसत्वंसत्वव-
तामहं ॥३६॥ वृष्णीनांवासुदेवोस्मिपांडवानांध-
नंजयः ॥ मुनीनामप्यहंव्यासः कवीनामुशनाक-
विः ॥३७॥ दंडोदमयतामस्मिनीतिरस्मिजिगीष-
तां ॥ मौनंचैवास्मिगुह्यानांज्ञानंज्ञानवतामहं ॥३८

यच्चापिसर्वभूतानांबीजंतदहमर्जुन॥ नतदा
स्तिविनायत्स्यान्मयाभूतंचराचरं॥३९॥नांतो
स्तिममदिव्यानांविभूतीनांपरंतप॥ एषतूद्दे
शतःप्रोक्तोविभूतेर्विस्तरोमया॥४०॥यद्यद्वि
भूतिमत्सत्वंश्रीमदूर्जितमेववा॥तत्तदेवावग
च्छत्वंममतेजोंशसंभवं॥४१॥अथवाबहुनैतेन

२
गी.

किंज्ञातेनतवार्जुन॥विष्टभ्याहमिदंकृत्स्न
मेकांशेनस्थितोजगत्॥४२॥इतिश्रीभगव
द्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृ
ष्णार्जुनसंवादेविभूतियोगोनामदशमोध्या
यः॥१०॥अर्जुनउवाच॥मदनुग्रहायपरमंगुह्य
मध्यात्मसंज्ञितं यत्त्वयोक्तंवचस्तेनमोहो

यं विगतो मम ॥ १ ॥ भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ
विस्तरशो मया ॥ त्वतः कमलपत्राक्ष माहात्
म्यमपि चाव्ययं ॥ २ ॥ एवमेतद्यथात्थ त्वमात्मा
नं परमेश्वर ॥ द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषो
त्तम ॥ ३ ॥ मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्र
भो ॥ योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययं ॥ ४

श्रीभगवानुवाच ॥ पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशो-
थ सहस्रशः ॥ नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णा-
कृतीनि च ॥ ५ ॥ पश्यादित्यान्वसून्रुद्रानश्विनौ म-
रुतस्तथा ॥ बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याश्चर्याणि
भारत ॥ ६ ॥ इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचरा-
चरं ॥ मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद्द्रष्टुमिच्छसि ॥ ७

नतुमांशक्यसेद्रष्टुमनेनैवस्वचक्षुषा॥दिव्यंद
दामितेचक्षुः पश्यमेयोगमैश्वरं॥८॥संजयउवा
च॥एवमुक्त्वाततोराजन्महायोगेश्वरोहरिः॥
दर्शयामासपार्थायपरमंरूपमैश्वरं॥९॥अनेक
वक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनं॥अनेकदिव्या
भरणंदिव्यानेकोद्यतायुधं॥१०॥दिव्यमाल्यांबर

धरं दिव्यगंधानुलेपनं ॥ सर्वाश्चर्यमयं देवम
नंतं विश्वतोमुखं ॥११॥ दिवि सूर्यसहस्रस्य भवे॰
द्युगपदुत्थिता ॥ यदि भाः सदृशी सा स्याद्भासस्त
स्य महात्मनः ॥१२॥ तत्रैकस्थं जगत्कृत्स्नं प्रवि॰
भक्तमनेकधा ॥ अपश्यद्देवदेवस्य शरीरे पांडु॰
वस्तदा ॥१३॥ ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमाध

नंजयः॥ प्रणाम्यशिरसादेवंकृतांजलिरभाषत
अर्जुनउवाच॥ पश्यामिदेवांस्तवदेवदेहेसर्वां
स्तथाभूतविशेषसंघान्॥ ब्रह्माणमीशंकम
लासनस्थमृषींश्चसर्वानुरगांश्चदिव्यान॥१५॥अ
नेकबाहूदरवक्त्रनेत्रंपश्यामित्वांसर्वतोनंतरू
पं॥ नांतंनमध्यंनपुनस्तवादिंपश्यामिविश्वेश्व

१०
गी॰

रविश्वरूपं ॥ १६ ॥ किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च तेजो
राशिं सर्वतो दीप्तिमंतं ॥ पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं स-
मंताद्दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयं ॥ १७ ॥ त्वमक्ष-
रं परमं वेदितव्यं त्वमस्य विश्वस्य परं निधानं ॥ त्व-
मव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता सनातनस्त्वं पुरुषो म-
तो मे ॥ १८ ॥ अनादिमध्यांतमनंतवीर्यमनंतबा-

हुंशशिसूर्यनेत्रं।पश्यामित्वांदीप्तहुताशवक्त्रं

स्वतेजसाविश्वमिदंतपंतं॥१९॥द्यावापृथिव्योरि

दमंतरंहिव्याप्तंत्वयैकेनदिशश्चसर्वाः॥दृष्ट्वाद्भुतं

रूपमुग्रंतवेदंलोकत्रयंप्रव्यथितंमहात्मन्॥२०॥

अमीहित्वांसुरसंघाविशंतिकेचिद्भीताःप्रांजलयो

गृणंति स्वस्तीत्युक्त्वामहर्षिसिद्धसंघाःस्तुवंतित्वां

११
गी.

स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥२१॥ रुद्रादित्या वसवो ये
च साध्या विश्वेश्विनौ मरुतश्चोष्मपाश्च ॥ गंधर्व
यक्षासुरसिद्धसंघा वीक्षंते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे
रूपं महत्ते वहुवक्त्रनेत्रं महाबाहो वहुवाहूरुपादं
वहूदरं वहुदंष्ट्राकरालं दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथिता
स्तथाहं ॥२२॥ नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं व्यात्ता

ननेदीप्तविशालनेत्रं ॥ दृष्ट्वाहित्वांप्रव्यथितांत
रात्माधृतिंनविंदामिशमंचविस्नो ॥ २४ ॥ दंष्ट्रा
करालानिचतेमुखानिदृष्ट्वैवकालानलसंनि
भानि ॥ दिशोनजानेनलभेचशर्मप्रसीददेवेश
जगन्निवास ॥ २५ ॥ अमीचत्वांधृतराष्ट्रस्यपुत्राःस
र्वेसहैवावनिपालसंघैः ॥ भीष्मोद्रोणःसूतपुत्र

११
गी.

स्तथासौसहास्मदीयैरपियोधमुख्यैः॥२६॥वक्त्रा
णितेत्वरमाणाविशंतिदंष्ट्राकरालानिभयान।
कानि॥केचिद्विलग्नादशनांतरेषुसंदृश्यंतेचूर्णि
तैरुत्तमांगैः॥२७॥यथानदीनांबहवोंबुवेगाःसमु
द्रमेवाभिमुखाद्रवंति॥तथातवामीनरलोकवी
राविशंतिवक्त्राण्यभिविज्वलंति॥२८॥यथाप्रदी

प्तंज्वलनंपतंगाविशंतिनाशायसमृद्धवेगाः॥
तथैवनाशायविशंतिलोकास्तवापिवक्त्राणि
समृद्धवेगाः॥२९॥लेलिह्यसेग्रसमानःसमंता
ल्लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः॥तेजोभिरापूर्य
जगत्समग्रंभासस्तवोग्राःप्रतपंतिविष्णो॥३०॥
आख्याहिमेकोभवानुग्ररूपोनमोस्तुतेदेववर

रूपसीद ॥ विज्ञातुमिच्छामि भवंतमाद्यं न हि प्रजा-
नामि तव प्रवृत्तिं ॥ ३१ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ कालो
स्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो लोकान्समाहर्तुमि-
ह प्रवृत्तः ॥ ऋतेपि त्वां न भविष्यंति सर्वे येवस्थिताः
प्रत्यनीकेषु योधाः ॥ ३२ ॥ तस्मात्त्वमुत्तिष्ठ यशो ल-
भस्व जित्वा शत्रून्भुंक्ष्व राज्यं समृद्धं ॥ मयैवैते निहि-

ताः पूर्वमेवनिमित्तमात्रंभवसव्यसाचिन्॥३३॥
द्रोणंचभीष्मंचजयद्रथंचकर्णंतथान्यानपियो
धवीरान्॥मयाहतांस्त्वंजहिमाव्यथिष्ठायुध्यस्व
जेतासिरणेसपत्नान्॥३४॥संजयउवाच॥एत
च्छ्रुत्वावचनंकेशवस्यकृतांजलिर्वेपमानः॥
किरीटी॥नमस्कृत्वाभूयएवाहकृष्णंसगद्

दंभीतभीतः प्रणम्य ॥३५॥ अर्जुन उवाच ॥ स्थाने हृषी
केश तव प्रकीर्त्या जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च ॥ र
क्षांसि भीतानि दिशो द्रवंति सर्वे नमस्यंति च सिद्ध
संघाः ॥३६॥ कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन्गरीय
से ब्रह्मणोप्यादिकर्त्रे ॥ अनंत देवेश जगन्निवा
स त्वमक्षरं सदसत्तत्परं यत् ॥३७॥ त्वमादिदेवः पु

षःपुराणस्त्वमस्यविश्वस्यपरंनिधानं॥वेत्तासि
वेद्यंचपरंचधामत्वयाततंविश्वमनंतरूप॥३८॥
वायुर्यमोग्निर्वरुणःशशांकःप्रजापतिस्त्वंप्रपि
तामहश्च॥नमोनमस्तेस्तुसहस्रकृत्वःपुनश्च
भूयोपिनमोनमस्ते॥३९॥नमःपुरस्तादथपृ
ष्ठतस्तेनमोस्तुतेसर्वतएवसर्व॥अनंतवीर्या

मितविक्रमस्त्वंसर्वंसमाप्नोषिततोसिसर्वः॥४०॥
सखेतिमत्वाप्रसभंयदुक्तंहेकृष्णहेयादवहेसखे
ति॥अजानतामहिमानंतवेदंमयाप्रमादात्प्रण
येनवापि॥४१॥यच्चावहासार्थमसत्कृतोसिवि
हारशय्यासनभोजनेषु॥एकोथवाप्यच्युततत
त्समक्षंतत्क्षामयेत्वामहमप्रमेयं॥४२॥पिता

सिलोकस्यचराचरस्यत्वमस्यपूज्यश्चगुरुर्गरी
यान्॥नत्वत्समोस्त्यभ्यधिकःकुतोन्योलो
कत्रयेप्यप्रतिमप्रभावः॥४३॥तस्मात्प्रणम्यप्र
णिधायकायंप्रसादयेत्वामहमीशमीड्यं॥पि
तेवपुत्रस्यसखेवसख्युःप्रियःप्रियायार्हसिदे
वसोढुं॥४४॥अदृष्टपूर्वंहृषितोस्मिदृष्ट्वाभ

येन च प्रव्यथितं मनो मे ॥ तदेव मे दर्शय देव रू
पं प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥ ४५ ॥ किरीटिनं ग
दिनं चक्रहस्तमिच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव ॥ तेनै
व रूपेण चतुर्भुजेन सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥
श्रीभगवानुवाच ॥ मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं रूपं परं
दर्शितमात्मयोगात् ॥ तेजोमयं विश्वमनंतमा-

द्यंयन्मेत्वदन्येननदृष्टपूर्वं ॥४७॥ नवेदयज्ञाध्य
यनैर्नदानैर्नचक्रियाभिर्नतपोभिरुग्रैः ॥ एवंरू
पःशक्यअहंनृलोकेद्रष्टुंत्वदन्येनकुरुप्रवीर ॥४८
मातेव्यथामाचविमूढभावोदृष्ट्वारूपंघोरमीदृ
ङ्ममेदं ॥ व्यपेतभीःप्रीतमनाःपुनस्त्वंतदेवमेरू
पमिदंप्रपश्य ॥४९॥ संजयउवाच ॥ इत्यर्जुनंवासु

१२

गी॰

देवस्तथोक्त्वास्वकंरूपंदर्शयामासभूयः॥ आ।
श्वासयामासचभीतमेनंभूत्वापुनःसौम्यवपुर्महा
त्मा॥५०॥ अर्जुनउवाच॥ दृष्ट्वेदंमानुषंरूपंतवसौम्यं।
जनार्दन॥ इदानीमस्मिसंवृत्तःसचेताःप्रकृतिं
गतः॥५१॥ श्रीभगवानुवाच॥ सुदुर्दर्शमिदंरूपंदृ
ष्टवानसियन्मम देवाअप्यस्यरूपस्यनित्यंद।

र्शनकांक्षिणः ॥५२॥ नाहंवेदैर्नतपसानदाने
नचेज्यया॥ शक्यएवंविधोद्रष्टुंदृष्टवानसिमां
यथा॥५३॥ भक्त्यात्वनन्ययाशक्यअहमेवंविधोर्जु
न॥ ज्ञातुंद्रष्टुंचतत्वेनप्रवेष्टुंचपरंतप॥५४॥ मत्क
र्मकृन्मत्परमोमद्भक्तःसंगवर्जितः॥ निर्वैरःस
र्वभूतेषुयःसमामेतिपांडवः॥५५॥ इतिश्रीम

गवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णा
र्जुनसंवादे विश्वरूपदर्शनो नामैकादशोऽध्यायः
अर्जुन उवाच ॥ एवं सततयुक्ता ये भक्तास्त्वां पर्युपा
सते ॥ ये चाप्यक्षरमव्यक्तं तेषां के योगवित्तमाः १
श्रीभगवानुवाच ॥ मय्यावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता
उपासते श्रद्धया परयोपेतास्ते मे युक्ततमा मताः २

येत्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तंपर्युपासते ॥ सर्वत्राग
मचिंत्यंचकूटस्थमचलंध्रुवं ॥३॥ संनियम्येंद्रि
यग्रामंसर्वत्रसमबुद्धयः ॥ तेप्राप्नुवंतिमामेवसर्व
भूतहितेरताः ॥४॥ क्लेशोधिकतरस्तेषामव्यक्ता
सक्तचेतसां ॥ अव्यक्ताहिगतिर्दुःखंदेहवद्भिरवा
प्यते ॥५॥ येतुसर्वाणिकर्माणिमयिसंन्यस्यमत्प

राः ॥ अनन्येनैवयोगेनमांध्यायंतउपासते ॥ ६ ॥
तेषामहंसमुद्धर्त्तामृत्युसंसारसागरात् ॥ भवा
मिनचिरात्पार्थमय्यावेशितचेतसां ॥ ७ ॥ मय्येव
मनआधत्स्वमयिबुद्धिंनिवेशय ॥ निवसिष्यसि
मय्येवअतऊर्ध्वंनसंशयः ॥ ८ ॥ अथचित्तंसमा
धातुंनशक्नोषिमयिस्थिरं ॥ अभ्यासयोगेनत

तोमामिछाप्तुंधनंजय ॥ ९ ॥ अभ्यासेप्यसमर्थो
सिमत्कर्मपरमोभव ॥ मदर्थमपिकर्माणिकु
र्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि ॥ १० ॥ अथैतदप्यशक्तोसि
कर्त्तुंमद्योगमाश्रितः ॥ सर्वकर्मफलत्यागंततः
कुरुयतात्मवान् ॥ ११ ॥ श्रेयोहिज्ञानमभ्यासाज्ज्ञा
नाद्ध्यानंविशिष्यते ॥ ध्यानात्कर्मफलत्यागः

गी.

स्यागाच्छांतिरनंतरं ॥१२॥ अद्वेष्टा सर्वभूतानां मै-
त्र: करुण एव च ॥ निर्ममो निरहंकार: समदु:ख
सुख: क्षमी ॥१३॥ संतुष्ट: सततं योगी यतात्मा दृ
ढनिश्चय: ॥ मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्त: स मे
प्रिय: ॥१४॥ यस्मान्नोद्विजते लोको लोकान्नोद्वि
जते च य: ॥ हर्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तो य: स च मे प्रि

यः ॥१५॥ अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्य
थः ॥ सर्वारंभपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः १६
यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न कांक्षति ॥
शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान्यः स मे प्रियः ॥ १७
समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः ॥
शीतोष्णसुखदुःखेषु समः संगविवर्जितः ॥ १८

११

गी.

तुल्यनिंदास्तुतिर्मौनीसंतुष्टोयेनकेनचित ॥
अनिकेतःस्थिरमतिर्भक्तिमान्मेप्रियोनरः ॥
येतुधर्म्यामृतमिदंयथोक्तंपर्युपासते ॥ श्रद्द-
धानामत्परमाभक्तास्तेतीवमेप्रियाः ॥२०॥ इति
श्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्री
कृष्णार्जुनसंवादेभक्तियोगोनामद्वादशो ।

ध्यायः॥१२॥अर्जुनउवाच॥प्रकृतिंपुरुषंचैवक्षेत्रंक्षे
त्रज्ञमेवच॥एतद्वेदितुमिच्छामिज्ञानंज्ञेयंच
केशव॥१॥श्रीभगवानुवाच॥इदंशरीरंकौंतेयक्षे
त्रमित्यभिधीयते॥एतद्योवेत्तितंप्राहुःक्षेत्र
ज्ञइतितद्विदः॥२॥क्षेत्रज्ञंचापिमांविद्धिसर्वक्षे
त्रेषुभारत॥क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानंयत्तज्ज्ञानंमतंमम २

११
गी. तत्क्षेत्रं यच्च यादृक्च यद्विकारि यतश्च यत् ॥ स च
यो यत्प्रभावश्च तत्समासेन मे शृणु ॥४॥ ऋषि-
भिर्बहुधा गीतं छन्दोभिर्विविधैः पृथक् ॥ ब्रह्मसू-
त्रपदैश्चैव हेतुमद्भिर्विनिश्चितैः ॥५॥ महाभूतान्य
हंकारो बुद्धिरव्यक्तमेव च ॥ इंद्रियाणि दशैकं च पं
च चेंद्रियगोचराः ॥६॥ इछाद्वेषः सुखंदुःखं संघा

घातश्चेतनाधृतिः ॥ एतत्क्षेत्रं समासेन सविका
रमुदाहृतं ॥ ७ ॥ अमानित्वमदंभित्वमहिंसाक्षां
तिरार्जवं ॥ आचार्योपासनं शौचं स्थैर्यमात्मवि
निग्रहः ॥ ८ ॥ इंद्रियार्थेषु वैराग्यमनहंकार एव
च ॥ जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनं ॥ ९
असक्तिरनभिष्वंगः पुत्रदारगृहादिषु ॥ नित्यं

गी॰

च समचित्तत्वमिष्टानिष्टोपपत्तिषु ॥ ९ ॥ मयि चा
नन्ययोगेन भक्तिरव्यभिचारिणी ॥ विविक्तदे
शसेवित्वमरतिर्जनसंसदि ॥ १० ॥ अध्यात्मज्ञान
नित्यत्वं तत्त्वज्ञानार्थदर्शनं ॥ एतज्ज्ञानमिति प्रो
क्तमज्ञानं यदतोन्यथा ॥ ११ ॥ ज्ञेयं यत्तत्प्रवक्ष्यामि
यज्ज्ञात्वामृतमश्नुते ॥ अनादिमत्परं ब्रह्म न सत्तन्न

न्नासदुच्यते ॥१२॥ सर्वतःपाणिपादंतत्सर्वतो-
ऽक्षिशिरोमुखं ॥ सर्वतःश्रुतिमल्लोकेसर्वमावृत्य
तिष्ठति ॥१३॥ सर्वेंद्रियगुणाभासंसर्वेंद्रियविव-
र्जितं ॥ असक्तंसर्वभृच्चैवनिर्गुणंगुणभोक्तृच ॥ १५
बहिरंतश्चभूतानामचरंचरमेवच ॥ सूक्ष्मत्वात्त-
दविज्ञेयंदूरस्थंचांतिकेचतत् ॥१५॥ अविभक्तं

च भूतेषु विभक्तमिव च स्थितं ॥ भूतभर्तृ च तज्ज्ञे-
यं ग्रसिष्णु प्रभविष्णु च ॥ १७ ॥ ज्योतिषामपि तज्ज्यो-
तिस्तमसः परमुच्यते ॥ ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृ-
दि सर्वस्य धिष्ठितं ॥ १८ ॥ इति क्षेत्रं तथा ज्ञानं ज्ञेयं
चोक्तं समासतः ॥ मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावायो-
पपद्यते ॥ १९ ॥ प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभा-

वपि ॥ विकारांश्चगुणांश्चैवविद्धिप्रकृतिसंभ
वान् ॥ १९ ॥ कार्यकारणकर्तृत्वेहेतुःप्रकृतिरु
च्यते ॥ पुरुषःसुखदुःखानांभोक्तृत्वेहेतुरुच्यते ११
पुरुषःप्रकृतिस्थोहिभुंक्तेप्रकृतिजान्गुणान्
कारणंगुणसंगोस्यसदसद्योनिजन्मसु ॥ २१ ॥
उपद्रष्टानुमंताचभर्ताभोक्तामहेश्वरः परमा

त्मेति चाप्युक्तो देहेस्मिन्पुरुषः परः ॥२३॥ य एवं
वेत्ति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैः सह ॥ सर्वथा वर्त्तमा
नोपि न स भूयोभिजायते ॥२४॥ ध्यानेनात्मनि
पश्यंति केचिदात्मानमात्मना ॥ अन्ये सांख्येन
योगेन कर्मयोगेन चापरे ॥२५॥ अन्ये त्वेवमजानं
तः श्रुत्वान्येभ्य उपासते ॥ तेपि चातितरंत्येव मृ

त्युंश्रुतिपरायणाः ॥ २५ ॥ यावत्संजायतेकिं
चित्सत्वंस्थावरजंगमं ॥ क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्त
द्विद्धिभरतर्षभ ॥ २६ ॥ समंसर्वेषुभूतेषुतिष्ठंतंप
रमेश्वरं ॥ विनश्यत्स्वविनश्यंतंयःपश्यतिसप
श्यति ॥ २७ ॥ समंपश्यन्हिसर्वत्रसमवस्थितमी
श्वरं ॥ नहिनस्त्यात्मनात्मानंततोयातिपरांगतिं २५

५५ गी॰

प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमाणानि सर्वशः ।।
यः पश्यति तथात्मानमकर्तारं स पश्यति ।। २९ ।।
यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनुपश्यति ।। तत ए
व च विस्तारं ब्रह्म संपद्यते तदा ।। ३० ।। अनादित्वा
न्निर्गुणत्वात्परमात्मायमव्ययः ।। शरीरस्थोपि
कौंतेय न करोति न लिप्यते ।। ३१ ।। यथा सर्वगते

सौक्ष्म्यादाकाशंनोपलिप्यते॥सर्वत्रावस्थि-
तोदेहेतथात्मानोपलिप्यते॥३२॥यथाप्रका-
शयत्येकःकृत्स्नंलोकमिमंरविः॥क्षेत्रंक्षेत्री
तथाकृत्स्नंप्रकाशयतिभारत॥३३॥क्षेत्रक्षेत्र-
ज्ञयोरेवमन्तरंज्ञानचक्षुषा॥भूतप्रकृतिमो-
क्षंचयेविदुर्यान्तितेपरं॥३४॥इतिश्रीभगवद्गी

गी॰

तात्सूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुन
संवादेक्षेत्रक्षेत्रज्ञविभागयोगोनामत्रयोदशोध्या
यः ॥१३॥ श्रीभगवानुवाच ॥ परंभूयः प्रवक्ष्यामि
ज्ञानानांज्ञानमुत्तमं ॥ यज्ज्ञात्वामुनयः सर्वेपरां
सिद्धिमितोगताः ॥१॥ इदंज्ञानमुपाश्रित्यमम
साधर्म्यमागताः ॥ सर्गेपिनोपजायंतेप्रलयेन

व्यथंतिच॥२॥ममयोनिर्महद्ब्रह्मतस्मिन्गा
र्भंदधाम्यहं॥संभवःसर्वभूतानांततोभव
तिभारत॥३॥सर्वयोनिषुकौंतेयमूर्तयःसंभ
वंतियाः॥तासांब्रह्ममहद्योनिरहंबीजप्रदः
पिता॥४॥सत्वंरजस्तमइतिगुणाःप्रकृतिसं
भवाः॥निबध्नंतिमहाबाहोदेहेदेहिनमव्ययं ५

तत्रसत्वंनिर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयं ॥ सुखसं
गेनवध्नातिज्ञानसंगेनचानघ ॥ ६ ॥ रजोराग
त्मकंविद्धितृष्णासंगसमुद्भवं ॥ तन्निवध्नाति
कौंतेयकर्मसंगेनदेहिनं ॥ ७ ॥ तमस्त्वज्ञानजंवि
द्धिमोहनंसर्वदेहिनां ॥ प्रमादालस्यनिद्राभिस्त
न्निवध्नातिभारत ॥ ८ ॥ सत्वंसुखेसंजयतिरजःक

मणिभारत ॥ ज्ञानमावृत्यतुतमः प्रमादेसंजय
त्युत ॥ ९ ॥ रजस्तमश्चाभिभूयसत्वंभवतिभारत ॥
रजः सत्वंतमश्चैवतमः सत्वंरजस्तथा ॥ १० ॥ सर्वद्वा
रेषुदेहेस्मिन्प्रकाशउपजायते ॥ ज्ञानंयदात
दाविद्याद्विवृद्धंसत्वमित्युत ॥ ११ ॥ लोभः प्रवृत्तिरा
रंभः कर्मणामशमस्पृहा ॥ रजस्येतानिजायंते

विवृद्धेभरतर्षभ ॥१२॥ अप्रकाशोप्रवृत्तिश्चप्रमा
दोमोहएवच ॥ तमस्येतानिजायंतेविवृद्धेकुरुनं
दन ॥१३॥ यदासत्वेप्रवृद्धेतुप्रलयंयातिदेहभृत
तदोत्तमविदांलोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥१४॥ र
जसिप्रलयंगत्वाकर्मसंगिषुजायते ॥ तथाप्रली
नस्तमसिमूढयोनिषुजायते ॥१५॥ कर्मणःसुकृ

तस्याहुःसात्विकंनिर्मलंफलं॥रजसस्तुफलं-
दुःखमज्ञानंतमसःफलं॥१६॥सत्वात्संजायते
ज्ञानंरजसोलोभएवच॥प्रमादमोहौतमसोभ
वतोज्ञानमेवच॥१७॥ऊर्धंगछंतिसत्वस्थामध्ये-
तिष्ठंतिराजसाः॥जघन्यगुणवृत्तिस्थाअधोगछं
तितामसाः॥१८॥नान्यंगुणेभ्यःकर्तारंयदाद्रष्टा

१४
गी.

नुपश्यति ॥ गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोधिग-
च्छति ॥१९॥ गुणानेतानतीत्य त्रीदेही देहसमुद्भ-
वान ॥ जन्ममृत्युजरादुःखैर्विमुक्तोमृतमश्नुते ॥ २
अर्जुनउवाच ॥ कैर्लिंगैस्त्रीगुणानेतानतीतोभव-
तिप्रभो ॥ किमाचारः कथंचैतांकिमासीतव्रजेत
किं ॥२१॥ श्रीभगवानुवाच ॥ प्रकाशंचप्रवृत्तिंचमो

हमेवचपांडव॥नद्वेष्टिसंप्रवृत्तानिननिवृत्तानि
कांक्षति॥२२॥उदासीनवदासीनोगुणैर्योन
विचाल्यते॥गुणावर्तंतइत्येवयोवतिष्ठतिनेंग
ते॥२३॥समदुःखसुखःस्वस्थःसमलोष्टाश्मकां
चनः॥तुल्यप्रियाप्रियोधीरस्तुल्यनिंदात्मसं
स्तुतिः॥२४॥मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्योमित्रा

११
गी॰

रिपक्षयोः ॥ सर्वारंभपरित्यागीगुणातीतःसउ
च्यते ॥२५॥ मांचयोव्यभिचारेणभक्तियोगेनसे
वते ॥ सगुणान्समतीत्यैतान्ब्रह्मभूयायकल्प
ते ॥२६॥ ब्रह्मणोहिप्रतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्यच
शाश्वतस्यचधर्मस्यसुखस्यैकांतिकस्यच ॥२७
इतिश्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयो

योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे गुणातीतयो
गोनाम चतुर्दशोध्यायः ॥१४॥ श्रीभगवानुवाच
ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययं ॥ छंदां
सि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित् ॥१॥ अधश्चो
र्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा गुणप्रवृद्धा विषय
प्रवालाः ॥ अधश्च मूलान्यनुसंततानि कर्मानु

१५ गी. बंधीनिमनुष्यलोके ॥२॥ नरूपमस्येहतथोप
लभ्यतेनांतोनचादिर्नचसंप्रतिष्ठा ॥ अश्वत्थमे
नंसुविरूढमूलमसंगशस्त्रेणदृढेनछित्वा ॥३॥
ततःपदंतत्परिमार्गितव्यंयस्मिन्गतानानिवर्तं
तिभूयः ॥ तमेवचाद्यंपुरुषंप्रपद्येयतःप्रवृत्तिःप्र
सृतापुराणी ॥४॥ निर्मानमोहाजितसंगदोषा

षाध्यात्मनित्याविनिवृत्तकामाः॥द्वंद्वैर्विमुक्ताः सु
खदुःखसंज्ञैर्गच्छंत्यमूढाः पदमव्ययंतत्॥५॥
नतद्भासयतेसूर्योनशशांकोनपावकः॥यद्ग
त्वानिवर्तंतेतद्धामपरमंमम॥६॥ममैवांशो
जीवलोकेजीवभूतःसनातनः॥मनःषष्ठानीं
द्रियाणिप्रकृतिस्थानिकर्षति॥७॥शरीरंयदवा

प्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ॥ गृहीत्वैतानि संया
ति वायुर्गंधानिवाशयात् ॥८॥ श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं
च रसनं घ्राणमेव च ॥ अधिष्ठाय मनश्चायं विष
यानुपसेवते ॥९॥ उत्क्रामंतं स्थितं वापि भुंजानं
वा गुणान्वितं ॥ विमूढा नानुपश्यंति पश्यंति ज्ञा
नचक्षुषः ॥१०॥ यतंतो योगिनश्चैनं पश्यंत्यात्मन्यव

स्थितं॥यतंतोऽप्यकृतात्मानोनैनंपश्यंत्यचे-
तसः॥११॥यदादित्यगतंतेजोजगद्भासयतेऽ-
खिलं॥यच्चंद्रमसियच्चाग्नौतत्तेजोविद्धिमाम-
कं॥१२॥गामाविश्यचभूतानिधारयाम्यहमोज-
सा॥पुष्णामिचौषधीःसर्वाःसोमोभूत्वारसात्म-
कः॥१३॥अहंवैश्वानरोभूत्वाप्राणिनांदेहमाश्रितः

५५

गी.

प्राणापानसमायुक्ताः पचाम्यंनंचतुर्विधं ॥१४॥
सर्वस्यचाहंहृदिसंनिविष्टोमत्तःस्मृतिर्ज्ञानम
पोहनंच॥वेदैश्चसर्वैरहमेववेद्योवेदांतकृद्वेद
विदेवचाहं॥१५॥द्वाविमौपुरुषौलोकेक्षरश्चा
क्षरएवच॥क्षरःसर्वाणिभूतानिकूटस्थोक्षर
उच्यते॥१६॥उत्तमःपुरुषस्त्वन्यःपरमात्मेत्युदाहृ

तः॥ योलोकत्रयमाविश्यबिभर्त्यव्ययईश्वरः १२
यस्मात्क्षरमतीतोहमक्षरादपिचोत्तमः॥ अ
तोस्मिलोकेवेदेचप्रथितःपुरुषोत्तमः॥१८॥
योमामेवमसंमूढोजानातिपुरुषोत्तमं॥ स
सर्वविद्भजतिमांसर्वभावेनभारत॥१९॥ इति
गुह्यतमंशास्त्रमिदमुक्तंमयानघ॥ एतद्बुद्धा

बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्चभारत ॥२०॥ इतिश्री
भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशा
स्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेपुरुषोत्तमयोगोनाम
पंचदशोध्यायः ॥१५॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अभ
यंसत्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ॥ दानं
दमश्चयज्ञश्चस्वाध्यायस्तपआर्जवं ॥१॥ अहिं

सासत्यमक्रोधस्त्यागः शांतिरपैशुनं ॥ दया
भूतेष्वलोलत्वं मार्दवं ह्रीरचापलं ॥२॥ तेजः
क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ॥ भवं
ति संपदं दैवीमभिजातस्य भारत ॥३॥ दंभो दर्पो
भिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च ॥ अज्ञानं चा
भिजातस्य पार्थ संपदमासुरीं ॥४॥ दैवी संपद्वि

१६
गी.

मोक्षायनिबंधायासुरीमता॥ माशुचःसंपदंदै
वीमभिजातोसिपांडव॥५॥ द्वौभूतसर्गौलोके
स्मिन्दैवआसुरएवच॥ दैवोविस्तरशःप्रोक्तः
आसुरंपार्थमेशृणु॥६॥ प्रवृत्तिंचनिवृत्तिंचज
नानविदुरासुराः॥ नशौचंनापिचाचारोनसत्यं
तेषुविद्यते॥७॥ असत्यमप्रतिष्ठंतेजगदाहुरनी

श्वरं अपरस्परसंभूतंकिमन्यत्कामहेतुकं ॥ ८
एतांदृष्टिमवष्टभ्यनष्टात्मानोल्पबुद्धयः ॥ प्र
भवंत्युग्रकर्माणः क्षयायजगतोहिताः ॥९॥ का
ममाश्रित्यदुष्पूरंदंभमानमदान्विताः ॥ मोहा
द्गृहीत्वासद्ग्राहान्प्रवर्त्तंतेशुचिव्रताः ॥१०॥ चिंता
मपरिमेयांचप्रलयांतामुपाश्रिताः ॥ कामोपभो

गी॰

गपरमाएतावदितिनिश्चिताः ॥११॥ आशापाश
शतैर्बद्धाःकामक्रोधपरायणाः ॥ ईहंतेकाम
भोगार्थमन्यायेनार्थसंचयान् ॥१२॥ इदमद्यम
यालब्धमिदंप्राप्स्येमनोरथं ॥ इदमस्तीदमपि
मेभविष्यतिपुनर्धनं ॥१३॥ असौमयाहतःशत्रु
र्हनिष्येचापरानपि ॥ ईश्वरोहमहंभोगीसिद्धोहं

बलवान्सुखी ॥१४॥ आढ्योभिजनवानस्मिकोन्यो
स्तिसदृशोमया ॥ यक्ष्येदास्यामिमोदिष्य इत्यज्ञा
नविमोहिता: ॥१५॥ अनेकचित्तविभ्रांतामोहजा
लसमावृता: ॥ प्रसक्ता: कामभोगेषुपतंतिनर
केशुचौ ॥१६॥ आत्मसंभाविता: स्तब्धाधनमान
मदान्विता: ॥ यजंतेनामयज्ञैस्तेदंभेनाविधिपूर्वकं ९

१८
गी.

अहंकारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः ॥ मामा-
त्मपरदेहेषु प्रद्विषंतोऽभ्यसूयकाः ॥१८॥ तानहं द्वि-
षतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान् ॥ क्षिपाम्यजस्र-
मशुभानासुरीष्वेव योनिषु ॥१९॥ आसुरीं योनिमा-
पन्ना मूढा जन्मनि जन्मनि ॥ मामप्राप्यैव कौंतेय
ततो यांत्यधमां गतिं ॥२०॥ त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं

नाशनमात्मनः॥ कामःक्रोधस्तथालोभस्तस्-
स्मादेतत्त्रयंत्यजेत्॥२१॥ एतैर्विमुक्तःकौंतेयत-
मोद्वारैस्त्रिभिर्नरः॥ आचरत्यात्मनःश्रेयस्ततो
यातिपरांगतिं॥२२॥ यःशास्त्रविधिमुत्सृज्यवर्त्त-
तेकामकारतः॥ नससिद्धिमवाप्नोतिनसुखंन
परांगतिं॥२३॥ तस्माच्छास्त्रंप्रमाणंतेकार्याकार्य-

मवस्थितौ ॥ ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तु-
मिहार्हसि ॥२४॥ इति श्रीभगवद्गीतासूपनि-
षत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनेन
संवादे दैवासुरसंपद्वियोगो नाम षोडशोध्यायः
अर्जुन उवाच ॥ ये शास्त्रविधिमुत्सृज्य यजंते श्रद्ध-
यान्विताः तेषां निष्ठा तु का कृष्ण सत्वमाहो रज

स्तमः ॥१॥ श्रीभगवानुवाच ॥ त्रिविधाभवतिश्र
द्धादेहिनांसास्वभावजा ॥ सात्विकीराजसीचैवता
मसीचेतितांशृणु ॥२॥ सत्वानुरूपासर्वस्यश्र
द्धाभवतिभारत ॥ श्रद्धामयोयंपुरुषोयोयच्छ्र
द्धः सएवसः ॥३॥ यजंतेसात्विकादेवान्यक्षर
क्षांसिराजसाः ॥ प्रेतान्भूतगणांश्चान्येयजंते

८
गी.

तामसाजनाः ॥ दंभाहंकारसंयुक्ताः कामरा
गबलान्विताः ॥५॥ कर्षयंतः शरीरस्थं भूतग्रा
ममचेतसः ॥ मांचैवांतः शरीरस्थं तान्विद्ध्यासु
रनिश्चयान् ॥६॥ आहारस्त्वपि सर्वस्य त्रिविधो भ
वतिप्रियः ॥ यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं
शृणु ॥७॥ आयुःसत्त्वबलारोग्यसुखप्रीतिविवर्ध

नाः॥ रस्याः स्निग्धाः स्थिराहृद्याआहाराःसात्वि
कप्रियाः॥८॥ कट्वम्ललवणात्युष्णतीक्ष्णरू
क्षविदाहिनः॥ आहाराराजसस्येष्टाःदुःखशो
कामयप्रदाः॥९॥ यातयामंगतरसंपूतिपर्यु
षितंचयत्॥ उच्छिष्टमपिचामेध्यंभोजनंतामस
प्रियं॥१०॥ अफलाकांक्षिभिर्यज्ञोविधिदृष्टोयइ

गी॰

ज्यते ॥ यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्विकः
अभिसंधाय तु फलं दंभार्थमपि चैव यत् ॥ इ
ज्यते भरतश्रेष्ठ तं यज्ञं विद्धि राजसं ॥ १२ ॥ विधिही
नमसृष्टान्नं मंत्रहीनमदक्षिणं ॥ श्रद्धाविरहि
तं यज्ञं तामसं परिचक्षते ॥ १३ ॥ देवद्विजगुरुप्रा
ज्ञपूजनं शौचमार्जवं ॥ ब्रह्मचर्यमहिंसा च शा

रीरंतपउच्यते ॥१४॥ अनुद्वेगकरंवाक्यंसत्यंप्रि
यहितंचयत् ॥ स्वाध्यायाभ्यसनंचैववाङ्मयंत
पउच्यते ॥१५॥ मनःप्रसादःसौम्यत्वंमौनमात्म
विनिग्रहः ॥ भावसंशुद्धिरित्येतत्तपोमानसमु
च्यते ॥१६॥ श्रद्धयापरयातप्तंतपस्तत्त्रिविधंनरैः
अफलाकांक्षिभिर्युक्तैःसात्विकंपरिचक्षते ॥१७

८८

गी.

(+ सत्कार

सेकारमानपूजार्थंतपोदंभेनचैवयत्॥ क्रिय
तेतदिहप्रोक्तंराजसंफलमध्रुवं॥१८॥ मूढग्राहे
णात्मनोयत्पीडयाक्रियतेतपः॥ परस्योत्सा
दनार्थंवातत्तामसमुदाहृतं॥१९॥ दातव्यमिति
यद्दानंदीयतेनुपकारिणे॥ देशेकालेचपात्रेच
तद्दानंसात्विकंस्मृतं॥२०॥ यत्तुप्रत्युपकारार्थंफल

मुद्दिश्य वा पुनः ॥ दीयते च परिक्लिष्टं तद्राजसमु
दाहृतं ॥ २१ ॥ अदेशकाले यद्दानमपात्रेभ्यश्च दीय
ते ॥ असत्कृतमवज्ञातं तत्तामसमुदाहृतं ॥ २२ ॥ ॐ
तत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः ॥ ब्रा
ह्मणास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिताः पुरा ॥ २३ ॥
तस्मादोमित्युदाहृत्य यज्ञदानतपःक्रियाः ॥ प्र

४३

गी.

वर्तंतेविधानोक्ताः सततंब्रह्मवादिनां ॥२४॥ त
दित्यनभिसंधायफलंयज्ञतपःक्रियाः ॥ दान
क्रियाश्चविविधाःक्रियंतेमोक्षकांक्षिभिः ॥२५॥
सद्भावेसाधुभावेचसदित्येतत्प्रयुज्यते ॥ प्रश
स्तेकर्मणितथासच्छब्दःपार्थयुज्यते ॥२६॥ यज्ञे
तपसिदानेचस्थितिःसदितिचोच्यते ॥ कर्मचै

वतदर्थीयंसदित्येवाभिधीयते ॥२७॥ अश्रद्धया
हुतंदत्तंतपस्तप्तंकृतंचयत् ॥ असदित्युच्यतेपा
र्थनचतत्प्रेत्यनोइह ॥२८॥ इति श्रीभगवद्गीतासू
पनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जु
नसंवादेत्रिगुणविभागयोगोनामसप्तदशो
ध्यायः ॥१७॥ अर्जुनउवाच ॥ सन्यासस्यमहाबा

होतत्वमिछामिवेदितुं ॥ त्यागस्यचहृषीकेश
पृथक्केशिनिसूदन ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ काम्या
नांकर्मणांन्यासंसंन्यासंकवयोविदुः ॥ सर्वक
र्मफलत्यागंप्राहुस्त्यागंविचक्षणाः ॥ २ ॥ त्याज्यं
दोषवदित्येकेकर्मप्राहुर्मनीषिणः ॥ यज्ञदा
नतपःकर्मनत्याज्यमितिचापरे ॥ ३ ॥ निश्चयंशृणु

मेतत्रत्यागेभरतसत्तम॥ त्यागोहिपुरुषव्या
घ्रत्रिविधःसंप्रकीर्तितः॥४॥ यज्ञदानतपःक
र्मनत्याज्यंकार्यमेवतत्॥ यज्ञोदानंतपश्चैवपा
वनानिमनीषिणां॥५॥ एतान्यपितुकर्मा
णिसंगंत्यक्त्वाफलानिच॥ कर्त्तव्यानीतिमे
पार्थनिश्चितंमतमुत्तमं॥६॥ नियतस्यतुसं

न्यासःकर्मणोनोपपद्यते॥मोहात्तस्यपरित्या
गस्तामसःपरिकीर्तितः॥७॥दुःखमित्येवय
त्कर्मकायक्लेशभयात्त्यजेत्॥सकृत्वाराजसं
त्यागंनैवत्यागफलंलभेत्॥८॥कार्यमित्येव
यत्कर्मनियतंक्रियतेर्जुन॥संगंत्यक्त्वाफलंचै
वसत्यागःसात्विकोमतः॥९॥नद्वेष्ट्यकुशलं

कर्मकुशले नानुषज्जते ॥ त्यागी सत्त्वसमावि
ष्टो मेधावी छिन्नसंशयः ॥ १० ॥ न हि देहभृता श
क्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः ॥ यस्तु कर्मफलत्या
गी स त्यागीत्यभिधीयते ॥ ११ ॥ अनिष्टमिष्टं मि
श्रं च त्रिविधं कर्मणः फलं ॥ भवत्यत्यागिनां प्रे
त्य न तु संन्यासिनां क्वचित् ॥ १२ ॥ पंचैतानि महा

बाहोकारणानिनिबोधमे॥ सांख्येकृतांतेप्रो
क्तानिसिद्धयेसर्वकर्मणां॥१३॥ अधिष्ठानंतथा
कर्त्ताकरणंचपृथग्विधं॥ विविधाश्चपृथक्चे
ष्टादैवंचैवात्रपंचमं॥१४॥ शरीरवाङ्मनोभिर्य
त्कर्मप्रारभतेनरः॥ न्याय्यंवाविपरीतंवापंचै
तेतस्यहेतवः॥१५॥ तत्रैवंसतिकर्त्तारमात्मा

नंकेवलंतुयः॥पश्यत्यकृतबुद्धित्वान्नसप
श्यतिदुर्मतिः॥१६॥यस्यनाहंकृतोभावोबुद्धि
र्यस्यनलिप्यते॥हत्वापिसइमांल्लोकान्नहंति
ननिबध्यते॥१७॥ज्ञानंज्ञेयंपरिज्ञातात्रिविधा
कर्मचोदना॥करणंकर्मकर्तेतित्रिविधःकर्म
संग्रहः॥१८॥ज्ञानंकर्मचकर्ताचत्रिधैवगुण

८७
गी.

भेदतः ॥ प्रोच्यते गुणसंख्याने यथावच्छृणु ताना
न्यपि ॥१९॥ सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते
अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्विकं ॥२०॥
पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान् ॥
वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसं ॥२१॥ यत्तु
कृत्स्नवदेकस्मिन्कार्ये सक्तमहेतुकं ॥ अतत्वार्थ

वदल्पंचतत्तामसमुदाहृतं ॥२२॥ नियतंसंगर

हितमरागद्वेषतःकृतं ॥ अफलप्रेप्सुनाकर्मय

त्तत्सात्विकमुच्यते ॥२३॥ यत्तुकामेप्सुनाकर्मसा

हंकारेणवापुनः ॥ क्रियतेबहुलायासंतद्राज

समुदाहृतं ॥२४॥ अनुबंधंक्षयंहिंसामनवेक्ष्य

चपौरुषं ॥ मोहादारभ्यतेकर्मयत्तत्तामसमुच्य

४८

गी॰

ते ॥ २५ ॥ मुक्तसंगोनहंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः ॥
सिद्ध्यसिद्ध्योर्निर्विकारः कर्तासात्विकउच्यते ॥ २५
रागीकर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धोहिंसात्मकोशुचिः ॥
हर्षशोकान्वितः कर्ताराजसःपरिकीर्तितः ॥ २
अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठोनैष्कृतिकोलसः ॥
विषादीदीर्घसूत्रीचकर्तातामसउच्यते ॥ २८ ॥ त्र

येभेदंधृतेश्चैवगुणतस्त्रिविधंशृणु ॥ प्रोच्यमा-
नमशेषेणपृथक्त्वेनधनंजय ॥ २९ ॥ प्रवृत्तिंच
निवृत्तिंचकार्याकार्येभयाभये ॥ बंधंमोक्षंच
यावेत्तिबुद्धिःसापार्थसात्विकी ॥ ३० ॥ ययाधर्म
मधर्मंचकार्यंचाकार्यमेवच ॥ अयथावत्प्रजा
नातिबुद्धिःसापार्थराजसी ॥ ३१ ॥ अधर्मंधर्ममिति

तियामन्यतेतमसावृता ॥ सर्वार्थान्विपरीतांश्च
बुद्धिः सापार्थतामसी ॥ ३२ ॥ धृत्याययाधारयते
मनः प्राणेंद्रियक्रियाः ॥ योगेनाव्यभिचारिण्या
धृतिः सापार्थसात्विकी ॥ ३३ ॥ ययातुधर्मकामा
र्थान्धृत्याधारयतेर्जुन ॥ प्रसंगेनफलाकांक्षीधृ॰
तिः सापार्थराजसी ॥ ३४ ॥ ययास्वप्नंभयंशोकंविषा

दमदमेवच ॥ नविमुंचतिदुर्मेधाधृतिःसापार्थ
तामसी ॥३५॥ सुखंत्विदानींत्रिविधंशृणुमेभरतर्ष
भ ॥ अभ्यासाद्रमतेयत्रदुःखांतंचनिगछति ॥३६॥
यत्तदग्रेविषमिवपरिणामेमृतोपमं ॥ तत्सुखंसा
त्विकंप्रोक्तमात्मबुद्धिप्रसादजं ॥३७॥ विषयेंद्रिय
संयोगाद्यत्तदग्रेमृतोपमं ॥ परिणामेविषमिवत

गी.

त्सुखंराजसंस्मृतं॥३८॥यदग्रेचानुबंधेचसुखं
मोहनमात्मनः॥निद्रालस्यप्रमादोत्थंतत्तामस
मुदाहृतं॥३९॥नतदस्तिपृथिव्यांवादिविदेवेषु
वापुनः॥सत्वंप्रकृतिजैर्मुक्तंयदेभिःस्यात्त्रिभिर्गु
णैः॥४०॥ब्राह्मणक्षत्रियविशांशूद्राणांचपरंतप
कर्माणिप्रविभक्तानिस्वभावप्रभवैर्गुणैः॥४१॥

शमो दमस्तपः शौचं क्षांतिरार्जवमेव च॥ ज्ञानं
विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजं॥ शौर्यं ते
जो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनं॥ दानमीश्वरभा
वश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजं॥४३॥ कृषिगोरक्षवा
णिज्यं वैश्यकर्म स्वभावजं॥ परिचर्यात्मकं क
र्म शूद्रस्यापि स्वभावजं॥४४॥ स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः

५९

गी.

संसिद्धिंलभतेनरः॥स्वकर्मनिरतःसिद्धिंयथा
विंदतितच्छृणु॥४५॥यतःप्रवृत्तिर्भूतानांयेनस
र्वमिदंततं॥स्वकर्मणातमभ्यर्च्यसिद्धिंविंदति
मानवः॥४६॥श्रेयान्स्वधर्मोविगुणःपरधर्मात्स्व
नुष्ठितात्॥स्वभावनियतंकर्मकुर्वन्नाप्नोतिकि
ल्बिषं॥४७॥सहजंकर्मकौंतेयसदोषमपिनत्यजे

त् सर्वारंभाहिदोषेणधूमेनाग्निरिवावृताः॥४८॥
असक्तबुद्धिःसर्वत्रजितात्माविगतस्पृहः॥नैष्क
र्म्यसिद्धिंपरमांसंन्यासेनाधिगछति॥४९॥सिद्धिं
प्राप्तोयथाब्रह्मतथाप्नोतिनिबोधमे॥समासे
नैवकौंतेयनिष्ठाज्ञानस्ययापरा॥५०॥बुद्ध्यावि
शुद्धयायुक्तोधृत्यात्मानंनियम्यच॥शब्दादीवि

५५

गी॰ षयांस्त्यक्त्वारागद्वेषौव्युदस्यच॥५१॥विविक्तसेवी
लघ्वाशीयतवाक्कायमानसः॥ध्यानयोगपरो
नित्यंवैराग्यंसमुपाश्रितः॥५२॥अहंकारंबलंदर्पं
कामंक्रोधंपरिग्रहं॥विमुच्यनिर्ममःशांतोब्रह्मभू
यायकल्पते॥५३॥ब्रह्मभूतःप्रसन्नात्मानशोच
तिनकांक्षति॥समःसर्वेषुभूतेषुमद्भक्तिंलभतेपरां

भक्त्यामामभिजानातियावान्यश्चास्मितत्त्वतः॥
ततोमांतत्त्वतोज्ञात्वाविशतेतदनंतरं॥५५॥सर्व-
कर्माण्यपिसदाकुर्वाणोमद्व्यपाश्रयः॥मत्प्रसा-
दादवाप्नोतिशाश्वतंपदमव्ययं॥५६॥चेतसास-
र्वकर्माणिमयिसंन्यस्यमत्परः॥बुद्धियोगमुपा-
श्रित्यमच्चित्तःसततंभव॥५७॥मच्चित्तःसर्वदुर्गा-

४२
गी.

णिमत्प्रसादात्तरिष्यसि॥अथचेत्त्वमहंकारान्नश्रो
ष्यसिविनंक्ष्यसि॥५८॥यदहंकारमाश्रित्यनयोत्स्य
इतिमन्यसे॥मिथ्यैषव्यवसायस्तेप्रकृतिस्त्वांनि
योक्ष्यति॥५९॥स्वभावजेनकौंतेयनिबद्धःस्वेनकर्म
णा॥कर्तुंनेच्छसियन्मोहात्करिष्यस्यवशोपितत्॥६०॥
ईश्वरस्सर्वभूतानांहृद्देशेर्जुनतिष्ठति॥भ्रामयन्सर्व

भूतानि यंत्रारूढानि मायया ॥६१॥ तमेव शरणं
गच्छ सर्वभावेन भारत ॥ तत्प्रसादात्परां शांतिं
स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतं ॥६२॥ इति ते ज्ञानमाख्या
तं गुह्याद्गुह्यतरं मया ॥ विमृश्यैतदशेषेण यथे
च्छसि तथा कुरु ॥६३॥ सर्वगुह्यतमं भूयः शृणु मे प
रमं वचः ॥ इष्टोसि मे दृढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितं

१८
गी॰
मन्मनाभवमद्भक्तोमद्याजीमांनमस्कुरु॥ मामे
वैष्यसिसत्यंतेप्रतिजानेप्रियोसिमे॥६५॥सर्वध
र्मान्परित्यज्यमामेकंशरणंव्रज॥ अहंत्वासर्वपा
पेभ्योमोक्षयिष्यामिमाशुचः॥६६॥इदंतेनात
पस्कायनाभक्तायकदाचन॥नचाशुश्रूषवेवा
च्यंनचमांयोभ्यसूयति॥६७॥यइदंपरमंगुह्यंमद्भ

ष्वभिधास्यति ॥ भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्य
त्यसंशयः ॥ ६८ ॥ न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मे प्रि
यकृत्तमः ॥ भविता न च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भु
वि ॥ ६९ ॥ अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादमावयोः ॥
ज्ञानयज्ञेन तेनाहमिष्टः स्यामिति मे मतिः ॥ ७० ॥
श्रद्धावाननसूयश्च शृणुयादपि यो नरः ॥ सोपि मु

क्तः शुभांल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणां ॥७१॥ क
च्चिदज्ञानसंमोहः प्रणष्टस्ते धनंजय ॥ कश्चिदेत
च्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा ॥७२॥ अर्जुन उवाच
नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाच्युत ॥
स्थितोस्मि गतसंदेहः करिष्ये वचनं तव ॥७३॥
संजय उवाच ॥ इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महा

त्मनः ॥ संवादमिममश्रौषमद्भुतंरोमहर्षणं ॥ ७४
व्यासप्रसादात्छ्रुतवानेतद्गुह्यमहंपरं ॥ योगं
योगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतःस्वयं ॥ ७५ ॥
राजन्संस्मृत्यसंस्मृत्यसंवादमिममद्भुतम् ॥
केशवार्जुनयोःपुण्यंहृष्यामिचमुहुर्मुहुः ॥
७६ ॥ तच्चसंस्मृत्यसंस्मृत्यरूपमत्यद्भुतंहरेः ॥

विस्मयोमेमहान्राजन्हृष्यामिचपुनःपुनः॥
यत्रयोगेश्वरःकृष्णोयत्रपार्थोधनुर्धरः॥तत्र
श्रीर्विजयोभूतिर्ध्रुवानीतिर्मतिर्मम॥७८॥
इतिश्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्या
योयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेमोक्षसं
न्यासयोगोनामाष्टादशोध्यायः॥१८॥

समाप्तम् शुभम् ॥

सं-१९-३॥ श्रावणसु

दि त्रयोदश्यां बुधवासरे

लिख्यतं गोपालदास

पंडत् शुभंस्तु ॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ यस्य स्मरणमात्रेण

जन्मसंसारबंधनात् ॥

विमुच्यते नमस्तस्मै ।

विष्णवे प्रभविष्णवे ॥ ॥ नमः समस्तभूता
नामादिभूताय भूभृते ॥ अनेकरूपरू
पाय विष्णवे प्रभविष्णवे ॥ ॥ वैशंपायन उ
वाच ॥ श्रुत्वा धर्मानशेषेण पावना
नि च सर्वशः ॥ युधिष्ठिरः शांतनवं पुनरे
वाभ्यभाषत ॥ ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ कि

स· २

मेकंदैवतंलोकेकिंवाप्येकंपरायणं ॥ स्तु
वंतःकंकमर्चंतःप्राप्नुयुर्मानवाःशुभं ॥ ३ ॥ को
धर्मःसर्वधर्माणांभवतःपरमोमतः ॥ किं
जपन्मुच्यतेजंतुर्जन्मसंसारबंधनात् ४ भीष्म
उवाच ॥ जगत्प्रभुंदेवदेवमनंतंपुरुषोत्तमं ॥
स्तुवन्नामसहस्रेणपुरुषःसततोत्थितः ॥ ५ ॥

तमेवचार्चयन्नित्यंभक्त्यापुरुषमव्ययं ॥ ध्या
यन्स्तुवन्नमस्यंश्चयजमानस्तमेवच ॥ ४ ॥ अ
नादिनिधनंविष्णुंसर्वलोकमहेश्वरं ॥ लोक
ध्यक्षंस्तुवन्नित्यंसर्वदुःखातिगोभवेत् ॥ ५ ॥
ब्रह्मण्यंसर्वधर्मज्ञंलोकानांकीर्तिवर्धनं ॥
लोकनाथंमहद्भूतंसर्वभूतभवोद्भवं ॥ ६ ॥

स॰
३

षमेसर्वधर्माणांधर्मोधिकतमोमतः॥य
द्भक्त्यापुंडरीकाक्षंस्तवैरर्चेन्नरःसदा॥९॥प
रमंयोमहत्तेजःपरमंयोमहत्तपः॥परमं
योमहद्ब्रह्मपरमंयःपरायणं॥१०॥पवित्रा
णांपवित्रंयोमंगलानांचमंगलं॥दैवतंदेव
तानांचभूतानांयोव्ययःपिता॥११॥यतःस

वाणि भूतानि भवंत्यादियुगागमे॥ यस्मिंश्च
प्रलयं यांति पुनरेव युगक्षये॥ ११॥ तस्य लोकप्र
धानस्य जगन्नाथस्य भूपते॥ विष्णोर्नामसहस्रं
मे शृणु पापभयापहं॥ १२॥ यानि नामानि गौ
णानि विख्यातानि महात्मनः॥ ऋषिभिः प
रिगीतानि तानि वक्ष्यामि भूतये॥ १३॥ ऋषिः

म. ४

नाम्नां सहस्रस्य वेदव्यासो महामुनिः ॥ छंदोनु
ष्टुप्तथा देवो भगवान्देवकीसुतः ॥ १५ ॥ ॐ वि
ष्णुं जिष्णुं महाविष्णुं प्रभविष्णुं महेश्वरं ॥ अनेक
रूपदैत्यांतं नमामि पुरुषोत्तमं ॥ १६ ॥ श्रीवेदव्या
स उवाच ॥ ॐ अस्य श्रीविष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तो
त्रमालामंत्रस्य ॥ श्रीभगवान्वेदव्यासऋषिर

ष्टुछंदः ॥ श्रीकृष्णःपरमात्मादेवता ॥ आत्मयो
निःस्वयंजातइतिबीजे ॥ देवकीनंदनःस्रष्टेति
शक्तिःउद्भवःक्षोभणोदेवइतिपरमोमंत्रः ॥
शंखभृन्नंदकीचक्रीतिकीलके ॥ त्रिसामासा
मगःसामेतिकवचं ॥ शांर्गधन्वागदाधरइत्य॰
स्त्रं ॥ ॐविश्वंविष्णुर्वषट्कारइतिध्यानं ॥ श्रीकृष्ण॰

स. ५

प्रीत्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ॐ शिरसि ॥ वेदव्यास
ऋषये नमः ॥ मुखे ॥ अनुष्टुप्छंदसे नमः ॥ हृदि ॥
श्रीकृष्णः परमात्मा देवतायै नमः ॥ गुह्ये ॥ अमृ-
तांशूद्भवो भानुरिति बीजाय नमः ॥ पादयोः ॥ दे-
वकीनंदनः स्रष्टेति शक्तये नमः ॥ सर्वांगे ॥ शं-
खभृन्नंदकी चक्रीति कीलकाय नमः ॥ करसंपु

टे ॥ उद्भवद्‌ो भगणेोदेवह्‌ निपरमोमंत्रायनमः
श्रीकुलमीत्यर्थे जपेपाठे विनियोगः ॥ इति
ऋष्यादिन्यासः ॥ अथकरन्यासः ॥ ॐ विश्वेविलर्व
षट्कारइत्यंगुष्ठाभ्यांनमः ॥ अमरनांष्कृद्भवोभा
नुविनिनजेननीभ्यांनमः ॥ ब्रह्मणेणब्रह्मकृ
द्ब्रह्मेनिमध्यमाभ्यांनमः ॥ सुवर्णबिंदुःरलो

मं:
६

मध्यमानामिकाभ्यांनमः॥ आदित्योज्योतिषा।
दित्येतिकनिष्ठिकाभ्यांनमः॥ श्रौंग्रौंयथ्वागरा।
धरइतिकरतलकरपृष्ठाभ्यांनमः॥ इतिकरन्या
सः॥ अथषडंगन्यासः॥ ॐविश्वंविस्त्रवंषद्धारइति
हृदयायनमः॥ अस्मनोभूद्वोभानरितिशिर
सेस्वाहा॥ अस्माणेणाब्रस्मकृद्रूस्मेतिशिखायैव

षट् ॥ स्ववर्णविंदुःरक्षोभ्य इति कवचाय हुं ॥ आ
दित्योज्योतिरादित्य इति नेत्रत्रयाय वौषट् ॥
शार्ङ्गधन्वागदाधर इत्यस्त्राय फट् ॥ श्रीकृष्णप्री
त्यर्थे जपे पाठे विनियोगः ॥ अथ ध्यानम् ॥ ॐ शां
ताकारंभुजगशयनंपद्मनाभंसुरेशंविश्वाधा
रंगगनसदृशंमेघवर्णंशुभांगं ॥ लक्ष्मीकांतं

स· ७

कमलनयने योगिभिर्ध्यानगम्ये ॥ वंदे विष्णुंभ
वभयहरं सर्वलोकैकनाथं ॥ १८ ॥ ॐ विश्वं विष्णु
र्वषट्कारो भूतभव्यभवत्प्रभुः ॥ भूतकृद्भूतभृ
द्भावो भूतात्मा भूतभावनः ॥ १ ॥ पूतात्मा परमा
त्मा च मुक्तानां परमां गतिः ॥ अव्ययः पुरुषः सा
क्षी क्षेत्रज्ञोक्षर एव च ॥ २ ॥ योगो योगविदां ने

ताप्रधानपुरुषेश्वरः ॥ नारसिंहवपुः श्रीमान्के
शवः पुरुषोत्तमः ॥२१॥ सर्वः शर्वः शिवः स्थाणु
र्भूतादिर्निधिरव्ययः ॥ संभवो भावनो भर्ता प्रभ
वः प्रभुरीश्वरः ॥२२॥ स्वयंभूः शंभुरादित्यः पुष्क
राक्षो महास्वनः ॥ अनादिनिधनो धाता विधा-
ता धातुरुत्तमः ॥२३॥ अप्रमेयो हृषीकेशः पद्मना

स॰ ८

भोमरः प्रभुः ॥ विश्वकर्मा मनुस्त्वष्टा स्थविष्ठः स्था-
विरो ध्रुवः ॥ ५४ ॥ अग्राह्यः शाश्वतः कृष्णो लोहिता-
क्षः प्रतर्दनः ॥ प्रभूतस्त्रिककुद्धाम पवित्रं मंगलं प-
रं ॥ ५५ ॥ ईशानः प्राणदः प्राणो ज्येष्ठः श्रेष्ठः प्रजा-
पतिः ॥ हिरण्यगर्भो भूगर्भो माधवो मधुसूदनः ॥
ईश्वरो विक्रमी धन्वी मेधावी विक्रमः क्रमः ॥ अनु

नमोदुराधर्षः कृतज्ञः कृतिरात्मवान ॥ २२ ॥ सुरे
शः शरणं शर्म्म विश्वरेताः प्रजाभवः ॥ अहः सं
वत्सरो व्यालः प्रत्ययः सर्वदर्शनः ॥ २३ ॥ अजः स
र्वेश्वरः सिद्धः सिद्धिः सर्वादिरच्युतः ॥ वृषाकपि
रमेयात्मा सर्वयोगविनिसृतः ॥ २४ ॥ वसुर्वसु
मनाः सत्यः समात्मा सम्मितः समः ॥ अमोघः पुं

स० ५

डरीकाक्षो वृषकर्मा वृषाकृतिः ॥ १२ ॥ रुद्रो बहु
शिरः बभ्रुर्विश्वयोनिः शुचिश्रवाः ॥ अमृतः शा
श्वतः स्थाणुर्वरारोहो महातपाः ॥ १३ ॥ सर्वगः स
र्वविद्भानुर्विश्वक्सेनो जनार्द्दनः ॥ वेदो वेदवि
दव्यंगो वेदांगो वेदवित्कविः ॥ १४ ॥ लोकाध्य
क्षः सुराध्यक्षो धर्माध्यक्षः कृताकृतिः ॥ चतुरा

त्मा चतुर्व्यूहश्चतुर्दंष्ट्रश्चतुर्भुजः ॥२२॥ भ्राजिष्
णुर्भोजनं भोक्ता सहिष्णुर्जगदादिजः ॥ अनघो वि
जयो जेता विश्वयोनिः पुनर्वसुः ॥२३॥ उपेन्द्रो वा
मनः प्रांशुरमोघः शुचिरूर्जितः ॥ अतीन्द्रः संग्र
हः सर्गो धृतात्मा नियमो यमः ॥२४॥ वेद्यो वैद्यः स
दायोगी वीरहा माधवो मधुः ॥ अतीन्द्रियो महा

स॰
१॰

मायो महोत्साहो महाबलः ॥ २८ ॥ महाबुद्धिर्म
हावीर्यो महाशक्तिर्महाद्युतिः ॥ अनिर्देश्यव
पुः श्रीमानमेयात्मा महाद्रिधृक् ॥ २९ ॥ महेष्वासो
महीभर्ता श्रीनिवासः सतां गतिः ॥ अनिरुद्धः सु
रानंदो गोविंदो गोविदां पतिः ॥ ३० ॥ मरीचिर्दमनो
हंसः सुपर्णो भुजगोत्तमः ॥ हिरण्यनाभः सुतपाः

पद्मनाभःप्रजापतिः ॥४९॥ अमृत्युःसर्वदृक्सिंहः
संधातासंधिमान्स्थिरः ॥ अजोदुर्मर्षणःशास्ता
विश्रुतात्मासुरारिहा ॥५०॥ गुरुर्गुरुतमोधामस
त्यःसत्यपराक्रमः ॥ निमिषोनिमिषःस्रग्वीवा
चस्पतिरुदारधीः ॥५१॥ अग्रणीर्ग्रामणीःश्रीमा
न्न्यायोनेतासमीरणः ॥ सहस्रमूर्द्धाविश्वात्मा

स॰
११

सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ ४२ ॥ आवर्तनो निवृत्तात्मा
संवृतः संप्रमर्दनः ॥ अहः संवर्तको वह्निरनिलो-
धरणीधरः ॥ ४३ ॥ सुप्रसादः प्रसन्नात्मा विश्वधृग्वि-
श्वभुग्विभुः ॥ सत्कर्ता सत्कृतः साधुर्जह्नुर्नारा-
यणो नरः ॥ ४४ ॥ असंख्येयोऽप्रमेयात्मा विशिष्टः
शिष्टकृच्छुचिः ॥ सिद्धार्थः सिद्धसंकल्पः सिद्धिदः

सिद्धिसाधनः ॥ ७४ ॥ वृषाही वृषभो विष्णुर्वृषपर्वा
वृकोदरः ॥ वर्द्धनो वर्द्धमानश्च विविक्तः श्रुतिसा
गरः ॥ ७५ ॥ सुभुजो दुर्द्धरो वाग्मी महेन्द्रो वसुदो व
सुः ॥ नैकरूपो बृहद्रूपः शिपिविष्टः प्रकाशनः ॥ ८०
ओजस्तेजोद्युतिधरः प्रकाशात्मा प्रतापनः ऋ
द्धः स्पष्टाक्षरो मन्त्रश्चन्द्रांशुर्भास्करद्युतिः ॥ ७६ ॥

स॰
१२

अमृतांशूद्भवो भानुः शशिबिंदुः सुरेश्वरः ॥ औष
धं जगतः सेतुः सत्यधर्मपराक्रमः ॥ ३१ ॥ भूतभ
व्यभवन्नाथः पवनः पावनोऽनलः ॥ कामहा
कामकृत्कांतः कामीकामप्रदः प्रभुः ॥ ३२ ॥ यु
गादिकृद्युगावर्त्तो नैकमायो महाशनः ॥ अ
दृश्यो व्यक्तरूपश्च सहस्रजिदनंतजित् ॥ ३३ ॥

ष्टो विशिष्टः शिष्टेष्टः शिखंडी नहुषो वृषः ॥
क्रोधहा क्रोधकृत्कर्ता विश्वबाहुर्महीधरः ॥ ५२
च्युतः प्रथितः प्राणः प्राणदो वासवानुजः ॥
अपांनिधिरधिष्ठानमप्रमत्तः प्रतिष्ठितः ॥५२
स्कंदः स्कंदधरो धुर्यो वरदो वायुवाहनः ॥ वा
सुदेवो बृहद्भानुरादिदेवः पुरंदरः ॥५३॥ अ

स॰ शोकस्तारणस्तारः शूरः शौरिर्जनेश्वरः ॥ अ
१३ नुकूलः शतावर्त्तः पद्मीपद्मनिभेक्षणः ॥ ५५ ॥
पद्मनाभोरविन्दाक्षः पद्मगर्भः शरीरभृत् ॥ महर्
द्धिरृद्धोवृद्धात्मामहाक्षोगरुडध्वजः ॥ ५६ ॥ अ
तुलः शरभोभीमः समयज्ञोहविर्हरिः ॥ सर्व
लक्षणलक्षण्योलक्ष्मीवान्समितिंजयः ॥ ५७ ॥

विद्वभो हितो मार्गो हेतुर्दामोदरः सहः ॥ महीधरो महाभागो वेगवानमिताशनः ॥ ५५ ॥ उद्भवः क्षोभणो देवः श्रीगर्भः परमेश्वरः ॥ करणं कारणं कर्ता विकर्ता गहनो गुहः ॥ ५६ ॥ व्यवसायो व्यवस्थानः संस्थानः स्थानदो ध्रुवः ॥ परर्द्धिः परमस्पष्टस्तुष्टः स्मुष्टः सुभेक्षणः ॥ ५७ ॥

स॰ १८

रामोविरामोविरजोमार्गोनेयोनयोनयः ॥ वी
रः शक्तिमतांश्रेष्ठोधर्मोधर्मविदुत्तमः ॥६१॥ वै
कुंठः पुरुषः प्राणः प्राणदः प्रणवः पृथुः ॥ हि
रण्यगर्भः शत्रुघ्नोव्याप्तोवायुरधोक्षजः ॥६२॥ ऋ
तुः सुदर्शनः कालः परमेष्ठीपरिग्रहः ॥ उग्रः संव
त्सरोदक्षोविश्रामोविश्वदक्षिणः ॥६३॥ विस्ता

रः स्थावरः स्थाणुः प्रमाणं बीजमव्ययं ॥ अर्थो
नर्थो महाकोशो महाभोगो महाधनः ॥ ५६ ॥ अ
निर्विण्णः स्थविष्ठो भूर्धर्मयूपो महामखः ॥ नक्ष
त्रनेमिर्नक्षत्री क्षमः क्षामः समीहनः ॥ ५७ ॥ य
ज्ञ इज्यो महेज्यश्च क्रतुः सत्रं सतां गतिः ॥ सर्वद
र्शी विमुक्तात्मा सर्वज्ञो ज्ञानमुत्तमं ॥ ५८ ॥ सुव्रतः

स· १५

सुमुखः सूक्ष्मः सुघोषः सुखदः सुहृत् ॥ मनोह
रोजितक्रोधोवीरबाहुर्विदारणः ॥ ८७ ॥ स्वापनः
स्ववशोव्यापीनैकात्मानैककर्मकृत् ॥ वत्सरोव
त्सलोवत्सीरत्नगर्भोधनेश्वरः ॥ ८८ ॥ धर्मगुब्ध
र्मकृद्धर्मीसदसत्क्षरमक्षरं ॥ अविज्ञातासहस्रां
शुर्विधाताकृतलक्षणः ॥ ८९ ॥ गभस्तिनेमिः स

नस्यः सिंहो भूतमहेश्वरः ॥ आदिदेवो महादे-
वो देवेशो देवभृद्गुरुः ॥५०॥ उत्तरो गोपतिर्गोप्ता
ज्ञानगम्यः पुरातनः ॥ शरीरभूतभृद्भोक्ता कपी-
न्द्रो भूरिदक्षिणः ॥५१॥ सोमपोऽमृतपः सोमः पुरु-
जित्पुरुसत्तमः ॥ विनयो जयः सत्यसंधो दाशार्हः
सात्वतां पतिः ॥५२॥ जीवो विनयिता साक्षी मुकुंदो ।

स॰ ५१

मितविक्रमः॥ अंभोनिधिरनंतात्मा महोदधिश
योंतकः॥ ५४॥ अजो महार्हः स्वाभाव्यो जितामित्रः॥
प्रमोदनः॥ आनंदो नंदनो नंदः सत्यधर्मा त्रिविक्रमः १
महर्षिः कपिलाचार्यः कृतज्ञो मेदिनीपतिः॥ त्रिप
दस्त्रिदशाध्यक्षो महाशृंगः कृतांतकृत्॥ ५५॥ महा
वराहो गोविंदः सुषेणः कनकांगदी॥ गुह्यो गंभी

रोगहन्तो गुणस्त्रकगदाधरः ॥ ५८ ॥ वेधाः स्वांगो
जितः कृष्णो दृढः संकर्षणोच्युतः ॥ वरुणो वा
रुणो वृक्षः पुष्कराक्षो महामनाः ॥ ५९ ॥ भगवा
न्भगहानंदी वनमाली हलायुधः ॥ आदित्यो
ज्योतिरादित्यः सहिष्णुर्गतिसत्तमः ॥ ६० ॥ सुध
न्वा खंडपरशुर्दारुणो द्रविणप्रदः ॥ दिवस्पृक्स

स॰
२

वैद्यवाग्मीवाचस्पतिरयोनिजः॥७४॥त्रिसामा
सामगःसामःनिर्वाणंभेषजंभिषक्॥संन्यास
कृच्छमःशान्तोनिष्ठाशान्तिःपरायणः॥७५॥शुभां
गःशान्तिदःस्रष्टाकुमुदःकुवलेशयः॥गोहितो
गोपतिर्गोप्तावृषभाक्षोवृषप्रियः॥७६॥अनि-
वर्तीनिवृत्तात्मासंक्षेप्ताक्षेमकृच्छिवः॥श्रीव-

त्सवक्षाः श्रीवासः श्रीपतिः श्रीमतांवरः ॥८५॥
श्रीदः श्रीशः श्रीनिवासः श्रीनिधिः श्रीविभाव
नः ॥ श्रीधरः श्रीकरः श्रेयः श्रीमांलोकत्रयाश्र
यः ॥ स्वक्षः स्वंगः शतानंदोनंदिर्ज्योतिर्गणेश्वरः ॥
विजितात्माविधेयात्मासत्कीर्तिः छिन्नसंशयः ८४
उदीर्णः सर्वतश्चक्षुरनीशः शाश्वतः स्थिरः ॥ भू

स० १८

भूशयोभूषणोभूतिर्विशोकःशोकनाशनः ॥८५॥ अ
र्चिष्मानर्चितःकुंभोविशुद्धात्माविशोधनः ॥ अ
निरुद्धोप्रतिरथःप्रद्युम्नोमितविक्रमः ॥८६॥ का
लनेमिनिहावीरःशूरःशौरिर्जनेश्वरः ॥ त्रिलोक
त्मात्रिलोकेशःकेशवःकेशिहाहरिः ॥८७॥ काम
देवःकामपालःकामीकांतःकृतागमः ॥ अनिर्दे

श्यवपुर्विष्णुर्वीरोनंतोधनंजयः ॥७०॥ ब्रह्मण्यो
ब्रह्मकृद्ब्रह्माब्रह्मब्रह्मविवर्द्धनः ॥ ब्रह्मविद्ब्राह्म
णोब्रह्मीब्रह्मज्ञोब्राह्मणप्रियः ॥७१॥ महाक्रमो
महाकर्मामहातेजामहोरगः ॥ महाक्रतुर्महा
यज्वामहायज्ञोमहाहविः ॥७२॥ स्तव्यःस्तवप्रि
यःस्तोत्रंस्तुतिस्तोतारणप्रियः ॥ पूर्णःपूरयिता

स: १९

पुण्यः पुण्यकीर्तिर्नामजयः ॥ ९१ ॥ मनोजवली
थकोलवसहेत्नाः वसुपटः ॥ वसुमतोवासुदेवो
वसुदेवसमनाहवि ॥ ९२ ॥ सक्रतिः सहूक्तिः सता
सहूतिः समनायणः ॥ सूरसेनोपउश्रेष्ठः सवि
वासः स्वयासन ॥ ९३ ॥ भागवासोवासुदेवः सर्व
हनिलयोनलः ॥ दर्पिशाटर्षिदेवोहसोऽर्हवोगा

पराजितः ॥ ८७ ॥ विश्वमूर्त्तिर्महामूर्त्तिर्दीप्तमूर्त्तिर
मूर्त्तिमान् ॥ अनेकमूर्त्तिरव्यक्तः शतमूर्त्तिः श
ताननः ॥ ८८ ॥ एको नैकः सवः कः किंयत्तत्पदम
नुत्तमं ॥ लोकबन्धुर्लोकनाथो माधवो भक्तवत्स
लः ॥ सुवर्णवर्णो हेमाङ्गो वराङ्गश्चन्दनाङ्गदी ॥ वी
रहा विषमः शून्यो घृताशीरचलश्चलः ॥ ८९ ॥ अ

स:
२:

मानीमानदोमान्योलोकस्वामीत्रिलोकधृक्
सुमेधःमेधजोधन्यःसत्यमेधाधराधरः ॥९८॥
तेजोवृषोद्युतिधरःसर्वशस्त्रभृतांवरः ॥ प्रग्र
होनिग्रहोव्यग्रोनैकशृंगोगदाग्रजः ॥९९॥ चतु
र्मूर्तिश्चतुर्बाहुश्चतुर्व्यूहश्चतुर्गतिः ॥ चतुरात्मा
चतुर्भावश्चतुर्वेदविदेकपात् ॥१००॥ समावर्तो

निवृत्तात्माऽजेयो दुरतिक्रमः ॥ दुर्लभो दुर्गमो
दुर्गो दुरावासो दुरारिहा ॥ ५ ॥ शुभांगो लोकसा
रंगः सुतंतुस्तंतुवर्द्धनः ॥ इंद्रकर्मा महाकर्मा
कृतकर्मा कृतागमः ॥ ५ ॥ उद्भवः सुंदरः सुंदो र
त्ननाभः सुलोचनः ॥ अर्को वाजसनः शृंगी ज
यंतः सर्वविज्जयी ॥ ५ ॥ सुवर्णबिंदुरक्षोभ्यः स

स॰
२२

र्ववागीश्वरेश्वरः॥ महाह्रदो महागर्तो महाभू
तो महानिधिः॥ ८॥ कुमुदः कुंदरः कुंदः पर्जन्यः
पावनोनलः॥ अमृतांशोमृतवपुः सर्वज्ञः सर्व
तोमुखः॥ ५॥ सुलभः सुव्रतः सिद्धः शत्रुजिच्छ
त्रुतापनः॥ न्यग्रोधोदुंबरोश्वत्थश्चाणूरांध्रनिषू
दनः॥ ६॥ सहस्रार्चिः सप्तजिह्वः सप्तैधाः सप्तवा

हतः॥ अमूर्त्तिरनघोचिंत्योभयकृद्भयनाशनः॥
अणुर्बृहत्कृशः स्थूलोगुणभृन्निर्गुणोमहान्॥
अधृतः स्वधृतः स्वास्यः प्राग्वंशोवंशवर्द्धनः॥८॥
भारभृत्कथितोयोगीयोगीशः सर्वकामदः॥
आश्रमः श्रमणः क्षामः सुपर्णोवायुवाहनः॥
धनुर्द्धरोधनुर्वेदोदंडोदमयितादमः॥ अपरा

स॰
२२

जितः सर्वसहो नियंता नियमो यमः ॥ १० ॥ सत्वा
वान्सात्विकः सत्यः सत्यधर्मपरायणः ॥ अभिप्रा
यः प्रियार्होर्हः प्रियकृत्प्रीतिवर्द्धनः ॥ ११ ॥ विहाय
सगतिर्ज्योतिः सुरुचिर्हुतभुग्विभुः ॥ रविर्विरो
चनः सूर्यः सविता रविलोचनः ॥ १२ ॥ अनंतोहु
तभुग्भोक्ता सुखदो नैकजोग्रजः ॥ अनिर्विण्णः

सहामणीलोकाधिष्ठानमद्भुतः ॥१३॥ सनात्मना
ननतमः कपिलः कपिरव्ययः ॥ सालिंदः साति
कुन्तसलिलहालिभक्तलिदहतिणः ॥१४॥ सवैदः
डलीचक्रीविक्रमभूर्जिनशासनः ॥ शाह्लानिगः
शाहूमहः शशिरः शर्वरीकरः ॥१५॥ सक्रः पेश
लोदहेपोदहतिणः हाभिणांवरः ॥ विद्वत्तमोवीत

स॰ २३

भयः पुण्यश्रवणकीर्त्तनः ॥ ८८ ॥ उत्तारणो दुष्कृ
तिहा पुण्यो दुःस्वप्ननाशनः ॥ वीरहा रक्षणः सं
तो जीवनः पर्यवस्थितः ॥ ८९ ॥ अनंतरूपोनंतश्री
र्जितमन्युर्भयापहः ॥ चतुरश्रो गभीरात्मा विदिशो
व्यादिशो दिशः ॥ ९० ॥ अनादिर्भूर्भुवो लक्ष्मीः सुवी
रो रुचिरांगदः ॥ जननो जनजन्मादिर्भीमो भीमप

गङ्कमः ॥१९॥ आधारनिलयो धातापुष्पहासः प्र-
जागरः ॥ ऊर्ध्वगः सत्पथाचारः प्राणदः प्रणवः प-
णः ॥२०॥ प्रमाणं प्राणनिलयः प्राणभृत्प्राणजी-
वनः ॥ तत्वं तत्वविदेकात्मा जन्ममृत्युजरातिगः ॥ ११
भूर्भुवः स्वस्तरुस्तारः सविता प्रपितामहः ॥ यज्ञो
यज्ञपतिर्यज्वा यज्ञाङ्गो यज्ञवाहनः ॥२१॥ यज्ञभृ-

स. २५

यज्ञकृद्यज्ञी यज्ञभुग्यज्ञसाधनः ॥ यज्ञान्तकृद्यज्ञ
गुह्यमन्नमन्नाद एव च ॥ २२ ॥ आत्मयोनिः स्वयंजा
तो वैखानः सामगायनः ॥ देवकीनंदनः स्रष्टा
क्षितीशः पापनाशनः ॥ २३ ॥ शंखभृन्नंदकी चक्री
शार्ङ्गधन्वा गदाधरः ॥ रथांगपाणिरक्षोभ्यः सर्व
प्रहरणायुधः ॥ २४ ॥ ॐ नमो नमः ॥ इतीदं कीर्तनी

पुनः ॥ सर्वप्रहरणायुधः ॥

यस्मै केशास्य महात्मनः ॥ नाम्नो महत्वं दिव्यानाम-
मशेषेण प्रकीर्तितं ॥ २८ ॥ य इदं शृणुयान्नित्यं
श्रद्धयापि परिकीर्तयेत् ॥ नाशुभं प्राप्नुयात्किंचित्सो
मुत्रेह च मानवः ॥ २९ ॥ वेदांतगो ब्राह्मणः स्यात्क्ष
त्रियो विजयी भवेत् ॥ वैश्यो धनसमृद्धः स्याच्छूद्रः
सुखमवाप्नुयात् ॥ ३० ॥ धर्मार्थी प्राप्नुयाद्धर्ममर्थार्थी

स॰
५५

चार्थमाप्नुयात् ॥ कामानवाप्नुयात्कामी प्रजार्थी
प्राप्नुयात्प्रजा ॥ २९ ॥ भक्तिमान्यः सदोत्थाय शुचि
स्तद्गतमानसः ॥ सहस्रं वासुदेवस्य नाम्नामेतत्प्र
कीर्तयेत् ॥ ३० ॥ यशः प्राप्नोति विपुलं ज्ञातिप्राधान्य
मेव च ॥ अचलां श्रियमाप्नोति श्रेयः प्राप्नोत्यनुत्त
मं ॥ ३१ ॥ न भयं क्वचिदाप्नोति वीर्यं तेजश्च विंदति ॥

भवत्यरोगोद्युतिमान्बलरूपगुणान्वितः ॥२५॥
रोगार्तोमुच्यतेरोगाद्बद्धोमुच्येतबंधनात् ॥भ
यान्मुच्येतभीतस्तुमुच्येतापन्नआपदः ॥२६॥दु
र्गाण्यतितरत्याशुपुरुषःपुरुषोत्तमं ॥ स्तुवन्ना
मसहस्रेणनित्यंभक्तिसमन्वितः ॥२७॥वासुदेवा
श्रयोमर्त्योवासुदेवपरायणः ॥ सर्वपापविशुद्धा

स॰ २९

त्मायातिब्रह्मसनातनं ॥२५॥ नवासुदेवभक्ता
नामशुभंविद्यतेक्कचित ॥ जन्ममृत्युजराव्याधि
भयंनैवोपजायते ॥२६॥ इमंस्तवमधीयानःश्रद्धा
भक्तिसमन्वितः॥ युंज्येतात्मासुखक्षांतिश्रीधृति
स्मृतिकीर्तिभिः॥२७॥ नक्रोधोनचमात्सर्यंनलोभो
नाशुभामतिः॥ भवंतिकृतपुण्यानांभक्तानांपुरु

सोऽहमेव ॥ ३८ ॥ द्यौः सचंद्रार्कनक्षत्राः खंदिशो
भूर्महोदधिः ॥ वामदेवस्य वीर्येण विधृतानि
महात्मनः ॥ ३९ ॥ ससुरासुरगंधर्वं सयक्षोरग
राक्षसं ॥ जगद्वशे वर्ततेदं कृत्स्नस्य सचराचरं
इंद्रियाणि मनो बुद्धिः सत्वं तेजो बलं धृतिः ॥
वामदेवात्मकान्याहुः क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च ॥ ४०

६

स॰ २

सर्वागमानामाचारः प्रथमं परिकल्पते ॥ आ
चारप्रभवो धर्मो धर्मस्य प्रभुरच्युतः ॥ १५ ॥ ऋष
यः पितरो देवा महाभूतानि धातवः ॥ जंगमा
जंगमं चेदं जगन्नारायणोद्भवं ॥ १६ ॥ योगो ज्ञा
नं तथा सांख्यं विद्याः शिल्पादि कर्म च ॥ वेदाः
शास्त्राणि विज्ञानमेतत्सर्वं जनार्दनात् ॥ १७ ॥

एकोविस्नुर्महद्भूतंपृथग्भूतान्यनेकशः ॥
त्रिलोकान्व्याप्यभूतात्माभुंक्तेविस्वभुगव्ययः ४५
इमंस्तवंभगवतोविस्नोर्व्यासेनकीर्तितं ॥ पठे
यइछेत्पुरुषःश्रेयःप्राप्तुंसुखानिच ॥ ४६ ॥ वि
श्वेश्वरमजंदेवंजगतःप्रभवाप्ययं ॥ भजंतिये
पुष्कराक्षंनतेयांतिपराभवं ॥ ४७ ॥ अर्जुनउवाच ॥

स॰
२८

पद्मपत्रविशालाक्ष पद्मनाभ सुरोत्तम ॥ भक्ता
नामनुरक्तानां त्राता भव जनार्दन ॥ ७८ ॥ श्रीभग
वानुवाच ॥ यो मां नामसहस्रेण स्तोतुमिच्छ
ति पांडव ॥ सोहमेकेन श्लोकेन स्तुत एव न सं
शयः ॥ ७९ ॥ ॐ नमोस्त्वनंताय सहस्रमूर्तये स
हस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे ॥ सहस्रनाम्ने पु

रुषाय शाश्वते सहस्रकोटियुगधारिणे नमः ॥
नमः कमलनाभाय नमस्ते जलशायिने ॥ न
मस्ते केशवानंत वासुदेव नमोस्तु ते ॥ ५१ ॥ वा
सनाद्वासुदेवस्य वासितं भुवनत्रयं ॥ सर्वभूत
निवासोसि वासुदेव नमोस्तु ते ॥ ५२ ॥ नमो ब्रह्म
ण्यदेवाय गोब्राह्मणहिताय च ॥ जगद्धिताय कृ

मं
२५

स्नाय गोविंदाय नमो नमः ॥ २४ ॥ आकाशात्पति
तं तोयं यथा गछति सागरे ॥ सर्वदेवनमस्कारं के
शवं प्रतिगछति ॥ २६ ॥ एषनिःकंटकः पंथा यत्र
संपूज्यते हरिः ॥ कुपथं तं विजानीयाद्गोविंदरहि
तागमं ॥ २७ ॥ सर्ववेदेषु यत्पुण्यं सर्वतीर्थेषु यत्फ
लं ॥ तत्फलं समवाप्नोति स्तुत्वा देवं जनार्दनं ॥ २८ ॥

योनरः पठतेनित्यंत्रिकालेकेशवालये ॥ द्विका
लमेककालंवाक्रूरंसर्वंव्यपोहति ॥ ५३ ॥ दृष्ट्वाने‑
त्रिपुवल्लस्सौम्याः सर्वेसदाग्रहाः ॥ विलीयंते‑
चपापानिस्तवेस्मिन्प्रकीर्तितेः ॥ ५४ ॥ येनध्या
नेष्कृतंयेनयेनायंपठितस्तवः ॥ दत्तानिसर्वदा
नानिसद्वासर्वैसमर्चितेः ॥ ५५ ॥ इहलोकेपरेवा‑

स· रू·

पित्रभयेविघ्नेक्वचित ॥ नाम्नांसहस्रंयोधीतेद्वा
दश्यांममसन्निधौ ॥ ९१ ॥ शनैर्दहतिपापानिक
ल्पकोटिशतानिच ॥ अश्वत्थसन्निधौपार्थध्यात्वामा
नसिकेशव ॥ ९२ ॥ पठेन्नामसहस्रंयोगवांकोटि
फलंलभेत ॥ शिवालयेपठेन्नित्यंतुलसीवनमा
स्थितः ॥ ९३ ॥ नरोमुक्तिमवाप्नोतिचक्रपाणेर्वचो

यथा ॥ ब्रह्महत्यादिकं पापं सर्वं पापं विनश्यं
ति ॥ ४४ ॥ विलीयंते निपापानि चान्यपापस्य का
कथा ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तः शिवलोके सगच्छति ४८
इति श्रीमहाभारते शतसहस्र्यां संहितायां उत्त
मानुशासने शांतिपर्वणि दानधर्मे नरश्रीविलो
नोमसहस्रनाम समाप्तम् ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ ॥ सर्वजगतो

भी.

ॐ श्रीगणेशायनमः ॥
नमेजयउवाच ॥ ॐ श
रतल्पशायानस्तभारता
नांपितामहात् ॥ कथय

स्पृष्ट्वानेहकेंचयोगमवाप्यत ॥ ॥ वैशेष
यनश्चात्र ॥ स्मृतिमाभावहितो राजन्नश्रुतिविं
तासमाहितः ॥ भीष्मऊरुश्राह्लदेहोस्मिंग
समाश्रयात ॥ १ ॥ निर्वनेमानेनपनेह्युत्तरे
वैदिवाकरे ॥ समावेशयदात्मानमात्मनैव
वसमाहिता ॥ २ ॥ शुक्लपक्षस्य चाष्टम्यां ।

माघमासस्यपार्थिव ॥ प्राजापत्येचनक्षत्रेमध्यं
प्राप्तेदिवाकरे ॥ ७ ॥ विकीर्णांशुरिवादित्योभी
ष्मः शरशतैर्हतः ॥ शुशुभेपरयालक्ष्म्यावृतो
ब्राह्मणसत्तमैः ॥ ८ ॥ व्यासेनवेदश्रवसानारदेन
सुरर्षिणा ॥ देवस्थानेनवात्स्येनतथाश्मकेसु
मंतुना ॥ ९ ॥ तथाजैमिनिनानैवपैलेनचमहा

स्मृतः ॥ शांडिल्यगोत्रेन मात्रेयैर्भारद्वाजेन धीम
ता ॥ शैवेन याज्ञवल्क्येन शांखेन लिखितेन च ॥
देवरातेन धीरेण एतद्रहस्यमव त्रिशोनकैः ॥८॥ ए
तैरुक्तान्येमैतिगाणि महाभागे महात्मभिः ॥ श्र
द्दधानैः पुरस्कारैर्हेमश्वंदूरश्ववयहे ॥९॥ भीष्म
स्नपुरुहषव्याघ्रः कर्मणा मनसा गिरा ॥ श्रा

तल्पगतः कृत्वा पदस्थौ प्रांजलिः शुचिः ॥९॥ ध्ये
णाद्यष्टपक्षेन तद्भावमधुसूदने ॥ योगीश्वरं पद्म
नाभं विश्वेशं जिष्णुं जगत्पतिं ॥१०॥ कृतांजलिपुटो
भूत्वा वाग्विदांप्रवरः प्रभुः ॥ भीष्मः परमधर्मा
त्मा वासुदेवमथास्तुवत् ॥११॥ भीष्म उवाच ॥
आराधयाम्यहं विष्णुं वाचा जिगदिषाम्यहं त

याव्यासमसमाभिन्नाप्रीयतांशुकबोनमे॥४७॥श्व
विश्वेश्चविपदंहंसेनन्यदेपरमेष्ठिनं॥१क्रमवी
त्सनानमानेप्रपद्येनेप्रजापतिं॥४८॥ब्रह्माद्येनेप
वंशमनदेवानर्षयोविदुः॥एकोयंवेदभगवा
नूधानानारायणोहरिः॥४९॥नारायणस्यविगा
णांनथ्यासिद्धमहोरगाः॥देवादेवर्षियश्चैवये

भी.
५

विष्टैः खेभवजं ॥१६॥ देवदानवगंधर्वायक्ष
रक्षकिन्नराः ॥ येनजानंतिकोप्येषः ऊंनमो
वाभगवतेति ॥१७॥ यस्मिन्विश्वानिभूतानि
तिष्ठंतिचविशंतिच ॥ गुणाभूतानिभूतेशसू
त्रेमणिगणाइव ॥१८॥ यस्यविश्वस्यकर्तासोज
गतस्तस्यापाति ॥ वदंतिजगतोध्यक्षमध्या

त्मपरिचिंतका ॥ १९ ॥ यस्मिन्विश्वेष्यगानेनेनोहृदे-
मनैवतिष्ठति ॥ सद्मसन्नथ्यथिनंविश्वंविश्वयोगेवि
श्वकर्मणि ॥ २० ॥ हरिंसहस्रशिरसंसहस्रकमले
क्षणे ॥ सहस्रबाहुमकुटंसहस्रवदनोज्वलं ॥ २१
प्राहुर्नारायणंदेवंयंविश्वस्यपरायणं ॥ अणी
यसामणीयांसंस्थविष्ठंयस्थवीयसां ॥ २१ ॥ गरी

भी. ५

यस्मांगगिरिंश्चंचग्रहंश्चचश्रेयस्मामपि ॥ यंवाकेष
न्वाकेषुनिषन्नस्यपानिषन्नस्यच ॥ २५ ॥ शरीराणिम
त्यकर्माणांसर्वसत्वेषुनामत ॥ चराणिंश्वस्थना
न्मानेसर्वस्थेमानवतोपति: ॥ २६ ॥ यैर्दिव्यैर्देवा
मवैतिगुह्यैपरमनामभि: ॥ यास्मिंत्रिष्वेनपा
तमंपदंगेषुमतिहृति ॥ २७ ॥ सर्वाण्नामसर्वविन्न

वोमेवेगः सर्वभावनः ॥ यं देवं देवकी देवी-
वसुदेवादजीजनत् ॥ २८ ॥ भौमस्य ब्राह्मणो
गुप्त्यै दीप्तमग्निमिवारणिः ॥ यमनन्यो व्यपेता-
शीरात्मानं वीतकल्मषः ॥ २९ ॥ दृष्ट्वानंता-
यगोविंदं पश्यत्यात्मानमात्मनि ॥ अतिवाय्विं-
द्रकर्माणमतिसूर्यातितेजसं ॥ ३० ॥ अतिबुद्धी-

भी॰
९
क्रियात्मानंतेप्रपद्येप्रजापतिं ॥ प्राणेभुहबे-
योस्कंबस्समेयोस्कंभुगादिशु ॥ २९ ॥ त्वयेसंकर्षणे
योस्केनममपास्स्मपास्महे ॥ अग्निवायुरुदकसो
णमनिसूर्योग्निनेजसे ॥ ३० ॥ किमेकेवहुधात्मा
नेप्राज्ञमेनमयोत्वजे ॥ नान्यमकाक्रियावेतो
यज्ञेनेसर्वकामदे ॥ ३१ ॥ यमाज्ञः जगतः कोशेय

यस्मिन्नस्तिविहीनागुणाः ॥ यस्मिंल्लोकास्फुरंती
मेजलेशकुनयोयथा ॥२४॥ ऋतमेकाक्षरंब्रह्म
यत्तत्सदसतःपरं ॥ अनादिमध्यपर्यंतंनदेवान
र्षयोविदुः ॥२५॥ यंसुरासुरगंधर्वाःसिद्धर्षि
महोरगाः ॥ प्रयताःनित्यमर्चंतिपरमंदुःखभे
षजं ॥२६॥ अनादिनिधनंदेवमात्मयोनिंसनातनं

भी॰
८

अप्रमत्तं कर्मविज्ञेयं हरिनारायणं विभुं ॥ २४ ॥ यं वे
विश्वस्य कर्तारं जगतस्तस्थुषां पतिः ॥ वदंति ज
गतोध्यक्षमध्यात्मपरिचिंतकाः ॥ २५ ॥ हिरण्य
वर्णं यं गर्भमदितेर्दैत्यनाशनं ॥ एकं द्वादशधा
जातेन सैन्यसूर्यात्मनेनमः ॥ २६ ॥ सुलोकेदेवासिन्दु
रूपेण पर्यन्यमरूनेनयः ॥ यस्त्वराजाद्विजानीनां

तस्मैसोमात्मनेनमः॥३८॥ यंहृत्स्थंनेहृहस्मकेपम
ग्निंचमहाध्वरे॥ यंविप्रसंघागायंतितस्मैवेदात्म
नेनमः॥३९॥ महतस्तमसःपारेपुरुषंह्यतितेज
से॥ यंज्ञात्वामृत्युमत्येतितस्मैज्ञानात्मनेनमः॥ ५०
ऋग्यजुःसामधामानंदामभाहंहविराकृतिः॥ यं
समामनंतंतन्वेतितस्मैयज्ञात्मनेनमः॥४०॥ यःसु

भी॰
८

पार्यो यजमानो मछंदो गावो श्विविविष्ठिरः ॥ रथेभ्यो नमो रु
हन्तामनस्मैनो ज्ञानमनेन नमः ॥४५॥ यः सहस्रमसे
यत्नैयजेविश्वंसृजामर्षिः ॥ हिरण्यवर्णो शाऊनिः
नस्मैनारंस्याम्नेनेनमः ॥४६॥ पद्योगसंयिपवीणो
स्वरध्येननभूषिते ॥ यमाजरत्नरंनिम्येनस्मैवाया
म्नेनेनमः ॥४७॥ येहप्ययगयमेवराणः हष्ययगयमेक

लेषिप्राणः ॥ प्रथयम्मैसमर्चैतिनिसैसयधर्मात्मने
नमः ४८ ॥ यश्चिनोनिस्मनंसेन्नस्नेनामस्नयानि
नाः ॥ धर्मार्थव्यवहारागेनस्मैसन्यात्मनेनमः ॥ ५५
ज्ञानाश्चनमलैर्विदैवैः ध्यायनेसकलेव्रगान् ॥ हविं
प्रथमभोकारेनस्मैभोक्तात्मनेनमः ॥ ४९ ॥ येव्य
कस्थितमस्मकेविविन्वेतिमहर्षयः ॥ देवदेव

ष्यामीनंतस्मैदेवात्मनेनमः ॥ ८८ ॥ यंविद्यामा
नमानात्मानेहृन्नेषोडशभिर्युगैः ॥ ध्याज्ञस्तसमदृशोमो
क्षंतस्मैसांख्यात्मनेनमः ॥ ८९ ॥ यंविनिद्राजिता
श्वासास्संतोदांताजितेंद्रियः ॥ ज्योतिःपश्यंतियुं
जानांतस्मैयोगात्मनेनमः ॥ ९० ॥ अपुण्यपुण्योपर
मेयंपुनर्भवनिश्चयः ॥ शांतासंन्यासिनोयांतित

तस्मै योगात्मने नमः ॥५५॥ यस्याग्निरास्यं द्यौर्मू
र्धा खं नाभिश्चरणौ क्षितौ ॥ सूर्यश्चक्षुः दिशश्श्रोत्रे
तस्मै लोकात्मने नमः ॥५६॥ संभक्ष्य सर्वभूतानि कृ
त्वा चैकार्णवं जगत् ॥ बालः स्वपिति यश्चैक तस्मै
मायात्मने नमः ॥५७॥ योसौ युगसहस्रान्ते प्रदीप्ता
र्चिर्विभावसुः ॥ संभक्षयति भूतानि तस्मै घोरात्म

भी॰
१२८

नेनमः॥२८॥ अजस्यनाभौसंभूतंयस्मिन्विश्वंप्रति-
ष्ठितं॥ पुष्करंपुष्कराक्षस्यतस्मैपद्मात्मनेनमः॥२
सहस्रशिरसेचैवपुरुषायामितात्मने॥ चतुःसमु
द्रपर्यायाययोगनिद्रात्मनेनमः॥२९॥ भूतेभव्येभ
विष्येचभूतानांप्रभुरव्ययः॥ सोयमजःसर्वभूता-
नांतस्मैभूतात्मनेनमः॥२१॥ यस्यकेशेषुजीमू

नातद्यः सर्वांगसेविष्ठ ॥ उद्दौसमद्राख्यक्काः न
से ब्रह्मणात्मनेनेनमः ॥ २८ ॥ ब्रह्मावके श्रेयोदेवेद
स्वमद्रवदेविष्णुः ॥ पादैयस्याश्रिनाश्रुद्धातसैव
र्गोत्मनेनेनमः ॥ २९ ॥ श्रवणानैधनमयोरसप्राण
विवर्धनः ॥ योधारयतिभूतानितस्मैप्राणात्म
नेनमः ॥ ३० ॥ वैश्वानरोजाठरश्चैवपावकः शुचिरेवव

भी॰
११

दहनः सर्वभक्ष्याणां तस्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥५५॥
विषयेवनेमानानां शुचेवैशेषकैर्गतैः ॥ प्राज्ञवै
षयेगोमारं तस्मै गोमात्मने नमः ॥५६॥ ज्वलनादै
र्दुनाशाणां येनानिबोधिः स्वद्रूपिणां ॥ यस्तेजयानि
तेजांसि तस्मै तेजात्मने नमः ॥५७॥ अग्रमेयग्रमी
शयसर्वेनोअहिः चतुर्षे ॥ अपारपरिमाणायन

स्मैदिव्यानन्तनेनमः ॥ ८८ ॥ योगैश्वर्यविनियोगसि
द्धिमायनहायनैः ॥ मगीप्सलययोकर्तोत
स्मैकालानन्तनेनमः ॥ ८९ ॥ परःकालात्परोय
तःपरमहंसनवयः ॥ अनादिरादिविश्वस्यत
स्मैविश्वानन्तनेनमः ॥ ९० ॥ ध्यानमज्ञानमिदंज्ञाने
ज्ञानावापंचमव्यवस्थिते ॥ यंज्ञानेनापिगछंति

भी॰
९

नेस्मैसानानाम्नेनमः ॥ ९७ ॥ जटिनेदंडिनेनिर्म
लेब्रोहरणागीरिणे ॥ कमंडलुनिषंगायनमो॰
घ्रस्तान्मनेनमः ॥ ९८ ॥ श्रोत्रिनेगाहिनेनिघ्ना
ह्लैणेपीनवाससे ॥ वनमालायगायेवनमोह
स्तान्मनेनमः ॥ ९९ ॥ भस्मस्त्रिगयशयोगायव्याघ्र
चर्मनिवासिने ॥ त्रिशूलडमरुहस्तायनमोहर

त्मने नमः ॥२१॥ शिरःकपालमालायव्याघ्र
चर्मनिवासिने॥ भिलोदनशरीराय नमस्तेन्त
यात्मने नमः ॥२२॥ यो मोहयति भूतानि स्नेहा
पाशानुबंधनैः॥ सर्गस्थितिरक्षणार्थाय नमस्ते मो
हात्मने नमः ॥२३॥ पंचभूतात्मभूताय भूतादि
निधनायच॥ अक्रोधलोभमोहाय नमस्ते शान्ता

भी॰
९३

त्मने नमः ॥७१॥ यः शेते नीरपर्यंके दिव्यनागवि
भूषिते ॥ फणासहस्ररचिते न तस्मै निद्रात्मने न
मः ॥७२॥ न देवा न च गंधर्वा न दैत्या न च दानवा
न विदुर्यस्य तत्वं हि तस्मै तत्वात्मने नमः ॥७३॥ वि
श्वाय मरुतस्यैव रुद्रादित्याश्विनाय च ॥ वसवो
सिद्धसाध्याश्च तस्मै देवात्मने नमः ॥७४॥ अव्यक्त

बुद्ध्यहंकारो मनो भूतानींद्रियाणि च ॥ तन्मात्रा
णि विशेषाणि तस्मै तत्वात्मने नमः ॥ २४ ॥ घोंहि
तत्वं विविनक्ति येनः तत्वविदो जनाः ॥ तत्वा
नवमिदं श्वस्मन तस्मै तत्वात्मने नमः ॥ २५ ॥ सद्रूपा
त्रि: क्षितिश्चैव ऋषयः परदेहिनः ॥ यस्य गात्रेषु
संभूतास्तस्मै देहात्मने नमः ॥ २६ ॥ नारामयेका

भी॰
१८

लेनेमिहत्वाराननवपुंगव ॥ दहैराज्यंमशीघ्राय
नस्मैभक्तात्मनेनमः ॥८॥ आब्रह्मस्तंभपर्यंतं
जगन्सर्वंकरोतियः ॥ नस्माउन्यघनेदेहीनस्मै
वीजात्मनेनमः ॥९॥ मन्मरूपमहोकृत्वावेदा
नोद्धृत्यवेदमे ॥ रसानलेदैत्यघ्नंतस्मैमत्स्या
त्मनेनमः ॥१०॥ लीलयाब्धौकूर्मरूपोयः मंथेना

स्तनमेघवे ॥ दधानोमंदिरंनेगंनस्मैकूर्मात्म:
नेनमः ॥ ५ ॥ वाराहेरूपमास्थायमहीसवनप
र्वतां ॥ उज्जहारैकदंष्ट्राग्रेयेनतस्मैक्रोडात्मनेनमः ॥ ८८
नारसिंहवपुःभूत्वासर्वलोकभयंकरी ॥ हिर
ण्यकशिपुंजघ्नेयेनतस्मैसिंहात्मनेनमः ॥ ६ ॥ त्रिविं
गेदुगांमटंयमत्रपेदेशनवायुधं ॥ दानवेंद्रा

श्री॰
८८

नकराणांनस्मैहमात्मनेनमः॥८८॥वामेनेत्रूप
मास्थायबलिंसंयममायया॥त्रैलोक्यंक्रांतवा
न्यस्तस्मैक्रांतात्मनेनमः॥८९॥जमदग्निमहाते
भूतानामघःपरशुमात्रणे॥जघानकार्तवीर्यंहै
नस्मैरामात्मनेनमः॥९०॥विश्रवस्तनायषेत्रको
पमेत्यक्रोतिगौरवान्॥जघानदशवियानंसमये

तस्मै कोपात्मने नमः ॥ ९३ ॥ त्रिसप्तकृत्वा पृथि
वीं कृत्वा निःक्षत्रियां पुरा ॥ कश्यपाय महीं प्रा
दात् तस्मै योगात्मने नमः ॥ ९४ ॥ रामो दाशरथिर्भू
त्वा सेतुं कृत्वा महोदधौ ॥ जघान रावणं यस्तु त
स्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥ ९५ ॥ चक्रिणो गादिने नित्यं
लांगलायुधधारिणे ॥ श्रवेन बलदेवाय नमस्मैम

मी॰
९५

ह्रात्मनेनमः ॥१४॥ मोहलीमसलीश्रीमन्त्रीलो
वरथरस्थितिः ॥ रामायमोहिणीयायनस्मैयोगा॰
त्मनेनमः ॥१५॥ दानवांस्तुवंशीकृत्वाप्तनेत्रुद्दव
मागताः ॥ धर्मसरत्नागणार्थायनस्मैत्रुद्दात्मनेनमः
गात्रमानोविनाशायत्रुद्धिमास्थायनामसी ॥
शाहंचकारणेवौहंनस्मैवोद्धात्मनेनमः ॥१६॥

ग्रस्तानाममनोभूत्वाकल्किंरूपेणयोहरिः ॥ क
ल्यानेसंहरेत्तस्मैवंनमस्मैकल्क्यात्मनेनमः ॥ ९६ ॥ दे
वकीनंदनःश्रीमान्हरानंदयतेविभुः ॥ कोपित्ता
भ्रमनेदश्चेनमस्मैकृष्णात्मनेनमः ॥ ९७ ॥ वसुदेवगृ
होभूत्वाकृष्णात्मानेदगोकुले ॥ कंसस्यवधयाशी
यतस्मैकृष्णात्मनेनमः ॥ ९८ ॥ नविद्याणांसहस्रा

श्री· ९

णिभूतानामुद्भवानिच॥ योवधीज्ञातव्येषुहेतस्मै
क्रीडात्मनेनमः॥ ५५ ॥ यःसर्वप्राणिनांप्राणाःस्मा
हिरूपेणव्यवस्थितः॥ प्रलयप्रलयाणायतस्मैसा
ख्यात्मनेनमः॥ ५६ ॥ रसातलगतःश्रीमाननंतोभ
गवान्हरिः॥ सर्वंधारयतेयोसौतस्मैशेषात्मने
नमः॥ ५७ ॥ यस्मिन्सर्वंयतःसर्वंयःसर्वंसर्वतश्चयः॥

यश्च सर्वमयो देवान्तस्मै सर्वात्मने नमः ॥५॥ विश्व
कर्मन्नमस्तेस्तु विश्वात्मा विश्वसंभव ॥ अपवर्गो
सि भूतानां पंचानोपरतःस्थितः ॥६॥ नमस्ते विश्व
लोकेश नमस्ते परनाविश ॥ नमस्ते सर्ववेदीशास
त्वं हि सर्वपरायणं ॥७॥ नमस्ते भगवन्विश्वलो
कानां प्रभवाप्यये ॥ त्वं हि कर्त्ता हृषीकेश संहर्त्ता

गी. १८

चापराजिताः ॥ येनपश्यामितेभागानदिव्यानंतः
हिविश्ववर्त्मसु ॥ तत्वपश्यामितेनेनयत्तेरूपंमतनाः
नते ॥ ८ ॥ योह्वैनेशिरसाध्यामेपद्मोंटेदेवीवसेंदरा
विक्रमेणात्रयेलोकेशुद्धशीर्षमिसमन्तानतः ॥ ९ ॥ श्र
वसीशुष्यमेकाशेपीनवासममच्युते ॥ येनममे
निगोविंदनतेषीविषतेभये ॥ ८ ॥ नारायणापरंब्र

स्मनारायणपरेनच॥ नारायणपरंसर्वंनारा
यणपरायणं॥९॥ यथाविष्णुमयंसर्वंयथावि
ष्णुमयंहरिः॥ यथाविष्णुमयंमन्येपापंनाशः
यतेनवा॥१०॥ नमःपद्मनाभायभक्तायमानिमिष्टा
त्रिगीषवे॥ यःछ्रुयःपुंडरीकाक्षंसंध्यावस्त
रेश्वरः॥११॥ इतिविष्णुयानपोयोनिरयोनिःविस्तरी

भी॰
१९

ह्नि:॥ वाग्यज्ञेनार्चितोदेवःप्रीयतांमेजना-
र्दनः॥ वैशंपायनउवाच॥ एतावदुक्त्वावचनंभी
ष्मस्तद्गतमानसः॥ नमइत्येवकृष्णायप्र-
णाममकरोत्तदा॥ ९५॥ अभ्यगमन्नयोगेनभ
क्तिंभीष्मस्यमाधवः॥ त्रैलोक्यदर्शनंज्ञानं-
दिव्यंदत्वाययौहरिः॥ ९६॥ तस्मिन्नुपरतेदेवेन

नत्वैव ब्रह्मवादिनः॥ भीष्मं च शौनकैः सर्वैः प्रश्नोत्त
रे पृष्ठः पुनः॥ ५॥ भीष्मं चाभिष्टवाल्पकं वै प्रश्ना
मे मम महामतिं॥ नत्वा वैनत्रु विप्राग्र्यः केशवं पु
रुषोत्तमं॥ ६॥ विदित्वा भक्तियोगं तं भीष्मस्य पु
रुषोत्तमः॥ सहसोत्थाय तेदृष्टो भीष्ममेवाग
मत्तत॥ ७॥ केशवः सात्यकिश्चैव रथेनैकेन त

भी॰
५

गमनः ॥ अपरेणायनान्मानौ शुचिविहितरथनेत्रयो ॥
भीमसेनौ यमौ चाभौ रथमेकं समास्थितः ॥ कु
पोषु शुक्लस्य नस्यं संजय अपरं नप ॥ ५१ ॥ तैस्यैः
गगनाकारैः प्रयातानां शुकहंसखंभः ॥ नेनवो बेण
महतानां केपयं तेनाव संधया ॥ ५२ ॥ ननोगिरः शुकहंस
वरसलवेरितः स्तन्यादिभिः पथिसमनाशुशुष्क

वे ॥ कृतांजलिप्रणाम मस्यापरं जनेसकेशवोम
हिनमनामलवाहन ॥२१॥ अनादिनिपनेदेवम
प्रमेयंपराक्रमे ॥ लोकाध्यक्षेस्तववन्निस्वसवंपा
पात्मम्मने ॥२२॥ कृसेरना: कृसमनस्मरंनि
राश्रेवकृसंपुनरुत्यिनाये ॥ नेभिन्नदेहा:प्रा
विषेनिकृसंहविर्येथामंत्रकृतेकृताषे ॥२३॥

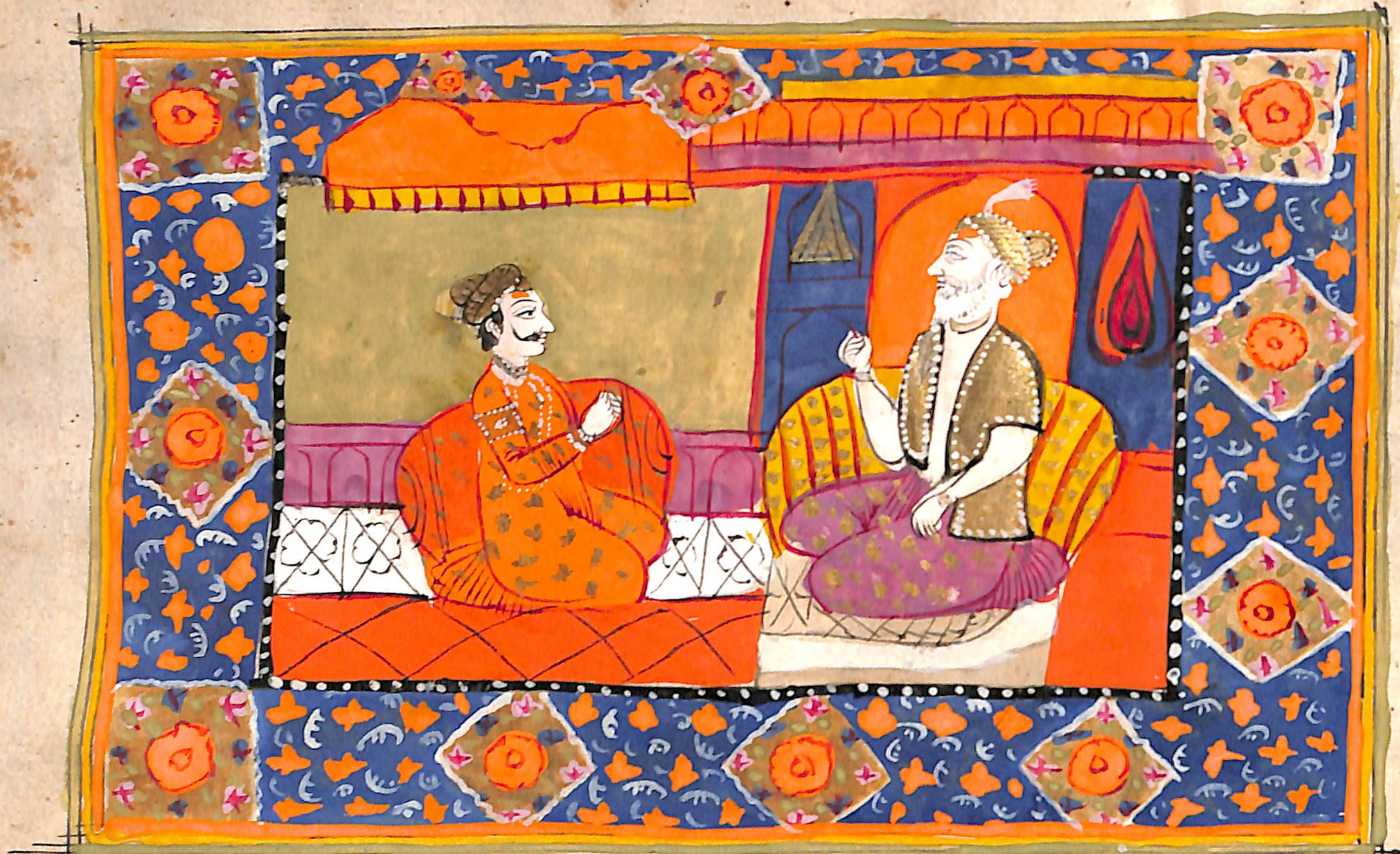
भी. २२

क्लपक्षे दिवा भूमौ गंगायां चोत्तरायणे ॥ यस्मा-
स्तेन मरिष्यंति हृदयस्थे जनार्द्दने ॥ २४ ॥ ये यो-
गिनः प्राणवियोगकाले यत्नेन कावित्रे विनिवे-
शयंति ॥ सावात्सरस्ताद्धरिमीत्तमाणाः प्राणा-
नत्यहो धाम कालो हि भीष्मः ॥ २५ ॥ इति स्तवं यः
पठति प्रातर्हुः यश्चिनः शृणोति वा ॥ यज्ञफलने

दवनने सवकमन्यानिहिनकिल्बिखोजनो।
जनादेने प्रविशंतिदेहसेंद्वये ॥२८॥ श्रमिन।
विषानयारंयसवक्रेकेगाये॥ मशिाकनकवि
विषेक्रेंउलीयसकोंी॥ श्रमरशानसहस्रैः से।
मनेयसमाला॥ द्यामरकलनिरंहनाम्रीयमांक
मेटेवः॥२७॥ सवगाजसमामोयेविसराहुनकंम

भी॰ णः ॥ गांगीयेनकृतागीतोमहापातकनाशनः
२२ २२ ॥ इतिश्रीमहाभारतेशतसहस्रसंहितायां
वैयासिक्यांशांतिपर्वणिश्रीभीष्मस्तवराज
समाप्तम ॥ शुभं ॥ ॥ ॥ शुभं ॥ ॥

श्री

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीशतानीक उवाच

ॐ महातेजो महाप्राज्ञ

वेशास्त्रविशारद ॥ श्र

त्रोणकमेवं धर्म्मपुत्रो हि जनमेजय ॥ १ ॥ मन
सैवान्वयेनाप्यं पंचभावमनस्मरेत ॥ पर
मेपदमाप्नोति तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितं २ शौ
नक उवाच ॥ इदमेव महाराज न्पृष्टवान्स्ते
पितामहः ॥ भीष्मं धर्म्मभृतां श्रेष्ठं धर्म्मपुत्रो
युधिष्ठिरः ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ श्रीवत्सो

श्र॰
२

कैर्जगद्वीजमनंतंलोकसाक्षिणं ॥ पुराणनाराय
णंदेवंनारदःपर्य्यपृच्छत ॥४॥ नारदउवाच ॥
भगवन्भूतभव्येशश्रद्दधानैर्जितेंद्रियैः कथं
भक्तैर्विचिंत्योसिमरणेपर्युपासिते ॥५॥ किंवा
नित्येनपेज्ञाप्यंप्रातःस्नात्वायमानसा ॥ सम्येविष्टुश्चो
ध्यायेद्वनंतमेवहिमनानतः ॥६॥ स्नात्वानस

न्देवर्षेवाक्येवाक्यविशारदः ॥ प्रोवाचभग
वान्विश्वनाथंजगतांपतिः ॥७॥ श्रीभगवानुवा
च ॥ हंततेकथयिष्यामिमनेहिंयांमनुस्मृतिं
मरणेयामनुस्मृत्यमामुपैपरमांगतिं ॥८॥ ॐ
कारमाहितःकृत्वामामनुस्मृत्यवान्मनि ॥ ए
काग्रःप्रयतोभूत्वात्रिमेमेवमहीरयेन ॥९॥ ॐ

श्री·
३

नमो भगवते वासुदेवाय ॥ अनंतेशाय्यनेदेव
मव्ययेश्वहृषीकेनमः ॥ अपधेपांवलिविस्मनशु
नेश्वहृषीकेनमः ॥ १ ॥ ऋणाणोश्वहृषंविलम्मनेते ।
लोकसातिणे ॥ अपधेश्वडीकांतमीश्वमक
नेकेपिने ॥ २ ॥ लोकनाथमहस्वातेश्वलरोप
रमेपरे ॥ भगवंतेमपद्मोमिमनमभ्यभवन्म

मे ॥ १३ ॥ श्रेष्ठं सर्वलोकानामनंतबलपौरु
षं ॥ पद्मनाभं हृषीकेशं प्रपद्ये सत्यमव्ययं ॥
हिरण्यगर्भं भूगर्भममनंतं विश्वतोमुखं ॥ प्रभा
करमनाद्यंतं प्रपद्ये भास्करद्युतिं ॥ १४ ॥ सहस्र
शिरसं देवं वैकुंठं तार्क्ष्यवाहनं ॥ प्रपद्ये सूक्ष्म
मचलं वरेण्यमभयप्रदं ॥ १५ ॥ नारायणं ना १२

स्व॰
८

रसिंहेयोगात्मानंसनातनं ॥ शरण्यंसर्वभूता-
नांप्रपद्येपरमीश्वरं ॥ ५ ॥ अव्यक्ताद्यक्तमभवत्तम-
व्यक्तः यः परः प्रभुः ॥ यस्मान्नपरतरंनास्तिनमस्मि
शरणंगतः ॥ ६ ॥ जितेंद्रियमहात्मानोत्त्वानध्या-
नपरायणाः ॥ यंप्राप्यननिवर्त्तंतेतेनास्मिशरणं
गतः ॥ ७ ॥ विनयेन्योहियंनित्यंव्रह्मेशानादयः

प्रभुः ॥ निस्त्रिंशयंनापि गाढं तिनमास्मि शरणागतः
यः प्रभुः सर्वभूतानां येन सर्वमिदं ततं ॥ चराच
रगुरुर्देवं स मे विष्णुः प्रसीदतु ॥ २ ॥ एकांशेन
जगत्सर्वं यो वहत्यपि स्थितः प्रभुः ॥ अग्राह्यो नि
र्गुणः प्रस्थान नमास्मि शरणागतः ॥ ५ ॥ यस्मा
जातः पुरा ब्रह्मा पद्मयोनिः पितामहः ॥ प्रसी

श्रु.
५

त्वमस्मे विष्णुः पितामहः परः प्रभुः ॥ २५ ॥ यः पु
राणप्रलये प्राप्ते नष्टे लोके चराचरे ॥ एकस्तिष्ठति
योगात्मा सममे विश्वः प्रसीद त्वं ॥ २६ ॥ यत्तेनः पृ
थिवी सर्व्वे कामोर्थधर्मः क्रियाफले ॥ गुणाकरः स
भमे स्थावा स्तदेवः प्रसीद त्वं ॥ २७ ॥ ब्रह्मा सोमार्क
नारायणो ब्रह्म रुद्रेंद्र योगिनां ॥ स्थास्नि स्तपंस्य ते

नोसिममेविष्णुः प्रसीदतु ॥२५॥ चतुर्भिश्चच

तुर्भिश्चद्वाभ्यांपंचभिरेवच ॥ हूयतेचपुनर्द्वाभ्यां

तस्मैयज्ञात्मनेनमः ॥२६॥ दिवाकरस्यसोमस्यदि

मध्येपंचवस्थवस्थिते ॥ देवत्वमितियेप्राहुः सम

हात्माप्रसीदतु ॥२७॥ यस्ययस्मिन्महात्माच

इविज्ञेयः सनातनः ॥ प्रास्थितः प्रकृतिर्भेके

श्रं· ६

स महात्मा प्रसीदतु ॥ १८ ॥ क्षेत्रज्ञं पंचधा भेकेस
हूतिं बहुधा गुणैः ॥ मनो गुणेश्च योगैश्चेतसम
हात्मा प्रसीदतु ॥ १९ ॥ सांख्ये योगा स्वयोगात्मा
त्माध्याशैव महर्षयः ॥ यं विदित्वा विमुच्यंते स म
हात्मा प्रसीदतु ॥ २० ॥ शमीगर्भस्य यो गर्भस्तस्य
गर्भस्य यो रिपुः ॥ रिपुगर्भस्य यो गर्भः स मे विभुः

प्रसीदतु ॥ २१ ॥ यस्य हस्ते गदाचक्रे गरुडो यस्य
वाहनं ॥ शंखः करतले यस्य स मे विष्णुः प्रसीद-
तु ॥ २२ ॥ वनमूर्तिपरंधामलक्ष्मीवासो विनाद्वि
नः ॥ सर्वादिवासनाम्नासि वासुदेव नमोस्तु ते २२
योगावासनमस्तुभ्यं सर्वावास वरप्रदः ॥ सर्वा
वासनमस्तेस्तु समादिभूतजगन्मते ॥ २४ ॥ प्रजि

श्रीं
७

यावेदपरस्तुविश्वमहर्निहृषाकपिः॥ त्रिगुणा
पंचकालायनमस्तेज्ञानसागर॥२५॥नमस्ते
सर्वतोभद्रसर्वतोहिशिरोमुख॥ निर्विकारन
मस्तेस्तुसाक्षिभूतोद्भवस्थिते॥२६॥भूतोद्भियन
मस्तुभ्यंलिंगेनमनुगीयते॥ येनभ्येनाभिजाने
तिमेसोरेसंसारंतितेने॥२७॥नमस्तेपुंडरीकाक्ष

नैवनमोस्तुते ॥ ईश्वरोसिजगत्रायकिमनःप
रमस्यते ॥ २५ ॥ रागद्वेषविनिर्मुक्तोलोभमोहवि
वर्जितः ॥ अशरीरःशरीरस्थःसमःसर्वेषुदेहि
षु ॥ २६ ॥ यस्यकर्तृत्वहेकारमात्राभून्नेंद्रियालि
च ॥ नयितानिनतेषुवेतेषुवेंतानिनवाथि ॥ ७ ॥
सद्याभोक्तासिकूटस्थोगणानांप्रभुरीश्वरः ॥ य

म. ८

कृष्णो हे नर हि नः प्रभुरानमायवृधिम्नः ॥४॥ म-
ज्ञानो यो हि देवस्त्वं नेयामास्त्वनरोत्तम ॥ समेभू-
नेषु मे योगो न च न भवजन्माति ॥४०॥ नाहं कोण
बुद्धो हि न यथा सन्नादिभिर्गुणैः ॥ न यमो न दृढ धर्मे
वा न च न भवजन्मनी ॥४२॥ विषयेविंद्रियैर्ध्रुवमा
मे घृयान्तमागामः ॥ दृष्टिवीपानमेयाणोपान

मेरसनाजले ॥४४॥ चक्षुर्नाशानंपानस्पर्शो
मेपानमाहने ॥ शब्दोह्याकाशमध्येनचेष्टैवैका
रिकंमनः ॥४५॥ अहंकारश्चमेबुद्धिर्नायिबुद्धिःस
मेवच ॥ वियोगसर्वकरणंगुणैर्भेनेश्चमेभवेत् ८८
मनंरजस्तमश्चैवप्रकृतिप्रविशंनमे ॥ माकेव
लपटेटेवीप्रयानपरमेनव ॥४६॥ पकभावोम

वावाञ्छमामेजन्मभवेत्तुत:॥ नमोभगवतेत-
स्मैविष्णवेप्रभविष्णवे॥४७॥ तन्मनास्तद्गतप्रा-
णस्तद्भक्तस्तत्परायणा॥ नामेवानुस्मरेन्नित्यं
मरणेपर्युपस्थिते॥४८॥ एवंदेहेकृतायेमेव्याध
यस्तेविशंतुमां॥ मर्दयंतिचऊः ख्यातिकरणोमेपति
मच्युतो॥४९॥ विनाश्रियातन्मेरोगायेमयाएवंमेवि

नः ॥ अन्तरेणागतं त्वमिच्छामि न द्विजोत्तमः परमं पदं ॥ ५५ ॥
कर्मेंद्रियाणि संयम्य पंच बुद्धींद्रियाणि च ॥ दशें
द्रियाणि मनसि त्वहंकारेण तथात्मनः ॥ ५६ ॥ अहं
कारेण तथा बुद्धौ बुद्धिं चात्मनि योजयेत् ॥ जितबु
द्धींद्रियः पश्येद्बुद्ध्या बद्धः परात्परे ॥ ५७ ॥ मयात्मस्व
तनस्माहे येन सर्वमिदं ततं ॥ आत्मन्यात्मनि संयो

सु.
९

स्यपरमात्मानमव्ययं ॥ १७ ॥ सर्वैर्वेदैः परं ब्रह्मल
भते न पुनर्भवं ॥ नमो भगवते तस्मै येन सर्वमिदं
ततं ॥ १८ ॥ अहं भगवतस्तस्य मम वासौ सुरेश्वरः ॥
तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥ १९ ॥
इमां स्तवनस्मृतिं दिव्यां वै सर्वपापप्रणाशिनीं ॥ स
मेविवृत्य यः पठेत्त्रिसंध्यं वापि यः स्मरेत ॥ २० ॥ सोपि

पापसमाचारः सोपियातिपरंपदं ॥ मरणेवापि

मेप्राप्ते यइमोतमनुस्मरेत ॥ ५५ ॥ यदहेकारमा

श्रित्यपत्तव्यानतपः क्रियाः ॥ ऊवेन्फलमवाप्नो

तिपुनगार्वर्ननेय्यनः ॥ ५६ ॥ अर्चयन्नपियोदेवा

नहेवापिवलिंददात ॥ ऊन्वदन्स्मरन्वापिल

भतेपरमांगति ॥ ५७ ॥ यत्तेदानेनतपसस्नातऊ॰

अ॰ ११

योदाशाविवर्जितः ॥ योगिमास्यामसमायोवाञ्छा

दृष्याचविशेषनः ॥ ७ ॥ श्रावयेच्छृद्धदानेभोग्येः

चान्येमानमपाश्रिताः ॥ नमश्चन्येवयोबयान्नयज्ञ

नाशश्रद्धयान्वितः ॥ ९ ॥ नस्मात्वयोभवेल्लोकःस्व

पाकस्यापिनारद ॥ किंपुनर्यंजनेयोमांसमाधके

विधिपूर्वकं ॥ १४ ॥ श्रमेयमहत्वाणोयःसत्वे

समाचरेत्॥ नाप्नोतत्फलमाप्नोतिमङ्गलकायद
वाप्नुयात्॥ २४॥ इष्टंदत्तेनपोर्थीनंचनातिनियमा
श्रुये॥ सर्वमेतद्धिनाशायज्ञानध्यांतिनविघ्ने॥ ८५
तस्मात्स्वदेयात्साधुभ्यः सर्वंसत्ताभयंकरी॥ कृत्स्ना
वपृथिवींदद्यात्तन्नलोकदावन॥ २५॥ कोना
रवनतुरेगेषुकृन्तेवभयसंभवेदस्यभिःसविक

श्री·
१२

हृष्टनामभिर्मे प्रकीर्तयेत् ॥ ९७ ॥ जले रक्षतु वारा
हः स्थले रक्षतु वामनः ॥ अटव्यां नारसिंहश्च स
र्वतः पातु केशवः ॥ ९८ ॥ महाकुड ज्वालितं येन हरिणि
त्यवरहृये बद्धः परिकरस्तेन मोदाय गमतेप्र
ति ॥ ९९ ॥ तस्मात्तमेव देवेशं ध्यायमाने हि नो हरिः
सर्वाप्यसितनः सिद्धिं परं दृस्यमितद्भवं ॥ १०० ॥ ना

हंवसामिवैकुंठेयोगिनांहृदयेनच॥ मद्भक्ताय
त्रगायंतितत्रतिष्ठामिनारद॥ २१॥ वैशंपायन
वाच॥ सेमारइवसीमंतोयः स्थानोकिलकथ्यते
नतुध्यायंतियोदेहीकथयामिचतन्मुखं॥ २२॥
एवंमहदेवदेवेननारदः प्रतिबोधितः चकारके
शवेभक्तिंतस्मावैकुंठरूप्यने:॥ २३॥ सर्वेवंधवि

स्मृ·
१२

निर्मुक्तः पदंगछत्यनामयं ॥ सनामयध्यायनेति
ष्ठेसमैयांतिपरंपदं ॥ १४ ॥ केशवस्यकथ्येश्चले
ध्यायनेवैसवोतथा ॥ १५ ॥ इतिश्रीमहाभारते
विष्णुधर्मोत्तरेश्वनस्मृतिंसमाप्तम् ॥ शुभं ॥

ग॰

ॐ श्रीगणेशायनमः॥ श्रीशता
नीकउवाच॥ मयाहिदेवदे
वस्यविष्णोरमिततेजसः॥
श्रुतामेवृत्तयःसर्वागदत

त्ववसवनः १ यदिप्रसन्नोभगवानन्नग्राद्यो
ग्भिकायदि ॥ नदहेश्रोनमिच्छामिरणो
ॐ: समनाम्ने ॥ ४ ॥ समादिसमहाभागदे
शुपेनेयशुभाशुभे ॥ फलानिनेप्रयछे
नहुणोनैवभार्गव ५ ॥ नाहंकोणपवित्रेच
रणामतिशुभप्रदे ॐ: समश्रुशनंयो

ग॰
२

तितन्मेविस्तरतोवद ॥ ६ ॥ शौनकउवाच ॥ इदमे
वमहाराजन्पृष्टवांस्तेपितामहः ॥ भीष्मंधर्म
भृतांश्रेष्ठंधर्मपुत्रोयुधिष्ठिरः ॥ ७ ॥ युधिष्ठिरउवा
च ॥ जितंतेपुंडरीकाक्षनमस्तेविश्वभावन ॥ नमस्ते
स्तुहृषीकेशमहापुरुषपूर्वज ॥ ८ ॥ आद्यंपुरुष
मीशानंपुरुहूतंपुरातनं ॥ ऋतमेकाक्षरंब्र

त्मव्यक्तायकेसनातने॥७॥ अमलममलविष्णुं
यत्रिनेमसटसनःपरं॥ परंब्रह्माणोस्त ब्रह्मारंब्रह्मा
णंपरमव्ययं॥८॥ मांगल्यंमंगलंविश्वंवरेण्यं
वरदंशुभं॥ नमस्कृत्यहृषीकेशंचराचरगुरुंहरिं॥९॥ प्रवक्ष्यामिमहाभागंकृष्णद्वैपायनस्य
व॥ येनोक्तेनश्रुतेनापिनस्पृशंतेसर्वपातकैः॥१०

ना॰
३

नारायणसमोदेवोनभूतोनभविष्यति ॥ एते
नसत्यवाक्येनसर्वार्थान्साधयाम्यहं ॥ ९ ॥ किंत
स्यबहुभिर्मंत्रैः किंतस्यबहुभिर्व्रतैः ॥ नमोना
रायणायेतिमंत्रःसर्वार्थसाधकः ॥ १० ॥ यज्ञेव
ज्ञेपरमस्मदारंयद्वीपमध्येस्कनमान्सयोगात्
पराशरात्संयुवतीमहर्षेस्तस्मैनमोज्ञाननमोऽ

हाय ॥ २ ॥ नमो भगवते तस्मै व्यासायामितते
जसे ॥ यस्य प्रसादाद्वक्ष्यामि नारायणकथा॰
मिमां ॥ ३ ॥ वैशंपायनमासीनं पुराणार्थविच
क्षणं ॥ इममर्थं महाराजर्षिः पृष्टवान् जनमेजयः ५
जनमेजय उवाच ॥ किं जपन्मुच्यते पापात्किं ज
पन्सुखमश्नुते ॥ दुःस्वप्ननाशनं पुण्यं श्रोतु॰

ग. ४

मिच्छामि मानद ॥ ९ ॥ वैशंपायनउवाच ॥ देवव्रते
महाप्राज्ञे सर्वशास्त्रविशारदे ॥ विनयेनोपसं
गम्यपर्यपृच्छद्युधिष्ठिरः ॥ १० ॥ युधिष्ठिरउवाच ॥
उः स्मदृशौनेत्रोरमवेत्सभरतर्षभ ॥ प्रयतः किं
जपेज्जाप्यं विबुधः किमनुस्मरेत् ॥ ११ ॥ यमस्कु
र्यांन्नमस्कारं मानवस्यायमानवः ॥ किंचप्राप्य

नसमर्तोकिंश्रेयोवाभवेन्महा ॥ १ ॥ पितामहस्य
न्माहेतत्तुद्धिमेहेभवेन्मम ॥ नरहंश्रोतुमिच्छा
मिच्छामिवदतांवर ॥ २ ॥ भीष्मउवाच शृणुराजन्
महाबाहोकथयिष्यामिहिशांतिके ॥ ३ ॥ समदर्शी
नेजाप्येयद्धानिसंसमाहितेः ॥ ४ ॥ स्वर्गापवर्गदाह
रेनोममिनिहारमपुरातन ॥ गजेंद्रमोक्षणंश्रेष्ठं

गु॰
५

कृलस्याक्लिष्टकर्मणः ॥ २८ ॥ सर्वरत्नमयः श्री-
मान् चित्रकूटोनामपर्वतः ॥ सतुपर्वतराजस्सुह-
मेरोर्भास्करद्युतेः ॥ २९ ॥ तीरोद्जलवीत्युपैर्धौ-
तामलशिलातलः ॥ उत्थितः सागरं भित्वा देव-
षिगणसेवितः ॥ ३० ॥ अप्सरोभिः परिवृतः श्रीमा-
न्प्रस्रवणाकुलः ॥ गंधर्वैः किन्नरैर्यक्षैर्महेश्वा

रागापुन्नागै ॥२४॥ मृगैर्गतिसैरगजैरैश्च वृतनमालोवि
राजते ॥ धवाशोकैः कर्णिकारैश्च सविल्वैर्दिव्यपाट
लैः ॥२५॥ वृतं निंबकदंबैश्च चंदनागुरुचंपकैः ॥ २१
सालैस्तालैस्तमालैश्च तरुभिश्चार्जुनैस्तथा ॥
वकुलैर्जंबूद्रुमैश्च सरलैर्देवदारुभिः ॥ मंदा
रकुसुमैश्चान्यैः पारिजातैश्च सर्वतः ॥२८॥ एवं

बहुविधैर्द्रुमैः शोभितः समलंकृतः ॥ नाना
धात्वंकितैः शृंगैः प्रस्रवद्भिः समंततः ॥ ४६ ॥ वृकै
श्शाखामृगैः सिंहैर्मातंगैश्च समदामदैः ॥ जीव
जीवकसंघुष्टं चकोरशिखिनादितं ॥ ४७ ॥ प
द्मरागसमप्रख्यैर्ज्वालापुंजमिवोत्थितं ॥ नैत्रै
केकांचनैः शृंगैर्मेरुवनेपरि दिवाकरः ॥ ४८ ॥ नाना

पुष्पैः समाकीर्णैर्नानागंधैः समाकुले ॥ द्वि
तीयं राजतं शृंगमेव वने यं निशाकरः ॥ २५ ॥ पांडु
रं तद्दसेत्काश्रांतनाराचलसन्निभे ॥ वज्रेंद्रनी
लवैदूर्यनेत्राभिर्भीमसयत्रभः ॥ २६ ॥ रत्नीयंब्रस
सद्दनेमहाहृशृंगसनभे ॥ पद्मरागसमप्रख्यं
तारागणसमन्वितं ॥ २७ ॥ नानाकनकज्ञापसपं

गु॰

तिनरश्रेष्ठानना स्तिकाः॥ नानमन्तपसो लोके
येचपापकृतोनराः॥२५॥ नानारागविनयोत्तिहंसै
लेपशंपतितेनराः॥ नस्पस्नावमनः सुहेस्वरकोव
नपंकजे॥२६॥ कारंडवसमाकीर्णे राजहंसोपशो
भिते। मत्तभ्रमरसंघुष्टे चकोरशिखिनादिते॥२७॥
कमलोत्पलकह्लारपुंडरीकोपशोभिते॥ कम

लेशानपंचैश्चकांचनैर्मलंकृतं ॥ २८ ॥ पंचैमेर
कतमयैर्भैः पुष्पैः कांचनसंनिभैः ॥ गुल्मकीचक
वेणरत्नैस्समंतात्परिवारितं ॥ २९ ॥ प्रमदवनमह
स्थानेविचित्रशिखराकुलं ॥ शतयोजनविस्ती
र्णंदशयोजनमायतं ॥ ३० ॥ स्थानेनद्विगुणोमे
रुशरयैयोगिविनिर्मितं ॥ उपहारायदेवानांसिद्धा

ग्रा॰ ८ घर्षितपंकजं ॥ ८५ ॥ तस्मिन्सरसिदृष्ट्वान्नाथवि
रूपेणमेलाशयः ॥ आसीन्नयाहोगजेंद्राणा
दुराधर्षीमहाबलः ॥ ८६ ॥ अथदंतोज्वलस्थूलः
कदाचित्कलभयूथपः ॥ आजगामजलाप्यासेक
रेणुपरिवारितः ॥ ८७ ॥ मदस्रावीजलाकांक्षी
पादचारीवपर्वतः ॥ वासयन्मदगंधेनमहावै

ण्वन्नोपमः ॥८८॥ गजोद्वेगजनसंकाशोमहा
खलिनलोचनः ॥ रुचिनःपावकामांसौद्य
वनीणिश्वननन्मरः ॥८९॥ पिंवनसलस्पनद्रोयंश्र
हः सत्रपपघनः ॥ स्वनीलपंकजवनेश्रूयम
ध्मगनः स्वाक्षी ॥९०॥ शृहीनस्नेनरो ट्रुणयाहे
णाक्ष्मकमर्तिना ॥ पर्शपनीनांकरेणनांकोशं

गा॰
९

नीतेच दाहृतं ॥४७॥ नीयते पंकजवने ग्राहेणा
तिबलीयसा ॥ गजस्त्वाकर्षते नीरं ग्राहस्त्वाकर्ष
ते जले ॥४८॥ तयोराशीन्महायुद्धं दिव्यं वर्षसह
स्रकं ॥ दाहृतैः संयुतः पाशैर्निः प्रयत्नगतिः
कृतः ॥४९॥ वेष्ट्यमानः स घोरैस्तु पाशैर्नागो दृ
ढं यथा ॥ विस्फूर्जयन्यथाशक्ता विक्रोशंते महा

रवे॥५०॥ अथितः सन्निहन्सा ह्रो गृहीतो ह्यो-
रकर्मणः॥ परमापदमापन्नो मनसाविनय
हरिं॥५१॥ सनगजवकृः श्रीमान्नारायणपराय
णः॥ नमेवस्मरणादेवेरतनः सर्वात्मनानदा ५२
एकायेनिग्रहीतान्मा विशुद्धेनांतरात्मना॥
जन्मजन्मानराभ्यासाद्भक्तिमानाहडध्वजे॥५२॥

गा.
१०

नान्यंदेवंमहादेवात्स्नयामासकेशवान् ॥ दि
व्याङ्गेस्वर्गमस्थीनेभूपादेणगनेताहरं ॥ २७ ॥ श्रा
दिव्यंचेंद्रनयनमनेनेविश्वतोमुखं ॥ श्रमनान
मानमेद्याभेणोवचक्रनादाधरं ॥ २८ ॥ सहस्त्र-
भुगनामानमादिदेवमजेविभे ॥ प्रद्युम्नश्च
रायेणकांचवनेकमलेत्रनमं ॥ २९ ॥ नेवेद्यमन-

स्मा ध्यानात्पूजां कृत्वा जनार्दने । आपद्विमोक्ष
मन्विच्छन गजमोक्षमुदीरयेत् ॥ ९२ ॥ गजेंद्र उ
वाच ॥ नमो मूलप्रकृतये अजिताय महात्मने
अनाश्रयाय देवाय निस्पृहाय नमो नमः ॥ १
नमः आद्याय बीजाय आर्षेयाय प्रवर्तिने ॥ अ
नंताय चैकाय अव्यक्ताय नमो नमः ॥ २ ॥ न

ग:
११

मोग्रजायतदायतगणायगणेश्वरिने ॥ अन:
कोयामसेव्याययुवलायनमोनमः ॥ ९८ ॥ नमः
शिवायशांतायनिश्चिंतायययशस्विने ॥ सनात
नायसर्वायसुगणायनमोनमः ॥ ९९ ॥ नमोजग
त्पतिशायगोविंदायनमोनमः ॥ नमोरूपपद्म
नाभायसांख्येयायोगोद्भवायच ॥ १०० ॥ विश्वेश्वराय

देवाय शिवाय हरये नमः ॥ नमोस्तु तस्मै देवाय
त्रिगुणाय गुणात्मने ॥ ९५ ॥ नमो देवाधिदेवाय
स्वभावाय नमो नमः ॥ नारायणाय विश्वाय देवा
नां परमात्मने ॥ ९६ ॥ नमो नमः कारणवामना
य नारायणायामितविक्रमाय ॥ श्रीशार्ङ्गचक्र
असिगदाधराय नमोस्तु तस्मै पुरुषोत्तमाय ॥ ९७ ॥

ग.
१२

यज्ञायवेदतिलकायमहोदरायसिंहायदैत्य
निधनायचतुर्भुजाय॥ब्रह्मेंद्ररुद्रमुनिचारण
संस्तुतायदेवोत्तमायविरजायनमोच्युताय॥८॥ ६
नागेंद्रदेहशयनासनसुप्रियायगोक्षीरहेमशु
कनीलघनोपमाय॥पीतांबरायमधुकैटभना
शनायविश्वायचारुमकुटायनमोच्युताय॥९॥

नाभिप्रजातकमलस्थचतुर्मुखायक्षीरोद
कार्णवनिकेतनशोभनाय॥नानाविचित्र
मुकुटांगदभूषणाययोगीश्वरायविरजाय
नमोवराय॥९८॥भक्तिप्रियायवरदीप्तसुद
र्शनायफुल्लारविंदविपुलायतलोचनायः
देवेंद्रविघ्नशमनोद्यतपौरुषायनारायणा

गा. १५

यविरंजायनमोक्तुनाय ॥ ९९ ॥ नारायणाय

नरलोकपरायणाय ॥ कालायकालकल

नायनलोचनाय ॥ रामायरावणाक्लिनाशाह्न

नैष्ठमायपीतायपीरनिलकायमहोदराय ॥

पद्मासनायमणिकुंडलभूषणायकंसांत·

कायशिशुपालविनाशनाय ॥ गोवर्धनाय

सुराशत्रुविनाशनायदामोदरायविरजायन
मोनमाय॥ ९१ ॥ ब्रह्मायनायत्रिदशायनायलो
कायनायानमभवोद्भवाय॥ नारायणायानमोहि
तोयनायमहावराहायनमस्करोमि॥ ९२ ॥ कू
टस्थमक्रममचिंत्यरूपंनारायणंकारणमा
दिदेवं॥ युगांतशेषंपुरुषंपुराणंतंवासुदेवंश

ग. १८

रणं प्रपद्ये ॥१३॥ श्वरूपमेकं घमनेनमश्रयुम
हर्षियोब्रह्ममयं समनानने ॥ वदंति यं वै शुहृपेउ
राणां नेवात्मदेवं श्रणं प्रपद्ये ॥१४॥ उत्तिष्ठनेनम
नलोकाकृतेर्महावराहरूपमहीं विदार्य ॥ विश्व
वनो वेदमयं शरीरं लोकानरक्ष्यापनयोव
देति ॥१५॥ योगेश्वराहविविचित्रमौलिं स्तेयं सम

तंषट्कृतेपरस्य॥ तेजस्तमात्मप्रवरंवरेण्यंतं
वासुदेवंशरणंप्रपद्ये॥१०॥ कार्यक्रियाकारा
णमप्रमेयंहिरण्यबाहुंवरपद्मनाभं॥ महाब
लंवेदनिधिंसुरेशंव्रजामिविष्णुंशरणंजना
र्दनं॥११॥ किरीटकेयूरमहार्हनिष्कैरत्नेनमा
लेकृतसर्वगात्रं॥ पीतांबरंकांचनभक्तिचित्रं

गी.
९५

मालाधरंकेशवमभ्युपैमि ॥ ६५ ॥ भवोद्भवंवेद-
विदांवरिष्ठमादित्यचंद्राग्निवपुप्रभावं ॥ योगा-
त्मकेसांख्यविदांवरिष्ठंप्रभुंप्रपद्येच्युतमात्मवं-
ते ॥ ६६ ॥ यदक्षरंब्रह्मवदंतिसर्वेयंनिविशंत्यय-
स्मसमताममच्युते ॥ नमीश्वरंशुक्रमनोप-
मैयुगैरेशताननेलोकगुरुंस्मरामि ॥ ६७ ॥ स्त्रीव

त्मकं महादेवं वेदगुह्यमनोपमं ॥ प्रपद्ये स्व
ह्ममचलं वैराग्यमभयप्रदं ॥ ८५ ॥ नमस्तस्मै
वराहाय लीलयोद्धरते महीं ॥ त्व्मध्येगतो
यस्मिन्नेकः त्विरात्विनारायणे ॥ ८६ ॥ प्रभवं सर्वभूता
नां निर्गुणं परमेश्वरं ॥ प्रपद्ये मुक्तिसंगानां यो
गीनां परमां गतिं ॥ ८७ ॥ भगवंतं गुणाध्यक्षम

ना॰
१९

हारंपरमंपदं॥ शरणागतशरण्यानांनंप्रपद्येश्र्म-
कवत्सलं॥ ८८॥ त्रिविक्रमंत्रिलोकेशंलोकानां
प्रपितामहं॥ योगात्मानंमहात्मानंप्रपद्येहंज
नार्दनं॥ ८९॥ आदिदेवमजंशुभ्रंमकाव्यंकेसनाना
ननं॥ नारायणमणीयांसंप्रपद्येब्राह्मणप्रियं

१९
श्यकुत्वनायदेवायनमः सर्वमहात्मने॥ प्रपद्ये

देवदेवेशमणीयांसमणोर्थया ॥८७॥ एकाय
लोकत्रयायापरतः परमात्मने ॥ नमः सहस्र
शिरसे अनंताय महात्मने ॥८८॥ नमेव परमं दे
वमृषयो वेदपारगा ॥ कीर्तयंति च यं सर्वे ब्रह्म
दीनोपरायणो ॥८९॥ नमस्ते पुंडरीकाक्ष भक्तानां
मभयंकर ॥ सत्वस्थानेन मस्तेस्तु त्राहि मां शरण ॥

ग्रा॰
९

णागते ॥ ६० ॥ नावद्भवनमेतुःखंचिंतामेस्मारस्मा
गरे ॥ यावत्कमलपत्राक्षंनस्मरामिजनार्दनं ९१
भीष्मउवाच ॥ भक्तिंनस्यान्नमेविंन्यनायस्यामे
वमेलवान् ॥ प्रीतिमान्भगवान्राजनश्क्रन्ना-
चक्रगदाधरं ॥ ६१ ॥ श्राहृद्यागाहंडंविस्मराजग्ना-
मस्तोन्नमः ॥ सान्निध्यंकल्पयामासमनस्विनस्व

त्रिलोकधृक् ॥ ९२ ॥ ग्राहग्रस्तंगजेंद्रंचनेंचग्राहं
जलाशयात् ॥ उज्जहाराप्रमेयात्मानरसामधु
सूदनः ॥ ९४ ॥ जलस्थंदारयामासग्राहंचक्रेण
माधवः ॥ मोचयामासनागेंद्रंपाशेभ्यःशरणा
गतं ॥ ९५ ॥ सहिदेवलशापेनहूहूगंधर्वो
सत्तमः ॥ ऽदममप्परंगत्वांराजन्मापनमेक्षण ९८

गी॰ ११

युधिष्ठिर उवाच ॥ कथं शापोद्भवं नागौ गंधर्वौ लो-
महात्मनो ॥ एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं विस्तरेण पि
तामह ॥ १७ ॥ भीष्म उवाच ॥ हाहा हूहू इति ख्यातौ
गीतवाद्यविशारदौ ॥ इति नौ शापितौ तेन दे
वलेन महात्मना ॥ १८ ॥ ऊर्वशी मेनका रंभा ज
घृताच्याप्सरसोगणाः ॥ शक्रस्य सवनो राजन्नस्मै

स्वसुखमनधमा॥४४॥ननकोगायमानीव

गंधवैगाजमग्यति॥स्वप्योस्येवक्रननःस्पधेश्र

क्रस्पधनस्तदा॥१॥स्थावयोरुभयोमेधेकः

श्रेष्ठोगीनवायपो॥नहृदस्मवश्रेषुस्तानागी

नस्पलव्वणं॥५॥गंधवेयोवेवःस्कनापस्तवा

वशानकनः॥पुवयोगीनवाषेश्वविशेषोनोप

ग॰
१९

लभ्यते ॥ ५ ॥ एकएवमतिश्रेष्ठोदेवलोनामसत्त
मः ॥ पुत्रपौत्रैश्चपश्चैर्ज्ञानभविष्यंतिनसंशयः ॥ २
ततस्तेनैवशक्रेणचोदितिप्राप्यप्राणान्स्वप्राज्ञतन्शिव
सामहेश्वरं ॥ गानेनोदृष्टोनयकोविदिणोतेनयत्रा
श्रमेतिष्ठतिसद्विजोत्तमः ॥ ६ ॥ ततोदृष्ट्वामुनिश्रे
ष्ठंदेवलंसंशितव्रतं ॥ अभिवाद्यमहात्मानंसो

वनपार्श्वेसंस्थितैनौ ॥ १ ॥ शाकेणयेषनोदेवन
त्समीपेह्निजोनमः ॥ एकस्यचममयंदेहियत्रैः
मनसिवनेने ॥ २ ॥ पृथक्कुर्वंनौगायंनौस्थवि
रंमधुरस्वरं ॥ नकिंचिद्दृदनेवाकंमनिमौन
स्यपारगानः ॥ ३ ॥ श्रुत्वावनपिपटेनेषांनकिंवि
हृदनेमनिः ॥ नदानोऊपिनौनमस्देवलसमः

ग ·
५

हानमनः ॥ ८ ॥ अचलस्तैलदावाकंगंधवौः
कालमोदितौ ॥ मृतेथंनाभिन्नानातिनिव
यंहेहृगीनयो ॥ ९ ॥ निशम्यनद्वचस्तेषांगंधु
वीणांमदांविनं ॥ कोयाउम्यायविशेंहृदद
वचनमब्रवीत ॥ १ ॥ पृष्ठकूकुपानमानयाहृ
वेयानमृठधी ॥ नमेवशासनराजन्नमवस

गिरगह्वरे ॥ ॥ ततस्तौ श्रापितौ तेन देवलेन
महात्मना ॥ श्रापमभ्याशिरसा विप्रेगंधर्वौ विर
मूचतु ॥ ॥ भूमंडले गतौ ब्राह्मवां प्रसादं कुरु
सत्तम ॥ निश्रुयं वद विप्रेंद्र येन शापाद्विमुच्य
ते ॥ ॥ ततस्तौ शुकफघौ र्हष्टा उभौ शापभयार्दि
तौ ॥ प्रस्रवाच द्विजश्रेष्ठो गंधर्वौ तौ भयान्विते १५

गी. ११

मेरुपृष्ठे समेरोरम्यं वक्षवृक्षसमाकुलं ॥ नाना
पतिविनाद्वासं द्वितीय इव सागर ॥ ५ ॥ नक्षि
सतोवैरम्यनितं याहोविशिष्यते ॥ रखानं
सत्रमातंगाग्नमिष्यं तिनसेप्सयः ॥ ५ ॥ नदैव
देवदेवेशं नोष्यते नात्र संशयं ॥ नतेनानायणं
प्रीतोश्यापावामोचविष्यति ॥ ५ ॥ इन्युक्तरवि

णानेनवैराग्येतौप्रमोदितौ ॥ एवंपरावर्तनीभू
यास्कन्वासीद्भगवानिह ॥ ९ ॥ कोयोपिवरन
ल्यास्तमहतोनप्रपश्यति ॥ श्वापद्धिंस्रक्रोशृगा
पक्षेनागंपवंपवच ॥ ९ ॥ गजोपिमोदतोया
नः श्रीकृष्णेनविमोचितः ॥ नस्मास्मपाहिं
निमेक्तः पापिवाविहृतोभवेत् ॥ २ ॥ सवर्व

ग॰ २२

संवृत्तःप्राप्यमणिगिपवत्यजनार्दनं ॥ गतोगांधर्व
राजत्वपरांनिर्वृत्तिमागतः ॥ ११ ॥ प्रीतिमांपुंडरी
काक्षःशरणागतवत्सलः ॥ श्रभगंतत्रदेवे
शस्त्राभ्यांचैवप्रहृतिनः ॥ ११ ॥ इदंचैवमहाबा
होदेवस्यचप्रभाषितं ॥ भजेनेगजराजासंवदं
तेमपुनःस्वतः ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ योमांनोचम

रंसैवग्राहसर्वविदारणं ॥ आमकीचकवे-
णूनां रूपं चैवसमाश्रयं ॥ २० ॥ अश्वत्थंभास्क-
रंगंगानैमिषारण्यपुष्करं ॥ प्रयागंब्रह्मतीर्थं
चदंडकारण्यमेवच ॥ २१ ॥ पुराणांनामचरितं
भावनाख्यानमुत्तमं ॥ विभूतिंविवधरूपंचवल्ल
वराजमनस्मृतिं ॥ २२ ॥ प्रणवंचऊरुहेवेगह

गा॰ ईमेहृदयंवैते॥ इयंकांचनगात्मानं इयंमेहृदयस्वन
२२ स्यच॥ २॥ येमेस्मांतिमनुजाः प्रयानाश्रिग्र
हुयः॥ ३ः स्वमोनखुणतेतेथोस्वस्वमत्रुमविश्वति २८
श्रुतिकहंगनेग्राहेवाम्हेवेमराघ.ति॥ सेक
वंगमरात्मानेमघ.वेचनथेवच॥ ४॥ मनस्
कृमेवगाहेचवामनेना हेमेवच॥ नारसिंहंव

नागेंद्रस्त्रिमेहारकारके ४२॥ विश्वरूपंदधी-
केशंगोविंदंमधुसूदनं॥ त्रिदशैर्वंदितंदेवंब्रह्म
भक्तिमनोपमं॥२१॥ वैकुंठंहृदमनेभक्तिदैमा-
धुसूदनं॥ एनानिमानकल्यायमेस्मारिष्यंतिये न-
रा॥२४॥ सर्वपापैप्रमुच्यंतेपुण्यलोकमवाप्नुयात
भीष्मउवाच॥ एवमुक्तामहाराजनामेहंमधुसूदनः

गा॰ २६

स्पर्शयामास हस्तेन गजेंद्रं पूर्वमेव च ॥ तेन च स्प-
र्शेन तनः सद्यो मात्यो वरयगंडभो ॥ २६ ॥ नमेवया-
नेस्पायजरमनत्हिटशालयं ॥ ननोस्त्विवध्रुं-
नाहलिराहपरमंपदं ॥ २७ ॥ गछंतिस्समहाबाहो
नारायणपरायणाः ॥ ननोनारायणाः श्रीमान्सो
नयिनागमोक्षमं ॥ २८ ॥ स्तविभिः स्तूयमानोथेव

ष्णपदारवैः ॥१॥ नेनस्त्रभगवानुविमलउंविसे-
यगतिः प्रभु ॥ १९ ॥ शोवेवचक्रगदापाणिनंतंयो-
नेत्रयुधिष्ठिर् ॥ गजेंद्रमोक्षणंदृष्ट्वासर्वेयोजलयस्ता
रा ॥ २० ॥ ववंदिरेमहात्मानंप्रभुंनारायणंपरं ॥
विस्मयोत्फुल्लनयनाः प्रजापतिपुरःसरा ॥ २१ ॥
पप्रछुस्तत्रयात्रिनेपग्रानकन्यायमानवः ॥ प्रा

ग. मृयानरमोसिद्धिंद्रः स्वमसत्तस्यनश्यति ॥ ७ ॥
२५ गजेन्द्रमोक्षणंपुण्यंसर्वपापप्रनाशनं ॥ श्राव
येन्यानकृत्यायदीर्घमायुरवाप्नुयात ॥ ८ ॥ स्ना
नेनहिक्रतुश्रेष्ठस्नानेनकथितेनच ॥ गजेन्द्रमो
क्षणेनैवसर्वपापात्प्रमुच्यते ॥ ९ ॥ मयानेकथि
तेराजन्पवित्रंपापनाशनं ॥ कीर्तयस्वमहाबाहो

गांगेयस्यमहात्मनः ॥४३॥ चरितंशुभ्रकर्माणि
षुकलेवर्धतेयशः ॥ प्रीतिमानस्मिदेवीकालेगांगे
यः खाम्यमनुकवान् ॥४४॥ वैशंपायनउवाच ॥ पत
न्नस्तामहाबाहोभारतानांपितामहान् ॥ ग
मेहमेवानागतान्ताकुंतीपुत्रोयुधिष्ठिरः ॥४५॥
भ्रातृभिः सहितः सम्यक्ब्राह्मणैर्वेदपारगैः ॥४

गा. नेयामासदेवेशंपार्श्वस्थंमधुसूदनं ॥ ४४ ॥ विस्म
२९ योत्फुल्लनयनाश्रुक्लान्नानागस्समोहनाणि ॥ अथय·
स्त्वमहाभागस्त्वैःप्रांजलयस्तदा ॥ ४५ ॥ अनंतवरे·
ण्यंवरपद्मनाभंमहाबलंवेदनिधिंदेवोत्तमं ॥ न
मेवगत्संगुरुंब्रह्मण्यंवंवेदिदैवदविदांवरिष्ठं ॥ ४९
पतमाण्यमराबाहोजनानांत्राणपकमेण्यं ॥ उः

स्मरदर्शनेद्योरेश्वज्ञापापप्रमुच्यते ॥४९॥ नेस्मा
नंहिमहावाहोसर्वपापप्रणाशनंहरिं ॥ विमुक्तः
सर्वपापेभ्यप्राप्स्यसेपरमंपदं ॥५०॥ यदामहा
ग्राहरूढीनकाननंसपुष्पिनेपद्मवनेमहाद्वि
पे ॥ विमोक्षयामासगजेंद्रंजनार्दनेस्मतामिदं:
स्मविनाशनेहरिं ॥५१॥ परंभगणंपरमंपा

गी·
१२

विश्वेश्वराणामीशं सुरलोकनाथं ॥ सुरासुरैरर्चि
तपादपंकजंसनातनंलोकगुरुंस्मरामि ॥ ५ ॥
वरांगजन्ममरणादिहिमकृत्हेतुः शुद्धस्थवरस्तुति
द्विषेदेहयीनं ॥ मननमभिपदंनिषेधनंतंधांमा
जन्ममरणांतिकेपापंनस्मान ॥ ६ ॥ धर्मोद्रुढ
वहस्तलोवेदस्कंधः पुराणशाखावान्सः ॥ कृष्णके

समोमोक्षफलोमधुसूदनपादपोजयति ॥९८॥
नमोब्रह्मण्यदेवायगोब्राह्मणहितायच ॥ ज
गद्धितायकृष्णायगोविंदायनमोनमः ॥९९॥
आर्त्ताविषण्णाः शिथिलाश्चभीताघोरेषुच॰
व्याधिषुवर्त्तमाना ॥ संकीर्त्यनारायणशब्दमा
त्रंविमुक्तदुःखासुखिनोभवंति ॥५८॥ वेदरा॰

गं॰ मायणेचैवपुराणेभारतेतथा॥ आदौमध्येत
२८ थाचांतेहरिःसर्वत्रगीयते॥ ५७॥ एकोपि
कृष्णस्यसकृत्प्रणामोदशाश्वमेधावभृथे
नतुल्यः॥ दशाश्वमेधीपुनरेतिजन्मकृष्णः
प्रणामीनपुनर्भवाय॥ ५८॥ सर्वरत्नमयोमे
रुः सर्वैश्वर्यमयोनभः॥ सर्वतीर्थमयीगंगा

सर्वदेवमयो हरिः ॥ ८९ ॥ आकाशात्पतितं तोयं यथा गच्छति सागरे ॥ सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रतिगच्छति ॥ ९० ॥ गीतासहस्रनामैव स्तवराजो ह्यनुस्मृतिः ॥ गजेन्द्रमोक्षणं चैव पंचरत्नानि भारते ॥ ९१ ॥ इति श्री महाभारते शतसहस्रसंहितायां वैयासिक्यां शांतिपर्वणि गजेंद्रमोक्षणो नाम संपूर्णम् शुभम् ॥ संवत् १९

के॰
१

ॐ श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ कैलासदर्शनेपुण्यंसर्वे
हेनसंशया ॥ येनदेहेनयत्कर्मक्रियतेकर्मकर्त्तृ
भिः ॥ ५ ॥ नदेहेहेतत्तल्लभ्यासाकल्पकोटिशतैरपि
यद्देहेयत्नेनैवकर्म्मणालभतेफलं ॥ ६ ॥ यतोध
र्मसमूहेननैनेनधर्मतल्लोपपद्यते ॥ पद्मनष्टदल
ऊर्ध्वनचत्सजोत्समावरेत् ॥ ७ ॥ ध्यायेत्तथीकरे
तत्रपार्वतीवल्लभंहरं ॥ उपचारैःषोडशाकेस्स

सर्वशक्तिसमन्वितः॥ ४॥ वलिप्रदानेऊर्वीतउ

नःसर्वजनः प्रियः॥ वांछितालभतेकामान्पुत्र

पौत्रसमन्वितः॥ ५॥ एवंसिद्धेनमंत्रेणसाधयेन्न

स्वमनोरथं॥ यस्यकोपसमासाद्यदेवनागंपयेर

भयान्॥ इंद्राद्यादेवताःसर्वेनत्वमस्तानिसाधकेः

चक्रवर्तीभवेद्भूयोयद्यद्वांछितवल्लभः॥ एतेनैके

पितेनेपुत्रमहापश्यविचारणं॥ अतिनिमसर्वलो

के:
२

कस्मिं मंत्रमाप्य भजस्व मां ॥ इदं प्रवचनं वत्सेहात्मब्रह्म
गुह्यं प्रकाशितं ॥ नदेयं यत्र खलेभ्यो नदेयं देव
निंदके ॥ नास्तिकश्चैव दुष्टेभ्योः नयात्रुवकवंतये
इति श्रीरुद्रयामले अघोरमंत्रसाधनप्रकारसंपूर्णम् ॥
ॐ अस्य श्री अघोरमंत्रस्य अघोर ऋषिः बृहती छंदः
श्रीकालाग्निरुद्रो देवता ॥ ह्रीं बीजं ॥ हुं फट् स्वाहा
शक्तिः ॥ अघोरमम सदासिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ अ

थकरन्यासः ॥ ॐ ह्रां अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रीं तर्जनी-
भ्यां नमः ॥ ॐ ह्रूं मध्यमाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रैं अनामि-
काभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रः
करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ अथ अंगन्यासः ॐ ह्रां
हृदयाय नमः ॥ ॐ ह्रीं शिरसे स्वाहा ॥ ॐ ह्रूं शिखायै
वषट् ॥ ॐ ह्रैं कवचाय हुं ॥ ॐ ह्रौं नेत्रत्रयाय वौषट्
ॐ ह्रः अस्त्राय फट् ॥ अथ ध्यानं ॥ ॐ कैलासासन ॥

कें
३

मौस्थंशशिकलेसक्तंजटामंडले॥नासालोक
नस्यंनयनवीरासनाध्याश्रितं॥मद्रूरुककरं
वज्ञानविलसन्मुद्रंप्रसन्नाननं॥कुन्तावद्धभ
जंगमंशांतिमूर्तंवंदेमहेशंपरं॥अथजपमंत्र॥ॐ
हूंफट्स्वाहा॥अथजपसमर्पणमंत्रः॥गुह्याति
गुह्यगोप्तात्वंगृहाणास्मत्कृतंजपं॥सिद्धिर्भवतु
मेदेवत्वत्प्रसादान्महेश्वरः॥अनेनजपेनजपनाव

न्सो यो के नश्रीश्रेष्ठो रुद्रः प्रीयतां ॥ अथ स्तोत्रपा
ठः ॥ ईश्वर उवाच ॥ ॐ नमः कामरुद्राय नमो मो
हवपुष्मते ॥ नमो नादात्मने नभ्ये नमो बिंदुका
लात्मने ॥ नमो लिंगस्वरूपाय लिंगगामी नायने न
मः ॥ त्वं माता सर्वलोकानां त्वमेव जगतः पिता ॥ त्वं
भ्राता त्वं सुहृन्मित्रं त्वं प्रियः त्वं पितामहः ॥ नम
स्ते भगवान् रुद्र भास्करामिततेजसे ॥ नमो भवाय रु

कें
५

ध्यायपरमांत्रमयायच ॥ सर्वायक्षितिरूपायसदा
सुरभिवेनमः ॥ पशूनांपतयेश्चैवपावकामित
तेजसे ॥ श्रुतिभीमायव्योम्नायशब्दस्मनायनमोस्तु
ते ॥ उग्राययजमानायनमस्तेकर्मयोगिने ॥ पा
र्थिवानांचलिंगानांयन्मयापूजनंकृतं ॥ तेनमे
भगवान्रुद्रोनोक्षिनार्थंप्रयच्छतु ॥ इदंस्तोत्रंप
ठेद्यस्तुस्नानकालेविधानतः ॥ चक्रवर्तीभवेद्राजा

वीतेशिवपुरे वसेत् ॥ इति श्रीरुद्रयामले सदाशिवस्तो
त्रं संपूर्णं ॥ ॐ अस्य श्रीसदाशिवकवचस्तोत्रस्य ऋषिः
अनुष्टुप्छंदः ॥ श्रीसदाशिवो देवता: कैलासप्राप्त्य
र्थे जपे विनियोगः ॥ ॐ शिवो मे अग्रतः पातु पि
नाकि पातु पिनाकि पृष्ठतः ॥ त्रिपुरारि वाम
पार्श्वे दक्षिणे मदनांतकः ॥ ऊर्ध्वं पातु विशालाक्षो
अधः कनकपिंगलः ॥ पार्वतीवल्लभो जानुजंघे

के॰
५

नेत्रीश्वरः प्रभु ॥ पादौ मे पातु सर्वेशः करौ काला
ग्निसेवकः ॥ शीर्षं मे पातु सर्वेज्ञः कर्णौ देवेश्वराः
सदा ॥ गल्यंगल्येश्वरः पातु हृदयं हृदयेश्वरः ॥ सर्वां
गं सर्वदेवेशः कामिनीवल्लभः करि ॥ यदिदं क
वचं वत्स देवानामपि दुर्लभं ॥ पनस्य पठनादेव रु
नश्येन पिशाचकाः ॥ नहिंसंति सदा सर्वे योगा विघ्न
वकारकाः ॥ इदं कवचं मन्त्रानायस्तु मन्त्राशिवा

त्मकं ॥ अघोरंजपनेवत्सनभ्यविद्व्रपदेपदे ॥ तस्मा
त्सर्वंप्रयत्नेनपदीक्षादात्मनोहितं ॥ इतिश्रीरुद्रया
मलेशिवकार्तिकसंवादात्मकंशिवकवचंसंपूर्णम् ॥ अथपार्व
तीरक्षा ॥ ॐ पृथिव्ययाधृतालोकादेवित्वंविष्णुना
धृता ॥ त्वंचधारयमांदेविपवित्रंकुरुचासनं ॥ अप
सर्पंतुतेभूतायेभूताभुविसंस्थिताः ॥ येभूतावि
घ्नकर्तारस्तेनश्यंतुशिवाज्ञया ॥ ॐ ह्रीं क्लीं हराय

के·
६

नमः ॥ मृदाहरणं ॥ ॐ ह्रां ह्रीं महेश्वराय नमः ॥ सं
घट्टने ॥ ॐ ह्रां ह्रीं शूलपाणये नमः ॥ प्रतिष्ठास्था
पने ॥ अश्वत्थपत्रे ॥ कैलासध्यानावहनामाष्टेन
मलसमानीयपुष्पालिपेन ॥ पिनाकधृक्कावना
शृजया मिनावास्थिरोभव ॥ ॐ महादेवस्य प्रा
णावाकनः सर्वेन्द्रियाणि जीव इह स्थित नः ॥
ॐ श्रां क्रीं क्रां हंसः नकचवश्रोत्रघ्राणमाणाइ

हागमसम्वेविविरंनिष्टुंनस्वाहा ॥ ॐपिनाकधृक्
इहसन्निहितोभव ॥ ॐशिवायनमः ॥ आसनंसम
र्थ्येपाद्यं ॥ ॐशिवायनमः ॥ मधुपर्कं ॥ ॐज्ञांज्ञींप
शुपतयेनमः स्नानं ॥ ॐशिवायनमः ॥ गंधईशा
नाद्यारभ्य ॥ अथवेणाश्जा ॥ ॐशिवायनमः ॥ य
क्षितिमूर्तयेनमः ॥ ॐभवायजलमूर्तयेनमः ॥

कें
७

ॐभवायजलमूर्त्तयेनमः॥ॐरुद्रायअग्निमूर्त्ती
येनमः॥ॐउग्रायवायुमूर्त्तयेनमः॥ॐभीमाय
आकाशमूर्त्तयेनमः॥ॐईशानायसूर्यमूर्त्तये
नमः॥ॐशिवायनमः॥गंधंसमर्पयामिनमः॥
ॐशिवायनमः॥अक्षतंसमर्पयामिनमः॥ॐ
शिवायनमः॥पुष्पंसमर्पयामिनमः॥ॐशि

वायनमः ॥ धूपंसमर्पयामिनमः ॥ ॐशिवाय
नमः दीपंसमर्पयामिनमः ॥ ॐशिवायनमः
नैवेद्यंसमर्पयामिनमः ॥ ॐशिवायनमः तां
म्बूलंसमर्पयामिनमः ॥ अष्टोत्तरशतंमंत्रं
जपेत् ॥ समर्पयेत्स्तुतिकर्माविसर्जनेत ॥ इ
ति श्री शिव पूजा समाप्तम् ॥ इति श्रीत

श्रीः
८

इयामलैशिवपूजा
समाप्तम् शुभं

कौ

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो न
मः श्री ईश्वर उवाच ॥ ॐ भैरव
न स्य ऋषीन्त्रष्टुप छन्दः स्थानावि
यानि मे ॥ श्री सिद्धिप्रप्ता मस्तारे ॥

विनष्टीवैतरणीशुभा ॥ पितॄणांतोयदानेनतर्पि
भवन्तिपुष्कला ॥ तत्रापिपरमंदेविविपष्वेड
इहिमालये ॥ हिमालयेतुचेहृत्रेलहरिमार्वहिके
वते ॥ ~ ॥ तेन दत्तामवेत्सर्वासप्तद्वीपावसुंधरा
दत्ता ॥ श्राद्धानेवातयेहृत्वस्पृत्रवेगेणमानवा
इहैरणपारिनेकुत्रेरुहलोकंसगच्छति ॥ गत्वाहिमाल

के॰
२

येशुणपेहष्टुमाहेश्वरंपदे॥ वेशान्मेनारयेत्स्व॰
घोटशशर्वोन्दशापरान्॥ हिनीयेमध्यमेस्थाने
नेत्रमध्येकृतेमया॥ नेत्रयास्मान्वदीशस्यानम
हाशुणपामरस्वती॥ नंवेगेमाश्रणाष्ठापिप्रभाते
नप्रकाशिना॥७॥ मारस्वनीमहाष्यानारेवगे॰
धवैसेविना॥ मध्यमेचोरकेपीनानागोभवति

मध्यमः ॥८॥ त्रष्टमस्त्रे समाख्यातः सर्वपापप्र
णाशने ॥देव्युवाच॥ मन्वन्तराणां हि नाथाय
मायाश्रेष्ठो महेश्वरः ॥९॥ तन्मे कथय देवेशाय
त्वैवमेशायो महान् ॥ स्वभावान्तरमेधामय
थागुणमहेप्रभो ॥१०॥ श्रोतुमिच्छामि तत्त्वे
न युष्मत्कृपाद्धि निर्णीते ॥ईश्वरउवाच॥ शृणु

के॰
२

देवियद्याननत्वंतीर्थंमज्जावमज्जनमे ॥ १ ॥ नदृष्टंमे
मवत्वामितितिविलेनन्निबोधमे ॥ रत्नीयेन
नोरम्यानेकेदारेवेतितिविश्रुते ॥ २ ॥ महुरीत
हितिश्रोतेश्रकामेपानमज्जनमे ॥ केदारस्यद
केदेवियेपिवेतिमहाजनाः ॥ ३ ॥ ममनवलव
लाः सर्वेमकैदगामिनः ॥ त्रिष्ठलोकिनह॰

त्वाचसवैवैशूलपाणयः॥१४॥त्रिनेत्राश्चगा
णाभक्तासवैस्कंधपराक्रमाः॥मंदाकिन्यां
नरः स्नात्वा चार्चयित्वा वृषध्वजे॥१५॥गणाधि
पत्यं लभ्यते च कुलानामद्दिगच्छते॥तत्र मंदाकि
नीभागे पांतरीनामस्ति मानदी॥१६॥द्रावयेत्सर्व
पापानि स्वतिभिर्वंदयानतां॥तस्मात्सर्वगोच्छुना

के॰ ५

गोनश्रुविःस्वात्मनोहिमानवः॥ १७ ॥ यःपिवेन्नव
देवेशिवामहस्तेनवैजले॥ श्रेकिनःस्नाद्विश्नूले
नललाटनयनेनच॥ १८ ॥ नाणोहिसममनोनस्त
श्रुनर्वोवनेकोभवेनं॥ सर्वेयमेपरप्राप्यस्रनो॰
नलभनेगतिं॥ १९ ॥ नाणापममवाभातियन्नन
त्रस्तेनोनरः॥ यस्मनोयेशरीरस्थंममलिंगा॰

द्विभिः स्मृतं ॥ २१ ॥ मनोपवर्गनोवापि स्कंधयस्य

स्पृष्टो भवेन्नृ ॥ जन्मांतरसहस्रैस्तु बहुभिः शो

धितो नरः ॥ २२ ॥ ततो यानि परं स्थानं केदारं नी

श्चितनमे ॥ केदारं प्राप्स्यतो देवि विशिष्यंते ये नरे

वराः ॥ २३ ॥ तेपि सर्वे गणाणामध्ये भवेयुरमरास्तेन

मः ॥ भस्मनो यातिगो नित्यं शिवमंत्रसदी

के॰
५

ह्निणां ॥२३॥ केदारोदकपानस्य कलानार्हं ।
ति षोडशीं ॥ अनेकानि सहस्राणि क्रतूनांच
विशेषतः ॥२४॥ कलौकृतानि तैर्षाकेदा
रेणनवृथाभवेत् ॥ दिव्यवर्षसहस्राणितपस्त
प्त्वानयत्फलं ॥२५॥ नलभेत्तेनतिमस्प्रोः केदा
रेणनवृथाभवेत् ॥ अनेनैवभविष्यच्चसर्वं ।

लोकस्ययद्भवेत् ॥२६॥ सर्वैर्विदितमस्माकं
नभवेत्तीर्थमीदृशं ॥ केदारमुदकंपीत्वाय
त्रदेशेमपद्यते ॥२७॥ सोपिदेशोभवेत्पूतः किं
पुनस्तस्यबांधवाः ॥ आत्मावैपुत्रनामानवा॰
स्नागोवेदविद्भवेत् ॥२८॥ एकेनस्नानविश्लेन
द्वपेयः सर्वदेवतैः ॥ पृथिव्यांयानितीर्था॰

के॰
६

निशूलपाण्यायतननानिव ॥ ४९ ॥ केदारोदक
पानस्यकलांनार्हंतिषोडशीं ॥ वेमेरीशान
मामायहिमशर्णीमहागिरौ ॥ ३ ॥ यावन्नेक्र
मेनेक्षायाहदृष्टिमात्रेनयाश्वनः ॥ श्रेनेवायरि
वानध्येयेरनाहिमवङ्गिरौ ॥ २५ ॥ नावन्नेहिवि
निष्टंतियावदिंदाश्वनदेष्या ॥ श्वान्नानेवान

ये च स्नपयन्ते वा ज्ञानाज्ञाने ॥ २५ ॥ न तां गति
मवाप्नोति केदारेण न यथा भवेत् ॥ सकृन्नीत्वा
न केदारे वासरेण स्या सकृद्दन्तो ॥ २६ ॥ ब्रह्मावि
घ्नो सकृज्जन्मा स भवेन पुलले भेत ॥ विष्णमंड
गे मेच्छ्रो रे प्रविष्ण हिमवद्गिरौ ॥ २७ ॥ केदारस्यो
दकं पीत्वा म्रतेनापि न श्वोचते ॥ सकृत्पीत्वा

के: ७

वेकेदारेममत्ववलोभवेन्॥२५॥अहंशः
सर्वभूतानांविवरेष्वपदृष्ठगा॥दिव्यंतरिक्ष
पातालेपत्रपत्रपथेष्ठते॥२६॥ममरेविश्रम
देवकीउतेममरूपभृत्॥केदारस्यकथांदि
ष्यापवित्रंपापनाशनी॥२७॥येस्मरंतिसदा
शुभ्रालेचैवदिविदेवताः॥यावत्स्यधानःप

रुषो याव ख्याहं महेश्वरः ॥ ४८ ॥ समदेहस्य रु
पमापन्नाहं न वै ते स्मृताः ॥ पनत्त्वपरमेश्व
रेन वैटे विद्धादाद्रते ॥ ४९ ॥ यस्त्वपारयने
तित्यं यश्चैव शृणुयान्नरः ॥ स ख्यानेन सर्वपा
पेभ्यो रुद्रलोकं स गच्छति ॥ ५० ॥ इति श्री केदार
कल्पे ईश्वरदेवीसंवादे प्रथमः पटलः ॥ १ ॥ देव्युवाच ॥

के
८

ॐ देवागारं परमं देवं तीर्थानां चैव यत्स्मृतं ॥
प्रमाणेनस्य देवस्य श्रोतुमिच्छामि तत्वतः ॥
ईश्वर उवाच ॥ दक्षिणोत्तरगतं चैव पंचयोजनमा
यतं ॥ पूर्वपश्चिमतश्चैव योजनत्रयमायतं ॥५॥
तस्मिन्स्तपर्वते देवा ऋषयस्तपोधनाः ॥ दे
वस्य वायतनः सर्वेतपः ऊर्ध्वलिंगता ॥ त्रसि

१

ह्गंधर्वयक्षाश्च किंनराश्चाप्सरोगणाः ॥ केदा
रकोहिताः सर्वसमाराधनतत्पराः ॥ ५ ॥ नल
भेनेश्वराद्देवा ये चान्ये दिव्यजातयः ॥ यद्वैःस्व
ल्लिनेश्चानेनेद्दिस्कंधश्चोरगामैः ॥ ६ ॥ विनायके
महाकालईशानश्चमहाबलः ॥ जयाचविज
याचैवमोहनीस्तंभनीतथा ॥ ७ ॥ ममरूपधराः

के॰
९

सर्वेदेवेश्वरास्तेनिमर्वेशाः ॥ षष्टिकोटिर्गणाबो ॥
चदेवपालाःप्रकीर्त्तिताः ॥८॥ नंदीचैवमहाका
लःसततंदेवरक्षकौ ॥ अहंतत्रस्थितोदेवित्वया
सहवरानने ॥९॥ दुःप्रापंचैवकेदारंदेवानामपि
दुर्लभं ॥ देवज्ञातापरंदेवंतीर्थानांतीर्थमुत्त
मं ॥१०॥ तत्रस्नानादिवंयोनिमुक्ताःसंसारबंधना

न॥ ब्रह्मघ्नाः परमाश्चैव मत्प्रसादाद्भवंतिते॰
ब्रह्महत्याकृतायेश्चयेचान्येपापकारिणः॥
तेपरंपनमशुभेदेविशुद्धाश्चापिभवंतिते॥४४॥
येषुयेषुचकार्येषुयांतिमामपिसुव्रते॥ ते॰
षुतेषुचयोगेषुजायंतेमत्प्रसादतः॥४५॥नाव
मेवहृद्रोवर्णाः सर्वेकेदारकाहिणः॥केदारं

के: ८

वैवस्मेघाप्ताः सर्वैवर्णाद्विजानयः ॥१३॥ व
स्मिन्भिमेमसेस्पष्टाश्रवत्तानात्स्येयनराः ॥
नत्रयांतिपरंदेविपूर्वेशमास्त्वतेमया ॥१४॥
सर्वेसमास्त्वयेदेविनेभवंतिगणेश्वराः ॥
तेषांचनिर्मितंदेविकेदारोदकमुत्तमं ॥१५॥
तेनपीतेनमुच्यंतेजन्मसंसारबंधनात् ॥ वि

नेत्राः शूलहस्ताश्च शशांकोंकितमूर्धजाः ॥ ६६
व्याघ्रचर्मधराः सर्वे मम पुत्राः महाबलाः ॥ ममवी
र्यसमुत्पन्नाः सर्वे तेमम राक्रमाः ॥ ६७ ॥ येपिवेति
नेत्राः सर्वे ते भवंति गणेश्वराः ॥ गाणपत्यमेतत्के
दारे ते न तीर्थं न संदुत्तमं ॥ ६८ ॥ नतस्मत्सदृशं पुण्यं
त्रिषु लोके षु विद्यते ॥ ट यि मां याति तीर्थानि ष

के॰
११

ल्पाणामायतनानि च ॥ १९ ॥ केदारस्यान्नतेतोयस्यक
लेनांर्चेतिषोडशी ॥ इदंहेवंसमामाप्यचैकरा
त्रेवसेन्नुयः ॥ २० ॥ वासस्तस्यभवेदेविनित्यकाल
शिवालये ॥ मंदाकिन्यांनरःस्नात्वापित्वंगुणपो
दकंदटद्र ॥ २१ ॥ नाविनास्नेनतेनैवङलाम्य
कोनरंशाते ॥ इदंहेवंपरंदेविदेवानामपिदुर्लभं

दृष्टेपीतेनलेवात्रसंसारभयभेदकं ॥ योपिप्रद

क्षिणंकुर्यात्तत्स्थानेतुरूपोत्रमः ॥ २३ ॥ प्रदक्षिणी

कृतातेनसप्तद्वीपावसुंधरा ॥ यत्फलंसर्वती

र्थानांसर्वयज्ञेषुयत्फलं ॥ २४ ॥ यत्फलंलभते

यज्ञैःसाश्वमेधैःसदक्षिणैः ॥ तत्फलंकोटि

गुणितंलभतेनात्रसंशयः ॥ २५ ॥ नमस्कोव

के॰
२२

नवर्णाभाः सर्वाभरणभूषिताः॥ विचरंतिग
णादेवि सर्वभूतविमर्दकाः॥ ऋषीणांचैवदे
वानांयक्षगंधर्वराक्षसां॥ ग्रहाणांभूतसंघानां
येकेचिद्विरोधकाः॥ २५॥ इंद्रोवायदिवाब्रह्मा
विष्णुर्वापिप्रजापतिः॥ एतेषांचैवसर्वेषांसंबंधो
नात्रसंशयः॥ २६॥ येदेविममभक्ताश्चमृताःकेदा

६

रविंनका: ॥ तेपिसर्वेगणामहत्संभवेसे
वनसंश्रय: ॥ एककालेद्विकालेवात्रि ॥
कालंनित्यमेवच ॥ येस्मरंतिवुकेदारेशि
वभक्ताजितेंद्रिया: ॥ २१ ॥ ननेषांविद्यतेपा
पंस्महत्स्वगुणितेफलं ॥ यत्फलंलभंतेय
तै: सांगमेधै:सदक्षिणै: ॥ २२ ॥ इति श्री

के॰
११

केदारकल्पे तृतीयपटलः ॥ ३ ॥ ईश्वर उवाच ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि केदारस्य तु यत्फलं ॥ समर्वीर्ये स्थिते नरे हि केदारे तीर्थमुत्तमे ॥ ॥ तत्र पीत्वा तु नरो वै ५ जिह्वा समस्तवेधनात् ॥ तिर्यग्योनिगतिं हि विलभंते न कदाचन ॥ ३ ॥ रुद्रतीर्थे

मिदं तीर्थं किंप्रमेति च साधवः ॥ सहुत
पीनान्तु केदारं भवेत्तु कमसंन्निभाः ॥ र
श्याह्रुताः संह्लवैः स्तवैः घस्नाविल्लमहेश्व
रः ॥ न तेषु पतनं दृष्टं मम कल्पान्विभाव
येत् ॥ ८ ॥ न चैव मम भक्ता ये मनकायारंस्त्रि
ताश्रये ॥ केदारोदकं ये पीनानतेषां वियते

के. ९

भयं ॥ ५ ॥ यथाहं सर्वलोकेषु शस्यमानः सुरा
सुरैः ॥ तथापि ते विशालाक्षि शृणु ते हि वि
देवते ॥ ६ ॥ न जन्म मे वतः स्वामि वेधः कश्चि
त्प्रजायते ॥ स्वतंत्रेनापि नाहं विश्वमनो यत्र
काः ॥ ७ ॥ यथाहं कंयस्त्रनेहीव महाकालो वि
नायकः ॥ तथा ते मम पुत्रास्तु विवरं ति नमेश

य:॥५॥ क्रीडंते सर्वदा देविगणैः सार्धंवान
ने॥ कामद्रुपधरायने वर्धने मम नेजसा॥६॥
यद्याहं तेगणास्तत्र विचरंति निसंशयः॥ ये
हमेववनारोहेगणैः परिवृतः सदा॥७॥ नी
र्थीनांपरमंतीर्थंगतीनांपरमागतिः॥ स्था
नानांपरमंज्ञानंमोहानांमोहउत्तमः॥

के·
१५

श्रद्वैमन्वेतोथैनोमनसोभीष्टदायकं ॥ ते
येनपरमेश्वरविकेदारेनीथंमत्रमं ॥ १५ ॥ एके
वापिननोयः स्यात्केदारगतिनिश्चितः ॥ ते
नशोधिनमानवाउलानोबोहृतेश्रान ॥ ५
कालिनेमहाकालीवागालस्माहृगलये
शनाशनरनानोवपमलेपरिकीर्तिते ॥ १५

सर्वावस्थागतस्यापि भुंजतो विषयानपि
त्रिकालमश्नतो वापि कदाचिंन्न फलप्रदं ॥ १८
अन्यतीर्थसमायोगे यत्कृपाणान्यहिमसे
न । ननेत्रणागतिमवाप्नोति केदारेन्नफलमे
न ॥ १५ ॥ पचाग्रीन्यायथेत्रिसंसमन्यदेवेशमा
नवः ॥ सवासमकरपातो वा गतिमवाप्नोति ।

के॰
४९

वोनमो ॥ ९ ॥ इति श्रीकेदारकल्पे तृतीयः पटलः ॥ ३ ॥ ई
श्वर उवाच ॥ अथातः परं प्रवक्ष्यामि केदारस्य म
हत्फलं ॥ मानसानां समरूपं ते तत्र मे नत्फलं
मया ॥ ५ ॥ देवतानां पृथामध्ये प्रधानां नैव वा
नेन ॥ न हत्रीणि शैं शुत वैं श केदारोदकमनमे ॥ ६
साधनां वरमायद्दलवंतं भोजनेयथा ॥ न

हन्मवैष्णुतीर्थेषु केदारोदकमन्नम ॥३॥ पे
नेत्रं कामयुग्यहन्मर्वाश्चेमन्त्रमोनमा ॥
नहन्मवैष्णुतीर्थेषु केदारोदकमन्नमं ॥
वेदानां साममवेद्स्मृयथावेमाध्युडच्यते ॥
नहन्मवैष्णुतीर्थेषु केदारोदकमन्नमे ॥५॥
मवैरंवैष्णुवेमारंकोत्सभेनयथोत्रमे ॥न

के. २

हस्मैर्वैष्णवीथैश्च केदारं परिकीर्त्तितं ॥५६॥ चतुः
नेस्मारं यथा दध्यः शुभ्राम्भारं यथा मधु ॥ मेदे
येन मया प्रोक्तं केदारं सलिलं तथा ॥५७॥ दद
यस्ते महाभागे न विद्धि मित्रेन येपुरा ॥ सर्वेषा
मामया देवि ते भवंति गणेश्वरा: ॥ इति श्रीके
दारकल्पे चतुर्थः पटलः ४ ॥ देव्युवाच ॥ ॐ नमामा

त्वमृहेवापियत्रनत्रगानाश्ववा ॥ येमस्तादेव
महिम्पश्चोनमिछाभिनद्वृतः ॥१॥ पर्वतो
पिनैयेहृष्ठोनैवपीतंननजले ॥ नेषांगतिः
कादेवशास्त्रहिननेननशंकर ॥२॥ ईश्वरउवाच ॥
शृणुदेवियथानर्थ्यंकेदारंतीर्थमत्तमे ॥ न
त्रपीतानामवंनेजन्मसंसारबंधनात् ॥३॥

के
१८

श्चमामांस्नायेचपश्चिदेशांनरेपिवा॥
नेभवंतिगणादेविममलोकेसुरेश्वरि॥४॥
पर्वतेदृष्टमात्रेनसर्वपापक्षयोभवेत्॥पी
तमात्रेजलेदेविगणोभवतिशूलभृत्॥५॥
श्रवणःकामरूपीचसर्वभूताभयप्रदः॥ग
छतीश्वरलोकेसहेमकुंडलमंडितः॥६॥श्र

स्वदेहेत्रैवयस्त्राणंकेदारेननन्मोहपं ॥ अथवा
णंसहस्रेषुविधिवद्विहितेष्वच ॥ ३ ॥ नलभे
द्योगतिंमर्त्यःकेदारेणतुयांलभेत् ॥ जन्मा
न्तरसहस्रेषुयत्फलंयज्ञयाजिनां ॥ ४ ॥ केदा
रोदकपानेनतत्फलंपरिकीर्तितं ॥ त्रिका
लेपरिभंजानःकोऽत्रैवत्रिदशेश्वरोपि ॥ ५ ॥ केदा

रोदकपानेनयेधर्मंतिष्ठंतिनाः ॥ नेषुशुल्प
फलंजन्मकृतार्थोस्तिनरोत्तमाः ॥ १० ॥ विक-
मीणिचरंतेतिममभक्ताश्चयेनराः ॥ यत्रत
त्रगतानापिप्राणात्पपन्यफलंश्रियः ॥ ११ ॥ नके
दारात्परंगुह्यंरहस्यंपरमंपदं ॥ देहिदत्त्वाभ
यंत्वममलिंगाहितिःस्तने ॥ १२ ॥ येपिबंति

नरापुत्रकामनः हृतानाम्हृयेंत्रिनं ॥ नेपिगच्छे
निवैमकिमंस्मारभयधंवंयनान ॥ १४ ॥ पीनमा
डेगाटैवेशियथामेवचनेभवेत ॥ नथानस्म
विषालाहिनभयंवियनेकाविन ॥ १५ ॥ सछे
दगामिनोतिस्मेरमंनेदैवनेः पिये ॥ देवदा
नवभ्रनेभ्रष्ट्रजनीयः समेननः ॥ १६ ॥ नीर्थमात्र

के: २:

मिदं—यं तव देवि प्रकाशितं ॥ अतः परं महा
तीर्थं मम तेन भविष्यति ॥ ५ ॥ यत्रैव त्वं रसो म-
ध्ये टघोचृतमिवोद्धृते ॥ सर्वलोके हि श्रीयद्द-
तद्वत्केदारमत्र मे ॥ निर्लेपं च यथा नेत्रं दुग्धे पु-
व यथा मधुः ॥ तद्वत्केदारतीर्थे च सर्वस्मारमव
त्र्यये ॥ ६ ॥ रत्नके तत्नके चैव पवित्रे पापकर्मणा

रजस्वलात्रिभिःस्पृष्टंभोजनंपरिवर्जयेत्॥
येनकृतानिपापानिसर्वावस्था–नेपिव॥
स्मकालेवगोरोहेगवागृत्क्षानिनजले॥वद
नेनःप्रयत्नेनपापकर्मणाभोजनं॥२॥नस्पर
लामितंदेहंस्पृविप्रयनस्नानमं॥पलवन्व
मीटद्यान्मागांगोनोवस्वदना॥११॥लभनेनगतिं

के॰
२१

नोन्नकेदारेशाल्लिया भवेत् ॥ केदारंतु पिवेन्नो
यंस्नानमस्मान्त्रयं त्रिनः ॥२४॥ तेन हि जन्म भवेद्वि
संसारभयवंधनं ॥ भूमिशायी ब्रह्मचारी सैक
भक्तस्तु तिष्ठति ॥२५॥ नित्यस्नायी विधानेनध्या
यते जपते सदा ॥ अथवापि च यद्गात्रे शिवनी
र्थं प्रकारयेत ॥२६॥ तेन सर्वं कृतं तेन देवि कृतं तेन कृते

ननिश्चितं ॥ ३ः प्राप्यं देवि केदारं मानुषस्य बलान
ते ॥ २८ ॥ येव्रजंतिनरास्तत्रवक्रुननत्रास्तेनसंशयः
सर्वतीर्थेषुयस्नाणंसर्वयज्ञेषुसंदानि ॥ २९ ॥ नदेक
वक्रुनैवैवकेदारंनतनत्येकतः ॥ दृष्ट्वाचैववनपी
नावगाह्यनिपरमांगतिं ॥ ३० ॥ पतनेकार्थितंसर्व
मात्मानंनवरवासिनि ॥ तीर्थराजप्रभावस्त्वमया

नेममदादनः ॥४५॥ केदारस्मन्याख्यातेस्वर्गारो
हणमनुत्तमं ॥ यइदंशृणुयान्नित्यंयश्चेदंपठतेनरः
मुच्यतेसर्वपापेभ्योरुद्रलोकंसगच्छति ॥ इतिश्री
केदारकल्पेपंचमःपटलः ॥५॥ ईश्वरउवाच ॥ अतः
परंप्रवक्ष्यामिकेदारफलमनुत्तमं ॥ नत्वावायदृ
वेमार्गेणनक्षेत्रिगादनःशृणु ॥ एककालेद्विका

लेवानित्यंकारचिंतकाः ॥ नतेपापेनलिप्यं-
तेपद्मपत्रमिवांभसा ॥ नकेदारात्परंस्थानं-
नकेदारात्परंतपः ॥ नकेदारात्परंमोक्षःसत्यंदे-
वेनभाषितं ॥५॥ पृथिव्यांयानिलिंगानिवासमद्र
सरांसिच ॥ केदारस्यतुसर्वाणिकलांनार्हंतिषो-
डशीं ॥६॥ कामयन्स्त्रीसहस्राणिपिवेन्केदारज

के॰
२२

न्नमे॥ पीत्वमात्रेजलेदेविकिमर्थंपरितप्यसे ५
हानशक्नापिमेस्पष्टालीयनेपरमंपदे॥ क
लेवायदिवाकालेकिंकरोम्यनिनच्छया॥ ९॥
जन्मांतरसहस्रेषुलब्धकोटिशतेषुच॥ प्रासा
त्विधर्मंश्चन्नान्नाशिवभक्तिंनमानवः॥ १०॥ मा
मेतस्याश्चावतोचशुक्लपदेचनर्दशी॥ मध्यं

दिनगनेतृयेनयाशुद्धानिमजलं ॥८॥ शुक्लेवा
जलरोबोनहृश्यनेचनरंगुला ॥ श्वेतस्वोनः।
स्थिनास्माचमध्येवैमज्जलंहृये ॥९॥ शिवरेनोज
लेनवप्रनलंकृत्समध्यनः ॥ श्राघाड्श्रावणेचै
वकार्तिकेचनथेवव ॥१०॥ त्रिभिर्मासैर्महाड।
ण्यकयितेनवसब्रने ॥ स्नानामंदाकिनो३।

के· २६

णंपिबस्वधः पिंडमाचयेत् ॥१३॥ ईशानाय
नमोगत्नाय्यचेचित्नाहूयमजे ॥ स्थित्वाऽऽत्मस
मीपेचभावयुक्तेनचेतसा ॥१४॥ नेवहंप्रापये
द्भक्ष्यान्स्वरहेवनक्रमेण ॥ पंचरत्नसमायुक्तं
वद्धमानसमन्विते ॥१५॥ उदकेनचमेमिश्रेयत्न
संचाल्मकेपरं ॥ श्राद्धार्थः सर्वेषामाशान्तेन्यासंक्र

योहिधानंनः ॥ १८ ॥ दक्षानंपदेहिद्यांपरमा
दारमृगुनो ॥ नैनाभिमेचिनंनोयंददातिज्ञान
मन्नमे ॥ १९ ॥ ज्ञानादेवंनथादेवीनंदिल्केधवि
नायकान ॥ जयांचविजयांचैवमोहनीलभ
नीनया ॥ २० ॥ ईशानाभिमतोवान्हनापिवेद्धमे
नपानिना ॥ दहिणेनननः पीनापिवेनदृषमे

के॰
२५

यथा ॥ ९ ॥ भूमिमागत्य जातं भ्योहंसतगुंमय
मार्येव ॥ ईशानमात्रेवचारांब्रीक्षिं यंफोरांतेनक
रयेन ॥ १० ॥ ग्रहं त्रस्ताप्पुहं विलयहं हदंस्तुथैव
व ॥ इत्थं पीत्वा न तत्रायांति विपिना परं पदं ॥ ११
ईशानेन नमस्कृत्य कृतांजलिपुटेन ते ॥ पीत्वा
न लभन्ते ज्ञानेनी यैं ज्ञाने परं पदं ॥ १२ ॥ किमधीते

श्री ९

स्तपोवदैर्यैर्जैगावङ्गदहितो: । किंतेमेनस
नपसा किंज्ञैनेनजपेनवा ॥५॥ किंवनीर्थाभि
षेकेन किंदानाचमनेनच ॥ पीनाकेदारमद
केसहृदेकीडनेमदा ॥६॥ यस्यदेशस्यमध्ये
वत्र्गापभागीमनाङ्गनि ॥ सोपिदेशोभवेत्स्तत:
किंवनस्तसर्वोपवा: ॥२४॥ पश्चनेकार्थिनोदे

के॰ २८

विकेदारस्यचसंभवः॥ शानेनयत्फलंतेनतन्मा
वैकथितेनवा॥ २८॥ नात्रत्रैतिनिरादेविनदैत्या
नापिराक्षसाः॥ ननागानापिगंधर्वायक्षानैवव
किंकराः॥ २९॥ विद्याधरागणादेविकिंनोप्सरसा
गणाः॥ सिंहेनपालिताःसर्वैसमकोटीगणेश्वरः
तेषामावमानार्थायदर्शितंतीर्थमुत्तमे॥ इति।

श्रीकेदारकल्पे षष्ठमः पटलः ॥ ६ ॥ देव्युवाच ॥ ॐ कोहं
श्रीशिवमार्गविद्यावाचा तनोति कतिप्रभो ॥ श्री
स्वामिन्हि देवदेवेश रहस्ये परमे महत् ॥ ईश्वर उ
वाच ॥ ॐकार हृदये प्रकाशकाराद्यभूषिता
हुंकार पंचमो पमा दशविंड परिलिना ॥ ॐ हं
हैं हुं हैं हूं हः हैं ॐ श्रुं ग्रां श्रां से प्रवदामि शृणु

कें
२२

देवियथाविधि॥वामांगुष्ठदशारभ्यन्यसेत्तेव
दक्षांगुले॥च॥करन्यासस्सकलंयथायोक्तंस्तथांगन्यासम
नः श्रृणु॥ ॐशिखाहंशिरसेनेत्रे॥हंवक्त्रे॥हंस्कं
धोः॥हंहृदये॥हंबाह्वोः॥हंजंघयोः॥हंगुह्ये॥ॐपा
दयोः श्रंगन्यासस्सकलंयथाप्रोक्तोहिन्यासंसमंतंश्रृ
णु॥ ओंकारंसर्वविद्धिमात्मोहंमायेयोनयेववच॥हं

कारं दक्षिणे चैव हंकारं नैऋते न्यसेत् ॥ लंकारं
वारुणे चैव हंकारं वायुगोचरे ॥ ५ ॥ हंकारमुत्तरे
चैव हंमीशान्यां तु विन्यसेत् ॥ हंकारं चाप्यधः
लिप्य हृदि पद्मे ठंकारमूर्ध्वतः ॥ ६ ॥ द्विदलपद्ममध्य
यंमेत्कोयपेन धर्मस्थितिर्भवेत् ॥ ऊँ उन्यासमेव
स्वामि ये वै कुर्वंति साधकाः ॥ ऊँकारं ऊँ उरमध्ये

के·
२८

नहंकारंहर्वनेत्रोन्यसेत॥ हंकारंवाशिरसिभागे
हंकारंयाम्यनेत्रोन्यसेत॥५॥ हंकारंनैहृतेन्यस्यहं
कारंवारुणेन्यसेत॥ हंकारंवायुकोणेतु हंका
रंधनदेन्यसेत॥६॥ ईशानकोणेचहंकारंसोंका
रव्यापकंन्यसेत॥ पतन्नेत्रवानावियानंचकेदारम
लिलेपिवत॥७॥ कुलाहमोचनदेशपामेवविधा

भिर्मंत्रितैः॥ पुःपिबेद्दकेदेविकेदारेसहशोभ
वेत्॥५४॥ मतंतेनापिवेदेविविघातीनस्त्रमानवः
विघातकोभवेद्देविनाथकार्यविचारणा॥५५
मेराकिंनानाननत्रोयपिवेतदेववद्धवेत्॥ केदा
रमदकंपीत्वागृहेचैवसमागतः॥५६॥ हमापरि
नाचाचार्यशास्त्रदृष्टेनकर्मणा॥ मदिकोंठवि

के॰
२९

कांचैवपाडकेनत्रदायपयेन॥१४॥पनान्यमातिट
माचगात्दघाद्भ्रणयलिंतो॥नोब्रूलेचाविशेषेणात
नोटनाह्नमापयेन॥१५॥नन्यसादान्कुनाथोयं
भवेजन्मतिजन्मनि॥दघाछ्नमानसारेणाविश्व
शाठेनकारयेत्॥१६॥तास्मिन्स्वहेश्यहेनहोमम
न्नलेत्र्यसोमनः॥तास्मिन्दत्तेजनतेजममसर्वेवाद

यमास्तिष्टेन॥ ९॥ पश्चात्तं संरक्षयेद्देवि शिवभक्तिपर
रायणं॥ एवं वदेद्यथाशक्त्या प्रीयतां मे त्रिलोच
न॥ १०॥ ऊर्ण्णहित्राग्रमायेण शास्त्रदृष्टेन कर्मणा
एतन्मस्वेद्यथान्यायं कथितं तव सुव्रते॥ ११॥ वेदा
स्य महात्म्यानं मज्ञावमदमनमे॥ यश्चेदं पठते
नित्यं यश्चैव शृणुयादपि॥ १२॥ मुच्यते सर्वपापे

के॰
५ः

भोक्तृद्रूपेसगच्छति १ श्रीदाक
समः दलः ० ६ वा अप्साप्येस्ट
नादेवरहास्त्रिर्गसमानवाः केदारवन
वेदष्टेनचपीतेनतजलं तेषांकास्याङ्क
निदेवश्रोत्रमिक्षामितमनः ६ २३ च
अप्सामाप्येसनादेविरहास्त्रिर्गसमानवाः

हृदयेचिंतमकेदारंक्रोशमात्रेववागताः
तेपिदेवान्नराःसर्वेभुंजंतेपरमंपदं संसा
रेनोपपद्यंतेजन्ममृत्युविवर्जिताः त्रिनेत्रा
हवभाद्रूढायथाहंशंकरस्वयं गछंतिक
द्भवनेहेमकुंडलमंडिताः मद्विधास्तेग
णाःसर्वेशशांककृतशेखराः यदासप

के॰
२१

स्पते देवि मनसा मानो नरोत्तमः ॥ न दासर्वा
णि चिह्नानि लक्षे नेसस्मरेच्छ्वरि ॥ सर्वेष्वन्ना
कथां देवि नथा च कथयाम्यहं ॥ कश्चिद्द्विपः
श्रवा देवि धनधान्यसमृद्धिमान् ॥ न स पुत्रो म
हाभक्तः खिन्नपंल्ल दिवानिशं ॥ केदारं च गा
मिष्यामि न च संभाष्ये नेत्तदा ॥ न मन्मनेपि १

तानैषानतदामानानाविशेषवनः ॥ हृदयेनै
वकेदारंत्रज्ञामेषामपश्यतो ॥ एवं
सगतोमनसागिरिं ॥ ततःससा
रभीतोसौशुस्थितोवाद्विमथ्यतः ॥ दृष्टोथ
कोटपालेनहतोवैतोमरेणच ॥ सोथह
शोघ्रमितानलनन्दनेणद्रासमणीसतः ॥

के॰
२२

तेनभीतेनदेवेशिनदापयोविचिंतितः॥
प्राकारस्यसमीपेनचाम्बुविष्टोहिपश्यतः॥
स्थापितोसौनदाविषःकोटपालेनधीमता॥
ततःप्रभातेविमलेपुत्रःसोत्रनटस्यतो॥त
द्वडःखेनसंनमोद्यास्तणीख्वास्तणस्यतो॥रु
२नष्टेनतथ्वथावेंतोनटहाश्रमवीदकौ॥ष्टब्ध

नैपथ्यिकौलोकात्तुच्चउवेनिवादिनौ॥स्र
ष्टाशुत्रसवाक्यंतकेदारगमनेसदा॥विश्रा
न्ताभ्यंपाविसर्ह्याख्रशुत्रानैषणकारणात्॥उ
त्तमानयनार्थेवयथादुःखंनलभते॥श्ङ्कते
ल्पदाविश्राःकेदारेचमहापथे॥नद्दष्टेनस्कन
ष्कायंनितांश्चाल्लेनिवर्तिताः॥संप्राप्तेमो

कें
२२
८

ह्नमार्गः केदारेबेविनिर्मिनैः॥ सर्वे च ख टहे॰
श्रमाः श्रूयन्तेयावद्ध्वनि॥ नावल्कस्तापिभू
तसधनिर्द्वैशैकेकेह्विते॰॥ भूतउवाच॥ क
थयस्वमहाभागमेविनः केनकर्मणा॥ वि
प्रउवाच॥ मेविनो स्मिद्विजेनात्रकार्यमुत
लनः श्रृणु॥ बाल्यगोस्पमहेनोनइष्टस्तसा॰

नैषधोऽत्रागतः ॥ भूतउवाच ॥ कोऽदृष्टः कोऽनेवे
वाचकस्मात्सौत्राम्नणाहृतः ॥ विप्रउवाच ॥
नरछोनष्कृतष्ठेवमरनोवेष्टमनिजत्रमः ॥ ७
त्रउवाच ॥ स्वर्गेतिष्ठाम्यहंविप्रगणैर्गंधर्वै
सेवितः ॥ कर्दकनामामहाभोगभागीवसततं
स्थितः ॥ अल्पयंचपदंश्रामः केदारेहृदिविंति

के
३८

मे ॥ विप्र उवाच ॥ केन कर्मविपाकेन संप्राप्तोऽय ॥
त्वयं पदं ॥ ७ ॥ उवाच ॥ अहं केदारमाश्रित्य प्रास्थि-
तो ग्राममध्वनः ॥ दृष्टोस्मि कोटपालेन हतोस्मि
तो मरैगव ॥ तत्तत्क्षणान्मे गतनाः प्राणास्ततो रु
द्रं पवतिनं ॥ ततो विमानमारुह्य द्वादशादित्य
भास्वरं ॥ स्वरूपेण गणानां सकोटिभिः सर्वाभरणभूषिते

तेनकर्मविपाकेनसंग्रामोस्मिंशिवालये॥प
कोनवैकुलश्रुतेस्समस्तेतारिनेमया॥मातरः
पितरश्चैवतथास्वजनबांधवाः॥तथामत्पित
रश्चान्यावैपूर्वाकोमदीरयन्॥ममोपरियदि
स्त्रेहउद्वेगोमाकृथास्तदा॥अत्रैवचमयादृष्टं
यादृशंसर्वमेवतत्॥अन्यत्मानुष्यमेवाद्येमाडः

त्वं ऊरु कचां विके ॥ मयात स्वप भोगार्थं संप्राप्ते का-
मिनं दिवि ॥ मत्स्यभोगैर्न मे कार्यं मेनतस्य त्वं वदा-
महं ॥ विप्र उवाच ॥ यदि श्रोष्यसि विप्रस्य नन्मे मसं
प्रकाशय ॥ त्वा नित्वा नं दर्शयनं येन नतिः संशयो भ-
वेत् ॥ तद्दहं स्वनयि विश्वामि पिनरं नेम संननः ॥ ९३
उवाच ॥ नैवेति तावि श्वमति नदाम्येयो हिजोऽन्नम

श्रमित्ता तं पुत्रा भूतं मम देहसमङ्गवे ॥ केदारं
प्रस्थितो हं नतिश्रीमध्येयदानन: ॥ दृष्टोस्मि
कोटपालेन निहतस्तो मरेणच ॥ दृष्टो याव
दहं नेनन दाविस्मयचेनमा ॥ निर्दिम: सह
साचैव प्राकारस्य समीपत: ॥ श्वखिनी विहम
ध्येन भयस्तं चकिनात्मना ॥ एतं ते प्रत्ययविप्र

के॰
३९

श्रोत्रेदर्शयमास्थितः॥कृतेनैवेनसंस्कारम॥
गिरांहेज्ञनाशने॥मदीयेकायितेचैवनूदवथे॥
पिन्नेरेवच॥एवंश्रेत्रोगतः सर्वकर्यायिनाय॥
थाथेनः॥एकोनरशानेदेविमयापिमहिंदि
वि॥नानाविधान्महाभोगान्भुंक्तेहरश्रेमह
न॥इतिश्रीकेदारकल्पेषष्ठमःपटल॥इति६॥२॥

मुवाच॥ ओं यदिकोत्राप्यज्ञानातः शास्त्रमुक्तं।
यथाविधि॥ अगम्यागमनेऊर्पीनस्फलंवदशं।
कर॥ शंकरउवाच॥ यदहंनष्ठसिदेवेशितत्सर्वं॥
कथयामिते॥ कोपिसर्वत्रभूतानेब्रास्मणो।॥
ज्ञानसंयुतः॥ सदैवममभक्तोहिध्यानात्सर्वेवा॥
मीश्वरं॥ नेनविधिनासप्रेश्रागारेसारभयभीरुणा॥

केदारागमनेकुछनायरहेंहछोनमंसगय:॥ धुनसै
वयहंमामन्त्रहैसहनतिछति॥ ग्रथासोगजन
दनेकदाविछगतोभवेत॥ श्रीसीकोटपरोविद्या
दानलब्ध:धुन:धुन:॥ नेनहछाखपाकीवमधु
रधनिशोभिता॥ नमागीनधनिंश्रुनामसबंकर्ण
श्रीनले॥ माहिनोग्रासमागोटेविहछासेकामन्त्र

पतो ॥ मृद्धिनाचेननासारिंग्भागंचनिरीहते ॥
ग्ननालोकनांसोपिकामांधःपतितोभवि ॥ वि
सर्जितेचगीतांनेहृदेदेवगृहाद्बृते ॥ ब्राह्मणासे
नमायेणगमोवेम्लेछमरिं ॥ म्लेछीसामायिंना
नेनभार्याममभवहयं ॥ म्लेछउवाच ॥ दस्यपतेब्रा
ह्मणांहूपंडुस्मितेननवभाषिते ॥ सर्ववर्णामहा॰

ऽहं सर्वशास्त्रविशारदः॥ भाषसे निर्गुणो विश्वमर्द
नो लोमहर्षणो॥ नीचोहं सर्ववर्णानां वर्णानां ब्रा
ह्मणो गुरुः॥ मस्तगो नैव कर्त्तव्य आश्लेष्छाहं ब्राह्म
णो भवान्॥ ब्राह्मण उवाच॥ विवादो नैव कर्त्तव्यः न
स्ति कालो मयास्थिये॥ न दोषो जायते तेहि सर्वैः सम
यितिछन्न॥ तेन मा कामलब्धेन मया लापवादि

ना॥ म्लेछीवशीकृतानेनविधेणानगाटदेशाणनू॥ ट
हवासेभवन्नचम्लेछासहसमोदने॥ नत्रासाड
हिनाजामसवेलहणसंयुना॥ यथासामवरासावा-
हणम्लेवाफलोचना॥ हमनिश्चिनपादस्याकुम-
हहममयभा॥ हरूपावहजेचाम्भोकदलीलंभम
त्रिभा॥ त्वामोदहीमकृन्माचविल्लीणीहदयानया

के॰
३५

वलस्यदक्षिणावर्तं मध्ये त्रिवलिसंयुता ॥ स्तनद्वय
सुरूपं च बाहुभ्यामपि हस्तयोः ॥ स्वत्वं शुभ्रौ उरसा
काशं कामरागांबुजप्रभं ॥ नोदृष्टा लोलनयनो मम
वेलादिणलालितो ॥ विषमस्य न स्वलक्ष्म्या गेहं नम
नयामहः ॥ ततः प्रभृतकालेन ज्वरस्तस्याभवन्म
हान् ॥ प्रतिश्रोणानमस्य मस्य श्चनदंननरो ॥ ततो

विषापिनायवन्हेढीनद्र्ववंतेयथो ॥ प्रणामेसा
वकृतेनेन्हेढीतिप्रसमत्रिथो ॥ नवछत्रोहिमम
तेस्वेणागतजीवितः ॥ अगिराहेऊरुष्वाश्वपरि
नेषाणावलभः ॥ विप्रउवाच ॥ नमेकार्यंहनेनात्र
तथाचैवमनःशृण ॥ चंडालकर्मेणोयानःकर्म
चंडालउच्येत ॥ ईश्वरउवाच ॥ नकृत्वासागतनागेह

के॰
५॰

लेच्छीशोकभयादिना ॥ गृहोपस्करणोसकाम
स्पृदाहेचकारहः ॥ खगृहेभ्ननयादग्धेषुशोम्नाज्ञानः
हुवाहणाः ॥ नत्रवृतसमाइंठेभूनानोशानपेवके
भूमिनावाहनोहृदोभूतसुसामसिन्धिनः ॥ खगं
लोकंगतानाभूनावरहृहेणसंग्रुनाः ॥ क्रोडंतिचा
तयंकालहृदलोकंसमभ्रमाः ॥ पकोभ्रनागनो

स्त्वत्रभोज्यलब्धः सुगोत्रजनः ॥ तत्रयावत्तस्संमामो
वटस्थानेनदृश्यते ॥ तदाविस्मयमापन्नेहृदे
नैनंहिद्विजोब्रवीत् ॥ कस्त्वंरोदिडः त्वायोप्यत्रस्था
नेवटवृक्षमु ॥ ॥ भूतउवाच ॥ किंत्वंपृच्छसिमेविप्र
परित्राणंकुरुष्वमे ॥ विप्रउवाच ॥ हेवनाकेनश
नत्वंकेदृसेदारुणवटे ॥ भूतउवाच ॥ गतः केदार

के॰
८१

केविसु:सोस्मिंथानेप्रतिष्ठति॥ सोमिम्लेछीस
माउकोशूद्रवासीसदास्थितः॥ नम्मजानानतं
थाकन्याहश्रूपाचहलल्हाणा॥ नम्मसोषिणतो
विशेगानेजन्मनयासहं॥ न्मयोधोयंगृहाहारेषु
तानेशानपंचके॥ श्राद्धस्यमेवनेवेनम्लेछभूतं
महाइने॥ नन्नवणान्यासमन्त्र:सोप्यग्निदाहल

याकृतः ॥ तेनभूतगणः स्वर्गेवटवृक्षेदोणसंस्थ ॥
नः ॥ श्रुतयंचपठंयामस्तद्रुमेनद्विजोत्तम ॥ ब्र
ह्मणापीडगताचारोपुत्रस्वकार्येव्यवस्थितः ॥ तेन
डःखेनमेतमेमोहदत्तामिचपुनःपुनः ॥ विप्रउवा
च ॥ यदिकिंचित्मकर्तव्यंमयापीछासमाधये
कथयस्वमहाभागयेनाहंप्रकरोमितत् ॥ भू

के॰
४२

न उवाच ॥ यदि मे वचनं श्रोषीः क्रोदमातस्तदा ॥
हरं ॥ मनसे विप्रपद्येवं स्मरहत्यापहारकं ॥ न
न्दगणात्त ऊरुविप्रेंद्रमिद्य क्रायं स्त्ववनस्थलं ॥ नस्म
विस्मस्य चास्यीनामग्निदाहं पुनः कृतं ॥ येन मो
तो भवेन्मर्त्यः तस्य पूर्वेन संहिजं ॥ विप्र उवाच ॥ य
दि मोतो भवेन्मर्त्यो भस्मीभूतस्य करोम्यहं ॥ ईश्वर उ

वाच॥ तेनविप्रेणाचनदातॄणास्थीनिऊनाशने
नहृमोविहितस्तेनपतिनःसवमृतकः॥पा
वकेनमज्वलितेनविप्राज्ञाशृहमध्यतः॥नत्वा
णाहिरवंदेहस्याचितेनवस्त्रुवतभैजा॥ॐइलाभ
लोभूवाशशांकधरपवच॥प्रणम्यहृष्पुष
त्मामोवाचनागानस्थितः॥नत्वमसादाहिनमे१

के: ८८

सेंगंगछामिचातयं॥नमस्यभूनमस्यत्रूपंवेहिनात्र
णानेनवीतिने॥विप्रेणपनिनःसोपिनत्रमा।
पेजनापाने॥सोपिगछनदादेविपत्राहंशेक
रहवे॥श्वतयंचपदंप्रामोकहत्नमतिवनेको।
इतिनवमःपटलः॥९॥देव्युवाच॥ॐनेनोदकेनपी
नेनकिंविकंदेवजंभवेत॥कथंमोत्तपरिज्ञाने

विनेसंविचित्रिकागणाः॥ पन्नदेवसमायात्याहिमा
नगाग्नेहितायच॥ ईश्वरउवाच॥ पीनमात्रेजले
देविवैरात्रभवतिवैगणाः॥ गर्जितेवज्रशब्देन
महोन्माहोगर्जेद्रवन॥ यावद्दृष्टविमानेनय
यातिविदितिंजगन॥ स्वप्नेरोगगणसंकीर्तिना
नारिव्यसमाहतः॥ गायंतिनवरंगंधर्वीनन्दं

कें
५५

निगणानायकाः महागणां प्रऊवेति रुद्रकन्याः ॥
समेतनः ॥ नावतं च धृतिं स्रूनादिगंतो स्तुतिरो ॥
ते ते ॥ तेणान प्रपति लक्ष्मी हांरो न च न प्रपति
लक्ष्मी न धंतिं स्रूना हांरो नैव सप प्रपति ॥ स्ना
नावेहभगं विद्वेशूल्य मा नेमहेश्वरं ॥ जटा गङ्गाट
पारिचचेद्राधेनविश्वपितः ॥ श्रवत्स्रुवभंजसेव

ॐल्लघोतिताननः॥५॥देव्युवाच॥नमस्तेभवते
लिंगंकथंचैवमपशुपतिः॥पतन्मेसेशायदेवक
थयस्वमहेश्वर॥ईश्वरउवाच॥शृणुदेविकथां
दिव्यांहृतांसंसारमध्यतः॥जलेमहतिविप्रसाड
हिताभूत्पतिव्रता॥कालेनविहिनासाचविध
वास्वकर्मणा॥नदासाचिंतयेत्कामंकेदारग

के॰
५५

मनेपति॥यास्याम्यहंचकेदारंशीघ्रमेवेषणा
यच॥नयाभक्त्यातत्रग्रामाचगत्वावैहिमपर्वते॥
दृष्ट्वाचैवतुकेदारंमोक्षमाननममयिप्रियं॥देवैनोवा
रितःपीत्वापुनरेवागत्वागृहे॥ग्रामंत्रयिनाति
शंश्चमन्नकोप्यत्रनपोधनानां॥कौमारेयौवनेकृ
ताश्चारभिःस्वजनैर्हता॥प्रभावाद्विनिहत्यच

ज्ञानेंद्रनाहमापयेत्॥ तावत्त्वं धर्मसेतुकाव
जेतियममाचरेत्॥ यावत्स्नानदाभ्यानाच
कारकल्पहेप्रिये॥ महद्भिर्ईश्ववचैर्नैर्देवरूष
णातत्परैः॥ याहशीताहशी वेहिकेव्यरगम
नेरता॥ हृदयेमेंभवेगर्भेलिंगनेदत्तयापुक्ते
ष्कैनस्त्रोकमेतमाडः खंकृत्वाप्यहर्निशं॥

केदारंहृदयेविंन्यकिमेवमटकास्फलं॥शोचंती
यावेदेवसानिद्रांभजंतिनन्द्याग्रामान्॥नावंन्मश्रेपति
देवंचजनाघऊटधारिणो॥देवतादर्शनेहष्ट्वा
स्मणीमणामेत्रिनो॥रुदंतीपादलग्नावदेवदे
वमहेश्वरे॥किमर्थंनजलंपीनंभ्रातामेननभावि
ते॥पतन्कथयदेवेशतघाताकिंहिनिष्फला॥

केदारउवाच ॥ माशोचत्त्वंमहाविप्रसफलेनन्म
न्नतव ॥ त्वद्भक्तिप्रभावेलिंगङ्केदारमात्रेप्रसादनः ॥
प्रभोनविमलेप्रामेवाहूयत्त्वंमहोदरं ॥ श्वपचेषा
नयाश्चैवगोदोहेपिवक्ष्यंदरि ॥ श्वेगुलीवमलिद
माढौरिकृत्वाचनत्वग्राम ॥ तन्मध्येवमहालि
गंप्रशप्ज्ञेंद्रसममप्रभं ॥ पप्रयंतिसर्वेलोकाश्चप्रत्र

के॰
८

योजायतेफलं॥ ईश्वरउवाच॥ प्रभातेचेटशोकमेत॥
वेलाकेविलोकिते॥ लिंगभेदभयाभीताद्वारस्य
णीचनदाभवत्॥ हाहाकारःकृतःसर्वैर्हिजैर्यो
नितिस्त्रिभिः॥ पापिष्ठश्चानवोद्धेनेउर्मदाःऊलपा
हनीः॥ भगिनीतिंदकाम्हवाटेवनाप्रभदृषकाः
येषांमेवंमहाघोरोपम्बीचिनेदकाणीवः॥ लिंगभे

देवनेत्रेसर्वेभागिनोक्षमकारकाः ॥ मम्मंसाबास
णोविषैस्कन्दालिंगनमाहर ॥ गोदोहमबेचा
पिवयेनेदंसनिवर्त्तयेत ॥ उरपेदिसमाथनम्मीते
ब्रासम्पानद्रवः हंतं ॥ मंतोष्यत्रासमणान्विषी
णामानस्वरमेपदं ॥ अहंपापिडुगावारः प्रायेण
ममविशुद्धय ॥ इतिश्वानावधीनिषेधप्रायेणात्मवि

के
८८

शुद्धये ॥ नरानिष्पादिनं विमानस्थपापस्य शोध
ने ॥ मत्ताकुञ्चे विगाङ्गाणि परमानशनादयः ॥
पत्नेकार्थिनं देवि लिंगमाहात्म्यमुत्तमे ॥ इति द
शमपटलः ॥१॥ श्रीमत्कार्तिकउवाच ॥ मेरुपृष्ठे सु
खासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ॥ प्रणम्य च जगन्नाथं सर्व
धर्मान्महेश्वरं ॥ ॐ श्रुत्वा हे पृच्छाकरोदेवस्साधकानां हि

नायच॥ महापंथेचपश्यामिकथंसंतेचमानवाः
नस्मार्थेचफलेब्रूहिसंतेदेवसदाशिव॥ गच्छंति
साधकाःसर्वेस्वयंदेहेचशांकर॥ ईश्वरउवाच॥ म
नसाकर्मणावाचासमजन्मार्जितकिल्बिषं॥ वि
नश्येणनक्षनेनेषांयेस्नात्वापिमहापथे॥ महापं
थेपरोधर्मःविपुलोविश्रुतः॥ मयास्तेहेनैवन

के:
४९

नेकथ्यनेयदिकौनके॥ पंथमथ्येमह्यपंथ्येपंथ्या
नोपंथमजमे॥ पंथानोंषिवेमवैभुमलामम्स्यानब
नमे॥ उलेभेदेवनानोंचउलेभेचेनरेजने॥ उले
भेगएगंयवैंः॥ नथानेमवदामहं॥ रम्येचदिद्यों
षाहेंचमक्तिमक्तिमदायकें॥ ष्कनाविद्यंनपषं
तिमवेपापेःप्रमबधने॥ ष्वोनावेवनषामक्काषि

वकलेमहापथे॥पदेपदेमहाभागंपंगंगास्ना
नेर्दिनेर्दिने॥अश्वमेधणस्तमाप्नुक्तानपश्यंतिम
ह्यपथे॥पश्यंतियोगमार्गस्थायेनपापेनमो
हिता:॥मनुष्याणांमहासेनदृष्टेपापंविन
श्यति॥केदारेहिमाद्रौपापराशिर्विनश्य
ति॥यत्रतिष्ठंतिकल्पंचतत्रतिष्ठंतिदेवता:॥

के॰
५॰

ग्रहब्रह्मादितीर्थानि तिष्ठंति भुवनत्रये ॥ तत्र
तिष्ठंति ते सर्वे ब्रह्मविष्णुमहेश्वरैः ॥ सेवंत्यस्त्रि-
दशैः सर्वैस्तत्र च तिष्ठंति सर्वदा ॥ सर्गे मर्त्ये च पा
ताले ग्रहनक्षत्रतारकाः ॥ यत्र तिष्ठंति कल्पं
च सर्वे तिष्ठंति तत्र वै ॥ पवित्रं वै सदा कल्पं येषु
ग्रं वं ति पठंति च ॥ समसदाकहदुनल्पः स्माद्धिशिष्टेन

स्यमंदिरं ॥ पवित्रं च सदा पुण्यं यत्र केलं महाप

थे ॥ राजद्वारे य महाद्वारे भयं तस्य न विद्यते ॥ गृहे

यस्य स्मत्य कलं पवनोष्ट्रणवमानं नथा ॥ चोरसं

कटघ्राणे न भयं विद्यते कचित् ॥ वाराणसी

ऊरुह्वेत्रं प्रयागश्च गया नथा ॥ वसंति सर्वे तो

र्थानि गृहे यस्य महापथे ॥ महापथे महाकलं

के॰
५१

पदं नियेत ॥ फलं केदारयात्रायां नेत लभंति देहे
ष्यिने ॥ पूर्वजैः सहितैः सर्वैं रते यांति शिवाल
ये ॥ न तेषां पुनरावृत्तिः कल्पकोटिशतैरपि ॥
शंकरस्य प्रसादेन विसेषेव विशेषतः ॥ गंडु
निशिवृत्ता त्रिर्धभेजनेविप्रलोश्रिये ॥ नेषांव
श्री महादेवः पार्वत्या सार्धमीश्वरः ॥ नेलभेने

महार्णवेथ्रेदेवदानवदुर्लभे ॥ विनाहद्रप्रसा
देननलभेतेमहापथे ॥ एतत्सर्वंमहासेन ॥
सत्यंसत्यंवदाम्यहं ॥ यस्मिन्देवेप्रणाःसर्वेसुवे
षिताम्हेस्वरे ॥ एतत्सर्वंमहासेनसत्यंसत्यं
वदाम्यहं ॥ यस्मिन्सर्वेमहात्मानःसर्वेधर्मप
रायणाः ॥ राज्यंसर्गंचमोक्षंचनेलभेतेयुगे

के॰
५२

युगे॥ यत्फलं सर्वतीर्थेषु महादानेषु यत्फलं॥
महत्तपसि फलं यच्च तन्फलं पतिपूजनात्॥
सागरे च महासेन यत्फलं विपुलं स्मृतं॥ पृथि
व्यां ये हि निषंति वल्लीवृक्षा समंततः॥ तेषां
संख्यां च जानामि हे षडण्णं न वेद्म्यहं॥ श्राक
शे नारकानां च देवतानां स्ववस्थिते॥ नस्माः

संख्यांचजानामिहेमषुएपनवेस्महे॥ साग
रेचमहासेननीरंचविपुलंस्मने॥ नमसंख्या
चजानामिहेमषुएपनवेस्महे॥ नरनार्योदिवे
नन्नोतिष्टनोचपृष्टथकृथक्॥ तेषांसंख्यांचजा
नामिहेमषुएपनवेस्महे॥ सर्वेभूतानितिष्टंति
यानितैभुवनत्रये॥ तेषांसंख्यांचजानामिहेम

कें
५३

शापेनेवमहं॥ महापंथेमहाघोरेमहारौ-
द्रेभयंकरे॥ स्वामीपंथेनकल्पनाहस्पनेचम-
हाशुभे॥ नेनमार्गेनगंनवेनिसंकल्पप्रभाव
नः॥ भयपंकाननकनंधागंनयेंवहिमालये-
महापंथेमहामेनविघ्नेंनास्तिमहानपः॥ नम
कल्पप्रभावेनमसनंमसंवदाम्यहं॥ स्वर्गेमोप

नमार्गेचमयातत्रविनिर्मितं ॥ मनुष्याश्चैवपशवः
निर्मितास्तेकिंमयापार्जितं ॥ ब्रह्महामित्रहाचैव
मातापित्रोश्चघातकः ॥ बालवृद्धयौवनोवाही
नमनंचवश्चालसी ॥ अगम्यागमनेपापावेदशास्त्र
विवर्जितः ॥ स्वयमैणाममाउत्काभविनिश्चंतिमा
नवाः ॥ करेकल्पंभवेद्यस्यानस्यसर्वार्थसिद्धयः

के॰
५४

न्मोनरसहस्त्राणिपीड्याःपापकर्मजाः॥ केद
र्योदकपानेनभस्मीभवेतिनन्हाणान्॥ संसारेमा
नवाश्रेयःपापराशिसमान्विताः॥ कल्पस्थ्रवण
माश्रेणनैयांतिशिवमंदिरं॥ जायद्रूपेमहाकले
सायकानांहिनायच॥ मन्यतेक्रियनेदीपेमेधाः
रूपेपनेतिच॥ संसारेयेजनाःसर्वैमोहिनाःकर्म

वंधनैः॥ केदारं येन जानंति तेषां जन्म वृथा न्नृणां
संसारसागरे घोरे डुस्तरेण रकार्णवः॥ विनाके
दारं महासेन नरैर्नैव हि शक्यते॥ स्वर्गसोपानमा
र्गेण नावं संसारसागरे॥ उत्तीर्णस्याद्धि लोका
नांमृत्युलोकाच्चनीयते॥ जलेश्वबहुदाकारंन
ष्या संसारिणो जनाः॥ बंधपाशमहामोहं नैव

के॰
५५

गछेन्नित्यशो नरे॥ महापंथे महाशास्त्रे देववरानवर्द्दले
मे॥ सर्वीशास्त्रमहारम्ये सर्वपापप्रणाशने॥ प्रभार
मे हिंछत्वे शिरस्त्रुपरिधारयेत्॥ न स्यरुद्रपदेवासो
यावहिं द्राश्रुनर्दशा॥ न स्य कल्पप्रभावेन जायते॰
नात्र संशयः॥ स्ववन्मरक्षेने पापं नश्यते च विशेष
त॰॥ केदारं च महानामे पजपंति रहस्थिना॥ प्रथ

जन्मकृतं पापं नश्यते नात्र संशयः ॥ मनसा ध्याय
ते लोको गच्छति च हिमालये ॥ मम जन्मकृतं पा-
पं तत्स्नानाद्दैव नश्यति ॥ केदारगमने यस्सजपंति
प्रवर्तंति च ॥ शिवालये वसंतेते यावच्चंद्रदिवा-
करौ ॥ धर्मकोटी च केदारंगमनं नमस्पर्शनेन
स्वजलं पीतानां सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ कल्पकोटि

सहस्राणि कल्पकोटिशतानि च॥ पितृभिः सहि
तास्तत्र गछंति शिवस्य सदने॥ यत्रस्थाने सुराः सा
वैगंधर्वाश्चगणैः सह॥ तत्रस्थाने सदा सोपि भक्ति
श्च विपुलाः स्त्रियः॥ अज्ञानमोहिताः सर्वे केदारं
नैव जानंति॥ तस्मान्मलभते मूढो गर्भवासं दिने
दिने॥ अधर्मनिरताः सर्वे कामक्रोधेन संयुताः स

ल्कियेनवऊर्वंतिनेघांजन्मनिर्णयकं॥ब्रह्मा
नीनैवजानातियद्वैमेनशिवालये॥नमषुगणं
महासेनकथ्यपामितयाश्रुतं॥कल्पकोटिस
हस्राणिलक्षकल्पशतानिच॥पितृभिःसहि
मोस्तत्रवसंतिशिवमंदिरं॥इतिश्रीकेदारकल्पे
कादशपटलः॥१॥ईश्वरउवाच॥ॐमहाभक्तिसमा

के॰
५२

शुक्लेशस्त्वेवेदयस्यो दिने ॥ स्थापिते वै महालि
गं भुक्तनसैवयत्फलं ॥ यावद्ध्रुवश्च मेरुश्च याव
न्मेगेहरोन्नमाः ॥ चंद्राकौं गगने यावद्यावत्त्री
रं च सागरे ॥ पितृभिः सहितः सोपि शिवलोके
वसेच्चिरं ॥ सर्वदेवैः समेसिद्धा भुंजते विपुलाः ॥
श्रियः ॥ भुक्त्वा च विपुलं भोगं लभते वांछयोगा।

त्रि॥ शंकरस्यप्रसादेन मरुद्गणानांव्रजेत॥ २
ब्राम्हो गोभवेन्नस्यश्रेजानेविपुलस्त्रिया॥ शुभस्ते
वपरित्यक्ष्यविषंलोकाः पिवंतिहि॥ महाश्वये
महाहष्टेहिरेन्यन्काविषपिवेन॥ सागरेवया
ध्यानेकासंसारेकल्पसंस्थितिः॥ निर्मितावै
महामेनमनुष्यनारणायच॥ नपश्यंतिमहापं

के॰
२८

थेमायामोहसमाकुलाः॥ तस्मात्कामंत्यजेल्लो
भक्रोधौपापैर्नपीडिताः॥ एतैस्त्वदोषैःसहि
तैःकामोयोमनुष्योभवेन्न॥ ध्यानेनतस्यपश्यंपति
पत्रदेवंमहापथं॥ योनिमार्गीसहहैवस्त्रयपम
मध्यमानसाः॥ गच्छंतिचनराणांसवैनैवगाछंति
नसुरे॥ यद्देहान्तेनथावलोगाछंतिचमयापथं

पकल्पितोभवेद्यस्तुशिवलोकंव्रजेन्नरः ॥ एवं
रम्यंमहाश्मशानंतुविष्णुलोकेषुदुर्लभं ॥ सर्वेशा
स्वंमहारम्यंक्षेत्रंनास्कंदोब्रवीद्वच ॥ स्कंदउवाच
पुनःपृच्छाम्यहंदेवसाधकानांहितायवै ॥ कै
लासपीठमध्यस्थंयोगागम्यंमहेश्वरं ॥ ब्रह्मा
विष्णुःहराःसर्वेगनास्कंदप्रयोगमाः ॥ देवाविद्या

के:
५१

धता: सिद्धास्तस्मिं स्थाने वै वासिन: ॥ एवं श्रुत्वारि

इति श्री केदारकल्पे स्वा. उ. ७ंमकार्त्तिके संवादे स्वर्गारोहिणि मार्ग द्वादश पटलः ॥ १२

नादृष्टाः स्कंदो वचनमब्रवीत् । स्वामिकार्त्तिको

वाच ॥ महापंथे कथं देव कस्थाने चैव स्थाश्रमे ॥

येन गच्छंति वै सिद्धाः संसारभयपीडिताः ॥ ब्रू

हि वाकं महादेव विदस्मा महरघुजिन ॥ स्वयं देहे

न देव सर्मं गच्छंति साधकाः ॥ ईश्वर उवाच ॥ श्रु

णस्कंदमहाप्राज्ञएकविंनमहामने॥गाङ्गेति
शिवमात्रियेमहायोगामहातपाः॥निर्भयेव
महापंथ्येगंतव्यंचहिमालये॥अघोरेणवमेवे
णश्वहवघ्राटिनिमिंते॥अघोरंवमहामेवेम
हासिद्धिकरेनणां॥महाविघ्नहरेन्हणांमहा॰
पेष्य॰दायके॥यष्विनेवेत्रमासेचगंनवंचमहा

के:
६:

पथं ॥ प्रथमेनत्र्यंगानमंजलिनापत्रतिष्ठति ॥ स्ना
नात्मंदाकिनीनीर्थेऽपवासंकरोतियः ॥ मंदाकि
नीसंगमेष्ठुरात्रौजागरणंचरेन ॥ महारुद्रप्रसादं
स्यामभव्यंपंथमुत्तमं ॥ भैद्रस्यरंमहानीर्थेहृष्टंहरपी
पानकेकेशमागांचकर्तव्यंनत्रस्थानेमहाद्रुपैः ॥
मालापेवांनमंस्नात्वामंदाकिनीजले ॥ लोकद

ष्ठानमार्गेणगंतव्यमनंतरादिशि ॥ विद्येश्वरमसा
देनगुह्यमेवलेनच ॥ प्रथमेनचगंतव्यंकेदारंयत्र
वाश्रमे ॥ मेरुप्रभेनत्रस्थानेचकेदारेपरमेश्वरे ॥ पि
ष्टणेनपर्णेऊर्ध्वेद्दृहमतीर्थेत्रस्थापकः ॥ स्नं
पिनामहादेवेकेदारेभक्तिमेघुनः समकोटिस
हस्राणिरुद्रेतिगणानवतमे ॥ मनुष्याणांहिना

के॰
६१

र्थीयस्वयंदेवेननिर्मितं॥ देवदानववेतालयक्ष
राक्षसकिन्नराः॥ नलभंतेजलंस्कंदयेचान्येपाप
कारिणः॥ पितृदेवगणाःसर्वेस्नात्वामंदाकि
नीजले॥ पिनाचैवजलंस्कंदयेजनाःपापकारि
णः॥ तेहसर्वप्रवदंतिनिश्चेनयोनिप्रयांतानि॥ दे
वसदक्षिणेपार्श्वेरेतकुंडंव्यवस्थितं॥ पश्चिमम

कृतेनपापेदृहमात्रेविनश्यति ॥ दर्शनेरेतऊंउस
महापुण्यप्रवर्धने ॥ सप्तजन्मकृतेपापैस्त्रानादे
वविनश्यति ॥ यानिकानिचतीर्थानिविख्यातानि
महीतले ॥ रेतऊंउस्थितानाःसर्वेकलांनार्हंतिषोड
शी ॥ यानिकानिचतीर्थानिविख्यातानिमहीत
ले ॥ केदारकल्पतीर्थस्यकलांनार्हंतिषोडशी ॥ प्र

के॰
८८

ध्रमेवामहस्तेनत्रयोवारंपिबेजलं॥ दक्षिणेनत्र-
योवारंपिबेन्मोयोजलंलेननः॥ मोमस्तेनत्रपीनाच-
त्रिनेत्रोजायतेनरः॥ ब्रह्मसूत्राभिमंत्रिनेशनमधे-
नंस्मृतं॥ जलेनबिंदुमात्रेणलिंगंभवतिदेहिनां
वेणनजपमानस्तुब्रह्मसूत्रंचसंस्थितं॥ मस्तक-
लेचसंप्राप्तेत्रिनेत्रोजायतेनरः॥ स्वामिकार्तिकः

वाच ॥ येन विद्या महादेव कथयस्व प्रसादतः ॥ कि
मत्र श्रुतरेतातकिं संख्याच प्रकीर्तिता ॥ ईश्वरउ
वाच ॥ ॐकारद्वयमेवमंत्रं हकारेचत्रिभिः स्मृते
हकारंपंचमेवमुक्तं दशाविंडसमन्वितं ॥ ॐ हौं ह
ह्रौं हं हं ह्रौं हं हं ॐ ॥ ॐकारं चद्वयंप्रस्मह कारो
विलक्ष्यते ॥ हकारं चाष्टिवेषोक्तं दशविंडसमः

के॰ ६३

माश्रिते ॥ रेनविद्यामहासेनममदेहादितिमिते
श्रणस्कंदमहाप्राज्ञमनंसमनंवदामहे ॥ यत्रय
त्रपिवेत्तोयंस्तानेकृत्वाप्रनःप्रनः ॥ नत्रनत्रलभे
न्यातेरेनविद्याभिमंत्रिते ॥ शालिधान्यंरहीना
वगंनयमननादिशि ॥ नवभांडकेरंख्यजल
मध्येप्रक्षालयेत ॥ उनताभिमंत्रितोभूत्वारेनवि

द्याभिमंत्रितं ॥ मृत्तिशक्तिसादेवीगौरीनामम
हातपाः ॥ देव्याग्रेणजलेनसमग्रेणविद्याभिमं
त्रितं ॥ गृहीत्वागम्यतेनतत्रअपामार्गस्यतंडुलं
अपामार्गस्यभावेनशालीमेकस्यतंडुलं ॥ सा
धयित्वाचरुंतत्रअघोरेणाभिमंत्रितं ॥ पंचब्र
ह्मसमायुक्तंचरुंयत्नेनसाधयेत् ॥ नेचरुंचैव

कें ६४

कतिव्येचनभोगंनकारयेन्॥ चैलंलेवंस्मेवस्त्रा-
मेत्रंभवेस्मणेपंयेद्दातिनिमेलं॥ प्रथमंदेव-
दानंव्येद्वितीयंवस्त्रमेवच॥ रत्नीयंचगौरीयाय
चतुर्थंचान्नतर्पणं॥ प्रस्माधिताचहंसहोमयोश्चा
नेप्रकल्पयेत्॥ पश्चाद्भोजनेकुर्वात्स्वयमेवम
हात्मनो॥ पश्यंनिशिवगौरीभ्यांकृत्वास्वनिषध

न्नतः ॥ स्वस्तिकोनत्रगौर्योग्रेकन्नैव्यमात्मनर्प
णे ॥ श्रविंत्यरूपचरित्रैपरमारिव्यशपिणी ॥
नेमामासर्वलोकानांनेतंपरमेश्वरि ॥ संसा
रभयभीतस्यपंथ्येदेहिरमेश्वरि ॥ तस्मादेवाः
प्रसादेनप्राप्नेचपंथमुत्तमं ॥ नमस्कारंशिवेह्
नागुरवेहिमणमपच ॥ गौरीईश्वरउद्दिग्भागेगेंत

के॰
८९

ममनरादिशि ॥ गौरीपापमसारोनदृश्यते।
निर्मलेपथ्यः ॥ धनेनरशानतीगीतिनचविक्रेयद
श्यते ॥ सर्वचेष्टाकृतिंचैवसिलानिहृतिडंधेगे
नस्मरद्विगोकृत्वागेनममनरारिशो ॥ यवेन
रशानतीगीतिश्वासाचैववत्वगम्यते ॥ लिंगोहेमेव
धोनामेस्थिनेनचैवदृश्यते ॥ स्वेनरक्तकृहस्यपी

नेनत्रवर्णेस्थलस्थिते॥ आत्माहस्तेननेलिंगं
दृष्टिमात्मविलीपनं॥ अघोरेणैवमंत्रेणाअ
स्मरस्तोत्रकारयेत्॥ ॐक्रुंफट्स्वाहा॥ अघोरेणा
यमहामंत्रोमहाविघ्नप्रणाशनः॥ शंभुमंत्रम
हामंत्रंदेवदानवदुर्लभं॥ नस्यलिंगप्रसादेनहेमं
वैवनविघ्नते॥ यत्नेनरक्षणंत्रीणिपकर्विनेत्रजे

के॰
६६

स्तकः॥ तत्रास्ते चतुरीरम्याहटश्पने चट्टने कथा तत्रहेमप्रभाहीमाटश्पनेउन्नशम्रवे॥ इंद्रनील महानीलपद्मरागोप्पृश्येभिना॥ नत्रशंकररुद्रं चकैलासेशिवालये॥ मनोहरं चद्दिव्यंचमेपा लादपिमंगले॥ निरोपान्मवमश्माकीर्णाश्मादै श्यमहाउले॥ पकविश्पनिसंख्यायाश्चरीनत्र

मनोरमा॥ नदीचदृश्यतेस्वर्गोदागगनाचसर्व
स्वती॥ हंसकारंडसंकीर्णाचक्रवाकैश्चशो
भिता॥ नानाद्रुमलताकीर्णानानापक्षैश्चशो
भिता॥ ऊमुदोत्पलपद्मैश्चशोभिनोस्तरसत्रमैः
हरतेसर्वपापानिसप्तजन्मार्जितानिवै॥ तस्मिं
स्नानेपिबेत्तोयंपुत्रजायिनावशोकरं॥ पितृवंशा

के·
८

गनाखगैमालवंशालथैवच॥ उनमाभिस्रवो
भूनानदीनीरैवगम्यनां॥ योजनार्धेनमेगना
पाश्वमेहपणेमहत्॥ शक्रेणास्थापितेलिंगो
पिंडिकाहेमचविताः॥ योजनार्द्धचविस्तीर्णा
श्रृंशकेणनिर्मितं॥ प्रमोलद्वारसंयुक्तेहेम
प्राकारवेष्टितं॥ नदणादिमसंकाशेदेवगंध

वैयोषितः॥ गायंतिचगणाः सर्वेअनेकवा-
द्यवादिने॥ वेदध्वनिविनिर्घोषंपठंतिमुनयः॥
स्तुतिं॥ स्नानात्सरस्वतीतीर्थेअर्चयंतिमहेश्व-
रं॥ ऊशेननर्पणंकृत्वाचैकरात्रिंवसेत्तत नदी
सरस्वतीतीरेगंतव्योगोजनत्रयं॥ नमस्कृत्वा
नगान्कृत्वमेकरात्रिंवसेत्ततः॥ अथप्रनोदस्यपते

के॰ ६८

तत्रमिपश्चैवमनेकधा॥ नानारत्नविविचैर्वहेम
वैधवसंयता॥ इंद्रनीलमहानीलपद्मरागोपश॰
शोभिते॥ दशयोजनविस्तीर्णांपुरीकांचनप्र
भिते॥ विमलनामश्चापिनेलिंगेनत्रदेवमहेश्वरं॥
प्रतोलीहाखंपुनंकदलीवेडमेडिते वापिवृ
पनडागानिप्रासादेरहमेजले॥ चनवेदनसं॰

शुक्रेकदलीवनमेशिने॥ देवकन्यासमाकीर्णे
गणगंधर्वसंयुते॥ भेरीमृदंगशब्देनवाद्यते॥
चक्रनेकधा॥ ज्ञानीचैवमहाशंखमालतीरम्य
चंपके॥ पाडरंचविल्वैवनिसहगंधैश्चैवशमिते॥
नस्यमध्येमहालिंगंबिल्वनास्यापितेशुभेमु
निगणगंधर्वैर्देवकन्यासमाहूते॥ स्नाना

के॰ ६१

सरस्वतीतीर्थेपूजयित्वामहेश्वरं॥ पंचैतेसाधकः
कालत्रयात्रिमेकांवसेत्ततः॥ नमस्कृत्वजगद्गुरुं
हेगत्वासेऽत्तरांदिशा॥ सरस्वत्यास्तटेचैवयुग्मा
श्रमोदृश्यतेमहान्॥ बाह्लिकिप्रमलोक्यैवदृश्य
तेपन्नगोत्तमाः॥ दृश्यतेशेषनागश्चनत्तकोप
राणीधरः॥ पन्नगःसर्वराजेंद्रोराजाचैवबलिस्तथा

या॥ तिष्टन्ते वासुकोनामराजावैरोचनस्तथा भार्या पतिनिष्टन्तिशेषनागोमहीपतिः॥ सिंहासनानिदिव्यानिनानारत्नांकितानिवै॥ तत्र तिष्टन्तिराजेंद्रः पन्नगेश्वरवासुकिः॥ प्रयत्नेोद्धृपनेनत्रवेदविद्याम्प्रनेकथा॥ भेरीमृदंगशंखाद्यसकाहलः शंखमर्द्दलैः॥ वाद्यैनेनाभिनिर्घो

कें:
७.

वैयथामेघाभिगजिते॥ समाविनोदवाद्यैश्चवीणा
वेणुस्तथैवच॥ वाद्यैतेचनथ्यासवैयथाशुहंवा
जैते॥ स्थानेनसिंपुरेरम्येनानारत्नविभूषिते॥
योजनार्द्धंचविस्तीर्णेहेमप्राकारवेष्टिते॥ द्वाद
शादित्यसंकाशेनागकन्यासमाकुले॥ यौवनस्थ
मदोन्मत्तादिव्यतेजःसमप्रभाः॥ मृगाक्ष्योहेमभा

भिन्नानूपुराभिरलंकृताः ॥ करकंकणसंयुक्ता
हारनूपुरभूषिताः ॥ सुश्रोणीचंद्रवदनादिव्यवस्त्रा
निशोभिताः ॥ मृदुकोमलगात्राश्चवदंतिकोकि
लास्वराः ॥ शिरीषपुष्पसुगंधाश्चनानावेणीविभूषि
ताः ॥ सर्वलक्षणसंपूर्णारूपयौवनगर्विताः ॥ स
र्वैरुपेताश्चकुंडलाभरणोज्वलाः ॥ दिव्यपुष्प

के॰ ७८

शिरोवेह दिव्यगंधानुलेपनाः ॥ मायकाश्च गनाल
त्रमैवैतेविस्मयंगताः ॥ नेदृष्टाचमयाप्यत्रापुरीस
वेगुणान्विताः ॥ रम्यंमनोहरंदिव्यंवह्निज्वाला
समाकुले ॥ उत्तुंगशिखराकारंप्राकारंतोरणान्वि
ते ॥ रम्यमौक्तिकवैदूर्यैःस्फुरद्रत्नकिरणान्विते ॥ क
पाटार्गलसंयुक्तंप्रेषितोऽरमत्तमे ॥ इंद्रनीलम

हानीलपद्मरागोपशोभिते ॥ तस्मिन्नेवपुरेरम्ये
हेमवेश्मवसुंधरा ॥ सर्वर्तुद्रुमास्तत्रैवफलपुष्प
समाकुलाः ॥ सदाचरश्पनेपुष्पंकूष्मांडसहा
शेफले ॥ सर्वाणिकेतकीजानिनिहैतिरायचेपि
का ॥ विल्वैश्चशानपत्रैश्चबकुलैश्चैवपाटलैः ॥ वापी
कूपतडागानिधामासादट्टहमाकुले ॥ ध्वजमाला

के॰
७२

कूलेदिव्येशिलावैरैश्चैवशोभिते॥चूतचंदनसंयुक्ते
कदलीकांडमंडिते॥राजकन्यासमाकीर्णेवि-
वाहोत्सेवराकुले॥रम्येमनोहरेदिव्यस्वर्दिना-
केसमप्रभे॥जलमध्येयथापद्मंनलग्नागोशपी
यथा॥तथानागपुरीचैवशोभितेचमनोरमा-
माधकाश्वगजानाञ्चघटाश्चबहुशोभिते॥निशि

वह्निर्यथातेजोहरणांतेचनयथाउरी॥गंधर्वा-
स्तत्रगायंतिगीतंशास्त्रसमाकुले॥ब्राह्मण
वेदनिर्घोषैःसर्वशास्त्रंपठंतिच॥शिवायतन
नमेकोटीनानालिंगसमाकुले॥तस्यमध्येम
हाराजातिष्ठंतेपन्नगोत्तमः॥दिव्यवस्त्रपरी-
धानोदिव्यगंधानुलेपने॥दिव्यहेममहाका-

के॰
३२

घोटिक्याभरणभूषितः॥ सर्वतेजोरूपेनश्चद्दिव्य
भोगसमाकुलः॥ दृष्ट्वाचसाधकाः सर्वैवदंतःसा
गतास्मियै॥ राजोवाच॥ कस्थानेश्चागताःसिद्धाः
कस्थानेचैवगम्यते॥ साधकाऊचुः॥ श्रागतामर्त्य
लोकस्थायेनव्यंशंकरालये॥ राजोवाच॥ शृणध्वं
साधकाःसर्वेममवाक्यंविनिश्चितं॥ पश्चात्तसाध

काः सर्वे गाढ्ढे नवघयथास्थले ॥ शान्तत्रयंचकन्यायां
दानवेच पृथक्पृथक् ॥ पंचवर्षं शान्तमाङ्गः का
मरूपाः महाबलाः ॥ आचार्यस्साधकाः सर्वेभक्त
भोगान्वयथोपिता ॥ दिव्यपुष्पशिरोवंधाविमा-
नारूढसाधकाः ॥ पतन्त्यानं महावीर्यायत्रेच्छा
नत्रगामिनां ॥ आसिन्नेवपरेरम्भेवजकन्यासमा-

केः ७८

ऊले॥ अस्मिंस्थाने महाभोगा ये भोगा देवडले भाः प
निष्ठंव साधकाः सर्वे भुंजंति विपुलान्स्त्रिवं॥ पुनैमेक
थिना भोगा भोक्तव्यं साधकाः सह॥ पश्चात्तसाध
काः सर्वे मर्त्यलोके व्रजिष्यथ॥ सर्वैर्गुणैश्च संयुक्ते
राजा भवति धार्मिका॥ साधका ऊचुः॥ ग्राम्यं यदिम
र्त्यलोके गमने च महान्दय॥ मर्त्यलोकभयाद्भीता

राजाकोवाचनावयं ॥ अत्रस्थानेमहाराजादृष्टैने
ववशंकर ॥ मयानत्रैवगंतव्यंयत्रदेवोमहेश्वरः
तथाचहृष्टपनेराजाहृदयेनैवगम्यते ॥ अवश्यंवै
वगंतव्यंयत्रत्र्यस्माहरोहरि ॥ राजोवाच ॥ साधुसा
धुमहाप्राज्ञत्वणामेकोपिसंस्थितः ॥ करसंपुट
भूत्वावचनस्तत्रनिवेदयेत ॥ भुक्तेनफलमेकेकं

के॰
७५

देवस्थानवउर्लभं ॥ पश्चात्तु साधकाः सर्वे मातास्तेउ
नरामराः ॥ इति श्रीकेदारकल्पे त्रयोदशः ॥ १३ ॥ ईश्व
र उवाच ॥ अथ तेनोदकस्पर्शेन त्र हेमवद्भावसुंधरा ॥ न
स्मिंस्थाने पुरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ॥ अर्धयो
जनविस्तीर्णे शुभसादैकपशोभिते ॥ वासिते च चतुर्थ
सर्वैर्महागंधसुगंधना ॥ इंद्रनीलैर्महानीलैः प्रवर्ष

रेन महापद्यं ॥ मौक्तिकैश्चेंद्रकांतैश्च वैडूर्यमणि-
रश्मिभिः ॥ रत्नज्वालासमोपेता विचित्रकैर्मोपशो-
भिता ॥ इंद्रकांतसमोपेतं महादिव्यं मनोहरं ॥ र-
म्यं मनोहरं दिव्यं चेंद्रादित्यसमप्रभं ॥ उत्तंगशि-
खराकारं दिव्यमालाविभूषितं ॥ रत्नमालासमो-
पेतं पुष्पमालाहशोभितं ॥ तत्र स्थाने महादिव्यं व

के॰
२९

ढ्यं येश्ववासितं ॥ नानारत्नसमाकीर्णं सिंहाश्चैव
पशोभितं ॥ देवस्यपश्चिमे भागे तिष्टंति फलनोद्भ
मा ॥ फलैश्चत्रमितः शाखा कूष्मांडसदृशोपमैः
कूष्मांडफलरूपेणाग्रसनं ऊर्ध्वव्यवस्थितं ॥ एवही
नाभक्तेनश्चर्थं शिवेश्चर्थं निवेदयेत् ॥ स्वमेसर्वेस
मात्मानः पुनः सिंहिश्चजयतः ॥ नानारत्नसमा

कीर्णिंश्रामासादेनत्रशोभिते॥नस्रमध्येमहारम्येग
ताःसर्वेचसाधकाः॥ब्रह्मणोस्थापितेलिंगेनत्र
देवेमहेश्वरे॥साधकाश्चगनालत्रेनमस्कृत्वाजग
द्गुरुं॥पश्चात्तुसाधकाःसर्वेनमस्कारंसदारवं॥स
गस्थानस्थिताःसर्वेश्चागतागणकोटिभिः॥श्रा
गताश्चततःकन्याप्रार्थयेतिपृथक्पृथक्॥प्रजाव

के॰
७८

क्रियंते स्वामी सर्वगस्थगणा कर्णिकाः ॥ भेरीमृदंगश
ह्नेन शंखकाहल मर्दलैः ॥ वीणानाल महाश्रृंवा
द्येने विविधानि च ॥ मेरुनाश्रेमप्रजंवंति लिंगमग्रय
कर्णिका ॥ मधुरस्वरं पंचवीगीतं जवंतियेखिनः ॥
श्रवनोह्यपमानस्वकस्वैराग्रहचंदनैः ॥ वर्षेति वि
विधंपा ह्वाव्रतपादेवश्चजिनाः ॥ श्रवेयंति सरूहैश्च

करुणागुह्मसंयुते ॥ तस्मिंस्थाने महातीर्थे धर्मकर्मा-
णि तिमिते ॥ गुरूपदेशमार्गेण सज्जयेत्तु महेश्वरं-
लोकमैत्रे महादेवं वेदसिद्धान्तनिर्मितैः ॥ तस्मिन्
स्थाने महातीर्थे एकरात्रिं वसेत्तु च ॥ ख्यर्थरात्रेभवेन्नि-
शान्तस्मिंस्थाने महात्रयै ॥ स्वमेव दृष्टपनेकरुद्रः नत्र-
देवो महेश्वरः ॥ जटामुकुटधारी च चंद्रार्धकृतशे-

ष्वरः ॥ नीलकंठवृषारूढः शूलपाणिर्महाबलः ॥
त्रिनेत्रो दशभुजश्च भस्मगात्रविलेपनः ॥ मायुवा
को वदैन्नेत्रं सिद्धाश्च उपदेशिनाः ॥ देवस्य पश्चि
मे भागे तिष्ठंति फलिनो द्रुमाः ॥ फलैश्च नम्रशा
खाश्च कूष्मांड सदृशोपमाः ॥ कूष्मांडफलरूपे
णाममृतेन च व्यवस्थिते ॥ गृहीत्वा भक्षणे चाधंशि

वैश्वर्यं निवेदयेत् ॥ इति श्रीकेदारकल्पे चतुर्दशः
ईश्वर उवाच ॥ ओं स्वभे सर्वसमाः सिद्धाः पुनरुक्ति
हितों गताः ॥ स्वत्वमेकं च पश्यंति विबुधाः साधको
त्तमः ॥ साधका विस्मयं गता स्वभे दृष्ट्वा महेश्वरं
भावायं उवाच ॥ मया वोक्तं हि सर्वैश्वर्यशास्त्रे बुद्धि
विवर्धनं ॥ भयं नेप्रकटा सर्वे दृष्ट्वा च परमेश्वरं ॥

के॰
७९

तस्मात्तद्वचनंश्रुत्वाप्रस्थिताःसर्वसाधकाः॥द्व
ष्टंतेनचकुबेरस्यंनदीद्योनचक्रवके॥सुपक्वंसद्गु
गंधाढ्यंफलंकांचनसन्निभं॥गृहीत्वाफलमेकैकं
केतुनगत्वाशिवालये॥श्रुत्वातद्भवतिसिद्धाश्चदे
यित्वामहेश्वरं॥अर्धंचभक्षितंतैश्चअर्धंशिवनिवे
दयेत्॥फलभक्षणमात्रेणसहंसाभास्वरसाधकाः

नावन्निष्ठुरहिताःसिद्धायावज्जोदाहमात्रके॥किं
चतंस्थितिमात्रेणस्मरंतिपरमेश्वरं॥सर्वव्यापि
विनिर्मुक्ताजरापलितवर्जिताः॥दिव्यदेहाम
हाकायामलगंधविवर्जिताः॥चतुर्वेदभवेद
कासर्वशास्त्रविशारदाः॥देवद्विजप्रसादेनश
रुघमेवलेनच॥भवंतिःसाधकाःसर्वेरुद्रविश

के०
८०

पराक्रमाः॥ भवंति त्ता तिनः सिद्धाने व जाति
स्मरो भवेन्॥ पश्यंति साधकाः सर्वे सर्गमन्य
मानले॥ महावीरा महायोधा महाबलपराक्रमाः
रूपवंतो महातेजा भवंति नत्र साधकाः॥ पश्यंति
गगने रम्यं कैलासं शिवालये॥ पश्यंति च स
सः सर्वे आचार्याः साधकैः सह॥ दिव्यं वत्स भवे

न्मस्यदिव्यादृष्टिर्भवेन्नतः॥दृष्टूयोऽकृतेनसर्वैर्दे
ष्टूयोहरतेजगत्॥सामर्थ्यंत्रिषुलोकेषुगम
ोनस्यलीलयात्॥सहस्रयोजनंगन्ताथनश्च
गछतेऽथवा॥नवकोटिगजानांचबलंयस्मेच
साधकैः॥नमस्तेकाय्रजैर्वैतिदेवदानवगदसां
स्वर्गमर्त्यपातालेचगोपदमिवहस्यते॥एवंदे

बलेतेषांसततंसत्यंवदाम्यहं॥ननतेसाधकाः
सर्वेभवंतिअजरामरं॥सिद्धाचार्यसमोपिता।
श्चात्मानंशोचयंतिच॥मनुष्यजन्मसंप्राप्ता।
स्थित्वावैनरकार्णवे॥प्रयुक्तंतेनमहाशास्त्रेम
हादेवमलोद्भव॥महाकल्पमहासर्गेमहा
भोगकरीनृणां॥नपश्यंतिपश्येद्दिव्यंश्रेयंपरमे

पिविमोहिता ॥ अनेनैवववदेहेन स्वर्गंगछ्णंप्रग

म्यते ॥ इति श्रीकेद रा विहरणेमेवादेस्व

गिगमनेप्रथःखंडः ॥ पंचदशः पटलः ॥ ९ ॥

श्री ईश्वर उवाच ॥ ॐ नमस्कारंशिवंकृत्वासर्वे

नेगणमोहिताः ॥ श्रणपश्यंतिनेसिद्धाःनंदी

विघुलगामिनी ॥ दशयोजनविस्तीर्णमतिर

ण्यो मनोहरो ॥ लहरीतरंगगंभीरो फेनावर्तनिम
मर्जितो ॥ मणिरत्नैः समाकीर्णो हृदमकोच
नवालको ॥ शैवलाकिसमायुक्तो हंससार
सशोभितो ॥ चक्रवाकैसमोपेतो मत्स्यकूर्मसमा
माकुलो ॥ कर्हारवामवक्रेयं अतिखाडह्यपीन
लो ॥ अनेकउष्पसंयुक्तं पद्मनीलोत्पलैरपि ॥ य

ह्रयोसरगंधर्वाविद्याधरनंदान्वितां ॥ जलक्री
डार्थमूर्वैतिपूजयंतिमदाशिवे ॥ एवंपश्यंतिते
सिद्धाश्चंद्रवेगांसरस्वती ॥ तत्रस्थानेमहासेनपं
श्यंत्तैवनदृश्यते ॥ गंधर्वाणांधनिंष्कृत्वातत्र
देवयांतिसाधकाः ॥ पश्यंतिचमहास्थानेचा
तिरस्यंतपोवने ॥ प्रत्यासनंमहादिव्यंशंखपा

के० ८२

लक्ष्मीमहान् ॥ सर्वाभिसाधकाः सर्वे ग्रामश्च मेयत्र
तिष्ठति ॥ आकारे गंगा शुभा दीलै निर्मितं दिव्यको-
चैनैः ॥ विस्फुरंति महारत्नै निर्मितं विविधं सर्वकं ॥ ध्व
जमालाकुलं दिव्यं चित्रकर्मोपशोभितं ॥ भेरीमृदं
गशब्देन शंखतूर्यै च वेणुकाः ॥ पटह वेणुनाले
वनानाशब्देन नादिना ॥ नानापुष्पसमोपेनादि

सुगंधमनोहरा: ॥ द्वादशादित्यतेजाकांमेषला
हविमेषले ॥ ज्ञानैःसहस्रैरवृतेलक्षकोटिमेना-
कथा ॥ देवतायतनेदिव्येनानारत्नविभूषिते ॥
एकविंशतिसंख्याकोहस्पतेधवलेगृहे ॥ श्वेत
रक्तपीतकृष्णंकर्बुरंवर्णपंचमं ॥ पंचवर्णपता
काश्वेतस्पतेपवनेरिताः ॥ महामंदिरसोभा

के:
८७

यःदृश्यनेचमनोरमे॥स्थानेहैममयंसर्वसोमकां
तसमप्रभा॥वृक्षस्वफलसंयुक्तेपक्कफलसमाकु
ले॥वृतवेदनसंयुक्तेवंसावाद्यात्रनादिते॥महा
रत्नसमायुक्तेकदलीवनमंडिते॥देवगंधर्वसं
कीर्णेदेवाभरणभूषिते॥हेमनवविनाभूमौउ
दितार्कसमप्रभे॥हेमरत्नसमाकीर्णेप्रासादस्टे

स्माकुलं ॥ द्वादशयोजनविस्तीर्णं क्षेत्रपाल
पुरं महत् ॥ इंद्रनीलैर्महानीलैः पद्मरागोपशो
भिते ॥ अर्धयोजनविस्तीर्णं क्षेत्रपालस्य मंदिरं
सभा हेममयी नग्रकोमकोनसमप्रभाः ॥ ताले
तालोश्रति हुंतिदीपमालासमाकुलं ॥ रत्नमा
लासमायेन पुष्पमालासवेष्टिते ॥ नानारत्नस

के॰
८५

मायुक्तेसोम्येनतथवलेंद्रहे॥ स्वामिकारत्नश्रेष्ठ
ॐकमेर्यंत्तकर्दमैः॥ नीलस्यमहत्स्वशमाकीर्णेद्वा
रैश्रीगणभूषितेः॥ तस्यमध्येमहाश्रेष्ठंशोलवपा-
लरूपोत्तमे॥ अप्सरागणगंधर्वैः तिष्ठंनेचसमंत
तः॥ सेम्यामाहात्म्यकास्तत्रश्चश्वमीयत्रानिशंति
मकारैरगोर्वैः स्वेष्टंनिर्मितंदिव्यकांचनेः॥ मस्क

रंतीमहारवैः चेष्टितंभवणोत्तमे ॥ ध्वजमाला
समायुक्तं चित्रकर्मोपशोभितं ॥ भेरीमृदंगशा॰
ह्नेनशोवत्तूर्यं चवेणुकाः ॥ सिंहासनानिदिव्यानि
हेमरत्नविभूषिता ॥ तत्रतिष्टंतिराजेंद्रः प्रोक्षव-
पालपुरोमहान् ॥ गीतनादविनोदं चवेणुकादि
त्रनादिते ॥ शिरोपुष्पस्रग्गंधनोद्भूलैमेवमंडितः

के॰ ८९ मृगाक्षीहंसगामिनीः सर्वाभरणभूषिते ॥ दि
व्यवस्त्रपरीधाने दिव्यगंधानुलेपने ॥ शोभिते
श्रीरमापुष्पेस्तोत्पलमालवेतिच ॥ मृगाक्षीहंस
गमनीकुंडलाभरणोज्वलाः ॥ मेश्रोणीचंद्रवदना
वदेनीकोकिलस्वराः ॥ नूपुरंभूषितेनम्रवज्रा
कोमलसन्निभे ॥ कदलीदेहसोवर्णारूपसोभे

त्रिनेत्रियाः ॥ शीतपालस्तताम्बरमेंनिचपद्मे
निच ॥ सर्वलक्षणासंयुक्तानपंक्तिचतपस्विनी ॥
विघ्नंनिवंचलाकारंपद्मनालेस्वकंटकं ॥ त्वो
श्लक्ष्णात्वगोरक्तायथादर्पणमेवच ॥ चंद्रवेगा
नटचैववङ्कपृष्ठापशोभिने ॥ तस्यमध्येसमा
हृदोस्ववटोनामनस्तरं ॥ तस्मिन्नुदोलिनादेलं

कें
८२

घंटाचामरशोभिताः॥ रत्नमुक्ताप्रवालैश्चकांच
नैश्चवितानालये॥ सिंदोलयेनिनेकन्यागायंतिचवा
द्ययंतिच॥ फलपुष्पसमाकीर्णैनस्पशाखाश्च
लेविता॥ नानापुष्पसमाकीर्णैश्रीपक्वान्नफा
लैस्तथा॥ रत्नकांचनवैडूर्यकांचनमणिराशिम
भिः॥ अर्धयोजनविस्तीर्णऊर्ध्वंयोजनमेवच॥ न

स्वस्थानेःप्रस्थानेश्चगगनाच्छैवदृश्यंदिव्यो॥दि
व्यवृक्षमहातेजछायानस्वष्यशीतलं॥रम्यंम
नोहरंदिव्यंचंद्रादित्यसमप्रभं॥नत्रतिष्टंतिस्म
कन्यासर्वाभरणभूषिता॥क्षेत्रपालस्तनाःस
वैशोभितारूपयौवनैः॥पंचलक्षमहात्यानत्र
तिष्टंतिशोभिताः॥माधाकाश्चगणास्तत्रयत्रती

के॰ ८८

इतिसाउरी॥ दृष्ट्वातत्रतयाकन्यासाधकाविस्मये
गताः॥ आगतास्वागतास्तत्रसिद्धास्तत्रवदंतिच
आचार्यसाधकाः सर्वैसमुझौगछंतिसाधकाः॥ क
न्यास्तत्रकृत्वावार्तांआचार्यसाधकैः सह॥ श्रोव
पालसमंतोप्रताः हृदयेविनयेनदा॥ कोणोकोणोह
आचार्यैः
नावार्ताआचार्यैः साधकैः सह॥ समस्तेश्रोवपाल

स्वसदातिष्ठंतियास्ततः॥नानावाद्यैःस्वरैर्नित्यंस्व
स्तेनचस्तुपर्णीनले॥सलिलेचामरैर्नत्रपत्तिनेचा-
मरैर्वानरं॥हाणांनजीवितंनत्रवदंतिहंसगामिनी
सिंहासनानिदिव्यानिहेमरत्नविभूषिताः।तत्र
तिष्ठंतिचाचार्याःसाधकाःपरिवेष्टिता॥ननृतः
पश्यंतितेसिद्धायत्रकन्यारमंतिच॥सर्वंमयंयेप्रा-

ॐवैतितेषांतेकन्यकास्ततः॥कथैवमेतदेब्रह्म
णाकन्यास्तत्रवदंतिच॥दिव्यवस्त्रपरिधानादि
व्यगंधावलेपना॥दिव्यपुष्पशिरोवेष्टादिव्याभर
णभूषिताः॥साधुसाधुमहाप्रज्ञाङलेभेनवदर्शी
नं॥स्वागतंभोमहाप्रज्ञाःकन्यास्तत्रवदंतिच॥क
न्यकोवाच॥क्वभुवनादागतासिद्धाःकस्यानेचे

वशमायते ॥ मायकाऊचुः ॥ आगतामर्त्यलोकस्या
गतव्यंश्रीकरालये ॥ कन्यकोवाच ॥ अस्मिंपिता
मत्तेदैवांटिकोपुच्छकारणान् ॥ पितुश्चागमनेः
यावन्नावतिष्ठन्नमायकाः ॥ इतिश्रीकेदारकल्पेषो
डशःपटलः ॥ १६ ॥ ॐयावद्वदतिसाकन्याशंखपा
लःसमागतः ॥ जटामुकुटधारीचदिव्यदेहस्व

कें
५

रूपकः॥ दिव्यवस्त्रपरीधानः दिव्यगंधानुलेपनः
दिव्यपुष्पशिरोवंधो रूपयुक्तो महान्नृपः॥ महाग
जा महाप्रज्ञो दिव्याभरणभूषितः॥ तत्र तेन महा
प्रज्ञा दृष्टाः पंचैव साधकाः॥ दृष्ट्वा तु हृष्टमना भूमा
राजा वचनमब्रवीत्॥ साधकादर्शनेनैव सर्वपा
पैः प्रमुच्यते॥ पवित्रोसै महाभागाः साधुसाधुसुख

व्रतः ॥ अद्यमेसफलंजन्म अद्यमेसफलंक्रियाः ॥
अद्यमेसफलंराज्यं मयादृष्ट्वा च साधकाः ॥ नमस्का
रंततः कृत्वा राजापृछति साधकान् ॥ पृष्टं च साध
कादत्वाकारंचशिवालयं ॥ संखपालउवाच ॥ कथंभ
वनादागतासिद्धाः कस्यानेचैवगम्यते ॥ साधका
ऊचुः ॥ आगतामर्त्यलोकस्यागंतव्यंशंकरालयं ॥

के॰ ९१

राजोवाच॥ अस्मिन्नेवतुअंतरमेवजकन्यासमाऊ
ले॥ षणिचेद्दस्त्रीकन्याःसर्वालंकारभूषिताः
कामेनपीडिताःसर्वायौवनोन्मदविव्हलाः॥स
र्वलक्षणसंपूर्णाःकामिनीपद्मिनीयथा॥कस्य
वार्थेमाःकन्याःसर्वलक्षणशोभिताः॥स्तनौना
लफलाकारौदृश्येतेचमनोहरौ॥तिष्ठंतिपंचल

हैकेभेदभोगंवथ्यासहवे॥कोउंनकन्याकाःसवी-
महन्कालेसमस्त्रिनाः॥कोउयंनिचैनेकन्याघोड
श्मशानस्वेत्रकाः॥सपोनयेफलाकारेसवैश्रास
पश्यति॥साधकास्त्रिहृपेचैनेकन्याश्चैवसम-
त्विनाः॥भेदविद्युलेभोगंनश्राचार्यसाधकैःस
हः॥साधकउवाच॥हृयेनवमहाराजकनिवर्षी

के॰
९२

गिजीवितेः॥पश्चात्कोगतिंगछेत्तकस्यान्नैवव
गम्यते॥श्रीविपालउवाच॥महस्तत्रयंचकन्यानो
दीयतेचपृथक्पृथक्॥संबन्धरसहस्रैकमाउ
रेतद्दिधीयते॥भक्ताचविपुलाभोगान्सर्वेलोके
प्रजेतिच॥सर्वकामसमृद्धिश्चजायतेमहतोऽव
धन्यामातापिताचैवयस्योद्देशोन्नपस्तथा॥धर्मो

ग्रामः श्रीचैवउत्पन्नायत्रसायकाः ॥ तस्यैतद्दव
नैष्क्लामनेविंनिनिसायेकाः ॥ साधकोवाच ॥
श्राचार्यवचनैष्क्रनाप्रत्यत्तस्यैवहृश्यते ॥ किमर्थं
योदुरंगात्रैकन्यकानोमहामने ॥ राजोवाच ॥ के
नकोनांसुगंधेनलेमपद्मदलेनच ॥ हिंदोलये
तिचहीयाहेमधूलिप्रलेपने ॥ कामरागमपत्रा

के॰
८३

स्नानमात्रेणतुरगात्रकं ॥ अस्मिंस्थानेमहावीराश्र
कोतेविष्णुलाप्रियः ॥ नायकउवाच ॥ शेखपालम
हाराजममनैवनरोचते ॥ मर्त्यलोकेमहादुःख
मत्रास्थितिनिस्तकारणं ॥ तस्मात्त्वैवमहापंथेगंत
वंशेकरालये ॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वाराजावचनम
ब्रवीत् ॥ राजोवाच ॥ कथंभोगानरुच्यंतेनेकिमर्थं

वाउश्चागता: ॥ मर्त्यलोकेमहाभोगाविघ्नैर्नत्र
हस्थिता: ॥ पंचैनमाधकालत्रईहस्तेदेवदेव ॥
ता: ॥ नानाभोगा: पृथ्वीचैवमर्त्यलोकादिहागतां
नत्रसमवैपरिमज्जाहिग्रियोयोवनगर्विता: ॥ मर्त्य
लोकेमहाभोगा: कथ्येतेचमहाप्रिया: ॥ पालि
भि: सहूतेहोइपयोदपिश्वशर्केरा: ॥ वेदनादिम

हाभोगाः केतकीनयचंपका ॥ जातिस्वशातपत्रैः
सुबकुलैः पाटलैस्तथा ॥ मर्त्यलोकेसदाहृष्टाबा
पुवेगास्तुरंगमाः ॥ गजरथसहस्रावामनैः शंखचक्र
लांछिताः ॥ स्वर्णदोलं सुवर्णाभिन्नः कुंडलाभरणो
ज्वलाः ॥ कारकंकणास्संयुक्ताहाररत्नप्रभूषिताः
वस्त्राणिमहासूक्ष्माणिपट्टवस्त्रप्रशोभिताः

संयुक्तं नागवेल्लीश्च नानाद्रव्यैश्च शोभिताः ॥
इच्छाभोगसदा तिष्ठेन्मर्त्यलोके च साधकाः ॥
नानाफलसमायुक्तं कर्पूरेण समन्वितं ॥ द्रंभी
फले च खर्जूरं नागवल्लीदलानि च ॥ श्रीफलं
चाम्रफलं तु कदलीच फलास्तुनाः ॥ नानाभक्ष
समाकीर्णैर्बैजकमाश्च पुत्रकाः ॥ मर्त्यलोके म

के॰
५५

र्थाचार्यनानाभोगसमाकुले॥ तत्सर्वंवर्णयति
सज्ञ्यकिमर्थंत्वंचमागतः॥ सप्तऋषिमहा
वार्यसाधकाः परिवेष्टितं॥ साधकउवाच
मर्त्यलोकेमहाड्ःखंशृणुत्वंकथयामिते॥
मातृपितृसुतानांचबांधवानांतथास्त्रियो
येषांमहाविंयोगेनमयाभ्रक्रमनेकधा॥ रा

भवासेमहाभक्तायोनियोनिष्ठनर्भवेत॥ संसा
रसुखमात्रेणचलेप्राणेचलेधनं॥ विनाबन्धुवै
याश्चैवदयाश्चैवपुनःपुनः॥ पुनर्नुदुःखभयाद्भी
तानांजनाचात्रगतानांवयं॥ एवंदुःखंमहाराजम
र्त्यलोकेव्यवस्थितं॥ कथयामिमहादुःखंविष्णुए
राजामहानृप॥ संसारभयाद्भीतानाश्रयस्थानंदैवा

के॰
९९

चष्पाकोने ॥ स्पष्टोन्नराशानैर्बीयिदैहमध्यव्यवस्थि
ता ॥ संसारे च जले पूर्णे संसारे दुःखसागरे ॥ सो
ऽस्मिन्नत्र न पश्यंति दुःखे वज्जनरेसदा ॥ नचापि
विपलाभोगाश्चायुहीनाश्चमानवाः ॥ इंद्रजाल
समाहृष्टाः संसारः सहश्रेणमया ॥ संसारे च महा
दुःखं मया हृष्टं पुनः पुनः ॥ मर्त्यलोके महादुःखंम

येसतं वदाम्यहं ॥ मृत्यापुछैव संसारे पुनस्तत्रगा
नेक्षति ॥ प्रथमं गर्भमध्ये तु ऊर्ध्वपादो ह्यधोमुखः
द्वितीयं जन्मकाले तु महादुःखं प्रवर्त्तते ॥ तृतीयं
यौवने दुःखं विकंदर्पेण प्रपीडनं ॥ चतुर्थे च महादुःखं
वृद्धे जरीकृतदेहिनां ॥ नवसंज्ञचितेगात्रे जर्जरं
पीडुरं तपुः ॥ पुत्रदारानस्याधावं भ्रवाकेनैव करोति च

नासानेत्रेजेलस्त्रावंसुखेवजायतेनॄनः॥तस्मिन
कालेमहादुःखेबलदूपविनाशने॥एवंदुःखेभ।
यभीतारानानाचगनावर्ये॥अहंचकथयिष्यामि
संसारस्यचवैराग्यणाः॥शोखेपालमहाराजाशृणुवे
वचनंयथा॥दोणहडमटहेचनथासंसारिणोजं
नाः॥नेलेचडुड्दाकारंनथासंसारीणाजनाः॥मया

हृष्टा महाराजसमं सर्वं वदाम्यहं ॥ कूपमध्ये वटी
यंत्रभ्रमनेव पुनः पुनः ॥ गमनागमनं चैव नयासे
मारिणोजना ॥ घटेव जलमध्ये नजलेन परिपू
रिते ॥ निमग्ने जलमध्ये तु प्राप्नेतं तस्मान्नलं ॥ ते सारे
पुनथा लोका मया हृष्टाः पुनः पुनः ॥ स्वकर्मणा च
मे पुत्रकाः पुनर्गर्भे पतंतिच ॥ गिरेश्च शिखरे चैव या

यावर्षतिमेघ्रयोः ॥ स्थिरंनैववनेज्ञायंनयासेमारिणो
जनाः ॥ नयनेचमहाराजनिमेषोन्मेषवर्त्तते ॥ नयाह
ष्टामहाराजमयासेमारिणोजनाः ॥ चपलंसर्वसं
सारेमयादृष्टंपुनःपुनः ॥ पवेंदुःखमयाज्ञीनारागेन
चागनावयं ॥ संसारेचमहाघोरेमहादुःखेनपीडि
ते ॥ महाकष्टेनयाराजन्नेनसंसारवैराग्यणः ॥
नस्यतद्वचनेश्रुत्वाराजावचनमब्रवीत ॥ इति

राजोवाच ॥ ममममेरिरहृद्यंपरेछसिनया
कुरु ॥ श्रोत्रपालेनसहितागनाश्वरूपमेरिरे
श्चावार्यैःसहहनेकेन्याबरेतिवपरस्परं साध
कोवाच ॥ श्रृणुएकामिनितन्वेनश्वभवाकेवदा
म्यहं ॥ श्रोत्रपालश्चिपिराजः किंवंनतलसपुत्र
काः ॥ कश्यकोवाच ॥ पंचलत्वाश्वपुत्र्याश्वसमल

के॰

देवपुत्रके ॥ अर्धलक्षंचनारीश्चएवंरूपऊर्द्धवि
नः ॥ साधकोवाच ॥ कियंतीराजः स्थिहंतिकियंति
हंतिवाजिनः ॥ कियद्दूथाश्चवैनस्याकिंवयोथा
श्वश्च्चरथः ॥ कन्यकोवाच ॥ द्वादशकोटिगजानां
श्चषोडशकोटिस्तुरंगमाः ॥ त्रिंशत्कोटिरथानां
चपद्मकोटिश्चनाश्वके ॥ साधकोवाच ॥ अत्रस्थाने

नैवेवंतेगांनबंधुंकरालये ॥ कन्यकोवाच ॥ गछ
गछमहासाधोश्चाचार्यसाधकैः सह ॥ राजो
वाच ॥ अद्यमेसफलंजन्म अद्यमेसफलाक्रिया
अद्यमेसफलंराज्यंमयादृष्टाश्चसाधकाः ॥ गछ
गछमहासाधोयत्रदेवोमहेश्वरः ॥ उत्तिष्टगम्य
नेक्षिप्रंत्वाकरितेचमहापथे ॥ ततस्तेसाधकाःस

कै॰

वैनताश्चैवोन्नतोदिशं ॥ इति श्री— गर्गोवाच ॥
अथनंदःस्वपुत्रेनव्रजप्रमाणोगोमहागिरि ॥ अप्र-
माणश्चपश्यंतिप्रगल्भाः पर्वतद्वये ॥ पर्वतद्व
यमध्येचहीगेटस्मागगोमहान् ॥ अप्रमाणस्य
सोपानेहेमरत्नविभूषितं ॥ तत्रगाढंतिमहासे
नांतर्व्यंसाधकैःसह ॥ प्रासादग्रहसंकीर्णोते

रोमरूपशोभिते ॥ हिमेनरचिते भूमौ वाङ्क्रिमा
लासमप्रभैः ॥ अर्धयोजनविस्तीर्णे मंदिरेत
स्रमंडले ॥ पुष्पप्रकरशोभाढ्यं विचित्रकसौप
शोभितं ॥ सिंहासनानि दिव्यानि हेमरत्नवि
भूषिते ॥ तत्र तिष्ठति राजेंद्र क्षेत्रपालो महारू
पः ॥ सर्वलक्षणसंपूर्णो महाबलपराक्रमः

के ३

दिव्यदेहोमहाकायोदिव्याभरणभूषितः ॥
दिव्यवस्त्रपरीधानोदिव्यगंधानुलेपनः ॥ सेव्
रौचंद्रवदनासर्वशास्त्रविशारदः ॥ साधका
श्वगतास्तत्रयत्रराजप्रसादतः ॥ दृष्ट्वाचसाध
कास्तत्रवदंतिसाधकंप्रति ॥ क्षेत्रपालउवाच ॥
पृथिवीचनरोचैनेकिमर्थंचैवमागतः ॥ सन्मं

ब्धिमहाकार्यसाधकाः परिवेष्टिताः॥ नाय
कोवाच॥ संसारस्वप्नमात्रेण संसारं दुःखसाग
रे॥ महादुःखनरं राजा शोकचिंताप्रपीडिताः
मनन्तीगर्भमृत्यौ च महादुःखप्रवर्तते॥ महा
नरकभोक्तव्य महाकष्टप्रपीडितः॥ गर्भज्वा
लामहादग्धं मलज्वालाविभीतवै॥ भोक्त

कै. ४

र्भेचमहादुःखंसंकष्टंभवतिवेदना ॥ पश्चात
पतितोभूमौचमनुष्येसर्वदेवता ॥ तस्मिन्
कालेनजानातिसुखंदुःखंचतेनरा ॥ स्थला
युषंचैवमनुष्याणांअर्धंग्रसतिशर्वरी ॥ तस्या
र्धंचविभागेनबालवृद्धौचयौवनं ॥ तस्माद्दुः
खभयाभीताराजन्नागतावयं ॥ मर्त्यलोके

महादुःखंमेसंसंवदाम्यहं ॥ इंद्रजालेस
याद्दष्टंसंसारेचमहात्तपं ॥ चपलेसर्वसंस॰
सारेमयादृष्टंमहात्तपं ॥ विकलेसर्वसंसारे
नानाविदनंतनसर्वे ॥ चपलेधनमायाश्चवं॰
पलेयौवनंपुनः ॥ सजातोभ्रष्टसर्वंपुत्रधन
वाहनमंदिरं ॥ एवंदृष्टामयासर्वेचपला

के॰

वैमहान्तपवन्नराशीतिलक्षाणियोनिस्था
नेभ्रमंतिच॥ग्रामेग्रामेचविश्रांताभयाक्रांता
महान्तप॥महाद्दुःखंचसंसारेमहान्तथैस्वरू
पितं॥यतद्दुःखभयाक्रांताराजन्नत्रागतावयं
मित्रवंधून्परित्यज्यस्वजनांश्चश्चनेकधा॥पुत्र
दारान्मातान्सर्वान्वयंसन्त्क्रांताननःस्वयं॥विभवंध

नराजंचमणिवैडूर्यमौक्तिकं ॥ सर्वंतत्रमया

सक्तानानास्त्रियःमहानृप ॥ गजवाजितथा

उष्ट्राःखरासनेचपालकी ॥ तिष्ठंतिमेदिवस

र्वंसक्ताश्चात्रसमागताः ॥ सर्वंसक्तामयान

त्रनास्तिनत्रमनोरमं ॥ चपलेसर्वसंसारेनिश्चि

मेवपुनःपुनः ॥ नत्रतिष्ठतिरम्यंचयत्रदेवोम

के० ६

हेस्वरः॥ तस्मिन्कालेमहासेनविमानमागा॰

तावङ्कं॥ आगताश्चसुराः सर्वे विमानारूढमा

गताः॥ आरूढाश्चसुराः सर्वैदेवकन्यासमाग

ताः॥ सुरेंद्रसहितादेवा रंभाद्याश्चीरनेकधा

देवनादेवकन्याश्चगंधर्वायदवराततसाः॥ आग

ताश्चततः सिद्धावाद्यंतेचयनेकधा॥ इंद्रउवाच

साधु साधु महामन्त्राआचार्याः साधकामह ॥१
विमाने स्थारूढै वीराः शिवलोके व्रजेन्तवै ॥ म
मैथेषितनाः सिद्धावस्ताविलमहेश्वराः ॥ वया
गमन सिद्धार्थ मैथिनेचश्चनेकधा ॥ शंखडंडु
भिनिर्घोषैः कालहैः भेरिमर्दलैः ॥ वीणाताल
मृदंगैश्च वाद्यैनेवकूलैकधा ॥ गायंतिचननः

के॰ ८

कन्यारूपयौवनगर्विताः॥ संहर्षिणीचेद्दव
दन्तागायंतिकोकिलास्वनैः॥ स्यामाद्योहे
मगाभिनः ऊंउलाभरणोज्वलाः॥ विद्यु
न्नडितसंकाशानूपुराभिरलंकृताः॥ कं
कंकणसंयुक्ताहारैश्वकटिकेकणी॥ दि
व्यवस्त्रपरीधानादिव्यगंधानुलेपनाः॥

शोभिताश्चिरसाङ्ख्यैः नागनावेणभूषि
ताः॥ सर्वशृंगारशोभाढ्या रश्पेते सर्व॰
नायकाः॥ रूपयौवनसंयुक्ताभान्त्रविंबस
मप्रभाः॥ सर्वलक्षणसंपूर्णाः सर्वाभर
णभूषिताः॥ कन्याभिः सहितादेवाविमा
नोपरिसंस्थिताः॥ चामरैर्वीज्यमानाश्च

के॰

छत्रंचोपरिधारितं॥ इदंममवचनंश्रुत्वासा

चार्योवरदेनेनदा॥ नायकोवाच॥ शृणुराजन्म

हाभक्तएकचित्तेनव्यवस्थितः॥ विमानानि

नशोभन्तेसर्वंसमस्तंवदाम्यहं॥ शंकरस्यप्रसा

देनगृहयमेवलेनच॥ विमानेनचमेकार्यंशृ

णुशक्रमहाप्रभो॥ विमानानिनमस्कृत्य॥

श्राचार्यमायकैः सह ॥ विमानास्थगतास्तत्र

यत्र ब्रह्मा हरो हरिः ॥ सुतपाल उवाच ॥ शृणु त्वं

स्वामी महामायाज्ञ मम वाक्यं हि निश्चिते ॥ अ-

स्मिन्नस्थाने महारम्ये भुंक्ष्व भोगान्यथासुखं

श्राचार्यौवाच ॥ मम भोगा न रोचंते राज्ये च विपु-

लारूप ॥ विनारुइ महाराज न रुच्यंति पुरीनव

२
कै

यत्रस्थानेमहादेवउमासहितशंकरः॥न
त्रस्थानेमहाराजगोनवंशेकालये॥श्रा
गताश्चततःकन्याहसनपालसहनाविभोः॥
सर्वोइत्ताविमानानिगजरथाश्ववाहनाः॥
कन्यकउवाच॥श्रमिसरीमहाभोगाःभेत्वभो
गानयथाहाहं॥किंकरोष्यामिवैलासकिं

करिष्यसि शंकरं ॥ अस्मिंस्थानेस्त्राणाठंतिउ-
मामहितशंकरः ॥ किमर्थंवदनेसाधुशंका
स्पृशनःपुनः ॥ रूपवानमहाकन्याचेद्दशणी
विभाविनी ॥ दिव्यवस्त्रपरीधानेसर्वशास्त्र-
विशारदाः ॥ पेवलत्महासेनसत्नपालसना
लपा ॥ रमंतिवपठंतिचमहाबलपराक्रमी

कैं:

राज्ञोवाच॥ अस्मिन्नेवपुरीरम्येह्यभीनलेप्यनेनेश
य:॥ इच्छाचारीविमानस्थस्त्वांदृष्ट्वाचार्थमागत-
ता॥ इच्छावस्त्रपरीधानैर्दिव्यगंधानुलेपनै॥ दि
व्यहेममहाकायभोक्तव्यैस्सायकैं:सह॥ स्त्रावा
यौवाच॥ किमत्रभोगमात्रुष्यंपश्चात्किमगाति-
भेवेत॥ इदंब्रूहिमहाराजमस्येसमप्यवदप्रभो॥ रा

जोवाच ॥ कन्यापंचसहस्राणिदीयंतेचपृथक्
पृथक् ॥ संवत्सरसहस्रैकंराज्ञमेश्चविधीयते
भोक्तव्येविपुलाभोगान्मर्त्यलोकेव्रजंतिव
यमेकमेसमरद्वास्युजायतेविपुलैःकुले ॥ च
क्रवर्तीमहाराजसैन्याढ्योवैश्रुतिश्शति ॥ सर्व
कामसमरद्वैस्तुस्वर्गेनल्पनसंशयः ॥ आचार्यो

॥
के॰

वाच॥पुनःयदिविगोतमंमेरम्यलोकेमहादेव
नमेकृत्यंतिहेराजन्नत्रस्याद्वनशक्यते॥राजो
वाच॥नैवकृत्यंनिमाचार्यंलाणमेकंवतिष्ठन
पक्वंफलेपदास्याम्भिभवत्यिनात्रजेनवै॥ली
रेदयिमधुस्याद्रंस्वरनेवपिवेनवै:॥मेदारंप
रिजातस्वपारिजातफलेस्तथा॥फलेचभति

तेसूत्रयत्रसरस्तेसापिबेतिच ॥ तत्तामात्रास्थि॰
नावीतः सूक्ष्मावंतस्तसाधकाः ॥ सूक्ष्मप्रासे
त्तिवेसिद्धाः स्मरंतिपरमेश्वरं ॥ तस्मिंकाले॰
नसंप्राप्तामहाबलपराक्रम ॥ साधकोवाच ॥
शास्मित्रेवपुरेरम्येतमेकृत्यानिमहात्मप ॥ प्रस
तेयचवहट्टस्पेतेत्रस्तात्रिविसमहेश्वरं ॥ अस्मिंस्था

१२
के॰

नेनमकार्यंगयेंवविपुलंन्रप॥मयावतंत्रा
गेनत्येयत्रदेवोमहेस्वरं॥ग्रहंचसममात्रेण
विक्रेद्र्ष्टापुनःपुनः॥मयानत्रैवगंतव्यंयत्र
देवोमहेस्वरं॥पतिहीनेंयथानारीपुत्रहीनो
यथानरः॥शर्वरीचंद्रहीनेचरविहीनेंयथादि
ने॥न्रपहीनेंयथासैन्यंनासाहीनेंयथामुखं॥प

नहीनेयथाजन्मशिवहीनेनयाउमी ॥ राजो
वाच ॥ यदिनहविनेमिद्धाःवारयेनवशक
मे ॥ यदिनहच्चनेराजंदेवकन्यास्तथैवच ॥
गन्धगन्धमहामायोयत्रदेवोमहेश्वरः ॥ ब्र
मेनेमायकाःसर्वेऽत्ररमेदितिशिमेति ॥ श्र
प्रमाणस्मोपानेउन्नीगिगम्यनेनया ॥

के॰

अथमनोहरूपेनत्रचंद्रादित्यसमप्रभां॥सोय
काश्यागतास्तेनगताशुडनागोदिशा ः॥अप्रमा
दस्यसोपानेहेमरत्नविभूषिते॥ज्वलितंपद्म
रागवैडूर्यमणिगारधिमभि ः॥चंद्रकांतिशि ः
लाश्चैवभानविंदुसमप्रभा॥महागिरिमहा
शृंगो ःअतिरम्यंमनोहरं॥दिव्याद्भुतमहतेजो

हृष्यते च हि श्रोत्रग्राः ॥ अप्रमादो गिरि शृंगे उ
मीलोगम्यते न नः ॥ महा रश्मि महा ज्योति प
ऋपत्र म वस्थिते ॥ अग्रे मोहृष्यपेस्त्र वत्तीरोदः
सागरोन मे ॥ शनयोजनविस्तीर्णो नदा गहृ
ष्यते महान् ॥ सप्तलोपं कंजालत्रवरुषभोप
शोभिता ॥ कुमुदोत्पलपद्मषण्डवालकृतमं

१८
के·

त्रिभे॥ नटकेहेमसोपानेवेष्टिनाचद्दशोसिशः
सौवर्णीकर्ईमालत्रयेणकांचनवालुकाः॥
इंद्रनीलेमहानीलेवैडूर्यमाणिक्यभिश्रिभिः॥न
लिनिस्थानेमहातीर्थेकमेधमेतमायामेः॥ॐ
ॐॐह्रंह्रंहंहंॐॐइतिमूलघोरमंत्रः॥इति
नर्पणविधिमंत्रः॥इतिश्रीकेदारकल्पेकादशाप

हल: ॥ ईश्वरउवाच ॥ पितृणामुद्रकंदत्वापटदा:
नेनथैवच ॥ कल्पकोटिसहस्राणिकल्पकोटि
शतानिच ॥ यस्यश्राद्धप्रभावेनपितरामुक्तपंग
त: ॥ एकोनत्रशतंचैवपितृवंशसमुद्भवे ॥ मातृ
वंशेभवेन्मन्मातामहेकोनत्रशतंतथा ॥ हलखेच
समुद्भूता: एकोनत्रशतंतथा ॥ साधका: पितृ

१५
के॰

सेहितंजलंतेचपरस्परं॥ प्रमदेदंशपनेलव
साधकोदेवऋषिणां॥ शंकरमहेशंरूपंपितरो
पिवदेतिच॥ ततससादानमयंऽत्रयत्रदयोश्चगा
निभवेत्॥ त्रस्रणोस्थापितेलिंगंमध्येएवेमह
त्पं॥ शोवसकामसमागुक्तेहेससारसशोभिते॥
शोभिनाचक्रवाकोपिमठ्ठकूर्मेश्चसंस्थिताः॥

केर्शरगंधयंत्रोयंत्रतिष्ठाउक्ष्मशीनलं॥ डग्रपद
यिदीरहूतौदौहृस्मरनशाकैरैः॥ पतस्साशृरि
नेरम्येद्वीरोदः॥ सागरोपमे॥ सहस्रसंभविता
यमभ्रातरपरितिष्ठति॥ ध्वजमालाकुलेदिव्येवि
चकमैपशोभितं॥ गयाकोटियष्याङ्गापन
स्रालम्हीरसागरे॥ प्रमसेहश्रपनेनत्रापिनरो

१९
के.

णिवेदनिच ॥ सापकस्तु गतास्तत्र सर्वैस्तैस्तव ।
शोभिता ॥ चूतचंदनसयुक्तं कदलीखंडपंडिते
सुवर्णकेतकिजातीनानापुष्पोपशोभिते ।
पाडलाशातपत्रैश्च निशंनिगायपंचका ॥ कूष्मांड
फलरूपेणसर्ववृक्षफलानिच ॥ वनमध्ये तथा
वायुः सापकापरिवेष्टिते ॥ सोवर्णकास्तथास्व

लाहस्थानमचारिश्लोकाष्टशः॥ इतिश्रीकेदारक
ल्पएकोविंशः २१॥ ईश्वरउवाच॥ अथातोहस्यपते
लयपर्वतोयमहागिरिः॥ तस्यसोपानमा
र्गेणगंतव्यंवननंदनं॥ तस्यशृंगेषुरोदिंमहे
मरत्नविभूषितं॥ मायकाश्मगनात्तत्रपश्य
तिचमहावने॥ कोलाहलेमहादिव्येहस्यपते

८

के॰

चदिशोदश॥ दृष्ट्वानंदभरीरम्यंप्रतिष्ठभ्रंमतो
रमे॥ मणिरत्नसमायुक्तंचंद्रादित्यसमप्रभे
ध्वजमालाकुलेदिव्यंवज्ररत्नोपशोभितं॥३
रंतलक्षणाकारंदृश्यमेवनिरंतरं॥ नानार
त्नसमायुक्तंहेमप्राकारवेष्टितं॥ महास्यावे
वशोभाढ्यंविस्तीर्णंशतयोजनं॥ प्रतोलद्वा

रत्नैर्युक्ते विचित्रकर्मोपशोभिते ॥ वापीकूपत
डागादिप्राकारयुक्तेमहाकुले ॥ रम्येमनोहरे ।
दिव्यंवक्षणीयसुवासिते ॥ घनोलहारत्नैर्युक्ते
प्राकारैरूपशोभिते ॥ अग्निज्वालासमैतेजो'
विचित्रकर्मोपशोभिते ॥ तस्यमध्येवनिश्रेष्ठे
वैनाममहात्तपः ॥ जटामकुटधारीचदिव्य

१९
कै

देहस्वरूपके॥ दिव्यवस्त्रपरीधाने दिव्यगंधानु
लेपने॥ दिव्यपुष्पशिरोबधाऽउलाभरणोज्व
ला॥ चनवैदभवेच्चकासर्वशास्त्रविशारदा॥
अर्धयोजनविस्तीर्णे मेरुपंनस्पमंदिरे॥ सिंहा
सनानिदिव्यानिहेमरत्नविभूषिते॥ नवतिष्ठं
निराजेंद्रसभायांपरिवेष्टिते॥ सापकास्त्रगाना

स्नपतिष्ठंति च महारूप ॥ राजोवाच ॥ कुभवना ।
हागतानासिद्धाः कुत्र्यानेचैवगम्यते ॥ साधको ।
वाच ॥ आगतानामत्रलोकस्यागंतव्यंशंकराल ।
ये ॥ राजोवाच ॥ अस्मिन्नेवपुरीरम्येनानाभोगसमा
कुले ॥ तिष्ठंतिसाधकाः सर्वेभेजेनविपुलाखि
या ॥ किंकरिष्यसिकैलासेकिंकरिष्यसिशंकरे

कं· ८८

साधकोवाच॥ किंनभोगमाप्नुष्यंवपश्चात्किंनगा
तिर्भवेन॥ राजोवाच॥ कन्यासमसहस्राणिदीयंते
चप्रथक्प्रथक्॥ लटवर्षाणिमाप्नुष्यंमेहाभोग
समन्विन॥ भक्ष्यान्नविपुलाः भोगाः मृत्युलोकेप्र
जेतिच॥ चक्रवर्तीमहाराजपुत्रः जातिस्मरोभवे
त्॥ पुत्रपौत्रसमायुक्तंधनधान्यसमाकुले॥ दीर्घा

सुविपुलांभोगान्भुक्त्वास्वर्गगामिनः ॥ साधको
वाच ॥ पुनःयदिमर्त्यलोकेगमनंस्यात्सहेश्वरः
मर्त्यलोकेमहाद्वःखंराज्ञांनाचागतावयं ॥ मर्त्य
लोकेमहाद्वःखंसमकालेसारम्भागताः ॥ तस्मिन्
स्थानेगतादेवाःविमानारूढसंस्थिताः ॥ साध
कादर्शनेहष्टाहर्षेणतिचवदंतिच ॥ दिव्यवश्वप

सियानेस्त्रियांधानुलेपनं॥कुंडलोशोभिताकणौ
केयूरेणसुशोभितं॥शोभिताशिरस्ताणछेनाछ
लेखवमंडितं॥रत्नाहारैहसगाभिन्यः॥पयोवन
गविना॥करकंकणसंयुक्तैहारनूपुरभाषितं स
सर्णौवंहूवटनानूपुराभिरलंकृता॥मेखलाक
टिशोभिनाकेरवीणाचशोभिताः॥कल्पकोवाव

कस्यानंदागगनासिद्धाःकस्यानेवैवगं
म्यते॥साधकोवाच॥श्रागगनामस्तलो
कस्यांगनव्येशंकरालयं॥कमकोवाच
अस्मिन्स्थानेउरीरम्येनानाभोगसमाकु
ला॥निर्हंतिसाधकाःसर्वेभुंजंतेविपुला
स्त्रिया॥अयतोटप्रनेनतत्ररुद्रदेवमहेश्वः

२१
ॐ॰

हृदयाज्ञमतापवाणाज़राडीहृवदेहीनो
माधकेवावु॥अस्मिस्थानेनमेकार्यनमे
रुचेनिकामिनी॥अहंचूतत्रयेतनवेयष्टदे
वोमहेस्वरः॥अपरोवनहीनसत्रस्त्रिचमि
नमेववव॥हृदयाज्ञमतापवाणाज़राडीहृतदे
हिनो॥ऊअकायाचदेहीसफेनंभयानिर्व

तथा ॥ यान्नैवौन्नलाश्चर्यं त्वयात्स्माचः
पीडिताः ॥ ब्राह्मणोवाच ॥ दिव्यवर्षसहस्रा
णि भ्रमतीह दिशोदश ॥ नैवदृष्टुंमहादेवं
रुद्रस्य भुवनेश्वरं ॥ दिव्यवर्षसहस्राणि नैव
दृष्टुंमहामुने ॥ मयानिरादिनामायोःवा
लयैवनयोजना ॥ किमर्थंयाम्नैस्मायो॰

के॰ २२

मागच्छ ऊरुभाषिते॥ रुद्रसादृश्येनेमर्त्यो:
देवानामपिदुर्लभे॥ दुर्लभंसर्वसंसारेदुर्ल
भंसततेजना:॥ दुर्लभंसर्वभूतानांदेवानाम
पिदुर्लभे॥ आचार्योवाच॥ तयाचकथिते॰
विप्रह्रदयेनैवकृच्छ्राने॥ ब्रवच्छंपनत्रयोनव्यं
यत्रब्रह्माहरोहरि॥ विप्रउवाच॥ किंस्याने

स्थितिरुद्रस्य किंरूपं कोटिशोभाबलं ॥ किंका
र्यं च महादेव ॥ विशुलं किंप्रयोजनं ॥ कस्यैव ।
समोरुद्रकेन रूपेणाटरूपते ॥ कथंशोभंतस्व ।
रूपं किंकार्यं हे महेश्वरं ॥ ब्रूहि नेम महावीराः
किंकरिष्यति शंकर ॥ रुद्रस्य दर्शनं सार्धेक
थयामि नवशृणु ॥ साथकोवाच ॥ नीलकंठ

के॰ २२

वृषारूढं त्रिशूलपाणिं महाबलं ॥ त्रिनेत्रं दशभुजाश्च भस्मगात्र विलेपनं ॥ विश्वरूपं परिजपट तुष्टिं वैकुण्ठ दर्शनं ॥ भस्मभूषण भूषितं त्रिनेत्रं सूर्यकोटि समप्रभं ॥ एवं रूपं भवेद्दिव्यं उमा सर्ये त्रिलोचनं ॥ दिव्यवस्त्र परीधानं दिव्यगंधानुलेपनं ॥ दिव्यहेममहाकायं दिव्याभर

णभूषिते ॥ जटामुकुटधारी च चंद्रार्धकृतशे
खरे ॥ सर्वलक्षणसंयुक्तं बालार्कसमप्रभं ॥
नीलकंठं वृषारूढं शूलपाणिमहाबलं ॥ त्रिनेत्रं
दशभुजाष्ट उमासहितशंकरं ॥ यस्त्वदर्शी
नेदृष्टुसाधकानोवदंतिपतन् ॥ ईश्वरउवाच ॥
सत्तैष्टाहंमहामायुरुमायासहितंमया ॥ व

केः ५

रंद्वहिनेरष्टहाणएदास्माभिमनसोक्षितं। माथप
कोवाच॥ यदिनष्टोमहादेवउमामार्यत्रिलो
चन॥ गर्भवासेनपश्यामितादृशंज्ञकमेप्रभो
कस्मिन्कालेचसंप्राप्तेमन्नेनैवघ्नेज्ञाम्पहं॥ तत्र
स्थानेचगंतव्यंयत्रनिष्ठीतिशंकरः॥ शिवमा
र्गेणगंतव्यंशिवकल्पसमन्वितं॥ एवंदेववरं

द्रहियदिनष्टोसिशंकर॥साधकानांवरंदत्वा॥
शिवलोकेगतोहरः॥मनसीस्मिनेवंलब्धा॥
मनोत्साहेवहर्षिते॥दृष्टनष्टोमहासाधुःप॥
णमेतिमहेश्वरं॥ततस्तेसाधकाःसर्वेगता॥
स्तेउत्तरांदिशं॥इतिश्रीपट२१॥ईश्व रउवा च॥२३
प्रयत्नःदृश्यतेतत्रचेंद्राणामहान्नृपः॥दृष्ट्वा॥

४५
के॰

वै सिंहरूपेण महारौद्रं भयंकरं ॥ सख्ये चक्रे दशा
कारं शिरपर्षं न सत्रिमे ॥ न मम स्वरातिनाहं च य
ष्या मे दैश्च गाजिता ॥ भीमो चोपतिते क्रोधैः केशि
ने शुवनवयं ॥ दृष्ट्वा सिंहमहारूपं तीक्ष्णादंष्ट्रम
हाबले ॥ वर्धने वनतः सिंहं नखे लांशलननस्व
मो ॥ जिह्वापारनडिंवं चकपयंति पुनः पुनः

नमोहछ्वामहात्मेनः वनसिंहभयंकरः ॥ पेवह
ह्वामहाप्राज्ञाः सापकाविस्मयंगनाः ॥ भयं
भीनामहासिंहाः आत्मानेशोचयंतिच ॥ स्व
होरेणचमेत्रेणसर्वविघ्नलयंकरः ॥ ॐ ऊं फट्
स्वाहा ॥ सिंहोवाच ॥ कस्यानेआगनासिंहाः क
स्यानेवेवगम्यने ॥ सापकोवाच ॥ आगनामस्त

२९
कै.

लोकस्यागंतव्यंशंकरालयं॥तस्मैतद्ववनंश्रु
त्वासिंहोवचनमब्रवीत्॥सिंहोवाच॥कीदृशं
स्यलोकस्यकीदृशंशंकरालयं॥श्रथनाषे
षिनोदैवसायकात्त्वमिहागताः॥श्यागतामः
त्समीपेचपीनवक्षेहृषितेनव॥श्रुधारंसायका
नोचवांछामिचपुनःपुनः॥ २सिंकारोमिश्यार

त्मानेमासेनहविरेणच॥ सिंहरूपसमान्वित
मुत्तिष्ठामिवैसदा॥ नैवगछंतितेसर्वेसर्पंदेहे
नमानवाः॥ आचार्यसाधकाः सर्वेगछंतशोक
मालयं॥ यदिवैगछतेसाधोः संग्रामेनवयोज
ने॥ घएमामाभ्यंतरेसाधोः भोजनेचकृतेमया॥
मयावसुधभोजकवेनवमांसस्यसापकाः॥नव

११

कें·

शेतिस्वदेहेनउमासार्येत्रिलोचने ॥ महापंथमा-
हाघोरंउलेख्येतेनशकाते ॥ वालनेजख्यसेषुतेषो
नैनैवचषाकाते ॥ शनैःशनैश्चगंतमं महापंथम
हाश्रयं ॥ इंद्रवचनमाकापिसिंहेहद्दाभयंकरे ॥
सिंहेभयभीतस्त्रैवस्वघोरंजपतेमहान ॥ ॐंफट्
स्वाहा ॥ यघोरायमहामंत्रेमवेविघ्नविनाशने ॥

भीमेन स्त्रजप्येन मंत्रं त्र्यक्षो ऽस्ते देवङ्लेभं ॥ अघोरायाः

नमस्तस्मै डलेभे भुवनत्रयं ॥ अघोरं जपमानस्य

मयं न पश्यति निन्द्रालोः ॥ न्यूतिं वं नेमहारूपं सर्वीले

कारभृषिने ॥ सिंहे रूपपरिमजपप्रमत्न हं सा भवन्न

रा ॥ इ द्रो वा च ॥ महेन्द्रो महामायुवरं याचपस्याय

का ॥ पञ्चपञ्च महावीराः पञ्चविंशद्वहतानाः

९८ कें

मायकोवाच॥ यदिनहेशासिमदेवशक्राजकोत्र
म॥ महापंथेनमांकिंविद्विघ्नैनेवाम्रहेयभ्रुः॥ यत्र
स्थानेमहासमैवत्रह्मा विलभहेस्वराः॥ नसिंस्था
नेमहामार्गेभयंनैवचजायते॥ हेमपंथेवरांतवं
नविकल्पंभवेन्नृनः॥ इंद्रोवाच॥ नत्रविघ्नोनपश्यु
तिमसंमसंवदामहे॥ इदनस्यवरंदवाग्रहंक्षेण

जायते स्वगणान् ॥ ततस्ते साधकाः सर्वैर्गणनाथ उत्तरां
दिशः ॥ इति श्री केदारकल्पे द्वाविंशपटलः ॥ २२ ॥ ईश्वर उ
वाच श्रूयतां हि पुनस्तेन स्वदिव्येन जनमहाद्युती श्रुति
तेजमहाज्वालावैश्वादित्यसमप्रभां ॥ वेदद्वेगोनरे
श्चैवपुरीहृदयेननिर्मितं ॥ कैलाससदृशोरम्यो महा
गिरिवरोत्तमे ॥ यत्रयोनविस्तीर्णो रत्नकांचनभू

२५
के॰

चितं ॥ सूर्यकांतिशशिकांतिप्रवालैतिमहामणिः
इंद्रनीलमहानीलपद्मरागैपशोभितं ॥ हेमेनर
चितं श्वैप्रतोलद्वारतोरणैः ॥ जलमध्ये यथा पद्मं
तारकाणां यथा शशि ॥ तस्मिंस्थाने पुरीरम्यं वज्रव
पैश्च शोभितं ॥ तत्रस्थाने गृहं रम्यं वज्रगांयादिवा
सितं ॥ चंपकानत्रतिष्ठंति कन्याकोटिसमावितं

कोकिलाह्रगंभीरंनागवेणीविभूषितं॥ नाना
पुष्पसमाकीर्णेसुगंधादिवासितं॥ भेरीमृदं
गशंखैनवेणुस्वरेणवादितं॥ वीणानालमहा
शब्दंपटहवर्णारितं॥ पठंतिविविधाशास्त्र
गायंतिनृत्यंतिच॥ कुंकुमंदिव्यगंधाश्चदिव्य
वस्त्रसमन्वितं॥ हारनूपुरकेयूरैः किंकिणी

१ं
कं

भिरलंकृताः ॥ पद्मपत्रविशालाक्षीरूपयौवन ॥
गर्विताः ॥ स्रांबरेजितनतांबूलेकर्पूरेणसमन्विते
केशैर्भ्रमरसंकाशैर्विह्वलागजगामिनी ॥ प्र
स्फुरच्चंद्रवदनीवदंतिकोकिलास्वरा ॥ मृदुको
मलदेहाश्च दिव्यगंधानुलेपने ॥ केसरीसदृशो-
कठेकरोरुभममोहनौ ॥ अशोकफलहस्तैश्च

नदीर्वैजनवनस्तथा ॥ दृष्ट्वा चविविधं कन्याः सार्थ
काः विस्मयंगताः ॥ कन्यकोवाच ॥ कस्यानमा
गतासिद्धाः कस्यानेवैवगम्यते ॥ सार्थकोवाच ॥
चेपिकातिष्ठेनेत्तत्र पुष्पाकेदर्शनेशुभा ॥ स्त्रलि
नैवपूरीरम्यंबज्जकन्यासमाकुल ॥ निःशंकः सार्थ
काः सर्वेभंजेनाविपुलाखियाः ॥ सार्थकाः चेपिके

ऽमागतः स
त्यलोकाच्च
गंतव्यंसंक
टालयम ॥
कन्यायामु
चुः ॥ [illegible] ३

११
कै.

दृष्ट्वा हृष्टमानेव वदंतिव ॥ चंपिकोवाच ॥ कन्याद
शमसहस्राणि दीयते च पृथक्पृथक् ॥ कोटिव
र्षं च मया पुण्यं महाभोगसमन्वितं ॥ ययावाय मे
रि भोगाः देवानामपि दुर्लभे ॥ मायकोवाच ॥
चंपिके वचनं सत्यं न वनं नवं पठाम्यहं ॥ सर्वं मया
पवित्रा च गानं यं शोकगालये ॥ किं कन्यापंचक

ध्येनेष्कचित्तेनावस्थितं ॥ किंयत्नात्रात्प्रविष्टं-
तिकिंन संख्योवपानेने ॥ चेपिक उवाच ॥ श्रु-
त्रिनैवपुरीरम्ये बऊकन्यासमाकुले ॥ निवृति
ष्टमहासायोभुंजेन विपुलास्त्रियाः ॥ यस्मिन
रीमहाभोगान्भुंजेनसापकाःसह ॥ साधक उवाच
किमत्रभोगमात्रुकंपश्चात्किंचभविष्यति ॥

५९
कें

वैपिकउवाच॥ कस्मादशसहस्राणिदीयतेवह
ध्यक्तृपथक॥ कोहिवैर्षैवसमाप्ष्यंमहाभोगस
मन्वितं॥ श्राचार्यमंदिरेभोगादेवानामपिदुर्ल
भे॥ सायकोवाच॥ वंपिकेवचनंसत्यंनवशाहेछ
याकृष्ण॥ सर्वंमयाप्रतिज्ञातंगंतव्यंशोकतालये
वैपकोवाच॥ वैकृष्णवचनंनेषांगगद्धाचार्यानथा

स्वयं॥मयानेकधानाचार्यैःकामिनीमदविक्ल।
ला॥ध्यातापिनोमयाह्येवंकामंधामदविह्वला
दिव्यवर्षसहस्राणिनवानघोमहेश्वरः॥वरेद
वामहायाश्चनवांछितंभविष्यति॥महाप
येनतेसिद्धाःयेगच्छंतिमहातपाः॥तस्यदा।
र्षेनमोत्रेणाकृतंकृत्यःस्वावोभवेन॥नमस्वा।

के॰ २२

चायसाद्वेनमोरुद्रे चसमागतो ॥ पकराविंसेसेन्न
त्रमहापंथ्यसपार्थिनो ॥ मोहनाचमहाभोगाःश
थिताःपंथ्यनमं ॥ साधकानिष्टेनत्रयामेन
स्नातेमन्त्रवं ॥ कथितंन्त्रमयासमेघनाहूनेवकु
नेमहत ॥ साधकोवाच ॥ कथंचदिव्यलोकेस्मिंत
मनान्कमेश्चर्याणी ॥ इतिश्रीत्रयोविंशः पटलः ॥ २२

१ पत्राकौडकाइ ३४

नत्रतिष्टंतिनेसर्वेसर्वेसौख्यसमन्विताः॥स्त्री
लोहथीनतेनोविल्लप्रमहमोदीघंतिइया॥अत्र
स्थानेमहासेनभुजंगविठलाख्यियाः॥नंदान
ष्टोमहादेवउमामाधंत्रिलोचनं॥भेरीमृदंगाश
ह्वेनशंखवत्पंचवेणुकाः॥गीतंगायंतिगंधर्वा
वीणावाघंतिहंदसी॥तालमृदंगशब्देश्चलिंग

श्री
कं
६ पत्रका
गे है पा८:
पत्र ३८

स्याश्चनिरंतरं ॥ काश्चित्त्वत्सोपवासैव काश्चिन्मा
सोपवासिनी ॥ काश्चिन्मूलफलाहारी काश्चिन्म
हनभवका ॥ अग्निहोत्ररता काश्चित्काश्चिद्ब्रह्मस
णस्वजका ॥ काश्चित्कामयनेशक्तिः काश्चिद्द्वि
लभोजना ॥ काश्चिद्यज्ञेश्रास्मणं च काश्चिल्लोका
लपेनिच ॥ काश्चिन्नवन्नमासक काश्चिद्ध्यानेन

वेपकोवाच ॥ ॐ स्मलोकेष्यितामास्विउमन्ना
कामयेवेवने ॥ नाचेष्टाक्तगनस्नानःसापकेसह।
सोस्थितेन ॥ सापकाःकाथितास्त्वत्रतस्माविनेमरू
मयं ॥ गृहीत्वेमकैकेंनत्रनवदष्टादिव्याउलेला
केनहृवनेस्कनागृहीनसापकोप्यकों ॥ गृहस्या
नेसापकाश्चतवदष्टामहावले ॥ सापकोवाच ॥

२६
के॰

कस्यानमस्मिंलोकस्यकिंपुण्यफलमश्नुते॥
कस्यतीर्थप्रसादेनकिंभुंजंतिचसाधका॥ वसि
ष्ठोवाच॥ केदारेनामदेवस्यतत्रमंदाकिनीनदी
केशहृशपिकानामलोकेयुदिप्रवर्त्तते॥ लोकेस्व
वयंतेकृनाभक्तिभावेसमन्वितं॥ तीर्थयात्राप्र
सादेनतीगानापरमागती॥ महारुद्रप्रसादेनम

हांपंथेप्रदायके ॥ केदारश्चैवपंथेनयेमृताहिम
वृष्णिनाः ॥ महापंथप्रसादेनशिवसोपानमा
श्रिते ॥ स्वप्नाचमयाप्राप्तंपूर्वकामसमन्विते
सर्वदेवसमोपेनाराज्यंप्राप्तंमयाप्रभो ॥ महारु
द्रप्रसादेनभुंजेनिविपुलांश्रियं ॥ पतन्मेनराणा
मापगृहीतेमित्रवांधवः ॥ नमस्पनहचनेक्षवा

३५
कै.

आचार्यैःसाधकैःसह॥स्वकालेचापिकालोकंनाना
लेउनरामदेवे॥योजनानांशतंचैवदृश्यन्तेपर्वतो
त्तमं॥नैगेशाशिखरैर्नामसर्वरत्नविभूषितं॥सर्व
र्त्तिकालतनोवृलाफलच्छायासमन्वितं॥सर्वाभ
रणसंयुक्तंदेवलत्रसमागमं॥सप्तद्वीपावनीपृ
थ्वीसप्तसागरसंयुता॥तस्मिन्नाशिखरहृदेचवट

शपेत्सर्वगोचरं॥ पंथं भयानकं हष्ट्वा अघोरेश॥
प्येत्ततः॥ अघोरं जप्यमानस्य पंथं हष्ट्वा च॥
निर्मले॥ ॐ ह्रीं ह्रीं ॐ॥ अघोराय महामंत्रः॥
महासिद्धिकरं नृणां॥ महाविघ्नहरं नित्यं स्वर्ग॥
पंथप्रदायकं॥ मेरुशृंगे समारूढं दीपमालाध
जाकुलं॥ आपदक्रमहंताचयत्नरात्तस्मवेर्त्तलां

३९
के·
३ पत्रसंधि
पत्रा ३८

गणगंधर्वसेस्यानंगुरीपंचकलान्विते॥ शांतये
ज्ञेनविस्तीर्णेरत्नकोचवनभूषिते॥ ब्राह्मणैर्वे
दनिर्घोषैजपापहक्रमान्विते॥ यमस्यातद्वत्सवेला
लाःगणगंधर्वसेविता॥ इंद्रस्यपुरादिव्यंचक्रये
नेधतिमद्भुतं॥ ज्वलंतिपद्मरागेश्चवैडूर्यमणीव
रश्मिभिः॥ इंद्रनीलमहानीलैर्हेमपनेचमनोरमे

कातिमहत्सवप्राः॥ समयकलमागमानासिद्धाःकस्या
स्तत्रक्षेदेनिव॥ कन्याकोवाच॥ ब्रह्मभुवनादागता॥
सिद्धाःकस्यानेवैवगम्यते॥ साधकोवाच॥ श्राग
नामस्यलोकस्यागंतव्यंशंकरालय॥ यत्रस्या
नेचकेदारंतत्रगच्छामिभामिनि॥ ऋषिणांस
हनेहंह्योऋषिनह्योसमाहिते॥ ऋषिरुवाच॥ के

मकारैश्चैव तिष्ठंति संख्यानं तत्र न विद्यते ॥ स्तैभिस्त-
वैस्तद्रूपाणि क्रीडयंति यथासुखं ॥ सायकोगव
किं द्रूपभोगमातुष्यं पश्चात्तु किं भविष्यति ॥ स
वैस्तपत्तनस्यात्ता किं पत्नं स्यात्महामुनी ॥ ऋषिरुः
तनः स्वरूपा संघकं या वसुंद्धा केतारकाः ॥ क्रीडंति
वमहाभोगा समुलोके बजंति च ॥ सर्वलक्षणासं

पुत्राः राजा भवन्ति धार्मिकः ॥ सर्वेकामसमृद्ध्य
जायन्ते विपुले कुले ॥ सर्वक्रियासमासिद्धा सर्व
धर्मसमाश्रया ॥ चक्रवर्ति भवेद्राजा सर्वाचारभ
वेच्छुचिः ॥ सर्वशास्त्र भवेद्वक्ता ज्ञानि सर्वे भवेद्ध
वि ॥ साधुकोवाच ॥ यदि पुत्रः स्मलोकेगेनयंच
महाभवति ॥ नदाकिंराज्यभोगेनशिवलोकेव्रजा

कें

ष्णे॥माधवोप्यस्थितःदृष्ट्वानिश्चलंचवराणने।
यौवनश्याममदोन्मत्ताःकिंभोगेनचतेऽद्यमे॥कन्या
श्चैवनन्नत्स्कोऽजनराभिमताविष्णुध॥जपाख्रदृष्प
नेनत्वहेमलंभपरिरूवा॥संख्याभ्यासायकालत्व
स्रिषिदृष्ट्वाश्चयोषालं॥हेमलंभमसोपेतंदृष्ट्वास्त
त्वमहाभति॥पठेनसवैशास्त्राणिचनवैदाभव

नौ॥ दृष्ट्वा सर्वं यथावत्सामिध्य हितं सशुभाशुभे॥
सा यथोवाच॥ किमर्थं दृश्यते श्वेतोश्वो र्ध्वपादस्य
धोम्रत्व॥ मया दृष्टा महाद्भुतं सर्वं ब्रूहि तपोधि
नः॥ किमत्रत्वयप्पनेपंवा किमत्रप्राप्यतेफलः॥
पूर्वजन्मकृतं पापं नसम्भोगं च भुज्यते॥ एतन्नस
र्वं ममैव ब्रूहि यत्त्वातितेमहात्मनि॥ ऊर्ध्वपादोवाच

७१
के
२ पद्मश्र
गेकत्र४२

मर्त्यलोकेप्यहंज्ञाताराजाहंमंडलेश्वरः ॥ शक्ति
नानमहादेवंनविल्वपत्रविनाकरे ॥ विल्वनाम
वनंचैवयस्तैगेनगतोमयहे ॥ विल्वनास्त्रापिना
लब्धऊर्ध्वपादस्तपोमयातं ॥ सायकोवाच ॥ श्रासिं
ह्यानेहरः सर्वैगणगंधर्वदेवता ॥ अप्सरायो
षितासर्वेभेजंतिविपुलास्त्रियाः ॥ एकाएकीश्व

योरता॥ऊर्ध्वपादोस्थिताकेश्चित्केचिद्बांद्राय
लोव्रता॥एकपादोस्थिताःकेचित्केचिदेक
मेगुहयोः॥एवंबहुविधालोकाःसर्वेपंतिस
हाशिवः॥भृगुसतिनारदस्तवाल्मीकिःकश्य
पस्तथा॥मरीचिःश्वमार्कंडेयश्चदुर्वासाव्यासप
ठिनाः॥ऋषिःकन्याश्वसंयुक्ताःहृष्टाकोसा

२८

के

१ पत्रम
२ पत्रम

क्रूरधनी:॥ गौरीच महद्दशाकाराः पद्मिनीमृगलो
चना॥ दिव्यवस्त्रपरिधाना कुंकुमाभिरलंकृता॥ भू
षिते पद्मरागैश्च हेमजैकंकणांकरे॥ क्रमवतरीढ
नस्तनौस्थूलेकरिकुंभयोः॥ एवंमत्तवेशप्रापेता
क्षिवेनामनोरमाः॥ मिह्वाश्वश्वागतनाहहृष्ट्वाग
छंतीचसमीपगाः ५ पश्यंतिसाधकाःसर्वेसुन्ने।

तिस्रेष्ठः लसागरवेष्टितं ॥ कंकालेवनवेत्मा
तः भविष्यतिमहामति ॥ उर्द्धपादोवाच ॥ को
टिसिद्धागमिष्यंतिनदामोक्षेभविष्यति ॥ गच्छं
तिचमहासाधोपथ्यश्चैवहिमाचले ॥ तस्यसं
दर्शनेवैवममोक्षोभविष्यति ॥ ततस्तेप्राय
काः सर्वेहर्षेणतत्रसंस्थिताः ॥ हेमकूलेमंचते

५ कें

दृष्ट्वासर्वरत्नविभूषितं ॥ अर्धयोजनविस्तीर्णउ
च्छ्रायंदशयोजनं ॥ चंद्रादित्यसमंज्योतिश्छाया
तस्यसुशीतलं ॥ इंद्रनीलमहानीलैपद्मरागो
पशोभिताः ॥ ध्वजमालाकुलैर्दिव्यंनानारत्नोप
शोभिता ॥ अचलस्यपद्मरागंचस्फुरंतिकिरणोय
या ॥ तस्यशृंगेमहादिव्यंशोभितंधवलयहं ॥

तस्यमध्येमहालिंगेह्यप्सरःस्थापितंपुनःपू
जयंतितथाकन्यात्रिकालेभक्तवत्सला।न
त्यंतिह्यप्सरास्तत्रगायंतितेचयोषिताः॥प्रद
क्षिणानिकुर्वंतिवेणुवाद्यंचनादितं॥शंख
नूपंचवीणाश्चभेरीमृदंगशब्दयोः॥गीतेगा
यंतिगंधर्वाःअर्चयंतिमहेश्वरं॥हेमस्वच्छमहा

८१
के॰

पश्यश्चर्चयंतिअनेकधाः॥ गुग्गुलैर्धूपिताश्च
त्रकैरैस्मिविचित्रैस्तथा॥ र्धूपितैर्देवदेवस्यप्रति
गंधमनोरमे॥ सर्वप्रकारजंवैतिधूपदीपम
नन्वितो॥ पटहतालवीणास्याह्वाघंतेवकृने
कधा॥ कौतूहलेवकृगुणानानावंगमनेकधा
वंदनेश्रगारंनत्रकर्षैरंचलवासिने॥ नमस्कृगे

महासेनगणास्ते सर्वे साधकाः ॥ अर्चयित्वा महा
देवं हेमपुष्पैस्तत्र जयेन ॥ अर्चयंति प्रकुर्वंति
केशरागुरुचंदनैः ॥ आकाशेपंथमारूढाः पा
शुपतीहेममंदिरं ॥ ततः श्वेतमहादिव्यमेरुशृंगे
अवस्थितं ॥ अत्रकायामहाछायामेरुशृंगेम
हाकुले ॥ दिव्यदेहसमोभूत्वाअग्निज्वालासमप्र

८८

कें॰

मे ॥ मौक्तिकं चंद्रकांतिं च प्रासादे विविधाक्लया ॥
संग्रामसाधकान्तव्यग्रहेद्वारेमत्रोस्थिता ॥ पश्यं
ति दृष्टिलोपार्श्वेहृदिस्थितौ तिलकं यथा ॥ हेमसूत्र
निवादैश्च वदंतीच हस्तेन मे ॥ देवमानुष्यगंधर्व
रंतीनैवसाधकाः ॥ गृहेवा च ॥ कुभवनादागना॰
सिद्धाः कस्यानैवैवगम्यते ॥ साधकेवा च ॥ स्रागः॰

नामस्य लोके च गीतं मृशं करालयं ॥ गृहस्य वचने
ष्क्रत्वा मायकाविस्मयेगता: ॥ येन दृष्ट्वा क्रत्वा
पिनकस्य वदने गृहं ॥ नमकोचनसंकाशं दृश्य
ते स्म मनोहरं ॥ पश्यते शून्यनगारं मध्ये कोपि नद
श्यते ॥ हेममयं गृहविस्तीर्णं श्रवणाविस्मयकारके
सर्वलक्षणासंयुक्तमस्माकं वै हृदयं भविनं ॥ गवा

हस्थानसंकीर्णैः नानाविहंगसेविते ॥ नानागंध
र्वसिद्धाश्चनागगणोपशोभिते । शिवे ॥ पुरंदरगृहेयद्
वत्सर्वंवसमाकुले ॥ पदेपदेपंक्तिमाचार्येणसर्व
कांचनगृहे ॥ ननुतेनपापकाः मृदेंकिमत्रश्चापि
हपावने ॥ नमनुष्यनदेवस्यनपहैतनवगंधर्वे ॥ मर
र्णेमतदृशाभातिमेस्थिरावाचमममद्भवन ॥ महादिव्य

महारम्यंसूनऊर्धेदिशोदिशः॥ संहारीसदशो-
भीतेनोकेनेदंनिर्मितंस्तरे॥ रहोवाच॥ नेदंस्वरोऽ
विश्वेवेदशास्त्रविशारदे॥ नेनाहंनिर्मितंनासि
ह्वारहेणकथितेनेनदा॥ कोनागनास्वशुश्याथेग
नाश्रुतीरमागरे॥ उदपिदत्तिणेभागेजलाथेः
वगनोऋषिः॥ महादेवसप्तजाथेश्रागमिष्यामि

श्रीव्रत:॥ यावद्द्वंद्वंनितिसिद्धानंदीक्षयस्तद्धागका
सजीवहेमउषसरकापंकजशरकै:॥ कृतो·
जलिउटेभ्रनासिद्धाख्युपिवादयेत्॥ इतिश्री
केदारकल्पेसप्तत्रिंशपटल:॥ ३७॥ श्रीनंदिकेश्व॥
रउवाच॥ ॐस्वागतोभोमहासिद्धा:ऊलभेनवा·
दर्शने॥ उक्तंनसर्वकर्माणिपकापकोभवाम

हे॥ सापकोवाच॥ एतन्मछाम्यहं ब्रूहि किंतया
दुष्कृतं कृतं॥ एकाकीकयन्तिष्टंति सर्वलोक
विवर्जितः॥ नंदिकेश्वर उवाच॥ श्रुत्वानेन जडभा
वत्वात्स्वं जन्मं च दुःकृतं॥ लिंगमत्स्यादि तेन स
वे मया कर्मविपाकृताः॥ विश्वासिनेन तथा ना
गा सर्वलोकविवर्जिते॥ भेजे निनस्य कर्माणि

५
के:

निष्टेनेकेमहाह्वते॥ब्रह्महत्यासहस्राणिगो
वधंकोटिमेवच॥कोटिसाहैवकन्यायोपिरमा
रवयेनच॥तत्पापंभवतेनस्यलिंगमस्पाटनेकु
ते॥तेनपापेनसंयुक्तेननेजांतिशिवालयं॥सा
धकोवाच॥कस्मिंकालेभवेन्मोक्षःतन्मेब्रूहिम
हामते॥मुनिरुवाच॥कोटिमिहाणामिष्टेनिम

ममो त्वम भविष्यसि ॥ एवं कर्मविपाकेन पतना
पन्हृतेमया ॥ भुंजेतिनस्यनेकर्म एकोतिष्टेत्व
मोवने ॥ साधकोवाच ॥ यादृष्टोस्फटिकेलिंगेट्ट
गयपाषाणमेव च ॥ उदितेवस्थितेचैवशिवलि
गेनचालयेत् ॥ पक्ष्मकाचनेसिहावेगेनपवने
यथा ॥ स्थितामवेसिहाग्रगछतोउत्तरांदिशः

९९
के

इति पंचविंशः ॥२५॥ ईश्वर उवाच ॥ शृणु नेत्रं हरस्य नेत्र
त्र्यस्य देवं च मम प्रिये ॥ नेत्रस्यानेन नेत्रो गतान्वा श्चाका
शेत्र नरो दिशः ॥ ईशानस्य दिशो दृष्ट्वा घनमाला
कुलं महान् ॥ हेमशृंगं महाशृंगं देवबधो दृष्ट्वा चकोव
नैः ॥ द्वादशादित्यतेजाभं नानारत्नसमन्वितं ॥
सहस्रयोजनविस्तीर्णं उच्छायं शतयोजनं ॥ महा

त्रिव्ये मनोरम्ये महागिरिवरोत्तमे ॥ तस्य मध्ये पु
री रम्ये नानारत्नसमाकुले ॥ अप्सरस्थापिते लिं
गे पद्मरागोपशोभिते ॥ सृजयंति सुरा: सर्वे त्रिका
ले भक्तिवत्सले ॥ त्रिंशत्कोटिसहस्राणि सृजेत्ति
कन्यकोत्तमे ॥ भेरीमृदंगशंखेनशोखकाहलमर्द
ले: । डंडभिसंखनिर्घोषैपटलैमर्दलैस्तथा ॥ वेश

६५
के·

पादित्रनोदेश्यदिव्यपुष्पैस्स्रगोभिनं॥ चंदनागुरुक
ईरदेवदारुफलैलवंग्या॥ कपोलैशंखपालैश्चयेता
नेपुरवासिनाः॥ श्रागनास्पुपेसिद्धाद्धारेनिष्टेने
माधकः॥ पुरमध्येगृहेनस्रवालाकेचमसमप्रमो
उत्तेंगशिखराकारेप्रकारेनोरणानान्विते॥ कपाट
र्गलापुकेवेष्टिनेपुरुषोत्तमे॥ द्वारेकपाटयोर्दे

न्द्वारपालनथीमता ॥ महावीरामहातेजाम
हाबलपराक्रमाः ॥ सैकोटिमहाचामसिद्धा
नांचमहाबली ॥ नत्रैतेजमयेदृष्ट्वाभयंतसन
विघ्ने ॥ भतिहावेवाच ॥ अघोरेचमहादृष्ट्वास
वैषांकिंपलायनं ॥ नसमक्षनामहाशंखघो
रेभ्रहतारंजपेन ॥ श्रीं श्रीं श्रीं ॐ क्रुं फट्स्वाहा ॥ अघो

कें॰

गायमहामंत्रंसर्वविघ्नक्षयंकरं ॥ भीमायजपते
मंत्रश्रेष्ठोरंदेवदुर्लभं ॥ अघोरंरूपमानस्यप्रति
हारंवदंतिच ॥ घपामत्रूपमहामूर्तिसर्वलोकार॰
भूषितं ॥ स्थागतेचमहासिद्धाःकपाटोद्घाटयंति
च ॥ पतस्यवचनेश्रुत्वाकन्यानष्टाःहसंतिच ॥
कन्यकोवाच ॥ कथंवनादागमासिद्धाःकस्याने॰

वेवराम्युने ॥ साधकोवाच ॥ आगतास्मस्तुलोकस्या
गेनवंशाकरालयं ॥ कन्यकोवाच ॥ स्कन्नावार्य
महाप्रज्ञाहृद्भक्तामहानपाः ॥ देवीपद्मावती
नामरुद्रोभुंजेनिमापुरी ॥ प्रविविश्यपुरीरम्यां
नानारत्नप्रशोभितं ॥ रत्नागिरीनयाकृत्वाग्रा
वायोसाधकोवदेत् ॥ पद्मावत्युवाच ॥ कथय

के॰

नादगन्नामिह्वा:क्कस्यानेचैवगम्यते॥साधकेवा
च॥श्रागतेमस्तुलोकस्यागंनयंशोकतालयं॥प
श्रावनीउवाच निह्वेत्साधकाःसर्वैमात्रजेन्तमह
पश्थे॥कामःऽपीस्त्रियःसर्वैजनाम्नस्तुविवर्जितः॥
देवाहरिहरोब्रह्माहृशंपतेस्मिन्सुरेसदा॥श्रागवे
तिचवत्देश्यासर्वैमीर्योर्थ्यकारणेः॥कात्तिकस

नमासेनश्रमावस्यांचयद्भवेत् ॥ जेभंजंतिचा-
केदारेदेवानामपितुर्लभं ॥ मंदाकिनीमहा
नद्यंस्नात्वातेनपिवंतिच ॥ पश्यंतितेमहादेवं
कैलासेहरमंदिरे ॥ सायकोवाच ॥ यावद्देवं
नपश्यंतिउमासार्धंत्रिलोचनं ॥ कथंश्रवतं-
निष्ठंतिस्नात्वावचनेमम ॥ श्रवस्यंतजगते

के॰

ये कैलासे महामंदिरे॥ नमो देव विरूपाक्षे पृथ्व
त्रिसापकोत्रमेः॥ प्रतिमालक्षणोपेताः चेद्र
कोनिसमप्रभाः॥ कटिंचनागवेष्टंच कर्णैच कुं-
ढकुंडलो॥ नेच दृष्ट्वा महापात्रः मनः क्षीनेवक्त
ध्येते॥ नमस्तेद्ववेनक्षत्रापास्थिनासर्वेसापकः
तेषोके प्रतिमा दृष्ट्वा विमानानि दिशो दिशः॥ वि

मानानिसहस्राणिप्राकारामसमाकुले॥गण
गंधर्वसंकीर्णेदेवगंधर्वयोषिताः॥इंद्रकन्या
देवकन्याहरिकन्यास्तथैवच॥दिव्यालंकार
संयुक्तेदिव्यगंधानुलेपने॥विमानेनसमारूढां
श्चपश्यामानेकधाः॥स्वच्छंदंधाविमानानिक
मिन्याःसर्वकामकी॥आयांतश्चतनःकन्याःस

कें

पुष्पैश्च विमानगाः ॥ शंखैर्डिंडिभिनिर्घोषैः काहलैर्म
र्द्दलैस्तथा ॥ पटहैर्वेणुनालैश्च भेरीमृदंगनादैश्च
डेंडभिनालशब्दैघंवीघंनेवकुनेकधाः ॥ पनैस्त
साधकाः सर्वे विमानैर्हृष्टमागताः ॥ चामरैर्वीज्य
मानाश्च छत्रैश्च परिधारिते ॥ गीतैर्गायंति गंधर्वा
वीणावाद्यंति योषिताः ॥ संपूर्णचंद्रवदनी रूप-

यौवनगर्विताः॥ दिव्यवस्त्रपरिधाने दिव्यगंधानु
लेपने॥ शोभिते शिरसो पुष्पैर्नागवेणीविभू
षिते॥ करकंकणसंयुक्तं हारनूपुरभूषिते॥ श्री
शोकफलहस्तेन वदंति कोकिलास्वरं॥ यौवन
स्योन्मदोन्मत्ताः सर्वशास्त्रविशारदाः॥ पत्रस्था
नि महासाधु सर्वैस्तत्र समागताः॥ आगताश्च ह

५८
के·

तावैगणगंधर्वदेवताः ॥२५॥ देवाऊचुः ॥ शृणु
माधुमहाप्रज्ञपकविनैव्यवस्थितो ॥ नदर्शनैः
श्रागमश्चसर्वेनः हरदेवताः ॥ मयाचप्रेषितासर्वे
ब्रह्माविष्णुमहेश्वरः ॥ विमानैर्विविधैर्नूढाशिव
लोकेव्रजामहे ॥ वदंतिदेवताः सर्वेविमानेरूढ
मायकाः ॥ श्रावायोंवाच ॥ विमानानिनरुच्यनेस

यं समंयं वदामहे ॥ देवदेवं जगन्नाथं यत्कैलसेनव ॥
दर्शिते ॥ शंकरस्य प्रसादेन उग्ररूपमेवलेनच ॥ व
देतिसाधकाः सर्वे स्वपादेश्वगतामहे ॥ नस्यपा
दैनमस्कृत्य विमानानि च सर्वे यो ॥ शंकरस्य
प्रसादेन विमानानि न संशयः ॥ येन बं शंकरं
यत्रसाधकापरिवेष्टिते ॥ कैलासे निष्ठते देवो३

५५
के

मासार्धं विलोचने ॥ पन्नद्धाचोनिगदितैः प्रास्थि
नेऽउन्नपान्नुखैः ॥ इति श्रीकेदारकल्पे षट्विंशः पट
लः ॥ ईश्वर उवाच ॥ श्रूयतोहस्पनेस्तचक्षुनिरम
मनोरमे ॥ त्रिस्त्रीलींचत्रवीरम्यडाहिनाकं सममप
मे ॥ ईशेचत्रवीपत्रसाधकास्तु गनानां सर्वे ॥ न
सिंपूहैश्च दिव्यानि पत्रराणि जोस्वरोभिते ॥ देव

ना: स्वर्गाधिष्ठानिकामरूपामहाबला: ॥ ततश्च
श्रुतिरूपाणिहस्तेपेतेपुरमन्तमे ॥ ततश्चस्थानेव
देवृक्षा: सदाकालफलानिच ॥ नदिवहतित
त्रैवक्षुनदीनामहनानिवे ॥ भेरीमृदंगशंखेन
घोलकाहलमर्दलै: ॥ महागंभीरनिस्वैः वा
द्येनेवरूपत्रिणा ॥ वाद्येनेनानिनिर्घोषैः वंश

५८
कै

वासिवनादिन्ने ॥ उत्साहेहस्पतेनेनत्रपदेपदेमस्ता-
पथे ॥ धन्नाश्वनिर्मितानत्रपश्चलेउस्त्रमेडिन्नं ॥ नत्र
शहेमहानादेदीवीवर्णोनिनादिना ॥ नत्रनत्रा
सिनासिद्धाः श्वेयारंजपालेमहन्न ॥ ॐ क्रं फट् स्वा
हा ॥ श्वेयोरंजपालेनेनत्रभयेनस्पनिनन्दलणान् ॥
कोशमात्रप्रमाणेनउच्छ्रायोपंचयोपजने ॥ यो

गतेर्हृयविस्तीर्णैर्शोभितेच महागृहे ॥ हेममले-
भावंमलयग्रंथंदाचामरभूषिते ॥ ध्वजाकारमते
ज्राअंसर्वरत्नविभूषिते ॥ गृहेमध्येचहिंदोलेचेप्र
घुंघरभूषणे ॥ भूषितादिव्यगंधैश्चदिव्यवस्त्र-
परिच्छदाः ॥ दिव्यपुष्पशिखिवद्धाः हारनूपुरभू-
षिते ॥ भूषितापद्मरागंचहेममयकेकणेकवे ॥ हिं

८

के

देलयंतिनाकन्याजरामरत्युविवर्जितं॥संग्रामे
यौवनस्थानेभावयंतिनपालिखितिं॥नपालिखितिउ
वाच॥नामचेणावनीदेवीभंजंतितिविपुलांश्रियं
यौवनेंधनलिप्सीतिंबद्धकांचनभूषितं॥लक्ष्मी
चमात्टशेत्रूपंसर्वालंकारभूषितं॥संग्रामेचटा
हेहारैमनीहारंवदंतिच॥महाव्रयैर्न्नेतानेत्रा

यद्दकानामहानपा॥ सायकश्वमवस्वामिस
वैपापैममच्चने॥ नस्तनहृचनैश्चनाभाश्विता
सर्वस्रायका॥ श्रभिवाघेनतोदेवीवेदेघोषाव
निस्लेष्याः॥ घोषवव्रुवाव क्ष्मुवनादागनाः॥
सिद्धाः कस्यानैचैवगम्यते॥ सायकोचव॥ श्रा
गनामस्मलोकस्यागंनव्यंशोकवालये॥ हो

५८
कें

घवस्तवाव॥ श्रुत्वातंसाधकाःसर्वेसमम्बाकेस्व-
निर्मलं॥ राजविद्यारथ्योनामचक्रवर्तीमहाव
ल॥ श्रासिंधुरीमहारम्भेतिष्टत्रसाधकैःसह॥
श्रागछेतिततःसर्वेत्रस्माविस्मयमहेश्वरः॥ कि
मर्थेनत्रागछेतिभेजेनविपुलाश्रिया॥ पुरीवोध
वतीनामतिष्टत्रस्यत्रसाधका॥ सिंहासनानि-

दिव्यानि हेमरत्नविभूषितेन ॥ रमंति केऽप्यकाऽत्र
त्र सर्वशास्त्रविशारदा ॥ यौवनस्थामदोन्मत्ताः
हाररत्नउरभूषिते ॥ मेरुश्रोणी चेंदुवदना विद्युत्कां
तिनेजसाः ॥ मत्तमातंगगामिन्याः प्रस्फुरंति पदे
पदे ॥ सेव्यावारी च क्रीडंति स्त्रीणामस्तुविवर्जिता
भुंजंते विपुलान्भोगाः सर्वसिद्धसमन्विताः ॥ स्रा

५५

कै·

कार्यः साधकाः सर्वे भंजंते विपुलास्त्रियः ॥ राज्यभो
गेसमोपेतंजरामरणविवर्जिता ॥ ५५ ॥ स्नायकेलाव
शशिंडेनमेकार्यैनहच्यंतिचक्राम्याति ॥ श्रवणे
नत्रगंनव्यंयत्रदेवो महेश्वरः ॥ होबवस्नवाव ॥ स्व
र्गलोकेचयेभोगाः कैलाससहशेटहे ॥ सर्वेवस्तं
प्रतिष्ठंतिकिमर्थैनत्रगम्यते ॥ देवाहरिहरब्रह्मा ॥

हयपश्यसि मंभूरेमदा ॥ वित्ररथोवाच ॥ आगछे विव
नदर्शणं सर्वैमित्रार्थकौसिला ॥ सायकोवाच ॥ कि
मत्रभोगमायुष्यं पश्याम्यकिं भविष्यति ॥ नन्तस्वैव
द्भोराजा महातेजा महातपा ॥ वित्ररथोवाच ॥ स
रूपवाहनसंयुक्तनानाभोगं च भुंज्यते ॥ तावत्संख्या
वमायुष्यं यावत्स्वंद्रार्कतारकौ ॥ क्रीडंति विविधाचे

९८
के:

ष्टामर्त्यलोकेव्रजेत्तिच ॥ सर्वलक्षणसंयुक्तासर्वे-
शास्त्रविशारदा ॥ तेजस्वेचमहाप्रज्ञाश्ववीज्ञानि-
स्तरोभवेत् ॥ साधकोवाच ॥ यदीपुनःमृत्युलोके
गंतव्यंचमहातपः ॥ तदाकिंराजभोगेनकैलासे
चव्रजाम्यहं ॥ सर्वैभवेप्रतिज्ञायसाचार्येसाधकैः
सह ॥ विश्वरयोवाच ॥ यदिनरुच्यतिसिद्धाव्रजनवे

नशाकोते॥ नदापंयसमारूढाग्रेपश्चपत्तिसाधका
दिशाश्चउत्तरेमागेगगनस्लेयेजनत्रयं॥ मंदाकिनी
नदीश्चैवश्चत्तिरम्यमनोरमे॥ विचीतरंगगंभीरेपे
निवेतेनसंयुतं॥ नदीउभयपार्श्वेनसंस्थिताःसर्व
देवताः॥ तत्रहेममयभूमीः यत्रैववहतीनदी।
हवर्णपंकजंबालसर्वाणासनदानिच॥ आरामल

निकास्तत्रपुष्पफलमनेकधाः॥ देवताह्यत्ररूप
णावदंतिसाधकोत्तमं॥ सर्वाणियदिकास्तत्रवसं
तिग्रजरामराः॥ संग्रामेसाधकास्तत्रनदीचपाप
नाशिनी॥ इति श्रीकेदारकल्पेमष्टाविंशः॥२९॥ ह्रदउवा
च॥ साधुसाधुमहाप्रज्ञाउत्पेसाधुमहानघा॥ ए
वंवदंतिनेहवाः॥ उद्दिदास्थामिसाधकाः॥ एवंम

डाकिनीभूत्यापूजयंतिनामहेश्वरं॥ अष्टोत्तरशतेने
वैवयूजेन्नरंजपतिमहान्॥ ॐ ह्रैं फट् स्वाहा॥ जपि
नानस्यमंत्रस्यपूर्यंतेशंखयोःध्वनि॥ अग्रेपवेच
पश्चेवतिईशान्यादिशासन्मुखे॥ अघोरायमहा
मंत्रेमहापातकनाशिनी॥ महाविघ्नहरेनित्यं
महासिद्धिप्रदायकं॥ सन्मुखेपश्चिमेस्तवहे॰

६२
के.

श्रण्वतेपंथमननमे॥ व्रजेवनेनमार्गेणसाधकाःप
वनोयथा॥ आश्रमेदृष्टपतेरम्यंध्वजमालासम
न्वितं॥ पश्यंतिःसाधकाःसर्वेत्रिपथ्यःतत्रदृश्य
ते॥ ततःआश्रमावनेसिद्धाःतिष्ठंतिहतणामेवच॥ त
दुत्तरदिशोभागेईशानेदिशिसंस्थिते॥ तत्रप
श्यंतितेसिद्धाकैलासंनामपर्वतं॥ शंकरस्यापि

यैनित्यं सर्वे देवो लयं महान्॥ श्वेतवर्णगिरिस्थं
गो मे त्रिभेदविवर्जितं॥ अधोर्ध्वमर्दलाकारं म
ध्ये स्थूलमहागिरि॥ मृदंगसहस्राकारं दृश्यते
पर्वतोत्तमे॥ अष्टाशीतिसहस्राणि उच्चयो योज
नेभवेत्॥ दशानं च सहस्राणि अधऊर्ध्वं प्रकीर्ति
ते॥ पर्वतं च महारम्यं सूर्यकोटिसमप्रभं॥ यहेच

ए
के

वस्तेनेनत्रसहस्रयोजनानिच ॥ नामेवयथारत्नोरि
क्षेनानारत्नविभूषितं ॥ श्वेतरक्तेनतथापीतेनकृ
ल्लेचवकपरंनथा ॥ पंचवर्णपताकाचहश्यपनेप
वनेरिताः ॥ हेमसोमसमयंसर्वंचंद्रकांतिसमप्र
भाः ॥ मनिवैढूर्यसंयुक्तैः स्फुरंतिकिरणैस्तथा
यथासमर्थ्यंकर्त्तव्यंतथासामर्थ्यमेददैः ॥ गृहे

तस्मिन्स्थिताः कन्याः हेमलंकारभूषितैः॥ त्रिनेत्रं दशभुजा देवं चेंद्रार्धकृतशेखरं॥ गणगंधर्वसंकीर्णं सर्वशास्त्रविशारदः॥ सनयोसहितं देवा गंधर्वसहस्रैकधाः॥ दशभुजाः त्रिनेत्रश्च त्रिशूलेकरपल्लवैः॥ अजराचस्तनेसर्वे कैलासस्यामहाबलाः॥ ध्वनिकोलाहले श्रुत्वा समेयवाश्च विरुप

६० के॰

ते॥ तस्या भासा साधकास्तत्र कैलासं च समीपगे॥ दृष्ट्वा
श्चर्ताश्चनद्रूपं साधका विस्मयं गताः॥ मूर्छिताः सा
धकाः सर्वे गोदोहमात्रं समास्थिताः॥ ततश्च चेतनां
प्राप्याघोरं जपतेन तदा॥ अघोरायनमस्तुभ्यं सर्व
विघ्नत्रयंकरं॥ अघोरान्नरकान्नश्चैव अघोरं जपते महा
न्॥ ॐ फट् स्वाहा॥ अघोरं जपतश्चैव पुनः पश्यंति

महागिरि ॥ जयंजयंचऊर्वेंनिसाधकावदनेश्वरं
पश्यंतिसिद्धिविद्यापंथगताश्चैवदिशासूप: ॥ प
ह्रेनिसाधकासर्वेआचार्येश्चहिसन्मय ॥ ज्ञानश्चैव
नगनंनंगंपंथ्यचस्वष्टयकृष्टयक ॥ ९ ॥ आचार्योवा
च ॥ अस्मात्स्युशंकरश्चैवविमलोकंययोन्नमे ॥ वा
यवेविमललोकेस्यातईशान्येशंकरस्तथा ॥ अ

८९
के॰

स्नाश्वद्दत्तिणेभागेत्रयोम्नार्गामकीर्तिताः॥ सा५ को

वाच॥ब्रह्मलोकेचयेभोगाःरुच्यवस्त्रप्रयच्छतः॥

कथयस्वविशेषेणप्रभावंचमहानघ॥ विष्णुलो

केचयेभोगाःतन्मर्वंकथयस्वप्रिये॥ रुद्रलोकेचये

भोगाःविष्णुलोकस्यनष्टुणु॥ रुद्रलोकेचयेभोगा

तन्सर्वंकथयामिते॥ विलोकेश्चयेभोगाःउर्वंति

नत्रसंस्थिताः ॥ चतुर्भिसेश्चवक्रैः ब्रह्माणीस-
हशास्त्रियाः ॥ ब्रह्मरानत्रतिष्टंतिविमानसर्वक-
मिकाः ॥ शांतयोगनविस्तीर्णोउछ्रायेचचतुर्गुणो ॥
इंद्रनीलमहानीलैः पद्मरागेनशोभितेः ॥ ब्रह्म-
लोकेनसंप्राप्तेब्रह्मासहस्रसंभवे ॥ ब्रह्मसर्पसंसा-
रेषुचनत्रानस्वैवसंभवेन ॥ कस्मिंकालेचसंप्रा

९९
के·

मेसमस्तलोकेभ्ययांतिच॥ सर्वकामसमृद्धाश्चजायते·
विप्रलोककुले॥ सर्वगुणसमोपेतोराजाभवतियामि·
का:॥ स्मरंतिशृण्वंतिस्मरंतिचमहापथं॥ महात्मा
नसमोपेता:पुनर्जातिस्मरंभवेत्॥ विष्णुलोकेचये
भोगा:कथयामिचतच्छृणु॥ शंखचक्रगदाहस्ता·
सारंगाद्यधनुत्तमे॥ चतुर्भुजमहाकायघनश्यामवर्णिम

ह्रात्मना ॥ विज्ञयेनिस्तराः सर्वे यथादेवोजनार्दनः
लक्षद्वयसहस्राणिगोकन्याश्चैववचनभंगाः ॥ यौव
न्स्थामहेन्मनाः मन्तमात्तेगगामिनी ॥ लक्ष्मीसह
शाः सर्वैनसर्वलेकारभूषिताः ॥ विमनाःकामिका
दिव्यपद्मरागोपशोपशोभितैः ॥ विस्नलोकेवसेती
ववित्सलसहस्रणामाइबे ॥ कस्मिंकालेचसंग्रामेसत्य

लोकेभ्रजंतिच॥ चक्रवर्तीमहाराजासर्वगुणैश्चसं
युता॥ महत्कुलेचसंभूताभ्मानदाभवंतिधार्मिकाः
पुत्रपौत्रसमायुक्तेधनधान्यसमन्विते॥ दीर्घाच
विपुलाभोगाः महाबलपराक्रमाः॥ द्वारेतिष्ठं
तितेषांच हयगजरथाकुलाः॥ सप्तजन्मभवेद्रा
गोसत्यंचैवनसंशयः॥ सुष्ठानारीसुपुत्रस्वधर्म

चेंद्रस्यभामिनी॥ जातिस्मरंभवेन्नत्पुनःपश्यं॥
तिमहापथ्याः॥ शिवलोकेचजेभोगाःकथयामि
कथेशृणुते॥ त्रिनेत्रदशभुजोदेववृषेंद्रार्धकृतशेख
रे॥ विमानाकामिकाश्चैवचंद्रादित्यसमप्रभाः॥ त्रि
शूलवरदहस्तोगणगंधर्वसेवितैः॥ उमामहेश्व
रस्यायेक्रीडंतिशिवमायुधं॥ अप्सराकोटिसहस्त्रा

के॰ ८९

गाहारनूपुरभूषिताः॥ नानापुष्पशिरोबद्धान्द्
मुद्राभिरलंकृतैः॥ प्रलयेयौवनासर्वे उमायास्सद
शोपमे॥ दिव्यवस्त्रपरीधानः दिव्यगंधसमन्विताः
दिव्यभोगसमायुक्ते क्रीडंते शिवसन्निधौ॥ कस्मिं
कालेचसंप्राप्ते मर्त्यलोकेव्रजंति च॥ सर्वकामस
मृद्धेषु जायंते विपुलेकुले॥ सर्वगुणैः समोपेताः

राज्ञा भवंति धार्मिकाः ॥ पुत्रपौत्रसमायुक्ते धन
धान्यसमाकुले ॥ द्वारेतिष्ठंतिसैन्येचरथगजमने
कथाः ॥ धनधान्यसमायुक्तः चक्रवर्तीमहान्नृपाः
बांधवैः सहभृत्यैश्च भुंजंतिविपुलाश्रियाः ॥ दि
व्याश्चविपुलाभोगाः पुनस्ते स्वर्गगामिनः ॥ अपरा
जितसर्वेषांनरेंद्राणांमहान्नृपाः ॥ सर्वलक्षणसं

कें. ५८

पुञ्जैः शुभ्रैश्चंद्रमरीचीस्त्विया ॥ कैलासस्य समीपे
न्ताः अनेकंकोटिमेवच ॥ सौवर्णगोपुराट्टालैर्हेम
प्राकारवेष्टिताः ॥ प्रासादहर्म्यसंकुलैः सूर्यको
टिसमप्रभा ॥ मणिरत्नसमाकीर्णा तप्तकांचनस
न्निभैः ॥ हेमरत्नेन घटितैस्समप्राकारवेष्टितैः ॥ इंद्र
नीलमहानीलैः पद्मरागेन शोभितो ॥ नवरस्यानेम

हासेनदेवानोचमहालये॥ धजमालाकुलेदिवे
हस्पतेशिखरोत्तमं॥ निवसोदेवतासर्वेशिवः
रात्रिंचमेवच॥ तस्मिंस्थाने महासेनशोभेनिझर
मजनमे॥ निवासोदेवदेवस्यहरासहितशंकरः॥
अतिरम्यमहास्थानेमहादिव्यमनोरमं॥ सुर्येव
हिनयातेजोहस्पतेचदिशोदिशः॥ नमकोव

के

नवर्णानांअग्निनेजोसमप्रभा॥दीप्यंतेदिव्यमान
श्रुतेष्टंणेजोनिसूर्ययो:॥भेरीमृदंगशहेनशांख
नयंश्चवेणुका:॥डंडभिनालनिर्घोषै:पदहेना
लनादिते॥गीतेगायंतिगंधर्वा:वीणावादंतिसुंद
री॥नृत्यंतिअप्सरानृत्यैभाषाश्रीरणोकथा॥नै
तन्मैवैसमाकीर्णेहरूपनेश्रीरणोकथा॥७रमध्ये

स्तथासर्वैदधिक्षीरघृतेनच॥मधूदकनयामेवाः
भेज्ञोनैवरमूर्तिमां॥हप्रानेकोचनेंहद्वः कूष्मा
उसहस्राफलैः॥चूतचंदनमेधुक्तंकदलीखंड
मेडितैः॥प्रवेशरमहाद्वारंमां सर्वदेवालयंमहत्
एकविंशसहस्राणिहय्याणिधवलोगृहे॥तत्र
हेममयंदिव्यंवज्ररत्नैर्विभूषितं॥नदीवहंतित

८८
के॰

वेवक्षीरशर्करमधुद्युतं॥देविगंधर्वैस्संकीर्णैः
देवकन्यासमाकुले॥चंद्रादित्यसमैस्तेजोहे
षपंतेचवगुरोन्नमे॥इंद्रनीलमहानीलैस्ठंरत्नैकि
रणान्वया॥नस्यमध्येमहारम्येहेमवंधवद्धेधरा
साधकस्वगनानास्तत्रयत्रदेवोसदाशिवः॥२५॥चे
ऽस्योवाच॥कथंवनादागतासिद्धा।कस्याने

चैवगम्यते॥ सापकोवाच॥ आगनामस्नलोक
स्यागंनअंशेकगलयं॥ चेडेश्वरुवाच॥ अस्मिं
स्यानेमहावीराभंजेंनविपुलाश्रियः॥ विमा
नेकोतिकादिव्योपषणंनसर्वसापका॥ आह
डेश्वमहावीरायवज्रछानवगम्यते॥ दिव्यव
स्त्रपरीधानेदिव्यगंधानुलेपने॥ दिव्यपुष्पशि

२२
के·

गेवधादिअणंतसमाउलें॥ भुंजेनसमायकावी
रःयावर्चेद्राकेनारका॥ हवणेकेनकोमाली
तिहंतिरायचंपिका॥ वक्रलेशानपवेस्थाविलूह
वेसपाइलो॥ हपपतेवसराउख्यमहारमाम
नोरमे॥ पवेह्रूपमहारम्यंवक्रगेयादिवासितं॥
गीनत्समस्वभोगाश्चसर्वेषामवविशारदाः॥ये

वनस्यामदोन्मत्ताः महारूपमहाबलः ॥ ॐह
मकेचभूमेस्याः द्वितीयंगगनेस्थया ॥ जिका
स्मरंतिचेद्देवसाधकाः विस्मयेगगनाः ॥ साध
कासेकिनास्तत्रअघोरंजपनेमहत् ॥ ॐह्रींफ
टस्वाहा ॥ अष्टोत्तरशतश्चैवअघोरोजपनेम ॥
हान् ॥ अघोरंजपमानस्तुअष्टशोभयनत्रुणाः

११ कं

दृष्यपत्नेष्टोमनःसर्वैश्चनामेतिजगद्गुरुः॥सत्नेचव
दनोयावन्नावस्तुर्हेमरोपुनः॥रत्नमालासमोपे
तोकर्णौचहेमकुंडले॥चत्रभुजेत्रिनेत्रंवश्शूलह
स्तधरस्तथा॥देववस्त्रपरीधानादिव्यगंधानुलेप
ने॥दिव्यहेममहाकायः दिव्याभरणभूषितं॥
देवपुष्पशिरोवध्धाः दिव्यभोगसमाकुलं॥चे ३ ष

रोवाच॥ साधुश्रुणुमहाप्राज्ञःकृतंकर्मसुवि
स्तरं॥ एवमुक्तास्तथाचंडःगतायत्रमहेश्वरः
चंडेश्वरोवाच॥ कृतांजलिपुटोभूत्वापृछतिप
रमेश्वरः॥ साधकामर्त्यलोकस्यआगताःदेव
दर्शिनेः॥ ईश्वरोवाच॥ श्रुणुचंडेमहाप्रज्ञाःएक
चित्तोव्यवस्थितः॥ मर्त्यलोकेमहातीर्थःकेदा

रोनामदेवता:॥ नत्रस्थंललिनोगंगंगा:स्वर्वेयंति
वशेकर:॥ नत्रकालस्यचंडीश्चसाधकैर्दृ:दृसेंस्थि
ता:॥ श्रागछंतिमहाचंडीपिलेबनेवकारयेत॥ दृष्ट
वष्टेनथाचंडीयत्रतिष्ठंतिसाधका:॥ पुष्मानद्व
ष्टेमहादेव:उमासार्धंत्रिलोचन:॥ उतिष्ठागछमो
सिद्धानत्रदेवोमहेश्वर:॥ ननस्कंदोमहाकायश्चा

गतारथकामुनीः॥ त्रिनेत्रंदशभुजंदेवंकपा
लेशूलहस्तकं॥ नदामिद्वासमाहूतास्तत्रस्कं
दोसमागमाः॥ स्वगानेचमहातेजाहृष्यतीर्थे
स्वउनमं॥ श्रारुढंचनतस्थानेसवैकामैकम
ग्रमे॥ किमेकेरुप्यनेचार्यैसोमतीर्थेमहाबली
स्कंदपश्चमहातेजाश्रयच्छतितत्रोनमः॥ प्रणम्य

शिरसादेवंप्रणोहंतितंतोनमः ॥ प्राणोहंतितंतो
स्थानेसवैकमीकमृक्तमाः ॥ अस्थानेचमहार
मेदृश्यनेचमनोरमे ॥ दृष्टंतिदेवदेवस्यग्राह
दंचरयोनमे ॥ किमत्रदृश्यनेचेशीः वदेतिसाध
कोत्तमे· ॥ किमिदंदृश्यनेसवैशिवैश्वयशोभि
ना· ॥ दृश्यनेकोचनेन्द्रलापारिमानकपुष्मकैः ॥

नद्याहेमेप्रमादीस्वनसाग्रेचमत्तप्रभाः॥३॥इंद्रनी
लेमनीलैःपद्मरागोपशोभितः॥मनीवद्रुदभोवेऊं
वदंतिसाधकोत्तमे॥३॥इतिश्रीकेदारकल्पेअष्टाविंशः
पटलः॥२८॥ईश्वरउवाच॥किमेवद्रुपपनेचाग्रेशिव
नाग्रेचशोभितं॥एकस्यानानिनामानिसंख्यानं
भवतिमतिम॥तस्मान्नामोचजानामिनत्सर्वेक

२९
कें

घयप्रभो॥ च ईश्वर उवाच॥ अमरावतीपुरीयस्य पू
र्वभागेव्यवस्थिते॥ अग्नेयो दिशि दिग्भागे पुरी
तेजोवती सभः॥ दक्षिणस्य दिग्भागे च संयमा
वतीपुरी सभाः॥ नैरृत्यां दिशि दिग्भागे कृष्णां
गी च शोभिते॥ पश्चिमस्यां च दिग्भागे पुरीव
रुणामेव च॥ वायव्यां दिशा दिग्भागे पुरीगंधर्व

शोभितैः ॥ उत्तरस्यां च दिग्भागे श्रीमहोदधी

द्भभः ॥ जयो वेतीपुरी नाम ईशान्यां दिशि शो

भितैः ॥ मध्ये लिंगं कृतं दिव्यं शंखं वज्रं दंडः मंत्रि

भः ॥ द्वादश कोटि विस्तीर्णः उच्छायं च चतुर्गु

णः ॥ कैलास शिखरे रम्यं नानारत्नैश्च शोभितः

तं ग्रामे महायकालं तत्र पश्यंति देव वालयं ॥ विमा

नेकाम्रकेदिव्यंमेदिनेरत्नमेघुने॥ सर्वेवाद्यरवो
यनाः डंडभिर्यटहाब्विनः॥ मेखकोलाहलेघूर्णो
भेरीमर्दलमेघुनैः॥ वीणातालम्रदंगेचकाहले
विचनादिते॥ महान्दृर्यरवोपेनैः गीतनृत्यसम
न्वितं॥ वद्यैतेचसमाशाहंनानानामधनिसवे॥ श्रु
नाचसाथकाः सर्वैहर्षितानाचशिवालयो॥ श्रुतये

जनविस्तीर्णशोभितेशिवमंदिरे॥ देवगंधर्वसं
कीर्णेउछ्रायंचचतुर्गुणे॥ गृहाश्चदिव्यशोभाढ्या
हर्म्येनीचअनेकधाः॥ हेमस्तंभमयमाणिक्येहेम
प्राकारवेष्टिते॥ प्राकारंतत्रसौवर्णंअग्निज्वाला
समप्रभो॥ मौक्तिकंचंद्रकांतिश्चपद्मराणनेमवे
कधा॥ मेरुशृंगसमारूढाःनानारत्नैर्विभूषिता

१८ के:

प्रतोलद्वारसंयुक्तैर्वेष्टितंचशिवालयं ॥ हेमप्राक
समायुक्तं ॥ दिव्यज्योतिमनोरमं ॥ मणिरत्नैश्चसं
युक्तैर्वेष्टितंशिवमंदिरं ॥ लक्षयोजनविस्तीर्णं
हरस्थानंचमंडपे ॥ स्तंभहेममयैस्सर्वैश्चंद्रकां
तिसमप्रभं ॥ हेमवर्णविनाभूमौनानारत्नविभू
षितं ॥ तोरणतोरणैश्चतिष्ठंतिसूर्यरश्मिवभास्वति

तन्मध्ये च महादेवसभायाः परिवेष्टितैः ॥ सिंहा
सनानि दिव्यानि हेमरत्नविभूषितैः ॥ नभकोच
नसंकाशं पद्मरागगणशोभितं ॥ तत्र तिष्ठंति देव
श्च जगन्नाथमहेश्वरं ॥ चामरैर्विज्यमानं श्च धन
दो वहणस्तथा ॥ नंदी चेंद्र प्रतीहारस्तिष्ठंति द्वार
संयुताः ॥ सोमेन यामिनेछत्रे रुद्रस्य परिभक्तितः

पर्वणोह्ययनेवायुः महानादेननादितो॥ देव
देवसुराःश्रेष्ठसर्वाभरणभूषितैः॥ दिव्यवस्त्र
परीधानंचंदनादिविलेपनैः॥ नीलकंठमहा
तेजः सूर्यकोटिसमप्रभा॥ त्रिनेत्रंदशभुजंचवचं
द्रार्धकृतशेखरं॥ देवदेवंवृषारूढः शूलहस्तंध
रमव्या॥ सर्वभोगसमायुक्तैः भस्मगात्रेविलेपनैः

कपालखट्वांगधारीचपंचवक्त्रमहेश्वरं ॥ पिना
केशूलपाणिश्चदेवदेवजगद्गुरुं ॥ गणगंधर्वसं
कीर्णनागयक्षोचशोभितं ॥ त्रैलोक्यंचजगन्नाथ
सर्वव्यापीमहेश्वरं ॥ देवकन्यासमाकीर्णरुद्रके
न्यासुरूपके ॥ तिष्ठंतमुनयः सर्वेतिष्ठंतिदेवपार्षि
नां ॥ देवकन्यासमाउक्तानानालंकारभूषितैः । सं

१९

के:

पवर्णेक्षयनेवाप्तुः महानादेननादितं ॥ देव
देवमुरा: श्रेष्ठसर्वाभरणभूषितैः ॥ दिव्यवस्त्र
परीधानंचंदनादिविलेपनैः ॥ नीलकंठमहा
तेजः सूर्यकोटिसमप्रभा ॥ त्रिनेत्रंदशभुजंवचं
द्रार्धकृतशेखरं ॥ देवदेववृषारूढा: शूलहलध
रस्तथा ॥ सर्वभोगसमायुक्तैः भस्मगात्रेविलेपनैः

कपालखट्वांगधारी च पंचवक्त्रं महेश्वरं ॥ पिना-
केशूलपाणिश्च देवदेवजगद्गुरुं ॥ गणगंधर्वसं
कीर्णं नागयज्ञोच शोभितं ॥ त्रैलोक्यं च जगन्नाथ
सर्वव्यापी महेश्वरं ॥ देवकन्यासमाकीर्णं रुद्रके
न्यासुरूपकं ॥ तिष्ठेत मुनयः सर्वे तिष्ठंति देवपार्थि
नो ॥ देवकन्यासमायुक्ता नानालंकारभूषितैः ॥ सं

८
कें.

हारकर्तादेवेशत्रैलोक्यंसचराचरं॥ चतुर्वेदव
जिह्वायैरुद्रैश्चभुवनत्रयं॥ सोमाग्रेसनयोदेवाः
स्तिष्ठाश्चपदनादनसा॥ सप्तपातालपादौचब्रह्मा
काशेमस्तकस्तथा॥ नेत्रैचसोमसूर्याग्निकायि
नासैदमेवच॥ निषेविनेसुराः सर्वेब्रह्माद्यादे
वतागणाः॥ ब्रह्मांडंचविस्मस्यसमायापरिवे

ष्टितैः॥नृत्यंतिअप्सरसःसर्वेगायंतिचअनेकधाः
श्रोलवेंडुभिर्निर्घोषैंकाहलैर्भेरमर्दलैः॥पटहैः
तालवेणाश्चवाद्यंतेबज्ञनेकधाः॥डवलद्रौडेः
सनामाकाशेच्यनगर्जिता॥नृत्यंतिअप्सरारंभा
सर्वलंकारभूषितैः॥इंद्रतेजसमोभूत्वाहेमरत्न
विभूषिता॥दिव्यवस्त्रपरीधानंचेदनागरलेपनं

के

सबिलवणसेपुक्कैन्नपुराभिरलंकृते॥करके
कणसेपुर्क्केहारनूपुरमेखला॥सेपूर्णेचंद्रव
दनाऊंडलाभारणोज्वला॥शिरपुष्पंसूर्यये॰
श्वनागवेनिविभूषिते॥तरयेवणसेपूर्णेको
किलास्वरनादिते॥रत्नंपातिशोकरस्थापेवाघे
नवजनेकथा॥पठंतिविविधाशास्त्रैस्तानिजंवेसि

देवताः॥गीतनृत्यविनोदेनश्रूयतेचश्रुतेकथा
नानारत्नसमोपेनाःपुष्पमालैश्चवेष्टिते॥चंद
नागुरुकर्पूरैःवासितंचपुरीमहान्॥समस्तरत्न
पूरैश्चद्वारैश्चोगणाभूमिषु॥भौजनैर्बहुसंयुक्तै
र्दर्पणैश्चामरैस्तथा॥पारिजातकपुष्पैश्चनाग
पुष्पैश्चशोभितेः॥मंदारःकल्पवृक्षैश्चपुष्पनानात

८८
कें

मनेकधा॥ केतकेशानपत्रैश्च बिल्वपत्रैश्च पाट
लैः॥ एवंभूतसमाकीर्णे देवदारफलैस्तथा॥७
न्नागं बकुलश्चैव विघिंतेराथ चंपिका॥ चूतवेद
नमेषु केकदलीवेष्टमंडिता॥ वामिनेचघोतव
नागशोकोपशोभिते॥ तत्रग्रामेचनेमित्तिद्धाः पा
प्रपंति च शिवालये॥ ८ एवं तेगणागांगेयवीः ८४

तेमरनेकधाः॥ सर्वेदशभुजास्तत्रचंद्रार्धकृत
शेखरैः॥ ब्रह्माविलस्तथाहद्रयहनदत्तमार
काः॥ नंदीस्कंदमहाकायःभृगुकृष्णोऽमेवच॥
सिद्धाविद्याधराश्चैवशूलपाणिमहेश्वरं॥ भृंगा
केकेगाश्चैवषण्मुखंहलस्तथैवच॥ वृषभोवाह
किश्चैवयेचान्येविदशास्तथा॥ नैश्चदृष्ट्वामहाप्र

ताः साधकाः विस्मयं गताः ॥ इति श्री केदार कल्पे
एकोनत्रिंशः ॥ २९ ॥ साधकोवाच ॥ दृष्ट्वेति साधकाः
सर्वे क्व च देवा महेश्वरः ॥ दृश्यन्ते च समं रूपं सर्वे
देवाः समवस्थिताः ॥ चंडेश्वरोवाच ॥ ब्रह्मास्त्रदत्ति
लेपाश्चैवामे विलसमन्वितः ॥ मध्ये माहेश्वरो
देवः सर्वलोकाभिभूषितो ॥ भस्मांगधलितेगात्रे

ऊं कुमाहं च चर्चितं ॥ एवं देव उमामाहं: त्रिदेशो:

सुरशजित: ॥ एवं पश्यंति ते सिद्धा: देवदेवं महेश्व

र ॥ देउवस्पतिनामसैवं प्रणामं च कृतं तदा ॥ कृतांज

लिपुटो भूत्वा साक्षापका प्रणामं तिते ॥ सायकोवाच ॥ अ

श्वमेधफलं जन्म अश्वमेधफलं तप: ॥ अश्वमेधफले

जाप्यं अश्वमेधफलं क्रिया ॥ अश्वमेधफलं पंथा अश्वमेध

८० के.

फलप्रजनं॥ अघमेमफलंकर्मअघदृष्टामहेश्व
रे॥ नस्मात्सर्वप्रयत्नेननमस्येत्तिशूलिनः॥ दृ
ष्टात्मेभाषितेपूंभोप्रासिद्धासिद्धकोनमं॥ नमस्त्व
त्पनतोदेवापिनाकोवृषभध्वजः॥ वरंदेहिम
हादेवउमावचनमब्रवीत्॥ वरदस्यइदंदेवा
नायकानोजपोनमं॥ एवमुक्तःसरामसर्वलोकचक्षा

ज्ञामदीयते ॥ नंदीश्वरमहाकालत्र्यंबागण
णायकं ॥ जयश्च विजयश्चैव नंदिदाश्वसरस्वती
गंगायमुनाकावेरिसमुद्रेणसमन्विता ॥ स्ना
नापीठानतेनान्यं हेमजंभेवरत्नकैः ॥ स्नाना
मन्नमजंभेवपठंतिसिद्धचारणेः ॥ जयशाहेनदे
वस्यशोलन्तपंचवेणका ॥ दिव्यवस्त्रपरीधाने।

८९
कें

नानारत्नविभूषितं ॥ रत्नमालाशिरोवद्धाललाटे
हिमखण्डकं ॥ कंदर्पसदृशं रूपं सर्वदेवः कामचारि
णः ॥ दिव्यपात्रसुवर्णस्य दंतश्चर्मनमत्रमं ॥ पिवंति
अमृतं सिद्धाः योनिगर्भोत्रिवर्त्तते ॥ उमायासहितो
रुद्रवंदनाचसाधकैः ॥ पश्चात्साधकाः सर्वेप
रुष्णानवगच्छेत ॥ चेत्र्यसहितामायोपेषिनापुर

मज्जमे ॥ मायकस्वगतानात्तत्र यत्र इंद्रमहापुरी ॥ द्वा
दशलक्षविस्तीर्णं योजनानि पुरीमहान् ॥ इंद्रा
पुरीमहारम्ये दर्पणेवमनोहरे ॥ द्वादशपादित्य
नेजाढ्यां हैमप्राकारवेष्टिते ॥ मणिरत्नसमाकी
र्णप्राकारगृहमाकुले ॥ शतयोजनविस्तीर्णं
मंदिरंतस्यमंडपं ॥ प्रनालहारसंयुक्तं चित्रकर्मो

९९
के

पषेणाभिनै:॥ध्वजमालाकुलैर्दिव्यैर्नोरणै: परिशो
भित:॥सिंहासनानिदिव्यानिहेमरत्नविभूषितैं॥
तत्रतिष्टंतिमहासेनइंद्रराजामहानृप॥दिव्यव
स्त्रपरीधानैदिव्यगंधानुलेपनै॥दिव्यपुष्पाशिरो
बध्वादिव्यरत्नविभूषितै॥संशणिचेंद्रवदनीरुप
योवनगर्विता॥केशध्वजग्रहीनेचसहस्त्रनयनोद्रवा

ला इंद्रेनजश्च संग्रहशोभनीच महावरी ॥ साधा
काश्वनतो दृष्ट्वा गगनात्स्तस्य च सन्मुखे ॥ २५ ॥ इंद्रोवाच
विमानमारुह्माचार्य इंद्रः वचनमब्रवीत् ॥ विमान
हृष्टदेवस्त्वदेवकन्यासमाकुले ॥ चामरंव्यजनमान
स्त्वस्त्वनिंऊंवैतिदेवता ॥ प्रेक्षनेचमऊवैति छत्रा
स्मापरिधारिते ॥ नोरणैश्चरितास्तत्रमणिवैदूर्यैर

षिके ॥ आगताश्चनतः कन्यासर्वालंकारसं
युते ॥ दिव्यवस्त्रपरीधाने दिव्यगंधानुलेपने ॥ दि
व्यपुष्पशिरोवद्धाहाररत्नप्रभूषिते ॥ करकंक
णासंयुक्तेः किंकिणीभिरलंकृता ॥ इंद्रनीलमहा
नीलैः पद्मरागोपशोभिते ॥ मरकतैश्चैवदूर्वदनी
सर्वाभरणभूषिते ॥ सर्वलक्षणसंयुक्तेः नाना

विघ्नोपशोयुतं ॥ कन्यकाश्चागनानात्तत्रस्वंचयंतेव

साथकैः ॥ गीतंगायंतितेकन्याः वाद्यंतेवजंतेः

कथाः ॥ शंखवेडंडुभिनिर्घोषैकाहलेभेरिमर्दलैः

साथकाः इंद्रसाहिताः जल्पंतेचपरस्परं ॥ इंद्रोवा

च ॥ अस्मिंस्थानेमहारम्यनानाभोगसमाविते ॥ अ

नेकसाधकाः वीणायावचेन्द्राकेनारका ॥ अत्रस्था

८८
के॰

नेमहाभोगाः नानारत्नसमाकुलैः ॥ तिष्ठंतुसा
धकाः सर्वैर्नानाभोगपरिप्लुताः ॥ यावत्सुरीभवे
न्सेस्तावत्तिष्ठंतुसाधकाः ॥ इंद्रस्यवचनंश्रु
त्वासाधुर्वचनमब्रवीत् ॥ साधकोवाच ॥ विनाद्य
महाराजत्वमेकश्चासि प्रभोमहान् ॥ इति श्रीकेदा
रकल्पे त्रिंशपटलः ३० ॥ ईश्वरउवाच ॥ पश्चात्तुसा

धकाः सर्वेगतानाथ सेपुरीमहान ॥ कैलासेदति
णेभागेहस्यंतीतत्सुरीमहान ॥ द्वादशलक्ष
विस्तीर्णेयोजनस्थपुरीस्तथा ॥ रम्येमनोहरेदि
व्यैलोहप्राकारवेष्टितं ॥ हैमरत्नमहाकीर्णैः
वैडूर्यमणिराश्मिभिः ॥ सिंहासनानिदिव्यानि
तिहेमरत्नविभूषितं ॥ तत्रतिष्ठंतिदेवेशाःधर्म

राजामहात्मपः ॥ तिष्ठंतिकिंकराःसर्वैतिष्ठं-
तिचित्रगुप्तके ॥ पापंपुण्यंचलोकानांश्चा-
लेखितंचपुस्तके ॥ स्वहस्तेनडक्षेनकर्मतस्फ
लेंभुंजतेनतः ॥ राज्यंभोगंचभुंजंतिलिखि
तेयत्नपुस्तके ॥ महानरकंचभुंजंतिकृतक
र्मशुभाशुभे ॥ ऊर्ध्वपादोस्थिनाकश्चिनदोमेः

लेपुनःपुनः॥काश्चित्तप्तोखरेद्वारेकुंभीनरके

नथैवच॥काश्चित्त्रक्रिमिकूपेषुकाश्चिन्मद्य

नाप्रतेना॥हस्तिकर्णौस्थितानाःकाश्चिन्नसां

गारेषुभर्जितेः॥पाशेनवद्धेस्थितान्यैःकाश्चि

ढंडेनपीडिताः॥नमस्कंभेषालिंगिताःकैश्चि

द्दुदंतैर्वैददनैः॥खङ्गेनछेदिताःकेचिन्नमले

ए.
के.

पीडिताः निच॥ केचित्तुलोहसंडासेनमशाकिं
श्चैवपियंते॥ श्लेष्मेत्रपेषिताः केचिन्नागाभोगेश्च
पीडिताः॥ उत्पथधर्मकृतेयेन भंजंति चपृष्ठचक्र
थक्र॥ नरस्थानंमहाघोरसर्वजीवप्रपीडिताः॥
कथ्यमानेमहाशास्त्रश्रुतमेनमहातपा॥ कृतनक
मेवभंजेतियत्रयमेघरीमदा॥ साधकस्यागाना

स्तत्रयत्रयर्मपुरीमहान् ॥ धर्मो वाच ॥ साधुसा
धुमहाप्रज्ञ तुष्टोहंतवसाधका ॥ साधको वाच ॥
यदितुष्टोसिमेदेवशृणुत्वांवचनंमम ॥ अस्मिन्
स्थानेवयेजाताः महानर्केस्यपीडिताः ॥ संचन
वर्षनदिष्टमोदेवउलधर्मजा ॥ धर्मामोचेन
दाकृत्वागताः सर्वेप्रयत्नतः ॥ ततः साधिनाःस

२१
कै॰

वेचश्राचार्यसहस्राधकैः ॥ पश्चात्सहस्राधकाः सर्वे
गत्नाविलपुरीमहान् ॥ योजनेदशलक्षेचसूर्य
कोटिसमप्रभा ॥ नानारत्नमहासेनपुरीरम्यां
मनोहरे ॥ सिंहासनानिदिव्यानिहेमरत्नविभू
षिते ॥ हेमेनरविनाभूमौप्रसादेप्रहस्राकुले ॥
ध्वजमालाकुलेदिव्येहेमप्राकारवेष्टितेः ॥ रवि

नेपथ्यगानगोष्ठ्वेष्टितेनैविलक्षणासनो ॥ नत्रतिष्ठंति
देवेशावैकुंठेचजनार्दन ॥ श्वेग्रवद्दर्पनेनत्रा
वाद्यैनेवजनेकधाः ॥ शंतलैडभितिर्घोषैःका
हलैर्मैरिमर्दलैः ॥ नृत्यंतिश्चप्सरास्तत्रगायंती
चमनेकधा ॥ दिव्यवस्त्रपरीधानैर्दिव्यगंधानुले
पनैः ॥ दिव्याभरणभूषितैर्देवकन्याश्चयोषिताः

९२
के.

साधकास्त्वागतास्तत्रदृष्ट्वादेवाजनार्दनः॥ जनार्द
नोवाच॥ अस्मिंस्थानेशुभेरम्यवज्रकन्यासमाकु
ले॥ विमानैरुदमावार्यभुंजंतविपुलांश्रिया॥
नावसेभोगमायुक्तंयावदिंद्रचतुर्दशं॥ साधको
वाच॥ देवदेवजगन्नाथयदुलेभेनवदनं॥ आगता
स्ममयादृष्ट्वाभक्तिभावसमन्वितं॥ अद्यमेसफले

जन्म अद्य मे सफलं कृपा ॥ अद्य मे सफलं जाप्यं
अद्य मे सफलं तपं ॥ अद्य मे सफलं वाचा अद्य मे
सफलं पूजनं ॥ अद्य मे सफलं धर्मा यमक्तं भव
वेथतैः ॥ अद्य दृष्ट्वा च गोविंदं सर्वपापे प्रमुच्यते
श्रीकृष्ण उवाच ॥ सिंहासनानि दिव्यानि हेमर
त्नविभूषितं ॥ अत्र तिष्ठंति महासिद्धाः महावी

के: ८३

गाःमहातपाः ॥ दिव्यवस्त्रपरीधानादिव्यभोगास्वः

माकुले ॥ दिव्यपुष्पशिराबद्धाचंदनागरलेपनैः ॥

नत्रतिष्ठंतिमाचार्यभंजेनविपुलास्त्रियाः ॥ स्वा

चार्यो वा च ॥ अस्मिंस्थानेनकृच्छ्रंतेसततंसततंवदाम

हे ॥ पश्चात्साधकाःसर्वेब्रह्मलोकेपुरंगताः ॥

समलत्वेचविस्तीर्णयोजनंचपुरीमहान् ॥ रम्यं

मनोहरे दिव्यंउदितार्कसमप्रभे ॥ वह्निज्वाला
समोपेतैः हेमप्राकारवेष्टिते ॥ द्वादशादि-
त्यतेजाभ्यां सूर्यकोटिसमप्रभा ॥ नानारत्नस
माकीर्णैर्वैदूर्यमणिराशिभिः ॥ चूतचंदन
मेघुक्रकदलीखंडमंडितो ॥ वकुलैशानपत्रै
श्चबिल्वहस्तैश्वपाटलैः ॥ राजहंससमाकी

९८
के॰

र्णैकेतनकीर्णचंपिका॥ ध्वजमालाकुलेदिव्य
प्रासादरूपशोभिते॥ देवगंधर्वसंकीर्णेदेवकं
न्यासमाकुले॥ वापीकूपतडागानिप्रासादैरु
हमाकुले॥ पठंतिविविधाशास्त्रवेदांश्चारंतिब्र
ह्मणा॥ नादध्वनिश्रुतिर्ज्योघैश्लोकैश्चमंत्रमनेकधाः
स्वरेणचमहानादेहरूपनेचदशोदिशः॥ सिंहा

मनानिदिव्यानिहेमरत्नविभूषितैः ॥ मणीवै
दूर्यमेघश्लेषपद्मरागोपशोभिते ॥ तत्रतिष्ठति
देवस्यब्रह्मदेवप्रजापतिः ॥ आगतेसाधकाः
दृष्ट्वावदतिस्वागतेनतः ॥ भोभोसाधुमहाप्रज्ञाः
शक्तिपुत्रेवसेसदा ॥ इदंपद्ममहासेनपद्मरत्नै
विभूषितं ॥ इदंपुरीमहारम्यंभेत्वभोगयथेच्छ

५५
के

या ॥ स्वस्मिं स्थाने महारम्ये सर्वभोगसमाकुले ॥
शृणु साधु महायात्राभोगं भुंक्ष्व मनेकधाः ॥
हेमबंधमहास्थानमेकचित्तेव्यवस्थितं ॥ त्रिवे
ण्यं च भवे नित्यं ऊर्वंति च महाप्रभो ॥ इति श्री के
दारकल्पे पकत्रिंशपटलः ॥ साधकोवाच वि
नारुद्रमहावाहेननेमरुक्ष्यंति ब्रह्मणः ॥ स्वाचा

योसौ पुरी सर्वै प्राणिनामहस्माधकैः ॥ ननस्तस्माय

काः सर्वै गणनालोके शिवप्रासने ॥ उमायासहितोस्त

द्रुवर्दनाप्रनः पुनः ॥ समकोटिस्तथा कन्याप

कैके च प्रदीयते ॥ गौरी च सहस्रोद्रूपं सर्वलेका

रभूषितं ॥ सर्वभोगसमोपेते तिष्ठंति साधकैस्स

ह ॥ इच्छारूपवरं सर्वै स्त्रियासह कंदगामिनी ॥ क्री

९९
कें:

उपेतिमहाभोगंयत्रदेवोमहेस्वरं ॥ श्रुणुस्कंद।
महासेनसाधकाश्चविधिप्रदे ॥ युगेयुगेचयेसिद्धा
गछंतिस्वर्गेहेनव ॥ कृतयुगेचयेसिद्धाःगछंती।
चमहापथे ॥ सप्तलक्षंतुतेसिद्धाःसत्यंसत्यंवदा
म्यहं ॥ त्रेतायांपंचलक्षंचगछंतीचमहापथे ॥ द्वा
परेचत्रयोलक्षमेकंलक्षंकलौयुगे ॥ एवंसिद्धा

महामेनएकचित्तेदिवालयं ॥ एनत्सर्वेषुगेसि

द्धासत्येसत्यंवदाम्यहं ॥ इक्ष्वाकल्पकृतेथा

नेविनाकल्पेनकल्पते ॥ नानासिद्धिप्रदंस्थाने

सिद्धास्तत्रैवनेकधाः ॥ श्रीनाथ्रुवनथावक्ता

विनाकल्पानसिद्ध्यंति ॥ नानासिद्धिप्रदंकल्पं

शिवसिद्धंतिहेनवो ॥ पश्चात्त्नसाधकाःसर्वएकं

९०
के॰

विंशतिमेवच॥ पतन्मध्येमहासिद्धाःभावेस्त
चचसिद्ध्यति॥ महादेवमहासेनमहाकालै
महापथे॥ महासिद्धमहाभोगाडलेभेभवन
चये॥ महापंथामहाश्रृंगेसनंसनंदषडानने
भक्त्यैश्चपठतिनित्यंगंगास्नानेफलंलभेत्॥
शिवंनिंदंतियेमूढाःयेचपापाह्याशिवात्मके।

निंदंनेचगुरुस्सैवतेषांसिद्धिसुदुर्लभं ॥ यस्य
चतिष्ठंतिशिवकल्पंमहापथ्यं ॥ ब्रह्महत्यादिकं
पापंतस्यनैवविपोहति ॥ यज्ञाप्यंचमहता:सर्वे
यज्ञाप्यंमतिमानवै ॥ यद्रूपंगगनगेयंवैंतछास्वं
कथितंमया ॥ श्वेतकालेमवष्यानांमहाकल्प
वस्साप्यवति ॥ तेषांरुद्रपदेवासेकल्पकोटिसहस्रव

९८
के॰

के॥ अंतकालेन समोहंयेपवंतेति चसूर्यएववित्ति॥ ग
यापिंडप्रदानेन काशिदर्शनमेव च॥ दिव्ययो
षरस्याने केदारं भूविडर्लभं॥ दृष्ट्वा नवदरी
स्याने शारदा च हिमालयं॥ गवां कोटिसहस्त्रा
णि स्नाना भागीरथी तटे॥ वाजपेय सहस्त्राणि
सौत्रामणि नथैव च॥ पनैस्ताभेभवन्त्यक्तिः मो

त्फलेनमोहदं॥ पंतेग्रामेभवेत्सम्यःकथा
येन्ह्मणेनेनराः॥ इछासिद्धिर्भवेनस्यसर्वेपा
पैःप्रमुच्यते॥ धरांचलेतिमेरुश्चसागरंचम
हार्णव॥ यदेवंप्रवेवलतेकल्पैनैवान्यथा
भवेत्॥ उदयंतियदिभानुःपश्चिमेदिग्विभा
गे॥ विकसतियदिपद्मंपर्वताग्रेशिलायां॥ प्र

चलंतियदिमेरुः शीततांयातिवह्निर्नैवचल
तियदिब्रह्माभाविनीकर्मलेखा॥ विपरीतेभ
वेत्सर्वैः कल्पांतेनान्यथाभवेत्॥ व्रतोपवा
सौत्त्वयज्ञधर्मकर्मण्यनेकधाः॥ तत्फलंनभ
वेत्सम्यक्कलेश्रुत्वेतितत्फलं॥ महादानेश्च
यज्ञस्नेहोमजपास्तथैववच॥ तीर्थैस्सर्वैनपंक्तु

गोस्नानाचभवनत्रते ॥ नभवन्तिसमेनलोके
लेस्मृत्वेवनिनस्फले ॥ स्वर्गमार्गेरतायेचकल्पं
पठंतिनित्यशः ॥ कृतपापेडुःकर्मेचतेमुक्ता
नात्रसंशयः ॥ केदारेनामधामाहंचदेवानाम
पितृलिभे ॥ येनराःवकल्पोनाश्रुतरतिभवा
सागरं ॥ नाकोनातस्यंसंत्रेचकेदारंकल्पमेव

९
के॰

च॥ यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं च यद्भवेत्॥ त
त्सर्वं क्षमतां देव प्रसीद परमेश्वरः॥ कार्थं कृ
तेन यथा आसेलदको गणनायकः॥ तथापि च
लिने त्रुद्धिः काकथा उत्तरे नमः॥ ॥ ॥ इति श्री के
दारकलैस्वामिकार्त्तिकसेवाट — सह — सो
पाणशिवगणेकैलासेनमनेना - - - -

- - - - स्थितिकथानाम- पट

लः ॥ समाप्तम् ॥ शुभं ॥

म.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ म
हिम्नः पारं ते परमविदुषो
यद्यसदृशी स्तुतिर्ब्रह्मादी
नामपि तदवसन्नास्त्वयि

गिरः ॥ अथावाच्यः सर्वः स्वमतिपरिणा

मावधि गृणन्ममाप्येष स्तोत्रे हर निर

पवादः परिकरः ॥ १ ॥ अतीतः पंथानं

नवच महिमा वाङ्मनसयोरतद्व्यावृत्त्यायं

चकितमभिधत्ते श्रुतिरपि ॥ स कस्य

स्तोतव्यः कतिविधगुणः कस्य विषयः प

म० १

पटेत्रवीचीनेपतनिनमन: कमपनवव ॥१॥
मधुसकीनावावपरमममसनेनिमिनवनस्रव ।
त्यसमन्‌किंवागविसरगोविंस्मयपरे ॥ मम
नेतांवाणीगुणकथनतउणेपनभवन: ॥ थुनामी
नथैसिनपुरमथनतुहिर्थेवसिना ॥२॥ नवै
घथैयनजगडदयरनामलयपकृत ॥ वियीवा·

स्वयमस्ते निमग्नभगणाभिन्नासन्नवषु ॥ अभवा
नामस्मिन्वरदरमणीयामरमणी ॥ विहंतं
व्याकोशी विदधन इहैकोजडधियः ॥ ८ ॥ कि
मीहः किंकायः सावल्लकिमपायपस्मिभवने
किमायाशेयानामज्जन्ति किमपादान इतिव
ग्रतकैंस्थैनयनवसरडस्थोहनधियः ॥ ॐ

म· ३

तर्कोयंकांश्चिन्मुखरयतिमोहायजगतः॥४॥
अजन्मानोलोकाःकिमवयववंतोपिजगतां
अधिष्ठातारंकिंभवविधिरनादृत्यभवति॥अ
नीशोवाकुर्याद्भुवनजननेकःपरिकरोयतो
मंदास्त्वांप्रत्यमरवरसंशेरतइमे॥५॥त्रयीसां
ख्यंयोगःपशुपतिमतंवैष्णवमिति॥प्रभिन्नेप्र

स्यात्रैपरसिंदमद: पथ्यमितिच॥ हवीणांवै
विआरनऊदिलनानापथ्यजषां॥ रणाणीके
गम्यस्त्वसिपयुसामणीवर्व॥०॥ मद्दोत्सवः
त्विहांगंपराङ्ग्रजितेभसमफलितः॥ कपालेवे
नीयत्रववटनेत्रोपकरणं॥ मारुकोनामहिं
विषयनिभवद्रुमणीणाहितो॥ नहिसामारामं

भ॰ ८

विषयमगान्नसलाभमयति ॥ ८ ॥ एवंकश्चित्स

वैसकलमपास्यध्रुवमिदंपदेशोभ्योध्यायीश्वेन

गनिगदतिमत्तविषये ॥ सुमत्केप्यनास्मिस्सम

यतनैविस्मिनइवलवन्निक्रमिन्नासवलन

वधूषामास्वरना ॥ ९ ॥ नैवेश्वर्येयत्नाद्यडपविविं

मोहहरिरयः ॥ परिक्लेंजानानावनलमनलसं

धवश्रयाः॥ नत्वो भक्तिर्भ्रद्दामरगुरुहृणाद्यौगि
विश्रायनन्दयेन स्थेनाम्भोनववकिमत्रवृत्तिनेफल
ति॥१॥ श्रयन्ताद्यासायत्रिभुवनमवैरिश्रतिक
रे॥ टश्रेयः पद्मांकृतभूनरणाकेतूपरवश्मान
शिरः पद्मश्रेणीष्वधिनचरणांभोरुहवलीः॥
श्रियायात्तन्द्रकेश्वि शुरहरविस्फूर्जितमिदं॥१॥

म॰
५

अमुष्यत्वत्सेवासमधिगतसारंभुजवनं॥ बला
त्कैलासेपित्वदधिवसतौविक्रमयतः॥ अल
भ्यापातालेप्यलसचलितांगुष्ठशिरसि॥ प्र
तिष्ठात्वय्यासीद्ध्रुवमुपचितोमुह्यतिखलः॥१२॥
यदृद्धिंसुत्राम्णोवरदपरमोच्चैरपिसती॥ मध
श्चक्रेबाणःपरिजनविधेयत्रिभुवने॥ नतच्चित्रं

तस्मिन्नवनवस्मितनरितिनच्चरणयो॥ नैकस्माणुन
त्वैभवतिगिरमस्तनअनवति॥ १५॥ अकोंडव॰
स्तेंडंहनयवकिनदेवासरकृपा॥ विधेयस्मा
मोघस्वितनयनविबंसंदनवनः॥ सकलमाघः
केडेनवनक्रूहेनाश्रियमहोविकारोपिस्मा॰
त्मोभवनभयभेगाममसनिनः॥ १६॥ अमिडार्थी

म. ६

नैवक्कचिदपिसदेवासुरनरे॥ निवर्त्तेनेतिनयो-
जगतिजयनोयस्यविजिगीषाः॥ सपरुषश्रीशेता
सिनरसुरसाधारणमभून्स्मरः स्मनेव्यात्मान
हिविशिखुपथ्यः परिभवः॥ ५१॥ महीपाराधा-
नाङ्गनिमहस्तासंस्थापयत्पदं॥ पदंविसोधीमम
मपरित्युरुगणायहगणं॥ मजुधौरैरैस्थेयान्यति

स्तनजनदानानाडिनिनदानजगद्दहानायैनेनटमिनउ
वामैवविभक्ता ॥ ९ ॥ वियद्यापीनानागुणागाणि
नकेणोज्ञमरुविः ॥ मवाहेवावांयः ष्ठघनलं
कृष्टः शिरसिते ॥ जगाहीपाकारेजलपिबल
यंनेनहूकनमिमनेनैवोत्रेयंयनमहिमदिवेन
ववष्ठः ॥ ७ ॥ रथः द्वोणीयंनाग्रानयुनिरगेट्रेयउ

म॰ ७

रयोरथांगेचंद्राक्षौरक्षणपाणिःशार्ङ्गधृति
ह्रियदोस्तेकोयत्रिगुरत्नमांइवेरविपिपिद्धियेयैः
कीर्त्तिंसोमेनवल्लपरितंत्राप्रम्ययियः ॥ ५ ॥ हरि
लेखाहस्तेकमलवल्लभायायपदयोर्येदेको
नेत्रस्मित्रिजगद्दहरेतेचक्रकमलं । गतोमनस्त्वाइ
कः परिणामसोचक्रवबृधा ॥ व्रयापंगारवा

येविउरहरज्जागतिंजगतो॥१८॥ कतोहमेत्ता
यत्नमसिफलयोगेकनमतो॥ खकमेपधा-
संफलनिग्रहबागायतनमतो॥ श्रतत्तांसंमेल
कनथुफलशानमनिभंव॥ श्रतो श्रद्धांवधाद
टपरीकरः कर्मेसज्जनः॥२०॥ क्रियादत्तोदत्तः
कनपनिरथीशालनमतास्वीणामातिसं

म॰
८

शरणादपादस्मा:स्वरगाएणा॥ कृतः पेशक्तत:
कृतफलविदानष्यमतिनों॥ धवेकर्तेश्वद्दावि
धुरमभिचारायद्गिमतो:॥५॥ प्रजानाथंनाथ:
प्रभुमभिकोंलोड्डहितं॥ गतेरोहिद्गनोरि
मणिगुरस्थमवगुणा॥ धनस्याणेर्पानेदिवम
पितपञ्चाहृतममं॥ त्वमेतेनेयापिमजांतिन

स्रगव्यायमैंसः॥ ४४॥ स्त्लावर्णपासंशाभूतय
न्त्रषमक्रायस्त्रगवन्पुरः स्रष्टेहस्तूपत्रमथन
पुष्पाधूपमपि॥ पारिस्रेण देवीयमतिरत्नदेः
हाद्दृघटनादैवेतिनामहावनवरदग्रघ्याश्रव
नघः॥ ४३॥ श्मशानेष्वाक्रीडास्मरहरपिशाचा
महवराः॥ विनाभस्मालेपंस्रुगपित्रकोरोटीप

म॰
९

रिकरः॥ अमंगलंभगीलेनवभवननामैबमा-
खिले॥ नयाविस्मनेणंवरदपरमेमंगलमा-
सि॥ २४॥ मनःप्रमाक्रिनेमविषमविधायात्रमह-
नेः॥ पदृष्येदोमाणाः प्रमटमलिलोनमेगेनरू
शः॥ यदालोकाज्ञादेहदढवलिमह्यामस्तनम
ये॥ दधनेनसंत्रोकिमपियमिनस्तान्किलभवा

न ॥२५॥ त्वमर्कस्त्वं सोमस्त्वमसि पवनस्त्वं हुतव
हस्त्वमापस्त्वं व्योम त्वमु धरणिरात्मा त्वमिति च
परिच्छिन्नामेवं त्वयि परिणता बिभ्रति गिरं ॥ न
विद्मस्तत्तत्त्वं वयमिह तु यत्त्वं न भवसि ॥२६॥ त्र
यीं तिस्रो वृत्तीस्त्रिभुवनमथो त्रीनपि सुरा ॥ न
काराद्यैर्वर्णैस्त्रिभिरभिदधत्तीर्णविकृतिः ॥ तुरी

यं ते धाम ध्वनिभिरवरुंधानमणुभिः॥ समस्तं
व्यस्तं त्वां शरणद गृणात्योमिति पदम्॥२७॥ भ
वः शर्वो रुद्रः पशुपतिरथोग्रः सहमहांस्तथा
भीमेशानाविति यदभिधानाष्टकमिदं॥ अमु
ष्मिन्प्रत्येकं प्रविचरति देव श्रुतिरपि॥२८॥ प्रियाय
यस्मै धाम्ने प्रणिहितनमस्योस्मि भवते॥ नमो

नेदिष्ठायपथियदवदविष्ठायचनमो ॥ नमःसो
दिष्ठायस्मारह्रस्मदिष्ठायचनमः ॥ नमोवषि
ष्ठायविनयनपविष्ठायचनमोनमःसर्वस्मै
नेदिष्ठविनिसर्वीयचनमः ॥ २९ ॥ वृङलख्नमोवि
श्वोत्पत्तौभवायनमोनमः ॥ प्रवलनमस्तेनमे
लोकेहरायनमोनमः ॥ जनसहस्रकनेमस्तेनोस्तु

त्तौ मृडाय नमो नमः ॥ प्रमहसि पदे निस्त्रैगुण्ये
शिवाय नमो नमः ॥२०॥ कृशपरिणति चेतः क्ले
शवश्यं क्व चेदं क्व च तव गुणसीमोल्लंघिनी श
श्वदृद्धिः ॥ इति चकितममंदीकृत्य मां भक्तिराधा
द्वरद चरणयोस्ते वाक्यपुष्पोपहारं ॥२१॥ असित
गिरिसमं स्यात्कज्जलं सिंधुपात्रे सुरतरुवरशा

खालेखनीपत्रमुर्वीलिखतियदिगृहीत्वाशा
रदासर्वकालं ॥ तदपितवगुणानामीशपा
रंनयाति ॥ ३२ ॥ असुरसुरमुनींद्रैरर्चितस्येंदुमौ
लेर्ग्रथितगुणमहिम्नोनिर्गुणस्येश्वरस्य ॥ सक
लगुणवरिष्ठः पुष्पदंताभिधानोरुचिरमलघु
वृत्तैःस्तोत्रमेतच्चकार ॥ ३३ ॥ अहरहरनवद्यंधूर्जे

म॰
१२

टेः स्तोत्रमेतत । पठति परमभक्त्या शुद्धचित्तः पु
मान्यः स भवति शिवलोके रुद्रतुल्यः सदात्र
प्रचुरतरधनायुः पुत्रवान्कीर्तिमांश्च ॥ ३८ ॥ दी
क्षा दानं तपस्तीर्थं होमयागादिकाः क्रियाः म
हिम्नस्तवपाठस्य कलां नार्हंति षोडशीं । समा
मोयं समेस्तोत्रे सर्वमीश्वरवर्णने । अनुपमं म-

नोहारिपुण्यंगंधर्वभाषितं ॥२४॥ महेशान्नापरो
देवोमहिम्नोनापरास्तुतिः ॥ अघोरान्नापरोमं
त्रोनास्तितत्त्वंगुरोःपरं ॥ कुसुमदशननामासर्व
गंधर्वराजः शशिधरवरमौलेर्देवदेवस्यदासः
सखलुनिजमहिम्नोभ्रष्टएवास्यरोषात्स्तवन
मिदमकार्षीद्दिव्यदिव्यंमहिम्नः ॥२५॥ सुरवरम

म॰ १२

निषव्यं स्वर्गमोक्षैकहेतुं ॥ पठति यदि मनुष्यः प्रां
जलिर्नान्यचेताः ॥ व्रजति शिवसमीपं किन्नरैः
स्तूयमानः स्तवनमिदममोघं पुष्पदंतप्र
णीतं ॥ ३९ ॥ श्रीपुष्पदंतमुखपंकजनिर्गतेन
स्तोत्रेण किल्बिषहरेण हरप्रियेण ॥ कंठ
स्थितेन पठितेन समाहितेन सुप्रीणितो भव

त्रिभुवनपतिर्महेशः ॥४०॥ इति श्री पुष्पदंता
चार्यविरचितं श्री महिम्नाख्यं स्तोत्रं संपू
र्णम् शुभमस्तु सर्वजगताम् ॥ ॥ ॥ ॥

१८ प.

वि॰ सं॰ १

ॐ श्रीगणेशायनमः॥ॐ श्री

विष्णुरुवाच॥ महेशानेन

ध्यविगुणरहितामेयविमल

स्वाकारापारामितगुणा

णाकारनिहृते ॥ निराधारायाधारसर्वरानिरा
कारपरमे ॥ प्रभापाराकारावरपरानमो
वेद्यशिवते ॥ १ ॥ नमोवेदावेद्याखिल
जगदुपादाननियत ॥ हन्तेत्रासमेता
नवपूतनिजाकारनिरते ॥ निवर्तन्तेवाचः
शिवमजरमपाप्यमनसा यतोशः

केः स्तोते सकृदपि गुणानी न शिवते ॥१॥ न
दत्वं वस्नैकेन हि भविसमसत्वं न भवतो ॥ विधि
त्रैविष्यानमनूनवपरमसस्ली शभवनः ॥ ध्रुवं
मायातीतत्वमसिमतनंनेनात्रविषयो ॥ न नेकु
त्यमसनेकुचिदपि न मोवयेशिवने ॥२॥ न यैवे
मेलोकेनिविलमसमलेख्याप्यसननं ॥ नषेवा

ग्यलोकेस्थितमननयदेवोत्तमविभो ॥ त्वयैवेन
स्सृष्टंजगदखिलमीशानभगवन् ॥ त्रिलोकेश
येकस्थित्रवशिवनमोमेप्यशिवते ॥ ८ ॥ जगत्
स्सृष्टंयदभवदमाकोतमनते ॥ त्वयालीला
मात्रान्नदपिसकलंरक्षितमभूत् ॥ तदेवायेभा
लप्रकटनयनाग्रुद्धनकोटौजगद्दग्धासमस

वि॰
म॰
३

नहर ॥ नमोवेधशिवने ॥ ५ ॥ विभूतीनामेनोभ
विनमभवनेनोभूनविलसत्रिजाकारश्रीमेनेनव
गणासीमाप्रवगना ॥ श्रुतइव्याहृव्याहावयि
सकलवेदाश्रुचकिता: ॥ भवत्रिवासामसप्रकृ
तिकनमोवर्णशिवने ॥ ६ ॥ विराट्ट्रूपंपवेत्रसक
लनिगमागोचरमभूत ॥ नदेवेदंरूपंभवतिकि

मिदंभिन्नमथवा ॥ नजानेदेवेशाद्विनयनमहा

गणाध्यचरणा ॥ त्वमोंकारोवेदस्त्वमसिहिता

मोहोराशिवते ॥ ॥ यदेतललबज्ञामतिवरगणा

द्रूपमतयं ॥ नदेवेदंसेविश्वमनसिसदासंग

विहनाः ॥ यत्रुर्दिश्मानेदंतदिदमथवाकिंबन

नथ्या ॥ किमेतज्जानेहंशरणादनमःश्रीवेशिव

वि॰
स॰
५८

ने ॥ ५ ॥ यथाशाक्यासद्भूमजगतेयवसंदरूपवकूः
धा ॥ ननः सेदस्रैनत्रिवसमिनदाधारमणवा ॥
इदैने किंदूपेनिरूपमनजानेहरविभो ॥ त्रिस्रीः
कोनानेनरूपिहिनमोभव्यशिवते ॥ ६ ॥ नवानेमा
ऽःश्रविपमद्भूपानितिनिगमास्लदंनरभूं
सदतिरूकेंविदमपि ॥ निरूकेंदेदामि

नमिदंवानिलयवने॥ नविद्यातेंज्ञातंसमकृदपिन
मोमेश्रुशिववेने॥ ॥ नवाभून्मायेचान्ततमपिव
मत्वेज्ञनमभून्॥ कृतेसत्वेसत्यसन७यथा
रूपसकले॥ यनःसत्वेसत्वेसममपितमस्तंत
नविभो॥ कृतेसत्वंसत्वेज्ञनमपिनमोरुद्रशिव
॥ नवामियामेययदपिनवमेयंविरचितं॥

वि: म: ५

नवामेयंमेयंरविनमपिमेयंविरविनं॥ नमेयं
मेयंचैचत्वालपरमेयंपरमेयं॥ नमेयंनामेयंवर
मपिनमोदेवाश्रिवेने॥१४॥ नवाह्यरंह्यारंविहित
मपिहारंविहरसे॥ नवाहारंलारंहरामिहरहारं
नहरामि॥ नवाहारागहारंपरनरविहारंपरनरं॥
परंपारंगानेनहिललनमोविष्णुश्रिवेने॥१५॥

यदेतन्नवंनेसकलमपिनवेनविदितं॥ नना-
न्नेनवंहिविदितमपिनवेनविदितं॥ नचैतन्नवं
वेत्रियतमपिनवेकिमभवे॥ न्नेनतवंनवंतदीप
वतमेवेच्छिविवेने॥१८॥ इदेदूपेदूपेमदसदमा
लेदूपमितिचेन्नज्ञानेदूपंनत्परनमविभिन्नेपर
नेन॥ यतोनान्यद्रूपंनिरवनमपिवेदेत्रिगदितं॥न

वि· म· ६

नानेसर्वात्मनेरुक्काविदर्पिनमोनेनतशिवते ॥४
महद्भूतेभूतेयदर्पिचनभूतेनवविमो ॥ सदाभू
नेभूतेकिमनभवनोभूनविघ्वये : ॥ यदाभूतेभू
नेभवतिचनभूतेहिभवक ॥ प्रभाभूतेभूतेभव
तिहिनमोनेष्ठशिवते ॥ ५ ॥ वशीभूतानाम्भूतानाम
ननमपिभूतानाम्कनया ॥ नेनेभूतानाम्भूतानात्व

घटपिभूताःविभूतनया॥यनोभूताभूतालब-
ननहिभूतात्मकनया॥नवाभूताभूताःका-
विटपिनमोभूतशिवने॥९॥नमेमायामाया-
मननमपिमाथामयनया॥धवेमायामायान-
पिवरनमायायामयमयी॥यदामायामायानपि
नवलमायायामयनया॥नमायामायावापयमि

वि॰
मु॰

यमनंतमस्तोशिवनमः ॥ १८ ॥ यदेनःसंवेघवि
दितमपिवेदेनेविविदिने ॥ नवेघंवेघेचविप्रयन
मपिवेघंनविविदितं ॥ नदेवेघंवेघंविविदितमपि
वेदंननिकैः ॥ कद्यवेघंवेघंजिनमपिनमो
नकेशिवने ॥ १९ ॥ शिवेशेवेभावंशिवमपिशि
वाकारमशिवं ॥ नमस्तेशैवनाछिवमिनिशिवं

शैवमनिशं ॥ श्रियाशंसे मन्नाशिवपरमतः
नं शिवमयं ॥ न जाने नेनं नं शिवमिति नमोभे
द्य शिवं ते ॥ २ ॥ यदस्मान्मानंनं सकलमपि तेषा
रयनतं ॥ जगज्जन्माहृत्रिं वहति मनतं ङः खे
नि लयं ॥ यदेन नतत्ता नैवावदति च विद्युत्रिं पदा
नरामं ॥ न जाने नेनं नं परमिति नमो देष्य शिवने २१

नैवेदंपद्मरूपंनिगमविषयमंगलकं ॥ नदृष्टं
केनापिध्रुवमितिनिजानेशिवविभो ॥ ननश्रि
नैशंभोनहिमपिविकादोयविहृतिः ॥ प्रयत्ना
लभ्योसिन्नूकिमपिनमः हरोशिवत्वे ॥ २५ ॥ न
वाकोणेहृदंपदरपरमवत्वः स्फूनिपरं ॥ नदेवा
पादेमन्नयनपदवीनात्ततन्नने ॥ कदाचित्कि

विद्वांस्त्वत्तनुकृपयाचेनसिनवस्त्वद्रूपंभवस्यं
भवहरनमोनानात्मनाशिवते ॥ २२ ॥ नमिंदुर्भोग्रख
ह्नत्भुगासिवायुस्त्वमसलिलं ॥ नमेवाकाशोसि
क्षितिरसिनयात्मासिभगवन् ॥ ततः सर्वोक
ः स्त्वमसिभवतोभिन्नमन्यथा ॥ ततस्तस्मैतस्मै
त्रिनयननमोनंतशिवते ॥ २४ ॥ वियुंयस्मैनित्यं

वि॰
म॰
९

श्रिरसिमस्ठकेठेपिगरलं ॥ नवंनागगाहारंभसि
तममलेभास्वरतनो ॥ करस्थलेंभालेअनलतम
निशेशंनकिंमिनिते ॥ ननेवंजानेहेभवहरतमः
कुर्थशिवते ॥ ४ ॥ तवापांगाग्रेदोयदिभवतिम
यःशुभकरः ॥ कदाचित्कस्मिंनलघुनरनरेपि
प्रभवति ॥ सदैवेनलोकान्विरचयनमालो।

षिसमहान्कृपाधारोयंनेसरवरनमोनंतशि
वेते॥२८॥भवंतेदेवेशंशिवमितरगीर्वाणास
हप्णे॥प्रमादाल्लःकश्चिन्यदिवदितिविज्ञोपिम
हुते॥मूढःखिलअंतेनरकमपिजातिध्रुवमि
दं॥ध्रुवंदेवाराध्यामिनशरणानमोनंतशिवते २२
प्रदोषिरन्नाठेमरडलनरसिंहासनवरे॥भवा

वि॰
म॰
१

नीनात्‌समसमस्तकृदपिसर्वोप्यभवता ॥ कृतेस-
मगनाऽसमधियिनमितिनिवेदोपिवदपि ॥ समभाव:-
केवायेनवहरनमोह्यीप्याशिवंते ॥ २८ ॥ समसा
नेमेवारस्तवक्लिलननेक्कापिगमनं ॥ यतोविश्वं-
आपाविलमियमदानिष्ठमिभवान्‌ ॥ विश्वति
मेमहेशिवमपिहितेआपकामिनि स्कृति:सा-

त्वाद्वक्तिस्वयमपिनमः सूक्ष्मशिवत्वे ॥ १९ ॥ यन्त्रमे
हः शेषोयन्नवरगुणोनमविनिम्नवैतद्वंचके
निगमतिकरावातिनिकराः ॥ पूर्वोलक्ष्येयन्ना·
विधुरितहरिस्पेनिनिगमः ॥ किमेवंत्वेशेषाणि
गदितुनमः स्तुतिशिवत्वे ॥ २० ॥ स्मरंस्तस्यापिनभ
वमनयधुनंचरानमा ॥ नैमाधुन्वंश्चंदेहरमपि

शि· म· ११

शिवंनिष्कलमिति ॥ वदंत्येषोवेदस्तमसिन·
उपास्यंध्रुवमिदं ॥ नमोकाराकारायोध्रुवमितिन
मोतेनशिवने ॥ २५ ॥ जगन्नाभिंवोयंव्रजतिभव·
नेनिगेनमिति ॥ प्रवृत्तिंव्यापारेप्वनरपिसुषुप्तिं·
चसमकले ॥ वदंत्येवंनन्येष्येव्रजतिशरणंनेनिति·
गमे ॥ वहन्महामस्रवंशिवइतिनमःस्तन्याशिवने २२

नमेकोलोकानामधिपतिहमापेथ्यजगतां॥श
रणपमाप्यस्त्वजलनिधिरवानंनपयसां॥नस्मे
निर्वाणानरतिनङ्गतिनिर्वाणापतिनेतो॥थ्यनःसर्वो
न्हष्टस्वममसिहितमेनाथशिवमे॥२२॥नैवबो
धोभावस्त्वपतिविधुरथ्येतिपवनः॥पचमेषाव
क्रिर्वलतिसलिलेचप्रवहति॥नयत्ताकारस्तम

शि· म· १२

कलस्मरवर्णस्य मननं ॥ त्वमेकः स्थानेत्र्यंबकद्वि·
स्मितमोनेनशिवते ॥ २४ ॥ स्तुतेत्र्यायंस्तामः सक·
लभुवनैकप्रभुरयं ॥ नियंतादेवानामपिहरा·
नियंतास्यनपरः ॥ शिवः शुद्धामायारहितइतिवे
दोपिवदंति ॥ स्वयंतामात्मास्यभयहरनमोरक्ष
शिवते ॥ २५ ॥ नमोरुद्रानेतामरवरनमः शंकरवि

भो॥नमोगौरीनाथत्रिनयनशरण्यांघ्रिक
मल॥नमः सर्वश्रीमन्नवचमहदैश्वर्यनिल
य॥स्मरारे पापारे जयजननमः सेव्यशिवते॥६
महादेवामेयानघगुणगणग्राममननने॥न
मो भूयो भूयः शिवशिवनमस्ते पुनरपि॥७
गगतिंशंभोपुनरपिनमस्तेशिवविभो॥नमो

भूयोभूयःशिवशिवनमोनेनशिवने ॥ ५ ॥ कदा
विक्रूण्पनेनिविडनियनद्धुष्टिकर्णिकाकदा
विवृत्तचाण्णपिमिक्कनलेशाः ऊग्नालिना ॥
श्वनैरोकलेशिवगुणगणागाश्राहरमनैन ।
शाकेननेगणपिनमविनापिहननं ॥ २९ ॥
मयाविज्ञायेशानिशमपिकृतायेनमनसा

सकामेनामेयाःसततनमपराधाधावकृविधाः॥न
सुवैदेतन्याक्वविटपिशरीरेणाववसा॥कृताः
मैनेनूनंशिवशिवकृपासागरविभो॥२९॥प्रमा
दाद्येकेविहितनमपराधाविपिहिता॥कृतास
वैतेपिपशामममपपांतस्कृटतनरं॥शिवःश्रीम
न्नृकंभोशिवशिवमहेशेतिवजयतु॥कृवि

वि॰
म॰
१८

ह्लिंगाकारे शिवं हरवसामि स्थिरं नरं ॥४०॥ इति स्त
ता शिवं विसः प्रणम्य च प्रकृष्टैः ॥ निविशोम
वसन्नेव हृतान्तलिङ्गटः शिवः ॥४१॥ नदा शिवः ।
शिवं रूपं मारोपो वा व सर्वगाः ॥ भीषयन्नाविला
न्मुनान्नव्वनगंभीरया गिरा ॥४२॥ मदीयं परमं रूप
ममलेकथं त्वं भवादृशैः ॥ यत्रवैरपि ज्ञातमि

स्वकोनदंघेशिवः ॥ ८३ ॥ ततःश्रुतिविधिस्तव
तपस्तप्तंसमारभेत् ॥ विलब्ध्वाशिवतत्वस
ज्ञानार्थमनियत्वतः ॥ ८४ ॥ नाहंशिवोशिवमे
वोद्धुंशक्नापिनावमाम्यहं ॥ नान्योममास्यौ
दैवविनाशंभुमनानने ॥ ८५ ॥ तथापिशंका
कांलिंगमनेनीयंमयत्वनः ॥ विचार्यैवात

म
वि॰
५५

देवानांशननंशोभसर्वदा ॥ ८९ ॥ इति श्री वि
लविरचितं महिम्नस्तोत्रं संपूर्णम् ॥ शुभमस्तु
॥ सर्वजगताम् ॥ ॥ ॥

का १

वक्त्र २ ॥ श्रोत्र ॥ २ ॥ नाभौ हृदये ॥ कंठे ललाटे सि
रसि शिखायै बाहुभ्यां यशो बले ॥ अपवित्रः ॥
पवित्रो वा सर्वाविस्थां गतोपि वा: ॥ यः स्मरेत्पुंड ॥
रीकाक्षं स बाह्याभ्यंतराः शुचिः ॥ ॐ पुंडरीकाक्षा
य नमः ॥ अपसर्प्पंतु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थिताः

का॰ २

येभूताविघ्नकर्त्तारस्तेनश्यंतुशिवाज्ञया ॥ ॐ
अंगुष्ठाभ्यांगोविंदंतर्जन्यांचमहीधरं ॥ मध्यमा
यांहृषीकेशंअनामिकायांत्रिविक्रमं ॥ कनिष्ठा
यांन्यसेद्विष्णुंकरमध्येतुमाधवं ॥ एवंयस्तुकरे
न्यासः फलंकोटिगुणंलभेत ॥ अकारउकारम॰
कारः ॥ अकारोनाभौ ॥ ॐकारहृदये ॥ मकारम्

ह्रि ॥ ॐ भूः पादयोः ॥ ॐ भुवः जान्वोः ॥ ॐ स्वः गुह्ये
ॐ महः नाभौ ॥ ॐ जनः हृदये ॥ ॐ तपः कंठे ॥ ॐ स
त्यं ललाटे ॥ करन्यासेकृत्वा हृदयादिके न्यसेत ॥ ॐ
भूः हृदयाय नमः ॥ ॐ भुवः शिरसे स्वाहा ॥ ॐ स्वः शि
खायै वषट् ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यमिति कवचाय हुं
ॐ भर्गो देवस्य धीमहीति नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ॐ धियो यो

का॰ ३

यो नः प्रचोदयात् ॥ इत्यस्त्राय फट् ॥ इति हृदया ॥
दिन्यासः ॥ ॐ नमः शिवाय ॥ ॐ नमो भगवते रु ॥
द्राय ॥ इति शरीरन्यासेन ॥ ॐकारं मूर्द्ध्नि विन्यस्य
नकारं नाभिकेन्यस्य ॥ मकारं च ललाटे वै ॥ मका
रं मावमध्यगे ॥ गकारं कंठदेशे तु ॥ वकारं हृदये न्य
सेत् ॥ नकारं दक्षिणे हस्ते ॥ लकारं वामतो न्यसेत्

दकारेनाभिदेशेन॥ यकारेपादयोर्म्येशेन॥ ल
लाटेरुद्रंकेठेशिवंनाभिमंडलेईशानं॥ जानु
नीशेकरेनया॥ इतिविन्यस्य॥ ॐप्राणायाम
प्रथमंकल्पः॥ आत्मनोभावमध्यस्थंविभूतिः
धारणामहेकरिष्यइतिमंकल्पः॥ प्रथध्याने
ॐशुद्धस्फटिकसंकाशंमेकवक्रांचतुर्भुजो॥

का
८

स्रगटंकधरांदेवींवरदाभयशोभिनीं॥ सर्वकाम
प्रशमनींसर्वोपद्रवनाशिनीं॥ सदाशिवशरीरे
स्थांश्रींनिगमांतविहारिणीं॥ ध्यात्वाचैवविदांशू
तिपारायेमूलकोंगवि:॥ इतिविघ्नविध्यानं॥ अ
थतीर्थगमनापादोदहस्तोमहत्वाल्पाचममा॥ श्रोतवे
दनेकृतानाविधिवत॥ दिगदेवतानमस्कारंकुर्या

न॥ ॐ ह्रैं इंद्राय नमः॥ आग्नेये॥ अग्नये नमः॥ द
क्षिणाय यमाय नमः॥ नैऋत्ये नैऋतेने नमः॥ पश्चि
मे वरुणाय नमः॥ वायवे वायवे नमः॥ उत्तरे कुबे
राय नमः॥ ईशान्ये ईशानाय नमः॥ ऊर्द्धं ब्रह्मणे
नमः॥ अधः॥ अनंताय नमः॥ ब्रह्मणे नमः॥ वि
ष्णवे नमः॥ ॐ मेडुकाय नमः॥ शिवादिरुद्रपा॰

का॰ ५

येतेननानीर्थगनाद्‌ऽस्थापयेन॥यावन्त्वानक
लोभवेननावक्रकचरणांबुजे॥सिरस्थियारयेन॥
लेनोद्दयकमलमध्ये॥परंब्रह्मध्यानाम्रुष्टोद्के
क्वानाश्रुविभेना॥प्राणायामेघडाचेरन॥विविव
न्त्वावेकना॥मेधावेदनेऊर्ध्यान॥ॐश्रीआधार
प्रक्तयेनमः॥ॐश्रेश्चनेनायनमः॥ॐकंकाला॰

ग्निरुद्रायनमः ॥ ॐमंमंडूकायनमः ॥ ॐकूर्मा
यनमः ॥ ॐपंपृथिव्यैनमः ॥ आसनेशुद्धिंकृत्वा ॥
ॐअस्यपृथिव्यामेरुपृष्ठिऋषिः सुतलंछंदः ॥ कू
र्मोदेवताआसनेविनियोगः ॥ ॐपृथ्वीत्वयाधृता
लोकादेवित्वंविष्णुनाधृता ॥ त्वंचधारयमांदेविप
वित्रंकुरुचासनं ॥ ॐआधारशक्तिकमलासना

का॰
६

यनमः॥ॐभूर्भुवःस्वः॥क्लींक्लींक्लींश्रींश्रींश्रींफ्रें
फट्स्वाहा॥इतिआसनउपवेसनमंत्रः॥ॐफ्रींफ्रें
फ्रेंफट्स्वाहा॥इतिजपमंत्रः॥इतिआख्येनपृथिवीं
आसनंचैवदत्वात्रे॥ॐअस्यप्रणवस्यब्रह्माऋषिर्दे
वीगायत्रीछंदः॥परमात्मादेवताअहंबीजंशश
क्तिःमंकीलकंबिंदुनादेतित्रिप्रकारे॥जपेविनि

मात्मा मम सर्वकर्मार्हं मे प्राणायामेन पवित्रि
योगः ॥ अथ करन्यासः ॥ ओं ईशानायेत्यंगुष्ठाभ्यो
नमः ॥ ओं तत्पुरुषायेति तर्जनीभ्यो नमः ॥ ओं अघो
रायेति मध्यमाभ्यो नमः ॥ ओं वामदेवायेत्यना
मिकाभ्यो नमः ॥ ओं सद्योजातायेति कनिष्ठिका
भ्यो नमः ॥ ओं श्रीकालाग्निरुद्रायेति करतलक

का॰
८

हृदयाय नमः ॥ ॐ ईशानाय इति रुद्राय नमः
ॐ तत्पुरुषाय इति शिरसे स्वाहा ॥ ॐ अघोराय इति
शिखायै वषट् ॥ ॐ वामदेवाय इति कवचाय हुं ॥
ॐ सद्योजाताय इति नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ॐ श्रीका
लाग्निरुद्राय इति अस्त्राय फट् ॥ इति न्यासः ॥ ॐ भूः
र्भुवः स्वः अस्मनः पिप्पलादि ऋषिर्दैवी गायत्री

छंदः ॥ ॐ श्रीकालाग्निरुद्रो देवता भस्मधारणे
गे विनियोगः ॥ अथ ध्यानं ॥ ॐ त्रिनेत्रं त्रिशीर्षं
गौद्रं त्रिहस्तं गंगाबद्धकं त्रिपादं देवाग्निनयनं ॥ भ
स्मांगे डेनि विग्रहं हेमाडंबाडंबरं भीमं रक्तपुष्पोप
शोभिनं मरत्नामंत्रे खर्वं देवध्यानाप्राणां तिलमेव
रः ॥ एवं ध्यानात् वीप्रेषाणा भस्मनोधूलनं कुरु ॥

सि

का॰
८

ॐ श्रीनंदिकेश्वरायनमः ॥ ॐ वंदितांघ्रीश्वरैर्देवैर्ब्रह्म
णोशेकेरणेच ॥ अनंतत्वांपाहिनोदेवविविभूतिभूति
मदाभवेन ॥ ॐ अग्निरितिभस्मजलमितिभस्मस्थ
लमितिभस्म ॥ वायुरितिभस्मव्योममितिभस्म ॥
मनः स्वहितानि दृशोहिपापानि ॥ भस्मानि ॐ सद्योजा
तायनमः ॥ ॐ ईशानायनमः ॥ नमस्तत्पुरुषायनमः ॥ ॐ

अघोरायनमः ॥ ॐवामदेवायनमः ॐसद्योजाता
यनमः ॥ ॐअथविभूतिमंत्रः ॥ ॐभूर्भुवःस्वःसोहंस
घोजातस्य ॥ ॐपेंपेंपेंयोंक्रींक्रींक्रींॐश्रेंश्रेंश्रेंश्रोंश्रें
श्रोंभस्मांगिसर्वांगेसर्वेमाक्लक्लिंक्रेंफट्स्वाहाः ॥
त्र्यंबकंयजामहेसुगंधिंपुष्टिवर्द्धनं ॥ ऊर्वारुकमिव
बंधनान्मृत्युर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ॐक्रींक्रींनमः ॥

का॰
९

शिवायइतिकरसंपुटेविन्यसेत् ह्रींनाभिमंत्राम॰ ॥
स्यापनतनः किंचिन्न्यूहीनाआपोहिष्ठेत्यामंत्रकः ॥ मंत्रो
स्यवामहस्तेत्रिकोणमालिखेत् ॥ षट्कोणंचतन्म
ध्येबीजाक्षराणिलिखित्वाद्वादशवारंचाभिमंत्र्य ॥
किंचिन्मैवाविन्न्यांघ्रथांत्रुनाभस्मालोकयारीमवे
उयनमः इतिस्वगृहेनाशिरसिः ॥ प्रदक्षिणांकृत्वा

ॐ नमो भगवते ब्रह्मणे नमः ॥ ततो पंचब्रह्मङ्कति ॥
पठेद्यथा ॥ ॐ ईशानमंत्रस्य डर्वीमाचरषिरष्टुछंदः
ईशानरुद्रोदेवता ॥ ईशानप्रसादासिध्यर्थे जपे
विनियोगः ॥ ॐ ईशानः सर्वविद्यानाईश्वरः सर्वभू
तानां ॥ ब्रह्माधिपतिब्रह्मणोधिपति ॥ ब्रह्माशिवो
मेस्तुसदाशिवःॐतिशिरसि ॥ ॐ तत्स्कर्षमंत्रस्यदधि

का॰
८

चक्रऋषिर्देवीगायत्रीछंदः ॥ ॐनमस्तेरुद्रेभ्योरुद्रोदेवता ॥ ॐ
नमस्तेरुद्रप्रसादात्सिद्ध्यर्थेजपेविनियोगः ॥ ॐनमस्तेरु
द्रायविद्महेमहादेवायधीमहितन्नोरुद्रःप्रचोदयात्
इतिमन्त्रमध्ये ॥ ॐअघोरमंत्रस्यअघोरऋषिः । अनुष्टु
छंदः अघोररुद्रोदेवता ॥ ॐअघोरप्रसादात्सिद्ध्यर्थेज
पेविनियोगः ॥ ॐअघोरघोरघोरमहाघोरवज्रघोरप्राण

घोराशिवघोरशक्तिघोरजेफट्स्वाहा॥ॐअघोरे
भ्योऽथघोरेभ्योघोरघोरतरेभ्यो॥ॐसर्वेभ्योसर्वस॥
र्वेतरेभ्योनमस्तेस्तुरुद्ररूपेभ्योनमः॥इतिदक्षिण
मुखे॥ॐवामदेवमंत्रस्यवामदेवऋषिविरष्टछंदः॥
ॐवामदेवरुद्रोदेवता॥ॐवामदेवप्रसादात्सिध्यर्थे
जपेविनियोगः॥ॐवामदेवायनमः॥ॐज्येष्ठाय॥

कां·
॥

नमः॥ श्रेष्ठाय नमः॥ ओं रुद्राय नमः॥ ओं कालाय नमः
ओं कालविकरणाय नमः॥ ओं बलाय नमः॥ ओं बल
प्रमथनाय नमः॥ ओं सर्वभूतदमनाय नमः॥ ओं मनो
न्मनाय नमः॥ इति तत्पुरुषध्यानं सद्योजातमंत्रस्य सद्यो
जात ऋषिः रुद्रो देवता॥ ओं सद्योजातं प्रपद्यामीति जपे
विनियोगः॥ ओं सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै

न्मो नमः ॥ ॐ भवे भवे नातिभवे भवस्व मां ॥ भवोद्भवा
य नमः ॥ इति ऊरुमध्ये ॥ ईशानाय नमः इति शिरसि ॥
ॐ तत्पुरुषाय नमः इति वाममध्ये ॥ ॐ अघोराय नमः
इति हृदये ॥ ॐ वामदेवाय नमः इति नाभौ ॥ ॐ सद्यो॥
जाताय नमः ॥ इति पादयोः ॥ ॐ शिवाय नमः ॥ इति स
वांगे यत्नानि शिवमंत्रैः ॥ मंत्रितानि परिज्ञानि ॥ भस्मा

का॰
२

निकामदहनानि ॥ ॐ ग्रों विद्युच्छिवानि च शिवमेवानि-
त्रिपुंडुकानिरविनानिललाटपटलेलेपनानि ॥ दैवलि
खितानि हिंसकानि ॥ ॐ ह्रीं क्रीं श्रीं श्रीं कारेवपवित्रं च ॥
रोगदोषविनाशने ॥ लोकं वशीकरणं परं भस्मवैलोका
पावने ॥ अघमेवः ॥ ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः हव्यवाहनायन
मः ॥ पुनरपि नामानि विधीयन्ते ॥ ॐ ह्रां श्रं गुह्याभ्यां नमः ॥

ॐ ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रूं मध्यमाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रैं
अनामिकाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः
ॐ ह्रां हृदयाय नमः ॥ ॐ ह्रीं शिरसे स्वाहा ॥ ॐ ह्रूं शिखा
यै वषट् ॥ ॐ ह्रैं कवचाय हुं ॥ ॐ ह्रौं नेत्रत्रयाय वौषट् ॥
ॐ ह्रः अस्त्राय फट् ॥ इति न्यासः ॥ अथ ध्यानं ॥ ॐ शांतं
पद्मासनस्थं शशिधरमकुटं पंचवक्त्रं त्रिनेत्रं ॥ शूलं

वज्रंचखड्गंपरशुमभयंदंदत्तिंगोवहंतं॥नागेंपाशं
चघंटांडमरुकसहितंसांकुशंवामभागेनानालंकार
दीप्तंस्फटिकमणिनिभंपार्वतीशंनमामि॥१॥ॐलला
टचक्षुषेनमः॥ॐनेत्रेचंद्रसूर्याभ्यांनमः॥ॐनासिका
येवेद्रुमायनमः॥ॐजिह्वायैसरस्वत्यैनमः॥ॐकंठे
वृषभध्वजायनमः॥ॐकरणाद्ह्येयविघ्नपालायनमःॐ

हृदये हव्यवाहनाय नमः ॥ ॐ नाभौ स्कंदाय नमः ॥
ॐ दक्षिणबाहुमूले रुद्राय नमः ॥ दक्षिणबाहुमध्ये
ह्मादित्याय नमः ॥ दक्षिणबाह्वग्रे वसुभ्यो नमः ॥ वाम
बाहुमूले वामदेवाय नमः ॥ वामबाहुमध्ये समिर ॥
योभ्यो नमः ॥ वामबाह्वग्रे प्रभंजनाय नमः ॥ कंठे
नीलकंठाय नमः ॥ करणहृदयो विरूपाक्षाय नमः ॥

का·
१८

ललाटेब्रह्मणेनमः॥कर्णेपरमात्मनेनमः॥ग्रमगले
पशुपतयेनमः॥पृष्ठेह्रायनमः कटिप्रदेशेश्रीकाला
ग्निरुद्रायनमः॥ऊरौसमसमस्द्रेभ्योनमः॥शिश्नेप्रजा
पतयेनमः॥गुह्येदिमचंद्रायनमः॥जानुनीज्ञानकेयेन॥
मः ऊर्म्मेचक्रेवाराहायनमः॥गुल्फयोर्भैरवायनमः॥पा
दयोवाह्वकिभ्योनमः॥पादाग्रेसर्वतीर्थेभ्योनमः॥पाना

लेवाम्बकिभ्योनमः॥ ॐसर्वेगोसदाशिवायनमः॥
भस्मोधूलितःसर्वांगे॥ आपादतलमस्तके रोमरोम
भवेल्लिंगंसशरीरंशिवालयं॥ इतिविभूतिधारणे
विभूतिनिंदनेयोवैब्राह्मणोन्यजातकः॥ पतंतिन
रकेघोरेयावत्ब्रह्माचतुर्मुखः॥ तावत्पतितोभूमौभ
स्मानिपरमानवा॥ आद्रेयतेजपेहोमेवैसदेवशागवै

का·
२५

ने॥ त्रिपुंड्रं पार्थिमात्रेन न सर्वकामफलं लभेत॥ मध्यमाना
मिकांगुष्टैः क्रियमाणं त्रिपुंड्रके॥ महाघोरकृतैः पापैन॥
त्वणादेव न मुच्यति॥ त्रिपुंड्रं ब्राह्मणो विद्वान्मनसापि॥
न लंघयेत॥ श्रुत्वा विधीयते तेन भस्मस्नापतितो भवेत
तस्मात्सर्वप्रयत्नेन भस्मस्नानं समाचरेत॥ जलस्ना॥
नाद्भस्मस्नाने॥ कोटिकोटिगुणाधिके जलस्नानात्म

लेत्यागी ॥ विभूतिस्नानात्सदाशुचिः ॥ मेत्रस्नाना ।
दहेत्पापंज्ञानस्नानात्परंपदं ॥ सर्वतीर्थेषुयत्पुण्यं
सर्वयज्ञेषुयत्फलं ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिभस्मस्नाना
त्रमेशायः ॥ भस्मस्नानंपरंतीर्थंगंगास्नानात्तनथा
धिकं ॥ भस्मरूपीशिवःसाक्षाद्भस्मत्रैलोक्यपावनं
ॐश्रीक्लीविश्वस्त्वंचशिवस्त्वंचविरिंचीद्रोसिवेनः ।

ध्यामक्षाचधार्यंतेनेममहंसर्वंवेदसोऽककेऽकत्वंफ
हस्राहा ॥ इतिश्रीनंदिकेश्वरपुराणोक्तंकाला
ग्निरुद्रोपनिषत्समाप्तम् ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीः

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

यावत्कुलविशुद्धा

त्मायावन्नीप्रद्योनजा ॥

यते तावद्धर्मं तेसमाव ॥

पित्रपिंडेनवांछितं ॥ प्रदीतितनसपुरुषस्यपित्रपिंड
नरयते ॥ देवपूजानटरूरणानिकाकर्मा ॥
सतनभद्धवेते ॥ २ ॥ यदिगवौधायेयेतकोतिनरंमेको
नरेशानें ॥ नस्परोहनमात्रेणानवोनाराय
णेमवेव ॥ स्नानोभवेच्चसोभीनाथमेने ॥
पितरसतदा ॥ गुरुमंत्रयदिप्रामंमोदोभवतिनतला

म॰

दीक्षायाश्चागमेश्कन्नाहर्षैनेपिनरस्तथा॥ मोऽकु
लेवैसवोपानाधनवेश्चाकुलोत्रमे॥५॥ यस्यश्च
श्रद्दीक्षकन्यांदीक्षांभवेयदा॥ उभयोःकुलना
शनेश्चाताकन्याविधीयते॥६॥ मन्नकेगभैवासे
वदशमासेनवानरः॥ गुरोर्विहीनमन्नजास्तु
नकेनैवमश्यते॥७॥ ईश्वरस्यहरिदीक्षाब्रह्मा।

घादेवतास्तय: ॥ ग्रहीतास्तेमाभवेन्नरस्तलस

मोहोभविष्यति ॥ मनुजाजन्मलभ्यंतेदतेनो

उत्तमेकुले ॥ जन्मसत्तानंचवैराग्यंवर्धनंध्यायते

सदा ॥ जन्मजन्मचभोक्तव्यंजीवदायाचपाल

ने ॥ गुरुदेवप्रसादेननतस्यभक्तिनेसंशय: ॥ई

श्वरउवाच ॥ नित्यंग्राराधितेदेविप्रज्ञानंयदनंसंप

मु॰
३

दा॥ गुरुवचनेभवेत्सिद्धिर्दीक्षावेनोविशिष्यते
श्रुत्वानेकृपनेनापप्रूजावादेवराधने॥ मोघमे
म्मनराजानोसर्वेचनिष्फलंभवेत॥ पार्वत्युवा
च॥ गुरुवर्णकथंदेवेपिनामानाऊंइंवना॥ को
गुरुरूपनेसिद्धेपरेपदमहेश्वरे॥ ईश्वरउवाच॥ न
वमानापिताबंधुनवगोत्रेऊंइंवना॥ नभायोन

चमन्तोरंतंनमग्रीस्मनमेवच ॥ यदिरौरौहृतेदेवि
नराभक्तिविशेषनः ॥ गुरुभक्तिमहाडंखेश्रला
भेगेनकारयेत ॥ यदिभावञभावेवगुरुभावेव
श्रजयेत ॥ ञभावेंचञवचनेंचनेपिपांतिमयोमले
यदागुरुकृतेदेविवर्णानांविचारयेत ॥ नमश्ला
कृतेसिद्धिंभाग्यवंतोसमीपकः ॥ मथचनमस्कारेंच

मु-
९

रणोदकधारयेन ॥ मेघवत्मनि यानेदैविडुलेभेग
हेमवने ॥ गोत्रक्ष्मजननेध नाम्नर्थे प्राणाशारीरके
मेवैपि गृहमानिध्येम्र क्लिरेवनमेंशाय: ॥ बकवा
टनकनेकंम्नर्थे कार्येंऊभावके ॥ गुरुश्ज्ञानजा
नातिनस्पशिखदुरंगना ॥ मानानानाक्लिपिनाना
लिनालिबंधुऊइवना ॥ स्वर्धेनालिरहेनालि

गुरुभक्तिपरंपदं ॥ तालुस्यज्ञायतेजीनर्कयोनिड
रंगता ॥ नस्यमध्येस्थरचयस्माद्धिगुरुसेवनं ॥ ज
मज्ञानेनापिनोगेहेकर्मेवच्येतिश्रीगुरो ॥ नेवस्ज्ञा
उभावेवननकुबामानवाकचित ॥ सभावेसाधुभावेव
विनेवगुरुसेवनं ॥ चरीमेकगानेवारेशिष्यंशणाम
कारयेनृ ॥ नतेशनीनेभवेदविनस्यमोहेनसंशयः

अथ तिथिनियमः ॥ ब्रह्मोवाच ॥ प्रतिपदायां सर्वसि
द्धिः वर्षपर्यन्तमनिपन्नदा ॥ द्वितीयायां फलधात्री च
शुक्ला चैव विशेषतः ॥ तृतीया लभते सिद्धिं
वर्षोपरिवर्जयेत ॥ पंचम्यां धनविघ्नायां षष्ठी दा
रिद्रदायिनी ॥ सप्तमे हन्यते पर्व सर्वसिद्धिश्चाष्ट
मी ॥ नवमी मत्राटनेत्तेयं दशमी डःखमाप्नयात

एकादशीज्ञानसिद्धिं द्वादशीमस्तमेवच ॥ त्र
योदशीयदादीतापुत्रदाराधनदये ॥ चतुर्द
शीधनसंपत्तिश्चवाचकलहप्रिया ॥ अथवा
र नियमः श्लोक तुधिरविवारे चंद्रस्य सर्वसि
धये भूमिपुत्रेयशोहानितुधेविद्याधना
यिके ॥ अभेन गुरुवारे च नवस्कलं भृगुनंदने

म॰
६

शनैश्चरे रोगेन वृधिः ध्रुव दारा धन क्षये ॥ त्रिभि
र्वैर्षै त्रिभिर्मासैः त्रिभिर्पक्षैः त्रिभिर्दिने ॥ दी
र्घायायाफलमाख्याते कथितं ब्रह्मणा पुरा
नरदेनेनरं श्री कृष्णस्य नारद मुन्याह ॥ मेषा
नां त्रिगुणं कृत्वा ऽ षे मा मासां पुनः द्वादशे
वहरेद्भागे शेषांके न दफलं विदुः ॥ सिद्धि

द्येनिकालेनसिद्धिसाध्यस
मागमे ॥ समिद्योजपहोमश्च
ग्रहमलविहंतयेन ॥ अथमा
सफलम ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

म॰
१८

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ श्रीकृ
ष्णनारदसंवाद ॥ वैशे
निषाफलंज्ञेयं । निराधीज्ञा ॥
पंनेलोचनं ॥ वैशाखेदत्र
लाभस्व ॥१॥ ज्येष्ठेवमरणेभवं

आषाढे वंधुनाशाय ॥ ७ ॥ आश्वयणे च मदा सौख्यं ॥ ॥
दघा भाद्रपदे मासे श्रावणे रत्नसंपदा ॥
कार्तिके च महालक्ष्मी ९ मार्गशीर्षे धनं महा ॥ १०
पुष्ये च महतिसंग्राम ॥ ११ ॥ माघे संपत्तिउत्त
मे ॥ ॥ फाल्गुने सर्वकर्माणि ॥ १२ ॥ एवं द्वादश
विधिः नरेन नरश्रीकृष्णस्य नारदस्य ॥

मृ॰
१

स्वाहा ॥ एकदिनचत्वारियुगप्रवर्तिने ॥ सत्य-
युगेदीक्षादायिने ॥ महालक्ष्मीधामेव ॥ द्वापरे-
दीक्षादायिने ॥ ज्ञानदृष्टिवदृश्यते ॥ त्रेतायां-
दीक्षादायिने ॥ सर्वसिद्धिप्रदायिने ॥ कलियु-
गेदीक्षादायिने ॥ भक्तेचप्रामो स्वाहा ॥ एकदिन
चत्वारियुगप्रवर्तिने ॥ सत्ययुगेदीक्षाचटिका-

मेकं ॥ द्वापरे हि तावद्घटिकानोर्मि ॥ त्रेतायां हि
तावद्घटिकाचतुष्टयं ॥ कलियुगे हि तावद्घटिका
मेकं ॥ इति युगकालानां च ॥ अर्कवर्गो भवेद्विप्रं वा
कः ॥ वर्णो ब्राह्मणो दघात ॥ चंद्रवर्गो चत्रियो
चंद्रवर्णो क्रुत्सवर्णो वचनत्रियो दघात ॥ नपवा
नेभवेद्वैश्यपीतवर्णो मेत्रवैश्यं दघात ॥ नमा

मृ·
२

शूद्र उच्यते ॥ शूद्रस्य मरणं वर्णे दघात ॥ नदर्शने त
रस्त्री हस्तस्पर्शनाद् दर्शनाद् ॥ ब्राह्मणो न विद्ये
दघात ॥ कष्टव्याधिप्रवर्तने नरवियोगे वैश्योद
घात स्त्रीहानिश्च भवेन्नरः ॥ वैश्यो शूद्रो दघा
तवंशहानिर्भवेन्नरः ॥ एवं चतुर्वर्णेषु विधि
मेव दघात ॥ वंशहानिर्भवेन्नरः ॥ न दर्शने तरस्त्री

कृत्स्नमनारदमसाह ॥ माचेमेयावृहिस्यान

फाल्गुणसर्वेवसीकृतेव ॥ ईदावमैनोवि

प्रस्रवमेनेब्राह्मणांदिसादयान ॥ ग्रष्मेषु

स्मिभुजलस्था ॥ हेमेकुब्बानदवेनरादिसाद

यान ॥ शुभेशोनमवर्तने ॥ शरदकालेनथावैश्य

शूद्रस्त्रीशिशिरागमे ॥ मध्यानेदिसादयान

शुभेशांनेप्रवर्जंते॥ तदनंतरंदीक्षाचसर्ववि
द्धिमजायते॥ संध्यायोगांनेकालेनशारदका
लेमध्यरात्रिके॥ इतिदीक्षा प्रयोगः वसेनेशुक्ले
पतेश्रयवावसंतनदिनेदीसादघान॥ अथवा
सूर्यग्रहणवेलायां॥ अथवाशुभदिनेचशुभे
ध्यांनेप्रवर्तते॥ तथाचंद्रग्रहणवेलायांशांत

शीलप्रवर्तिते ॥ इतिमंत्रस्मरणप्रेते ॥ नदंतरस्त्रीह्
लस्वनारस्यस्याहवकर्मवेच ॥ इतिश्वासनप्रयोगः
वेश्मासणेटरीदृस्यानु ॥ दरीह्रिभवन्नवेसमंत्रे
वाधाणेव्याधिसंभवः ॥ व्याधिग्रामंवसर्वेद्
मोहेवनजानाति ॥ व्यायेंनेचमवेडःखेडःखे
मामेवस्पैनवितिष्कलेयामेच ॥ रणश्वासतो

म·
८

यशोहानिंनशंनासंप्राप्तंचसर्वदा॥फलवे·
त्तिंविश्रमः॥फलकांविनेश्चिनेनहिज्ञानिक
दापिकालेविनासर्वेनेच॥दाहकाग्रासनेदा
रिहिस्यात्समग्रेदरिद्र्याभोत्तिसर्वदाक्रियं·
गापोज्ञानेनपोहनिज्ञानेप्राप्तंविचायाज्ञा
भोत्याह॥मधुकाष्टग्रासनेश्रद्धेशरोरस्तीर्णं

मानप्रतापहै ॥ कलाजीनेंज्ञानमेंसिद्धहै ॥ ज्ञानके

प्राटेंचनिर्गुणकेंप्रतापहै ॥ मोक्षार्थेआत्मज्ञा

मीतिराकाज्ञानकामंत्रसिद्धहोनिह्मरणेंपीछे

हेंमामोक्षप्रतापहै ॥ वस्त्रासनेंव्यापिनाशनेंचगो

सुत्रेंवस्त्रप्रव्यापालिनेंस्नानेंपवित्रेंव्यापिनाश

नेंवप्रतापहै कमलमेंवेसिद्धिहैं । कवलेंस्नान

मृ: ५

नंपविचेडुंहृष्टंमहापविचंशुद्धंश्रस्पंतेचमो
हाथैककवलेवेननसनतकवलंपविचंदेवशमो
योश्रासतेनसमर्पोउन्द्रुष्टंप्रजापाह ॥ श्रभिवारे
नुनिलकेवसंकालेयाम्रेवनरकेनेचयामेयो
केवश्रारक्तवसहसमंत्रप्रजापाहसर्वोर्थे ॥ विच
कवलं ॥ विचित्रकवलेमननसाष्टितनव ॥ इतिश्री

मनप्रयोगः नदनेनश्रीकुलस्यनारदप्रत्याह
उक्तंच ॥ सर्वे सुखवसिंऊपीन ॥ सर्वेस्मर
णेकृत्वा ॥ शत्रुव्यस्मदविलोविभ्रनारकेदधि
णस्मरणेकृत्वादियामप्रतिप्रजापते ॥ पश्चि
मेउच्चाटश्चैवपश्चिमस्मरणेकृत्वा ॥ भयेउच्चाट
दशपते ॥ उत्तरेस्मरणेकृत्वाउत्तरेव्याधिनाश

मृ·
८

वसुश्रीवर्द्धनेकृनामस्मरणंकल्याणंप्रदृश्य
ते ॥ इतिमल्लेप्रयोगकथ्यनेच ॥ नंदनंनरश्रीकृल
स्यनारदमस्याह ॥ कृद्रालंशोवेपथ्यालंवग
यजीवधैमक्तिदेकृत्वंयथि: ॥ श्वबलमके ॥ वार
णेविश्मेनया ॥ कृद्रालंचमहादेवनप ॥ इत
जपपद्वतिसमास ॥ इतिपुत्रपद्व तिनंदनंनरश्रीकृ

लस्मनारदप्रमुखाः ॥ उक्तंच ॥ श्रृंगुह्यासन
मोक्षार्थेनतेमेन्यायां ॥ शत्रुछेदनेमध्यमा
धनमहोत्तः शांतिकार्येअनामिकायां ॥
कनिष्ठिकाभिचारेनजपकर्मणांसिद्ध
ति ॥ इत्यंगुलीकाप्रयोगकथ्यतेच ॥ नदनेनार
श्रीहलनारदप्रमुखास्रंगुल्यजपमेकम ॥

मु॰
८

हरिपंचगुणोभवेत् ॥ तरवामस्तगुणश्चैवति
वैरुदशगुणोभवेत् ॥ शुंठारवशतगुणोभवेत् ॥
प्रवालेयस्तसहस्त्रकंमेकसहस्त्रगुणंप्रमा
ह ॥ श्वस्फटिकदशसहस्त्रकेपुत्रमप्रमाह ॥ म
कालस्तमेवच ॥ मेकलस्तउत्तमप्रमाह ॥ पद्मा
क्षंदशलक्षाणान् ॥ ऊत्तयेध्यिमेकदशलक्ष

पुण्यप्रत्याह सौवर्णीकोटिमेवच ॥ कोटिमो
क्तापुण्यप्रत्याह ॥ कुशाग्रस्थितकोटिस्नान ॥ कु
शाग्रस्थितिस्नानपुण्यप्रत्याह ॥ हस्तादेशनंतमा
नपुण्यप्रत्याह ॥ तुलसीसेवानास्तितुलसी
सेवासमयानविद्यते ॥ जपयप्रमाणंफलेभवेत
पंचविंशतिकोटानांश्रेसप्तविंशतिके ॥ त्रिंशे

प्राप्योधर्नेमोक्षंश्चगुह्याविंप्रान्तिसर्वकामदा
विहीनंनरशांतेसिद्धिंस्यात ॥ अभिचारेनश्चेग्रेशा
विनाकर्म्मणा ॥ अत्रैश्चेग्रल्यंकर्म्मेचनन्तवेग्र
होविनाकर्म्मणानि: फलंयोक्तेउ: खेचारि
इत्सभव: ॥ इतिजपपद्धति समाप्तं ॥ श्री ॥ इंगरुद्द
कलवगाघरु विलावचठुजजनमसिंहटटउट

ਣਸਾਨਨਥੰਟਧਨਸਰ੍ਪਧਕਬਭਸਸੂਮਾਯਰਲ

ਵਸਗਸੌਬਸਹਤਸੇਠਾ ॥ ਕੇਦਵੇਂਨਾਂਸਥੋਗਨ

ਡੈਵੈਰਾਵਿਲਬਿਮ੍ਰਸੈਵੈਰਮ੍ਰਸੈਸਰ੍ਪੈਮ੍ਰਸੈਸਪਵੈਰ: ॥

ਖਾਨੇਮ੍ਰਗੋਵੈਰੈਸਿੰਹਮ੍ਰਗੋਵੈਰਨਟਨੇਂਨਰਮੇਠਹਰਿ

ਣੇਵੈਰਾਵੈਰਾਹਿਕੈਨਜਿਨੇਹਰਿਣਸਰ੍ਪੈਖਾਨੇਨਾ

ਹਿ ॥ ਪਕਕਾਣਜਿਨੇਸਰ੍ਪਸਿੰਹੇਬਿਲਾਵੈਵੈਰਾ

नाही॥ चारिकागोगिनेविलावेविलावेसा
नेगाहेदैवैरखजना॥ थालामेखउवावृषका-
छामिथुन॥ ऊहाककर्कमादासिंह॥ घालके
न्या॥ रानानुलानोजावृश्चिकभाधाधन॥ पा
धामकरगोभाकुंभदाचामिन॥ इतिसवैवि
धिसमाप्त॥ ॐपरानिरंजनसैकरासेसनाहि

रियानलखीउपदेसनरनारायणलोगेका
न॥रामनाममनलखीप्रमाण॥२ इतिनलखीउपदे
शसवेकऊदेइतिमंत्र॥१॥रानानलारासिके॥ॐश्री
ह्रींरामायनमः॥राममंत्र॥२॥रानानलारासि
के॥ॐजानकीरेनारकरामायनमः॥राम
मंत्र॥३॥काछामिथुनरासिकेलेनीयंहलमा

म॰
११

यनमः श्रीकृलमंत्र ॥ ५ ॥ माघासिंहरासिके
ॐगोपिजनवलभायकृयंस्वाहा ॥ मदनगो-
पालमंत्र ॥ ६ ॥ नोजाहूस्त्रिकरासिके ॥ ॐजा-
नकीरामायनमः ॥ जानकिराममंत्र ॥ ७ ॥ उवा
हूषरासिके ॥ ॐक्लींपंटख्यभसाणायनमः ॥
स्वाहा ॥ बालदामोदरमंत्र ॥ ८ ॥ दाबासिनरासि

के ॥ ॐ क्लींयंरंध्योगगहूंयेंचक्रायनमः ॥ चक्रपा
णिमंत्र ॥ ८ ॥ नोज्ञाहृष्टिकरात्रिके ॥ ॐनंरंनंरंन
रसिंहायनमः ॥ नरसिंहमंत्रः ॥ ९ ॥ मातामि
हरात्रिके ॥ ॐ क्लींरंध्योगहेमहेंचक्रायनमः
चक्रपाणिमंत्र ॥ १० ॥ नोज्ञाहृष्टिकरात्रिके ॥ ॐ
बालगोपालम्रुंॐदमहेंद्रीभ्रूलषः। मुकुंदमंत्र

म॰
१२

दाचामीनरासिकं ॥ ॐ क्लीं बुर्धेनाय नमः ॥ ब्र
स्मनारकमंत्रः ॥ १५ ॥ उवाहूषरासिकं ॥ ॐ क्लीं
श्रीं क्लीं क्रीं ब्रस्मस्वरूपेनमः ॥ ब्रस्मनारकमं
त्रः ॥ १६ ॥ उवाहूषरासीकं ॥ ॐ गोपालाय श्री
गोचराय वंशशब्दनमो नमः ॥ वंशगोपाल
मंत्रः ॥ १७ ॥ उवाहूषरासिकं ॥ ॐ गोपालाय उ

त्रयरूपाय नमः धूताय नमः ॥ श्रीवामदेवा
मंत्र ॥ ५४ ॥ गोमास्कंभरासिके ॐ उपेंद्राश्र विना
य नमः ॥ श्रीविमलमंत्र ॥ ५६ ॥ नोजापुष्करासि
के ॐ नमः श्रीयं नारायणाय म्हरशाहाय नमः ॥
नारायणमंत्र: ॥ ५७ ॥ विश्वामकुंठरासिके ॥ ॐ हि
रण्यगर्भव्यक्त: रूपेय नमः । हिरण्यगर्भमंत्र: ॥

म॰
१३

मोटासिंहराशिके ॥ ॐ ह्रीं श्रं ब्रह्मायनमः ॥ म॰
ॐटमंत्र ॥ ५ ॥ भाधाननराशिके ॥ ॐ श्रीं बालगो
पालाय ह्रीं अकलनिरंजनरामायनमः ॥ बाल
गोपालमंत्र ॥ २ ॥ गाधकन्याराशिके ॥ ॐ नमो
श्रीपीतांबरायनमः ॥ पीतांबरमंत्र ॥ ३ ॥ उग्रबाहु
धराशिके ॥ ॐ श्रीं ह्रीं विश्वरूपायनमः स्वाहा वि

स्वरूपमंत्र ॥ २६ ॥ रामानंदलाराशिके ॥ ॐ नमनि
रंजनतंतारकरामायः स्वाहा ॥ रामतारकमं
त्रः ॥ २७ ॥ स्त्रालामेषराशिके ॐ ह्रीं श्रीं ह्रः क्लीं श्रील
क्ष्मीनारायणायनमः स्वाहा ॥ लक्ष्मीनाराय
णमंत्र ॥ २८ ॥ गोस्वाऊंभराशिके ॥ ॐ उपेंद्राय
श्रीश्रोवीनायनमः श्रीविस्नमंत्र ॥ २९ ॥ नोग्ना

मृः
१५

वृश्चिकराशिकेॐनमःयोनारायणायहीमिंहाय
नमः नारायणमंत्रः ॥ २६ ॥ धामकरराशिके
ॐश्रींश्रींवहस्पतयेब्रह्मायनमः। ब्रह्मनारब्रामे
त्र ॥ २७ ॥ ठाहाककेराशिकेॐहिरण्यगर्भवकात्र
पेनमः। हिरण्यगर्भमंत्र ॥ २८ ॥ मीराशमिंरराशि
केॐक्लिंदेवसायायानमः। प्रकंरमंत्र ॥ २९ ॥ मगा

यनरामिकेॐश्रीदेवकुलायडष्टपंथनायनमः
व्रह्ममंत्र॥२०॥वाहृषिकरामिकेॐश्रीबाल॥
गोपालक्लींश्रकलनिरंजनरामबालगोपाल
मंत्र॥२१॥पाथ्याकन्यारामिकेॐनमोपीपी
नोबरायनमःस्वाहा विश्वरूपमंत्र॥२२॥राना
नलारामिकेॐननवनिरंजननरेनारकरामकु

मं:
२५

मंत्र ॥ २४ ॥ अलामेषराशिकंठेंह्रींश्रः क्लींश्रीलः-
क्ष्मीनारायणायनमः स्वाहा इति लक्ष्मीनाराय
णमंत्रसर्वेहितदेहहै ॥ २५ ॥ जोजातावृश्चिकराशिक
ठेंनमोनारायणायनमः नारायणमंठेंजान-
कीरंरामायनमः जानकीराममंत्र रानान
लारासिकठेंजानकीरंरामायनमः ॥ जानकी

मंत्रराजानुलाराशिकं ॐ रंरं ह्रां मायनमः राम
मंत्रस्य षट्दिग्बंधने ॥ इंद्राय नमः ॥ अग्नये नमः ॥ य
माय नमः ॥ नैऋत्याय नमः ॥ वरुणाय नमः ॥ वा
ॐ कुबेराय नमः ईशानाय नमः
यवे नमः ॥ सोमाय नमः ॥ विष्णवे नमः ॥ ब्रह्म
णे नमः ॥ यानि मद्दानजानामितत्र मंत्रं तिष्ठ
तेभवेन ॥ ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भ

योदेवस्यधीमहिधियोयोनःप्रचोदयात्॥ इ
तिगायत्रीमंत्रः ॐनीलहंसःसोहंपरमहंसः॥ नव
मसीब्रहंब्रह्माहमस्मि इति उत्तरामस्यागयि
त्रा॥ ॐअपवीरजसेममवेदोइतिअजपागायत्रि
मंत्र॥ ॐमहादेवायविद्मेनतेनोरुद्रल्लनोमहि
नेनोरुद्रप्रचोदयात्॥ इतिशिवगायत्रीमंत्रः

ॐ शिवश्री ॐ ठ नि शिवमंत्रः ॥ ॐ तत्पुरुषाय वि
द्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्
॥ ॐ शिवउः इति शिवमंत्र ॐ ह्रीं गं ह्रीं ठ नि शि
वमंत्र गोमाक्षाकंभगासिके ॥ ॐ मदनगोपालाय
नमः स्वाहा मदनगोपालमंत्र ॥ ॐ क्लीं कृष्णा
य गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा इति

मु. ९

मदनगोपालमंत्रस्यसिद्धिं ॥ ओंभूर्ब्रह्मक्लींमो
हेयात्मनवमसि ॥ अहंब्रह्मास्मिइतिदक्षिणा-
म्नायदिक्षासोहंहंसःपरमहंसःनवमसि-
अहंब्रह्मास्मीइतिएवंमन्यायदीक्षापरमहंसः
सोहंहंसः ॥ नवमसीजीवोजपतिसर्वदा ॥ इति
पश्चिमाम्नायपरमहंसचत्वारिमठदीक्षाशंकर-

पढ़तिॐसोहंहंसःसोयंइतिहंसदीला॥सो
हंहंसःतत्पदब्रह्मत्वंपदमायाअसिपदजी
वअहंब्रह्मइतिनिरालंबदीक्षापंचमीअव।
स्थाशकटमोतूपदंयतिपिनाभ्रगपदंस्य।
वोचित्तसवेदिनंममसोलीतबंधनयहंइति।
श्रीबोधदीक्षाआदिअंतएकपईलेकिंजेसक

मं: १९

लेंह्रांह्रंसकलह्रीं॥ इतिविद्यामंत्रं॥ ॐक्रींक्रीं-
क्लिंक्लैंगंगं इतिगणेशमंत्र॥ ॐक्रींश्रींक्लौं-
नमः सोहं इतिभुवनेश्वरीमंत्रं रं रं हं हं हं इति
बीजमंत्र॥ ॐऐंऐंऐं गंगागणपतयेनमः॥ इति
गणेशमंत्र॥ ॐयंयंमतवोक्षियविङः महंक्रींवा
गीश्वरीविश्वहिमसम्यधीमहिनश्राशक्तिःमचो

द्यात् इति सरस्वतीमंत्रः॥ ॐ भूर्भुवः सोहंहंस॥
योजानंस्य ॐ श्रांश्रींश्रूंश्रैंभस्मांगीसर्वांगीश्वरी॥
मांस्त्राति फट् स्वाहा॥ इति श्रीविभूतिमंत्रः॥ ॐ॥
स्य श्रीवागवादिनिमंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गाय
त्रीछंदोमहावाग्वादिनी देवता॥ दद्ये वाग्वा
दिनी देवता प्रीत्यर्थे जपे विनियोगः॥ ॐ ऐं ह्रीं वा

गो॰
५९

ग्वादिनीस्वाहा ॥ इतिवाग्वादिनीमंत्र ॥ अरुद
हाथकेंण्यागरेहेंडमालाहाथेपत्रेंम्खश्रीगोर
खबाला ॥ इतिगोरखदीक्षा ॥ ॐगोपालायविद्म
हेपुष्पवाणायधीमहितन्नोगोपालप्रचोदयात
ॐअस्यश्रीगोपालमंत्रस्यनारदऋषिगीयत्रीछं
दोपरमात्मादेवताक्लींबीजंमालाथेजपेविनि

योगः ॥ इति मदनगोपालमंत्र ॥ रं रं षं षं षं इति

षडक्षरमंत्रे ॥ ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रं ह्रौं फट् स्वाहा । इति अ

घोरमंत्र ॐ रं ह्रुं रं ह्रुं रं ह्रुं इति दशाक्षरअघोरमं

त्र ॐ भूर्भुवः क्लीं क्लीं श्रीं श्रीं श्रीं फट् स्वाहा स्वामन

उपविश्यमंत्र ह्रूं सत्यायनमः ॥ ॐ नम हिनं ठं पमी ति

ॐ ऐं हैं स्वाहा विप्रियवि ... ग्रोषणगी धीम हि

इति भिक्षामानियहमंत्र ॥ ॐ ब्रह्म वीर्यं मम मा

नवाक्षरत्रिपुरकोट्यान इतिमदनस्त्रीमंत्र ॐ

पृष्ठ: ७८

म. ॐयज्ञोपवित्रेवीर्यपवित्रेॐब्रह्ममंत्रप्रभावेन।
२. ॐशिवसंध्यासनानिच॥ॐयेमस्तकेरक्षणेचैव
शिखाबंधनकरोम्यहं॥इतियज्ञोपवीतउच्चार
णमंत्र॥ॐब्रह्मनामसहस्राणिविष्णुनामशता
निचशिवस्मरणमात्रेणशिखाबंधंकरोम्यहं॥
इतिशिखाबंधनमंत्र॥ॐशिखाब्रह्मपुत्रेमानेगी

नपाखिनीनेज्ञवेंनीदीयनेमस्तकेस्थानेसिखा

होमननमंत्र ॥ ॐरुद्रवेंतीमानासिखाछेदनकरा

म्यहं ॥ इतिशिखाछेदनमंत्र ॥ ॐयंयंयंशांतिलीं

व्रंव्रंव्रंश्रीमहापुरुषस्वामिनः भूमिदयायनमः

स्वाहा ॥ इतिश्रिव्यात्रमे ॥ ॐआसननमंत्र ॥ ॐपृथ्वी

त्वयाधृतालोकादेविलंविस्नुनाधृता ॥ लंचधार

मु॰ यमोनित्यंपवित्रंकृत्वामनउपविश्यमंत्रं॥ॐ॰
२१ क्लींनमःस्वाहाइतिबालामंत्र॥इतिमनःकुमा॰
रविगतविनश्याहरिशास्त्रसिध्यांतेऋच्छेश्रम॰
नेमिय:॥अथयत्र श्रुन्यचरिकाषट्मासजीवे॰
नसममासेनहृदयेनषटमासद्वादशवर्षाणि॰
नयागमनेविदर्शीयेन॥तीर्थविधाश्रमसंख्याता

सत्यशीलमहातपा। चरिकाकेंद्रकेलग्नेजा
तःयेपुत्रकेन्याजन्मयेलेपटेचौरमहापूर्तेता
स्करमहाभयेग्रंथवाराजडलूमः॥ग्रंथवा
ग्जोनस्करः परस्त्रामहालोभिक्रोधीया
धीमहादुःखीवंधनचरिकाजन्मयेपुत्रकमा
चजन्मयेदासीकर्मभवेनरः॥चरिकालग्न

विशेषतः॥ श्राशिनत्वचेमास्यातनत्वयोगीम-
हाराजायोदाम्पमनसंशयं॥ घटिकाश्वरन्तेज-
न्मयेपुत्रकन्याचजन्मयेमातापितामहास्यशो-
तिमपुत्रकुलदीपकेदाताभोक्तामहाशूराभा-
वभक्तामहेश्वरं॥ मातापिताविप्रभक्ताश्रुतिप-
णमिश्रिता॥ इतिपुत्रकन्याजन्मयेविधानेती

लवेद्देमहामृत्योमृत्नघटिकामध्यमांसाकं
न्याविधवाभवेत॥ अभावेतिमस्तुकाघटिका
केरकेलग्नतत्रकन्याप्रथमेद्वितीयेचफलं
नास्तिरतिपेक्ष्नाविशेषेनघेत॥ घटिकाबे
धनेलग्नेसाकन्याविधवाभवेनतत्रपतिप्रीति
नास्तिघटिकालग्नविशेषतः॥ घटिकाग्रमस्ते

मु॰
२२

लग्ने शर्व्वे उत्रा निमहाशुभे ॥ धनधान्य यशोवृद्धि
पुत्र कन्या फलेमिदं ॥ इति विवाह लग्न सर्व्व का
र्येभविष्यति शिवेन लिखिते ॥ सूर्य केरिश्य नी
काशे लोके न विंने ते कार्ये ज्योति षयोगमर्ग
मन से स्थिते कन्या लग्न योगेन क र्म कुने यम
वेदान जानाति काल कंट कं प्राणं घातन करे स

हकंन्याग्रसंन्याभ्रमाचकार्यंचकेंटकेप्राण-
घात:बंधनेबंधनेचकालेकालकेंटकेप्राल
घातकेभ्रमनेभ्रमनेसर्वैसर्वदामनसंस्थितं
इतिश्रीशिवपत्रिकासंपूर्णम्॥ कार्तिकमासेशुभी
दिपोषमाघवनमीसाम्योनिशाघदिकाम-
मासरविवारेत्रो॥ ८८८८ ८८॰ ८८८ ६६ ८८८८

स॰
५८

रविदिने॥ऽऽऽऽऽ॥ऽऽऽऽ॥ऽऽ॥ऽऽ॥ऽऽऽऽऽ॥ऽऽ

सोमरात्रि॥ऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽ॥ऽऽऽऽऽ॥ऽं॰ऽऽऽ॥सोम

दिने॥ऽऽऽऽऽऽऽ॥ऽऽऽऽऽऽऽऽ॥ऽऽऽऽऽ॥भौमरात्रि

ऽऽऽ।ऽऽऽऽऽ।ऽऽऽऽऽऽ०००ऽऽभौमदिनेऽऽऽऽ

ऽऽ।ऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽबुधरात्रि।ऽऽ।ऽऽऽऽ।ऽऽ

ऽऽऽ।ऽऽऽऽ।०ऽऽ।बुधदिने।ऽऽऽऽऽऽऽ।ऽऽऽऽऽऽऽ।

ठ्ठ ठठ गुरुवात्रि ठठ ठठ॰ ठठठ ठठठ ठठ्ठ ठठ॰
गुरुदिने ठठठठठ्ठ्ठ ठठठठ ठठ्ठ्ठठठ शुक्रवात्रि
ठठ्ठ॰ ठठठठठ॰ शुक्रदिने ठ ठठठ ठठठठठ॰
ठठठठ॰ शनिवात्रि ठ्ठ्ठ्ठ्ठ ठठ॰ठठठठ॰ठठ॰
शनिदिने ठठठ ठ्ठ्ठठठठठठठठठठ॰ फाल्गु
ण चैत्र वैशाख ज्येष्ठेषु योतिथय घटिका रविवात्रि

मुं २४

रविदिने

सोमगाओ

सोमदिने सोमगा

त्रि सोमदिने

बुधगात्रि

बुधदिने

००० गुरुरात्रि ०००० ००००००००८०००००
८०००० गुरुदिने ०००८८०००००००००८शु
क्रगात्रौ ००८०० ००००००००००००० शुक्रदिने ०
००००००० ००८८८० शनिरात्रि ८८८८८
००००००८ ०००८८ शनिदिने ०००८८८८०००
००० ००० आषाढश्रावणभाद्रआश्विनजो

मू॰ २८

त्रिमद्यटिकारविरात्रि ठठठठठ ठठठ ढढढढ
ठठठठठठ रविहित्रे ठठढढ ठठठ ठठठठ ठठठठठ
॰ठठठठढ॰ सोमरात्रौ ठठठ॰ ठठठठठ ठठठठठ
ठठ सोमहित्रे ठठ ठठठ ढढ ठठढढढढढ ठठ सो
मरात्रि ठठठठठ॰ ठठ ठठ ढढढठठठ ठठठ सोमहि
त्रे ठठठठठठढढ॰॰ ठठठठठठठठठठ॰ त्रुयरात्रि॰

ठठठठ ठठठठ ठठठठठ ठठठठ बुधदिने ठठ ठठठठ
ठठठ ठठठठठठठ गुरुरात्रि ठठ ठठ ठठठठ ठठ
ठठ ठठ ठ गुरुदिने ठठठ ठठ ठठ ठठठठ ठठ ठठठ
शुक्ररात्रि ठठठठ ठठ ठठठठठठठ ठठ ठठ शुक्र
दिने ठठठठ ठठठठ ठठ ठठठ ठठ शनिरात्रि ठ
ठठठ ठठठ ठठठ ठठठठठठठ शनिदिने ठठ ठठठ

स॰ २

ठठठ ठठठठठ ठठ ०० ॥ इति श्री शिवपत्रिका चरि
काल यसं हर्लम ॥ ॥ मम एषीं त्रयोग्रामें मवा
राणनवैषराचनटेशानि गृह्यानि मोलहदाा
निभृनले ॥ श्रयोग्रामध्युरामायाकाशीको
मीश्वचेनिकाडरीहारावनीचैवमन्येनेमो
तदायक ॥ १ ॥ श्यालग्रामेमहायोगेसंभलेह

रिमै हिरै नेट्ग्रामे रत्नीयस्त्रये ग्रामलम
किटा ॥१॥ टेडकेसै धवाराणपे जेह्मार्गे चउक
रेउकलवत्ते मा राणपे नै मिषेङहजेगले ॥८॥
शुउदंहै मवंनेचनवाराणपाः पकीर्तिनाः य
नेषेनेनवाराणपायेवैपाणान्पारिन्पगेन ॥४॥
मयातिपरमेस्थानेयनमैरापिडलीमे ॥ रेण

म॰
९९

काष्ठकरः काशीकालिकालवटेश्वरः ॥ ८ ॥
कालिंजरमहाकालावुधानव ॥ मक्रियः
कोकाऊज्ञांमकश्चैवमणीराकुंडहटलया १
मालयामेशज्ञारण्येमथुरायंममाथिये ॥ को
ऊलेवहूदारण्यपयत्रलोहागिरिस्लथा ॥ ९ ॥
गोदावरीसिंधकुत्रेचकनखलेवदरीवनेपंने

वर्तईशानगृह्यानयः प्रातर्नमस्करेस्समानत ॥४॥ म
नानिपरमेश्वरानेपदं निर्वाणमाप्नुयात ॥ वि
मुक्तः सर्वपापेभ्यो विष्णुलोकं सगच्छति ॥५॥
इति श्री शंकराचार्य विरचितं मक्तिद्वादशस्तोत्रं संपू
र्णम् ॥ चैत्रवैशाखौ वसन्तऋतु । ज्येष्ठआषाढौ ग्री
ष्मऋतु । श्रावणभाद्रपदौ वर्षाऋतु । आश्विनका ।

मु॰
२९

तिकशरदऋतु ॥५॥ मार्गपौषहीमंतऋतु ॥ ॥
माघफाल्गणशिशिरऋतु ॥६॥ इति षड्ऋतव
सेशणीम ॥ ॥

ले॰ १

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो ब्रह्मण्यामित्र भगोलक्ष्मी॰
त्रैलोक्यरञ्जिनो ॥ पद्मे हि देवि पद्माक्षि पद्माकरस्थि
तालये ॥ १ ॥ आगच्छागच्छ वरदे पश्य मां स्वेन चक्षुषा
आवाहयामि हि यमाश्चकामममोऽस्तु मयेऽशुभे ॥ २ ॥ एवं॰
विधैः स्तुतिपदैः मन्त्रैः सत्यार्थसंस्तुता ॥ कनीयसी
महाभागी चेद्वा परमात्मना ॥ ३ ॥ निशाकरस्तुसा
देवी भानरौहोपयोनिये ॥ उत्पत्तमा ॐ नावास्त्ना॰

शिवकेशवसंश्रितौ ॥ ४ ॥ सनत्कुमारात्समखिंसमा
भाष्यश्रुताननं ॥ प्रोक्तवानितिहासं वलल्पास्तोत्र
मनुत्तमम् ॥ ५ ॥ श्रुत्वेदं शान्महाघोराद्दारिद्र्यान्नरा
कान्तकंथ ॥ भक्तिर्भवतिलोकेस्मिं साधूनां भवतिस
न्नम ॥ ६ ॥ श्री सनत्कुमार उवाच ॥ ॐ एवं कृतयुगेब्र
ह्मा कदाचित्सर्वलोककृत् ॥ १ ॥ सृष्टिं नानाविधां कृ
त्वेन्यच्चाप्यचिंतामपेपयिवान् ॥ किमाहाराः प्रजालो

ले० २

ताः संभविश्रंतिभ्रनले ॥ ५ ॥ किंनाशयतिदारि-
द्र्यंकथंमेमोहोभवेनन: ॥ दारिद्र्यान्मरणंश्रेयःक्वि-
तिमेविनिवेनसि ॥ हीनोगोदस्योनंकुलेजगाम-
कमेलोद्भव: ॥ ७ ॥ नवनीवनपः कृत्वाकदावि-
मरमेश्वरं ॥ ददशौंडश्रीकालेवामदेवंजगत्प्रभे-
सोमकोटिघनीकाशंहीनाग्यौविनेनेशुभेश्वे-
श्वेतनभोगीशायनेविश्रानंश्रीनिकेतनं ॥ ८ ॥

॥

सर्वज्ञं सर्वशक्तीनां सर्वेषामेव मानिने ॥ सर्वेश्वरंम
हादेवं विमलं लक्ष्मीपतिं प्रभुं ॥ ९ ॥ भूमिसूर्यपतीं
काष्ठां महायोगी महेश्वरं ॥ योगनिद्राकरं श्रीशम
देवानां महेश्वरं ॥ १० ॥ जगदुत्पत्तिसंहारस्थितिक
रणकारणं ॥ लक्ष्म्यादिशक्तिकिरणज्ञानमण्डल
मण्डनं ॥ ११ ॥ स्वायुधैर्देहवद्भिश्च चक्राद्यैः परिवा
रितं ॥ इति नीचैः स्वरैः सिद्धैर्महायोगिगणैरपि

लं
३

आधारं सर्वशक्तीनां परं तेजः सतः सदा ॥ प्रबुद्धं दे
वमीशानं हृत्पद्मकमलसंभवः ॥ ९ ॥ शिरसांजलि
मादाय स्तोत्रं शर्वमथाब्रवीत् ॥ मनोवांछितसिद्धि
नो ऽशर्व यत्नमहेश्वर ॥ १० ॥ ॐ जय यत्नं तु श्रीकान्त नम
स्ते विश्वभावन ॥ नमस्ते ऽस्तु हृषीकेश महापुरु
षपूर्वज ॥ ११ ॥ सर्वभूतजनानंद सर्वेश परमात्म
प्रसीद मम भक्तस्य भिंधि संदेहजं तमः ॥ १२ ॥ एवं

स्तुतः सभगवान्ब्रह्मणाव्यक्तजन्मना॥ प्रसाद
भिमुखः प्राहतंनिद्राविप्रांतेलोचनः॥ ११॥ हिरण्य
गर्भेनदृष्टोसिमयाहियन्नेभिवांछितं॥ नदृष्टास्मिन
संदेहोभक्तोसिममसत्तमः॥ १२॥ केशवाद्वचनं
श्रुत्वाकरुणानिहृष्टचेतनः॥ प्रसन्नवाचमहाबुद्धिभ
गवंतंजनार्दन॥ १३॥ चतुर्दशविद्यस्यासभूतमते
स्यकेशव॥ परित्राणायमेब्रूहिविस्तरंपरमाद्भुतं

दारिद्र्यशमनं पथ्यं मनोज्ञं पावनं परं ॥ सर्वैश्वर्यमहा
वृद्धे संपद्वैभवं महत् ॥ २४ ॥ स्त्रियाः सर्वा निशापि
यत्तध्यात्वा नैवशाश्वते ॥ नामानि चैव सख्यानि
यानि गोण्यानि वाभुत ॥ २५ ॥ बहुरूककमलोन्या
निश्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा प्र
तिवाक्यमुवाच सः ॥ २६ ॥ महाविभूतिसंपूर्णो षाड्गु
ण्यवपुषः प्रभो ॥ भगवद्ध्यासदेवस्पतिनित्यं वैलान

कायिनी ॥ ४८ ॥ एकैकवर्णनैर्भिन्नाज्ञेयान्यैवहिसदी
पिकेः ॥ सर्वेषामात्मिकासैवविश्वव्यापिस्ववस्थि
ता ॥ ४९ ॥ सर्वैश्वर्यगुणोपेतानिर्गुणाशुद्धसद्रूपिणी ॥ प्रा
णशक्तिःपरासैवप्राणिनांसर्वथाभवि ॥ ५० ॥
शक्तीनांचैवसर्वासांयोनिभूतापराकला ॥ हेन
नस्थाः परंनाक्तोमहदस्विदमननमं ॥ शृणुष्वाव
हितोभक्त्यापरमैश्वर्यभूतिदः ॥ ३ ॥ ॐश्रीपद्मायमहे

ले॰ ८

निर्मलाशांतिविच्छक्तिरव्यया ॥ केवलानिष्कला॰
शुद्धाव्यापिनीव्योमविग्रहा ॥ २४ ॥ व्योमपद्माकृता॰
धारापरव्योमास्तेनोद्भवा ॥ निव्योमाव्योममध्यस्था
पंचव्योमपदात्मिका ॥ २५ ॥ स्वभुजव्योमनिलयापर
मानंदरूपिणी ॥ नित्यशुद्धानित्यपरमानिस्पृहाति॰
ह्मनाशिनी ॥ २६ ॥ ज्ञानशक्तिकर्मशक्तिर्भोक्तृश
क्तिः शिवावहा ॥ महाभागमहानंदाविश्वानिविम

लावला ॥ २८ ॥ अनघावैभवभ्रकानित्यानंदविका-
सिनी ॥ सकृद्विभिव्रामसर्वोन्निसमद्रपरिशोभि-
णी ॥ २९ ॥ भृनिसनाननाह्लादीनिखिलवंगानिराश्र-
या ॥ ज्ञानेत्रेयाज्ञानगम्याज्ञानज्ञेयविकासिनी-
सुस्राहृष्टाकिंगयनातिष्ठंपाविंसनिर्मला ॥ अक-
लेकानिरयायाविः संकल्पानिराश्रया ॥ ३० ॥ अम-
कोणांसशांनावशाश्वनीभावसवोस्थिरा ॥ अनोप

ल॰ ६

ष्मा निर्विकल्पा निर्येजा यज्ञवाहिनी ॥ ५८ ॥ अमेया
भेदिनी भिन्ना भारती वैखरी खगा ॥ अग्राह्या ग्राहि
का ग्राह्या गर्भस्था विश्वरूपिणी ॥ ५९ ॥ अनिर्देश्या
प्रतिहन्त्री निर्बीजा पावनी परा ॥ अप्रतर्क्या परिमि
ता भवभ्रान्तिविनाशिनी ॥ ६० ॥ एका द्विरूपा त्रिवि
धा संख्यातीता सती श्वरीः ॥ सर्वान्तिष्ठा महाद्याची
स्थितिहेतुफलवागतिः ॥ ६१ ॥ ईशानी महिमाऋद्धि

धेमोदाहृजलाहृमा ॥ श्रवलाबावमानाचहृप्र
कोशाविहंगमा ॥ ७५ ॥ नीरजानाजिनानिम्नाजया
योनिः सतीशुभा ॥ नमोनंदीवज्राला चद्गदीमिश्रा
नालिनी ॥ ७६ ॥ अप्रमेयात्रिधातुह्रस्वापरनिर्वाणदा
यिनी ॥ श्रवदानामश्रद्धाचअमेोमा ब्योपराप्रा ॥
स्थाराकीश्रद्धाविद्यासर्वभूतमहेश्वरी ॥ लक्ष्मीश्री
महादेवीशांतिनाशकरणानवा ॥ ७७ ॥ अनुयादाशां

लुं ८

निरायाजगत्रेष्ठाजगत्रिधिः॥ सत्याप्रज्ञाक्रियायो

गपात्रानैकैवोणसुभा॥५६॥ सेवणोज्ञाहिनी॰

शुद्धात्मेनिमन्मस्मनावहा॥ रंजोवत्सकेयलिद्या

कार्षिणीवार्षिणोरमा॥५७॥ पराविनमनोहेवी॰

भावशांतिमनीकला॥ कलाकलंकराहितानिशा

लोहीपनीमतिः॥५८॥ संबोधिनीहारिणोवमभा

वाभवभूतिदा॥ भस्मनखार्टिनीजीवजननीहेविः

कामिना॥४४॥ धन्याकलावतीमायाणाभासर्वांशुम
तीशुभा॥ श्रद्धाधृतिःमतीस्तुष्टिःविकृतिःक्षीरे
वच॥४५॥ आपणीमापणामक्षीविश्वीपांडववासि
नी॥ आधानीवज्रनलिकाविजयस्फोटवाहना॥४६॥
अनंतरूपानंतानात्मानंतस्थानंतसंभवा॥ महाश
क्तिःप्राणशक्तिःप्राणदात्रीदात्रीवसा॥४७॥ महा
महस्वातिखिलाइच्छायात्रासावत्रा॥ प्रस्पदला

ह्मीः प्रकटा प्रौढा बुद्धिगोचरा ॥ ४५ ॥ नानादेहाम
हावर्णा वज्रदेह विकासिनी ॥ ब्रह्मस्थोणी रुद्राना-
चन्द्रायवल्लभप्रकाशकः ॥ ४६ ॥ सर्वाभिलषा पूर्णे-
च्छा सर्ववर्णा च भामिनी ॥ नानास्वरूपा चिद्दात्री शु-
द्धस्वरूपा निरानन्दी ॥ ४७ ॥ अनन्ता च ... जीवकेशा सर्व-
ज्ञापरिसरिता ॥ संकल्पसिद्धिसंदेयननगभाभ-
वामवा ॥ ४८ ॥ भ्रूनासाग्रया चिन्हरूपा त्रिगुणागुणा

विता ॥ प्रजावनीश्वरीरौद्रीसर्वधारासुखावहा ॥ ७७ ॥
कल्याणीरोहिणीकल्पाकलिकल्मषनाशिनी ॥
नीरूपाश्छिन्नसेनानादानंतागुणालया ॥ ७८ ॥ मा
यामयीयोगमायासामहामाहेश्वरप्रिया ॥ महाश्री
विमलाकीर्तिजेगालक्ष्मीनिरंजनी ॥ ७९ ॥ प्रकृतिर
पितामहीधीतवेसौभाग्यसिद्धिदा ॥ काष्ठानिष्ठा
प्रतिष्ठाचज्येष्ठाश्रेष्ठाजयावहा ॥ ८० ॥ सर्वातिशा

ले. ९८

त्रिनीप्रीतिर्विश्वशक्तिर्महाबला॥ वरिष्ठविजया-
वीरा जयंती विजयप्रदा॥ ९० ॥ हृद्गुह्यागोपनीगुह्या
गणगंधर्वसेविता॥ योगेश्वरी योगगम्या योगा योगे-
श्वरप्रिया॥ ९१ ॥ ब्रह्मेशरुद्रनमिता सुरेश्वरवरप्रदा
त्रिवर्त्मगा त्रिलोकस्था त्रिविक्रमपदोद्भवा॥ ९२ ॥
सुतारा तारिणी तारा ताडरीलन्ना वणीपद्मा॥ सुनारि-
णी [illegible]यती भूतिनारेश्वरप्रभा॥ ९३ ॥ उदग्रविद्या

महाविद्यायज्ञविद्यासुशोभना॥अध्यात्मविद्यावे
वद्यापप्रस्यापरमेश्वरी॥८५॥ब्राह्मीलिङ्कीवैष्णवी॰
वार्त्तादंडनीतिस्त्रियामिनी॥गौरीवागीश्वरीगोप्त्री
गायत्रीकमलोद्भवा॥८६॥विश्वंभराविश्वरूपावि
श्वमातावसुप्रदा॥सिद्धिःस्वाहास्वधास्वस्तिसुधाम
तीर्थसायनी॥८७॥इच्छासृष्टिःक्षान्तिर्निर्भृतिःकीर्ति॰
श्रद्धादयामतिः॥क्रान्तिर्मेधाधृतिश्चैवविनिद्रावित

ल॰
११

यवंदिता ॥ ८८ ॥ अनन्तरूपा गतिः धात्री कालस्वरूपा महा
मंगला ॥ प्रतिष्ठा सर्वविभूतियोः प्रभा विश्वभावनी
सलिनिवा विश्वजननी पद्मनी मध्यमा मा समा ॥ संध्या
मेधा श्रभामी समसर्वकामस्वरूपस्वधी ॥ ८९ ॥ कांची माया
महामाया मोहिनी मायवप्रिया ॥ सोमप्रभोगा महा
भोगा भोगिनी भोगदायिका ॥ ९० ॥ कामिनी कनक
प्रभा सर्ववर्णा कमलालना ॥ हिरण्यवर्णा स्वश्रेणी

५४

हरिणीरमणीरमा ॥ ४४ ॥ चंद्राहिरण्मयाज्योत्स्ना
रम्याशोभाशुभावहा ॥ त्रैलोक्यसुंदरीरामारमा॰
विभववाहिनी ॥ ४५ ॥ पद्मस्थापद्मनिलयापद्ममा
लाविभूषिता ॥ पद्मयुग्मधराकांतादिव्याभरणा॰
भूषिता ॥ ४६ ॥ विचित्ररत्नमुकुटाविचित्रांबरभूष
णा ॥ विचित्रमाल्यगंधाढ्याविचित्रायुधवाहना ॥
महानारायणीदेवीवैष्णवीवीरवंदिता ॥ कालसं

ले
११

कर्षिणी क्षेमानन्दमेकर्षिणी हला ॥७८॥ जगाक्षेश
रणी विश्वामहाभैरवभूषणा ॥ वाहणी वरदावा
ग्वाचेकर्णीपणाल्लिता ॥७९॥ नसिंही भैरवी ब्रा
ह्मी भास्करी व्योमचारिणी ॥ ऐंद्री कामधनुःसृष्टिः
कामयोनिर्महाप्रभा ॥८०॥ दृष्टादेष्टामहाशक्ति
बीजशक्त्यात्मदर्शना ॥ गरुडारूढहृदया चांद्रीच
म्भ्रानना ॥८१॥ महोग्ररूपावाराहीनारसिंहीह

ताण्डवा ॥ युगांतज्वलनभग्ज्वालाकरालापिकला
कली ॥ ८० ॥ त्रैलोक्यभीषणाभीमाषपामात्रैलो॰
क्यमोहिनी ॥ महोत्कटामहारामामहाचण्डामहा
घ्राता ॥ ८१ ॥ प्लाविनीलोहितिनीसंस्थाविवर्तिनीलेव
श्वरी ॥ भद्रकालीविरूपाकौमारीभगमालिनी ९२
कल्याणीकामधुग्ज्वालामुखीचोत्पलमालिका
बालकाधनदीसर्पीहृदयोत्पलहस्तिका ॥ ८२ ॥

ल॰ ८८

श्रुतिनाकस्थिगौरीनिर्भेदगाहरूतमना॥ वैश्वान।
रीमहामारीमहाकालीविभूषिता॥ ८४ ॥ महामा
यूर्विभवाशिवानंदानिप्रदा॥ उत्क्रांतिः पद्ममा
लावधूर्वेगाविभाविनी॥ ८५ ॥ भाविनीभक्ति।
यादेवसेनाहिरण्यरंजना॥ सहस्रदायज्ञमाना
हस्तिनादप्रबोधिनी॥ ८६ ॥ हिरण्यपद्मवर्णाच
हंसनाभस्थलस्थिता॥ सूर्याहिरण्यप्राकारासमहद्धि।

हेममालिनी ॥ ८७ ॥ पद्मानना नित्यहृष्टा देवमाता महोद्भवा ॥ मेहाधना नवश्यामका मुकाकाक्षा केशा ॥ ८८ ॥ श्यादिता वीणाचंद्राभा गंधमतकुंजा मदा ॥ वराचिंत्ता वराऽला वेदपा विमलत्रमा कल्याणी वरदा वामेश्री विंध्यवासिनी ॥ योग निद्रा योगरता देवकी कामरूपिणी ॥ ८९ ॥ केस विद्रा विणीडगोंऊमारी कौशिकी क्षमा ॥ कामा

८८
वामा

लं॰ ११

यनीकालरात्रिनिशान्तस्मिश्रुर्जेया ॥१५॥ विरूपा
क्षीविशालाक्षीभक्तानांपरदायिनी ॥ बहुरूपा
स्वरूपाचविरूपारूपवर्जिता ॥१६॥ घंटानिनादब
हुलाजीमूतध्वननिःस्वना ॥ महादेवेंद्रमथनी॰
भ्रकुटीकपिलाननी ॥१७॥ सन्तोषपापाचिनाचैव॰
कौबेरीब्रह्मचारिणी ॥ श्रयेशैवावासनतदासमय॰
मकामार्थमोक्षदा ॥१८॥ दारिद्रदुःखशमनीका

दुर्गतिनाशिनी ॥ भक्तानिशमनीभव्या
भवभंगोपहारिणी ॥९५॥ ह्रीराध्यैतन
यापद्माकमलाधरणीधरा ॥ रुक्मिणीरो
हिणीसीतासत्यभामायशस्विनी ॥९६॥ प्रज्ञा
धारामिताबुद्धिर्वेदमातायशोवनी ॥ समाधि
र्भावनामैत्रीकरुणाभक्तवत्सला ॥९७॥
अंतर्वेदीदक्षिणाचब्रह्मचर्यपरागतिः

ल॰
९७

दीक्षावीक्षापरोक्षाचसमीक्षावीरवत्सला
॥९८॥ अतिसिद्धासुसिद्धाचवेदविद्याधना-
र्चिता॥ सदीमालेलिहानाचकरालीवि-
श्वपूरकी ॥९९॥ विश्वसंदारणोदीसि-
त्तापनीनांडवप्रिया॥ नक्षित्राविकृतानामा-
शीनापनीविंडमालिनी ॥१००॥ ॥ ॥ ॥

नीरयारागवृजलदासप्रभावसत्ताविना ॥ हव्यगा
भोवाज्यगभोज्ञ फनीयज्ञसंभवा ॥ ५ ॥ सर्वकामप्रदा
भद्रासप्रभासर्वमंगला ॥ श्वेतासुशुक्लवसनाशुक्ल
माल्यानुलेपना ॥ ६ ॥ हंसाहिनकरीहंसीहन्याहृ
त्कमलालया ॥ सितातपत्रासुश्रोणीः पद्मपत्रा
यतेक्षणा ॥ ७ ॥ सावित्रीसत्यसंकल्पाकामदाका
मकामिनी ॥ दर्शनीयादृशपादृश्यास्पृश्यासेव्यावरां

ल:
५५

गता ॥ ६ ॥ भोगप्रियाभगवतीभोगैश्वर्यनासनी ॥
श्राद्धाश्राद्धकरणीश्राणापोषाणीपोषवर्द्धनी ॥ ७ ॥ श्री
मतीचशुभाकारापरमैश्वर्यभूतिदा ॥ अचिंत्यानंतम
विभवाभवभावविभाविनी ॥ ८ ॥ निःश्रेयासर्वदे
हस्थासर्वभूतनमस्कृता ॥ बालावेलायिकादेवी
गौतमीगोकुलालया ॥ ९ ॥ गोधणीशरणीवेद्रभा
पकानंदाशतानंता ॥ संध्यामनगरेखारहमेपवन

वासिनी ॥ ८ ॥ कूष्मांडी दारुणी चंडा किराती नंदना
लया ॥ कालायनी कालगम्या भयदा भयनाशिनी ॥
सौदामनी मेघरवा दैत्यदानवमर्दनी ॥ जगन्माता
भवकरी भूतधात्री सुदुर्लभा ॥ ९ ॥ धन्या धन्येश्वरी
भव्या रत्नदा मानवर्धनी ॥ गांधर्वी रेवती गंगा श
कुनी विमलानना ॥ १० ॥ इडा पिंगलिका चैव तापसी
मलयालया ॥ आज्यपा वज्रकौमारी सोमपा कुसु

लः
१९

माश्रया ॥ ४ ॥ जगत्प्रियासिंहरथ्याऊर्ज्जयात्विगवाह
ना ॥ मनोभवाकामचरासिंहचारणसेविता ॥ ५ ॥
श्रीमलक्ष्मीमहालक्ष्मीतेजोलक्ष्मीस्वजाज्वला ॥
रंसलक्ष्मीजयघोनिर्घोषलक्ष्मीवनालया ॥ ६ ॥ श्रव
णीश्रावणीनेत्ररसनाप्राणचारिणी ॥ विरिंचमा
ताविभवावरदाऋक्षवाहना ॥ ७ ॥ वीरावीरेश्वरी
वंद्याविशोकावसुवर्धिनी ॥ अनाहताकुंडलिनी

नलिनीधनवासिनी ॥ गजगंधर्वनमितासेंद्रन
मिनास्तनी ॥ सर्वमंगलमंगल्यासर्वकामसमृद्धि
दा ॥ ५ ॥ सर्वानंददासदानंदासन्कीर्तिः सिद्धसेविता
सिनीवालीकुहूराकामहोत्पलनिवासिनी ॥ ६ ॥
बृहंधनीवसुमतीभार्गवेवास्तुदेवता ॥ मायूरीवा
रुणेवैनालीवज्रहस्तांवरानना ॥ ७ ॥ अनघायावि
णीपीताधमणीमणिभूषणा ॥ राजश्रीरूपसहि

ले.
८३

नावलक्ष्मीर्ब्रह्मवंदिता ॥ २० ॥ जयश्रीः जयदा ज्ञेया:
स्वर्गश्री स्वर्गतिः सतां ॥ पुष्पश्रीर्निलया पुष्पफ
लश्रीः श्रीफलप्रिया ॥ २१ ॥ लङ्कलेनाह्यमिलिताप
रकोधविनाशिनी ॥ कद्रू: नाशः कापिला महा
मासरसायनः ॥ २२ ॥ महाश्वेता महानीला महाम्
र्तिविषापहा ॥ स्वप्नभाजालिनी ज्वाला विश्वमोहा
लिनाशिनी ॥ २३ ॥ स्वप्नभाजालिनी व्याधिः स्वहिमा

ग्निप्रभाकरी ॥ तेजोवती पद्मबोधा मदलेखारुणा-
कृतिः ॥ २४ ॥ रत्ना रत्नावली भूता शतधामा तमोप-
हा ॥ त्रिगुणाक्षोभणी रक्ता नैरिनी गोत्रवर्जिता ॥
साध्यादितिर्दितिर्देवी मृगगा मंदा मृगांकगा ॥ विल-
नीलोत्पलगृनाह्व रत्नाकराश्रया ॥ २५ ॥ हिरण्य-
रजतस्त्रिश्राशाखे भद्रासनस्थिता ॥ प्रियगोमयरी-
गावटगिसर्पिजलाश्रया ॥ २६ ॥ मरीचिश्रीरवमना

ले॰
८८

शशिचंद्रार्कविग्रहा॥ सत्तत्मातिधृतिः स्थूलातिसू
क्ष्मावतिरेव च॥२८॥ चामरी ज्वालिनी स्वाहा हव्यवाह
हिरण्यदा॥ दीपनी कलनी हृद्दिः श्लोषणी संप्रबो-
धनी॥२९॥ भास्वरा संहतिः क्लीदा प्रचंडज्वलनोज्ज्व
ला॥ संज्ञा प्रदीप्ता चंडा च वैद्युता सम्मदा प्रकृतिः॥२
कपिला नीलरत्ना च लघ्वा विष्कलिंगिनी॥ स्व
विभ्रमी संहरणी दीर्घा धूमावली जरा॥३१॥ संप्र

मीमंडलाहृद्यासंस्थितीसमनोहरा॥ यशस्वाहि
करोहृद्यायामानसीहृदयोद्भवा॥ सर्वाणिकराणे
भ्रुक्षासनस्तजीवनरामो॥ विशाल्यकराणीश्रुत्या
सेविनीपरमौषधिः॥२५॥ ब्रह्मिमिद्याश्रमस्तलिता
वैंधवीरत्नमत्त्रिभा॥ विपन्नाभौविद्रुमनीलिहा
भावगुणाविका॥२६॥ निर्मोहिनानिस्पृहशान्ति
स्यकामकरैविणी॥ पद्मांकावज्राचिह्नाचवज्र

ल॰

देवविलासिनी ॥ ४७ ॥ वेदविद्याजिनाकन्यामाया-
विजयवाहिनी ॥ मालिनी मंगला माल्या मालि-
नीमालधारिणी ॥ ४८ ॥ विश्वेश्वरी गुणामन्नी मदना
मदनेश्वरी ॥ हरिप्रिया सौमरूपा नामनोज्ञा मनिदा-
यिनी ॥ ५० ॥ यशोदा दीर्घमाला रमा त्रैलोक्यवंद्य-
नी ॥ श्रमनाना नाशनी रुद्धा विनता वल्लभी प्राची ॥ ५१ ॥
संकल्पभामिनी मिश्राकारा दंड्यस्मरप्रिया ॥ श्राग

तापिंगलावज्रसंहितासंहितावलना ॥ ४९ ॥ सर्वसत्वा
ह्लादनकरीसर्वदारिद्र्यनाशिनी ॥ करुणाधार
मेखलाकमलादीशशिप्रभा ॥ ५० ॥ शोभावत्ति
महादीप्तिमहाज्वालाविकाशिनी ॥ मालाकं
वनमालाचसंयुक्तकनकप्रभा ॥ ५१ ॥ प्रक्रियाप
रयायोगीह्लोभिकाचसुखोदया ॥ विजृंभमा
नावज्रव्योमशृंगलाकनकेक्षणा ॥ ५२ ॥ जयकरी

लं·
४

मधुमतीस्हारीनीप्राध्विनीछिवा ॥ मूलप्रकृतिरी
शानीयोगमातामनोजवा ॥ ८३ ॥ धर्मोदयाभा
नुमतीधर्मसोचानघागता ॥ ऊमरभूस्वभिष
लीनमक्तंवेघमुनमा ॥ ८४ ॥ व्योमप्रशक्तिमहा
देहाव्योमगाभगवनमयी ॥ गंगाविनस्नायमुना
वेदभागासरस्वनी ॥ ८५ ॥ त्रिलोकमौवेश्रीभद्रा
स्वामिनीहरसंदरी ॥ वाणाम्महरणावालावि

बोधी चाह्लहासिनी ॥ ४८ ॥ काउम्भिनी कामदोघि
दृष्टादृष्टफलप्रदा ॥ कामकामेश्वरी काम्याका
मचारुविहासिनी ॥ ४९ ॥ हिमशैलेंद्रसंकाशाग
जेंद्रवरवाहना ॥ अशेषसुखसौभाग्यसंपदा॰
योनिरुत्तमा ॥ ५० ॥ सर्वोत्कृष्टा सर्वमयी सर्वा सर्वे
श्वरप्रिया ॥ सर्वांडयोनिः साव्यक्ता सप्रधानेश्वरे
श्वरी ॥ ५१ ॥ सा देवी पापहंत्री च सा त्रिपंऊर्वेनाम

ले॰ ॥

म ॥ इतिनामसहस्रस्तवकलतस्याप्येकं शुभावहम् ॥ १॰

पवापरेणभेदेनगोणानमानमेप्रभावतः ॥ यश्चेदंकी

र्तयन्नित्यंश्रृणुयाद्वापिमानवः ॥ ९७ ॥ सुविसमा

हितोभक्त्यानाभक्तिस्वर्गंसमवाप्नुविनः ॥ स्त्रीविद्यामस

मूर्खश्चैवपुत्रार्थीपुण्यात्वलेपनैः ॥ ९८ ॥ योगैश्चमधुपा

कांद्यैर्वाणारक्तिजपंकजः ॥ तत्पार्श्वेस्याच्छ्रियेदेवी

तेहृज्यश्रीधराप्रिया ॥ ९९ ॥ इतिनामसहस्रेणाना

षडैश्वर्यमैश्वरी ॥ नामरत्नावलीस्तोत्रमिदं यः
सततं पठेत् ॥ प्रसादाभिमुखा लक्ष्मीः सर्वं तस्
मै प्रयच्छति ॥ नस्यलक्ष्म्यंशसंभूतः श्रीर्यस्या
भुवनवल्लभा ॥ ५५ ॥ नित्यं पठति यो नस्याः सिद्धिं
मिष्टां लभंति ते ॥ एक एव जगत्स्वामी शक्तिमा
नच्युतः प्रभुः ॥ ५६ ॥ तस्याद्यशक्तिमेनेनास्वब्रह्मे
प्रानादृयाययथाः ॥ तथैवैकापराशक्तिः श्रील

ल:
२२
सकारागाश्रया ॥ १७ ॥ ज्ञानादिषाड्गुण्यमयीया
प्रोक्ता प्रकृतिः परा ॥ एकैव नस्मृश्रीश सहिती
यान्मैव वर्तते ॥ १८ ॥ परापरेणा रूपेणा सर्वाकार
सनातनी ॥ अनंतनामधेया च शक्तिचक्रस्यना
यका ॥ १९ ॥ जगच्चराचरमिदं सर्वं व्याप्य वा
स्थिता ॥ तस्मादेकैव परमा श्रीज्ञेया विश्वरूपि
णी ॥ २० ॥ सौम्यासौम्येन रूपेणा संस्थिता नावटवी

जवत् ॥ योयोजयतिपुंभावः सविस्नुरितिनिश्च
यः ॥ ८२ ॥ यायस्तुनारीभावः स्यात्तत्रलक्ष्मीर्व्यव
स्थिता ॥ प्रकृतेः पुरुषश्चान्यस्तृतीयोनैवविद्य
ते ॥ ८३ ॥ अथकिंबहुनोक्तेननरनारीमयोहरिः
अनेकभेदभिन्नस्तुक्रीडतेपरमेश्वरः ॥ ८४ ॥ महा
विभूतिंदयितांयेस्तुवंत्यब्जनाश्रयान् ॥ तेप्राप्य
वंतिपरमांलक्ष्मींसंशुद्धमानसः ॥ ८५ ॥ पद्मयो

ले·

निरिंद्रियाण्यपंचस्तोत्रेनतः क्रमात् ॥ दिव्यमष्ट
योगैश्वर्यं तन्मसादाश्चलभ्यवान् ॥ ८५ ॥ सका॰
मानां च फलदाश्च कामानां च मोक्षदा ॥ शुक्ल॰
कातभयाज्ज्ञानां मित्रवज्ञो त्रिलोचनं ॥ ८६ ॥ म
हापद्मनिधिर्मानो लक्ष्मीगजरथो नमः ॥ ८७ ॥
गेकरशुगलदृहीनां शर्मांकंभेदधाना ॥ क्कचिद्॰
मलगानस्थाणेलपद्माद्यपापीतिः ॥ क्कचिद्दपि

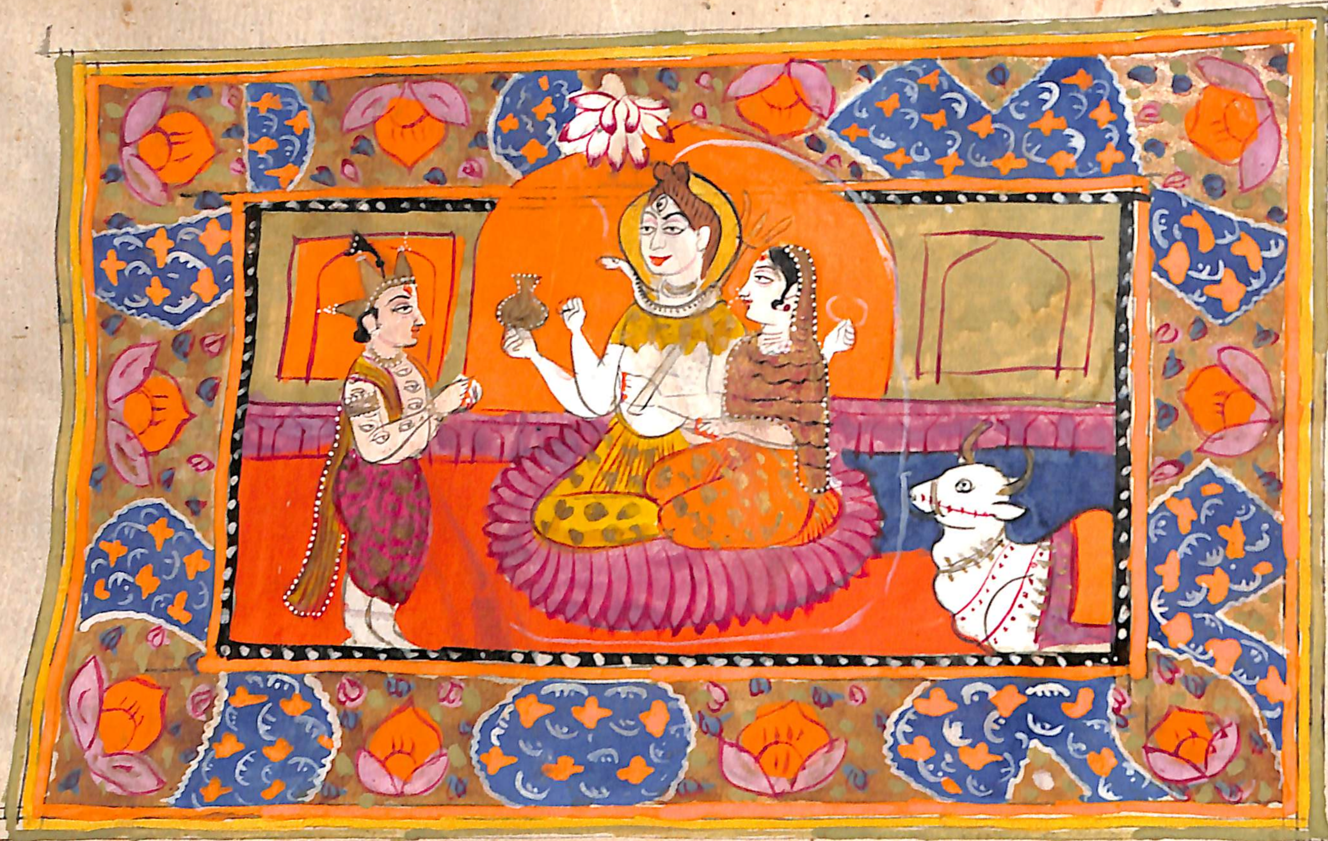
दर्पितोकेचामरख्यग्रहलाक्षविदर्पविस्तीर्णपा
शेविश्वनीहेमकांतिः ॥९८॥ इति श्रीविश्वसा
रोद्धारे श्रीलक्ष्मीनामसहस्रं संपूर्णम् ॥ शुभं
संवत् ॥ १९·३ ॥ नैष्ठ्याशर्गीमायांप्रतोप्रतिपदा
शनिवासरेनग्राकाश्मीरमध्येवितस्तातटेशुक
घयारवासीलिखितंगोपालदासः पठनार्थं इंद्रजीत
भारथी ॥

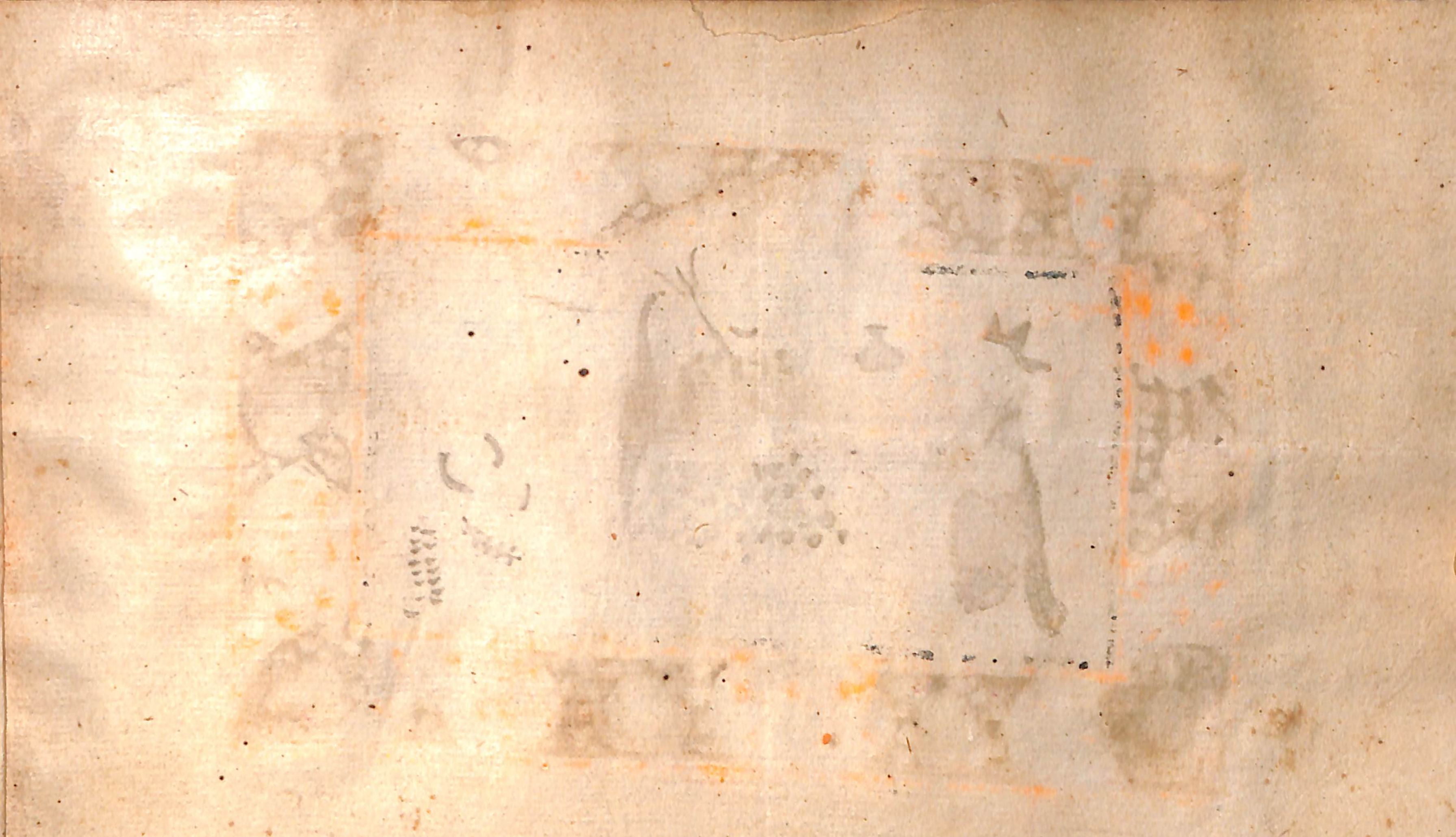
२८

ेंतु५

ंदइया

वि॰ पं॰ १

ॐ श्रीगणेशायनमः॥ ॐ अस्य श्रीविष्णुपंजर
स्तोत्रमंत्रस्यनारदऋषिरनुष्टुछंदः
श्रीविष्णुःपरमात्मादेवता अहं बीजंसोहं
शक्तिः॥ ॐ ह्रीं कीलकं॥ ममसर्ववैरि
हत्यार्थे जपेपाठेविनियोगः नारदऋषयेनमः
शिरसेअनुष्टुछंदसेनमः मुखेश्रीवि

ञ्परमात्मादेवतायैनमः॥ हृदि॥ ह्रंबी
जेगुह्ये सोहंशक्तयेनमः पादयोॐ ग्रंक्लीं कीलकं
पादाग्रे॥ ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः॥ मं ॐ ह्रां अं
गुष्ठाभ्यांनमः॥ ॐ ह्रीं तर्जनीभ्यांनमः॥
ॐ ह्रूं मध्यमाभ्यांनमः ॐ ह्रैं अनामिकाभ्यांनमः ॐ ह्रौं
कनिष्ठिकाभ्यांनमः॥ ॐ ह्रः करतलकर

वि॰
२

ष्ठाभ्यांनमः॥ ॐ ह्रांहृदयायनमः॥ ॐ ह्रीं
शिरसेस्वाहा॥ ॐ ह्रूंशिखायैवषट्॥ ॐ ह्रैंकव
चायहुं॥ ॐ ह्रौंनेत्रत्रयायवौषट्॥ ॐ ह्रः अ
स्त्रायफट्॥ इतिषडंगन्यासः करन्यासः॥ ॐ ह्रींबीजे
प्राणायामंत्रयंकुर्यात्॥ पूरकः॥ कुंभकः॥ रेचकः॥
वन्नोटकेदक्षिणनाडीचपूरेतुकुंभकेरेचकः

वामनाडीचनामोच्यते ॥ अथध्यानं ॥ परंपरस्मा
त्प्रकृतेरनादिमेकंनिविष्टंबहुधागुहायां
सर्वालयंसर्वचराचरस्थंनमामिविष्णुंशर
णंप्रपद्ये ॥१॥ नमामिविष्णुंजगदेकमूलंसर्वात्म
केकारणकारणंच ॥ नारायणाख्यंभगवंतम
मेयंभजामिनित्यंस्वमतिंमदेकध्यायके इतिध्यानं

वि॰
३

अथगायत्री ॐनारायणायविद्महेवासुदेवायधीम
हितन्नोविष्णुप्रचोदयात् इतिगायत्री॥ ॐविष्णुपं
जरमहादिव्येसर्वदुःखनिवारणे॥ उग्रतेजोमहा
वीर्यंसर्वशत्रुनिकृंतनं॥ त्रिपुरंदह्यमानस्य
हरस्यब्रह्मणोदितं॥ तदहंसंप्रवक्ष्यामिआत्म
रक्षाकरंनृणां॥१॥ पादौरक्षतुगोविंदोजंघेचैव

महाबला॥ ऊरूमेकेशवोरक्षेतनकटिंदेवज
नार्दनः॥५॥ वामपार्श्वस्थितोनोविस्नुर्दक्षिणम
धुसूदनः॥ बाजूमेवासदेवश्चहृदयंचदैयवे
दामोदरं॥६॥ कंठेरतनवाराहकुलस्थमहाबा-
मंडले॥ माधवकर्णमूलेनहृषीकेशश्चनासि
के॥७॥ नेत्रेनारायणोरक्षेललाटेगरुडध्वजः॥

वि॰
८

कपोलौ केशवो रक्षेद्वैकुंठः सर्वतो दिसी ॥८॥
श्रीवक्षोपीनसंवैको शरीरं चैव रक्षतु ॥ पूर्वे-
मपुंडरीकाक्षं आग्नेयां श्रीधरस्तथा ॥९॥ दक्षि-
णे नारसिंहस्तु नैऋत्यां च दामोदरः ॥ पृष्ठको
नेमेस्तु वारुण्यां वायव्यां पीनवस्त्रभृत् ॥१०॥
गदाधरस्तु कौवेर्यां वै ईशानतो दिशः ॥

आकाशेनगदारहेमानालेषुसदर्शनं ॥११॥
संतियासर्वगात्रेषुप्रविष्टोविष्णुपंजरं ॥ वि
ष्णुपंजरप्रविष्टोहंविचरामिमहीतले ॥१२॥
राजद्वारेपथेघोरेसंग्रामेशत्रुसंकटे ॥ नदीषु
नरलेचैवव्याघ्रचौरभयादिषु ॥ डाकिनीभूत
प्रेतेषुभयंतस्यनजायते ॥ रक्षरक्षमहादेवर

वि॰
५

हारस्वतनलेश्वरः॥१४॥रत्नेतुदेवतानांसर्वेषांब्रह्मा
विष्णुमहेश्वरः॥जलेरत्नतुवाराहःस्थलेरत्न
तुवामनः॥प्रत्यक्षोनारसिंहश्चसर्वतःपातुके
शवः॥दिवारत्नंतुमांसूर्योरात्रौरत्नतुचेहमा
पंथानाइमेरत्नसर्वेमेवजनार्दनः॥नरोगा
विघ्नतश्चैवग्रस्तहन्याग्रहतस्त्वमा॥१५॥स्त्रीहत्या

बालघ्नीच महापि विषलेपनि ॥ मुच्यते सर्व
पापेभ्यो पठन्नाम स्तवं नरः ॥ १८ ॥ पुत्रार्थी ल-
भते पुत्रं धनार्थी विपुलं धनं ॥ विद्यार्थी लभ
ते विद्यां मोक्षार्थी लभते गतिं ॥ १९ ॥ आपदां हर
ते नित्यं विघ्नशोकाग्निं सर्वदा ॥ य इदं पठते नि-
त्यं विघ्नपंजरमन्त्रं ॥ २० ॥ मुच्यते सर्वपापे-

मोविष्णुलोकंसगच्छति ॥ मोसहस्रफलंलभ
वाजपेयशतानिच ॥ २१ ॥ अश्वमेधसहस्राणिफ
लंप्राप्नोतिमानवः ॥ जलेविष्णुःस्थलेविष्णु
र्विष्णुःपर्वतमस्तके ॥ ज्वालमालाकुलेविष्णुः
सर्वंविष्णुमयंजगत् ॥ २२ ॥ ॥ इतिश्रीब्रह्मांडपुराणे
इंद्रनारदसंवादेविष्णुपंजरस्तोत्रंसमाप्तम् ॥ ॥ ॥

ॐश्रीगणेशायनमः॥ॐनित्यानंदकरीवराभयकरी
सौंदर्यरत्नाकरीनिर्धूताखिलघोरपावनकरीप्रत्य
क्षमाहेश्वरी॥प्रालेयाचलवंशपावनकरीकाशीपुरा
धीश्वरी॥१॥नानारत्नविचित्रभूषणकरीहेमांब
राडंबरीमुक्ताहारविलंबमानविलसद्वक्षोजकुं
भांतरी॥काश्मीरागुरुवासितांगरुचिरे॥का
शी॥२॥योगानंदकरीरिपुक्षयकरीधर्मैक

करी१

भिक्षांदेहिकृपावलंबनकरीमातान्नपूर्णेश्वरी ॥१॥

अं॰
१

निष्ठाकरी॥चंद्रार्कानलभासमानलहरीत्रैलोकरक्षा
करी॥सर्वैश्वर्यकरीतपःफलकरीकाशीपुराधीश्वरी
भिक्षां॰॥३॥कैलासाचलकंदरालयकरीगौरीउमा॥
शंकरीकौमारीनिगमार्थगोचरकरीॐकारबी॥
जाक्षरीमोक्षद्वारकपाटपाटनकरीकाशीपुराधी
श्वरीभिक्षां॰॥४॥दृश्यादृश्यविभूतिपावनकरीब्र
ह्मांडभांडोदरीलीलानाटकसूत्रभेदनकरीवि

स्मानदीपनकरीश्रीविश्वेशमनःप्रमोदनकरीका
शीपुराधीश्वरीभिक्षां॥५॥उर्वीसर्वजनेश्वरीजयकरी
मातान्नपूर्णेश्वरीनारीकीलसमानकुंतलधरीनि
त्यानदानेश्वरीसर्वानंदकरीसदाशिवकरीकाशी
पुराधीश्वरीभिक्षां॥८॥आदिक्षांतसमस्तवर्णनकरी
चेद्रप्रभाभास्वरीकाश्मीरीत्रिपुरेश्वरीत्रिलहरीनि
त्यांकरीशर्वरीकामाकांक्षकरीमनोन्नतकरीका

ग्रं २

श्रीउग्राधीश्वरीभिद्यां॥३॥चंद्रार्कानलकोटिकोटि
गणितानावालार्कवर्णेश्वरी॥चंद्रार्कोज्वलमानकेतक
युतीचंद्रार्कविंवाकरी॥मालाउत्पलकपाशचांकुशध
रीकाश्रीउग्राधीश्वरीभिद्यां॥४॥दर्वीपाकखवर्णरत्न
घटिकाहस्तांकुरेसंस्थिता॥वामेचारुपयोधरीरस
हरीसौभाग्यमाहेश्वरीभक्ताभीष्टकरीफलेमदक
रीकाश्रीउग्राधीश्वरीभिद्यां॥५॥सर्वज्ञानकरीसदा

भयहरीमाताकृपाशंकरीरक्षानंदकरीनिरा
मयकरीविश्वेश्वरिश्रीधरी ॥ साक्षान्मोक्षकरीस
दाशिवकरीकाशीपुराधीश्वरीभिक्षांदेहिकृपा
वलंबनकरीमातान्नपूर्णेश्वरी ॥१०॥ अन्नपूर्णेस
दापूर्णेशंकरेप्राणवल्लभे ॥ ज्ञानवैराग्यसिद्ध्यर्थं
भिक्षांदेहिनमोस्तुते ॥११॥ मातान्नपूर्णेसदापू
र्णेजयजयदेविनमोस्तुते ॥ इत्यन्नपूर्णास्तोत्रं ॥

ना॰ ३

ॐनमोनारायणाय॥ॐअथपुरुषोहवैनारायणोका
मयतप्रजाःसृजेयइति॥नारायणात्प्राणोजायते
मनःसर्वेन्द्रियाणिच॥खंवायुर्ज्योतिरापःपृथिवी
विश्वस्यधारिणी॥नारायणाद्ब्रह्माजायते॥नारा
यणाद्रुद्रोजायते॥नारायणात्प्रजापतिःप्रजायते
नारायणादिंद्रोजायते॥नारायणादष्टौवसवोना
रायणादेकादशरुद्राः॥नारायणाद्द्वादशादित्याः

सर्वे देवाः ॥ सर्वे ऋषयः सर्वाणि छंदांसि ॥ सर्वा
णि भूतानि ॥ नारायणादेव समुत्पद्यंते ॥ नारायणे
प्रलीयंते ॥ अथ पुरुषो नित्यो देव एको नारायणो ॥
ब्रह्मा च नारायणः ॥ शिवश्च नारायणः ॥ शक्रश्च ना
रायणः ॥ वसवौश्विनौ च नारायणः ॥ द्वादशादित्या
श्च नारायणः ॥ सर्वे ऋषयश्च नारायणः ॥ कालश्च ना
रायणः ॥ दिशश्च नारायणःऽधश्च नारायणः ॥ ऊर्द्धश्च

ना॰
८

नारायणः ॥ मूर्त्तामूर्त्तं च नारायणः ॥ अंतर्बहिश्च ना
रायणः ॥ नारायण एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यं ॥ अथ
नित्यो निष्कलंको निराख्यातो निर्विकल्पो निरंज
नः ॥ शुद्धो देव एको नारायणो ॥ न द्वितीयोस्ति कश्चि
द्य एवं वेद ॥ स विष्णुरेव भवति ॥ स विष्णुरेव भवति ए
हृत्सारस्थितिहृन्नामनः मग्रहवाशमानः ॥ प्रयातिप
रमं पारं विष्णोस्तत्पदमव्ययं ॥ एतद्धै नारायणस्यो

पनिषदं ॥ यइहवैनारायणस्योपनिषदमधीते ॥ ससर्वे
भ्यःपापेभ्योविमुक्तोभवति ॥ ससर्वेभ्योघोरेभ्योवि
मुक्तोभवति ॥ ससर्वान्कामानाप्नोति ॥ सर्वांल्लोकाना
प्नोति ॥ ब्रह्मत्वेणत्वाऽमृतत्वेचगच्छत्यमृतत्वंचगच्छती
त्योमित्येनदग्रेव्याहरेत्नमइतिपश्चान्नारायणायेत्यु
परिष्टात् ॥ ओमित्येकाक्षरंनमइतिद्वेअक्षरे ॥ नारा
यणायेतिपंचाक्षराणोपेतद्वैनारायणस्याष्टाक्षरंप

ना॰
५

दमधीयन्नुश्रुवन्सर्वमायुरेति विंदते॥ प्राजापत्यंराय
स्पोषंगो॰॥ पत्यंततो॰ मृतत्वमश्नुतेततोमृतत्वमश्नु
ते॥ इतिप्रत्यगानंदं॥ ब्रह्मपुरुषंप्रणवस्वरूपं॥ अक
रउकारोमकारइतितानेकधासमभवत्तदेतदोमि
तियमुक्त्वामुच्यतेयोगीजन्मसंसारबंधनात्॥ ॐन
मोनारायणायेतिमंत्रोपासकोवैकुंठभवनंगमिष्य
ति॥ तदिदंपुंडरीकंविज्ञानघनंतस्मात्तडिदाभा

समावेब्रह्मण्योदेवकीपुत्रोब्रह्मण्योमधुसूदनः।
इतिसर्वभूतस्थमेकंनारायणंकारणरूपमकारं॥
परंब्रह्मॐमिएतदथर्वशिरोयोधीतेप्रातरधीया
नोदिवसकृतंपापंनाशयति॥मध्यन्दिनमादित्या
भिमुखोधीयानःपंचमहापातकोपपातकात्प्र।
मुच्यते॥सर्ववेदपारायणंलभतेनारायणसायु।
ज्यमवाप्नोति॥नारायणसायुज्यमवाप्नोति॥यएवंवे

ना॰
६

८॥ श्रीनारायणायेति च रणसायुज्यमाप्नोति॥
इति श्रीअथर्ववेदोपनिषन्नारायणः समाप्तम्॥ शुभं॥

गौं.
१

ॐश्रीगणेशायनमः॥श्रीपार्वत्युवाच॥ॐकै
लासशिखरेरम्येगौरीपृच्छतिशंकरं
ब्रह्मांडाखिलनाथस्त्वंसृष्टिसंहारकारकः १
त्वमेवपूज्यसेलोकैःब्रह्मविष्णुसुरा॰

द्विभिः ॥ नित्यंपठसिदेवेशशोकसंस्तोत्रंमहेश्वर॥

श्राश्चर्यमिदमाख्यातेजायतेमपिशोकरः ॥ त

त्यागोऽहमहाभागत्वंशंसयंहिंविशोकर ॥३॥ श्री

महादेवउवाच ॥ धन्यासिकृतपुण्यासिपार्वतियम

णावल्लभे ॥ रहस्यातिरहस्यंचयत्पृष्ठासिवरानने

स्त्रीस्वभावान्महादेवीपुनस्त्वंपरिपृछसि ॥ गोप

नीयंगोपनीयंगोपनीयंप्रयत्नतः ॥ २ ॥ दत्तेच

गो॰
२

सिद्धिदानिमात्रमप्राप्यन्तेन गोपयेत ॥ इदं रहस्य
परमंगुह्यंसर्वार्थप्रदायकं ॥ ९ ॥ धनरत्नौघमाणि
क्यंतुरंगमगजादिकं ॥ ददाति स्मरणादेव महा
मोक्षप्रदायकं ॥ १० ॥ तत्तेहं संप्रवक्ष्यामि शृणुष्वा
वहितो प्रिये ॥ योसौ निरंजनो देव चित्स्वरूपी जना
र्दन ॥ ११ ॥ संसारसागरोत्तीर्णः करुणायतनं स
दा ॥ श्रीगंगा इव रूपेण त्रैलोकं व्यापतिष्ठति ॥ ४

नंतो लोकामहाभूतो विमलभक्तिविवर्जितः ॥ नि
श्रुयं नाथि गाढं त्रिभुवनं नारायणो हरी ॥११॥ निरंज
नो निराकारो भक्तानां प्रीतिकामदः ॥ वृंदावन
विहाराय गोपालं रूपमाश्रितं ॥११॥ मुरलीवादना
धारी राधायै प्रीतिमावहन ॥ अंशांशेभ्यः सम
न्मिलय पूर्णो रूपकलाश्रुतः ॥५॥ श्रीकृष्णचंद्रो भग
वानं नंदगोपवरोद्भूतः ॥ धरणी रूपिणी मातरयशो

गो॰
३

दानेद्दादयितो ॥ ५ ॥ द्वाभ्यामथयाविनोनाथोदेवा
कोवक्षदेवनः ॥ ब्रह्मणाभ्यर्थितोदेवोदैत्यारि
र्हरेश्वरि ॥ ६ ॥ जातोवस्यामकंदोपिमुरलीवद
रेचकः ॥ तयासार्द्धंवृंदावननेजातोमहीत
ले ॥ ७ ॥ संसारसारसर्वस्वरूपामलेमहदुत्सवे ॥ ८
तेज्योतिरहंवेद्यचिंतयामासनाननं ॥ मोरतेजो
विनायस्वरूपामनेजः समर्चयेत ॥ जपेह्याध्याय

नेवापिसभवेत्मात्मकीशिवे ॥४९॥ सत्वस्महाहाणी
चहणीलेपीचपंचमः ॥ एतैर्दोषैर्विलिप्येततेजो
भेदात्महेश्वरी ॥५०॥ एकेज्योतिरभूद्देधाराधामा
यवत्द्रूपके ॥ तस्मादहंमहादेवोगोपालेनैवभा
षिते ॥५१॥ ॐकासस्माभ्यतेमौहृकातिकोरासमंड
ले ॥ ततःशहुवनीराधासेदेहंभेदमात्मनः ॥५२॥
निरंजनात्समभ्यत्वंमयाधीनजगन्मयी ॥ श्रीकृ

स्मिनततः प्रोक्तंतथायेनारदायच ॥ २१ ॥ ततोना
रदतः सर्वंविरलावैसवास्तथा ॥ कलौजातेन
देवर्षिगोपनीयंप्रयत्नतः ॥ २२ ॥ शठायपंकृपणा
याथदांतिकापहरेश्वरि ॥ ब्रह्महत्यामवाप्नोति
तस्माद्यत्नेनगोपयेत ॥ २३ ॥ ॐअस्यश्रीगोपाल
सहस्रनामस्तोत्रमंत्रस्य ॥ नारदऋषिरनुष्टुछंदः
श्रीगोपालोदेवता । कामोबीजंमायाशक्तिः ॥ चं

द्कीलकं ॥ श्रीकृष्णचंद्रभक्तिजन्यफलप्राप्तये
गोपालसहस्रनामपाठे विनियोगः ॥ अथ ध्यानं ॥
फुल्लेंदीवरकांतिमिंदुवदनं बर्हावतंसप्रियं ॥ श्री
वत्सांकमुदारकौस्तुभधरं पीतांबरं सुंदरं ॥ गोपी
नां नयनोत्पलार्चिततनुं गोगोपसंघावृतं ॥ गोविं
दं कलवेणुवादनपरं दिव्यांगभूषं भजे ॥ इति ध्या
नं ॥ ॐ क्लीं देवकामदेवकामबीजशिरोमणिः

गो॰
२

श्रीकृस्नकृस्नचारित्रोलीलाविग्रहधारकः॥यव
लोपालकोधन्योधनधान्यप्रवर्तकः॥गोविंदो
गोकुलाचार्योगोपीगोपमनोहरः॥८६॥श्रीव
त्सपालकःस्वामीगोपालोगोपपालकः॥गो
पीजनानंदकारोव्रिजजायानिसेवितः॥८७॥ज
गामीगृहगोष्ठमायोगंगादितीर्थसः॥गोगाग
मनसंचारीगणोग्रामाद्विहरस्तनः॥८८॥गिरीशाश्र

गानो गौरी गणेशो हृदयस्थितः ॥ गदाधरो ग
दहरो गोपीनां जीवनौषधिः ॥ २९ ॥ अश्लत्वैंद्र
सेजमो गोगो माधुकृतरत्नगः ॥ गरुडासनसेजाते
शमी गरुडसेवितः ॥ ३० ॥ गोदादिनीथैरसिके
श्यामणीर्थी मदायकः ॥ गापिक्लुतजगाम्निधु
गौत्रशात्रविनाशनः ॥ ३१ ॥ गोवर्द्धनधरोगोपकः
स्मावब्धोपहारकः ॥ गोण्यागोधपतिगोपी

गो॰
६

प्रतिपालनतत्परः ॥ ३१ ॥ गानमात्रो गायप्रहिगीत्रसौं
हृद्यमेदिनः ॥ गजेंद्रमोक्षदो ग्राहः स्वर्गदो गलकोस्त
भः ॥ ३२ ॥ गंधर्वगानरसिको गायत्रीजपतत्परः ग
गनेस्फारसंनद्धो गोगोपपरिपालकः ॥ ३३ ॥ ग्रंथ
हो ग्रंथिभेत्ता च गलकोस्तुभभूषणः ॥ कृपाकरः
कलानाथः कामिनीमदभंजनः ॥ ३४ ॥ कोटिकंद
र्पलावण्यः कमलाकरलालितः ॥ कीर्तिविस्फा

विनाशेषः ऊक्रारायकसेविनः ॥२६॥ कनककुण्डाय-
वसनः कन्याव्रतफलप्रदः ॥ कालिंदीकेलिरसि-
कः कालेयदमनः कृती ॥२७॥ कल्याणशीलः को-
लोहलकालिंगभूपतिः ॥ कलानाथमुखः कामी
कलीकल्मषनाशनः ॥२८॥ काश्मीररुचिविंतः को-
पदीनकामप्रदायकः ॥ किंकिणीभूषितकटिः को-
लभामस्रकंधरः ॥२९॥ कलापिपिच्छभूषाय को-

हित्विषिसमप्रभः॥ किशोरवयसासेव्यः कंसप्राणो-
पहारकः॥ ४१॥ कलापश्यामवासीचऊरुवेशविव-
र्द्धनः॥ कमनीयवपुर्भूषकलिनाशेषमानसः॥ ४२॥
कंठमुक्ताहारधरः कलापिप्रीतिकारकः॥ कपि-
गनकुलनाशेवः कनकोविनभूषणः॥ ४३॥ कमला-
छटलोलालः कर्मकृत्कर्मपावनः॥ कैनवोकिल-
कांतश्रीकरुणामृतसागरः॥ ४४॥ काश्यपीभार

महतोकाश्यपीपतिश्रुजिनः ॥ कोचीउरगतिका
मजनकः कामसंद्रः ॥ ४८ ॥ कमलालेकृतभ
नः काश्मीरस्थविवृत्सहृत ॥ कौमारनपहृन्को
नाश्रुजिनः काममतिर्भरः ॥ ४९ ॥ कंदर्दनकलंकः
श्रितकाममचारी कुबेरजिन ॥ कार्यहीनः काश्चक
लोकृतकार्याद्यनाशनः ॥ ५० ॥ किरातीवरदः कि
विनरस्मिनशोभिमावांछनः ॥ किरातवेशभूषेरा

गो॰ ८

श्यामेविनेकलितःप्रदः॥८७॥हरिर्हर्षप्रदोहेय
संस्कारोहापितामहः॥हलायुधानुजोहेलारा॰
सिकोहतभूधरः॥८८॥हरिन्नीलोचनोहेमा॰
बाहुग्रैणोतिमत्सरः॥हैयंगवीनभोक्ताचऊ
नमुकमावनर्पितः॥८९॥हंतसंसारदावाग्नि॰
हितहृच्छ्रूनयोषितो॥व्रजस्त्रीनयनानंदीव्रज
स्त्रीजनजीवनः॥९०॥व्रजस्त्रीजनपद्माभनोव्रज॰

श्रीभोगलालसः ॥ वृंदावनेउगानेदानेदिव्यामहू

नालयः ॥ २१ ॥ वनोपवनहेलाग्रकगोवर्द्धनवि

हारभूः ॥ वृंदावनकृतावासोवृंदादेवीनिसेवितः

वृंदावनकेदरेणगासलीलाविनोदवान् ॥ वृषभा

नुसुतास्वामीवृषभानुसुतापतिः ॥ २२ ॥ वृषभानु

सुतायार्थवृषभानुसुताप्रियः ॥ राधिकालाल

नपरोराधिकाकेलिलंपटः ॥ २४ ॥ राधिकारतिस

५५

गो॰ ९

देवताधिकाकामसुंदरः॥ राधिकारासरसिकेश्वा
धारमणांतमरः॥२४॥ राधाउंडकृतस्नानेकेलि
राधाकृतोत्सवः॥ राधोत्संगनिषण्णश्रीराधाहस्ले
पजीविनः॥२५॥ राधिकाकृतमेकेतो राधामान
विवर्द्धनः॥ दानलीलामानलीलामंडनोव्रजयो
षितां॥२६॥ वेणुनादरतश्रेष्ठो देवानां हितकारकः
बालक्रीडासमासक्तो नवनीतस्य चोरकः॥२७॥

गोपालकामिनीजारोचौरजारशिखामणिः॥प
रंज्योतिपराकाशपारावारःपरिफटः॥यशोदा
लालितोनाटवैयोयशोदामनसोत्सवः॥यशोदायावि
नःश्रीशोयशोदासुतविभाजिने॥५५॥इविउअयहर
श्वाप्येशंकितःपुष्करेक्षणः॥वेणुवादित्रवाद्यघो
मालीवाद्यतत्परः॥५६॥मोदमानवधूमानीमान
नीयोमहीभृन्नो॥मनोहरोमहीभर्तामहामोहनि

गो॰
९

वारकः ॥ ९० ॥ मितभाषिमिताहारो मीनवंचललो
चनः ॥ मधुपानकृतां हृष्टो मधुपानकृदीश्वरः ॥
मधुक्रीडापरो मध्यो मधुदैत्यनिसूदनः ॥ मधुरा
वनितामोही मधुराश्रीपुरंदरः ॥ मध्यमेडग्गात्र
श्रीमद्दिंगगच्छविभ्रमः ॥ मेघरूपमधुराणोराम
लीलाविनोदकृत ॥ श्रीगोपालो महीपालो वेदवे
दांगपारगः ॥ कृष्णः कमलपत्राक्षपुंडरीकसनातन

९९

नः॥ ९४॥ गोपतिर्भूपतिः शास्ता महर्ता विश्वतो-
मुखः॥ आदिकर्ता महाकर्ता महाकालः प्रता-
पवान्॥ ९५॥ जगज्जीवो जगद्धाता जगद्भर्ता जग-
द्गुरुः॥ मत्स्यो भीमः कूर्मभर्ता हर्ता वाराहमूर्ति-॥
मान्॥ ९६॥ नारायणो हृषीकेशो गोविंदो गरुड-
ध्वजः॥ गोकुलेन्द्रः महाचन्द्रः शर्वरीप्रियकारकः
कमलामुखलोलाक्षः पुंडरीकः शुभावहः॥

गो॰
॥

दुर्वासा कपिलो भौमः सिंधुसागरसंगमः ॥ ८९ ॥
गोविंदो गोपतिर्गोप्ता कालिंदीप्रेमपूरकः ॥ गो
स्वामी गोकुलेंद्रो गोवर्द्धनवरप्रदः ॥ ९० ॥ नंदा
दिगोकुलत्राता दानादारिद्र्यभंजनः ॥ सर्वमंग
लदाता च सर्वकामप्रदायकः ॥ ९१ ॥ आदिकर्ता
महीभर्ता सर्वसागरसिंधुजः ॥ गजगामी गजो
द्धारी कामी कामकलानिधिः ॥ ९२ ॥ कलंकरहि

नष्टुद्रोविंबासोविंबसनमः॥मालाकारःकृपा
कारःकोकिलस्वरभूषणः॥५५॥रामोनीलांब
रोदेवोहलीदुर्दममर्दनः॥सहस्राक्षपुरीभेत्ता
महामारीविनाशनः॥५६॥शिवःशिवतमोभी
नवलारातिःप्रपूजकः॥कुमारीवरदायीचवरे
ण्यामीनकेतनः॥५७॥नरोनारायणोधीरोधी
रापतिरुदारधीः॥श्रीपतिःश्रीनिधिःश्रीमान्

गो॰ ९

मापतिः पतिराजहा ॥ वृंदापतिः कुलग्रामी धाम
ब्रह्मसनातनः ॥ रेवतीरतिरमणश्च बलश्चाहलो
धनः ॥ ७९ ॥ रामायणशरीरो यो रामी रामश्रियःपति
शर्वरः शर्वरीशर्वः सर्वत्रशुभदायकः ॥ ८० ॥ राधा
राध्यपितारा धीराध्या विनप्रमोदकः ॥ वृंदापति
कोशनिधिः कोकशोकविनाशनः ॥ ८१ ॥ चंद्राप
तिश्चंद्रपतिश्चंडकोदंडभंजनः ॥ रामोदाशरथिः

रामो भृगुवंशसमुद्भवः ॥ ९६ ॥ आत्मारामो जिता-
क्रोधो मोहो मोहांधभंजनः ॥ वृषभानुर्भवो भावो
काश्यपिः करुणानिधिः ॥ ९७ ॥ कोलाहलो हली
हालो हली हलधरप्रियः ॥ राधामुखाब्जमार्तंडो
भास्करो रविजो विधुः ॥ ९८ ॥ विधिर्विधाता वरुणो वा
रुणो वारुणीप्रियः ॥ रोहिणीहृदयानंदी वसु-
देवात्मजो बली ॥ ९९ ॥ नीलांबरो रोहिणेयो जरासं

गो॰
१३

पवधोमलः ॥ नागोजवंभोविरुढोविरहोवरदो-
वली ॥ ८२ ॥ गोपथोविजयीविद्वाशिपिविष्टःसना-
तनः ॥ परशुरामवचोग्राहीवरग्राहीसृगालहा-
दमघोषोपदेष्टाचरथग्राहीसुदर्शनः ॥ वीरघ-
द्वीपशास्तानाजराव्याधिविघातकः ॥ ८५ ॥ द्वारका-
वासस्तवचोऊनाशावरप्रदः ॥ यमुनावेगसंहा-
रीनीलांवरधरःप्रभुः ॥ ८६ ॥ विभुःशरासनोधन्वी-

२८

गणेशोगणनायकः ॥ लक्ष्मणोलक्ष्मणोल-
लोरक्षोवंशविनाशनः ॥ ८७ ॥ वामनोवामनीश-
नोर्वामनोवामनारुहः ॥ यशोदानंदनः कर्ता
यमलार्जुनमुक्तिदः ॥ ८८ ॥ उलूखलीमहामा-
नीदामबद्धाह्वयीशमी ॥ भक्तानुकारीभगवान्
केशवोवलधारकः ॥ ८९ ॥ केशिहामधुहामो-
हीहृषास्रविघातकः ॥ बकासुरविनाशीच

गो॰
१८

पूतनामोक्षदायकः ॥ ९० ॥ कुब्जाविनोदी भगवा
न्कंसमृत्युर्महामखी ॥ अश्वमेधो वाजपेयो गो
मेधो नरमेधवान् ॥ ९१ ॥ कंदर्पकोटिलावण्य
श्चंद्रकोटिसमप्रभः ॥ रविकोटिप्रतीकाशो वा
युकोटिमहाबलः ॥ ९२ ॥ ब्रह्मा ब्रह्मांडकर्ता च
कमलावांछितप्रदः ॥ कमली कमलाक्षश्च
कमलामुखलोलुपः ॥ ९३ ॥ कमलाव्रतधारी

वकमलाहः पुरंदरः ॥ सौभाग्यायिकविद्रोधेः
महामायी महोत्कटः ॥ ९४ ॥ नारकारिः सुरत्राता नामा
रीचवृतोभकारकः ॥ विश्वामित्रप्रियो दांतो नारामोरा
जीवलोचनः ॥ ९५ ॥ लोकाधिपः कुलधर्मी विभीषण
वरप्रदः ॥ सीतानंदकरो रामो वीरो वारिधिबंधनः ॥ ९८
वेद्मवलीपतिः कूलः कौशिकेमखयोमरः ॥ माधवो
मधुहा मधी माधीको माधवो मधुः ॥ मंजाटवीगा

हमानेनायेनकारिहृदात्मजः॥ वंशीवटविहारी च
गोवर्द्धनवनाश्रयः॥८८॥ तथा तालवनोद्देशी भां
डीरवनशोकहा॥ तृणावर्तकृपाकारी वृषभानुसु
तापतिः॥८९॥ राधाप्राणसमाराधावदनाब्जमधु
करः॥ गोपीरंजनदैवज्ञो लीलाकमलपूजितः
क्रीडाकमलसंदोहो गोपिकाप्रीतिरंजनः॥ रंजको
रंजनो रंगो रंगी रंगमहीरुहः॥९०॥ कामः कामारि

तिभक्तोयंगणाणांगुहषः कविः॥ नारदोदेवलोभी
मोवालोवालाम्रखोभुजी॥२॥ श्रेष्ठोनोब्रह्मसाली
वेयोगीदनवेरोमतिः॥ ऋषभः पवेनोयामोनेदी
पवनवल्लभः॥२॥ पद्मनाभः स्वश्रेष्ठोब्रह्मकेदा
हिभूषितः॥ गणानांत्राणकर्ताचगणेशोथदि
लोग्रहो॥ गणाश्रेयोगणाध्यक्षक्रीडाकृतजग
त्रयः॥ पादैवेद्याद्धारकेद्रोमथ्यरावल्लभोपुरी॥५॥

गो.
९९

मरः ॐतलीॐती मनरती महामली ॥ यमुनावि
दाताचक्रधपपसुवरप्रदः ॥ ४ ॥ शंखचूडवधोदामी
गोपीरत्नगणतत्परः ॥ पंचजन्यकरोरामीत्रामीव
नमोजपः ॥ ५ ॥ फाल्गुनः फाल्गुनसखाविराधवध
कारकः ॥ रुक्मिणीप्राणनाथश्च सत्यभामाप्रिये
करः ॥ ६ ॥ कल्पवृक्षो महावृक्षो दानवृक्षो महाफ
लः ॥ अंकोमोभूहोभामोभामोश्रामकोश्रमकोहरिः ॥

शारणः शाश्वतो वीरो यदुवंशी शिवात्मकः ॥ प्रद्यु-
म्नो बलकर्ता च प्रहर्ता दैत्यहा प्रभुः ॥ ९० ॥ महाधनो
महावीरो वनमालाविभूषणः ॥ तुलसीदामशो-
भो जलंधरविनाशकः ॥ ९१ ॥ शूरः सूर्यो मृकंडु-
श्च भास्करो विश्वपूजितः ॥ रविस्तमोहा वह्निश्च वा-
डवो वडवानलः ॥ दैत्यदर्पविनाशी च गरुडो गरु-
डाग्रजः ॥ गोपीनाथो महानाथो वृंदानाथो विरोधकः

१२

बो॰ २

भपंचीपंचत्रुपशुलनागलभश्चगोपतिः॥ गंगावध
भनाकृपोगोदावैत्रवतीनध्या॥१७॥कावेरीनर्मदा
तापीगंडकीसरयूरजः॥ राजसत्वासमः सत्वास
वैगमवेत्रोचनः॥१८॥ सुधामयोमरनमयोयागि
नोवलभः शिवः॥ बुद्धोबुद्धिमतांश्रेष्ठोविस्तुजिलः
सचीपतिः॥१९॥ वंशीवंशीधपुरीलोकाविलोकामो
हनाशनः॥ रवगाबोरवोरावोबालोबालवलाह

कः ॥ ९ ॥ शिवो महद्रो नलो नीलो लोगुली लोगुला
श्रयः ॥ पारदः पावनो हंसो हंसारूढो जगत्पतिः ॥ १८
मोहिनीमोहनो मायामहामायी महामखी ॥ वृ
षो वृषाकपिः कालः कालीदमनकारकः ॥ १९ ॥
कुब्जाभाग्यप्रदो वीरो रजकक्षयकारकः ॥ कोम
लो वारुणो राजा जलदो जलधारकः ॥ २० ॥ हार
कः सर्वपापघ्नः परमेष्ठिपितामहः ॥ खड्गधारी

गो०
१८

कृपाकारी तथा रमणमंदहः ॥ २१ ॥ द्वादशारण्यसं
भोगी शेषनागफणालयः ॥ कामः श्यामः सुखश्री
दः श्रीहः श्रीदः पतिकृती ॥ २२ ॥ हरिर्हरो नरो नारीन
रोत्तमइष्ठप्रियः ॥ गोपाली चित्तहर्त्ता च कर्त्ता संसा
रतारकः ॥ २३ ॥ आदिदेवो महादेवो गौरीगुरुरना
श्रयः ॥ साधुर्मधुर्विधुर्द्धाता भ्राताक्रूरपरायणः ॥
रोलंबी च हयग्रीवो वानरारिर्वनाश्रयः ॥ वनं व

लीवलाधवेनोमहावेधोमहामति ॥२४॥ सिमेंत
कमगाशृङ्गेणाविज्ञोविज्ञविघातकः ॥ गोवर्द्धं
नोवर्द्धनीयोवर्द्धनीवर्द्धनप्रियः ॥२५॥ वार्द्धन्यो
वर्द्धनोवर्द्धीवार्द्धिनःसमस्वप्रियः ॥ वर्द्धिनोवर्द्ध
कोहृद्धाहृंदारकजनप्रियः ॥२६॥ गोपालरमणी
भनोशोभुऊकष्ठविनाशनः ॥ रुक्मिणीहरणप्रेमा
प्रेमीचंद्रावलीपतिः ॥२७॥ श्रीकर्त्ताविश्वभर्त्ताच

गो॰ ५५

नारायणानेवली॥ गणो गणपतिश्चैव दंतो हे।
यो महामतिः॥२५॥ व्यासो नारायणो दिव्यो भा।
वो भावुक धारकः॥ स्वेच्छया संशिवे भद्रे भावुके भा
विके शुभे॥२६॥ शुभात्मकः शुभः शास्ता प्रशास्ता
मेघनादहा॥ ब्रह्मण्यदेवो दीनानामुद्धारकर।
णक्षमः॥२७॥ हंसः कमललोलाक्षः हंसः कमल
लोचनः॥ हंसः कामी सदा हंसः समस्तप्रिय।

कारकः॥२२॥ नंदोनंदीमहानादीमादीमादनकं
केली॥ मिलीह्लिलीगिलीगोलीगोलोगोला
लयोगली॥२३॥ गुगलेमारकीसाखीवटः पि
पलकः कृती॥ स्त्रीछहाकालहती च यशोदा
यशःप्रदः॥२४॥ प्रद्युम्नः केशवोविष्णुर्हरिस्तथा
जनार्दनः॥ हंसोनारायणोनीलोलीनोभक्तप
रायणः। जानकीवल्लभोरामोविरामोविघ्ननाश

गो॰
२

नः॥ महत्तमोभानुर्महाभानुर्वीरभानुर्महोदधिः
समुद्रोब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः॥ गोकु
लानंदकारीचप्रतिज्ञापरिपालकः॥२५॥ सदारा
मः कृपारामो महारामो धनुर्द्धरः॥ पर्वतः पर्वता
कारो गोपो गेयो द्विजप्रियः॥२६॥ कमलाश्वतरो
रामोभाग्यपणप्रवर्तकः॥ द्यौर्द्दिवो दिविषो दिव्यो
भव्योभावभयापहः॥२७॥ पार्वतीभाग्यसहितो

भ्राता लक्ष्मीविलासवान् ॥ विलासी साहसी सर्वे-
गर्वी गर्वितलोचनः ॥ ४१ ॥ मतारिलोकधर्मज्ञो जी-
वनो जीवनांतकः ॥ यमो यमारिर्यमनो यामीया-
मविधायकः ॥ ४२ ॥ वेशली पंशली पांशपांडुराङ्गे-
नवल्लभः ॥ ललीनाचंद्रिकामाली मालीमालो-
ड्जाश्रयः ॥ ४३ ॥ श्वेडजातो महायहोदहो विला-
मसिनः प्रभुः ॥ मणिस्निमणिश्रेवकेदारो वदरी-

गो॰
११

ऋषः ॥ ८३ ॥ वद्रीवनसंभूतो व्यासः सत्यवतीसु-
तः ॥ भ्रमरारिनिहंता च सुधासिंधुविधूदयः ॥ ८४ ॥
वंद्यो हरिर्विशिवः श्लोकी वक्री चैव गदाधरः ॥ श्रीकांतो
श्रीपतिः श्रीदः श्रीदेवो देवकीप्रियः ॥ इति श्रीराधि
कानाथसहस्रनामकीर्तनं ॥ स्मरणात्पापराशी
नां खंडनं मृत्युनाशनं ॥ ८५ ॥ वैष्णवानां प्रियंकरं म
हादारिद्र्यनाशनं ॥ ब्रह्महत्यासुरापानं परस्त्रीगमनं च

स्था ॥ ४४ ॥ परइक्ष्यापहरणोपरद्वेषसमन्विते ॥ माना
मेवाचकंकायेयत्पापंणापमेभवे ॥ ४५ ॥ महत्वना
मपाठनात्संवेनश्यतिनिनश्यतान् ॥ महाहारिद्र
युक्तोयोवैस्तवोविस्लभक्तिमान् ॥ ४६ ॥ कार्तिकेयः
पठेद्भक्त्योशानमघ्रोनंरपठेन ॥ पीनांवध्यरोधीमा
ग्नांगनिपुष्पचैद्दैनेः ॥ ४७ ॥ भक्तकेस्त्रजयिनाचवैनेवे
घादिभिरेवच । ताथाध्यानेकिनोधीरोवनमाला ।

गो॰
५५

विभूषितः ॥ ५५ ॥ शतमष्टोत्तरं देवि पठेन्नामसमस्त
के ॥ चैत्रे शुक्ले च कृष्णे च कुहूसंक्रान्तिवासरे ॥ ५६ ॥ प
ठितव्यं प्रयत्नेन त्रैलोक्यं मोहयेत्क्षणात् ॥ तुलसी
मालया युक्तो वैष्णवो भक्तितत्परः ॥ ५७ ॥ रविवारे
च शुक्ले च द्वादश्यां श्राद्धवासरे ॥ ब्रह्मणानर्चयित्वा
च भोजयित्वा विधानतः ॥ ५८ ॥ पठेन्नाम सहस्रं च
ततः सिद्धिः प्रजायते ॥ महानिशायां सततं वैष्णवो

यः पठेत्सदा ॥ २५ ॥ देशान्तरगता लक्ष्मीः समायाः
ति न संशयः ॥ त्रैलोक्ये च महादेवि विद्वद्दर्पकामसो
हिनाः ॥ २६ ॥ सम्याहृयं समायाति वैसवं च भजे
तिनः ॥ रोगी रोगात्प्रमुच्येत बद्धो मुच्येत बंधनात् ५५
गुर्विणी जनयेत्पुत्रं कन्या विंदति सत्पतिं ॥ राजा च
वश्यतां याति किं पुनः क्षुद्रमानवः ॥ २७ ॥ सहस्रना
मश्रवणात्पठनात्सर्जनात्प्रये ॥ धारणात्सर्वमा

गो॰
२३

प्रांति वैमल्यं वीनात्र संशयः ॥ वैश्यो वदी वाग्ववदी तथा
पिप्पलके यथा ॥ कदेवपान पनले गोपालमूर्तिम
त्रियो ॥ ९८ ॥ यः पठेद्वैमल्यं वो नित्यं सयाति हरिमंदिरं ॥
कुलेनो कं रापिकाये मया चोक्तं गुराशिवे ॥ ९९ ॥ ना
रदाय मया प्रोक्तं नारदेन प्रकाशितं ॥ मया त्वयि व
दोत्रोहं प्रोक्तं मेतन्न ह्युडले भे ॥ १०० ॥ गोपनीयं प्रयत्ने
न न प्रकाशकं थंचनः ॥ शठाय पापिने चैव लंपटा

पविशेषतः ॥ ८४ ॥ नदानतपं नदानतपं नदानतपंकदा
चन ॥ देयंशोनायशिष्यायविमलभक्तिरतायच ॥ ८६
गोदानेनब्रह्मयज्ञश्चवाजपेयशतानिच ॥ अश्वमेध
सहस्रस्यफलंपाठेभवेद्ध्रुवं ॥ ८५ ॥ मोहनंस्तंभनंचै
वमारणोच्चाटनादिकं ॥ यद्यदोछतिविद्वेननतज्ज्ञ
न्माप्नोतिवैस्रवः ॥ ८९ ॥ एकादश्यांनरःस्नात्वाशु
गंधिद्रव्यैनलेकैः ॥ आहारेणसमाप्तोदशादहिसां

गो· ९८

स्वर्गोश्वरणे ॥ ९ ॥ ततः श्रारंभकर्ता च सर्वं प्राप्नोति
मानवाः ॥ धनावतं सहस्रं च यः पठेद्धै सर्वो जनः ॥ ८
श्रीहंदावनचेत्स्मप्रसादात्सर्वमाप्नुयात् ॥ यद्गेहे
पुस्तकं देवि पूजितं चैव तिष्ठति ॥ १९ ॥ न मारी न च दु
र्भिक्षं नोपसर्गभयं क्वचित् ॥ सर्पादिभूतयक्षाद्यान
श्यंते नात्र संशयः ॥ २० ॥ श्रीगोपालो महादेवि वसे
त्तस्य गृहे सदा ॥ यत्र गेहे सहस्रं च नाम्नां तिष्ठति पू

जितः॥२८॥ इति श्रीसंमोहनतंत्रे पार्वतीहरसंवादे
गोपालनामसहस्रं संपूर्णम्॥ श्रीगणेशाय नमः
ॐवज्रसूचीप्रवक्ष्यामिशास्त्रमज्ञानभेदनं॥दू
षणंज्ञानहीनानांभूषणंज्ञानचक्षुषां॥ब्राह्म
णक्षत्रियवैश्यशूद्राश्चत्वारवर्णाकः॥तेषांब्राह्म
णप्राधानंवेदवचनात्रिरूपितेस्मृतिभिरुक्तं
च॥तत्रचोद्यमस्तिकोवाब्राह्मणोनामकिंजीवः

वं. ८८

किं देहः किं जातिः किं वर्णः ॥ किं पांडित्यं ॥ किं धर्मः
किं धार्मिकं किं कर्म चेति ॥ अष्टौ विकल्पाः ॥ प्रथ-
मं जीवो ब्राह्मण इति चेन्न ॥ नहि सर्वेषामपि जनम
जीवस्यैकरूपत्वात्तस्माज्जीवो ब्राह्मणो न भवत्येव
अस्तु देहो ब्राह्मण इति चेन्न ॥ नहि चांडालपर्यंता-
नां मनुष्याणां देहस्य जरामरणधर्मदर्शनात्तस्मा-
द्देहो ब्राह्मणो न भवत्येव ॥ पितृमातृशरीरदहना-

नृ॥ पुत्राणां च महत्वादिदोषसंभवः स्यादित्यपि
हेतो देहो ब्राह्मणो न भवत्येव॥ ५॥ जातिरिति वन्न
हि अन्यजातिसमुद्भवा॥ बहवो महर्षयः संति॥ ना
ग्राहि॥ ऋष्यशृंगो मृग्यां जातः कौशिकः कुशाल
स्तो गौतमः शशपृष्ठे॥ वाल्मीकिर्वल्मीकाद्व्यास
कैवर्तकन्यकायां॥ वसिष्ठ उर्वश्यां जातः॥ विश्वामि
त्रः क्षत्रियायां अगस्त्यः कलशाज्जात इति श्रूयते॥ ६

नैषां जात्या विनापि समयज्ञानविशेषाद्ब्राह्मण्यम
स्तमेवेत्युच्येत ॥ नस्माज्जातितो ब्राह्मण्यहेतुर्नास्ति ॥ २ ॥
वर्ण इति चेन्न ॥ ब्राह्मणाः श्वेतवर्णाः क्षत्रिया रक्तवर्णा
वैश्याः पीतवर्णाः । शूद्राः कृष्णवर्णाः ॥ इति वचनात्त
वैषामेव ब्राह्मण्यवर्णादर्शनात्तस्माद्वर्णोपि ना
स्ति पाण्डित्यमिति चेन्न ॥ नहि वैश्यपत्रविप्रस्य शूद्राद्यो
पिपदपदार्थवाक्यप्रमाणविज्ञानवत्त्वः ॥ सैति

तस्मात्तोऽहितमपिनब्राह्मणपहेतुर्भवति ॥ ५ ॥ धर्म
इतिचेन्नहिद्विविधवैश्यशूद्रयोपीष्टाश्चैधर्मका
रिणोबहवःसंतितस्माद्धर्मोपिनहेतुः ॥ ६ ॥ धार्मि
कमितिचेन ॥ द्विविधेवैश्यशूद्राद्योपिकन्यादान
गोदानहिरण्यदानमहिषिदानदातारः ॥ संतितन।
धार्मिकमपिन ॥ ७ ॥ कर्मेतिचेन ॥ ब्राह्मणाःश्वेनव
र्णेःशतंवर्षाणिजीवंति ॥ द्विविधस्तदर्थवैश्य।

व. २

त्स्यर्थे इति नियमाभावात् ॥ तस्माद्ब्राह्मणो गौकर्मो
पि न हेतुः ॥ ५ ॥ किंतु करतलामलकमिव पश्यन्न
परोक्षेण कृतार्थः ॥ तथा कामरागद्वेषरहितः शम
दमादिसंनो भ्रमानमात्सर्यतृष्णाशामोहादिरहि
तो निहूनः स एव ब्राह्मण उच्यते ॥ एकैव जन्मना जा
यते शूद्रः संस्काराद्द्विज उच्यते वेदाभ्यासाद्भवेद्विप्रो
ब्रह्म जानाति ब्राह्मणः ॥ यतेन परब्रह्मविदेव ब्राह्म

एनानस इति निश्चयः ॥ कर्मी योगी च विद्वांसश्चैत
त्रालेह्मालयं ॥ सेनं वैकुंठ कैलास महीमायिं भेवा
वेनया ॥ विश्वरूपं च चैतन्यमेनन्मायाख्रूपकं ॥
मायापरं भवेद्दुस्मनन्तरं ब्रह्मकेवलं ॥ योगी देहा
भिमानेव भोगे कर्मणि तत्परः ॥ ज्ञानी सज्ञानाभिमा
नेव न च ज्ञानाभिमानिना ॥ किं करोमि क्व गच्छामि
किं गृह्णामि त्यजामि किं ॥ आत्मना पूरितं सर्वं

व॰
२८

ह्ला कलां बुनाय था ॥ सावयवगुणातीनवस्ता-
स्तानेमोतइतिकेचित ॥ साकारस्यविनाशोस्ति
निराकारस्यस्त्रनान ॥ उभयपक्षविहीनस्तताने
मोतइतिकेचित ॥ एकदेशिकासिद्धांतकथितभ
क्तिविधानेमोतइतिकेचित ॥ व्यापकस्यकलाग
मणाल्लार्थेनिर्दिष्टाचारकरणेमोतइतिकेचित
एकदेशिकव्यापकस्याचारनानाचारकरणेवि

वर्जितो मोक्ष इति केचित्॥ मनःपवनध्येयध्यान
धारणाकरणं मोक्ष इति केचित्॥ दृशणादृशेपाभ
यज्ञानाभावो मोक्ष इति केचित्॥ मद्यमांसासाध
नस्त्ररतक्रीडाविलासविभ्रमानंदयो मोक्ष इति के॥
चित्॥ भक्तिनास्तीत्युभयज्ञानविछेदो मोक्ष इति के
सोहंभावसमरसत्वं मोक्ष इति केचित्॥ ध्यानमानं
दवोपमयो मोक्ष इति च॥ जराद्यायो मोक्ष इति च

वं· ११

जटास्थापनभस्मोद्धूलनमौनांगीकारादेवमोक्ष
इतिकेचित्॥स्थावरजंगमजातस्यहिंसाकेशोत्पा
टनादेवमोक्षइतिकेचित्॥एतेषांसंकल्पविक
ल्पात्मकसंसारेणादर्शनभेदाबहवःसंतितत्रभवति
सर्वेषांमोक्षपदमिति॥किंतुयोमहावाक्यविचा
रेणात्मानात्मविविक्तिभेदेनतत्त्वदर्शनेप्रवे
वः॥नच्छास्त्रबलवाक्यपरिणामसहलस्त

मंगीकृत्य यज्जीवपरमेश्वरयोरैक्यंस एव मोक्षः ।
स कथं ॥ यथा महाकाशे घटपटोपाधिविघातेन त
त्प्रवेशो महाकाशेसिद्धः तथाजीवपरमेश्वरयो
रैक्यंस एव मोक्षः सिद्धः ॥ वेदांताबजन्तकेककें ।
शामनित्यमुक्ताः परमात्मयथार्थज्ञाताः ॥ कर्मऊलाऊ
लाहितहियोद्वैतेनवैशेषिकाः ॥ अनेकभेदरचनावि
वादकलहासेनमनोवैचित्यात्समस्तसिद्धमते

व॰ ५

स्वभामननमग्येधीरः परंचाश्रयेत ॥ ॥ नानात्मीय
स्तनेत्रवादपटवोमायांधकाराहताः ॥ सोत्मावै
लववैदिकाविधिपराः संन्यासिनः स्नानकाः ॥
सौरापेनचराअपंचनिरताबौद्धाजनाः श्रावका
पनेकष्टरताः क्रियापथगतानास्तेननतोवेविनाः ॥
तस्मात्सेवाः पाशुपतामहाव्रतपराः कालाशुख
नेगमागमेशः सकलेष्टंगाणपतिध्यायेतिविन

निश्चे॥ शाक्ताः कौलज्ञानमनावैनरताः कापा-
लिकाः शांभवाः॥ एतेनैव हिमंत्रनेत्र्वनिरतास्तेन-
वेनोवचिताः॥ ५॥ नस्मानस्त्राचार्यो वज्रटीलिनाज्ञ-
पतानमाब्रनास्नापमाः॥ नानानीर्थे निषेवकाज्ञ-
पपरामौ नास्थिनानित्यशः॥ नित्यं चात्मशतादि-
नात्मूटमनेदनावधानाः पदे॥ एतेनेव लंडः स्व-
भावनिरतास्तेनवनोवचिनाः॥ ६॥ चार्वाकास्तन-

वं
२१

शास्त्रतर्के निपुणा देहात्मवादिनः ॥ सर्वेषां मतनिरा
स्तिउः सहपाहैने पराः शाक्तिकाः ॥ कर्त्तारं सभजे
नियाजनरता भूतेषु ये निर्दयाः ॥ तेषामाटिककल्पं
मविफलं नैवास्ति मोक्षं परं ॥ ५ ॥ इदानीं महावाक्या
र्थभावेन बोधः कथ्यते ॥ यमनियमादिसाधनसंपन्ना
नामधिकारिणामनुग्रहाय तत्र यमाः ॥ अहिंसासत्य
मस्तेयं ब्रह्मचर्यं परिग्रहः ॥ एते पंच यमाः शौचं संतो

स्वाध्यायात्तपईश्वरप्रणिधानानि नियमाः॥ न
च महावाक्यं विचारणां तावत्॥ तत्पदं त्वंपदं चासिप
दद्वयमस्ति॥ तत्पदस्य त्वंपदस्य च वाक्यार्थं लक्ष्या
र्थं च कथयामि॥ तत्पदस्य वाच्यार्थो मायोपाधिः
सकलजगदुत्पत्तिस्थितिलयकारणरूपसर्वात्म
वंशक्तिमान्सर्वकामदश्चापरोक्षेण सहवर्तमानः
सत्यज्ञानमानंदमद्वितीयं चैतन्यं तत्पदवाच्यार्थः

वं. ५५

ति॥ सर्वज्ञः सर्वेश्वरनामा सर्वशक्तिमात्र भवति॥ स-
र्वकामप्रदोपि न भवति॥ अपरोदेहेण सहवर्त्तमानो-
पि न भवति॥ किंतु केवलं सम्यग्ज्ञानानंदाद्वितीय-
स्वरूपं चैतन्यमिति तत्पदलक्ष्यार्थः॥ अथ त्वंपदस्य वा-
च्यार्थः श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणपंचबुद्धींद्रियसहि-
तः प्राणापानव्यानोदानसमानादिदशवायुसहि-
तो मनोबुद्ध्यहंकारचित्तसंज्ञांतःकरणचतुष्टयसहि-

नः ॥ शब्दस्पर्शरूपरसगंधवचनादानगमनविस-
र्गानंदसंकल्पनिश्चयाभिमानानुसंधानात्मका-
दस्तुदशविषयरहितः ॥ अन्नमयप्राणमयमनो
मयविज्ञानमयानंदमयपंचकोशरहितः आधि-
दैविकाधिभौतिकाध्यात्मिकतापत्रयरहितः स-
त्रिगुणः पुत्रवित्तलोकैषणात्रयरहितः भूतादि
कालत्रयरहितः ॥ अशनापिपासाशोकमोहज-

णामकरणाषड्पिसंहितेनोक्तिजायतेवर्धतेविपरिण
मते॰पक्षीयतेविनश्यतीति॥षड्भावविकारालि
नङ्गितिवंपदस्यवाक्यार्थः सर्वेशाणीहृदयस्थिते
चैतन्यंत्वंपदलक्ष्यार्थः॥एतन्मात्मचैतन्यमेव॥त
स्यज्ञानान्नेनाद्वितीयंचैतन्यं॥ब्रह्मतत्त्वदेवाह॥सत्ये
ज्ञानमनंतंब्रह्मेति श्रुति॥सत्यमित्येकंब्रह्मज्ञा
नमित्येकं अनंतमित्येकंकिमेतानावतिब्रह्मणाणिस

न्योमेकमेवेति। स्वप्रकाशः सङ्कटराहः। सन्यशाद्वेन-
ज्ञानशाद्वेनतस्मिन्स्वरूपमुच्यते। अनेनशाद्वेनालिङ्ग-
वस्तुशाद्वेनपरिशिष्टं। एकमेवाद्वितीयंब्रह्मेति। तत्-
त्वमसि। अहंब्रह्मास्मि। इतिज्ञानात्प्रबुद्धः सन्नवि-
हितेनहृत्स्थोभवेनब्रह्मैवसन्। ब्रह्माभ्यानिविमुक्तः स्व-
विमुच्यतइत्यादिश्रुतिभिरेवंमतिनिश्चयात्प्रबुद्धः स
जीवन्मुक्तः प्रारब्धकर्मजनितफलावधिलोकाउ

व॰
२५

यदेकं केवेवावतिष्टते ॥ ज्ञानात्प्रसर्पमर्पोत्स्यं यथा
केपं न मंचति ॥ विधत्सात्खिलमोहोपि मोहकार्यं त
थात्मवित् ॥ निःसंग्यापि वचं सर्पः सेद्रूपं नैव मंचती
ति भद्रं ॥ इति श्रीशंकराचार्यकृतौ वज्रसूची समाप्तम् ॥

शिवे ब्रह्मरूपिणी ॥ त्रयारंगेनव
क्षेत्रेणे योगीनां फलदायिनी ॥ गे कृमेवः कौपीने हि ग
गंहकमाश्रितं विगरामेवच ॥ नागपाशेन बद्धस्य कौ

पीनेधारयद्यती ॥ को पीनमंत्रः ॥ ॐ नमः ॐ ह्रीं क्रीं हूं ब्र
ह्म सोऽहं हंस मासिपरमहंसः नवमासिशक्षो इति ग
हमंत्रः ॥ ॐ नमः ॐ ह्रीं ब्रह्म हंसो हं मासिपरमहंसः त
वमासिशक्षो ॥ गुरुमंत्रः ॥ श्रानित्यानिहृदेवानाय हंसं
पर्वेकिन्नराः पिशाचगुह्यकासिद्धाशरीरेमलमत्रक
रोमहं ॥ ॥ ॐ नमः हूं मबलादेवी पर्वेनेस्तनमंत्र ले ॥ वि
लपत्नी नमस्तभ्यं पादस्पर्शं तमस्वमे ॥ ॥ प्रथमकोतेव

यक्षोने विल्वक्षोने वसंदरे ॥ म्हनकेहरमेयापंज
न्मयाउछ्कृतेपरम् ॥ ॥ म्हनकामंत्र ॥ ॐश्रीगणेशायनमः ॥ ॐ
म्हनेत्तानमनेनेनित्यमनाकाशेपरमाकाशेगो
ष्ठ्येगगणेरिंगगणेलोलमनायासेपरमायासे ॥ मा
याकाल्पिननानाकारमनाकारेभुवनाकारे ॥
ध्मामानाथमनाथप्रणमनगोविंदेपरमानंदे
म्हनत्वामनमीहेनियशोदानाउनशेज्ञवसेवासे ॥

आदितवक्त्रालोकितलोकालोकचतुर्दशलो
कालिंलोकत्रयपुरमूलस्तंभेलोकालोकमना
लोकंलोकेशंपरमेशंप्रणमनगोविंदंपरमानं
दं॥२॥ त्रैविष्टपरिपुवीरघ्नंक्षितिभारघ्नंभवरोगघ्नं
कैवल्यंनवनीताहारमनाहारंभुवनाहारं॥ वैमल्य
स्फुटचेतोवृत्तिविशेषाभासमनाभासंशैवंके
वलशांतंप्रणमनगोविंदंपरमानंदम्॥३॥

गोपालंप्रभुलीलाविग्रहगोपालंकुलगोपालं
गोपीखेलनगोवर्धनधृतिलीलालालितगोपा
लंगोभिर्निगदितगोविंदस्फुटनामानंबहुनामा
नंगोपीगोचरदूरंप्रणमतगोविंदंपरमानंदं॥४॥
गोपीमंडलगोष्ठीभेदंभेदावस्थमभेदाभं शश्वद्गो
खुरनिर्धूतोद्गतधूलीधूसरसौभाग्यं॥ श्रद्धाभक्ति
गृहीतानंदमचिंत्यंचिंतितसद्भावंचिंतामणिम

गिमाने प्रणाम मन गोविंदं परमानंदं ॥३॥ स्नान ध्या
ऊलये विद्व स्वमूपादायाग मूपात्र हं व्या दिन संतो
रथ दिव स्वादान मूपायाकर्ष ते ॥ निर्द्वना द्वयशो
कविमोहं तु हं तु हं रंन स्थे ॥ मना माव्रप्रारी रं प्रणाम
न गोविंदं परमानंदं ॥४॥ कांन कारण कारण मादि
मनादि काल घनाभासं कालिंदीगन कालिय शिर
सिमूऊर्ध्वं संन सूनर्तने कालकालकलातीतं कली

गो॰
५

नाशेषकलिदोषघ्नं कालत्रयगतिहेतं प्रणमतगो
विंदं परमानंदं ॥७॥ वृंदावनभुवि वृंदारकगणवृंदा
राधितवंद्योहं कुंदाभामलमंदस्मेरसुधानंदं सुहृ
दानंदं ॥ वंद्याशेषमहामुनिमानसवंद्यानंदपदद्वं
द्वं वंद्याशेषगुणाब्धिं प्रणमतगोविंदं परमानंदं ॥८॥
गोविंदाष्टकमेतदधीते गोविंदार्पितचेता नाशे ॥ गो
विंदाच्युतमाधवविष्णो गोकुलनायककृष्णेति ॥

गोविंदांघ्रिसरोजध्यानसुधाजलधौतसमस्ता ८

घोगोविंदंपरमानंदामृतमंतस्थंससमभ्येति

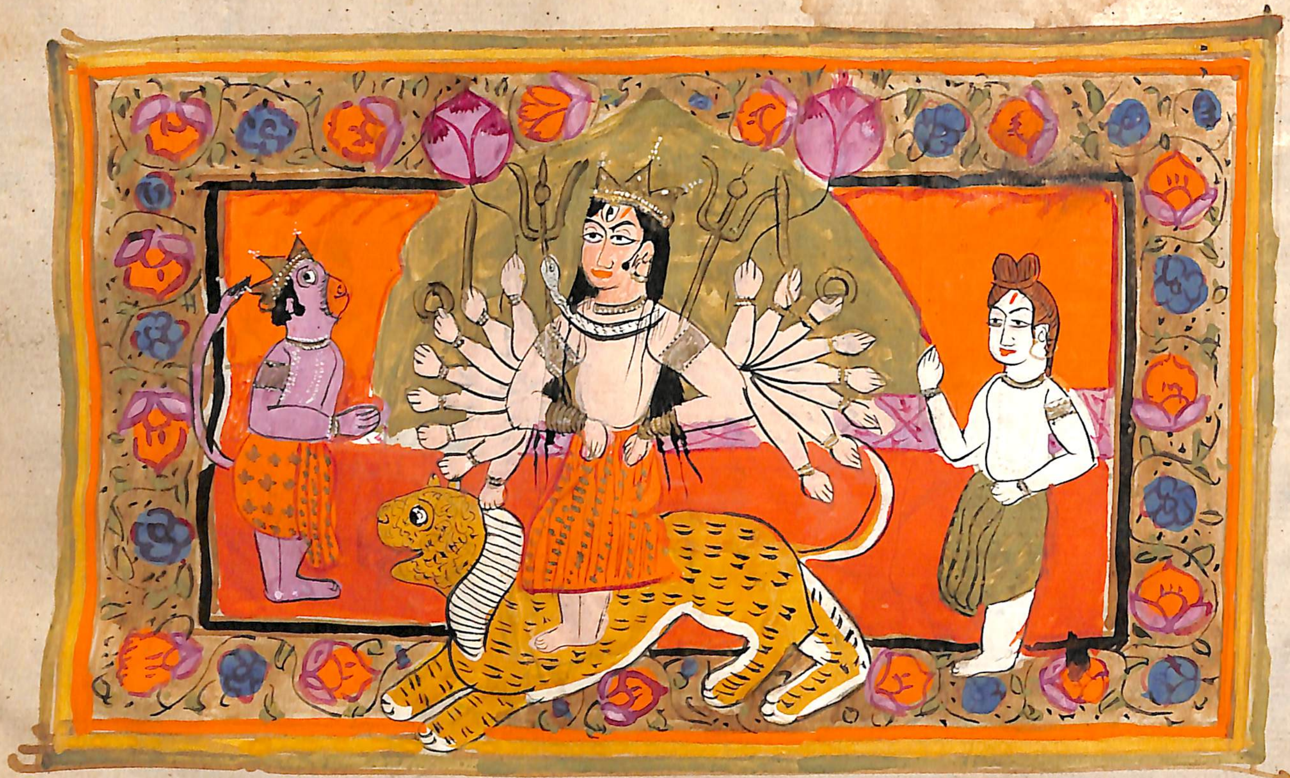
इति श्रीगोविंदाष्टकं श्रीशंकराचार्यविरचितं समाप्तम्॥

शुभं॥ सं॰ १५-२॥

ते. ५

दे. १

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ अस्य श्रीदेवीकवचस्तो
त्रमंत्रस्य ॥ ब्रह्माऋषिः ॥ अनुष्टुप्छंदः ॥ ॐ महा
मायादेवता ॥ ॐ ह्रीं बीजं ॥ ॐ श्रीं शक्तिः ॥ ॐ क्लीं
कीलकं ॥ महामायाप्रीत्यर्थे पाठे विनियोगः ॥
कवचस्य ऋषिर्ब्रह्मा छंदोनुष्टुप्कीर्तितः ॥ दे
वता जगतां धात्री महामायेति विश्रुता ॥ श्री
मार्कंडेय उवाच ॥ ॐ यद्गुह्यं परमं लोके सर्वरक्षा

करंनृणां ॥ यन्नकस्यचिदाख्यातंतन्मेब्रूहिपि
तामह ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ अस्तिगुह्यतमंविप्रस
र्वभूतोपकारकं ॥ श्रीदेव्यास्तुकवचंपुण्यंतत
शृणुष्वमहामुने ॥ प्रथमंशैलपुत्रीतिद्वितीयं
ब्रह्मचारिणी ॥ तृतीयंचंद्रघंटेतिकूष्मांडेतिच
तुर्थकं ॥ १ ॥ पंचमंस्कंदमातेतिषष्ठंकात्याय
नीतिच ॥ सप्तमंकालरात्रीतिमहागौरीति

दे.
२

वाष्टमे ॥४॥ नवमेमासिद्विदाश्रोकानवदुर्गामकी
र्तिताः ॥ उक्तान्येतानिनामानिब्रह्मणैवमहात्म
ना ॥५॥ अग्निनादह्यमानस्तुशत्रुमध्यगतोरणे ॥
विषमेदुर्गमेचैवभयार्ताःशरणंगताः ॥६॥ नतेषां
जायतेकिंचिदशुभंरणसंकटे ॥ नापदंतस्यप
श्यंतिशोकदुःखभयंनहि ॥७॥ यैस्तुभक्त्यास्मृ
तानूनंतेषांवृद्धिःप्रजायते ॥ येनसस्यानचामे

डावाराही महिषासना ॥ ९ ॥ ऐंद्री गजसमारूढा
वैस्नवी गरुडासना ॥ माहेश्वरी वृषारूढा कौमारी
शिखिवाहना ॥ १० ॥ लक्ष्मी पद्मासना देवी पद्महस्ता
हरिप्रिया ॥ श्वेतरूपधरा देवी चेश्वरी वृषवाहना
ब्राह्मी हंससमारूढा शवाद्याश्चैवमानवाः ॥ नाना
भरणशोभाढ्या नानारत्नोपशोभिताः ॥ ११ ॥ दृश्य
न्ते रथमारूढा देव्याः क्रोधसमाकुलाः ॥ शंखं चक्रं

दे. ३

गदांशक्तिंहलंचमसलायुधं ॥ ५ ॥ खेटकंतोमरं
चैवपरशुंपाशमेवच ॥ कुंतायुधंत्रिशूलंचशार्ङ्ग
मायुधमत्तमं ॥ ६ ॥ दैत्यानांदेहनाशायभक्तानाम
भयायच ॥ धारयंत्यायुधानीत्थंदेवानांचहितायवै
महाबलेमहोत्साहेमहाभयविनाशिनि ॥ त्राहि
मांदेविदुःप्रेक्ष्येशत्रूणांभयवर्धिनि ॥ ७ ॥ प्राच्यांर ३
क्षतुमामैन्द्रीआग्नेय्यामग्निदेवता ॥ दक्षिणेवा

वाराही नैरृत्यां खड्गधारिणी ॥ १२ ॥ प्रतीच्यां वारु
णी रक्षेद्वायव्यां मृगवाहिनी ॥ उदीच्यां चैव कौ-
मारी ऐशान्यां शूलधारिणी ॥ १३ ॥ ऊर्ध्वं ब्रह्माणि
मे रक्षेदधस्ताद्वैष्णवी तथा ॥ एवं दश दिशो रक्षेच्चा
मुंडा शववाहना ॥ १४ ॥ जया मे चाग्रतः स्यात् विज
या स्यात्तु पृष्ठतः ॥ अजिता वामपार्श्वे तु दक्षिणे चा
पराजिता ॥ १५ ॥ शिखामुद्योतिनी रक्षेदुमा मूर्ध्नि-

दे: ४

मवस्थिता॥ मालाधरी ललाटे च भ्रुवौ रक्षेद्यशस्वि
नी॥१९॥ त्रिनेत्रा च भ्रुवोर्मध्ये यमघंटा च नासिके॥ शं
खिनी चक्षुषोर्मध्ये श्रोत्रयोर्द्वारवासिनी॥२०॥ कपोलौ
कालिका रक्षेत्कर्णमूले तु शांकरी॥ नासिकायां सु
गंधा च उत्तरोष्ठे च चर्चिका॥२१॥ अधरे चामृतकला जि
ह्वायां च सरस्वती॥ दंतान्रक्षतु कौमारी कंठदेशे तु चं
डिका॥२२॥ घंटिकां चित्रघंटा च महामाया च तालुके

कामाख्या चिबुकं रक्षेद्वाचं मे सर्वमंगला ॥ २३ ॥ ग्री
वायां भद्रकाली च पृष्ठवंशे धनुर्धरी ॥ नीलग्रीवा ब
हिःकंठे नालिकां नलकूबरी ॥ २४ ॥ खड्गधारिण्युभौ
स्कंधौ बाहू मे वज्रधारिणी ॥ हस्तयोर्दंडिनी रक्षेदंबि
कां चांगुलीस्तथा ॥ २५ ॥ नखान्शूलेश्वरी रक्षेत्कु
क्षौ रक्षेन्नलेश्वरी ॥ स्तनौ रक्षेन्महादेवी मनःशोक
विनाशिनी ॥ २६ ॥ हृदयं ललिता देवी उदरं शूल

दे॰
९

धारिणी ॥ नाभौ च कामिनी रक्षेद्गुह्यं गुह्येश्वरी
तथा ॥२७॥ पूतना कामिका मेढ्रं गुदे महिषवा
हनी ॥ कट्यां भगवती रक्षेज्जानुनी विंध्यवासि
नी ॥२८॥ जंघे महाबला रक्षेत्सर्वकामप्रदायिनी ॥
गुल्फयोर्नारसिंही च पादपृष्ठे च तैजसी ॥२९॥
पादांगुलीश्रीः रक्षेत्पादाधःस्थलवासिनी ॥
दंष्ट्राकरालिनी रक्षेत्केशांश्चैवोर्ध्वकेशिनी ॥३०॥

रोमकूपेषु कौमारी त्वचं वागीश्वरी तथा ॥ रक्तमज्जा
वसामांसान्यस्थि मेदांसि पार्वती ॥ २१ ॥ अंत्राणि
कालरात्रिश्च पित्तं च मुकुटेश्वरी ॥ पद्मावती पद्म
कोशे कफे चूडामणिस्तथा ॥ २२ ॥ ज्वालामुखी न
खज्वालामभेद्या सर्वसंधिषु ॥ शुक्रं रक्षतु ब्रह्मा
णी छायां छत्रेश्वरी तथा ॥ २३ ॥ अहंकारं च मे बुद्धिं
रक्षेन्मे सर्वधारिणी ॥ प्राणापानौ समानौ च उदा

दे॰
९८

नंश्मानमेवच॥२८॥वज्रहस्ताचमेरक्षेत्प्राणं
कल्याणशोभने॥रसेरूपेचगंधेचशब्देस्पर्शे
चयोगिनी॥२९॥सत्वंरजस्तमश्चैवरक्षेन्नारा
यणीसदा॥आयुरक्षतुवाराहीधर्मंरक्षतुवै
ष्णवी॥३०॥यशःकीर्तिंचलक्ष्मींचधनंविद्यां
चचक्रिणी॥गोत्रमिंद्राणिमेरक्षेत्पशून्मेर
क्षचंडिके॥३१॥पुत्रान्रक्षेन्महादेवीभार्यांर

त्नभैरवी॥ पंथानंसुपथारक्षेमार्गेक्षेमंकरीतथा
राजद्वारेमहालक्ष्मीविजयासर्वतःस्थिता॥ रक्षा
हीनंतुयत्स्थानंवर्जितंकवचेनतु॥ तत्सर्वंरक्षमे
देविजयंतीपापनाशिनी॥ पदमेकंनगछेत्तुयदी
छेछुभमात्मनः॥४०॥ कवचेनावृतोनित्यंयत्रयत्रा
चैवगछति॥ तत्रतत्रार्थलाभश्चविजयःसर्वकामि
कः॥४१॥ यंयंचिंतयतेकामंतंतंप्राप्नोतिनिश्चितं

दे. २

परमैश्वर्यमतुलं प्राप्नोति परमं पदं ॥४४॥ निर्भयो जा-
यते मर्त्यः संग्रामेष्वपराजितः ॥ त्रैलोक्ये च भ-
वेत्पूज्यः कवचेनावृतो नरः ॥४५॥ इदं तु देव्याः क-
वचं देवानामपि दुर्लभं ॥ यः पठेत्प्रयतो नित्यं
त्रिसंध्यं श्रद्धयान्वितः ॥४६॥ दैवी कला भवेत्तस्य
त्रैलोक्येष्वपराजितः ॥ जीवेद्वर्षशतं साग्रमप-
मृत्युविवर्जितः ॥४७॥ नश्यन्ति व्याधयः सर्वे

लूताविस्फुटकादयः ॥ स्थावरं जंगमं चापि कृ
त्रिमं चापि यद्विषं ॥ ४६ ॥ अभिचाराणि सर्वाणि
मंत्रयंत्राणि भूतले ॥ भूचरा खेचराश्चैव जलजा
श्चोपदेशिका ॥ ४७ ॥ सहजा कुलजा माला डाकि
नी शाकिनी तथा ॥ अंतरिक्षचरा घोरा डाकिन्या
श्च महाबला ॥ ४८ ॥ ग्रहभूतपिशाचाश्च यक्षगंध
र्वराक्षसः ॥ ब्रह्मराक्षसवेताला कूष्मांडा भैरवाद

यः ॥ ५२ ॥ नश्यंति दर्शनात्तस्य कवचे हृदि संस्थि
ते ॥ मानवेनतिभवेच्छ्रौत्रं तेजो वृद्धिकरं परं ॥ ५३ ॥ य
शस्त्रावर्धनेसोपि च क्षीतिं मे दिन भूतले ॥ जपेत्सप्त
शतं चैव ऐकृत्वा तु कवचे पुरा ॥ ५४ ॥ यावद्भूमंडल
द्दनेसशैलवनकाननं ॥ तावत्तिष्ठति मेदिन्यां संत
तिपुत्रपौत्रकी ॥ ५५ ॥ देहांते परमं स्थानं यत्सुरैरा
पि दुर्लभं ॥ प्राप्नोति पुरुषो नित्यं महामायाप्रसा

दनः ॥५५॥ इति श्रीवाराहपुराणे ब्रह्मप्रोक्तं दे
वीकवचं समाप्तं ॥ शुभं ॥ ॐ रुद्रऋषिः पराचं
डिका देवता ॥ अनुष्टुप्छंदः ॥ ह्रीं बीजं ॥ क्रों शक्तिः
श्रीदुर्गाप्रीत्यर्थं पाठे विनियोगः ॥ ॐ अस्य श्रीदे
वीमहात्म्यस्य प्रथममगंलस्तोत्रमंत्रस्य ॥ मार्कं
डेयमेधाब्रह्मादयः ऋषयः ॥ महिषासुरसंहा
रिणी मधुकैटभमर्दिनी ॥ धूम्रलोचनचंडमुंड

न्त्रबीजसंयमनितंमहाविद्येशोदेवता ॥ शुद्ध
ज्ञान्यानिष्प्रतिष्ठेदांमियद्धावरदेनीति ॥ दैवी
वाचमजयंतदेवाइतिकीलकम् ॥ ॐ इतिश्रीमा
श्रीदेवीप्रसादइतिसूर्येजपेपाठेविनियोगः ॥
ॐ अर्गलेइतिनेइतिकीलकेपरेठनथा ॥ कवचे
रक्षयेत्रिनंचारस्त्रांत्रिमयंजपेत् ॥ जपेनमश
नौपश्चात्कनमवदासीवोदितः ॥ अर्गलेहृदयप

स्तनयानगेलवागसौ ॥ भविष्यतीतिनिश्चित्या-
शिवेनरचितं ७रा ॥ कीलकं हृदयेयस्य सकी-
लितमनोरथः ॥ भविष्यतिनिमं देहो नान्यथाशि-
वभाषितं ॥ कवचं हृदयेयस्य सवज्रकवचः खलः
ब्रह्मणानिर्मितं सर्वमितिनिश्चित्यवेनसा ॥ श्री
मार्कंडेय उवाच ॥ श्रीमन्महागुरुराराध्यचरणो-
भोरुहद्वयी ॥ चराचरजगद्धात्री चंडिकां प्रणमा

दे॰ १

स्वहा ॥ ॐ जयंती मंगला काली भद्रकाली कपा-
लिनी ॥ दुर्गाशिवाक्षमाधात्री स्वाहा स्वधा नमोस्तु
ते ॥ १ ॥ मधुकैटभविद्राविविधातृवरदे नमः रूपं
देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ २ ॥ महिषा-
सुरनिर्नाशप्रपन्नवरदे नमः ॥ रूपं० ॥ ३ ॥ वंदितां-
घ्रियुगे देविदेवि सौभाग्यदायिनि ॥ रूपं० ॥ ४ ॥ र-
क्तबीजांतके देवि चंडमुंडविनाशिनि ॥ रूपं० ॥ १

म्भस्यैव निशुम्भस्य धूम्रलोचनघातिनि ॥ रूपं० ॥ ६
अचिंत्यरूपचरिते सर्वशत्रुविनाशिनि ॥ रूपं० ॥ ७ ॥
नतेभ्यः सर्वदा भक्त्या चंडिके व्याधिनाशिनि ॥ रूपं० ॥
स्तुवद्भ्यो भक्तिपूर्वं त्वां चंडिके दुरितापहे ॥ रूपं० ॥
चंडिके सततं ये त्वामर्चयंतीह भक्तितः ॥ रूपं० ॥ १० ॥
देहि सौभाग्यमारोग्यं देहि देवि परं सुखं ॥ रूपं० ॥ ११
विधेहि द्विषतां नाशं विधेहि बलमुच्चकैः ॥ रूपं० ॥ १२

दे ॥

विदेहि देवि कल्याणि विदेहि परमं सुखं ॥ रूपं · ॥ १३
सुरासुरशिरोरत्ननिघृष्टचरणेंबिके ॥ रूपं ॥ १४ ॥
विद्यावंतं यशस्वंतं लक्ष्मीवंतं च मां कुरु ॥ रूपं · ॥ १५
प्रचंडदैत्यदर्पघ्ने चंडिके प्रणताय मे ॥ रूपं · ॥ १६
चतुर्भुजे चतुर्वक्त्रसंस्तुते परमेश्वरि ॥ रूपं · ॥ १७
कृष्णेन संस्तुते देवि शश्वद्भक्त्या सदांबिके ॥ रूपं ॥ १८
हिमाचलसुतानाथसंस्तुते परमेश्वरि ॥ रूपं · ॥ १९

इंद्राणीपतिसद्भावपूजिते परमेश्वरि ॥ रूपं· २
देवि प्रचंडदोर्दंडदैत्यदर्पविनाशिनि ॥ रूपं·
२१ ॥ कृतदानवविध्वंसकारिणिणिक्षेपहारि-
णि ॥ रूपं· ॥ २२ ॥ ऐश्वर्यं देहि मे देविशस्तेजो-
मनुभावहम् ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो दे-
हि द्विषो जहि ॥ २३ ॥ देवि भक्तजनोद्दाममद-

दे. ५

नानेदोदयेंबिके ॥ रूपंदेहिजयंदेहियशोदे
हिद्विषोजहि ॥ २४ ॥ पत्नींमनोरमांदेहिमनो
वृत्तानुसारिणीं ॥ तारिणींदुर्गसंसारसागरस्य
कुलोद्भवां ॥ २५ ॥ इदंस्तोत्रंपठित्वातुमहास्तोत्रं
पठेन्नरः ॥ सतुसप्तशतीसंख्याफलमाप्नोति
संपदः ॥ इतिश्रीअर्गलस्तुतिः संपूर्णम् ॥

ॐ ध्यानं॥ विशुद्धज्ञानदेहाय त्रिवेदीदिव्यचक्षु
षे॥ श्रेयःप्राप्तिनिमित्ताय नमः सोमार्धधारि
णे॥१॥ सर्वमेतद्विनायस्तु मंत्राणामभिकील
नं॥ सोपि क्षेममवाप्नोति सर्वमेव न संशयः॥२
सिद्ध्यंमुच्चाटनादीनि वस्तूनि सकलान्यपि॥ ए
तेन स्तुवतां देवि स्तोत्रवृंदेन सिध्यति॥३॥ न मं
त्रो नौषधं तत्र न किंचिदपि विद्यते॥ विना जा

दे॰
१३

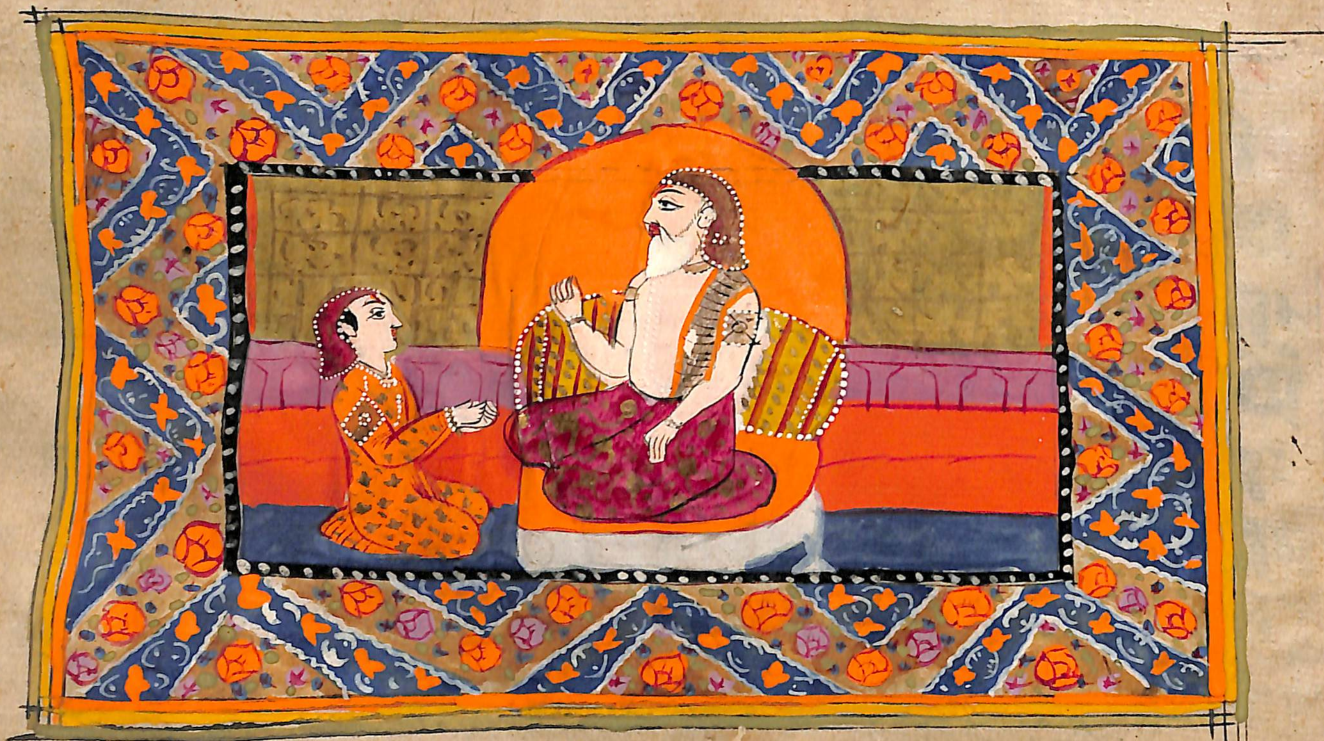
प्येन सिद्ध्यंति सर्वे मनसा द्वनादिकं ॥ ४ ॥ समया
णपि सिध्यंति लोकेस्मिं कामिमोहवः ॥ कृत्वा
ति मंत्रयामास सर्वमेव मिदं शुभं ॥ ५ ॥ स्तोत्रं वैवं
डिकायाश्च नतत्रुण्वल्लेवकारसः ॥ समासो येन
प्रोपनतं यथा वृत्रिमंतिणो ॥ ६ ॥ सोपि देवमम
वासो ति सनतं कीर्तिमं दले ॥ कृत्वा यावा चवत
देश्या श्रुष्मो वा समाहितः ॥ ७ ॥ ददाति सति

गूढ्कानि तान्यथैषामपि ष्पति ॥ इत्थंरूपेण की-
लेन महादेवेन कीलितं ॥ ५ ॥ यो निष्कीलां विधा-
यैनां नित्यं जपति संस्फुटं ॥ स सिद्धः स गणः सोप-
पि गंधर्वो जायते नवे ॥ ६ ॥ न चैवाप्यटतस्तस्य भ-
यं नैवापजायते ॥ नापमृत्युवशं याति मृतो मोक्ष-
मवाप्नुयात् ॥ ७ ॥ ज्ञात्वा प्रारभ्य कुर्वीत न कुर्वाणो
विनश्यति ॥ ततो ज्ञात्वैव संपन्नं इदं प्रारभ्यते बुधैः ११

दे० १८

सौभाग्यादि च यत्किंचित् दृश्यते ललनाजने ॥
तत्सर्वं तत्प्रसादेन तेन जाप्यमिदं शुभं ॥ १५ ॥ श
नैस्तु जप्यमानेस्मिं स्तोत्रे संपत्तिरुच्चकैः ॥ भव
त्येव समग्रापि ततः प्रारब्धमेव तत् ॥ १६ ॥ ऐश्वर्य्यं
तत्प्रसादेन सौभाग्यारोग्यसंपदः ॥ शत्रुहानिः
परो मोक्षः स्तूयते सा न किं जनैः ॥ १७ ॥ इति श्रीम
हादेवनप्रोक्तं कीलकस्तोत्रं समाप्तम ॥ ॥ शुभं ॥

पा॰
१

ॐ नमो नारायणाय ॥ ॐ प्रह्लादनार
दपराशरपुंडरीक॥ व्यासांब
रीषशुकशौनकभीष्मकाद्याः
रुक्मांगदार्जुनवसिष्ठविभी

षएगाथाः एतानहं परमभागवतान्नमामि ॥१॥ लोमह
र्षउवाच ॥ धर्मोविवर्धतियुधिष्ठिरकीर्तनेन ।
पापंप्रणश्यतिवृकोदरचिंतनेन ॥ शत्रुर्विनश्यतिध
नंजयसंस्तवेन माद्रीसुतौकथयतां न भवंति
रोगाः ॥२॥ ब्रह्मउवाच ॥ येमानवाविगतरागपरापर
ज्ञानानारायणांबुरुहंसततंस्मरंति ॥ ध्यानेन
तेनहतकिल्बिषचेतनानास्तेमातुः पयोधररसंन९

पा॰
२

नः पिवेति ॥ ३ ॥ इंद्रउवाच ॥ नारायणो नाम नरो नराणां प्रसिद्धचौरः कथितः पृथिव्यां ॥ अनेकजन्मार्जितपापसंचयं हरत्यशेषं स्मृतमात्रएव यः ॥ ४ ॥ धर्मौवाच ॥ मेचपपा मेपीनकोश्रेयवक्त्रे श्रीवन्नांकं कोष्क्षभोक्ताम्रिनांगं ॥ पुण्यपापीनेउंडरीकायताक्षे विश्वेवंदे सर्वलोकैकनाथं ॥ ५ ॥ भीमसेनउवाच ॥ जलैाघमग्नासचराचराधरा विषाणकोग्राखि

लविश्वमूर्त्तिना ॥ समस्तनाथेनवराहरूपिणासमे
स्वयंभूः भगवान्प्रसीदतु ॥ ६ ॥ अर्जुनउवाच ॥ अवि
त्यमव्यक्तमनंतमव्ययंप्रभुंविभुंभावितभूतभाव
ने ॥ त्रैलोक्यविस्तारविचारकारकेहरिंप्रपन्नोस्मि
गतिर्महात्मने ॥ ७ ॥ नकुलउवाच ॥ यदीगमनमथ
स्याकालपाशानुबंधा व्याधिचजलाविहीनेज्ञा
यनेपापातिकीटे क्रमिशतमपिगतानाजायनेचांन

=चंदिच २

पा० २

गात्मा मम भवतु हृदि स्यात्केशवे भक्तिरेका ॥८॥ स
हदेव उवाच॥ तस्य यज्ञवराहस्य विष्णोरमिततेजसः
प्रणामं ये पि कुर्वन्ति तेषामपि नमो नमः॥९ नकुल
उवाच॥ हृत्कर्मफलनिर्दिष्टां यां यां योनिं व्रजाम्यहं
तस्यां तस्यां हृषीकेश त्वयि भक्तिर्दृढास्तु मे॥१०॥ स
भद्र उवाच॥ एकोपि कृष्णस्य सकृत्प्रणामो दशा
श्वमेधावभृथेन तुल्यः॥ दशाश्वमेधी पुनरेति जन्म

नमेकुलस्यशरणामीनपुनर्भवाय ॥ ११ ॥ माद्र्युवाच ॥
कूलेश्वरनाकुलसमनुस्मरंतिराज्ञोचकुलेसुनकूलि
नायै ॥ तेभिन्नदेहाप्रविशंतिकुलेसहाविर्यथामंत्रकृ
तेकुमाषे ॥ १२ ॥ द्रौपद्युवाच ॥ कीटेषुपक्षिषुमृगेषु
सरीसृपेषुरक्षःपिशाचमनुजेष्वपियत्रतत्र ॥ जा
तस्यमेभवतुकेशवतत्प्रसादात्वय्येवभक्तिरच
लाव्यभिचारिणीच ॥ १३ ॥ अभिमन्युवाच ॥ गोवि

पा॰
४

न्दगोविंदहरेमुरारेगोविंदगोविंदरथांगपाणे
गोविंदगोविंदमुकुंदकृष्णगोविंदगोविंदनमो
नमस्ते ॥ १४ ॥ प्रद्युम्न उवाच ॥ श्रीरामनारायणवा
सुदेवगोविंदवैकुंठमुकुंदकृष्ण ॥ श्रीःकेशवा
नंतनृसिंहविष्णो मां त्राहि संसारभुजंगदष्टं १५
सात्यकिरुवाच ॥ अप्रमेयहरे विष्णो कृष्ण दामोद
राच्युत ॥ गोविंदानंत सर्वेश वासुदेव नमोस्तुते १६

उद्धव उवाच ॥ वासुदेवं परित्यज्य योन्य देवमुपा
सते ॥ तृषार्तो जाह्नवीतीरे कूपं खनति दुर्मतिः १२
धौम्यो वाच ॥ श्वपचं समीपे प्रायनासने गृहे दिवा
च रात्रौ च पश्यान्नुगच्छता ॥ यद्यस्ति किंचित्सुकृ
तं कृतं मया जनार्दनस्ते न नष्टं तेन तत्क्षणात् ॥ ए
श्चान्नी विषवत्सा शिथिलाश्च भीता घोरेषु च व्या
धिषु वर्तमानाः ॥ संकीर्तनं नारायणशब्दमात्रं

पा॰
५

विमुक्तदुःखाःसुखिनो भवंति ॥ १९ ॥ अग्निरुवाच ॥
अहमस्मिनारायणदासदासदासोदासस्यदासस्य च
दासदासः अन्येपि ईशो जगतो नराणां तस्माद
हं धन्यतरोस्मिलोके ॥ २० ॥ विदुरउवाच ॥ वासुदेव
स्य ये भक्ताः शांतास्तद्गतमानसाः ॥ तेषां दासस्य
दासोहं भूयां जन्मनि जन्मनि ॥ २१ ॥ भीमउवाच ॥
विपरीतेषु कालेषु परिक्षीणेषु बंधुषु ॥ त्राहि

मोकृपयाकुलसश्चरणागतवत्सल ॥ २२ द्रोणाचा
र्यउवाच ॥ येयेहताश्चक्रधरेणदैत्यास्त्रैलोक्यना
थेनजनार्दनेन ॥ तेतेगताविष्णुपुरींनरेंद्राःक्रो
धोपिदेवस्यवरेणतुल्यः ॥ २३ कृपाचार्यउवाच ॥
मज्जन्मनःफलमिदंमधुकैटभारेमत्प्रार्थनाच
मदनुग्रहएषएव ॥ त्वद्भृत्यभृत्यपरिचारकभृत्य
भृत्यभृत्यस्यभृत्यइतिमांस्मरलोकनाथ ॥ २४ ॥

पां॰
६

अश्वत्थामउवाच॥ गोविंद केशव जनार्दन वासुदेव वि
श्वेश विश्व मधुसूदन विश्वरूप॥ श्री पद्मनाभ पुरुषो
त्तम पुष्कराक्ष नारायणाच्युत नृसिंह नमो नमस्ते ॥२५॥
कर्णउवाच॥ नान्यं वदामि न शृणोमि न चिंतयामि
नान्यं स्मरामि न भजामि न चाश्रयामि॥ भक्त्या भजे
यच्चरणांबुजमादरेण श्रीश्रीःनिवास पुरुषोत्तम
देहि दास्यं॥२८॥ धृतराष्ट्रउवाच॥ नमो नमःकार

णवामनायनारायणायामितविक्रमाय॥ श्रीशा
र्ङ्गचक्रासिगदाधरायनमोस्तुतस्मैपुरुषोत्तमाय॥ २७
गान्धार्यउवाच॥ त्वमेवमाताचपितात्वमेवत्वमेव
बंधुश्चगुरुस्त्वमेव॥ त्वमेवविद्याद्रविणंत्वमेवत्वमे-
वसर्वंममवासुदेव॥ २५॥ अज्ञानतिमिरांधस्यज्ञा
नांजनशलाकया॥ चक्षुरुन्मीलितंयेनतस्मैश्री-
गुरवेनमः॥ २६॥ वासुदेवजराकष्टंकष्टंनिर्धनजी

पा·
७

वने॥उग्रशोकमहाकष्टेकष्टात्कष्टतरंतथा॥२०॥
त्रैलोक्यचैतन्यमयादिदेवश्रीनाथविष्णोभवदा॥
ज्ञयैव॥प्रातःसमुत्थायतवप्रियार्थंसंसारया
त्रामनुवर्तयिष्ये॥२१॥जानामिधर्मंनचमेप्रवृत्तिः
जानाम्यधर्मंनचमेनिवृत्तिः॥केनापिदेवेनहृदि
स्थितेनयथानियुक्तोस्मितथाकरोमि॥२२॥द्रुप
दउवाच॥यत्तेशाच्युतगोविंदमाधवानंतकेश

व ॥ कृष्णविष्णोहृषीकेशवासुदेवनमोस्तुते ॥ ३८ ॥
जयद्रथ उवाच ॥ नमः कृष्णाय शुद्धाय ब्रह्मणेनंत
रूपिणे ॥ योगेश्वराय योगाय त्वामहंशरणंगतः ॥ ३९
विकर्ण उवाच ॥ कृष्णाय वासुदेवाय देवकीनंदना
य च ॥ नंदगोपकुमाराय श्रीकृष्णाय नमो नमः ॥ ४० ॥
सोमदत्त उवाच ॥ नमः परमकल्याण नमस्ते विश्वभा
वन ॥ वासुदेवाय शांताय यदूनांपतये नमः ॥ ४१ ॥

पा॰ ८
विदुरउवाच॥ नमोब्रह्मण्यदेवायगोब्राह्मणहि
तायच जगद्धितायकृष्णायगोविंदायनमोनमः
शल्यउवाच॥ अतसीपुष्पसंकाशंपीतवाससमच्यु
तं येनमस्यंतिगोविंदंनतेषांविद्यतेभयं। ३९ बलि
भद्रउवाच॥ कृष्णकृष्णकृपालुस्त्वमगतीनांगतिर्भव
संसारार्णवमग्नानांप्रसीदपुरुषोत्तम॥ ४० श्रीकृ
ष्णउवाच॥ ततोब्रवीत्प्रियमनुजः स्वयमूर्ध्ववाहुःयोमां

मुकुंदनरसिंहजनार्दनेवा ॥ जीवनज्जपमनुदिनं
मरणेरणेवापाषाणेकाष्टसदृशायदरामभीष्टं
कुलेकुलेसनिकुलेसनियोमोसरतिनिनपशः जले
भिवाघघ्यापमेनरकाडकुरामहे ॥ ४२ ॥ ईश्वरउवाच ॥
सकृन्नारायणेत्युक्त्वाउमान्कल्पशतत्रयं ॥ गंगादि
सर्वतीर्थेषुस्नातोभवतिउचक ॥ ४३ ॥ मृतकालेस्म
रन्विस्थेमयानिपरमेपदं ॥ यस्यपादोदकंविष्णोः भ

पा॰
९

त्वामृषिभिःकृतंमया ॥ ४४ ॥ ध्रुवउवाच ॥ तत्रैवगंगा
यमुनाचतत्रगोदावरीसिंधुसरस्वतीच ॥ सर्वाणि
तीर्थानिवसंतितत्रयत्राच्युतोदारकथाप्रसंगः ॥ ४५
यमउवाच ॥ नरकेपच्यमानानांयमेनपरिभाषिते ॥
किंत्वयानार्चितोदेवःकेशवःक्लेशनाशनः ॥ ४६ ॥
नारदउवाच ॥ जन्मांतरसहस्रेषुतपोदानसमादि
भिः ॥ नराणांक्षीणपापानांकृष्णेभक्तिःप्रजायते ॥ ४७ ॥

साधुसङ्गे महीपाल विष्णुभक्तिमनामया यस्यास्म
रणमात्रेण महापापं विनश्यति ॥ ४८ ॥ प्रल्हादउ०
नाथयोनिःसहस्रेषु येषु येषु व्रजाम्यहं तेषु तेष्व
चला भक्तिरच्युतास्तु सदा मम ॥ ४९ ॥ या प्रीतिरवि
वेकानां विषयेष्वनपायिनी ॥ त्वामनुस्मरतो नि
मे हृदयान्मापसर्पतु ॥ ५० ॥ विश्वामित्रउवाच ॥ किंत
स्य दानैः किं तीर्थैः किं तपोभिः किं मखैः यो नित्यं

पा. ८

ध्यायते देवं नारायणमनन्यधीः ॥ ५१ ॥ जमदग्निरु
वाच ॥ नित्योत्सवो भवेत्तेषां नित्यं श्रीः नित्यमंगलं
येषां हृदिस्थो भगवान्मंगलायतनो हरिः ॥ ५२ ॥
भारद्वाज उवाच ॥ लाभस्तेषां जयस्तेषां कुतस्तेषां प
राजयः येषामिंदीवरश्यामो हृदयस्थो जनार्दनः
गौतम उवाच ॥ गोकोटिदानं ग्रहणेषु काशी प्रयाग
गंगोदक कल्पवासः ॥ यज्ञायुतं मेरुसुवर्णदानं

नैगोविंदनामःस्मरणेनतुल्यं ॥ ५४ ॥ अग्निहवा·
गोविंदेतिसदास्नानंगोविंदेतिसदाजपः ।गो
विंदेतिसदाध्यानंसदागोविंदकीर्तनं ॥ ५५ ॥
यदक्षरंपरंब्रह्मगोविंदेतित्र्यक्षरं ॥सकृदुच्चा
रितेयेनब्रह्मभूयायकल्पते ॥ ५६ ॥ पिप्पलायनु·
श्रीमन्नृसिंहविभवेगरुडध्वजायतापत्रयोपश
मनायभवौषधाय कृष्णायवृश्चिकजलाग्निभु

पा॰
११

जेगरोगल्लेशाव्ययायहरयेगुरवेनमस्ते ॥ हविर्होत्रउ॰
हृल्लत्वदीयपदपंकजपंजरांते श्रयेवमेवसन्नमान
सराजहंसः शाणमयाणसमयेकफवानपित्तैः कं
ठावरोधनविधौस्मरणंकुतस्ते । ८॰ ॥ द्रौपद्युवाच
हरेर्नामैवनामैवनामैवममजीवनं । कलौनास्त्ये
वनास्त्येवनास्त्येवगतिरन्यथा ॥ ८ । वसिष्ठउवाच
कृष्णेतिमंगलंनामयस्यवाचाप्रवर्तते ॥ भस्मीभ

वृतिनस्याशुमहापातककोटयः ॥ अक्रूरउवाच
कृष्णायवासुदेवायदेवकीनंदनायच ॥ प्रणतक्ले
शनाशायगोविंदायनमोनमः ॥ ६३ ॥ कश्यपउवाच
कृष्णानुस्मरणादेवपापसंघातपंजरं । शतधाभे
दमाप्नोतिगिरिर्वज्रहतोयथा ॥ ६४ ॥ गुरुरुवाच ॥ ना
मास्तिनवृगोविंदनामकृष्णशताधिकं ॥ ददामिस्म
रणान्मुक्तिंविनाप्यष्टांगयोगतः ॥ ६५ ॥ नमामि

पा. ९२

नारायणपादपंकजंकरोमिनारायणपूजनंसदा
वदामिनारायणनामनिर्मलंस्मरामिनारायणत
त्वमव्ययं। ८८। शौनक उवाच॥ स्रष्टेनेसकलकल्याण
भाजनेयत्रजायते॥ पुरुषस्तमजंनित्यंव्रजामिशर
णंहरिं॥ ८९॥ गर्गउवाच॥ नारायणेतिमंत्रोस्तिवा
गस्तिवशवर्तिनी॥ तथापिनरकेघोरेपतंतीत्यद्भु
तंमहत्। ९०। दाल्भ्यउवाच॥ किंतस्यबहुभिर्मंत्रैः भ

ल्लिर्यस्यजनार्दने॥ नमोनारायणेतिमंत्रः सर्वार्थसाध
कः॥ ८९ वैशंपायनउवाच॥ यत्रयोगेश्वरः कृष्णोयत्रपा
र्थोधनुर्धरः। तत्रश्रीर्विजयोभूतिर्ध्रुवानीतिर्मति
र्मम॥ ९०॥ श्रीभगवानुवाच॥ हरिर्हरतिपापानिदुष्टचि
त्तैरपिस्मृतः। अनिच्छयापिसंस्पृष्टोदहत्येवहिपा
वकः॥ ९१॥ पाराशरउवाच॥ सकृदुच्चारितंयेनहरि
रित्यक्षरद्वयं। बद्धःपरिकरस्तेनमोक्षायगमनंप्रति ७२

पा॰ ८३

पुलस्त्य उवाच ॥ हे जिह्वे रससारज्ञे सर्वदा मधुरप्रिये ना
रायणाख्यपीयूषं पिब जिह्वे निरंतरं ॥ ७३ ॥ हे जिह्वे
कटकस्नेहे मधुरं किं न भाषसे ॥ मधुरं वद कल्याणि
मधुरं हि लोकप्रिये ॥ ७४ ॥ वेदव्यास उवाच ॥ सत्यं सत्यं
पुनः सत्यं उद्धृत्य भुजमुच्यते ॥ वेदशास्त्रात्परं नास्ति
न देवः केशवात्परः ॥ ७५ ॥ मार्कंडेय उवाच ॥ साहा
निशं महद्भिरुद्दिश्य सा च योपजप्तकता यन्मुहूर्तं नेत्र

एवापिवासुदेवं नचिंतयेत् ॥ २८ ॥ अगस्त्य उवाच ॥
निमिषं निमिषार्धं वा प्राणिनो विष्णुचिंतनं यत्र त
त्र कुरुक्षेत्रं प्रयागो नैमिषं वनं ॥ ३० ॥ धान्वंतर उवाच ॥
अच्युतानंतगोविंद नामोच्चारणभेषजात् । नश्यं
ति सकला रोगाः सत्यं सत्यं वदाम्यहं ॥ ३१ ॥ अच्युता
नंतगोविंदं सच्चिदानंदशाघनं । मच्चेतो रमतां नित्यं
त्वच्चारुचरणांबुजे ॥ ३२ ॥ वामदेव उवाच ॥ निमिषं नि

मिषार्थं वा ये स्मरंति जनार्दनं ॥ कल्पकोटिसहस्रा
णां ध्यानमेकं विशिष्यते ॥ ८ ॥ शुक उवाच ॥ आलो
ड्य सर्वशास्त्राणि विचार्य च पुनः पुनः ॥ इदमेकं सु
निष्पन्नं ध्येयो नारायणः सदा ॥ ९ ॥ इदं पवित्रमा
युष्यं पुण्यं पापप्रणाशनं ॥ दुःस्वप्ननाशनं स्तोत्रं
पांडवैः परिकीर्तितं ॥ १० ॥ एवं ब्रह्मादयो देवा ऋ
षयश्च तपोधनाः ॥ कीर्तयंति सुरश्रेष्ठमेकं नारा

यणेविभुं ॥ ८३ ॥ यःपठेन्मानवश्चायेवैसवंस्तो
त्रमुत्तमं ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुसायुज्यमाप्नु
यात् ॥ ८४ ॥ भोजनाछादनेचिंतावृथाकुर्वंतिवै
ष्णवः ॥ योसौविश्वंभरोदेवःसकिंभक्तानुपेक्षयेत्
देहेवापिनजानंतिमोहितामममायया ॥ सदा
हेद्विजरूपेणविचरामिमहीतले ॥ ८५ ॥ हेसखे
समधुसूदनविष्णुःकैटभानकमर्द्दनमुरारे ॥ प ८९

स्नानाभनरसिंहस्वरेशापाहिरामरक्षनंदनराम
८७ ॥इतिश्रीपांडवैकृताःपांडवगीतासंपूर्णं ॥

शुभं ॥

नमोभवान्यै॥ ॐनमोकाशिनीवासिनीगंगतीरेस
दाचार्चितंवंदनरक्तपुष्पं ॥ सदावंदितेपूजितेनसर्व
देवंनमोसंकटाकष्टहरनीभवानी ॥१॥ नमोमाहि
नीमोहितेभूतसैमंसदाचंद्रवदनीहसेविकाल

सदामृगानखनीगुणोन्नूपवर्णी॥ नमोस्ते॥२॥ नमो
खेड्कहस्तेगलेरुंडमालासदागर्जितेभूमिकेपाष
मान॥ सदामर्दितेभूतमहिषासुरारि॥ नमोस्ते॥३॥
नमोमुक्तिदेवीनमोवेदमातासदायोगिनीयोगि
नीयोगिगम्ये॥ सदाकामिनीकामितेकामराज्ये
नमोस्ते॥४॥ नमोपुष्पसेस्रागलेरक्तमालासदा
कोकिलाकाचनेन्नूपवर्णी॥ सदारणविषेशत्रुसं
हारकरनी॥ नमोसंकटाकष्टहरनीभवानी॥५॥

भ॰
१९

तुही संकटे योगिनी योग धारं। तुही कामिनी कामिनी कामराजं॥ तुही विश्वमाता करे खप्पधारं॥ नमोस्तु॥ ८॥ इदं पंचरत्नं पठे त्यान काले हरे त्याप तेनके बडे धर्मज्ञानं। सदा दुःख मे हारिणी रक्ष पालं नमो संकटा कष्टहारिणी भवानी॥ ७॥

इति श्री संकटा कष्टहारिणी स्तोत्रं समाप्तम्॥

॥ शुभं॥ भूयात्॥

गगा

गं·
१

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ स्मितनमकरनि
षत्केशाशुभ्रवर्णोत्रिनेत्रो ॥ करयुतनक
लशोघन्नोम्मलाभोत्यमिष्टो ॥ विविधह
रिहतिरूपोद्यैंडकोदीरजटो कलित

सिंडूऊलोजाक्रवीनोनमामि ॥१॥ इतिध्याने ॥ ॐसम
हंसैाभागेसकलवसुधायाः किमपितन्महेस्वा
येलीलाजननिजगतःखेडपरेशाः ॥ क्रतीनोस
वेसंस्कृतमथमूर्तिमनमो ॥ सुधासौदर्ययेनेम
लिलमशिवेनःसमयन ॥ ५ ॥ विलीनोवैवैवःसन
नगरकोलाहलभरो गताहूनाहूंकोविदपि
पोहेनास्मगायिने ॥ विमानानांमानोविदलपति

वीर्यादिविषदो॥ कथानेकल्याणीयदिवपिमहि
मेउलमगान्॥५॥ दरिद्राणांदैन्यंडरिनमथउर्वोम
नेहदोउतेहरीउर्वंस्मकूरप्रेगनोहष्टमरणी॥ श्रा
द्गाविघाद्रुमदलनदीस्रागरहरिहे॥ प्रवाहस्तेवा
गांघ्रिपमपमपारांदिशानन:॥७॥ उदन्वन्मान्मर्ध
स्फुटकपटहेरंभजननीकटाक्षव्याक्षेपक्षणज
नितसंक्षोभनिवहा॥ भवंत्वालिंगनोहरशिरसि

गंगापुनरमीनरंगाः प्रीतेंगाउरितभररमेंगायभव॥
ते॥८॥मकलीलालोललहरिललितांभोजपटला
स्फुरन्यांशुध्यानस्फुरणाविशदत्कोंऊमहवि॥हरह्रो
वतोजनदरद्गकजेवालजटिले॥जलेतेजेवालेम
मननननजालेजरयत॥५॥स्फुरत्कामक्रोधप्रबलरस
सेज्ञानजटिले॥ज्वरज्वालाज्वालज्वलितवपुषांनमति
हिने॥हरंतोसेनोसमपिचमरुऊलासलहरी॥छटा

गी॰
२

चेवन्माथ्यंकाणस्रणायोदिव्यसोरिनः ॥४॥ विनिघा॰
मुन्मैत्तरपिचपरिहायीणिपतिनेरवाच्यानिद्रामैः
मञलकमपासानिपिश्चैनेः ॥ हरंनीलोकानामन
वरनमेनंसिकिपिना ॥ कदापिश्रंनान्नावमिहश्रे
काविज्ञयमे ॥ ॥ स्खलेनीस्वलोकादवनिनलश्रोक
पहत्तये ॥ जटाजटंयेथोपरामिविनिवद्दापरमिदाः ॥
श्रपेनिलोभानामपिमनसिलोभेजनपनो ॥ राग्गा

नामेवायंनवजननिर्दोषःपरिणितः॥८॥स्वभावस्व
छान्तोसहजशिशिराणामयमया॥मपारस्नेमात
जगतिमहिमाकोपिजयति॥मदायंगायंतिघत्नल
मनवघघनिभृतः॥समासायायापिस्फुटपुलक
मांद्राःसजगरजा॥५॥कृतत्वद्वाचोद्यानयऊरिति
सेतनमममनमः॥समद्वंद्वेसेतित्रिभुवननलोनीछे।
निवहा॥अपिमायषिन्नप्रसरणापथानीनचरितन्न

गं.
८

गान्धीकर्णैर्जगतिनिखिलंजागर्तिभवती ॥ १ ॥ जडाने
धान्यरम्लक्षुतिविपिराज्ञकिविकलान्ग्रहग्रस्तान्
ल्लानखिलदुरितग्रस्तमरणीं ॥ निलिंगोनिंसुक्त
नपिबन्निरयोनत्रिपतितां ॥ नराणांवद्यानेन्तभि
हपरमंभेषजमसि ॥ ११ ॥ निधानेयस्मोणांकिमपि
चविधानेननवमद्दो ॥ प्रधानेनीर्थानाममलपरिया
नेत्रिजगतः ॥ समधानेष्वद्देरपवलनिरोधानम

यियो ॥ श्रियामायातेनः परिवहन्नपापंतववपुः ॥१४॥
इदं हि ब्रह्मांडे सकलभुवनाभोगभवने ॥ नरोगेयः
स्यात्तले ठतिपरितल्लिंडकमिव ॥ सएषः श्रीकंठः
भवननजयाज्ञटजटितोज्जलानां संघातस्तवजन
निपापंहरतुनः ॥१५॥ नगेभ्यो यांतीनां कथयतटि
नीनांकृतमयो ॥ पुराणां संहृत्वैः सरधुनिकपर्दोपि
रुहहे ॥ कयावाश्रीभर्तुः पदकमलमत्तालिसलि

गु॰
५

लैस्तलालेशोयसांतवजननिर्दिपेनकविभिः ॥ ४ ॥
मम्नयन्निः पद्मरमसरणपद्पद्मामलननाबोद्विवासः केर
पंप्रनिभटजटाजूटभुवने ॥ ग्रथापंव्यासंगोनिवि-
लजननिस्तारणनिधुर्नैकस्माडम्बकषैस्तवजननि-
गागर्तेजगति ॥ ५ ॥ हृपथेत्तीर्थीनिव्वीरिनमिह्रघस्या
इतिविपोकरंकोगीऊर्वैम्पपिकिलकपालीमप्रहृनयः
श्मंतेमामेवनमसिकरुणाणप्रणोदद्ये ॥ श्वानानामवै

घामघमयन्तरथैंदलयासि ॥१८॥ स्वपाकानाभ्रानैरस्मि
नविचिकित्सा विचलितैर्विस्मकानामेकेकिलसद
नमेनः परिषदो ॥ अहोमामञ्जुनैर्जननिहृदयेन्याः प
रिकरे ॥ नवग्रस्ताकर्नैकथमिवसमर्थोनरशुशुः ॥१९
नकोप्येनावेनांवलुसमयमारभ्यमिलिताषडङ्गा
दाराद्रवन्तिजगतोविस्मयभरः ॥ इतिमामीहन्तेमनसि
चिरकालास्थितवतीमयेमामोहंसफलयतरामंकथ

गो॰
९

णमतः ॥१८॥ षत्रूनिष्यासेगोनियतनमयमिथ्याप्रलय
ते ॥ ऊनतैकैषभ्यासः सनतनयरमैछ्न्यमननं ॥ श्रापिश्चावे
श्रवेंममनतपुनरेवंगुणमाणंऊनेनत्कोनामस्त्वणम
यिनिरासेपवदने ॥१९॥ किंपनः संन्येकेसननतमिहलो
कार्थेघटकापरेशनान्मानः कनिचपरलोकमणयि
नः ॥ बावंषोनेमानसलबवलहूपोनः पुनरयंजगन्ना
थः शश्वनयिनिहितलोकहृदयभरः ॥२०॥ विशालाभा

माभ्यांकिमिहनयनाभ्यांवेलफले॥नयाभ्यांमाली
ठापरमरमणीयाननवनतुः श्रयंहित्वत्कारोमवजह
नकस्यश्रवणयोर्ययोनीनयांनस्तवलहरिलीला
कलकलः॥२५॥विमानेबहुंदेसहखरमयेंनेसहकृति
नः॥पत्तंनिद्राकृपाजननिमरकानः परवशाः॥वि
भागेयंनास्मिन्नभुभमयमंनैजननपदेनयत्रवली
लाटलिनमनज्ञासेषकलषा॥२६॥श्रपिद्धंनोविभा

गं. ८

नविरतमस्वंनोगुरुरुसतिः॥ पिवेतोमैरेयंछन्नुरापहूरंत
श्वकनकें॥ विहायवत्थंतेनन्नुमनन्नुदानाधरज्जवा। म
पर्यंकीडस्याखिलसुरसंभाविनपदा॥ २४॥ स्तगामी
दामाशादपिपुरिहरंत्याभवभयं॥ शिवायास्तेमन्नैः
कटहमहिमानंनिगदितं॥ अमर्षस्थानाम्माः परमम
गेयंगिरिभवो॥ विहायश्रीकंठः शिरशिभियनेया
रपतियो॥ २५॥ अलंभेसारंभेहरनिनियनेयः समनसा

तृणाणां देवमाणाण निविरहश: स्वतनदसो ॥ नदीयाः
नोलीलाचलिनलहरीणांम निकरा सुनीतेसोपिद्
गहहपवमानास्त्रिभुवने ॥२५॥ प्रभानेस्त्रांनीनोरुपति
रमणीनोऊचतटी गतो याषन्मानमिलतितवनोधै
र्गमद: ॥ स्रगास्ता वद्वैमातिकशान सहस्रै: परिवृता
विशेनि स्वछंदं विमलवपुषोनंदनवने ॥२६॥ विधाना
नि:शंकेनिरवानयिममाथिविपिरहो ॥ स्वावेशनेशे

माहरिरविनवेनमनहरः ॥ कृतेम्प्रायश्चित्तैरलमथत
पोनाययजैनैः ॥ सवित्रीकामानोयदिजगतितिजागर्ति
भवती ॥ ४ ॥ स्मरतेमघःखांनेस्वलयतिनितांनेसकृदपि
प्रणीतेयन्नापंकरीतिभवन्नापंचहरति ॥ इदंयक्षेगेति
श्रवणरमणीयंवलपदंममप्राणाम्भोनेवदनकुम
लोनविलसतु ॥ ५ ॥ कपटोडलमप्रलयमिलदृक्षेग
भुवने ॥ शृगारैः प्रेंखेनामडलनरसीमेनसरोगो । भवा

न्यासाबलाः स्फुरितनयने कोमलरुचा ॥ करेणाहि
म्यास्तेजननिविजयंतोलहरयः ॥ ९ ॥ श्रनाथः हे
हाद्रौविगलितगतिः प्रपगनिदो ॥ पनंनिवेशोड
ढीगदविदलितः सिद्धिभिवज्रेमधासिंधुनदलाउ
लितहृदयोमानरमयेशिशुः संमानस्तामहमिह
विदध्याः हमविनं ॥ १० ॥ भवनमाहिब्रान्पायमयनि
नपातेउपरिबन्धतित्राणत्रेहः स्नवयिनमशक

गो. ८

खलयथा॥ममाप्येवंप्रेमातुरितमिवदेहेष्वजगति
हभावोयेसर्वैरपिखलयनोऽङःपरिहरः॥२२॥प्रपद्येते
लोकाःकतिनभवन्तिमत्रभवन्ति॥परेत्वज्ञोपाधिःस्फु
रतियदिभीष्टविनरामिशयेत्वभ्येमात्वःममतन्वनरा
न्मायमवद्येनिसर्गादेवतन्मभिन्नमन्नुरागोविधूतवा
न॥२३॥पयःपीत्वामानस्तवमपदिपातःसहचरैर्वि
सृष्टैःसंरंनेक्कचिदपिनविश्रांतिमगमं॥इदानीमुत्सं

गैमरुडपवनसंचाराग्निशिरेविराडुनिद्रमोंसदयद्दृदये
शायायिचिरे॥२२॥सदैवनष्येषापिंनऊशालचिंताभर
मिमे॥यदिंनमामेवनजासिसमयेस्मिन्हविषमे॥न
दाविश्वासोयेत्रिभुवननलादस्नमयते॥विरायारा
चेयंभवतिविलसतिआजकरुणा॥२३॥नवालेनंदाव
स्फुरदलचूवर्गेणसहसा॥मयासर्वैवत्तामरणिमपा
नीताःशरणा॥यदानीमोहास्पयरिभजासिभागीरथि

गे॰ ८

नेद॥ निराधारोहारोरिमिकथयकेशामिह्रभुरः॥२५॥
श्रपिग्राजंगजंनरणामिवपरिम्याजसहसाविलोल॥
हानिरेंनवजननिनीरंश्रिनब्रनो॥ सुयोनःस्वादीयेम
लिलमिटमात्मपियवनोंजनानामानेदःपरिहसति
निर्वाणपदवी॥२६॥ प्रदोषानर्दनसुरमथनलीलोद्
नजरा॥ नटाभोगामेवलहारिभुजंसेकानुविधुनि॥ न
टाकोटक्रीडजलजनिननागावलिशनाम्निरोयजाता

पंचविंदशतदिनीनांउववविधि ॥ २३ ॥ पुरोयावेगावेंइवि
णामदिराह्वर्णिनहणांमहियानांनानानरत्नरूपावे
दस्यनियतेममेवायेमेनः स्वहिनयानहेनजेहपियो
वियोगस्तेमातघदिकरणोनः त्वणमपि ॥ २४ ॥ स्मर्तिं
यातांपुंसामरूनस्हरूनानामपितया ॥ रूदरयेनस्तद्रो
निमिरमिवचांद्रांसमरणीः ॥ इयंनेमामूर्तिः सकल
स्वरमेसेवसलिलामम्मोनः सेनापंचिविषमथपापंचवह

गी॰
११

स्तो॥३॥ ललाटेपालोकेरिहावलसलीलातिलकं

नो॥ नमेहोह्नेंधत्तेनहृणानरमांनेऊनलनो॥ विलीयं

नीसघोविधिविलिनडवीणासरणीवदीयायास्त्वा

नेममहरत्नहृस्वामपिशुचं॥४॥ नरान्मूढानूवनतेग

नपदममामकृमनमोहमेनः मोलामेविकचकुह

मन्नानमिघनः प्रनानाः स्नोरभ्येः मननमलिनोतिम

मलिनानमवायानः मंतविदृशानटिनोनीरनरवः॥५॥

यदंतःस्विलेंम्नोवलनरसंतोषभरितानकाकानाका
भीष्वरनगरसाकोदमनमः॥ निवासाह्लोकानाज
निमरणाश्रोकायहरणे॥ नदेनत्रीनीरस्रमसमनः
धीरंभवहनः॥ ४४॥ महादानैर्ध्यानैर्बहुविधिवितानै
रपिवयवलेभ्यंघोराभिह्रविमलनपोराजभिरपिश्र
विनेयनह्विलोःपदमाविलसाधारणन्यानदाना
केनासिनमिह्ननलनीयाकथयनः॥ ४५॥ नयन्त्सा

गी॰
५५

त्वाहैदेहपनिषद्भेदैर्निगदितंनयस्मिंजीवानोप्र
भवतिमनोवागगोचरः॥निराकारंनित्यंनिजमहिमनि
वीसितनमाविशुद्धंयत्तन्नेसरत्नायितितत्त्वंननियमः
यजेत्यैकैदेवान्कतिनिनटमेवोस्तुउपरेविनानयासं
क्ताषमनियमरक्ताःकतिपये॥ब्रह्मैननत्वाममस्मरणा
म्भेनकामक्षिपथ्येगेजगाजालंजानेजननतिरणजाले
नमटशो॥४५॥अपिश्रांनजन्मावयिसहकनकर्मीजेन

वनांसन्तांश्रेयःकर्तृःकान्तिनसन्तिमेविविद्युयाःति
रस्तालेवानामक्षुतनसहक्षुनांनांनभवंनीविनाम
स्मिन्लोकेलयपरमवलोकेहिनकरं ॥४८॥ वथा
नक्षारोवद्रुढिमरमणीयंपरिकरं ॥ किरीटेवालेंड
नियमयस्तुनःपञ्चगगणोःनऊयीस्वहेलामिनराज
नस्माधारणायिया ॥ जगन्नाथस्यायेंहरशुनिसम्बुद्दा
रसमयः ॥४९॥ शारस्वंदृष्टेनोप्राशिसकलशोभालम्बु

गी· १३

उठोकैरुंभोभोजेवरभयनिरासौचदयनी ॥ सुधा
धाराकाराभरणवमनोश्रुभ्रमकरास्थितावोयेधा
येमष्टयनिनेषांपरिभवः ॥ ५० ॥ दृशास्मिन्नेमल
मष्टवदनकांतिप्रस्रैनेभवज्वलनभर्जितानपिते
मज्जयंतीनराः ॥ खिदकमयशुभ्रंद्वकांचपवमज्जमा
नवनीममसननोमपदिशांतनोरंगना ॥ ५१ ॥ मेचैः
मिलिनभौषिमेजलिनेशस्ते सुमाणांगगौः ॥ घना

सोऽहंस्वयारसैविगलितंगात्मनैर्ग्रीवभि ॥ विवि
त्रालितकालमाहितपदैस्वलोककलोलिनी॰
तेनायेशमयाप्नुनामप्रभवत्यालावलीढान्मन:
घ्रनेनागेंद्रकमेप्रथममग्राफणिनेद्विप्रस्वेसवे
सेहार्त्यिनास्वमयवपुरभिन्नपणीकन्हेकाम: ॥
साकृनेहैमवन्यामंडलहरिनयावीहितानापास्मि॰
साकृनेहैमवन्यामंडलहरिनयावीहितानापास्मि:
वावस्यालोकोलाभिलीलालहरिनवस्त्रटौंडनन:
नौ

गं॰ २८

पुनीता ॥ ५१ ॥ विशृषितानांगिरिशृन्गमांगासेघा
कृतानेकजननार्तिभंगामनोहरोनेगाक्लत्तांगा
गंगामगंगामलीकरोतु ॥ ५२ ॥ इमांपीयूषलहरीं
जगन्नाथेननिर्मितं ॥ यःपठेत्तस्यसर्वत्रजायंतेसर्व
संपदः ॥ ५३ ॥ ॥ इति श्रीपंडितराजकृता गंगालह
रीस्तोत्रंसंपूर्णम् ॥ शुभं ॥ ॥ संवत् ॥ १९-३ ॥ ॥

सौ॰
१

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ शिवः शक्तायुक्तो यदि भ
वति शक्तः प्रभवितुं ॥ न चेदेवं देवो न खलु
कुशलः स्पंदितुमपि ॥ अतस्त्वामाराध्यां हरि
हरविरिंचादिभिरपि ॥ प्रणंतुं स्तोतुं वा कथमकृत
पुण्यः प्रभवति ॥ १ ॥ तनीयांसं पांसुं तव चर
णपंकेरुहभवं ॥ विरिंचिः संचिन्वन्विरचय

त्रिलोकानविकलान्॥ वह्नयेनेशो रिःकय
मपि सहस्रेणाधिरसौ हरः स्वद्रष्टैनेभजनिभसितो
त्पलनविर्यं॥ ५॥ अविद्यानामेनामिमिरमिहि
रोद्दीपनकरी॥ जडानांचैतन्यस्तवकमकरंद
स्रुतिसिरा॥ दरिद्राणांचिंतामणिगुणनिकाजन्म
जलधौ निमग्नानांदंष्ट्रामुरारिपुवराहस्यभव

मो॰
२

णी॥३॥ त्वदन्यःपाणिभ्यामभयवरदोदैवतगण
स्त्वमेकानैवासिप्रकटितवराभीत्यभिनया॥
भयात्त्रातुंदातुंफलमपिचवाञ्छासमधिकं॥
शरण्येलोकानांतवहिचरणावेवनिपुणौ॥४॥ह
रिस्त्वामाराध्यप्रणतजनसौभाग्यजननीं॥पु
रानारीभूत्वापुररिपुमपिक्षोभमनयत्॥स्मरो

पित्वां नत्वा रतिनयनलोह्येन वपुषा ॥ मुनीना
मप्यंतः प्रभवति हि मोहाय महताम् ॥ ५ ॥ धनुः
पुष्पं मौर्वी मधुकरमयी पंचविशिखा ॥ वसंतः
सामंतो मलयमरुदायोधनरथः ॥ तथाप्येकः
सर्वं हिमगिरिसुते कामपि कृपा ॥ मपांगात्ते
लब्ध्वा जगदिदमनंगो विजयते ॥ ६ ॥ क्वणत्कां

सौं ३

चीदामाकरिकलभकुंभस्तनभरा॥ परिक्षीणाम
ध्येपरिणतशरच्चंद्रवदना॥ धनुर्बाणान्पाशंसृ
णिमपिदधानाकरतलैः॥ पुरस्तादास्तांनःपु
रमथितुराहोपुरुषिका॥ ७॥ सुधासिंधोर्मध्येसुर
विटपिवाटीपरिवृते॥ मणिद्वीपेनीपोपवनवति
चिंतामणिगृहे॥ शिवाकारेमंचेपरमशिवपर्यं

कनिलये॥भजंतित्वांधन्याःकतिचनचिदानंदल
हरीम्॥८॥महीमूलाधारेकमपिमणिपूरेहुत
वहं॥स्थितिंस्वाधिष्ठानेहृदिमरुतमाकाशमु
परि॥मनोपिभ्रूमध्येसकलमपिभित्वाकुलपथं
सहस्रारेपद्मेसहरहसिपत्याविहरसि॥९॥सुधा
धारासारैश्चरणयुगलांतर्विगलितैः॥प्रपंचंसिं

सौं: वेतीथुनरपिरसान्नायमहसा॥ अवाप्यस्वांभूमि
८ भुजगनिभमध्युष्ठवलये॥ समानम्नानेहृत्वाम्य
पिषिजलॐडेंॐहविगा॥ १॥ चतभिः श्रीकंठैः।
सितवपुवतिभिः पंचभिरयः॥ प्रभिन्नाभिः श्रोभो
वैवभिरपिमलमुक्तानिभिः॥ त्रयश्चत्वारिंपाहदश
दलकलाश्रविवलय॥ त्रिरेखाभिस्साधंनंवभवा-

नकोणाः परिणताः ॥११॥ त्वदीयं सौंदर्यं तुहिन
गिरिकन्ये तुलयितुं ॥ कवींद्राः कल्पंते कथमपि
विरिंचिप्रभृतयः ॥ यदालोकौत्सुक्यादमरलल
नायांति मनसा ॥ तपोभिर्दुष्प्राप्यामपि गिरिश
सायुज्यपदवीं ॥१२॥ नरं वर्षीयांसं नयनविरसं न
र्मसु जडं ॥ तवापांगालोके पतितमनुधावंति श

श्रीः
५

नष्टाः ॥ माणाह्रीणीबंधाः क्वचकलशविस्तृतस्मि
चया ॥ हष्टात्तुसन्कोचोविगलितडशलाघवना-
यः ॥ ४४ ॥ तितैोषट्पंचाशाह्निसमधिकपंचाशड-
दके ॥ अनाशेद्वाषष्टिश्वकरधिकपंचाशदतिले
दिविहिमाङ्गिंशान्कनस्तिवचनःषष्टिरितिये ॥ मय-
खिकेषामणुपरि पा० नवंदाम्बुजष्ठगाम् ॥ ४५ ॥ शार१

ऐपान्स्नाशुभ्रां शशिशुतजटाजूटमकुटं ॥ वरत्रा
सत्राणस्फटिकगुटिकापुस्तककरां ॥ सकृन्न
त्वा नत्वा कथमपि सतां सन्निदधते ॥ मधुक्षीरद्रा
क्षामधुरिमधुरीणा भणितयः ॥ १५ ॥ कवीन्द्राणां
चेतःकमलवनबालातपरुचिं ॥ भजन्ते ये सन्तः
कतिचिदरुणामेव भवतीम् ॥ विरिंचिप्रेयस्यास्त

सौं॰ ८

रलक्ष्मृंगारलहरी॥ गभीराभिर्वाग्भिर्विदधति स
तांरंजनममी॥ ९८॥ स्रवंतीभिर्वाचांशशिमणिशि
लाभंगरुचिभिः॥ वशिन्याद्याभिस्त्वांसहजननिसं
चिंतयतयः॥ सकर्ताकाव्यानांभवतिमहतांभंगि
सुभगैः॥ वचोभिर्वाग्देवीवदनकमलामोदमधुरैः॥
९९॥ तनुच्छायाभिस्तेतरुणतरणिश्रीसरणिभिः॥

दिवंसर्वामुर्वीमरुणिमनिमग्नांस्मरतियः॥भवंत्य
स्यत्रस्यद्वनहरिणशालीननयना॥सहोर्वश्याऽव
श्याःकतिकतिनगीर्वाणगणिकाः॥१८॥मुखंबिं
दुंकृत्वाकुचयुगमधस्तस्यतदधो॥हरार्धंध्यायेद्योह
रमहिषितेमन्मथकलां॥ससद्यःसंक्षोभंनयतिव
नितादत्यतिलघु॥त्रिलोकीमप्याशुभ्रमयतिरवींदु

सौ·
७

स्तनयुगं ॥ ८ ॥ किं त्वं नीमं गोभ्यः किरणानि कुरुषे
वाष्पनरसे ॥ हृदि त्वामादन्ने हिमकरशिलामर्ति
मिव यः ॥ स्मरमर्पीणां दर्पं शमयति निशाकेनापि पश्वः
नरस्वर्णं हृद्वाहवयति ह्यथामारामिरया ॥ ९ ॥ नहि
लेखानन्वीनपनशाशि वैस्वानरमयी ॥ निषध्माष
स्मामम्भुपरिकमलानां नवकलां ॥ महापघ्राट

यो मुदितमलमायेन मनसा ॥ महांतः पश्यंतो द
धति परमानंदलहरीं ॥ २१ ॥ भवानि त्वं दासे मयि वि
तर दृष्टिं सकरुणा ॥ मिति स्तोतुं वांछन् कथयति
भवानि त्वामिति यः ॥ तदैव त्वं तस्मै दिशसि निज
सायुज्यपदवीं ॥ मुकुंदब्रह्मेंद्रस्फुटमकुटनीराजि
तपदम् ॥ २२ ॥ त्वया हृत्वा वामं वपुरपरितृप्तेन मन

सौं॰ ८

सा॥ शरीरार्धं शंभोरपरमपि शंके हृतमभूत॥ ना॰
याद्वितद्रूपं सकलमरुणाभं त्रिनयनं॥ कुचाभ्या
मानम्रं कुटिलशशिचूडालमकुटं॥ २३॥ जगत्सूते
धाता हरिरवति रुद्रः क्षपयते॥ तिरस्कुर्वन्नेतत्स्वम
पि वपुरीशस्तिरयति॥ सदा पूर्वः सर्वं तदिदमनुगृ
ह्णाति च शिव॥ स्तवाज्ञामालंब्य क्षणचलितयो

भैलनिकयो ॥ ४८ ॥ त्रयाणांदेवानांत्रिगुणजनि
तानांतवशिव ॥ भवेत्पूजापूजातवचरणयोर्या
विरचिता ॥ तथाहित्वत्पादोद्वहनमणिपीठस्यनि
कटे ॥ स्थिताह्येतेशश्वन्मुकुलितकरोत्तंसमकुटाः ॥ २५
विरिंचिः पंचत्वंव्रजतिहरिराप्नोतिविरतिं ॥ वि
नाशंकीनाशोभजतिधनदोयातिनिधनं ॥ विते

सौं· ९ द्रामाहेंद्रीविततिरपिसंमीलितदृशां ॥ महासंहा
रेस्मिन्विहरतिसतित्वत्पतिरसौ ॥ २६ ॥ जपोजल्पः
शिल्पंसकलमपिमुद्राविरचनं ॥ गतिःप्रादक्षि
ण्यक्रमणमशनाद्याहुतिविधिः ॥ प्रणामःसंवेशः
सुखमखिलमात्मार्पणदृशा ॥ सपर्यापर्यायस्तव
भवतुयन्मेविलसितम ॥ २७ ॥ ददानेदीनेभ्यःश्रिय

मतिष्यमाणाब्रसदृशी॥ ममर्दसौंदर्यप्रकरमक
रंदं विकिरति॥ नवास्मिन्मेदारम्नवक्रस्नभोगयाः
न्नचरणो॥ निमज्जन्मज्जीवः करणचरणौः षट्चर
णानाम्॥१५॥ स्वधामप्यास्वाद्य प्रतिभयजनारस्ट
सृष्टरणी॥ विधुन्वेते विश्वे विधिज्ञानमखाद्यादि
विषदः॥ करालेपन्ते हंकवलितनवनः कालक

सौं॰ लना॥ नशंभोस्तन्मूलंजननितवताटंकमहिमा॥ २५
१॰ किरीटंवैरिंचंपरिहरपुरःकैटभभिदः॥ कठोरेको
टीरेःस्खलसिजहिजंभारिमकुटम्॥ प्रणम्रेष्वेते
षुप्रसभमभियातस्यभवनं॥ हरस्याभ्युत्थानेत
वपरिजनोक्तिर्विजयते॥२॥ चतुःषष्ट्यातंत्रैःस
कलमभिसंधायभुवनं॥ स्थितस्तत्तत्सिद्धिप्रसव

परतंत्रैः पशुपतिः ॥ पुनस्त्वन्निर्बन्धादखिलपुरु
षार्थैकघटना ॥ स्वतंत्रं ते तंत्रं क्षितितलमवाती
तरदिदं ॥ ३१ ॥ शिवः शक्तिः कामः क्षितिरथ रवि:
शीतकिरणः ॥ स्मरो हंसः शक्रस्तदनु च परामा
रहरयः ॥ अमी हृल्लेखाभिस्तिसृभिरवसानेषु
घटिता ॥ भजंते वर्णास्ते तव जननि नामावयव

सौं० ॥

नो ॥ ३२ ॥ स्मरंयोनिंलक्ष्मींत्रितयमिदमाद्येतवम
नो ॥ निधायैकेनित्येनिरवधिमहाभोगरसिकः ॥
जपंतित्वांचिंतामणिगुणनिबद्धाक्षवलयाः ॥ शि
वाग्नौजुह्वंतः सुरभिघृतधाराहुतशतैः ॥ ३३ ॥ श
रीरंत्वंशंभोः शशिमिहरवक्षोरुहयुगं ॥ तवात्मा
नंमन्येभगवतिनवात्मानमनघम् ॥ अतः शेषः

शेषेस्युभयमाधारणतया॥ स्थितःसंबंधो
वांसमरसपरानंदपरयोः॥३४॥ मनस्त्वंव्योमत्वं
मरुदसिमरुत्सारथिरसि॥ त्वमापस्त्वंभूमिस्त्व
यिपरिणतायांनहिपरम्॥ त्वमेवस्वात्मानंपरि
णमयितुंविश्ववपुषा॥ चिदानंदाकारंशिवमहि
षिभावेनबभृषे॥३५॥ तवाज्ञाचक्रस्थंतपनश

सौं·
५५

शिकोटिद्युतिधरं ॥ परंशंभुं वंदे परिमिलितपा
र्श्वंपरिचितं ॥ यमाराहुर्भक्ता रविशशिशुचीनां
मविषये ॥ निरालोके लोके निवसति हि भालो
कभवने ॥ ३६ ॥ विशुद्धौ ते शुद्धस्फटिकविषदं व्यो
मजनकं ॥ शिवं सेवे देवीमपि शिवसमानव्यव
सितां ॥ ययोः कांत्या यांत्याः शशिकिरणसारूप्य

मरसिं ॥ विधुनोनओनाविलसंतिचकोरीव
जगती ॥ २८ ॥ समंदोलन्सेविन्कमलमकरंदैक
भरिते ॥ भजेहेमस्तेहृदिकिमपिमहत्तोमानमव
रे ॥ यदालापादृष्टादशगुणितेनविघ्यापरिणति
धीदादत्तेदोषाङ्कुणमखिलमज्ञः पयइव ॥ २९ ॥
नटितंहंसेशत्नानिमिरपरिपंक्तिस्फुरणया ॥

मो॰
१३

स्फुरन्नानारत्नाभरणपरिणद्धेन्दुधवले ॥ नमः
प्रणामे मे स्वैजननिर्माणाहुरैकशरणे ॥ तिष्ठेवेव
वैनेहरमिक्तिरनमे त्रिभुवने ॥ ५ ॥ नवब्राधिष्ठाने
ऽनवहमधिष्ठायतिरने ॥ नमीश्रेसंवैनेननति
महंतीतांचसमया ॥ यदालोकेलोकान्दहतिमह
हतिक्रोधकलिले ॥ दयार्द्रानदृष्टिः शिशिरव

पचारेरचयति ॥ ४० ॥ नवाधारेमूलेसहसमयया
लास्यपरया ॥ नवात्मानेमन्येनवरसमहानाट
कनटं ॥ उभाभ्यामेताभ्यामुभयविधिमुद्दिश्यपदय ४१
या ॥ सनाथाभ्यांजज्ञेजनकजननीमज्जगदिदं ॥
गतैर्माणिकत्वंगगनमणिभिःसांद्रघटितं ॥
किरीटंहैमंनेहिमगिरिसुतेकीर्तयतियः ॥ नमी

डेयच्छायाच्छुरणशबलंचंद्रशकलं ॥ धनुःशौ
नासीरंकिमिदमितिनबध्नातिधिषणाम् ॥ ४२ ॥ धुनो
तुध्वांतंनस्तुलितदलितेन्दीवरवनं ॥ घनस्निग्ध
श्लक्ष्णंचिकुरनिकुरंभंतवशिवे ॥ यदीयंसौरभ्यंस
हजमुपलब्धुंसुमनसो ॥ वसंत्यस्मिन्मन्येबलमथ
नवाटीविटपिनां ॥ ४३ ॥ वहंतीसिंदूरंप्रबलकबरी

भारतिमिर ॥ द्विषांवृंदैर्वंदीकृतमिवनवीनार्क
किरणं ॥ तनोतुक्षेमंनस्तववदनसौंदर्यलह
री ॥ परीवाहस्रोतःसरणिरिवसीमंतसरणिः ॥
अरालैस्वाभाव्यादलिकलभसश्रीभिरलकैः ॥
परीतंतेवक्त्रंपरिहसतिपंकेरुहरुचिं ॥ दरस्मे
रेयस्मिन्दशनरुचिकिंजल्करुचिरे ॥ सुगंधौमा

स्रो: १८

घेतिस्मरमथनवदनमधुलिहः ॥ ४८ ॥ ललाटंला
वण्यद्युतिविमलमाभानिनवद्य ॥ ह्रीनीयंनन्म
न्मथऊरशाशिखंडस्यशकलं ॥ विपर्यासन्यासाड
भयमपिसंभूयसमिथः ॥ स्वधालेपस्फूर्तिःपी
णामनिराकाहिकरः ॥ ४९ ॥ श्रवोभयेत्रकिंविद्रुवन
भयभेगावमसनिनि ॥ नदीयनेत्राभ्यांमधुकरकवि

भ्योभूतगणेः॥ यत्रमैत्रेसखेनरकरटहीनेरतिः
पतिः॥ प्रकोष्ठेमष्टोचस्यगायत्रितिशूठेनरामि
दे॥४७॥ ग्रहःसूनेमवेजवनयनमर्कात्मकनया
त्रियामावामेनेसृजनिरजनीनायकतया॥ स्त
नीयाहविस्वेदरदलितहेमांबुजरुचिः॥ समाने
मेयोदिवसनिशयोरंतरचरी॥४८॥ विशाला

सौं॰
१८

कल्याणीस्फुटरुचिरयोध्याकुवलयैः॥ कृपाधा
रापाराकिमपिमधुराभोगलतिका॥ अवंतीदृष्टि
स्तेबहुनगरविस्तारविजया॥ ध्रुवंतत्तन्नामव्य
वहरणयोग्याविजयते॥४९॥ कवीनांसंदर्भस्त
वकमकरंदैकरसिकं॥ कटाक्षव्याक्षेपभ्रमरक
लभौकर्णयुगलं॥ अमुंचंतौदृष्ट्वातवनवरसा।

स्रादनरला ॥ वस्त्रयासेपर्कोदलिकनयनोकिं
विदरुणो ॥ ५० ॥ श्रीवइंगाराइनरदिनरम्रवेत्रु
मनपरा ॥ सरोषारांगायोगिरिशवरिनेविस्मा
यवनी ॥ हराहिभ्योभीनासरसिरुहसौभाग्या
जननी ॥ सखीमुखेराजेमयिजननिदृष्टिसकरु
णा ॥ ५१ ॥ यानेकर्णाभ्यांगहडइवपद्मागिदय

सौं०
२

नी॥ पुरां भेत्तुश्चित्तप्रशमरसविद्रावणफले॥ इ-
मे नेत्रे गोत्राधरपतिकुलोत्तंसकलिके॥ तवाक-
र्णाकृष्टस्मरशरविलासं कलयतः॥ ५२॥ विभक्त-
त्रैवर्ण्यं व्यतिकरितनीलाञ्जनतया॥ विभाति-
त्वन्नेत्रत्रितयमिदमीशानदयिते॥ पुनः स्रष्टुं दे-
वान्द्रुहिणहरिरुद्रानुपरतान्॥ रजः सत्वं बिभ्रत्त-

मइतिगुणानांत्रयमिव ॥ ५३ ॥ पवित्रीकर्तुंनःप
शुपतिपराधीनहृदये ॥ दयामित्रैर्नेत्रैररुणध
वलश्यामरुचिभिः ॥ नदःशोणोगंगातपनत
नयेतिध्रुवममुं ॥ त्रयाणांतीर्थानामुपनयसि
संभेदमनघं ॥ ५४ ॥ तवापर्णेकर्णेजपनयनपै
शुन्यचकिता ॥ निलीयंतेतोयेनियतमनिमेषाः

मो॰
१८

शपरिकाः॥ इयंचश्रीनद्दकुटषटकवारंकंवल
ये॥ जद्दानिमञ्झेषानिषिचविज्ञेठायप्रविसातिः॥ ५५
निमेषातेमेघाभ्यांमलयमदयंयानिवृगतो॥नवे
माऽग्रस्मेतोपरगीाधरराजमलननये॥नद्दमेषाजा
नेनगदिदमषेषांमलयनः॥परिश्रानंशेकेपरिव
नतिमेषाल्लवदश्राः॥५४॥दृश्याङ्गाद्योयमादरद

लितनीलोत्पलरुचा ॥ दवीयांसंदीनंस्नपयकृप
यामामपिशिवे ॥ अनेनायंधन्योभवतिनचतेहा
निरियता ॥ वनेवाहर्म्येवासमकरनिपातोहिमक
रः ॥ ५७ ॥ अरालेतेपालीयुगलमगराजन्यतनये ॥ न
केषामाधत्तेकुसुमशरकोदंडकुतुकं ॥ तिरश्चीनो
यत्रश्रवणपथमुल्लंघ्यविलसन् ॥ अपांगव्यासंगोदि

सौं·
५५

शांतिशरसंधानविधानें ॥ ५८ ॥ स्फुरत्तुंडाभोगप्रा
निफलिननादैककुशले ॥ चवत्स्वक्रैमेस्मिनवध्रुव
मिदंमेमथरथम ॥ यमाकृत्वादुःस्वनवनरथमकैं
वराणे ॥ महावीरोमारःप्रमथपतयेस्त्रंजिनवते ॥ ५९
स्तस्तत्माःस्त्रकोरमनलहरीकोत्रकहरी ॥ पिवें
स्याःश्रीवीणिस्त्रवपात्रघटकाभ्यामविरतं ॥ चमत्का

स्त्राख्यावलिनाशिरस्मकुंडलगणे ॥ यगान्कोरै
स्तैरैः प्रतिवचनमाचष्टइवते ॥ ६ ॥ श्रेसोनास्तावं
शस्त्रहिनगिरिवंशधजपदि ॥ नदीघोनेदीयः फ
लनफलमस्माकमचिंतं ॥ वहन्नेनर्मकाः शिशि
रनरनिश्वासमघटिताः ॥ समस्थायस्तासांवहिर
पिवमकामगितिधरः ॥ ७ ॥ प्रह्लन्यारम्नायास्तव

सैं॰
२॰

मृदंतिदंनच्छदकवेः॥ प्रवेदसाहश्रपेजनयनक
लेविद्रुमलना॥ नविसेनहिम्बप्रतिफलनला
भादहगिाने॥ नलामध्यारेइंकथमपिविलजे॰
नवेलया॥ ५४॥ स्मिनङ्गेनस्त्रानालेनववदनबुं
द्रस्यपिवनां॥ चकोराणामासीदतिरसनयावं
श्रनसिमा॥ श्रनस्नेश्रीनोधोगमनलहरीभयक

वयः ॥ पिबंति सस्नुहं निशि निशि भृशं कोविक
पिया ॥ २५ ॥ प्रविश्यांते पत्नुर्गगणगणराजपात्रेऽन
जस्रा ॥ जपाउष्णछायानवजननिर्जिकाविजय
ने ॥ यदग्रासीनायाः स्फटिकदृषदंतछविरुचा २८
मरस्यामूर्त्तिः परिणमति माणीक्यवपुषा
ययोजिनाटैस्थानपहन्तशिरस्लेः कवाविभि

सौं॰
२१

निवृत्तैश्चंडांशत्रिपुरहरनिर्माल्यविमुखैः॥ वि
शाखेंद्रोपेंद्रैः शशिशकलकर्पूरधवला॥ वि
लीयंते मातस्तववदनतांबूलकणिकाम॥ ६५
विपंचा गायंती विविधमपदानं पशुपते॥ त्व
यारब्धे वक्तुं ललितवचमा साधुवचने॥ तदीयै
र्माधुर्यैरपलपिततंत्रीकलरवां॥ निजां वीणां

वालीनिश्लथयसि चोलेन निभृतं ॥ ९५ ॥ भुजाश्ले
षात्रिंमेश्वरदमयितः केठकवनी ॥ नवग्रीवा
दन्नैर्म्रखविकमललनालश्रियमियम् ॥ स्तनःस्वेता
कालागुरुवहलजंबालमलिना ॥ मृणालीला
लिंगंवहति यदयोहारलतिका ॥ ९७ ॥ गलेरेखा
स्निग्धेगजितिगमनगीनैःकतिशुले ॥ विवादश्यान

सौं॰ २२

इतिगुणगणसंख्याप्रतिभवः ॥ विराजेतेनाना
विधमधुरवामाप्रतिभवो ॥ त्रयाणांग्रामानांस्थि
तिनियमसीमानइवते ॥ ८५ ॥ कराग्रेणाकृष्टंतृणहिन
गिरिणावत्सलतया ॥ गिरीशोनेदंतेभ्रुकुटधरपा
नाकुलतया ॥ करग्राहंशंभोर्मुखमुकुरहन्तेगिरि
सुते ॥ कथंकारंब्रूमस्तवविबुकमोपम्यरहिते ॥ ५९

मृणालीमृद्वीनांतवभुजलतानांचतसृणां
चतुर्भिःसौंदर्यंसरसिजभवस्तौतिवदनैः ॥
नखेभ्यःसंत्रस्यत्प्रथममदलनादंधकरिपो ॥
श्चतुर्णांवक्त्राणांसममभयहस्तार्पणधिया
नखानामुद्योतैर्नवनलिनरागंविहसतां ॥
कराणांतेकांतिंकथयकथयामःकथममी ॥

सौ०
२२

कयाचिद्वासाम्यंभजतुकलयाहंतकमलं ॥
यदिक्रीडल्लक्ष्मीचरणतललाक्षारसछणं
समंदेविस्कंदद्विपवदनपीतंस्तनयुगं ॥ तवेदं
नःखेदंहरतुसततंप्रस्नुतमुखं ॥ यदालोक्या
शंकाकुलितहृदयोहासजनकः ॥ स्वकुंभौहे
रंबःपरिमृशतिहस्तेनझडिति ॥ ७२ ॥ अमूतेव

२१

दोज्ञावमस्ननरसम्नानिकाकलथो ॥ नसंदेह
संदेहोनगञ्जलपत्ताकेसननसिन: ॥ पिवंतोतो
यस्माद्विद्रिनवपूस्संगामवृसो ॥ ऊमारावघा
पिद्विरदवद्ननक्रौचदलनौ ॥ ५ ॥ वहन्यम्वस्ले
भेरमदवजेभयप्रकृतिभि: ॥ समारथंमकाम
तिभिरमल्लांहारलतिकाम ॥ ऊचाभोगेबिंबा

सौं॰
२७

धरकृतिविभिन्नं नः स्फावलिनो ॥ प्रतापख्यामिश्रो
ध्रुवहमयिवत्कीर्तिमिव ते ॥ २७ ॥ नवल्कन्येमा-
न्येयरणिायरकन्येहृदसुनः ॥ पयः कारापा-
रः परिवहंतिस्मारखलनइव ॥ दयावत्यादत्नेंद-
विडमीश्रुतास्राभूनवय ॥ न्कवीनोंस्रोढानोमज
निकनीयः कवयिता ॥ २८ ॥ हरक्रोधज्वालाव-

लिभिखलीढेनवप्रभा॥ गभीरेनेनाभीसरसि
हृतजंयेपोमननमिजः॥ मनुजनस्योनस्मादगलन
नयेयमलतिका॥ जनलाजानीतेनवजननिरो
मावलिरिति॥ ७८॥ यदेतन्कालिंदीमनुतनरनरं
गाहनिशिवे॥ हृदेशमध्येकिंचिजननिनवनज्ञा
निसधियां॥ विमर्दादन्योनाङ्कचवलघायेवंननरग

मौं॰ २५

ते ॥ तनमनंखोमप्रविष्टा दिवनाभीऊहरिंली
स्थिरोरंगावतें: सनमऊलरामावलिलना
लवालंसत्कुंडंऊसहमशरनेंजोऊतमज: ॥ व
वेलीलागापंकिमपिनवनाभीगिरिसने ॥
विलहारैसिद्धगिरिशानयनानोविजयते ॥
निसगंहीणम्यसननतटभरेणाक्रमजघा ॥

नमे हृन्ततीभोवलिङ्गशानकैस्कठतत इव
विरं नमध्यस्वत्रुटिननटितीनीवतरूणा
समावस्थास्येम्रभवतऊशलेशैलनन
ये ॥ १९ ॥ ॐ चौमघः स्विद्यन्नटच्चटिनऊ
पीसभिडसैा ॥ कषन्नौ दोर्मूलेकनक
लशाभोकलयतः ॥ नवचानाभंगा

सौं·
२९

स्रटयमिवलगंनउभवा॥त्रिप
वहंदैवित्रिवलिवललीवलिभि
रिव॥८॥ ॥ ॥॥ ॥

गूढं विस्तारं शिशितिथयथातिः पार्वेतितिजा ॥
त्रिनखादाद्विघवयिहरिणारूपेणविदधे
श्रुतलेविस्त्रीगोगुरुरयमशेषांवहमतो ॥ नि
नेवमामभ्रा: स्थगायतिलयवेनयतिव ॥ ८ ॥
केनैद्रणांश्रुंजाकनककदलीकोडपटली
हभाभ्यामूरूभ्यामभयमपितिजित्यभवतो ॥

सौ·
२२

सहृज्ञाभ्यांपक्ष्मः प्रणतिकठिनाभ्यांगिरिसुते
विजेपेजातभ्यांविबुधकरिजेमहृयमपि ॥ ९
पुराजेवंकृत्स्नंद्विगुणपरगभौगिरिसुते ॥ नि
पंगोनेजेघोविषमविशिखोगाढमकृत ॥ य
देग्रेरस्पंनेदशशरफलापादयुगले ॥ नखा
प्रच्छ्यानः स्मरमकृतदशाणांकनिशिताः ॥ ८५ ॥

क्रतीनां कृष्णानोद्दधतिनवयोशोतावरतया ॥ म

माप्येनो मानः शिरसि कृपया देहि चरणो

ययोपायेपाथः पशुपतिजटाजूटतटिनी ॥ य

योलालालक्ष्मीनकणाहरचूडामणिरुचिः ॥ ८

नमोवाकंब्रूमोनयनरमणीयायपदयो ॥

स्तवास्मेहंहायस्फुटरुचिरमालऊकवते ॥ श्र

४

सौं
२८

मृगत्वन्मर्थ्यं यदभिहननायस्पृहयते ॥ पशूना-
मीशानः प्रमथवनकेकेलिनरवे ॥ ८५ ॥ मघाहृ-
न्मा गोत्रं विलनमघवैलक्ष्यनमिते ॥ ललाटे रुद्रा-
रे च रणाग्रगलेनाऽयनिते ॥ चिरादंतःशल्यं दह-
नकृतमुन्मीलितवता ॥ तुलाकोटिक्वाणैः कि-
लिकिलितमीशानरिपुना ॥ ८६ ॥ हिमानीहंतव्यं

हिसिमिगिनिनरकोंनिहविसै॥ निशायोनिद्रारो
निशिवपरिभागेनविषदे॥ परंलक्ष्मीपावेस्त्रिय
नभिसरजेनोसमाधिनो॥ सरोजेवनपादोजनतिह
सनोंचित्रमिहकिं॥ ७ ॥ परंदैनैकोंनीनोंप्रपदमप
देदेविविपदो॥ कथंतीनंसद्धिःकदिवकमठीक
पदनलो॥ कथेवाहसाभ्यामपदमनकालेशर

सौं·
५८

भिदा॥ यदा दाय्यन्यते हृशारिद्दृयमानेनमनसा॥ ५
नोकैर्लोकस्त्रीणां करकमलसंकोचंशशिभि॥
लनरागांदिवानोहसितइवनेवेंडिचरणौ॥ फला
नितस्येभः किमलयकरायेणादहनो॥ दरिद्रेभो
भंगोस्त्रियमनिशमक्कायदहनो॥ ५९॥ कदाकाले
मानाकथयकलितालकुकरमं॥ पिवेयंविद्यार्थी

नवचरणानि त्रोञ्जनजलम् ॥ प्रकृत्यामृकान्तो
मपि चक्रविनाकारणनया ॥ यदादद्वैवाजी
मखकमलतो दूलरचनाम् ॥ ९० ॥ पदन्यासक्रो
डपरिचयमिवारब्धमनसः ॥ स्वरं नैस्तवेलंभव
न कलहंसा न जहति ॥ स्वविदेपेषिदोसभग
भीतामंजीररजित ॥ ऋलादावदारांवरणक

सौं·

मलेंचारुचरिते ॥ ८१ ॥ गनालिमेंचवेंदुहिएगही
रहेइषरखरा: ॥ शिव:सुकुछायाकपटचटि
नमछुटपटा: ॥ नदीयानाभासांप्रतिफलनला
भारुएानया ॥ शारीबीसूंगारोरमइवहुशोदो:
ग्धिऊनके ॥ ८२ ॥ श्रालाकेशेषमछुत्तिसरला
मंदहसिते ॥ शारीबाभागात्रेहषदिवकठायाऊ

चनेटे॥ भयेननवीमध्येष्टरवपिवतारोहविव
ये॥ जगज्ञानेशंभजेयतिकहणाकाचिदरु
णा॥ ९२॥ ममानीनापज्ञोमणिमऊटनामेव
रमणि॥ भयादंतवद्धानिमिनाकिरणिश्रे
णिमस्तणः॥ द्यानिवद्धकुप्रतिफलिनूमश्री
नविकचे॥ नितानंकांचेज्ञानिजहृदयपंकेरु

सौं:
५५

हमिव॥२५॥कलंकाः कस्तूरीरजनिकरबिंबे
जलमयं॥कलाभिः कर्पूरैर्मरकतकरंडनि
बिडिते॥अतस्त्वद्भोगेनप्रतिदिनमिदंरिक्तकु
हरं॥विधिर्भूयोभूयोनिबिडयतिनूनंतवकृते ५५
पुरारातेरंतःपुरमसितनस्त्वच्चरणयोः॥सप
र्यामर्यादातरलकरणानामसुलभा॥तथा

द्येनेतीनाशानमाविमुत्यैः सिद्धिमविलो ॥ नव॰
द्वारेपोनेस्थितिभिरागिमाघाभिरमराः ॥ ५६ ॥ क॰
लंवैवैयांकतिकनिभजैनेनकवयः ॥ श्रियोदेव्यां
कोवानभवतिपतिः कैरपिधनैः ॥ सहृदेवेहिमा
नवसतिसनीनामचरमे ॥ ऊचाभ्यामासंगः ऊर
वकनतोरण्यसलभः ॥ ५७ ॥ हदेहो ऊनाभिवंशा

सौं॰
३२

भिरगिरामाद्याभिरभिनो ॥ निषेव्येतिनिसेव्यामहहमि
तिमदाभावयतियः ॥ किमाश्चर्येनसमात्रिनयन
समरहिंनिलयनो ॥ महासेवनीयैर्विरचयतिनी
राजनविधिं ॥ ९६ ॥ गिरामाहुर्देवींद्रुहिणगृहिणी
मागमविदो ॥ हरेः पत्नींपद्मांहरसहचरीमद्रि
तनयाम् ॥ तुरीयाकापित्वंदुरधिगमनिःसीम

महिमा ॥ महामायेविष्कंभ्रमयसिपरत्रस्मम

हिषि ॥ १९ ॥ ममङ्कृतस्युलक्तनभवमहङ्काह

हमिते ॥ कदाहोकेदर्पोःकानिचनकरमष्ठ

तिवष्ठः ॥ हरस्यवद्धांतिंमनमिजनयामास

मदनो ॥ भवन्मायेभक्ताःपरिणानिरमीघामि

वमहे ॥ २० ॥ सरहत्यालक्ष्याविधिहरमय

सौं·
३३

म्ने विहर्त्रे ॥ स्वनः पाणिश्राम्ने शिथिलयति रा
म्णे न वध्वा ॥ चिरंजीवद्देवव्रतपितृपशुपाश
यतिकरः ॥ परंब्रह्माभिख्यं रमयति रसेनाङ्ग
जनतान् ॥ ५ ॥ नियेनिम्नस्मैदैनिरवधिगुणो नी
निनिगुणो ॥ निराकाराकाराननियमपराचिन्नैक
निलये ॥ नियन्तानिर्मुक्ते निखिलनिगमान्त

स्तुतिपदे॥ निरातंके नित्ये निगमय ममापि स्तु
तिमिमाम्॥२॥ प्रदीपज्वालाभिर्दिवसकरनी
राजनविधिः॥ सुधासूतेश्चंद्रोपलजललवैरर्घ्य
रचना॥ स्वकीयैरंभोभिः सलिलनिधिसौहि
त्यकरणं॥ त्वदीयाभिर्वाग्भिस्तव जननि वाचां
स्तुतिरियं॥४॥ मंजीरशोभिचरणांबलिशोभि

सैं॰
३४

मध्यं॥ हाराभिरामऊचमेषुकहापत्ताते॥ नी
लालकंहिममहीधरकाम्मकाख्ये॥ च्चानमदी
पमिदमीमहिदीपकीभि॥ ५॥ मध्येडुयपयोदि
पिमकटिनाहेमस्थलीनंदनंनक्षयेमणािमे
उपंनडपरिश्रीचक्रराजान्विते॥ नस्मिन्याथ
नंःशरांकिनरत्नाणिमाणिकवकणािलमन्मका

हारपयोधरां त्रिनयनां वंदे परां सुंदरीम् ॥ ५ ॥

इ श्रीशंकराचार्यविरचितं सौंदर्यलहरी संपूर्णं

शुभम् ॥ ॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ पार्वत्युवाच ॥ नमस्ते देवदे
वेश सर्वज्ञाधिमहेश्वरं ॥ श्वत्रस्तुणमहाविद्या
कवचं वद मे श्वरं ॥१॥ श्रीशिव उवाच ॥ शृणु देवि
महागुह्यं रहस्यातिरहस्यकं ॥ नव मे हान्ये पृद
नी शृणु कर्म्म महेश्वरि ॥२॥ त्रैलोक्यमोहनी वि
द्या त्रैलोक्याकर्षणी सदा ॥ त्रैलोक्यस्तंभणी देवी च
स्र ह्रि सर्वसंमोहिदा ॥३॥ अस्य श्रीमन शरणं क

अं॰ कं॰ ८

वचमंत्रस्यब्रह्माऋषिर्गायत्रीछंदः ॥ श्रीअन्नपू
र्णादेवता ॥ श्रींह्रींबीजं ऐं शक्तिः ॥ क्लींकीलकं
ममाभीष्टसिद्धयर्थेजपेविनियोगः ॥ अथाष्टमंत्रः
ऐंश्रींह्रींऐंक्लींनमोभगवतीमाहेश्वरीअन्नपूर्णेस्वा
हा ॥ १ ॥ अथकरन्यासः ॐ अन्नपूर्णायैअंगुष्ठाभ्यांन
मः ॥ श्रींह्रींतर्जनीभ्यांनमः ॥ ऐंमध्यमाभ्यांनमः ॥
क्लींअनामिकाभ्यांनमः ॥ नमोभगवतीकनिष्ठि

काभ्यांनमः॥माहेश्वरीकरतलकरपृष्ठाभ्यांनमः॥
अथहृदयादिन्यासः॥ॐब्रह्मण्यैहृदयायनमः॥
श्रींक्लींशिरसेस्वाहा॥ऐंवैष्णव्यैशिखायैवौषट्॥क्लींकव
चायकें॥नमोभगवतीनेत्रत्रयायवौषट्॥माहेश्व
रीःअस्त्रायफट्॥अथध्यानम्॥ॐउद्यद्भास्करसंनि
भांभगवतींचंद्राननांत्रिनेत्रांसिंहारूढांपीनां
वहस्ताचिंतामणिकंदुकौविभ्रतीं॥पात्रेपायस

अ॰ कं॰ २

शार्कराधनयुतादेवीकरेमेस्थितां ॥ ध्यायेद्दुःख
दरिद्रकष्टशमनीश्रीरत्नपूर्णाम्बिके ॥ ३ ॥ सिं।
हेश्वरीशिखापानप्रलंबेमहेश्वरि ॥ कपोलौ।
श्रवणौचभ्रुवोमध्येकपालिनी ॥ ४ ॥ नेत्रेपाव
महादेवीकर्णौत्रिपुरभैरवी ॥ चिबुकंमणिकानासि
कायांमहाविद्यामुखेववन ॥ ५ ॥ जिह्वांसरस्वती।
पातुदंतानवसुरकेटकी ॥ अधरोष्ठंचपार्वत्याचिबु

केचमहेश्वरी॥६॥ग्रीवायांकंठदेशेचपातुत्रिपुर
सुंदरी॥दंतभजेउमापातुवामस्तनेकुमारिका॥
स्तनौरक्षतेन्महालक्ष्मीममसौभाग्यदायनी॥गो
रीचहृदयेपातुपृष्ठदेशेचशांभवी॥ऊरौचश्रे
लजापातुनाभिदेशेमहागना॥कामिनेकटिदे
शेचजंघायांदातुयोगिनी॥७॥लिंगदेशेतथाश्रो
त्रेसर्वाणीसर्वदावतु॥मस्तकान्पादपर्यंतेदे

श्रं कं ११

वीरहन्त सर्वदा॥१०॥ दिशाशैचतस्या कौशोपा
तालोविदिशासुके॥ दिवारात्रौ चमेरहामन्त्र
रूपा च मेवन॥११॥ इदं कवचं दे विदिवारा
त्रौ च यः पठेत्॥ नस्येगेहे सदावासीस्वत्र शर्णा
महेश्वरी॥१२॥ मनसा वाचकं पापं कायजं कर्म
जेन यो॥ सभवां पठेद्देवीस्तुत्वा मोन संशयः॥
सहस्या चवचनदेश्पान वस्याग्नोमवासरे॥ रोग

दोषमहापीडादुष्टग्रहनिवारिणी ॥२४॥ ममरेव
महोत्पातेनजाग्निशस्त्रेभये ॥ पठेद्धारचेयंदे
वीसर्वारिष्टविनाशिनी ॥२५॥ सर्वसौभाग्यदंनि
त्यराज्यमन्यधनप्रदम् ॥ धर्मदंकामदंमोक्षदंल
भतेनात्रसंशयः ॥२६॥ इति श्री ल डा गि
नेत्रे शिवपार्वतीसंवादे श्रेत्रेष णी री हा
गा लो मा नें कवचं संपूर्णम् ॥ शुभं ॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ अस्य श्रीसूर्यकवचस्य भा

र्गवऋषिर्गायत्रीछंदः॥ श्रीआदित्यो देवता॥

ह्रौं बीजं नमः शक्तिः भार्गवऋषये नमः शिरसि

गायत्रीछंदसे नमः मुखे॥ आदित्यो देवतायै न

मः॥ हृदि॥ ॐ ह्रौं बीजाय नमः॥ गुह्ये॥ ॐ सः शक्तये

नमः॥ पादयोः॥ ॐ ॐ भास्कराय विद्महे दिवाकरा

य धीमहि तन्नो भानुः प्रचोदयात्॥ ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं

सू॰
१

फ्रौं फट् ॥ इति मंत्रः ॥ ॐ ह्रां अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रीं तर्ज
नीभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रूं मध्यमाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रैं अ
नामिकाभ्यां नमः ॥ ॐ ह्रौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥
ॐ ह्रः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ एवं हृदयादि
न्यासः ॥ अथ ध्यानम् ॥ ॐ रक्तांबुजासनमशेषगु
णैकसिंधुभानुंसमस्तजगतामधिपंभजामि ॥ प
द्मद्वयाभयवरान्दधतंकराब्जैर्माणिकमौलिम

मरंदिननाथमीशं ॥ ॐ ह्रां ह्रूं सः सूर्यायस्वाहा ॥ ॐ
श्रीसूर्यौवाच ॥ शांबशांबमहाबाहोशृणुमेकव
चंशुभं ॥ त्रैलोक्यमंगलंनामकवचंपरमाद्भुतं ॥
ज्ज्ञात्वामंत्रवित्सम्यक्फलमाप्नोतिनिश्चितं ॥ य
द्धृत्वाचमहादेवोगणानामधिपोऽभवत् ॥ पठना
द्धारणाद्दैसासर्वेषांपावकःसदा ॥ एवमिंद्राद
यः सर्वे सर्वैश्वर्यमवाप्नुयुः ॥ २ ॥ कवचस्यऋषि

सू॰
२

श्रेस्मा छंदो नक्षत्रुदाहृतं ॥ श्रीसूर्यो देवताचात्र स
र्वदेवनमस्कृतः ॥ ४ ॥ आरोग्ययशमोक्षेषु विनि
योगः प्रकीर्त्तितः ॥ ॐ प्रणवो मे शिरः पातु घृणि
मे पातु भालकं ॥ ५ ॥ सूर्योव्यान्नयनद्वंद्वमादित्यः
कर्णयुग्मकं ॥ अष्टाक्षर महामंत्रो सर्वांनेत्रेष्ठ
गोपितः ॥ ६ ॥ ह्रांबीजं मे खं पातु हृदयं भुवनेश्व
रः ॥ चंद्रबीजं विसर्गांतं पातु मे गुह्यदेशकं ॰

ग्रस्तोमेमहामंत्रः सर्वाभीष्टफलप्रदः ॥ शिवो
वह्निसमायुक्तो वामाक्षिबिंदुभूषितः ॥ ५ ॥ एका
क्षरोमहामंत्रः श्रीहृदयस्य प्रकीर्तितः ॥ ग्र्याह्रं
ख्यातोमेमंत्रोवांछाचिंतामणिस्मृतः ॥ ७ ॥ श्रीधा
हिपादद्वयंतेसदापानमत्तनमः ॥ इतितेकथि:
तंदिव्यंत्रिषुलोकेषुदुर्लभं ॥ ८ ॥ श्रीप्रदंकीर्तितं
नित्यंधनारोग्यविवर्धनम् ॥ कष्टादिरोगशमने

सं
३

महाव्याधिविनाशनं ॥ ९ ॥ त्रिसंध्यं यः पठेन्नित्यं सा
रोग्यबलवान्भवेत् ॥ वज्रनाममिहाख्यातं येन यत्पुनर्मन
सिवर्जिते ॥ १० ॥ नतस्यवैयद्भवेन्नवकवचस्यास्यधार
णात् ॥ भूतप्रेतपिशाचाश्च यक्षगंधर्वराक्षसाः ॥ १३
ब्रह्मराक्षसवेतालानदृष्ट्वापिनेत्समाः ॥ दूरादेव
पलायंतेनस्यसंकीर्तनादपि ॥ ११ ॥ भूर्जपत्रेसम
लिख्यारोचनागरुकुंकुमैः ॥ रविवारेचसंक्रांतौस

मस्योवविशेषतः ॥ ५ ॥ धारयेत्साधकः श्रेष्ठः त्रैलो
क्यविजयी भवेत् ॥ त्रिलोहमध्यगं कृत्वा धारयेद्द
क्षिणे भुजे ॥ ६ ॥ शिवायामथवा कंठे सोपि स्यै
नसंशयः ॥ इति ते कथितं प्रोक्तं त्रैलोक्यमंगला
भिधं ॥ ७ ॥ कवचं दुर्लभं लोकेन न वहस्तेहात्मकाप्र
ते ॥ अज्ञात्वा कवचं दिमं योजपेत्स्वधमन्तमे ॥ ८ ॥
सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ ९ ॥

सू:
८

इति श्रीब्रह्मयामले तंत्रे त्रैलोक्यमंगलंनाम श्री
सूर्यकवचं संपूर्णम ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥

ॐश्रीगणेशायनमः॥ॐअंजनीयायनमः॥ॐअस्यश्रीपं
चमुखीहनुमत्कवचस्तोत्रमंत्रस्य॥श्रीरामचंद्रऋ
षिः॥अनुष्टुप्छंदः॥पंचमुखीहनुमानदेवता॥ह्रां
मारुतिरितिबीजं॥वायुसुतइतिशक्तिः॥अंजनीसुत
इतिकीलकं॥श्रीरामचंद्रहनुमत्प्रसादसिद्ध
र्थंसकललोकोपकारार्थेश्रीपंचमुखीहनुमत्
कवचस्तोत्रमंत्रपाठेविनियोगः॥अथकरन्यासः॥

हः
६

ॐ अञ्जनीसुताय अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ रुद्रमूर्तये
तर्जनीभ्यां नमः ॥ ॐ वायुपुत्राय मध्यमाभ्यां नमः
ॐ अग्निगर्भाय अनामिकाभ्यां नमः ॥ ॐ रामदूता
य कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐ पंचमुखीहनुमते क
रतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ इति करन्यासः ॥ अथ हृदयादि
न्यासः ॥ ॐ अञ्जनीसुताय हृदयाय नमः ॥ ॐ रुद्रमू
र्तये शिरसे स्वाहा ॥ ॐ वायुपुत्राय शिखायै वषट्

ॐअग्निगर्भायकवचायहुं॥ॐरामहृत्नायनेत्रत्रा-
यायवौषट्॥ॐपंचमुखीहनुमंतायअस्त्रायफट्
ॐह्रांह्रींह्रूंह्रैंह्रौंह्रः॥इतिमंत्रः॥अथध्यानं॥ॐउद्य-
न्मार्तंडकोटीप्रगटहाचियुतंचारुवीरासनस्थं॥
मौंजीयज्ञोपवीताभरणमुरुकशिरेशोभितंकुंडला-
कं॥भक्तानामिष्टदांतंप्रणवमनुदिनंवेदनादप्र-
मोदंध्यायेद्देवंविधेयंप्लवगकुलपतींगोष्पदीभू-

ह॰ २

नवाधी॥इतिध्यानं॥ॐश्रीरामचंद्रहृन्नायसूर्यबिंबा

फलसेवायअंजनीसुतायवायुपुत्राय॥सेजीवनि

गलेहृन्नायमहाबलायसीताडःखनिवारणा

य॥लंकादहनकारणाय॥कोलाहलसकलब्र

ह्मांडविश्वरूपाय॥सप्तसमुद्रलंघिनाय॥पिंगल

नयनाय॥अमितविक्रमाय॥उद्दलिगालेहृन्नाय

सूर्यबिंबामाहाप्रवेशनाय॥ब्रंगादलक्ष्मणकपि

सैन्यप्राणानिर्वीहकायदशकेठविधंसना
य॥ रामेष्टाय महाफलनमस्ताय॥ सीतासम
वेनरामचंद्रप्रसादकाय॥ अथषट्प्रयोगः॥ श्राग
मपंचमखीहनुमत्कवचेध्याना॥ ॐ ह्रीं मर्क
टमर्कटाय॥ वंवंवंवंवंवषट्स्वाहा॥ ॐ ह्रीं मर्क
टमर्कटाय: खेंखेंखेंखेंखेंमर्दन॥ मारणाय
स्वाहा॥ ठंठंठंठंठंस्तंभणाय स्वाहा॥ ॐ ह्रीं मर्क

हृ. २

टमर्कटाय॥ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ष्मा क्रमासी सकलसं
पत्करायस्वाहा॥ ॐ ऊर्ध्वमुखहयग्रीवाय॥ रुं
रुं रुं रुं रुं रुद्रमूर्तये॥ सकलजननिर्वोहका
यकरणायपंचमुखवीरहनुमेनायस्वाहा॥
शत्रून्उच्चाटनेऊंहंऊंस्वाहा॥ ॐ ठं ठं ठं ठं ठं हरु
मूर्तयेपंचमुखवीरहनुमेनायपरयंत्रपरतं
त्रउच्चाटनायस्वाहा॥ कं खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं।

टवेउंहंग्गे ॥ नेथेदंधेनेपेकेबेभेमेयेरेलेवेशेषेसे
हेलेहेः त्रे थे स्वाहा ॥ उग्नि ह्रिंबं धने ॥ ओं एवेकपि
स्वावीपेचमुखवीहनुमान् ॥ ठंठंठंठंठं शत्रुसंहार
णायस्वाहा ॥ ओं दक्षिणामुखेपंचमुखवीरहनुमतेक
रालनृसिंहाय ह्रां ह्रीं ह्रुं ह्रैं ह्रः सकलभूतप्रेतदमा-
नायस्वाहा ॥ ओं पश्चिममुखवीवीरगरुडाय ॥ पंचमु-
खवीहनुमंताय ॥ मंमंमंमंमं सकलविषहरायस्वाहा

ह. ८

ॐउत्तरमुखीआदिवराहलंलंलंलंसिंहनील-
कंठमूर्त्तयेपंचमुखीहनुमंतायस्वाहा॥ॐअंजनीसु-
तायवायुपुत्रायसीतादुःखशोकनिवारणाय-
लक्ष्मणप्राणरक्षकाय॥दशग्रीवहरणायश्री-
रामचंद्रदूताय॥पंचमुखीमहावीरहनुमंताय॥
भूतप्रेतपिशाचब्रह्मराक्षसमयरक्षपरयंत्रपरतंत्र-
परमंत्रउच्चाटनायस्वाहा॥सकलनिर्वाहकराण

यस्वाहा॥ पंचमुखीहनुमान्वरप्रसादकायस्वाहा
जेंजेंजेंजेंजें इतिकवचंपठित्वा॥ महाकवचायभं
जनायनमः स्वाहा॥ एकवारंपठेन्मंत्रंसर्वशत्रुनि
वारणं॥ द्विवारंपठेन्नित्यंपुत्रपौत्रप्रवर्द्धनं॥ त्रिवा
रंचपठेन्नित्यंसर्वसंपत्करंशुभं॥ चतुर्वारंपठेन्नित्यं
सर्वरोगनिवारणं॥ पंचवारंपठेन्नित्यंपंचमुखीव
शीकरंषट्वारंपठेन्नित्यंशत्रुसंहारकारकं॥ स

ह॰ ५

मवारंपठेन्नित्यंसर्वसौभाग्यप्रदायकं ॥ अष्टवारंपठे
न्नित्यंइष्टकामार्थसिद्धिदं ॥ नववारंसमाकेरा
ज्यभोगान्समाचरेत ॥ दशवारंत्रिसमाकेत्रैलोक्य
ज्ञानदर्शनं ॥ एकादशवारंजपित्वातुसर्वसिद्धि
लभेन्नरः ॥ कवचंस्मरणंचैवमहाबलसमन्वितं
इतिश्रीरामसीतामनोहरंपंचमुखीहनुमान्कव
चंसंपूर्णम् ॥ शुभम् ॥ ॥ ॥ रामायनमः ॥ ॥

ॐ श्रीगणेशायनमः कदाहंदारणेपविमलयमु॥
नातीरपुलिनेचरंतंगोविंदंहलधरसखाभीरस॥
हितं॥ अयेकृष्णस्वामिन्मधुरमुरलीमोहनवि॥
भो॥ प्रसीदेत्याक्रोशन्निमिषमिवनेष्यामिदिवसान्॥१॥
कदाकालिंद्रीयेहरिचरणमुद्रांकिततटे॥ स्मरन्
गोपीनाथंकमलनयनंसस्मितमुखं॥ अयेपूर्णा
नंदांबुजवदनभक्तैकललन॥ प्रसीदेति॥२॥ कदावि

भ॰
१

नेवलेन चूज परि मरे गोपननयै ॥ ऊमहिमन्से माभो
किमयि मह्हिंते गो पललनो ॥ श्रयेगाधे किंवाहरामि
रमिकेकेडकपुगं ॥ प्रमीदेति ॥३॥ कदाविज्ञापीनोऽ
हमीनचकिनेस्त्रिरयनयने ॥ स्फारज्ञोपीहंदेनटमि
वनटेजेहललिते ॥ हराधीशे सवैस्फतिपदममेश्री
हरिमभि ॥ प्रमीदेति ॥४॥ कदासच्छायाश्रितमः
भिमहेसपडपने ॥ समाधीमेस्यायाचलडवविलाऽ

लैकमकटे॥ श्रेयभक्तोद्धारांबुजवदनगोवर्द्धनधरः॥
प्रसीदेति ॥५॥ कदाचित्कालिंधांतटनकटकदंबेसि
तमसि॥ स्मयंतेसाऊंतेहृतहृसनगोपीस्तनपदं॥ प्र
पेभक्तानेंदांबुजवदननेंदस्यनतनये॥ प्रसीदेति॥६॥
कदाचित्कानानेविजयसखिमिष्टंनृपसुते॥ वदंतं
पाथेयतीन्नृपसहनसखेवंपुरितिच॥ भ्रमंतंनिहृतंत्वि
नवरगारश्मीहारिमभि॥ प्रसीदेति॥७॥ कदाउह

शृंगुरुहषमलपंकजहस्ता॥ यनशपामेंपीनावस्थ
रमस्वेकामकमनं॥ अपेदीनानाथत्रिभुवककमा।
नीयाचननहरे॥ प्रसीदेतिकोशाम्निमिवनेष्यामिदिव
मान्॥८॥ इतिश्रीअश्विभुविरविनोभनीलहरीस
मामे॥ श्रीगणेशायनमः॥ ॐविश्वेश्वरायनरका।
णिवनारणाय ज्ञानप्रदायकरुणामृतसागरा
य कर्पूरकुंदधवलेंदुजटाधरायदारिद्र्यदुःखद

हनायनमः शिवाय ॥१॥ गौरीप्रियायरजनीशक
लाधराय ॥ कालांतकायकमलप्रियपूजिताय ॥
गंगाधरायगजदैत्यविमर्दनाय ॥ दारिद्र्यदुःख· ॥
भक्तप्रियायभवरोगनिवारणाय ॥ दिव्याधिदिव
वसनायदिगंबरायतेजोमयायनिखिलागमसं
स्तुताय ॥ दारिद्र्य· ॥२॥ बाणप्रियायभवसागरता
रणाय ॥ भालेक्षणायभुजगाधिपकंकणाय ॥ नेत्र

शि०
२

त्रयायशुभलक्षणलालिताय॥दारिद्रदु०॥४॥चर्मां
बरायचितभस्मविलेपनाय॥कामांतकायफणि
कुंडलमंडिताय॥मंजीरपादयुगलायशिवप्रिया
य॥दारिद्रदु०॥५॥पंचाननायफणिराजविभूषि
ताय॥स्वर्गापवर्गफलदायविभूषिताय॥सर्वेश्व
रायभवनत्रयरूपकाय॥दारिद्रदु०॥६॥रामप्रि
यायरघुनाथवरप्रदाय॥गंगाधरायनगराजन

नाजिनाय ॥ पुत्रायपुत्रनिचयायगुणार्णवाय

दारिद्र्य० ॥ भक्तिप्रदायफलदायमहेश्वराय ॥ गौ

रीप्रियायवृषभेश्वरवाहनाय ॥ मातंगचर्मवस

नायमनोहराय ॥ दारिद्र्य० ॥५॥ वसिष्ठेनकृतंस्तो

त्रंसर्वरोगनिवारणं ॥ सर्वकामप्रदंनृणांहत्याको

टिविनाशनं ॥६॥ इतिश्रीवसिष्ठकृतंशिवस्तुतिसं

पूर्णम् ॥ ॥ ॥ ॐअथशिवस्तोत्रलिख्यते ॥ श्रीमहादेव

शि॰
८

महाशिवशंकर त्रिभुवन देवसतारं ॥ गिरिपतिगि-
रिजावल्लभसंकर ॥ भजले बारंबारं ॥ १ ॥ श्रीनीलकं-
ठतनुविभूतनभूषित ॥ पन्नगफणिमणिहारं जटा
गंगाधरसंकर ॥ भजले ॥ २ ॥ वृषभवाहनगज
चर्मकपाली ॥ त्रिशूलईशामहेशवामदेवभदा
यकसंकर ॥ भज ॥ ३ ॥ सुरपतिदेवविरंचिविष्णु
सुरनरमुनिवरवृंदसिद्धसराचरमाचिनसंकर ॥ भ

जा ॥४॥ त्रिपुरनिकंदन भवदुःखभंजन ॥ सेवकजन
परिपालं श्रावागावन निवारण शंकर ॥ भज ॥५॥
वैठ लोकप्रभुकर्त्ताहर्त्ता ॥ शिवपदपरमनिधा
ने ॥ मराशिवपरिपूरण शंकर ॥ भज ॥६॥ धनदा
राहनमंदिरमिथ्या ॥ मकरीसमारूप्यारू ॥ मना
वोछिनपरिपूरण शंकर ॥ भज ॥७॥ हरिहरहरिह
रडरिननिवारण ॥ शिवपदपरमनिधाने ॥ शिवक

स्ति॰
५

हेनेभवडः खिशंकर॥भज॰॥८४ करउमहडमउमउ
नोचेदेवदयाले॥आनंदकरपरमानेदशंकर॥भ
ज॰॥५॥मामगानब्रह्माक्रविगायेनारदवेणाभ
वाये॥हरपनिनानिपनावेहरिशंकरभजलेनारं
कारं॥८॥तोडवद्रनाथेईननथेइनाथेईवदनीमा
येमीमीने॥परः ब्रह्मपरमेश्वरषोकर॥भज॰॥श्र
श्नीऊमारवमेव्यामजी॥विकिनापोनीरनिवा

सेशिवमनन्त्वापुरिपुणशंकर ॥ भजलेवारंवारं ॥
इति श्रीशिवस्तोत्रं संपूर्णम् ॥ ॥ ॐ श्रीगणेशाय
नमः ॥ नमप्रणामि सदाशिवलिंगं ॥ ब्रह्ममुरा
रिसुरार्चितलिंगं ॥ निर्मलभास्करशोभितलिंगं
जन्मजदुःखविनाशणलिंगं ॥ नांप्रणतोस्मि स
दाशिवलिंगं ॥ देवगुणामनपूजितलिंगं ॥ कामद
हनकरुणाकरलिंगं ॥ रावणदर्पविनाशिन

लिं० ६

लिंगं॥ नेप्रणतोस्मिसदाशिवलिंगं॥ सिद्धसदाश
रवर्तिनलिंगं॥ श्रवणासुगंधसोलेपिनलिंगं॥ बुद्धि
विवर्द्धनकेवललिंगं॥ नेप्र०॥ काममोहासमनभो
गिनलिंगं॥ फनिपतिभूषणशोभिनलिंगं॥ दहक
मदोविनाशिनलिंगं॥ नेप्र०॥७॥ देवमुनिगणसेवि
तलिंगं॥ भावभगानविचकेवललिंगं॥ दिनकरको
टिप्रभाकरलिंगं॥ नेप्र०॥८॥ अष्टजलेजलमिते।

लिंगं ॥ अष्टादलद्रुविनाशिनलिंगं ॥ सृष्टसमद्रा
भयकारणलिंगं ॥ तंप्र॰ ॥ ६ ॥ परमपदपरमात्मम
लिंगं ॥ देहिविरोधविनाशिनलिंगं ॥ शिवगुरुःप्र
भाकरलिंगं ॥ तंप्र॰ ॥ ७ ॥ कुंकुमचंदनलेपितलिंगं
पंकजहारसुशोभितलिंगं ॥ शोचितभावभिसार
णलिंगं ॥ तंप्र॰ ॥ ८ ॥ एताल्लिंगाष्टकंपठतेनित्यं ॥ शि
वशिलोकपरगच्छति ॥ भंचलतेभृगुदेवता ॥ तं

लिं॰
८

प्रणतोस्मि सदाशिवलिंगं ॥ ८ ॥ इति श्री लिंगाष्ट
कं संपूर्णं ॥ शुभं ॥ ॥ ॥ ओं श्री गणेशाय नमः ॥ ओं ध्या
नेन मानेन च नादबिंदरूपेन रीतान च धातवर्णे
दृष्टान दृष्टेन श्रुतेन श्रुतेह तस्मै नमो देव निरंजना
य ॥ १ ॥ स्वेतेन पीतेन च रक्तरीतेन हिमेन चैवोस्तेन च व
र्णवर्णे ॥ चंद्रार्कवह्निमध्ययेन चालतस्मै नमो देव
निरंजनाय ॥ २ ॥ मूलेन मूलेन च बीजमाऊरशाखा

नपत्रेनचवर्षपल्लवैः ॥ पुष्पेनगंधेनफलेनछायान
स्मैनमोदेवनि ॥ ५ ॥ ब्रह्मांडखंडेनचइंद्रदंडेकाले
नजीवोनगुरुः नशिष्याः ॥ गृहेननारानचमेघः
ज्वालानस्मैन ॥ ६ ॥ वेदेनशास्त्रेनगुणानमंत्रेहोमं
यज्ञेनचदेवपूजाः ॥ मंत्रेनजप्येनचध्याननहारणान
स्मैनमोः ॥ ७ ॥ प्रयोनऊर्ध्वेनशिवेनशक्तिनारीपुम
नैनचालिंगमस्तिः ॥ ब्रह्माणाइंद्रेनचरुद्रविस्न

ति॰
८

स्मैनमोदेवनिरंजनाय ॥६॥ गंभीरधीरंनचभावभि
न्नंसंसारसारंनचपापपुण्यं ॥ अक्रेनअक्रंनचभाव
भिन्नंनतस्मैनमो ॥७॥ ज्ञलेनजानिनचभिन्नभेदंपृ
थक्कभिन्नंनचमानसीय ॥ बालोनवृद्धोनचरूपयौ
वनंनतस्मैनमो ॥८॥ सागारपंकजेचैवनगारेतत्रमेव
च ॥ अर्हनानाष्टयकैवतेनमामिनिरंजने ॥९॥ इति
श्री निरंजनाष्टकं संपूर्णम् ॥ ॥ ॥ शुभम् ॥ ॥ ॥

ॐ श्रीगणेशायनमः॥ अथरुद्राक्षः॥ ईश्वरउवाच॥ रुद्राक्षस्यफल
वक्ष्यामित्रिषुलोकेषुविश्रुतं॥ लक्षंतुदर्शनात्पुण्यंकोटि
स्पर्शनतस्तथा॥१॥ दशकोटिशतंपुण्यंधारणाल्ल
भतेनरः॥ शतकोटिसहस्राणिशतकोटिशतानिच॥
जपेचलभतेपुण्यंनात्रकार्याविचारणा॥२॥ अवध्यः
सर्वभूतानांरुद्राक्षधारणेमही॥३॥ शुचिर्वाप्यशुचिर्वा
पिसर्वभक्षस्तथाचभक्षकः॥ अगम्यागमनंचैवश्रस्महात्मरु

रु॰
९

तत्पगः ॥४॥ म्लेच्छो वाप्यथ चंडालो युक्तो वा सर्वपात
कैः ॥ रुद्राक्षधारकोयस्तु स शिवो नात्र संशयः ॥५॥
स्तनयोस्तनरोहकृत्वा रुद्राक्षं धारयेद्यदि ॥ सोपि रुद्रत्व
माप्नोति किं पुनर्मानवादयः ॥६॥ शृणु षण्मुख वक्तने
वैकवक्त्रे यथाफलं ॥ तस्य विज्ञानमात्रेण सर्वपापैः
प्रमुच्यते ॥७॥ एकवक्त्रः शिवः साक्षाद्ब्रह्महत्यापा
पाहति ॥ द्विवक्त्रो देवदेवोसौ गोयवैर्नोयने ध्रुवं ॥ त्रि

वक्त्रः पावकः साक्षात्त्रिविधं दहते क्षणात् ॥ चतुर्मुखं

स्वयं ब्रह्मा नरहत्यां व्यपोहति ॥ ४ ॥ पंचवक्त्रः स्वयं

रुद्रकालाग्निर्नाम देवत ः ॥ अगम्यागमने चैव अभक्ष

स्य च भक्षणे ॥ मुच्यते सर्वपापेभ्यः सर्वैर्वाक्कायमा

नसैः ॥ षड्वक्त्रो स्तु कार्तिकेयः धारयेद्दक्षिणे करे ॥ ब्रह्मह

त्यादिभिः पापैः मुच्यते नात्र संशयः ॥ सप्तवक्त्रो महा

सेनो ह्यनंतो नागराट् स्वयं ॥ विषये च प्राणस्यन्त सम

ह:
१:

वज्रस्य धारणात् ॥ अष्टवज्रे स्तुतस्तद्वाते माहात्मा देव वि-
नायकः ॥ वृतः कूटं शिलाकूटं कालकूटं न थैव व
शिश्नोदरकरैश्चैव मस्पृश्यै येद्वाग्यहस्त्रिया ॥ एवमादीनि
पापानि शुद्ध्येत्तेनात्र संशयः ॥ नववज्रे भैरवाख्येथा
रयेत्कर्णीमध्यगः ॥ नश्यंति कथ्यमानेति तिनशाङ्को नि
षडाननः ॥ दशवज्रे महासेन स्वयं देवो जनार्दनः ग्रहा
श्चैव पिशाचाश्च रक्षांसि चैव राक्षसाः ॥ पन्नगाश्चैव नश्यं

त्रिदशवज्रस्तधारणात् ॥ एकादशमुखंचैवरुद्रा-
क्षंयस्तुधारयेत् ॥ शिखायांधारयेद्यस्तुतस्यपुंण्यफ-
लंशृणु ॥ अश्वमेधसहस्राणिवाजपेयशतानिचवा-
न्सगुन्फलमाप्नोतिरुद्रास्तस्यचधारणात् ॥ द्वाद-
शास्तेचरुद्रास्तेधारयेदेकदेशतः ॥ आदित्याश्चैवते
सर्वेद्वादशस्सैवव्यवस्थिताः ॥ गोमेधस्यचयत्तस्यधा-
रणाल्लभेत्तद्वयं ॥ त्रयोदशकामदेवंसदाकंठेचधा-

रु॰
११

रयेत ॥ सिद्ध्यंति सर्वकार्याणि भाग्यमानस्य सर्वदा
चक्रदेशमांत्रियस्तु भागेनप्राप्नेयदि ॥ मंततंधार
येत्त्रिभिः सर्वपापप्रणाशनं ॥ हन्पते मततं देवैः प्रा
प्यते उणपसंचयान ॥ रुद्राक्षमालायोधत्ते मङ्गला
सर्वकारणैः ॥ शान्तायार्थं प्रमाणेन सरुद्रो नात्र संश
यः ॥ विनामंत्रेण यो धत्ते रुद्राक्षं भूमिमानवः सया
ति नरके घोरे यावदिंद्राश्चतुर्दश ॥ अश्वमेधसहस्राण

विस्तः गंगादेवमहेश्वरः ॥ सर्वेतीर्थेषुस्नात्वानैवी
नरुद्राक्षंधारयेत् ॥ अथमंत्रः ॥ ॐ ऐं नमः ॥ ॐ ह्रं नमः
ॐ ईं नमः ॥ ॐ ह्रीं नमः ॥ ॐ हें नमः ॥ ॐ ह्रं नमः ॥ ॐ
घें नमः ॥ ॐ भें नमः ॥ ॐ ह्रों नमः ॥ ॐ ह्रीं नमः ॥ ॐ
ह्रों नमः ॥ ॐ ह्रैं नमः ॥ ॐ हुं नमः ॥ ॐ ह्रें नमः ॥ १४ ॥ इ
तिमंत्रः ॥ रुद्राक्षंकंठदेशेदशनपरिमितंमस्तके
विंशतिर्द्वेषट्षट्प्रदेशेकरतलयुगलेद्वादशा

रु· १२

द्वादशैववाहोरिंद्राकला॥आगुणगणितनश्रि।
त्वाष्ट्रौ ऽश्वयोरेकमेकं॥ वत्सस्पृष्टोनरंयोवहिलिन
स्वरःसमर्पयेनीलकंठे:॥॥इतिरुद्रवत्समाहात्म्यंपा
ठणफलसंश्रुतिं॥श्रीगणेशायनमः॥जयभगवतीदे
विनमोवरदे जयपापविनाशनीबहुफलदे॥ज
यशुंभनिशुंभविद्यानकरेप्रणतोस्मिमहामहा।
र्थातिहरे॥॥जयचंद्रदिवाकरनेत्रधरेजयपावक

भूषितनम्रावक्रहरे॥ जयमहिषविभेदनमूलकरे
जयभैरवदेहनिबामपरे॥५॥ जयत्र्यंबकवरकावि
शोषकरे जयलोकविशोककराग्रिपरे॥ जयवि
लपिनामहहस्त्रमुनते जयलोकविपालकहरन
मिते॥६॥ जयषएमुखविग्नगणपनिशंभनतेमयमर
नरकिन्नरनवविभूते॥ जयग्रामरगामितिभंगसवे
जयलोकविशोषनशगैहिते॥७॥ जयविविधरि

ह॰
९३

द्रविनाशकैरेनयमेवकवंशविवृद्धिकेरे॥नष
नाकनिदर्शिनिनिरयहरेजयभवभयनाशि॥
निमक्तिकेरे॥५॥मयिदेहिहृदयाचबद्धेदैविदैन्या
ति॥नाशिनि॥दत्तेनेनफलेनोघमलवरोघः॥ऊल
लूये॥येयंकामयनेकामेननेहहरनरेगिणि॥का
मेकाममवाप्नोतिनोनोरेगावहृषभयजः॥विशे
षान्वेष्पनेरेवासर्वपापक्षयंकरी॥९॥यमलोकेन

नेयोनिधेः स्तुतनाभुवि नर्मदा ॥ पितामहोपि मद्विधे
नेकवाग्यागुणानुकीर्तने ॥ ९ ॥ वाकाति नैव ज्ञाना नाति
वरित्रं नामतं किल ॥ कथं गुणान्त देवी नदीया
न ज्ञानमशाहे ॥ ९ ॥ इति व्यासकृते नर्मदास्तोत्रं संपूर्णं
ॐ श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ कैलासे गिरिशिखरे का
ल्पद्रुमविपिने गुंजन्मधुकरपुंजे ऊंजवनेगहने
कोकिलकूजितनखेलिनहसावनललिता रचय

श्री
२५

निकलाकलापंनत्वानिमृटसमहिनाहरहरमहा
देव ॥ नैगेगाधहरवरजयगिरिजाधीशानेमो
पालायनिर्नेकृपयाजगधीशा ॥ ॥ नस्मिन्नलली
नेदेशेशालामाणिरचिता ॥ नन्नयेहरनिकटस्
गौरीमृटसमहिना ॥ क्रिडन्निरचयतिभूषारंजित
नैमीशं ॥ इंद्रादिकसुरसेविनयगामजिनेसीसेहर
हरमहादेव ॥ जयगंगा ॥ ॥ विडुयवय्रवजन्नमह

दयेमदसहिता ॥ किंवरगानेऊनेममखरसहिता
ननननधुनकथयनरदेगाबादयते ॥ हणऊणल
लिनावेणमघुरेनादयतिहरहरमहादेव ॥ जयो
ऊणकणावरणोरवयतिन्दुपरमबलता ॥ चक्रा
वंतेभ्रमतिऊकतेनाथकना ॥ नांतोत्रुपत्रुपतांता
लेनादयति ॥ शांगलीष्टांगलीनादलाणणातिंऊ
कनेहरहरमहादेव ॥ जयणं ॥ ६ ॥ कष्टरयुतिगोरं।

श्री
१५

पंचाननसहितेत्रिनयनशशिधरमौलेविषधर
कंठयुते॥संदराजटाकलापेपावकनिजभाले
॥सहत्रिशूलकपालेकरधृतनत्कपालेहरहर
महादेव॥जयगो०॥५॥श्रोतेनिनादेहत्वाफलमिवा
दयनेनीराजयतिब्रह्मावेदरचुसंपठते॥इतिमृ
डचरणसरोजेद्दष्टिकमलेधृत्वा॥श्रवलोकयति
महेशमईशमस्त्रभिनत्वाहरहरमहादेव॥जयगो०

हे३रविंतडरमालापितांकामपत्नीनेंवामभागेति
रजाजूपद्मतिललिते॥सकलशरीरेमनकुनसितं
हूनभस्माभरणं॥इतिवृषभधजरूपंतापत्रयपह
रणेहरहरमहादेव॥जयर्णेगा॥१॥ध्यानेआरति
ममकोहृदयेइतिकृवाणमहिजटीनाथेश्रेष्ठ
मनवाभक्तामेवप्रतिदिनपठनीयेऊकने
भिनवा॥भक्तामेवप्रतिदिनपठनीयेऊकने
शिवमाउन्नगादितिभक्तायःप्रकृत्याने॥हरद

श्रीं
१९

व महादेव ॥ जय पंगायरहर वर जय गिरिजाधीश
वं मां पालय नित्यं कृपया जगाधीश ॥ ८ ॥ इति श्री
र्ति समाप्तम् ॥ ॐ श्री गणेशाय नमः ॥ ॐ हेमजासुतं भजे
गणेशमीशनंदनं एकदंतवक्रतुंडनागयज्ञसूत्र
कं ॥ रक्तगात्रधूम्रनेत्रशुक्लवस्त्रमंडितं ॥ कल्पवृ
क्षभक्तिरक्षणं नमोस्तुते गजानन ॥ १ ॥ पाशपाणिच
क्रपाणिमूषकाधिरोहणं ॥ अग्निकोटिसूर्यज्योति

वक्त्रकोटिपर्वले ॥ वित्रमालमौक्तजालभालवे
द्रशोभिते ॥ कल्पवृक्षभक्तिरक्षनमोस्तुतेगजान
नने ॥ ४ ॥ विश्ववीर्यविश्वधार्यविश्वकर्मनिर्मिते ॥ वि
श्वकर्ताविश्वभर्तृयत्रतत्रपूजिते ॥ चन्द्रबिंबवन्द्यभे
जेमेवितेचनचेग ॥ कल्पवृक्षभक्तिरक्षनमोस्तुते
गजानने ॥ ५ ॥ भूतभव्यहव्यकव्यभागभागिभूपहायिने
दिक्कपालज्वालकालेलोकपालवंदिते ॥ प्रती

गं
९

ब्रह्मस्थैकर्णोपिशूद्रः पुराननं ॥ कल्पवृक्षभक्ति-
रक्षणनमोस्तुतेगजाननं ॥४॥ ऋद्धिबुद्धिप्रशस्तसि-
द्धिनिर्द्धनवरदायकं ॥ यत्तकर्मसिद्धंधमेवगावर्ती
श्रवितं ॥ भक्तदैत्यहृष्टमष्टदानवादुरेनरं कल्पवृ-
क्षभक्तिरक्षणनमोस्तुतेगजाननं ॥५॥ ॥इतिश्रीवेद-
व्यासविरचितंगणेशस्तोत्रंसंपूर्णम् ॥ ॥शुभं॥

ॐनमःशिवाय॥ ॐप्रथमेपश्चिमाम्नाय॥ शारदामठकी
टवारसंप्रदायतीर्थाश्रमपदद्वारकाक्षेत्रसिद्धेश्वरदे॥
वताभद्रकालीदेवीस्वरूपाचार्यगंगागोमतीतीर्थस
रूपानंदब्रह्मचारीसामवेदप्रपठने॥ तत्त्वमस्यादिवा
काविचारनित्यानित्यविवेनात्मानात्मोपासिग्रात्मा
तीर्थस्नानमोक्षद्वारार्थेपरोदनणसालान्कारार्थेसंन्या
सग्रहणंकरीष्ये॥ ॐनमोनारायणायेतिमंत्रः ॐहि

म॰
१

नीयतिष्ठर्वाम्नाय॥ भोगोवर्धनमठभोगवारसंप्रदायव
नआरण्यपदपुरुषोत्तमक्षेत्रजगन्नाथदेवताविमला
देवीबलभद्रपद्माचार्य्यः महोदधितीर्थेचेतन्यब्रह्म
चारीऋग्वेदपठनेब्रह्मसाक्षयमात्मा॥ ब्रह्मनिवाकावि
वारतिम्यानित्यविवेकेनात्मन्योपास्तिश्चात्मातीर्थ
आत्मोद्धारार्थंपरोक्षणासालान्कारार्थंसंन्यासग्रहणं
करिष्ये॥४॥ ॐतत्तीयेउत्तराम्नायः ज्योतीमठआनंदवा

रसंप्रदाय:॥ गिरीपर्वतसागरपदबद्रिकाश्रमक्षेत्र
नारायणादेवतापुर्णागिरिदेवी॥ त्रोटकाचार्य
अलकनंदातीर्थस्वरूपानंदब्रह्मचारी॥ अथर्वणवे
दअपठनंतमेवैकंजानामि॥ अयमात्माब्रह्मेत्या
दिवाकरविचारनि॥ ३॥ ओंचतुर्थंदक्षिणाम्नाय॥ शिंगे
रिमठभूरवारसंप्रदायसरस्वतीभारतीपुरी॥ वैवरा
मेश्वरक्षेत्रआदिवाराहदेवताकामाक्षादेवी॥ शृंगी

प॰
२

ऋषीश्वरोपगाचार्यनंगभट्टानीथंप्रकाशब्रह्मचारी
यत्नेवेदमपठनेमहं ब्रह्मास्मि ब्रह्मैवाहमस्मि ब्रह्मा
स्मिमहावाक्यविचारनी ॥५॥ ओंपंचमेऊर्ध्वाम्नायपश्चिमे
रमठकाशिसंप्रदाय॥ जनकयाज्ञवल्क्यशुकदेववा
मदेवमहामन्त्रायनपःसनकसनंदनकपिलनार
दादिब्रह्मनिष्ठेनि ब्रह्मचारी॥ कैलासक्षेत्रमानसा
रोवरतीर्थनिरंजनदेवनामायादेवीईश्वराचार्य॥

नारद्ब्रह्मचारीवामदेवशुकदेवादीजीवन्मुकादी
नोसुसेवेदमपठनं ॥ परोरजसेसावदोंसमज्ञानमनं
नेब्रह्मेन्यादिवाकाविचारनी ॥५॥ ॐ षष्ठेश्रात्मात्राय
परमात्मामठसन्यासुसेप्रदाय ॥ नाभिकुंडलिनीदेव
त्रिकुटिनीथेहंसोदेवि ॥ परमहंसोदेवना ॥ मनपासे
हंमेव ॥ ब्रह्माविसमहेशाधापनयोगएपनिजी।
वब्रह्मचारीहंसपाखिंडपाधिभेदसन्यासार्थकाम।

मं॰ ३

संकल्पविकल्पात्मा ब्रह्माईत्यादिवेदांतमहावाक्यविचार

णी ॥ ५१ ॥ मममेजं द्दीपे सम्यकृज्ज्ञानाशिवात्मद्ये ॥ विद्य

वेदकग्रंथमात्रामपवीत्रे ॥ ब्रह्मानदीविमलतीर्थं आ

त्मलिंगमानगेनः ॥ अहमेवाहंमात्मदेहोस्मि स्वाहा ॥ इत्यादि

वाक्यविचारतिमोहंनिरंजनोहंशुद्धोहंइत्यादि ॥ आत्माण

स्मिआत्मतीर्थं ॥ आत्माद्धाराद्येसरूनिश्चसंन्यासग्रहणेऊ

रूतेस्माके ॥ ॐ नमोनारायणायेतिमंत्रः ॥ इति श्रीशंकरा

कार्यविरचितं मठाम्नायसंस्थं श्रीॐ नमः ॐ नागेंद्रहाराय त्रिलोच
नाय भस्मांगरागाय महेश्वराय ॥ देवादिदेवाय दिगंबरा-
य तस्मै नकाराय नमः शिवाय ॥ मातंगचर्मांबरभूषिणा
य समस्तगीर्वाणयनार्चिताय ॥ त्रैलोक्यनाथाय त्रिपुरांतका
य तस्मै मकाराय नमः शिवा ॥१॥ शिवांबुजांभोजविकास
नाय सद्विस्पयज्ञध्वनाशनाय ॥ चंद्रार्कवैश्वानरलोच
नाय तस्मै शिकाराय नमः शिवाय ॥५॥ वासिष्ठकुंभोद्भवगौ
नमाय मुनींद्रवंद्याय गिरीश्वराय ॥ श्रीनीलकंठाय वृषभ

शि॰
४

ध्वजाय नस्मै वाकाराय नमः शिवाय ॥४॥ यज्ञस्व
रूपाय जटाधराय पिनाकहस्ताय सनातनाय ॥ दि
व्याय शुद्धाय निरंजनाय नस्मै यकाराय नमः शिवा
य ॥५॥ पंचाक्षरमिमं स्तोत्रं यः पठेत् शिवसन्नि
धौ ॥ शिवलोकमवाप्नोति शिवेन सह मोदति ॥६॥
इति श्रीपंचाक्षरस्तोत्रं समाप्तम् ॥ शुभं ॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः नमः सूर्याय ॐ ऐं श्रीं क्लीं हरितहय

रथं दिवाकरं सप्तसप्तमेहरये नमो नमः। इति मूलमं

त्रः ॐ ऐं श्रीं हृदयाय नमः॥ ह्रीं क्लीं शिरसे स्वाहा हरित

हयरथं शिखायै वौषट्॥ दिवाकरकवचाय हुं॥

सप्तसप्तमेहरये नेत्रत्रयाय वौषट् नमो नमः अस्त्राय फ

ट्॥ ॐ श्रीशतानीक उवाच॥ कथमादित्यमुद्यंतमु

पतिष्ठेद्द्विजोत्तम॥ एतन्मे ब्रूहि विप्रेंद्र प्रपद्ये शरणं तव

श्री

सुमंतुरुवाच॥ इदमेवपुरापृष्टःशंखचक्रगदाधरः
प्रणम्यशिरसादेवमर्जुनेनमहात्मना॥ कुरुक्षे
त्रेधर्मक्षेत्रेविततेभारतेरणे॥ स्थिरकामेसमा
साद्यस्यादिमंलोकपूजितं॥ कृतांजलिपुटोभूत्वा
पार्थःप्रोवाचकेशवं॥ अर्जुनउवाच॥ स्तुत्यंभक्तिंकरि
ष्यामिकथंस्तोत्रंप्रपूजयेत्॥ तदहंश्रोतुमिच्छामि
त्वत्प्रसादेनमाधव॥ श्रीभगवानुवाच॥ अस्माकंप

त्वयापृष्टमेकचितोभवार्जुन॥तदहंसंप्रवक्ष्यामि
स्तादिमध्यावसानके॥नारायणसुरश्रेष्ठपृच्छामि
त्वामहायशः॥कथमादित्यमुद्यंतमुपतिष्ठेत्स
नातनं॥श्रीभगवानुवाच॥साधुपार्थमहाबाहोबु
द्धिमानसिपांडव॥यन्मांपृच्छसिपस्यानेतत्पवि
त्रेविभावसोः॥सर्वमंगलमांगल्यंसर्वपापप्रणा
शनं॥सर्वरोगप्रशमनंआयुरारोग्यवर्धनं शत्रुमित्र

दमनेपार्थसंग्रामेजयवर्धनं ॥ वर्धनंधनपुत्राणां ।
आदित्यहृदयंशृणु ॥ यच्छ्रुत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेना
त्रसंशयः ॥ त्रिषुलोकेषुविख्यातंनिःश्रेयसकरंपरं
देवदेवंनमस्कृत्वप्रातरुत्थायवाग्येन ॥ तस्मात्सर्व
प्रयत्नेनसूर्यमाराधयेत्सदा ॥ ॐअस्यश्रीआदित्यहृ
दयस्तोत्रमंत्रस्य ॥ श्रीकृष्णऋषिः ॥ श्रीसूर्योनाराय
णोदेवता ॥ अनुष्टुप्छंदः ॥ हरिनहयरथंदिवाकरः ।

ध्रुमाणि ति ति बीजं ॥ ॐ नमो भगवते जितवैश्वानर
जातवेदसे इति शक्तिः ॥ सर्वाभीष्टफलसिध्यर्थे पा
ठे विनियोगः ॥ अर्कं न्मूर्ध्नि विन्यसेल्ललाटे तु रविंम
सेत् ॥ विन्यसेन्नेत्रयोः सूर्यं कर्णयोश्च दिवाकरं ॥ ना
सिकायां न्यसेद्भानुं मुखे वै भास्करं न्यसेत् ॥ पर्जन्य
मोष्ठयोश्चैव तीक्ष्णो जिह्वांतरं न्यसेत् ॥ सुवर्णरेत
सं कंठे स्कंदयोस्तिग्मतेजसं ॥ बाहोस्तु पूषणं चैव

मित्रं वै पृष्ठतो न्यसेत् ॥ श्चरुणं दक्षिणे हस्ते न्यस्तारे
वामतः करे ॥ हस्तात्तु भस्करः पातु हृदये पातु भानु
मान् ॥४ उदरे तु यमे विद्यादादित्यं नाभिमंडले ॥ कटौ तु
विन्यसेद्धंसं रुद्रमूर्वोस्तु विन्यसेत् ॥ जानुभ्यां गोपति
विन्यसेत् सवितारं तु जंघयोः ॥ पादयोस्तु विवस्वंतं गु
ल्फयोश्च प्रभाकरं ॥ बाह्यतस्तु तमोध्वंसं भगमभ्यंतरे
न्यसेत् ॥ सर्वांगेषु सहस्रांशुं दिग्विदिक्षु रविं विन्यसेत्

६

एवश्चारिन्यविन्यासो देवानामपि दुर्लभं ॥ यइमं वि
न्यसेन्नाथ्रे स यान्ति परमां गतिं ॥ कामक्रोधकृतात्मा
पान्मुच्यते नात्र संशयः ॥ न सर्पेभ्यो भयं नैव संग्राम
छुपस्थितस्यापि ॥ रिपुसंकटकाले च तथा चोरसमाग
मे ॥ त्रिसंध्यं वै जपन्नाम महापातकनाशनं ॥ विस्फो
टकसमन्तेत्री ब्रज्वरसमुद्भवे ॥ शिरोरोगे नेत्ररोग
सर्वव्याधिविनाशायेन ॥ ऊष्टव्याधी तथा दद्रुरोगे

आ°
५

अविविधोस्तथा॥ जपनस्तस्पश्चामयेयभक्त्याश्चुप्र
नवाञ्जेन॥ आदित्यमेत्रमेयुक्तमादित्यभुवनेश्वरे
आदित्यमर्चयेद्भस्मादादित्यमर्चयेद्धिवः॥ यष्या
दित्यमयंतेजोमममतेजस्तदन्जेन॥ आदित्यात्त्रापरो
देवः आदित्यः परमेश्वरः॥ त्रिसंध्यमर्चयेन्नूर्यम
देकनाग्रयानरः॥ नपश्येत्समतदारिद्रंपार्थजन्म
निजन्मनि॥ एतत्तेकथितंपार्थस्यादित्यहृदयंम

या ॥ मुच्यते सर्वपापेभ्यः सूर्यलोकमगछति ॥ ॐ न
मो भगवते आदित्याय आदित्यः सविता ॥ सूर्यः ख
गः पूषा गभस्तिमान् ॥ सुवर्णः स्फटिको भानुः स्फु
रितो विश्वभावनः ॥ हिरण्यगर्भस्त्रिशिरास्तपनो
भास्करो रविः ॥ मार्तंडो गोपतिः श्रीमान्कृतज्ञश्च
प्रतापवान् ॥ तमिस्रहा भगो हंसो नासत्यश्चैव तमो
नुदः ॥ शुद्धो विरोचनः केशी सहस्रांशुर्महाप्रभः

श्री॰
५

विवस्वान्पूषणोमरुत्वमिहिरोज्ञामदस्मजित॥च
मेरुशिमः पतंगश्चशरण्योमित्रहातपः॥दुर्विज्ञे
यगतिः शूरोतेजोराशिमहायशाः॥शंभुश्चित्रांग
दोयौमाहव्यकव्यप्रदायकः॥अंशुमानुत्तमोदेव
ऋग्यजुःसामएवच॥हरिदश्वःतमोहारःसप्तसप्ति
मरीचिमान॥अग्निगर्भोदितिःपुत्रःशंभुस्तिमिरा
नाशनः॥पूषाविश्वंभरोविश्वःतपनःसर्वतापवा

नु[illegible]पौ तपो मंडले भास्वांतपनः सर्वतापनः ॥ कृ
तविश्वो महातेजाः सर्वरत्नमयोद्भवः ॥ अक्षरश्चा
क्षरश्चैव प्रभाकरदिवाकरौ ॥ चंद्रश्चंद्रांगदः सोमोह
ख्म कख्मफलप्रदः ॥ अंगारको महागात्रो रक्तांगश्चा
गवर्धनः ॥ बुधो बुद्धामतो बुद्धिबुद्धात्मा बुद्धिवर्धनः
वृहद्भानुवृहद्भामो वृहद्भामा वृहस्पतिः ॥ शुक्रस्व
शुक्रेतनास्त्र शुक्लांगः शुक्लभूषणः ॥ शनिमान्

श्रा॰
६

शान्तिरूपस्त्वंशशैनैर्गच्छन्ति सर्वदा॥ अनादिरादिरूप
स्त्वमादिरादिकर्तृर्नमः॥ भानुमान्भानुरूपस्त्वमभ
भोरुदीप्तिमान्॥ एत्रकेनमहाकेनसर्वकेनरत्नमः
नमः पूर्वायगिरयेपश्चिमायनमोनमः॥ उत्तरायनमः
स्तुभ्यंदक्षिणायनमोनमः॥ नमोविश्वप्रबोधायनमोः
भ्राजिष्णुजिष्णवे॥ जयानिकेच नमस्तुभ्यंज्ञानालोकायन
मोनमः॥ प्रगल्भायप्रदीप्तायप्रशान्तायनमोनमोनमः॥

नमस्तेहोरण्यपतयेपृथिवीपतयेनमः ॥ नमोंकारस्वरू
हकारसर्वयज्ञनमोस्तुते ॥ ऋग्वेदादियजुर्वेदसाम
वेदनमोस्तुते ॥ नमोहाटकवर्णायभास्करायनमोन
मः ॥ जयायजयायभद्रायहरिदश्वायतेनमः ॥ दिव्याय
दिव्यरूपायग्रहाणांपतयेनमः ॥ नमस्तेशुचयेनि
त्यसर्वैकरुणात्मने ॥ नमोवैकल्पनाशायनमस्ते
दिव्यवपुषे ॥ नमोनितिस्वंधकृतिग्रस्तानांविलक्षणप

आ॰
७

जापतिः ॥ त्वमेव रुद्रो रुद्रात्मा वायुरग्निश्च वीर्यवा
न् ॥ योजनानां सहस्रे द्वे द्वे शते द्वे च योजने ॥ एकेन नि
मिषार्धेन क्रममाणा नमोस्तु ते ॥ नवत्यं योजनानां च
सहस्राणि च सप्ततिः ॥ यावत्तु घटिकामात्रेण तावच्चल
ति भास्करः ॥ अग्रतश्च नमस्तुभ्यं पृष्ठतश्च नमो नमः
पार्श्वतश्च नमस्तुभ्यं नमस्ते चास्तु सर्वगः ॥ नमः स्वग
रिहत्रै च सोमसूर्याग्निचक्षुषे ॥ नमो वेदांतवेद्याय स

वैमेत्रमयायच॥ अरुणोमाघमासेचसूर्योवैफाल्गु
णेतथा॥ चैत्रमासेतुवेदांगोभानुर्वैशाखतापनःउ
पेंद्रोज्येष्टमासेतुआषाढेतपतेरविः॥ गभस्तिश्राव
णेमासेयमोभाद्रपदेतथा॥ सुवर्णरेताश्विनेमासिका
र्त्तिकेचदिवाकरः॥ मित्रोमार्गशिरेमासेपौषेविष्णु
र्सनातनः॥ इत्येतेद्वादशादित्याःकाश्यपेयाप्रकीर्ति
ताः॥ उग्ररूपामहात्मानःतपंतोविश्वरूपिणः॥ एक

सू॰
८

द्वादशधा चैव शतधा च सहस्रधा ॥ तपंते विश्वरूपे
ण सृजंति संहरंति च ॥ एष विष्णुः शिवश्चैव ब्रह्मा चै
व प्रजापतिः ॥ महेंद्रश्चैव कालश्च यमो वरुण एव च
नक्षत्रग्रहताराणामधिपो विश्वभावनः ॥ वायुरग्नि
र्धनाध्यक्षो भूतकर्ता स्वयंप्रभुः ॥ एष देवो हि देवानां
सर्वमाप्यायते जगत् ॥ एष कर्ता हि भूतानां संहर्ता र
क्षकस्तथा ॥ एष लोकानुलोकांश्च सप्तद्वीपास्सागरा

गाः ॥ एष शैलस्थ पाताले दैत्यदानवराक्षसाः ॥ एष धा
ता विधाता च बीजं ह्येवं परा गतिः ॥ एष एव प्रजानेमं
सं वर्द्धयति रश्मिभिः ॥ एष यज्ञः स्वधा स्वाहा ह्रीः श्री
श्च पुरुषोत्तमः ॥ सर्वदेवात्मको देवः सहेमाःऽअकामसना
तनः ॥ ईश्वरः सर्वभूतानां परमेष्ठी प्रजापतिः । काला
त्मा सर्वभूतात्मा देवात्मा विश्वतोमुखः ॥ जन्ममृत्यु
जराव्याधिसंसारभयनाशनः ॥ दारिद्र्यव्यसनध्वंसी

श्री ६

श्रीमान्भानुर्दिवाकरः ॥ गभस्तिहस्तो ब्रह्मण्यः सर्व
देवनमस्कृतः ॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यं नरो विंदति वे
दनात् ॥ लोकसाक्षी त्रिलोकेशः कर्ता हर्ता त्वमीश्वरः
पवनः पावकश्चैव मार्तंडो भास्करो रविः ॥ लोकप्रका
शकश्चैव श्रीमांल्लोकमहेश्वरः ॥ इत्येतैर्नामभिः प्रात
रादित्यमस्तौति नित्यशः ॥ प्रातरुत्थाय कौंतेय न तस्य
रोगभयं न हि ॥ पातकान्मुच्यते पार्थ व्याधिभ्यो नैव से

ण्ययः ॥ एकसंध्यं हि संध्यं वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ त्रिसं
ध्यं जपमानस्तु प्राप्नोति परमं पदं ॥ यदज्ञानकृतं पा
पं तेन दज्ञा प्रतिमुच्यते ॥ दद्रुस्फोटककुष्ठानि मंडला
नि विचर्चिका ॥ ये चान्ये दुष्टरोगाश्च ज्वरा नीसारकाद
यः ॥ जपमानस्य नश्यन्ति जीवेन शारदां शतं ॥ सेवनस
दृश्मेरयस्तु प्रज्ञानस्य ध्रुवं भवेत् ॥ श्रशीएँपश्चपति
छायामहोरात्रं यनेजययः ॥ यस्त्विदं पठते भक्त्या वारे

सू॰
१

भानुमहात्मनः ॥ यानः स्तोत्रेकृतेपार्थमेकाग्रकृत
मानसः ॥ स्ववर्णेचवद्धर्भवतिनचान्यस्तपजायते ॥ पु
त्रबोधनसंपत्रोजायतेनात्रसंशयः ॥ यशस्वलभतेने
सेनचस्वर्गानिवर्ततेः ॥ आदित्यहृदयंपुण्यंसूर्यनामवि
भूषितं ॥ अतःपरंनास्तिसिद्धिसिद्धिकामस्यपांडव ॥ प
तजपुस्तकौंतेययेनश्रेयोह्यवाप्स्यसि ॥ आदित्यहृद
यंपुण्यपःपठेन्नरसमाहितः ॥ भ्रूणहामुच्यतेपापात्कृ

नेत्रोगोद्रपवद ॥ यःपठेच्छृणुयान्नित्यंजपेद्वापिसमा
हिताः ॥ सर्वपापविशुद्धात्मासूर्यलोकेमहीयते ॥ अ
पुत्रोलभतेपुत्रान्निर्धनोधनमाप्नुयात् ॥ सकुष्टरो
गीमुच्येतनभक्त्यायःपठतेस्तवं ॥ यस्त्वादित्यदिनेपार्थ
नाभिमात्रेजलेस्थितः ॥ उदयाचलमारूढोभास्करं
प्रणतःस्थितः ॥ जपतेमानवोभक्त्याशृणुयाद्वासमा
हिताः ॥ सयातिपरमंस्थानंयत्रदेवोदिवाकरः ॥ अ
मित्रदमनंपीडंयदाकर्त्तुंसमाचरेत् ॥ तदाप्रति-

कृतेकृत्वाशोत्रोभ्यरणपांसुना: ॥ आक्रम्यवामपादे
नद्यादिनपदृदयंजपेत ॥ ॐहिमालीस्वाहा ॥ हिमाली
डयस्वाहा ॥ नीनालीडयस्वाहा ॥ त्रिभिश्चरोगीभवति
न्वरोभवतिपंचभि: ॥ जपैश्चसमभिपार्थ्यराक्षसीनन
माविशेत ॥ राक्षसीनाभिभूतस्यविकारेस्वरूपएपांडव
गीयतेनृत्यतेनग्नश्चास्फोटयतिधावति ॥ क्षिवारुते
वक्रुहतेहसतेनेकेटतेऽपन: ॥ एवंसपीडितोपार्थयद
पिस्यान्महेश्वर: ॥ किंपुनर्मानुष्य: कश्चिच्छोचा

चारविवर्जितः॥ पीडितस्यनमेदेहोज्वरोभवतिदा
रुणः॥ यदाचातुर्थकंतस्यकर्त्तुमिच्छेच्छुभेकरं॥ तदा
सलिलमादायजपेन्मंत्रमिमंत्रयः॥ ॐनमोभगवते
त्र्यंबकायादित्यायनमोनमः॥ जयायजयभद्रायहरिद
श्वायतेनमः॥ स्नापयेतेनमंत्रेणशुभंभवतिनान्य
था॥ अन्यथाचनचेद्देषीनपश्यतेनात्रसंशयः॥ स्तोत्रे
णनिखिलेषांकंप्रजांचैवनिबोधमे॥ अष्टपत्रेलिखे

स्रों
१२

त्यंत्रं लिमे गोमयमंडले ॥ पूर्वपत्रे लिखेत्सूर्यं मध्ये यो
नरं विन्यसेत ॥ याम्यां चैव विवस्वंतं नैरृत्यां तु भगं न्यसे
त ॥ वरुणं वारुणपत्रे ऽर्यमा वायव्यां मित्रमेव च ॥ आदित्य
मनैरपत्रे चेशान्यां विष्णुमेव च ॥ मध्ये तु भास्करं विघ
स्वं स्यादिक्रमेण तु ॥ स्वरूपानो भवेत्स्व क्रमेणैव तु
मवेयत ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि हृद्धिकामस्य भारत म
हानेज समस्तं त्रे प्रपद्येत नस्कृतोजलिः ॥ सवेसवा॥

पद्माणि करवीराणि चाज्येन ॥ तिलतंडुलसंयुक्तं
ऊष्यायां पोटकेन च ॥ रक्तचंदनमिश्राणि कृत्वा वै ताम्र
भाजने ॥ ध्यात्वा शिरसि तन्मात्रे जानुभ्यां धरणीं गता ॥
मंत्रपठने गुडाकेश श्रद्धे दद्याद्भास्कराये ॥ ॐ अर्हं ऐं विद्या
किलकिलकटुकेष्टसर्वार्थसाधनीये स्वाहा ॥ ॐ क्रों ह्रीं
ॐ नमः सूर्याय नमः स्वाहा ॥ ॐ क्रों ह्रीं सः खलौ कायसू
र्यमूर्त्तये स्वाहा ॥ ॐ क्रों खंखोलोकाय सूर्यमूर्त्तये स्वाहा ॥

श्रीः
१३

ॐ ह्रूं मार्तण्डाय स्वाहा ॥ ॐ नमोस्तु सूर्याय नमोस्तु भा
वते नमोस्तु वैश्वानर जातवेदसे ॥ त्वमेव चार्घ्यं प्रतिगृ
ह्णीष्व देवादिदेवेश नमोस्तु तुभ्यं ॥ ॐ नमो भगवते
तुभ्यं नमस्ते जातवेदसे ॥ दत्तमर्घ्यं मया भानो त्वं गृहाण
नमोस्तु ते ॥ एहि सूर्य सहस्रांशो तेजोराशे जगत्प
ते ॥ अनुकम्पय मां भक्त्या गृहाणार्घ्यं दिवाकर ॥ ॐ न
मो भगवते सूर्याय प्रत्ययतेजसे नमः ॥ शिवाय नमः

आदित्यायनमोनमः॥आदित्येचशिवंविद्याशिवमा
दित्यरूपिणं॥उभयोरंतरंनास्तियथादित्यस्तथाशि
वः पुनदिक्षाम्यहंकेतंपुरुषंवैदिवाकरं॥उदयेब्रह्मस्व
रूपोयंमध्याह्नेतुमहेश्वरः॥अस्तमानेस्वयंविस्नुस्त्रि
मूर्तिर्दिवाकरः॥ॐह्रींश्रींक्लींघृणीसूर्यायआदित्या
यनमोनमः॥ॐनमोभगवतेस्वेनतेजसेजितवैश्वानर
जातवेदसे॥ममेदमर्घ्यंप्रतिगृह्णगृह्णदेवादिदेवश

श्री
२८

नमोस्तु तुभ्यं ॥ ॐ नमो भगवते तुभ्यं विश्वे जातवेद
से मम मार्च्यं प्रतिगृह्णाण देव देव नमोस्तु ते ॥ हिमघ्ना
य तमोघ्नाय रक्षोघ्नाय नमो नमः ॥ कृतघ्नाय च देवा
य तस्मै सूर्यात्मने नमः ॥ हरित हय रथे दिवाकरे कन
कमयांबुज रेणुपिंजरे ॥ प्रतिदिनमुदयं नवं नवं शरण
मैपि मिहिरणपे रन मे ॥ शत्रुव्याधिभयं नैव न सर्पेभ्यो
भयं भवेत ॥ न शाकिन्यो न शाकिन्यो न च भूत भयं भवे

तु इष्टेन भयं चैव पार्थिवेभ्यस्तथैव च॥ इतिनिव
तेघोरागुत्रोश्वलभतेपश्न्॥ सिद्धिकामो लभेत्सिद्धि
कन्याकामस्तु कन्यकां॥ पतन्यठति कौन्तेय भक्तियु
क्तेन चेतसा॥ अश्वमेधसहस्रवाजपेयशतानि च॥ के
न्याकोटिसहस्रस्य दत्तस्य फलमाप्नुयात्॥ इदं मा
हात्म्यहृदयं योधीते सततं नरः॥ सर्वपापविशुद्धात्मा
मर्त्यलोके महीयते॥ नास्त्यादिमसमो देवो नास्त्या

स्त्रा·
५५

दिव्यसमागतिः ॥ प्रसन्नो भगवान्विष्णुर्येन विश्वंप्र
तिष्ठितं ॥ गवांशतसहस्रेण सम्यग्दत्तेन यत्फलं ॥ त
त्फलं लभते शृण्वं शतं नाम्नां स्तोति यो रविं ॥ योधीते स
र्वदा देव सकलं सफलं भवेत् ॥ अष्टानां ब्रह्मणानां च
लेखयित्वा समर्पयेत् ॥ ब्रह्मलोके ऋषीणां च जायते त
मद्वेषापि वा ॥ जातिस्मरमवाप्नोति शुद्धात्मा नात्र सं
शयः ॥ ॐ प्रजायलोकत्रयपावनाय हृदात्मने गोप

नेयहृषाय॥ सूर्याय लोकत्रयपावनाय नमो महाकारु
णिकोत्तमाय॥ विवस्वते ज्ञानवदंनरात्मने जगत्प्रदी
पाय जगद्धितैषिणे॥ स्वयंभुवे दीप्तसहस्रचक्षुषे सर्वो
त्तमायाऽमिततेजसे नमः॥ नमः सवित्रे जगदेकचक्षु
षे जगत्प्रसूतिस्थितिनाशहेतवे॥ त्रयीमयाय त्रिगु
णात्मधारिणे विरिंचिनारायणशंकरात्मने॥ यस्यो
दयेनेह जगत्प्रबुध्यते प्रवर्त्तते चाखिलकर्मसिद्धये॥

सू॰
१८

ब्रह्मेंद्रनारायणरुद्रवंदितास नः सदायछतुमंगलं
रविः॥नमोस्तुसूर्यायसहस्ररश्मयेसहस्रशाखान्वि
तसंभवात्मने॥सहस्रयोगोद्भवभूतभागिनेसहस्रसं
ख्यायुगधारिणेनमः॥यन्मंडलेदीप्तिकरंविशालेर
त्नप्रभंतीव्रमनादिरूपं॥दारिद्रदुःखक्षयकारणंच
पुनोतुमांतत्सवितुर्वरेण्यं॥यन्मंडलेदेवगणैःसुपूजि
तंविप्रैस्तुभावेनविमुक्तिकोविदं॥तंदेववदेवंप्रणमा

मिसूर्यं॥पुनातु०॥यन्मंडलंज्ञानमयंचगम्यंत्रैलोक्यपू
ज्यंत्रिगुणात्मरूपं॥तंदेवदेवंप्रणमामिसूर्यं॥पुनातु०॥य
न्मंडलंमूढमतिप्रबोधंधर्मस्यवृद्धिंकुरुतेजनस्य॥यन्मं
लंकल्पक्षयकारणंच॥पुनातु०॥यन्मंडलंव्याधिविनाश
दक्षंयदृग्यजुःसामसमस्तसिद्धं॥प्रकाशितंयेनचभूर्भु
वःस्वः॥पुनातु०॥यन्मंडलंवेदविदोवदंतिज्ञानमसमनाः
सुरासिद्धयक्षाःयद्योगिनोयोमरघासिसिद्धा॥पुनातु०
यन्मंडलंसर्वजनेषुपूजितंज्योतिश्चकुर्यादिहमर्त्यलो

सूर्य
।पा५।

सू० २

के॥ यत्कालकालादिमनादिरूपं॥ पुनातुः॥ यन्मंडले
विस्वचतुर्मुखाख्यं यदक्षरं पापहरं जनानां यत्कालक
ल्पक्षयकारणंच॥ पुनातु॥ ध्येयः सदा सवितृमंडलमध्य
वर्ती नारायणः सरसिजासनसंनिविष्टः॥ केयूरवान्मक
रकुंडलवान्किरीटीहारीहिरण्मयवपुर्धृतशंखच
क्रः॥ सप्ताश्वचक्रे रविमंडले स्थिते रूपेण याक्रांतमनंत
महंते॥ भजामि ब्रह्मातपनीयरूपिणे सहस्ररत्नमं विचरविंश
रणंवरं॥ अपरः शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम॥ तस्मा॰

तस्माच्छुराणभावेनरत्नरत्नादिवाकरः॥नमोप
मेनिदानायनमःस्कृतसाक्षिणेनमःप्रत्यक्षदे
वायश्रीभास्करायनमोनमः॥ ॥ इतिश्रीआ
दित्यपुराणेश्रीआदित्यहृदयंसमाप्तम॥
शुभं सं॰ २१८३ ॥

श्री·
१८

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ शिव हरे शिव राम स
खे विभो त्रिविध तापनिवारण हे विभो ॥ अजज
नेश्वर यादव पाहि मां शिव हरे विजय ॐ रुमेव
रे ॥ १ ॥ कमललोचन राम दयानिधे हर गुरो गज
रक्षकगोपते ॥ शिवतनो भव शंकर पाहि मां ॥
शिव ॰ ॥ २ ॥ स्वजनरंजन मंगल मंदिरं भजति
ते पुरुषः परमं पदं ॥ भवति तस्य सुखं परमा॰॰

शि०
१

त्रुते॥शिव०॥३॥जयरघुपिछिरवल्लभभूपतेजय
जयार्जितगुणपयोनिधे:॥जयहृपामयहृत्स्वन
मोक्षते॥शिवदृ०॥४॥भवविमोचनमाधवमापते
सकविमानसहंसशिवावते॥जनकजारतिरा
घवरदमो॥शिव०॥५॥अवनिमंडलमंगलमाप
तेजलधिसुंदरधामरमापते:॥निगमगीतगुणा
र्णवगोपते॥शिव०॥६॥द्रुपदजासखदायक०

मख्ययेमकरकेउलषणोभिमुखांत्तुजं॥ मृडरहे
प्रणमामिरमापते॥शिव॰॥७॥मरउमहेशपरे
शपतेविभोहृषभवाहनवेदमयप्रभो॥गरु
डवाहनपावनपाहिमां॥शिव॰॥८॥पतितपाव
ननामदयालुतानवयशोविमलंपरिगीयते
तदपिमाधवमांकिमुपेक्षसे॥शिव॰॥९॥अमर
दीपनदेवरमापतेविषमतानयिनास्तिचेनो

शि० २

पमे ॥ मयि कथं करुणार्णव जायते ॥ शिव० ॥१०॥
हरमनःप्रियतोषकरप्रभो सुरसरिद्धृतिशेख
र हे गुरो ॥ मम विभो किमु विस्मरणं कृतं ॥ शिव० ॥११॥
नरहरे रतिरंजन सुंदरं पठति यः शिवनामकृत
स्तवं ॥ वसति रामरमा चरणांबुजे ॥ शिव० ॥१२॥
प्रातरुत्थाय यो भक्त्या पठेद्दै स्तोत्रमुत्तमं ॥ वि
जयो जायते तस्य विष्णुसायुज्यमाप्नुयात् ॥१३॥

इति श्रीशिवरामकृतं

स्तोत्रं समाप्तम् ॥ ॥ शु

भम् ॥

॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ आदिशंभुस्वरूपमुनि
वरचंद्रशीर्षजटाधरं मुंडमालविशाललोचन
वाहनेवृषभध्वजे ॥ नागचर्मत्रिशूलडमरुभस्म
अंगविहंगमंश्रीनीलकंठहिमालजलथलवि
षनाथविश्वेश्वरं ॥१॥ गंगसंगप्रसंगसलिताका
मदेवसुसेवितेनादबिंदुसंयोगसाधनपंचवक्त्र
त्रिलोचनं ॥ इंद्रशशिधरसूरसेवितसेवितेसुरवं

श्रि॰
१

वंदितं॥ श्रीनी॰॥१॥ ज्योतिर्लिंगसल्लिंगमणिम
यदिव्यदेवसुसेवितं मालतीतनुपुष्पमालागंध
दीपनैवेद्यतं॥ श्रुतिलकेभसकेभउमहुनकलश
कंचनसदृशं॥ श्रीनी॰॥३॥ मुकुटकर्कटकर्णकुंड
लमंडितेसुरसन्निभंकनकेरखोहारमुक्ताकेरव॰
शेषविशेषतं॥ गंधमर्दनशैलश्यासनश्यासनंप
श्यासनं॥ श्रीनी॰॥४॥ मेघडंबरछत्रधारणचवरण

कमलसमाननले ॥ तुम्बरघ्यपरिमर्द्दनमृरतगौरी
संगसदाशिवं ॥ क्षेत्रपालसपालभैरवऊसमनव
ग्रहभूषिने ॥ श्री ॰ ॥ ५ ॥ त्रिपुरदैतसदैसदानवश्य
धैनेफलदायके ॥ रामचंद्रसचंद्रस्वकपतिसेविते
वनवासिने ॥ रावणादशाकमलमस्तकंछेगजल
धरश्यायिने ॥ श्रीनी ॰ ॥ ८ ॥ रुद्ररूपसस्वरूपसंपुतनभ
दपपानहलाहले ॥ गगनविधिनलग्नमतभावश्या

शि॰
१

द्रिंश्वतसमाहितं ॥ कामकुंजरमणिकेसरमहाकाल
विश्वेश्वरं ॥ श्रीनी॰ ॥ ७ ॥ मथितटधिजलशेषविगलित
भ्रमतमेरुसमेरुकं ॥ सर्वविषजलदीपमणिवतभ्रम
ततेनेत्रसुघोरकं ॥ महादेवसुदेवसुरपतिसर्वविश्ववि
श्वंभरं ॥ श्री॰ ॥ ८ ॥ मनवसंतसुचक्रचौटशाशार्यदेपल
दायकं ॥ सर्वकाशीभवेवासीमानमंगलगायकं श्री
वकेतटवैजनाथनपैलशिखरमहेश्वरं ॥ श्रीनील
कंठहिमालजलथलविश्वनाथविश्वेश्वरं ॥ ९ ॥
इति श्री शंकराचार्यकृतं मंगलाष्टकं ॥ शुभम शुभम

ॐ श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ प्रभुं प्राणनाथं विभुं विश्व
नाथं जगन्नाथनाथं सदानंदभाजं ॥ भवद्भव्यभूते
श्वरं भूतनाथं शिवं शंकरं शंभुमीशानमीडे ॥ १ ॥
गले मुंडमालं तनौ सर्पजालं महाकालकालं गणे
शाधिपालं जटाजूटगंगोत्तरंगैर्विशालं शिवं शं० ॥
मुदामाकरं मंडलं मंडपंतं महामंगलं भस्मभूषा
वहंतं ॥ श्मशाने वसंतं मनोजं दहंतं ॥ शिवं शं० ॥ ३ ॥

शि॰
१

कपालेत्रिशूलंकराभ्यांदधानंपदांभोजनम्रायका
मंददानंबलीवर्दयानंसुराणांप्रधानं शिवंशं ॥४
शिरच्चंद्रगात्रंगुणानंदपात्रंत्रिनेत्रंपवित्रंगणेश
स्यमित्रंअपर्णाकलत्रंचरित्रंविचित्रंशिवंशं॰ ॥५
हरंसर्पहारंचिताभूविहारंभवंवेदपारंभवाबाधि
पारं॥महामोहमारंसदानिर्विकारंशिवंशं॰॥६॥
वटाधोनिवासंमहाहाट्टहासंमहापापनाशंस

दासप्रकाशोगिरीशंगणेशंसुरेशंमहेशंशिवं. ७
गिरीशात्मजायागृहीतार्द्धदेहंगिरामप्रमेयंस
दानंदगेहं ॥ परंब्रह्मब्रह्मादिभिर्वंद्यमानंशिवं. ८
स्तवंयःप्रभातेनवंशूलपाणेःपठेत्स्तोत्रमप्युत्तमःस
भावानुरक्तः ॥ सपुत्रंधनंधान्यमित्रंविचित्रंक
लत्रंसमासाद्यमोक्षंप्रयाति ॥ ९ ॥ इतिश्रीमच्छं
कराचार्यविरचितंश्रीशिवस्तोत्रंसमाप्तम् ॥ शुभं ॥

शि॰
२

ॐनमःशिवाय॥ॐवंदेदेवमुमापतिंसुरगुरुंवंदेज
गत्कारणंवंदेपन्नगभूषणंमृगधरंवंदेपशूना
पतिं॥वंदेसूर्यशशांकवह्निनयनंवंदेमुकुंदप्रिय
वंदेभक्तजनाश्रयंचवरदंवंदेशिवंशंकरं॥१॥ॐ
शांतंपद्मासनस्थंशशिधरमुकुटंपंचवक्त्रंत्रिनेत्रं
शूलंवज्रंचखड्गंपरशुमभयदंदक्षिणांगेवहंतं॥
नागंपाशंचघंटांडमरुकसहितंसांकुशंवामभा

गलानालेकारगुंफेस्फटिकमणिनिभंपार्वतीशं
नमामि ॥ ५ ॥ ॐ आद्दौकर्मप्रसंगात्कलयतिकलशं
मात्रकुक्षौस्थितंमांविन्मूत्रामेध्यमध्येक्वथयतिनित
रांजाठरोजातवेदः ॥ यद्यद्वातत्रदुःखंव्यथयतिनित
रांशक्यतेकेनवक्तुंक्षंतव्योमेपराधःशिवशिव
शिवभोश्रीमहादेवशंभो ॥ १ ॥ बाल्येदुःखातिरे
कोमललुलितवपुःस्तन्यपानेपिपासाःनिःशक्त

शि॰
३

चेंद्रियाणां भवगुणजनिता जंतवो मां तुदंति नानारोगो
त्थदुःखाद्रुदितपरवशः शंकरं न स्मरामि ॥ क्षंतं॰ ॥४॥ प्रौ
ढोहं यौवनस्थो विषयविषधरैः पंचभिर्मर्मसंधौ दष्टो
नष्टो विवेकः सुतधनयुवतीस्वादुसौख्ये निषण्णः ॥ शै
वीचिंताविहीनं मम हृदयमहो मानगर्वाधिरूढं ॥ क्षंतं॰
वार्धके चेंद्रियाणां विगतगतमतेर्वाधिदैवादितापैः
पैः पापै रोगैर्वियोगैर्वसटशावपुः प्रौढहीनं च दीनं ५

मिथ्यामोहाभिलाषैर्भ्रमतिमममनोधूर्जटेर्ध्यान
शून्यं ॥ देवं० ॥ ६ ॥ स्नात्वाप्रत्यूषकालेस्नपनविधिवि
धौनाहृतंगांगतोयंपूजार्थंवाकदाचिद्बहुतरगहना
त्खंडबिल्वीदलानि ॥ नानीतापद्ममालासरसिवि
कसितागंधपुष्पेत्वदर्थं ॥ देवं० ॥ ७ ॥ दुग्धैर्मध्वाज्य
युक्तैःघटशतभरितैःस्नापितंनैवलिंगंनोलिप्तं
चंदनाद्यैःकनकविरचितैःपूजितंनप्रसूनैर्धूपैः

श्रि॰
८

कर्पूरयुक्तैः विविधरसयुतैः नैवमत्स्योपहारैः॥ त्वं॰
नैवशाकं स्मानंकर्मप्रतिपदगहनंप्रतिवाप्याज्ञल्प
त्वं श्रोतीवार्त्ताकथ्येमेह्दिजकुलगहनेब्रह्ममार्गे
संसारेत्वंतानाथमेंविचारैः श्रवणमननयोकोति
दध्यासितव्याः॥ त्वं॰ न॰॥ ५॥ श्यिनाख्यानेसरोजेप्र
णवमयमरुत्क्कोभितेहृत्पमार्गेस्वांतेशांतेप्रलो
नेप्रकटितगहनेज्ञानतिरूपपरात्मे॥ लिंगज्ञोब्रह्म

पाके सकलश्रुतिमतं नैव दृष्टं कदाचित् ॥ त्वं॰ ॥ ९
नेत्रो निःसंगशुद्धस्त्रिगुणविरहितो ध्वस्तमोहान्ध
कारो नाशायेत्यस्त दृष्टिर्विहितभवगुणो नैव दृष्टं
कदाचित् ॥ उन्मन्यावस्थयात्वं विहितकलिमलं॰
शंकरं न स्मरामि ॥ त्वं न॰ ॥ ११ ॥ ध्यात्वा चित्ते शिवा
ख्यं प्रचुरतरधनं नैव दत्तं द्विजेभ्यो हव्यं वा लक्षसं
ख्यं हुतवहवदने नार्पितं बीजमन्त्रैः नोपासे गंगा

शि॰
५

नीरे व्रतपरिचरणं रुद्रजाप्यं न देव: ॥ क्षंत॰ ॥ ११ ॥
करचरणकृतं वा कायजं कर्मजं वा श्रवणनयनजं ॥
मानसं वापराध: विहितमविहितं वा सर्वमेतत्क्ष॥
मस्व जय जय करुणाब्धे श्रीमहादेव शंभो ॥ १२ ॥ चं
द्रोद्भासितशेखरे स्मरहरे गंगाधरे शंकरे सर्पैर्भूषि
तकंठकर्णविवरे नेत्रोत्थवैश्वानरे ॥ दंतित्वक्कृतसुं
दराम्बरधरे त्रैलोक्यसारे हरे मोक्षार्थं कुरु चित्तवृ ॥

त्रिमखिलमस्मैष्ठकिंकर्मभिः ॥ १४ ॥ किंदानेनध
नेनवाजिकरिभिःप्राप्तेनराज्येनवाकिंवापुत्रकल
त्रमित्रपशुभिःगेहेनदेहेनवा ॥ ज्ञात्वैतत्क्षणभंगुरं
सपदिरेत्याज्यंमनोदूरतःस्वात्मार्थंगुरुवाक्यतो
भजभजश्रीपार्वतीवल्लभं ॥ १५ ॥ आयुर्नश्यतिप
श्यतांप्रतिदिनंयातिक्षयंयौवनंप्रत्यायांतिगताः
पुनर्नदिवसाःकालोजगद्भक्षकः ॥ लक्ष्मीस्तोयत

शि॰
६

रंगभंगचपलाविद्युत्स्फुलंजीवितंतस्मात्माशरणागतंशरणदत्वंरक्षरक्षाधुना॥६॥ इतिश्री शपराधसुंदरशिवः॥ ॥ ॥ समाप्तं॥ ॥ ॥ शुभंमस्तु

